

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01152238 0

صحیفہ	صحیفہ
۵۱۷ پوپونچہ قلعہ سی	۴۸۱ موسطار
۵۱۹ برہ زنسہ قلعہ سی	۴۸۷ قونیچسہ قصبہ سی
۵۲۴ قنیرہ غالبی	۴۸۹ یکی قصبہ
۵۲۶ اشکال قنیرہ	۴۹۰ قولشاد قلعہ سی
۵۳۵ محاصرہ یکی قلعہ	۴۹۱ ایزوورنیق
۵۴۱ دودوشقہ، مکہ موریہ، اسلا۔	۴۹۴ قوزلق، بلینہ
وونیاہ آقین	۴۹۵ راجہ
۵۴۱ قلعہ اسلانچہ	۴۹۶ مورواج
۵۴۳ قلعہ زاغراب	۴۹۷ نمسہ قصبہ سی
۵۴۴ قلعہ لیغرادلجق	۴۹۸ قنیرہ نک استخلاصہ عزیزمت
۵۴۷ زاجشہ، چرامور، بودغراج	۴۹۸ والپوہ قلعہ سی
قلعہ لری	۵۰۰ شیقلوش قلعہ سی
۵۵۴ یکی قلعہ نک فتحی و تخری	۵۰۳ فتح سکتوار
	۵۱۳ اشکال قلعہ سکتوار

صخيفه

صخيفه

۳۴۶	قومران قلعهسى	۴۲۳	ميه شوا
۳۵۱	اويوار جواري قلعهلى	۴۲۴	طاشليجه
۳۵۲	نووغراد	۴۲۷	چانيچسه
۳۵۳	شوران پلانقهسى	۴۳۰	فوجه
۳۵۴	نيتره قلعهسى	۴۳۷	اولوق
۳۶۴	المان ولايتنه هولانديه، واسفا.	۴۳۸	نوه سين
	چه آقین	۴۴۱	پره دول، اوسطولچه
۳۷۰	هولانداان عودت	۴۴۲	لويين
۳۷۲	آمستردام شهرى	۴۴۳	دوبره ونديکه عزيمت
۳۷۴	پرانده بورغ	۴۴۵	دوبره ونديک قلعهسى
۳۷۵	اسبزيه شهرى	۴۵۲	ميرنيچه چينه
۳۷۷	درين معدن قلعهسى	۴۵۳	نووه
۳۷۹	اوصاف اويوار	۴۶۱	ونديکدن استانبوله حرکت
۳۸۷	لوه ونووغراد غزالرى	۴۶۲	قطور وپرست قلعه لرینی غارت
۳۹۱	نووغراد غزاسى، درکل قلعهسى	۴۶۶	رسنا قلعهسى
۳۹۲	نووغراد قلعهسى	۴۶۷	پيوه ونیکشیکه عزيمت
۳۹۹	واج قلعهسى	۴۶۸	قولى بروق
۴۰۲	بوديندن بلغراد حرکت	۴۶۹	کويولوج
۴۰۴	رودينک	۴۶۹	چره نيچسه قلعهسى
۴۰۷	ينه مجارستان سفرى	۴۷۰	غاچقه
۴۱۳	بلغرادون هر سسکده سهراب	۴۷۱	ونديک خزينه سنه امداد
	محمد پاشايه	۴۷۳	يکي قلعه سفرينه عزيمت
۴۱۴	اوزيچسه	۴۷۳	پولغاي قلعهسى
۴۱۹	رودا	۴۷۵	پوچتل
۴۲۰	بارژيک مناسترى	۴۷۷	پوپ اووا، غبله
۴۲۱	قووين، پره پول	۴۷۹	نورهن قلعهسى

صحيفه	صحيفه
۲۰۷ فولدوار	۱۵۱ اخته پولى، بابا نقاش
۲۰۸ پتلى پالانقهسى	۱۵۲ قفلى
۲۰۹ جان قورتاران	۱۵۳ حوصه
۲۱۱ قيون اطهسى	۱۵۴ يانق غزاسنك سبى
۲۱۲ ارجين پالانقهسى	۱۵۶ ادرنه دن يانق غزاسنه
۲۱۴ اوصاف قلعه بودين واكا دائر	۱۵۷ قبزنانلق
اولان وقوعات فتح	۱۶۰ قير اووا سرگذشتى
۲۲۵ كل بابا	۱۶۲ لوفچه
۲۲۷ بودين قلعه سنك حاكملى	۱۶۴ پلونه
۲۲۹ بودين قلعهسى	۱۶۵ راحوه
۲۳۵ بودينك قزل الما سرايى	۱۶۶ ورجا قصبهسى، ويدين
۲۰۰ بودينه عائد تفصيلات مكمله	۱۶۷ اشكال ويدين
۲۵۲ پشته قلعهسى	۱۷۱ قورشونجه و بانه
۲۵۶ اويوار غزاسنه عزيزيت	۱۷۲ بلغراددن انكروسه
۲۵۷ استرغون قلعهسى	۱۷۲ قلعه زمون
۲۷۳ تپه دن پالانقهسى	۱۷۳ متروويچه
۲۷۸ جكر دن قلعهسى	۱۷۶ وولقو
۲۸۵ جكر دن جنكى و مظفريت	۱۷۸ اوسك قلعهسى
فوق العادهسى	۱۸۸ دازده قلعهسى، قراشجه بحيرهسى
۲۹۶ فورغاچك مغلوبيتى	۱۸۹ مهاج
۳۰۳ اويوار فتحه عزيزيت	۱۹۲ پچوى
۳۰۴ اويوارك محاصرهسى	۲۰۲ سچوى
۳۲۹ اسراو غنائم آلايى	۲۰۳ باناسك
۳۳۲ قاضى زاده نك قلى	۲۰۴ سكسار قلعهسى
۳۳۷ اويواره هجوم	۲۰۵ يكي پالانقه، طولنا
۳۳۹ اويوارك تسليمى	۲۰۶ پاخشل

صحیفہ	صحیفہ
۱۰۲ غارغا پورچہ	۵۷ بتان وار و ساز ساموش
۱۰۴ بلغراددن ارناودلغہ	۵۸ کوچک ساموش و بسترچہ
۱۰۷ لش، اسکندریہ قلعہ لری	۵۹ و اشارهل
۱۰۸ شکل قلعہ اسکندریہ	۶۰ سرای قلعہ سی و راووتوب
۱۱۱ اشقودرہ کولی	۶۱ اردل قرالنگ ضیافتی
۱۱۲ بوشاطر قصبہ سی، پودغوریچہ	۶۲ مکیشوار
۱۱۴ قطور، بودووا، بار	۶۳ اردلیلرک البسہ سی
۱۱۵ اولکون	۶۵ قوقول شہری و اردلن
۱۱۶ موت قلعہ سی	سیکل ولایتہ
۱۱۷ یکی قلعہ، یاقوویچہ	۶۵ اودوارهل
۱۱۸ اشتیپ قلعہ سی	۶۸ سیکل طابورینک ستایشی
۱۲۴ یکی بوسنہ قصبہ سی	۷۱ سیکل ولایتی، تشبت وار قلعہ لری
۱۲۵ دوبنیچہ	۷۲ لاپووه چسہ شہری
۱۲۶ صماقو	۷۴ سیکل قلعہ سی
۱۳۰ صوفیہ دن استانبولہ	۷۵ مزدان وار
۱۳۱ چربان، قرل اغاج یکیجہ سی	۷۷ یکیچریرک تانارلرلہ عربدہ سی
۱۳۲ کوچک اسکوب	۷۹ قوہالوم قلعہ سی
۱۳۳ ویزہ	۸۰ نمسہ لی ولہلی و چہلیلرلہ محاربہ
۱۳۴ پوکار حصار قلعہ سی	۸۶ فاجہ قلعہ سی
۱۳۶ حلقہ لی قصبہ سی	۸۷ فوغراش قلعہ سی
۱۳۷ وفات ملک احمد پاشا	۸۹ براشو قلعہ سی
۱۴۰ ملک احمد پاشانک ترجمہ حالی	۹۳ سین قلعہ سی
۱۴۷ دیار المانہ و انکروس قزیل	۹۶ طورون صحرا سندہ راسمہ تابعت
الماسنہ سیاحت	۹۸ شبش
۱۴۹ مدیہ	۹۹ ساز شہری
۱۵۰ واسیلقوز برغوس، سوزہ بولی	۱۰۱ نوحالہ قلعہ سی

آنتیجی جلدك فهرستی

صحیفہ	صحیفہ	صحیفہ
۲۶	۳	طمشوار دن اردل غزاسنہ
شبش اویوار	۴	سرسک
۲۷	۵	زدوار وکوه لابوش قلعه لری
دزواروش شهری	۶	دسنہ قلعه سی
۲۸	۷	مجار دمیر قپوسی
کوار	۸	خاصک
۳۰	۱۰	قولچوار
نک بان اژدر	۱۱	شبه وار
۳۲	۱۲	زدوار
مجار لسانی	۱۲	بورتن بوغازی، شیچہ دره سی
۳۴	۱۴	شیچہ وار قلعه سی
آرانیوش مکش وار وتره پشوار	۱۶	ساز واروش ونیچازوار
۳۶	۱۷	اردل بلغرادی
طاروار	۱۸	انتوار
۳۷	۱۹	طورده شهری وشولوم قوواز
اورته مجار چاپولی	۲۱	ساموش اویوار
۳۹	۲۴	ساموش نہری محاربه سی
قارول وار واجتوار ونامین	۲۵	قولوزوار
۴۰		
قلوار		
۴۱		
طوقای وار وقیش واراط		
۴۲		
چکوار		
۴۴		
حوست وار		
۴۶		
قشہ قلعه سی		
۵۰		
ستایش شهر قشہ		
۵۴		
تیسہ نہری کناریلہ سیکل ولایتہ		
۵۵		
آرانیوش مکش وکویوار		
۵۶		
آپانی میخال		

اولنوب رنج و عنا چکلدی . وقف اللہہ عائداتی یوقدر . شمدی بورایہ اوقدر
 مصرف ایدوبده قیژہ کبی بر سد اسکندرک نصف قلعہ سنی قویارسہ کز
 خطادر . دشمن قیژہ بی قولایلقلہ آلیرسہ بونی ده استیلا ایدر . اگر قیژہ
 پاشالرینه بوقلعہ بی تخشکاه ایدرسہ ک . او خطا اندر خطادر ، دیدکلرنده
 صدراعظم آیانه ایدہلم دیبہ صوردی . یدی ارجاق آغالری دیدیلرکہ پادشاه
 صاغ اولسون بوقدر خزینہ عسکر صرف ایدوب دشمندن انتقام آلدق .
 بوده بویله اولسون . همان قلعه نک جیخانہ وسائر مهمانی آلوب قیژہ قلعہ سہ
 کوندرہلم . وایچنی طیشنی آتش دوزخفشان ایله خراب ایدوب کولی هوایہ
 صاورہلم . مال تدبیرلری اجرا ایدلدی . اما پک پہالی چیقدی . بعدہ
 صدراعظم عسکرلہ ایکی کونڈہ قیژہ یہ کلہرک مکک ایدوب دشمنک بنا
 ایتدیکی طابوری خاک ایله یکسان وطولدردینی رلری تعمیر وتطہیرہ عطف
 عنان ایتدی . بعدہ طوبراقلق نام قلعه واروشنی دخی متین ومستحکم ایدوب
 عثمانلی اختیارلریلہ مشاورہ ایدلی . جمیع دشمن بانی وزرین اوغلی و بکان
 اوغلی ولایتلرینی خراب ویسباب ایتک ایچسون اول آن محمد کرای خاک
 فرزند ارجمندی سپہسالار عدو شکار احمد کرای سلطانی صدراعظم دیوان
 پادشاهی یہ چاغردوب حاضر اولدقده باشنہ بر اواناغہ خسروانی واکننہ بر
 سمور لباچہ سلطانی کیدریلوب زرین اوغلی ، بکان اوغلی ، ایسلاوونیا ،
 نمسہ ، غالیسا ، پراندا بروق و خروانستانی نہب و غارت ایتککہ مأمور
 اولدی . جملہ بوجاق تاتاری ویالی آغامی و منصورلی ، شیرینلی سفرہ مأمور
 اولوب انجق خانزادہ اوتوز بیگ عسکرلہ صدراعظم اردوسندہ قالہرق
 اردوی اسلامی غنیمت ایتدی . اوتوزیدی بیگ تانار التی کرہ یوزیک آت
 ایله آمادہ اولدقلرنده حقیر دخی صالت وسبکبار تانار واری حاضر باش
 اولوب طورہ قالدہم .

التبجی جلدک صوکی

یتیشه رك كيمنى قتل و نيجه بيكنى صاحپلرندن برى طرفه چيقاروب اسير ايلديلر .
 بعض قوتلى دشمن شناورلرى دخى كندى باشلرينه يوزه رك طشمه چيقديلر .
 اما برى طرفده اولان بزم غازيلر اوزون بويلى داليان توفنكلر ايله نيجه بيك
 توفنك پررنكلرى بر فتلدن آتوب صوده شناورلك ايدوب خلاص اولمغه
 چبالايان دشمنه اويله قورشون اورديلر كه نهر مورا قورشور ضربندن تخرمده
 صو نيجه قاينارسه اويله قاينايوب قورشون بين دشمنك جمله سى غرق اولدى .
 نيجه بيك دشمن صو ايله آشاغى آقوب كيدركن تانار صو كناريله اشاغى سير
 ايدوب و آتار ايله صوده يديروب يدي بيك قدر اسير ياقالاديلر . مورا
 نهرينك قارشى طرفده نهر كنارنده قات قات حيرتده قالان دشمنه قلعه نك
 ۱۷۰ پاره طوپى بردن اوريلنجه نيجه سى دارالبوارلرينه كيتديلر . اما سرحد ايلر
 بوقنح و ضربى كندى سرحد ايلرندن بيليرلدى . نتيجه مرام حمد خدا قلعه
 فنج اولدى اما غزاتدن اوج بيك يدى يوز آدم جام شهادت نوش ايتديلر .
 ايكي بيكي متجاوز بيكيتلر من مجروح و ناكام قالديلر . بش بيكي متجاوز دشمن
 اسير بند زنجير اولوب تانار النده قالدى . بعض اسراندن شو و جهله استماع
 ايتدم : «بو جنكده اون يدى بيك خرسيتانمز اولدى . طقوز بيكي اسير اولدى .
 يدى قبودان مرد اولدى . برى زرين اوغلى ، برى هرسكيان اوغلى ايدى ،
 بو قلعه يكي اولمغه چارشو و پازارى يوق . مفيد مختصر كليسالرى ، عسكار اولرى
 و قبيزه طرفه بر قبوسى وار . قلعه نك قارشى طرفى دشمنك (لغرادجق)
 و (چقه طورنا) قلعه لريله (مكه موريا) ولايتيدر . قلعه نك دائراً مادارى اوج
 بيك يدى يوز آديم اولوب اورته يرند بر صو قوبوسى واردر . قوبو
 اوزرندكى شينديره تحته قبه اوزره التون ايله مطلا بر عبرت ما علمى واردى
 مكر بونى سليمان خانك اعضا و جوارحى مدفون اولان تر به قلعه سنندن
 آشير مشلر . وزير اعظم بو علمى چيقاروب ينه تر به سنه كوندرك تر به شريف
 و قلعه يي تعميره مهاج بكي ايله پچوى بكنى مأمور ايتدى . بعده بو يكي قلعه
 ايجون بريره جمع اولوب صدر اعظم حضورنده مشاوره ايتديلر . ايشارلرى
 خير و خواهان دولت ديديلر كه : «دولتو وزير بوقاغه دشمنك كوز بيكيدر
 عثمانلويه جوق ضرر اولور و هيچ بر فائده سى اولمز . او قدر مال صرف

نهری کنارینه سوردیلر. دشمن بوحالی کورونجه جان هولیه علی العموم جمله سی پرغوم اوله رق مورا نهری اوزرنده کی جسمه اوغرا دیلر و قارشی طرفه کچمکه جان آتدیلر .

غزات مسلمین ، الی وقولی قان ، باشلری عریان ، سینهلری پریان برحاله دشمنک عقینجه دال ساطور محمدی اولوب دشمنی اولدوره اولدوره کوپری اوزرینه کیتدیلر . نهر مورانک قارشی طرفده بولنان دشمن بوحالی کوروب ملول اولدی . کوردی که : منہزم اولان عسکرلرینک آردی صره ترک عسکری قوغه ، قوغه ککده وبویله کوپرونک بریسی واوزری آدم دریاسی کسيلمکده در ، « بره مدد ، ولایتمز الدن کیدر » دیوب همان قارشو طرفده کی دشمنلر کوپرونک قارشی باشنه باله لر اوشوروب جسری قطع ایتدکلرنده بزم غازیلر طرفه العین ایچره کیری دوندیلر .

العظمة لله قیریلان کوپری اوزرنده قالان دشمن عسکری اویله قالب نهر عظیم جسری بری قلعه طرفه کتیرمکده ایدی . دشمن عسکری همان کندی کندیلرینی صویه آتمه باشلادیلر . بعضیلری ده « زانجاترک » دییه امان ایله قلعه مزه کلوب اسیر اولدیلر . بوانشاده کی حال اویله بر تماشای عبرتال اولدی که تعریفی ممکن دکل . کویا اوراسی روز محشردن نشان آور اولدی و دشمن عسکرینک کندی کندیلرینه ایتدکلری سیه جهل ونادانی بی ، رنک پر خدنکی بتون جهان خاکی کندیلرینه دشمن جان اولسه او آنده بووجهله ایتک ممکن دکلدی .

یکی قلعه دشمنک حال بدمالی . — قارشی طرفدن کوپرو کسیلنجه دشمن آت ، بساط و آلات وسلاحلریله جمله صویه غرق اولوب مورا نهر عظیمک اوزری قره شایقه دن کورونمز اولوب کویا آدم دریاسی جریان ایدردی .

بقیه السیف اولان دشمن بدکردار دنخی جمله جان بازارینه دوشوب کندولرینی صویه پر تاب ایدوب کیمسی غرق آب عمیق ایله تلف کیمسی ده شناورلک ایله نجات بولورکن بری طرفده بزم سرحد غازیلری آغز لرنده قلیچلرینی طوته رق مورا نهرینه دوشوب دشمنک اکثریسه صو ایچنده

آتارلردی ، حمد خدا عسکره اصابت ایتمه یوب کیری دپردی . درحال انک اردینه دیزمه لر دیزرلردی . بووجهله دشمن شریئنلوب بی باک و پروا هر بار کزردی .

آخرالامر جبهه خانه دن جمله غزانه او جلری چنگلی حربه لر توزیع اولوب دشمنلری طایبه لر دن وسائر یرلرده چنگاللا ایله خندقه چکرلر وکله لرینی تیغ آتشتاب ایله کسرلردی . صبح و مساکونا کونا جنک عظیم اولوردی . حمد یخد وثنای بیعد اول مالک الملکه اولسونکه دشمنک لاغم آتماده بزم قدر مهارتی قومباره آتمده ممارسه سی ، مترسی باصمقده و شبسخون ایلمکده فکر و فراستی یوق ایدی ! اما قلعه کوزتمده و عسکرینی ضبط ایدوب جنکه ترغیب ایلهرک سینه برینه کشاده جنک ایلمکده بز انلردن اشاغی قالورز . بوجهتله انلر حقیقه بی بدل درلر . حاصلی بو قلعه ده اولان انواع حرب و ضربی توصیف ممکن دکل ! عاقبه الامر ، بعون الله تعالی بر یوم معینده یوروش فرمان اولتمان صلحای امتدن و اطبای حاذقه دن قز انجی زاده سلیمان اغای بنام ایله صدراعظمک سوخته حاجی زاده سی جمله غزات مسلمین و عساکر موحدین ایله حسن مشاوره و مناصحه ایدوب غیرت محمدی بی یاد ایلهرک « بز بو قلعه النده فرتوت عورتلر کی نیجه بر او توروب قیریلیر ، دیدیلر . بوکره دفعه واحده ده هجوم ایدوب جمله غزات صدای الله اللهم رها بولدروب کلبانک محمدی صداسندن طاغیر دخی صدا یرمکده ایدی . جمله رجال الغیب و ارواح مقدسه همت و معاونت ایلهرک جمله لشکر بر آغزدن و قولدن قلعه یه هجوم ایلدیلر . حکمت بودرکه قلعه نک درود یوارنده رخنه دار اولان یرلری پک چوق ایدی . اما دیوار اوزره نیجه بیک کونا حیل و شیطندن طولانی دیوار اوزرنده قوش بیله قورقوسندن او چازکن همان جمله سردن کیدیلر مور و زنبور کی قلعه یه اوشوب چنگاللا ایله چیقاروق و عسکر بری بری اوزرندن قلعه یه طیر ماشه رق دشمنه اصلا و قطعاً کوز آچدیرمادیلر . بفضله تعالی قلعه نک درودیواری اوزره علم رسول دیکلیدیکی آن حمد خدا ینه بو حقیر پر تقصیر اذان محمدی اوقویوب قلیچم ایلمده قالب جمله غزاتی جنکه ترغیب ایله کلبانک محمدی چکدم . جمله عسکر دشمنه قلیچ اورارق تا قلعه ایچنه وارنجه دشمنی قوغه رق و قیره رق مو ا

کيبلرله کچوب قنيزه قلعه سنه و اورادن اوچ ساعتده اورمانلر و طاغلر اچره کچوب عسکر اسلامه و محصور اولان يکي قلعه يه واردق. برالای عظيم ايله حضور صدر اعظمه واردیغمز ائشاده تاتار خانى زاده احمد کرای سلطان دخی اوردوسندن کلوب بزم الايمزله صدر اعظم حضورنده جمله عبور ايدوب کرک تاتار، کرک سرحدليره قرق عدد خلعت فاخره لر کيديريلدی، هر اس قوللی قوللرينه کيتديلر.

بو حقير برتقصيرينه صدر اعظم ياننده قالوب کاهيجه بوغزاده نه محله واردیغمزی ونه ولايتلره غلبه ايلديکمزی، نه قدر قلاع متينه لری نه قدر اسرا و مال غنائم الדיغمزی بتون سر کدشتلر منزله بر، برجناب صدر معظمه نقل ایتدم، ر دقت و صفای خاطرله ديکلديلر.

اما يکي قلعه نك قنچي ده آسان اولماش . مقدما قلعه التنه عساکر اسلامه رغبت ایتدکارندن بو قدر زمان يکي قلعه فتح اولمايوب قالمشدی . اما بزغزادن کلنجه کوردک که جمله غزات مسلمينک مجروحلرينه شفقت و مرحمت ايدوب بی دست و بی پا اولانلره تقاعدلره زعامت و تيارلر احسان اولنوب عساکر اسلام بری برلريني جنکه ترغيب ايدلردی . حتی اول کون صدر اعظمک مؤذنی احمد چلینک دستنی طوب کتوروب صدر اعظم کندويه زعامتله تقاعد احسان ايدوب احمد چلبي قنيزه يه کوتورمکه حقیری مأمور ایتدی . اول آن اوچ ساعتده قنيزه يه واروب قنيزه والیسی ينتر حسن پاشا سراينده مکک ايدوب احمد چلبي نك دستنه جراحلر تياره ياشلايوب حقيرينه اوچ کون سوکره يکي قلعه التنه کلدیم .

ماحصل کوندن کونه قلعه نك هر جاني رخنه دار اولدی . اما دوزمه ديرکلرک ايجی خراسانی، ریختم کيرچ ايله متين ياپلمش اولمقله شب و روز نيجه بيک عدد بال يميز طويلرک کله قدر کله لريني بال کبي يسيوب زخم ناخن مقداری ضرر اسابت ایتزدی . آخر کار بعض رخنه دار ديوارلرندن دفتر دار احمد پاشا قلعه طوبراغنی اوغورلايه رق منهدم ايدردی . در حال لعين دشمن دخی انک اراسنه طوبراق طولدوردی . قلعه نك ايج يوزنده کونا کون پاچاريزلر و طوموز داملری چانارلردی . ايکي يردن جيوش مسلمين اوزره لاغملر

ا بعهسندن خیمه و خرگاهلرینه واسب و بارلرینه و اسیرلرینه کورهیم سزی تدارک ایدوب کیجه یاریسندده اردولرینی غارت ایدهک نیجه رخنه ویر. سکز ها کورهیم سزی؛ دیه بو حرامیلره رخست ویرمکه جمله عیساران و دزدان نصف اللیله آماده اولمشلر. حکمت خدا قلعه زنداننده محبوس اولان حرامیلردن اون بیوکنی چیقاروب غارته آماده ایتدیکندن هان قلعه دزداری بوخبردن آگاه اولوب بزه مرجه برغریب کلتواز و مصلمحتکذار آدم ایله نهاییه بوفقیره خبر کوندروب «بوکیجه آگاه اولسونلر. غافل مباحش» دیه وقوع حالی اعلام ایتدکه کلان آدمه برات ویریلوب غزات بوخبره سرتدن دنیلر قدر حظ ایدرهک اولکیجه جوانب اربعه مزه غایت زیاده پوصو قویقد آماده طور دیلر. نصف اللیل اولوب قره خرسزلر اوردو ایچره کلدکه بش ساعتده اوچ یوزی متجاوز حرامی قتل اولتهرق باشلری آندی. صباحه اوچ ساعت قالدقه پوزاغه قلعهسندن بری آتلی و یایان کوتوردیسی ایشلدی. اما مهتاب اولغله بزم اوردومزک آتلی و یایانلری بوقارشودن کللره بریایلم ناتار اوتی و بریایلم سرحد قورشونی آتدقه زیر و زبر اولدیلر نیچلری فرار ایدیم دیرکن اولجه پوصوده کیزله بن غازیلرک هجومه اوغرا. یوب و اومتهابده حرامیلر هپ اورطده قالمغه ناوقت حنفی یه قدر یدیوز آدمی قلیچدن کچروب بر جان براقفق. علی الصباح سلاح و اتلرینی و لاشلرک باشلرینی الوب کلهلری ارایش نیزه ایدرهک ایکنجی کونده اوسک قلعهسینه وارهرق کلهلری محکمه شرعیده براقفق و پوزاغه قلعهسی التده باشمزه کلان سرانجامک حجتلرینی قاضی دن الوب یینه الایمزه اوسک قلعهسی خارجنده پنایر خیمه لرمزله مکث ایدرهک پنایرده اسیر و ماللری فروخت ایتدک. و قرق التی بیک غروش حاصل اولوب بونی حقیر قسام اولهرق جمله غزانه توزیع ایتدم. حقیره ایکی پای برغلام و اوچ آت زیاده و یروب و جمله نک رضاسیله خداملریمه دخی ایکیشر پای زیاده ویردیلر. بعد اوسکدن ینه (یکی قلعه) فتحنه توجه ایتدک.

جمله من صالت و سبکبار اولوب اوسکدن اوزون کوپری باشنده دارده قلعهسنی کچوب و الووایه اورادن ماصلاوون قلعهسینه و اندن مورا نهرینی

حمد خدا ممالك اسلامه داخل اولدق. سنه ۱۰۷۳ تاريخده ملك احمد پاشا بوسنه واليسى ايكن زرين اوغلندن بهكه قيوداني اسيرلكدن خلاص ايتمكه كيتدك. اوزمان بو پوزاغه قلعه‌سی وصف اولمشدر. اما تماشاسی غريب وعجيبدر. بز بر چوق عساكر اسلام ايله بودياره قدم باصدق ديو حمد وشكر ايدركن هان پوزاغه پاشاسنك مسلمی وكتخداسی بشيوز آدمه بزى قارشولديلر. جمله آلات اسلحه‌يه مستغرق اولوب هان جنك ايتمكه حاضر و آماده بر آلاى درندهلر ايله كلهرك بزم عسكردن و اسيرلر يمك يكتلرندن استه دكلرنده بز دخى تعلق و عناد و مخالفت ايلديكمزده « بره عاصيلر بره زوربالر پادشاهك رعاياسن آلوب اسير ايتمش سكر . سزك حقلر كزدن كليرز » ديديلر . جمله‌سی جنكه براقدقلرنده هان بز دخى آتلانوب جنكه آهنگ ايتك صددنده ايكن كورديلر كه عساكر اسلام حاضر دريان و يرديلر . مقدا بزمه پوزاغه رفيق اولان عسكلر مسلمنه واروب « بره صاقين بونلر بر آلاى تانار ، بو دين و اكره‌لى و قنيزه‌لى غازيلر يدر . والله سزى قيرارلر . » ديدكلر . نده هان پوزاغه مسلمی « بو اسيرلرينك سبيله دشمن بونلری باصار ، اول سبيله پادشاه قلعه‌سنه ضررلری طوقنور ، قلعه آلتندن قالقسونلر ، يوقسه نفير عام ايدوب قلعه‌دن باليمز طويلر آتار هپنى قيرارم ، باق شو پادشاه ولايتی اوريجيلری ، ديوب وافر كدر ايلدى . بزده مشاوره ايتدك . بن ديدم كه : بلى آنلر شمدي حاكمدر و صاحب عرضدر . و صدر اعظمه خلاف انمايه قالقشيرسه لر باشمزی بلايه اوغراديرز . قلعه آلتندن قالقوب آلارقه قونلم » بوندن صوكره جمله‌من قالقوب برخيلى مسافه بعیده‌ده مك خيام ايدهرك او كيجه آند ياتدق .

حيله كارى و مكارى مسلم — چونكه مسلمه برقره مانقير و يرمديكمز برداغ درون اولمشدى ، بر قاچ بيك عسكلر يمزدن انتقام آلق يونانى آرادى . هان خدعه و شيطنته سالك اولوب شو و جمله تدبير حيله ايلدى : زير حكومتده بولسان ايپدن قازيقدن قورتلمش نه قدر حشرات مقوله‌سی وار ايسه آنلره هزاران وعدلر و يروب البته بوكيجه قلعه آلتنه قونان اردونك جوانب

صغار و کباردن اوج یوز قدر اسیر آلوب دست بر قفا قید بند ایده رک اسیرلریمز میانه کتوردک. بعده قلعه بی یتش، سکسان یردن آتسه اوردق. مکر درون قلعه ده زیر زمینده دشمن مالامال ایمش. کفار آتش تاناری کورونجه جان قورقوسيله طیشاری چیقوب آتش نمرود ابچنده بر واویلا قوبوب هپسی بردن کرفنار قید بند اولدیلر. وبقیه السیف اولوب محللرنده قالانلر محترق اولدیلر. بویوم شومک ظلمتی کیدوب مال ومناله مالک اولان غازیلریمز ليله قدر روشن و عید اکبر اولدی. حاصل کلام بو جنکده ایکویز نفر عسکریمز شهید اولدی. اما حقا که صوکره رفیق اولان پوزاغه عسکری شجیعانه صواش پرخاش ایدوب دشمنه آج قوردکی کیرلردی. ویکرمی التی بیک دشمن اولوب طقوز بیک قدر محبوب و محبوبه مغیچه غلاملر چهره پاکیزه سیم غب غب قیزلر وسائر مال غنایم. وسیم وزراوانی مقوله سی اموالک حد وحصری یوقدی. آندن منصوراً و مظفراً قالقوب ینه عسکر اسلام قلعه ماصلون طرفندن کیده لم دیدکلرنده سرحد غازیلریمز رضا ویرمدی. اوسک پنایری کونلریدر، مال فراوان ایله بوجمیت کبراده انشاء الله قیمتی مال فروخت ایده رز دیو علی الاتفاق اوسک قلعه سی طرفنه روان اولوب اسیرلریمز هنوز جنکده آلدیغیمز اتلره بندیروب وقاپرونیچه قلعه سنی صاغ طرفنزه براقه رق قلعه والیق قربنده فرانجه نهری کنارنده سهل استراحت ایدوب طعام تناول اولندقدن صوکره قبله طرفه طاغ و اورمانلری کچهرک (زاجسته) قلعه سنه کلدک. آنده بر شکار بوله مدق. زیرا بو قلعه متین زرین اوغلمک بر پلنقه سد اسکندری اولمغله جمله دشمن قلعه یه کیره شلردی. بو قلعه بی ده عبور ایدوب پوزاغنک شمالنده (چرامور) قلعه سنه واردق. اوج آسمانه سرچکمش شدادی بر بنادر. نیچه کره محاصره اولنوب فتیح میسر اولمامشدر. بو قلعه زرین اوغلمک اتهای حدودیدر. آندن یدی ساعت جانب قبله یه کیدوب (بودغراج) قلعه سنه یتیشدک. پوزاغه حدونده بر مسلمان قلعه سی اولوب مقدما وصف اولنمشدر. اورادن شرق جانبه کیدوب طاغلر واورمان لری عبور ایده رک پوزاغه سنجاغی داخلنده (بو تحتکان) قلعه سنه کلدی کمزده

سيدر. ايچ حصارى طوغله دن يايلىمش شىدادى بنادر. اما طشره حصارى
 طمشوار قلعهسى كې غايت متين و مستحکم و نيجه بيك جنوده مالك
 اولغله قلعه دن طشره نيجه بيك دشمن مشر كين كينىكاهلرده ميكن اولوب
 كيدالخانين كې جنك پر كين ايده رك اويله صاواش ايديلر كه بروجله تعبير
 اولنماز. اما نهفته كارلق ايدوب ميدان معركه يه چيقمازلردى . نهايت دشمن
 بزله خواب خر كوش و يروب قلعه يه مقابل مكث ايدوب ياتديلر. بز دخى
 اول كيجه دشمنه قارشو مكث ايتدك. جوانب اربعه يه قره غولار ديزوب سر-
 حدلى غازيلرينك توفنك اندازلرينى دشمن طرفنه كوندروب خواب راحت
 چكلدك. واوچ قولدن طاغله ره اوچر بيك بيكيت پوصولره قويدق. على الصباح
 جمله عساكر اسلام آماده ايكن كفار خاكسار غزاتمزي غافل ظنيله اولوسى
 ديريسنه و ديريسى آتلىنه بينوب يازوژ و يازوژ ديه رك بزى باصديلر . بزم
 غزات مسلمين دخى بوميدان معركه ايچره كفاره بريايلم تير ايله كار زارلق
 ايدرك بر ايش ايشلدىك كه طرفه العين ايچره جنسد كفارك كله لرى ميدان
 غزاده غلطان اولنجه كفار حيفا كه دليرانه تير ايله حمله ايدوب شراب
 و حجاب تاثيريله طوموز طوپى اولوب كلدكلرنده همان جمله غزاة بر كره كفاره
 يان و يرمكله صحرايه چيقاردق. كفار بزى قوغه قوغه ميدان و غايه چيقوب
 مقدا بزم پوصوده اولان غازيلريمز اوچ قولدن پوصو كاهلرندن چيقوب
 هپسى يكدل و يكجهت صداى (الله الله الله) ايله كفارك عسكرى
 عقيلرنجه هجوم ايتديلر. دشمن درت بلوك عسكريمزك مياننده
 قالوب اوچ ساعت كرما كرم جنك ايدوب حمد خدا اسم نصرت بزدن
 طرفه دوندى . شمشير آتشتاب ايله دشمنك عروقن كسوب نيجه
 بيك كفار تيغ آتش تابدن كچدى . جمله آتلىرى و ماللىرى غنيمت اولوب
 آندن طوغرى خرپونيه قلعهسى واروشنه عزيمت ايتدك. خندق قپولرينى
 بيله سد ايتيوب كشاده براقشلىر. و دشمنك قيرلديغى درون حصارده كيلز
 كوردكلرنده همان طاغله ره قاچشلىر. بالمله غزاتمزي بيك و بى پروا قلعه يه داخل
 اولدق يوكده خفيف ، بهاده آغر اولان اشيياي آلوب درون حصارده

یقلم اسیر آلمہ دیدیلر و تانار عسکرینه پیشوا اولوب یوریدیلر . شرق جانبدن برکون اورمانلر ایچنده کیدوب اصلا کونش کورمیه رك کوه بلا مثال بریقمه بایره راست کلدک . مکر اسکیدن سلیمان خان خوفندن صاودن دراوایه و دراوادن مورایه قدر قعر عظیم خندقلر قازوب جمله طوبراقلری کندی ولایتلری طرفه طاغرا کبی بیغمشسلر . واوزلرینه اغاج وقرتیلر دوکوب قات قات مترسلر ایتمشلر . طولی آلتی قوناقلق اولوب واجب السیر بر اثر عیبدر . بورالده بیکرجه محافظه جی دشمن نیجه یوز یرده برر طوب منزلی آلارقه طورورلر مش . بزى کوردکلرنده فرار ایدوب چکلدیلر . بزده بوقرتیلری قیروب خندقلری طولدره رق طشره چیققدق . بعده جانب شرقه کیدوب برعظیم صحرا ایچره برکروه عسکره راست کلوب جمله سی حاضر باش اولوب اوزلرینه وارمه ده ایدک . آنلر بزى کوردکلرنده کیرو کیرو کتمکده ایدیلر . مکر بزدن خوف ایتمشلر . زیرا بیک اوچبوز عسکردن یدی یوز قدری شهید اولمش ایدیسده ینه چوق عسکر و بو قدر مال غنایمیز واردی . اول کوریلن عسکر جمله دشمن قیافنلی و قالپاقلی ایدیلر . اما انلر بزم عسکر مزك یانلرنده بر چوجق کبی ایدیلر . همان جمله مز بردن طوب اولوب دال ساطور سخمدی ایله آت باشی اوزلرینه سوروب واررکن آنلر دخی آلارقه دن صدای الله الله رها بولدیردیلر . بزله عالم حیرته قالدیغمزده آنلردن همان یشیل علملر ظاهر اولوب هرا بیک طرفدن برقاج آدم ایلری کلوب اوپوشوب کوروشه رك باریشدق . مکر بونلر پوژاغه سنجانغی و باقووه قلعه سی غازیلری ایمش . آنلر دخی دشمن یکی قلعه ده جمعیتده ایکن ولایت کافرستان بوشدر و زمان غنیمتدر دیو ممالک دشمنی تخریب ایتمک چیمشسلر . و پوژاغه قلعه سندن ایکی کونده گلشله . آنجق یوز اللی قدر اسیر و سهل مال غنایم بولمشلر . بونلر بشیوز عدد یکیت ایدیلر . بزمله پای برابر اولوب میدانده شهیدلر مزك نغشی بر اقامق اوزره عهد و پیمان ایتمک بونلر ولایت قورتلری اولمغله بزده دشمن ضلالت شعارک بلده لرینی نهب و غارت ایتمیره رك طاغ و خیابان و اورمانستان ایچره کیدوب (خربونیه) قلعه سنه واصل اولدق . بو دخی زرین اوغلی قلعه .

ايتيوب جوانب اربعه مزه اينجه قره قوللر قويه رق وبصيرت اوزره اوله رق بوقلعه
التندن بيك بشيوز مقدارى صغيرلر والتيوز قدر دنج آتلى غنيمب بولوب
كچوب كيتدك. اندن ايرتسى كوني ينه جانب شرقه طاغىر واورمانلىرى التى
ساعتده يورطوم ايله كچوب (قوپرپويىچه) قلعه سنه يتشدك. لسان خرواتبجه اصرغان
ديمكدىر. بودخى متين قلعه در بورادن ده بركون كيدىر ك (چاقا طورنه) قلعه سنه
كلك. بورادن دخى (ليغرادجق) قلعه سنه واردق. بوايى قلعه لر بربرلىنه
يقين اولوب ايكي سيده زرين اوغلىك حسمرة الملو ك اولان قلعه حسنه لر ندىر.
بو حقىر ملك احمد پاشا بوسنه واليسى ايكن باي الوقه شهرندن تيمش يدى
بيك غر و شلق مال ايله بهكه نام قلعه مز قپوداننى اسيرلكدن قورتارمق اچون
زرين اوغلى كلوب بوقلعه لده نيجه زمان قلوب مراد ومرامز اوزره سير
و تماش اتمش ايدك. اما شمديكى حالده اللهم عافنا بوقلعه لك يانارينه وارمليوب
جانلرندن عبور ايدركن برقاج دشغنى دل طودتق. همان بو محله تيمش قدر
بال يميز طوپلرينك صدالرى جانب شمالدن كلهرك زمين واسمان تير تير تيره
يوردى. كرفقار اولان اسيرلر يزدن سؤال ايتدكده «بزم يكي قلعه مز ترك
ايله دو كوشورلر انلك طوپلرينك سسيدر»، دىجه بزه يقينميدىر ديدكده
اشته شمدي يكي قلعه دن چيقدق. سزه راست كلوب اسير اولدق. بوراده اون
يدى كون اولدى. ديدكلىر نده اسيرلرى قيد بند ايدوب بزي سلامتله يكي
قلعه يه چيقاريكز، سزى ازاد ايدىم، وبزه شكار ومال غنايم كوستريكز يوقسه
سز قورتيله مز سكر ديدك. هر كون فقيره كفره لر، امان اوراملرم يعنى (اغالرم)
سزه غنيمت كوسترلم. امايكي قلعه طرفته كيتميكز. يوز بيك دشمن اولطرفده
قارنجه كبي قاينار، ايجلر نده قوش اولسه كز اوچه مازسكز، وبوقدر مال
واسيرلر ايله اورالردن كچه مز سكر. همان اكر سوزلر مزي طوغرى طوتارسه كز
پوزاغه طرفلر نده ايكي قليج آره سنده زرين اوغلى كويلرى واردر، حالا
عاصيلردر. آنلر سرك بو يوقچه، بره زنسه، توره، پچه وى، بامبسه، داردره
قلعه سيله اوسك كوپرى سنى باقوب بيقانلردر ديو خبر و ير دكلر نده سرحد غازيلرى
«تيز بز اويوللرى بيسليرز نيجه كره واروب كئشز. طورميه لم وارم، ياقوب

دیدیکمزده «اوت، یدی کونده سزک بوسنه سراینه واریلیر . یارین قالدقکز ده بزم یادره قلعه سنی کچر و صدوورسه قلعه کزه واریر اندن اودتبه قلعه کزه اندن لقه قلعه کزه و صوکره حلویه قلعه کزه واریر سکز . بزم یادره دن اوته ملک طرفی جمله سزک ولایتکزد . دیو اسیرلر صحیح خبر ویردیلر . اماغازیلر کافرله اعتماد ایتیموب بو حقیره سسؤال ایتدکلرنده حقیر دیدم اوت، ملک احمد پاشا و بکلی مصطفی پاشا ایله شیبه نك قلعه سی سفرندن برو بو دیارلری دور ایتدم، بو اسیر سوزلرنده کاذب دکل سهل صادقلردر . دیدیکمده همان تانار کلککز غازیلر شو قدر مال غنایمله یارین سلامت اسلام ولایتیه کیروب بوسنه شهرنده جمله اسیرلری فروخت ایدلم . صالت سبکبار قالدقده کیری دونوب ینه دشمنک بر طرفی سوکوب انشاء الله تعالی غنیمتله یکی قلعه الته واردم ، دیدکلرنده سرحد غازیلری بورای و تدبیره رضا ویرمیوب ینه ولایت دودوشقه دن کیرو شرق جانبه برکون بر کیجه طاغیر ایچره کیدوب آصلا دم و ادمی زاده دن برشی بولیه رق خائب وخاسر صاربلقلا آشوب ایرتسی کون (بوجو فجه) قلعه سنه واصل اولدق .

بوجو فجه قلعه سی : بوقله برکولک کنارنده اغاچدن صارپ بر قلعه در . اما برکوجوک پلنقه در . ولایت اسلاوون حکمنده اولان بوقله نی عبور ایتدک قپوسی اچیق ایدی . اما بطاقلقدن یاننه وارلماز . اندن نهر اونی اتلر ایله کذر ایتدک . برکوجوک نهر در قلانده طاغیرندن کلوب نهر صاوايه قاریشیر . بونهرک قارشى طرفلری جمله زرین اوغلی ولایتلرننددر . انی عبور ایدوب بردوز صحرا ایچره اوج سمايه منقلب اولمش درخت منتهالر ایچره جانب شماله کیده رک زاغراب قلعه سنه کلدک .

قلعه زاغراب : زرین اوغلی حکمنده بطاقلق کنارنده عظیم یر بر پلنقه در . و ایچنده قرق الی قدر مناسترله چا کاکلری نمایان ایدی . اما نی ادمدن برجان نمایان دکل ایدی . اسیرلردن سسؤال ایتدیکمزده «جمله عسکر ترک ایله دوکوشمکه یکی قلعه یه کیتدی، الم چکمیککز بوقله ده سزه قارشو طورور دشمن یوقدر .» دیدیلر . اما دشمن سوزیدر دیو اسیرلره اعتماد

اولوب جملہ سنی کسوب اتلرینی بیدک . بعدہ غنیمتہ آلتان آتله سوار اولوب بورادہ اولان قریہ لک جملہ سنی نہب و غارت ایدوب بیسکی متجاوز اسیر الندی . اول کیجہ اسلانجہ صحرا سندنہ مکث ایدوب علی الصباح ینہ سمت غربہ عزیمت ایلدک . (ستایش قلعه رودولسک) : بودخی سدا سکندر وار برحصار استواردر . نہر باق کنارندہ شکل خمس برشدادی بنا نمایان ایدی . اما آتش نمرود خوفندن یانہہ وارلیوب برخیلی مسافہ بعیدہ دن جملہ عساکر اسلام ابلہ عبور ایدوب (رودولسہ) نام برکولہ آرقہ و یروب مکث ایتدکدہ جملہ عسکر آلی ولایتی خراب و بیساب ایتمکہ کیدوب جوانب اربعہ مزہ قرہ قولر قودق . حقیر دخی آت اوزرنده خدامرملہ جوانب اربعہ دیدہ بانلق و مہربانلق ایدردم . حمدخدا بر دشمن ظاہر اولیوب اون بیکدن متجاوز ات اوج بیک اسیر و سائر غنم آلدق . بومحک جنوب طرفلرنده بر مرحلہ بو طاغیرک آردی عاصی و ندیک کورفزی دریاسنک نہایتیدرکہ جزیرہ ایچندہ قلعه و ندیک برسواد عظیم شہر کبی نمایان اولور ایدر . بعدہ اول یابلائی آشوب و ندیک دریاسی ساحلندہ معمور و آبادان یرلر عبور ایدرک دودوشقہ ولایتہ کلدک . و ندیک حدونده اولوب ولایتک دریا کناری و ندیکدر ، طاغیری و یابلائی نسمہ چاساری حکمندہ در . ملک احمد پاشا مرحوم افندیمز بوسنہ والیسی ایکن یادرہ قلعه سی آلتدن یدی کون یدی کیجہ سکیردوب ینہ بو دودوشقہ ولایتی غارت ایدرک حددن افزون مال غنایم و اسرا المشدق . حمدخدا بوسنہ مبارکہ دہ ینہ بودیارہ قدم باصدق . اما لب دریادہ اولان قلعه لر بزی کوروب نیجہ بیسک طوبلر اتیلوب جمیع دشمن مال غنایملریلہ قایقلرہ بینوب دریادہ طور دیلر . و نیجہ بیسک عدد قایقلر و کیلر قلعه مورانہ کیتدیلر . غیری کفارلر قلعه لرین سد ایدوب قالدیلر . بعدہ جملہ قریہ لرینک ممکن اولان واروشلرینی احراق بالنسار ایدوب ایکی کون ایکی کیجہ بی باک و بی پروا ساحل بچردہ قونہ کوچہ یاقہ ییقہ اوج بیک عدد دودوشقہ فرنگی اسیر الدق . لسانلری نسمہ و خروات و فرنگجہ فصیحدر . بو اسیرلرک سوز بیلنلرندن سؤال ایدوب بزم ترک ولایتی یقینمیدر؟

ایتمکله اردودہ اوج کون طوپ و تفنک شادمانغی اولدی . فقط قلعہ ہنوز فتح ایدیلہ مدیکندن حقیر قلعہ آلتندہ محبوس کبی اوطورمہ دن بیزار اولوب آیا نہ جانہ کیتسہم دیودو : نورکن حکمت خدا تانار خان زادہ صدراعظم دن خلعت کیوب یکر می بیک تانار و بشیوز سرحد غازیلیلہ دشمنک ولایتلرینی غارت ایتمکہ مأمور اولدی . بو بعد کتر دخی آلتی سواری و یارار غلاملہ ایکی بردن غیرت قوشاغنی قوشانوب برابرجه حرکت ایلدم .

دودوشقہ، مکہ موریه و اسلاوونیا ولایتلرینه کیتدی کمز

قلعہ آلتندن قالقوب غرب جانبہ بر کون کیدوب صافی درخستان و چنکستان ایچارندن عبور ایدوب نہر مورانی سہولتله بر لطیف کچیدنن کچدک . مورانہرینک کنسارلری سراپا قله قله بر برلرندن برر طوپ منزلی بعد بنا اولمش ایدی . همان اول قله لک کفار خچار مجارلری بزلی کوروب عظمت خدا هرقلہ برر طوپ آتغہ باشلایوب بر آندہ جمیع دشمن ممالکینی طوپ صداسی طوتوب جہانہ خبریمز شایع اولدی . اما بز دشمنک خبر طوپنی آتدیغہ باقیوب جملہ یورغون آتلیزمزی تبیدیل ایدوب دنج آتله یینوب اول کیجه ینہ جانب غربہ کوز آچدیرمیوب چاربدق . حمد خدا آندن ینہ جانب غربہ کیدوب تا قلعہ عظیم (صابوج) واروب صحراسی ایچره زراعتده باغ و باغچه لرندہ اولانلر دن کامل اوج بیک قدر اسلاوونی اسیر ایدوب بورادہ دخی حددن بیرون وقیاسدن افزون کله پیر و ذی قیمت اشیار آلہرق منصوراً و مظفرأ جانب شمالہ کیتدک .

اوصاف قلعہ اسلانجہ : بودخی زرین اوغلی حکمنده و اسلاوون حدودندہ برخشب حصار استوار ایدی . هر ناصلسہ واروشنی احراق و مال غنیمت آلق ارزو ایتدی کمزده مکر واروشنک بر کوشہ سندہ ایچ قلعہ مثال برقلعہ سی وار ایش . بورادہ بزہ اولقدر طوپلر آتوب کله ار اوردیلر کہ کله لریمز اوزرندہ کله لر قوش کبی سکر دی . چوق آتلمزک آیاقلری مجروح

ایچنده اولان دشمن افرادی ده ایی کوشش ایدوب، باشدن کچوب اول قدر اهتمام وجهد تام ایدوب بری برلرینک اوزرلرینه بیک جان و یروب قلعه‌نک هر آغاجی باشنه بیک قان ایدرلردی قلع لری جدید اولوب هرشی متانت اوزره بنا ایدلمش اولمغله قوت قبلرلی ده واردی . کیجه کوندوز قارشلی طرفدن جسر اوزره امدادلری کیکله محاصره اولمالمش کبی طورورلردی . واما اجلدن بی‌باک و پروا جنک و جدال ایدرلردی : قپو طایبه‌سی اوزره عظیم طوپلر و صاچه طوپلری احداث ایلدی . دفع قرین ایتمک ایچون طایبه‌لر ارزره کونا کون شیطنتلی اشیا دیزمش ایدی . آندن ایچری طایبه‌لر اوزره دائراً مادر اوچر آدم قدی درین خندقلر قازمش و ایچ یوزینه بیوک عمودلره حربله و دمیر چنکالار دیزمش و نیجه کونه حیله و شیطنت ایله پچارز و چرخ فلکلر یرلشدیرمش و دهانیجه بیک درلو اعبده بازقلر آتشفشانقلر ایدوب پوسکورمه لاغملر آتمش ایدی! حکمت خدا برکون غزات مسلمیندن اون عدد بهادر بیکیترلر بریره جمع اولوب وان‌شاه‌الله فرصت و نصرت بزمدره دییه قلعه‌یه یورویش ایتمک منتظر طورورلرکن قلعه‌نک قپوسی اوستندن ملعون دشمن بربال یمز طوپ آتجه غازیلرک جمله‌سنه اصابت ایدرک صول ایاقلرینی و بعضیلرینک طوپوغنی و کیکنک ایچیکنی کوتوروب آلتیسی شهید و غازی سعید اولدیلر . بو تصادف غریب‌در، چونکه هپسک‌ده صول ایاقلری قیریلمش وزده لشمشدی . شه‌سز برطوپ کله‌سی بیک ، ایکی بیک آدیده اصابت ایتمه جمله‌سنی زخم‌دار ایده‌بیلیر . غرابت جمله‌سنک‌ده صول ایاقلرینه اصابت ایتمدیکننده‌در . بوندن باشقه بیکلرجه امت محمد شهید و مجروح اولیوردی . فقط بوندن هیچ بر فرده دهشت کله‌یوب چنک‌دن ده فارغ اولمدیلر . اما که ضابطلرده حلو لسان و شفقت قالدیغندن غزات مسلمین بطی الحرکه جنک ایتمک باشلادیلر . و دشمن‌ده زیاد جه شیرینلوب قلعه‌نک فحیحی کوندن کونه مشد و بوغزاده روح بنی آدم سیل کبی جاری و متمد اولوردی . او ائتاده آستانه سعادت طرفدن خنکار خزینه‌داری یوسف اغا ۱۰۷۴ سنه‌سنده درت‌ذی‌القعده‌ده سلطان مصطفی بن محمد خانک وجوده کله‌یکنی عسکره وئرده اوله‌رق تبشیر

یکپیچری اغاسی صالح پاشا دخی قرق آلتی اوڤه یکپیچری ایله صدراعظم قوئلندن دوکوردی. صاغ قولدن روم ایلی ایالتیله قره مصططی پاشا دوکوردی، حلب ایالتیله کورجی محمد پاشا دوکوردی. صولدن بودین ایالتیله اسماعیل پاشا دوکوردی. خلاصه، قلعه یه یدی قولدن یتمش قات متریسدن بو ترتیب اوزره هجوم ایلیوب دشمنه کوز آچدیرمازلردی. اما غریب حالدر، قلعه یه هیج بر رخنه اصابت ایله مزدی. بو حال اوزره اون برنجی کونی خندق کنارینه وارلدینی کون قبله لی پاشا شهید اولوب جوار رحمت رحمانه واردی نغشی همان اورایه دفن ایلدیلر. شام آیاتی ده باشقه سنه احسان اولندی رحمة الله علیه اول کون اوچ یوز بیکیک دها شهید اولدی. هر بار قلعه ایچنه قومباره لیمز دوشدکجه دشمن دخی قارنججه کبی قیریلیدی. لکن قلعه نك جنوب طرفی دراوا نهری کنارلی اولمغله نهر اوزره مذکور جسردن هر بار فرنك عسکرلی دنجادیچ امداده کلنکده و لشکر دشمن حیات نازه بولمقده ایدی. دشمنه علی الدوام ذخیره دخی کلیور ایدی. اما بفضل الله قورشونجی اوغلنك رأی و تدیر احسنی ایله قلعه نك خندق کنارنده شرماپولرینی و قلعه کوکسندده اولان درخت منتهالری بریاندن صره واری طوب کله لرینه قیردیروب قلعه دیوارینك ایچنده دوکمه طوبرانجی نمایان اولمغه باشلادی. مقدماً قلعه نك صدری مقابله سنه طوب کله سی اوردقجه اصلاضرر ایتمزدی. الحاصل، بو ترتیب اوزره قلعه یی طوب ضربه لرله جابجا رخنه دار ایده، ایده خندق ضبط اولتوب قلعه نك وجودینه ال اولدی. اما قلعه دن غزات مسلمین اوزره ال قومبا. ره لرینی باران لغت کبی یاغدی ریرلردی. اول کون دشمن طشره چیقوب متریسلی باصق مرام ایتدکده بعنایه الله تعالی کندوسندن اوچ یوز کله و اوچ یوز یدی عدد اسیر آندی. بعده قلعه یه دسترس اولمغه قابلیت کلیه حاصل اولمغه خندق ایچنده قوبور نام لایم یوللری واروب غزات مسلمین قلعه نك اساس و تملنه قارنججه کبی کیردی. کیچی قازیق لرینی کسر لرله کسر، کیچی کسینلری چکرلر، نیجه غازیلر پالانقه نك چبوقلرینی، آغا جلرینك قابوقلرینی قوباروب آغا جلره نفت و قطران سورر، آتسه یاقارلردی. قلعه نك

افندی دخی فاتحه او قودوب دعا و نئان صوکره ۱۰۷۴ سنه سنده درکاه
 عای یکچیری اغاسی صالح پاشایه و کتخدا بکه، طویچی و جبه جیلرله ارباب
 زعامت و تیمار ایله متریسه کیریلکم فرمان اولنوب علی ملایه اناس جمیع
 لشکر موحدین روز روشنده متریسه کیرنجه درون حصاردن تأثیر شراب
 بی حجاب ایله کوزلری قانه بویانان دشمن بی ادراک عسکر اوزره طوپ
 و توفسکلری و قومبارلری او ایله یاغیردی که هر طوپ کله‌سی بر آغاجه و هر
 آغاج پاره بر آدم کله‌سنه اصابت ایدوب اوج غازی بر آنده شهید اولدی.
 بزم بال ییز طوپلر ییز دخی یدی قولدن قلعه‌نک آغاجلری آراسنه کیروب
 غائب اولوردی. آخرکار صدراعظم حضرتلری قنیزه غازیلرندن نیچه یوز
 مجاهد فی سبیل‌اللهی از جمله قورشونجی اوغلی، بوناق علی، مفتی زاده، واعظی
 زاده نام کسه‌لری حضورینه چاغیروب «بویکی قلعه سنک حدود کرده در.
 هر بر حال و سرینه واقف سز. هر نیچه ممکن ایسه دو که جنک، طایبه چاتاجق
 ولاغم و متریسار نصب اولنه جنق، قوبور و طوپراق سوروله جنک برلینه جمله
 عسکر ییزدن زیاده و قوف و شعور ییز واردر. بوقله‌نک هر امورینه مقید
 اوله سزه دینه قنیزه غازیلرندن یکر می نفر کسه‌یه خلعت فاخره لر کیدیروب
 هر برلرینه یوزر آلتون احسان اولندی. یکچیری اغاسی صالح پاشایه
 قنیزه لیلری تسلیم ایدوب آنده مسافر ایلدی. اول کون یدی وزیر و جمله
 ایش ارلرینه تنیه و تأکید اولنوب «بوقنیزه لیلرک رأی و تدبیرلرینه مخالف
 برایش کورمیه‌لر، دینه فرمانلر صادر اولوب جمله وزرا و وکلا دخی سماعاً
 و طاعه قبول ایلدیلر و قول، قول مصلحت کورمه مهیا اولدیلر. حقیقه
 الحال، قورشونجی زاده، بوناق علی، پیره فضلی آدی کسه‌لر یتش طاشدن
 کچمش، هلاهل وار، هر بری آتش پاره کسيلمش، شجیع، بهادر، غازی،
 مصاحت کذار و نامدار ار اوغلی ارلردر. آنلرک حسن تدبیرلرله بویکی
 قلعه‌نک یدی قولدن محاصره‌سنه باشلانیلوب کوندن کونه جنک پیدای آهنگ
 ایتمکه باشلادی.

شویله که: قلعه‌ی جانب شمالندن آناتولی ایالتیه قبله‌لی پاشا دو کردی.

کوزلری قورقیدن « بویکی قلعه‌یه صاریلما یوب کفارک ایلنی ، ولایتی نهب و غارت ایدلم » دیدکلرنده صدراعظم « یابو قلعه‌یه نه چاره ایدلم ؟ نته کیم دشمن بونی بزم قیژره قلعه‌سی خاکنده بنا ایتمکله مرا می ار وکیچ بزم قیژره قلعه‌سی المزدن آلمقدردر . بوجوابه نه دیرسز . نه کونه رأی و تدبیر ایدرسز؟ » دیدی جمله اختیارلرد دولتلی وزیر ، عسکریمز بیلدیردن بری اوج کره قیشده ، قیامتده نیچه یرلره امداد لر و یروب سفر ایتدکلرندن زبونلردر ، بو سنه مبارکده بو نهر مورا کنارنده وقارشلی خروانسـتانک مکهموریه واسلاوون و دودوشقه ولایتلرینی خراب و بیاب ایدوب مال غناملر بله مقتم اولهلم . تانعمت او یوار ، بیج ، پراغ قلعه‌لرینه وار نیجه قدر تخریب بلادوتعذیب دشمن بد نهاد ایتمک اوزره متوکلا علی الله دیوب عزیزت ایدلم . آنجق دشمنه قلاع و شهرلرینی خراب ایتمکله غلبه نام ممکن اولور و بووجهله قوت و نصرت حاصل اولور .» دیبه بورأی اوزره مشاوره‌نی اتمام ایلدیلر . همان وزیر صاحب تدبیر دیدی که «ای اغالر ، یخشی مشاوره ایتدیکز ، اما دشمنک ایلنی ، ولایتی غارت ایدرکن و بو قلعه دشمن ید خواهک قرارکاهی کبی قیژره نک دیدنه طورورکن بز هر نه جانبه متوجه اولسه ق دخی دشمن ده بو قلعه دن چیقوب بزم ایل و ولایتی خراب و بیاب ایدر . قلعه‌لریمزک ایچریسندن و مستحکم واروشلرندن ماعدا خیانت و رذالت ایتدک یرمی قور؟» بونک اوزرینه جمله‌سی بوشناق لهجه‌سی اوزره «دولتلی وزیر ، یابو قلعه‌نی آله ، یر ایله برابر ایده ، یابزم اولادمزله جمله‌مزی قره» دیبه فریاد ایتدکلرنده همان کوریلو زاده آصف دلیر « بسم الله ، نوبت الغزاء » دیبه دامن درمیان ایدوب «ان شاء الله بوقعه‌نی . معجزات محمدالمصطفی برکاتیله فتح ایدوب قیژره غازیلرینک نطق اوزره قلعه‌نی لاغملرله منهدم ایدوب بعده اختیارلرک مشاوره لری اوزره رابه نهری جانب‌لرینی و نعمت او یوار طرفلرینی طاطا ، پایا و سپریم ، مارون ، یانیق قلعه‌لرینی نهب و غارت و آلان و تالان ایدرک بو دین قلعه‌سنه چیقالم ، کورلم آینه دوران نه صورت کوسـترر » دیدکده طرف ، طرف « معقولدر ، سلطانم » دیدیلر . قزاقچی زاده سلیمان اغا ، حاجی زاده

کزیده قطنه قویهرق دیار اسلامی نهب و غارت ایلدیلر. آخرکار بو قلعه سببیله ۱۰۷۴ سنه‌سندنه قبیژیه صاریلوب قرق کون قرق کیجه دن صوکره صدر اعظم قبیژیه‌نی دست دشمن استخلاص ایدوب دشمن فرار ایدرک بویکی قلعه‌یه کیردی. صدر اعظم دخی دشمن دوزخ قرارک عقبنجه قوغه‌رق بو قلعه‌یه کلوب محاصره ایتمه‌سنک سببی بو قلعه‌نک صلحه‌مغایر اوله‌رق بنا ایدلمه‌سی ایدی....

یکی قلعه‌نک صورت طرح واشکالی . — اولجه مورا نه‌ری کنارنده اورمان و خیابانلی بر برونده قبیژ. کبی اغاجدن بنا ایدلمش ایش. حقا که ملعون دشمن برسد اسکندره تحویل ایتمش: دوله دیوارینک ایندیلمکی الیشر آیاق، یوکسکلکی الیشر آرشون عالی وبالانقهدر. قلعه آغاچلرینک بعضیسی یرلی آج اولوب ییراقلییه قلعه دیوارندن اولمش کولکی درخت منته‌لدر که اصلا مدت مدیده فنا بولماز. کولکی و یرلی میشه و پلاموط اغاچلرینک آراسنه طوپراق طولدوروب قلعه دیواری ایتمش. قره طرفنه سد اسکندر واریدی عدد طایبه ایتمش که هر برنده قرق، الیشر عدد بال یمز طوپلری و سائر قلو، بورنه و شاهی طوپلری وار. اما مورا نه‌ری طرفی کندیلرینک اولمق ایله صو کنارنده قلعه دیواری یوقدر. لکن بو طرفه الهی پاره کیلر اوزره بر جسر عظیم بنا ایدوب قارشو طرفه کندیلرینک لیغرداجق قلعه‌سندن، چیقا طورنه قلعه‌سندن، مکه‌موریا ولایتلرندن هر کون بیکلر - اهالی کلوب قلعه‌یه جسر دن کچوب، امداده کلیرلردی هر کون ذخیره کتیر لرلردی. خندق نه‌ر ایله مالامال اولوب ایچنده بر قدرغه کزیمک ممکن ایدی .

هان وزیر فلاطون تدبیر فاضل احمد پاشا بو حالی بو قلعه‌یه بهمالی کوروب اول آن محاصره کورمش وجنک کچیرمش کیمسه‌لردن «بو قلعه‌نک نه طرفین متریسه کیریلمه‌سی سهلدر؟» دییه آلارقه دن سیر و تماشا ایدوب اطراف و اکنافی ارزو و مرامی اوزره سیر و تماشا ایلدی. بعده جمیع اوجاق خلقلریله و امور دیده اختیارلر ایله (وشا و ره‌م . . . .) نص قاطعی اوزره مشاوره‌ تا ایلدیلر. لکن ماضیده او یوار محاصره‌سندنه جمیع خلقنک

کتورورلر . اما حین محاصره ده قادیئلری ده ایاقلرینه چیزمه کیوب، باشلرینی اورتوب اسکی بوسکی اثواب کیوب جنکده امداد ایتهلری عیب دکلدر . تقاخر ایدرلر زیرا انلر « ارکک ارسلان ارسلان ده دیشی ارسلان ارسلان دکلیدر؟ » دیرلر رابعه عدویه مثال قادیئلر اولوب جنک کوننده بویله امداده کلیرلر . قوجهلری غایت شن اولوب صییلری او قویوب یازامازلر ، جمله آصمق باصمق و کسمک ایله اوغراشیر و اوروب قاپماغه صاواشیر مستثنا بیکیئلردر . جابجا کوزللی ده اولور .

اوتی، اوتلوی، کونا کون بالئی، کزلنده اولا آکیر کوکی اوتی مشهور و جراجلری ممدو حدر . زیرا هر بار اها لیسلی جنک وجدال اوزره اولوب یاره لی و مجروحلری چوقدر .

بوقیژه قلعه سنی دخی بو یوزدن سیر و تماشاییدوب قیصریه لی مراد پاشا کلدکده آنلر ایله اوج بیگ آدم اولوب صدراعظمه طوغری روان اولدق . قیژه دن جانب جنوبه دوز طاغلر و اورمانلر ایچره (۳) ساعت کیدوب وزیر اعظم اردوسنه وینه ابراهیم کتخداسی دائره سنه کلهرک آنده مکک ایتدک . هنوز عساکر اسلام یکی قلعه نک متریسنه کیروب فتحنک اسبابی تدارکنی کورورلردی .

محاصره زرینوار یعنی یکی قلعه استوار

بجارلرجه قلعه نک اسمی زرینوار درکه وار قلعه دیمکدر . رومیلر ایسه یکی قلعه دیرلر . زیرا ۱۰۷۱ سنه سنده بانیدی زرین اوغلی اولوب قریب العهد اولمغله بو آدی آلمشدر . حتی سهراب محمد پاشا قیژه والیسی ایکن قیژه احراق اولوب قیژه یی آلمق صده بولوب نهر مورانک بری بزم قیژه خاکنده قیژه یه اوج ساعت قریب بوقلعه یی صلحه مغایر اوله رق بنا ایتدی . نیچه کره سهراب محمد پاشا « بوقلعه یی ینقک » دییه تنبیه ایتدیه ده اصالاتفتات ایتدیوب ده ا زیاده حصن حصین وسد متین قلعه ایدهرک ایچنه یکر می بیگ

طولدرمغہ چالیشیرلردی . انکچون بو واروش باغلی خراب اولوب انجق برزنسہ قلعه سی طرفندہ قیژہ لینک مزارستانی قالدی . قیژہ نك طویراقلی محصوولی یرلری بورالردر اما دشمن شرندن اکین اکه مزلرہ ذخیرہ لری لاشقہ ولایتلرندن کلیر اما شهرینہ غنیمتدر الله برکات ویرمشدر .

تمہ شهر شهرت انکیز وقلعہ قیژہ . — آب وهواسی تموزده لطیف درہ . اما شدت شناسی شدید اولوب کولی طوکوبده بوز اولدقدہ دشمندن پک قورقارلر .

زیرا دشمن شیخون ایدوب بوز اوزرندن کلیر، اما بعنایة الله ینہ خائب وخاسر کیدر . او ائنادہ بتون قیژہ اہالیسی قلعه اطرافندہ کی بوزلری قبل المغرب کسوب قلعه یی زیادہ سیلہ محافظہ ایدرلر . اہالیسی شجیع اولوب ہر زمان دشمن ایلہ جنک عظیمدن باش آلاز اکثریسی بیاندرد . بشیوز قدر آتیلری وار . حالابیک قدر آباغی باغلی اسیرلری کیرجخانہ زندانندہ محبوسدر . دانیمارقه قرالنک اوغلی وقیز قرالک وزیر ی بو محبوسلر میانبدہ در . بوغازیلر وقت لزومندہ عرباناً قیژہ بحیرہ سی ایچرہ کیروب آغز لرینہ برر قامش آلیر وصو ایچندہ قامش ایلہ صولق آلہرق قارش ی طرفہ چیقارلر . بو وجہلہ جلان فلک مثال یکتیلر اولوب باشلرینہ طورنہ تللری وشاہین چلنککری طاقارلر زیرا ہر بری نیچہ کاکہ کسمش اولدقلرندن چلنکسزکز مک آنارجہ عیدر . بونلرک باشلرندہ تاج قالپاقلر وسائر کافر ائوابی کبی کودریدن دولملری وقودمن نام ائوابلری ، میشین وسختیانلی چاقشیرلری ، مہموزلی قبادی یابوجاری ، قیصہ جق ائوابلری وارکہ بونلردن برادمک قیژہ لی اولدینی بللی اولور . زیرا سائر سرحدیلر بویلہ ائواب یکمزلر .

وسائر سرحدیلر بونلری بوانئواب ایلہ کورسہ دشمن ظن ایدوب جنکہ آہنک ایدرلر ویاخود قاچوب کیدرلر . خلقی بوشناق اولمقلہ بوشناق لسانی ، بلغارہ صرب ولساتین لسانلرینی بیایرلر . اما مجارجہ یی او قدر فصیح وبلغ بیایرلر کہ احتمال بر مجار او قدر بیلہ مزلر . ادملری غایت حلیم و سلیم الطبع اولوب بر غریب خانہ لرنندہ برسہ مہمان اولسہ ینہ تطیب خاطرینہ مقید اولورلر . سفرہ سی میدانندہ ، صاحب کرم ، شجیع ومحترم غازیلری چوقدر . قادینلری اصلا قپودن طشرہ چیقماز ، مکرکہ مرحومہ اولہلر « وحدہ لاشریک لہ » ایلہ مزارہ

صدراعظم‌زاده اوزادوب ایکی باشنده ایکی بیوک طابیه یایدردی که هر بری مانند سد آلبرزدر. یدی قرالک براقوب کیتدکاری جبه‌خانه‌لری، یتمش یدی عدد بال‌بیمز طوپلری بو طابیه‌لره دیزوب هر برینه اوچر یوز قول قویدی؛ آلتی یوز عدد نفرات مواجبنی اوسک پنایری بازا ندن تعیین ایلدی. هر جمعه بو ایکی طابیه‌نک اوزری فلاندره و بیراققرله مزین اولنق فرمان اولنوب هنوز بو باطالق واروشی سد اسکندروار معمور اولمقده و قیژه قلعه‌سی ده حیات تازه بولمقده ایدی .

طوبراقلق قلعه‌سی واروشنک عماراتی . — بش محله اولوب قات قات بش یوز عدد معاف و مسلح رعایا خانه‌لریدر که بوزرده سراپا قازیقلر اوزره مینی ایکیشر ، اوچر قات تخته و خشب بنا جمله شندره تخته اورتولی شه‌شینلی، قاعه‌لی اولردر . اما خوش بنالی خانه زیبارلی کول کنارنده قیژه ناظر اولان بیوت رعنادر. اوچ جامی، اوچ مسجدی وار. آیازمه مسجدی جماعت کثیره مائلدر. مدرسه، بر تکیه، ایکی مکتب، ایکی خان، سکسان عدد دکان واردر. بو واروش دخی باطالقده اولغله جمله صوقاقلری تخته دوشلی‌در، بو واروش ایله قیژه قلعه‌سی آراسنده کی بحیره‌نک باطاغنده قازیقلر اوزره جسر باشنده کول کنارنده بر مسیره قهوه‌خانه‌سی، ایکی عدد آت دکرمانی وار، شب و روز دقیق خاص اوکودر تماشا کاهلردر. ایکی عدد آب حیات صولی قویولر وار . بو قیژه‌نک سکت قپوسندن طشره جسر باشنده مجمع العرفان بر لونجه کوشکی وار، جمله خشب‌بنددر. اما بحیره اوزره اولغله مسیره و مقصوره‌در. بو کوشکن جسر ایله جانب‌غربه کیدوب (باغ‌دال) خراب واروشنه کلدک . یدی یوز قدر باغ و باغچه‌لی و اطرافی خندقلی ، اما قلعه‌سز واروش ایمش . دشمن هنوز احراق ایدوب باغ و باغچه‌لرینک بعضیسی قالمش . قیژه‌لینک شهرنده بر آغا جلی باغچه اولغله جمله حدیقه و روضه رضوانلری تفرجکاهلری بوراده ایدی . اما زرین ، بکان ، نداژ، اوغللری قیژه‌ی بوسنه دوکرکن جمله بوسمتدن دوکوب باغ و باغچه‌لری خراب و بیاب ایدوب او محصللی شجر منتهالری جمله قیروب قیژه بحیره‌سنة

ایچلرنده تیمشر سکساز بال یزطوبلری وسائرہ‌سی وارددر. هر طایبہ‌سنده بیکر آدم شب وروز دیدہ‌بانلق ایدوب، بویوک قلعه‌نک‌ده طایبہ‌لری بورایه ناظر اولمغله بری برلرینی قورورلر. یایک قبضہ‌سی عد اولنه‌جق یرده بیوک برطایبہ‌واردرکه یچ قپوسندن ایلری کوکس ویروب سد نمرود کبی چیقمشدر. بواورته طایبہ همان کول ایچنده بز قابلو مبنغه کبی در. حین معرکه‌ده بوراده ایکی بیگ آدم جنک ایدہ بیلیر. سکساز پاره طوبلری یچ طرفی یوللرینه ناظر در یچ قپوسی دخی بو طایبہ‌نک بر بوجاغنده در. بو طوپراق طاغلرینک اندرون ویروننده ینه قرق ذراع درخت متہالر ایله بنا ایدلمش قوی پالانقه لرواردرکه دیواری اوزرنده جرید اوینامق ممکندر. هر طرفنده کی دیرسک و مازغاللرده کیرپ کبی طوبلری آماده در. دیواری اوزرنده ده سکسان یرده قراوولخانه لری وارددر. بونک‌ده قلعه خارچنده وکول کنارنده بر یالین قات چیت پالانقه دیواری وارددر. واسع یول اولوب صویه برابر مازغال دلیکلرنده غازیلر حین معرکه‌ده متریسہ کیرلر. کیرچ ایله صیوالی یالین قات بیاض قوغو کبی طورر بر دیواردر. اما بوقیتیزه قلعه سنک بویله یالکز کندیسنی تعمیر و ترمیم ایتمکله موظف اون ایکی بیگ رعایاسی وارددر. بو (۱۰۷۴) تاریخنده دخی یدی قرال بو قلعه اوزره کلوب کامل قرق کون یوز بیگ طوپ کله‌سی ونیچه قران خبرہ‌سی ایله دوکوب شهرک طوپراقلغنی خراب ایلدیکی کبی بطاقلق دخی خیلی طولدرلدی. بو واروشی عادنا آلمق اوزره ایکن کوپریلو زاده وزیر اعظم فاضل احمد پاشا خضر کبی یتیشوب قیتزه قلعه‌سنی دست دشمندن خلاص ایدرک طوپراقلغنی از سرنو معمور ومتین ایلدی و قلعه‌نک اولومی بو واروشدن اوله جغنی بیلوب جمله دیوار قازیقلرینی یکیلیرک دیوارینک اینتیلیکنی اوتوزر آناق ریختیم ایلدی. اما بواج قیتزه قلعه سنک دیوارندن دها متین اولدی. زیرا حین محاصره‌ده بو واروشک دیواری یکریمی ارشون قدر اچلاق ایتدیلر. اما حقاکه حسن تدبیر ایلدیلر. واروشک دیواری ایچ قلعه دیواری کبی یوکسک اولسه ایدی ایچ قلعه طوبلرینک بو واروشه منفعتی اولمازدی. بو طوپراقلق واروشنک ایکی باشلرندن یوز آدم کول ایچره،

درد عدد مکتب صیانی، ایکی تکیه‌سی، ایکی خان خواجکانی وار. اتمشه فاخره
والبسۀ نادره بورالده بولنور.

قنیزه قلعه‌سنک طوپراقاق واروشی. — اولا قنیزه قلعه‌سنک بیج قپوسندن
چیقوب جانب غریبه ینه بحیره اوزرنده قازیقار اوزره بنا اولمش خشب
جسرلر وارد؛ ایکی یوزالی آدیملقدر. بو اوزون کورونک اوزرنده اوج
یده ینه قپولر وهر قپونک اوکنده زمبرکلی جسرلر وار. هر کیجه بو جسرلری
مقاره ایله قالدیروب قپویه سپر ایدرلر. جمله پاسبانلری ینه پرسلاح اولوب هر
کیجه جسرلی محافظه ایدرک قانادلی قوشی بیله کچیرمز لر. بو جسر عبور
ایدلکدن سوکره طوپراقاق واروشنه واریلیر، دیگر بریدن واریلماق احتمالی
یوقدر. بو طوپراقاق واروشی دخی مذکور کول ایچنده باشقهجه بر جزیره
واسعه‌در. بالانقۀ عظیم بر حصار استوار اولوب قلعه‌سنک شکلی همان قورولمش
بر یایه بکزر، اما قنیزه قلعه‌سی طرفنده و مثلاً یای چیله‌سی اوله جق یرده قلعه
دیواری یوقدر همان قنیزه‌یه ناظر کول کنارنده اولدر. انکچون بو طرفده
قلعه دیواری یوق. دشمن کلده هر زمان بو طوپراقاق قلعه‌سنی آلمه چالیشیر
بو یای چیله‌سی تعبیر ایتدیگمز محکم دیوار آردلرینه دشمن سپرله نوب قنیزه
قلعه‌سنی دوکه، دوکه بر باد اتمه‌سین دیه طوپراقاق قلعه‌سنک قنیزه‌یه قارشی
یرنده حصار دیواری یا مامش لر. بو واروشک جانب غریبسنده آنجق بیج قپوسی
وار. بو قپودن جانب غریبه ینه بحیره اوزره اوج حسر عظیم ایله بش یوز
آدیم باطاق و چیتاق یرلری کچوب بعده چایرلی، چمنزار و اورمانلی، قورولی
برقریه‌یه چیقیلیر. اوتنه یانی دشمن قلعه‌لری درکه بورادن خروس‌لری بیله
ایشیدیلر. قنیزه لیلر بو محله اوننه، اوتلوغه و اودونه چیقده قنیزه بیک، ایکی
بیک آدم بریکوب پرسلاح چیقارلر و نیجه کرده باش آلوب باش ویریرلر.
اما بو طرفه آراهه و آتلیکیده میوب جومبول باطارلر. الحاصل کرچه اورمانلی
و چایرلی بریردر، اما جومبول دریا سیدر. بو طوپراقاقی واروش طولانی واقع
اولوب طولی بش یوز کرمه آدیمدر. عرضی الی خطوه‌در. گویا یایک باشلرنده
اولمق اوزره بو قلعه‌نک ایکی باشنده برر دانه سد قهقهه‌کی طابینه‌لری وار.

شهر اهلك ايكي طرفده اللي دكان واردر. اهل صنايعي كاملاً موجوددر. پاشا سرايى — بوچارشوده پاشالره مخصوص قات قات سراپا خشب بنا بر خاندان رعنا واردر. ديوانخانه‌سى، تيمش، سكسان عدد توابع و لواحق خانه‌لى، متعدد جهانما قصرلى وار. بريسنه «سهراب محمد پاشا قصرى» ديرلر، بك معموردر. بوسرايه متصل سلطان محمدخان ثالث كاركيار مناره‌لى بر جامعى وار كه نوبنا مزين بر جامع رعنادر. بو جامعه متصل اولوق اوزره سهراب محمد پاشانك لطيف بر حامى وار كوچوكدر. لكن باطاق يرده اولمغله بيوك حمام انشا اولنسه تمل طوتماز. اوچ يرده كاركيار بنا قبه‌لى باروت سياه خزينه‌لى واردر: برى چارشو زندان قله‌سى يانندهدر، بريسى ده قانلى قله ديبندهدر، برى ده محله ايچندهدر. كرچخانه نام زندان، شهرلى زندان، حمام، قلعه‌نك ايكي قپوسى كمرلى، خنكار جامعى مناره‌سى هپ كاركياردر. بونلردن باشقه بوشهر ايچره كاركيار بنا يوقدر. جمله قات قات خشب بنا لردر. هپسى اوچ عدد جامعدر. برى سرايه متصل خنكار جامعى، برى ابراهيم پاشاى فالج جامعى، و بچ قپوسنك ايچ يوزنده عيسى اغا جامعى در. قلعه‌نك ايكنجى قپوسى غربه آچيلير (بچ قپوسى) در كه ايكي قات كاركيار بنا ودميردر. بونك آرالغنده كونا كون اسايجه واردر شب وروز نكهپانلرى آمادهدر. بو قونك عتبه عيالىسى اوزره خشبدن معمول مناره كپى بر ساعت قله‌سى واردر. آتى محلهدر (۱۰۰۰) عدد قات قات و سراپا آغاج بنا و تخته اورتولى خانه‌لى وار. قورشونجى اوغلى اوى، واعظى زاده خانه‌سى، عمر اغا خانه‌سى، قپو قولى اغاسى خانه‌سى شهنشيني خانه و سلامقلى اولردر. حويللرى يوقدر، آشاغى قاتى آخور، يوقارى قاتى خدام خانه ودها عاليسى سلاملق، دردنجى ويا اوچنجى قانلرى حرمدر. قلعه كوچوك و ايچنده بنى آدم خنجاخنج اولمغله اولرى طار و قازيقلر اوزرنده بر قراردر. طريق عاملرى تخته دوشه‌لى اولوب شهر ك آتى باطاق جونبولدر. جميع آريق قالين طوبلرى صوقاقلرده تخته قالدريملر اوزره ديوار ديبلينه قويمشلردر. زيرا كلهلر و طوبلر يرده طورسه آغرلغدن باناركيذر. اوچ عدد محله مسجدى واردر بر مدرسه‌سى،

آرا به یان یانه یورور واسع بریولدر. حین معرکده بو دیوار آردنده غزات سپرنلوب متریسلسر قازوب جنک ایده جنک مازغال ده لیکلری وطوب قاپاغی یرلری هر طرفده واردر. دخی بیوک قلعه دیوارینک ایچ یوزنده شهرک جمله اولری قلعه دن بشر آرشون آلارغه بنا اولوب اصلا قلعه یه متصل اولر یوقدر اولسی ده ممنوعاندن اولوب دیوار دیی طریق عامدر. بو قلعه نك درت گوشه سنده درت عدد عظیم طایبه واردر که قلعه دن طشره برر یورون کبی یوزر آرشون کول ایچنه چیممش، هربری وان وماردین قلعه لرینه مانند طایبه لردر. هر برنده هر جانبنه ناظر ایکشرفات صویه برابر شایقه طوپلری و مافوقنده قات قات قرقر، الیشر پاره بال یمز طوپلری واردر که التون کبی مجلا وقیرمزی کچلر ایله اورتولی واوزلری تخته طاملی در. بونلرک بر اشلری ده آق دکزده ردوس قلعه سنده کوردم. هر طوپک الزم لوازمی اولان مهمات و لوازمی، کله لری، کچلری، مسطرلری، لوبیالری جمله آماده اولدیغندن ماعدا جمله آغزلری قتیلی اولوب طوپچی لری شب وروز طوپلرینک یاننده یاتارلر. سکز کره بو قلعه محاصره چکوب بو بیوک طوپلری دشمنه آتمغه اصلا تنزل ایتمه مشلدر. بو ای طوپلری دشمن هیچ بوجه ایله بطلال ایده من. مرحوم مشهور تریاکی حسن پاشا بو قلعه نك طوپلرینی و سپرلرینی بر ترتیب اوزره برکونا طور عجیب و غریب تصنع ایله ترتیب و تنظیم ایتمشدر که هیچ بر قلعه ده بو ترتیب یوقدر. سکز کره کفار بو قلعه یی محاصره ایدوب خائب و خاسر فرار ایتدکه. بو قلعه آلتنده براقدقبری طوپلر جمله بو قلعه ده قالدیغیچون بورباط عظیمک طوپلری کیرپی کبی قات قات طورور. قلعه نك جمله ایکی قپوسی وار، متین وقوی دمیر قپولدر، شدادی کارکیر بنا کمرلی اولوب آرالزنده کی دیوارده نیجه آلات سلاح معلقدر. بو قپو آلرلی قنیزه اهالیسنک مجمع العرفان یرلری درکه ماه تموزده اوتوران آدم حیات تازه بولور و برکونا باد نسیم اسرکه هر نفسده آدم حسن راحت ایدر. بری سکت قپوسی درکه جانب شرقده سکتوار طرفنه ناظر اولمغله بو اسمی آلمشدر. دیگرکی جانب غربه ناظر یچ قپوسیدر. بوکا وار نیجه یه قدر ایکی یوز کره آیدمدر؛ بو

قلعه قنیزه
 درت گوشه سنده
 درت عدد عظیم
 طایبه واردر که
 قلعه دن طشره
 برر یورون کبی
 یوزر آرشون کول
 ایچنه چیممش،
 هربری وان و
 ماردین قلعه
 لرینه مانند
 طایبه لردر.

آچهرق صو ایچنه یاتمش بر قوربغه‌یی آکدیریر . درت آیاقلری حکمنده اولان درت کوشه‌سینده اگری ، بوگری طایبه‌لر واردرکه هیچ بر دشمن طوبلرینی بطال ایده‌مز زیرا غایت محفوظدر . قاهه‌نک هر طرفی ایکشر قوناق باطالقدر . طشره‌سی شجرستان صحرادر . لیکن قله‌سنک جانب شرقیسینده پره‌زنسه قله‌سی . قرال‌کوپروسی طرفلری آچیق صحرالر اولوب اول طرفده قنیزه‌نک باغ و صحرالری ، باغچه و قورولری واردر . بو طرفده بحیره آشوری قله‌یه طوب و قورشون تیششیر ، لیکن آزالرنده دریاکی قول واردر ، بو طرفده قله‌یه کامل اوچ یوز کرمه آدیم آغاج و متین کوپری یایمشلدر . اوچ یرندن کسمه اولوب هرکیجه خداملری بو اوچ عدد خشب جسری مقارلر ایله قالدیروب طایارلر و هرکیجه جسری پرسلاح اوله‌رق بکلرلر . قله برکول ایچره قبله‌دن شماله چارکوشه طولایغجه واقع اولوب دائراً مادار جرمی بیک سکز یوز کرمه آدیمدر . بو حقیر قله‌یی کندی آیاقلمله کرمه آدیم آدیملامشدر . خندق یوقدر . اطرافنی بر کول احاطه ایدوب قله‌ه هان جزیره کبی قالمشدر . دیوارلرینک طولی قورق ، الیشر آیاق اولوب طولمه ریختم و متیندر . ایکی طرفی ، بو دیوارک ایچریسی و طیشاریسی آدم کوده‌سی قالیقغنده میشه و پلاموط آغاجلری درکه هر برینک قدی اون بشر ذراع معماری کلیر . بو آغاجلری صنعتکارلر حیله ایله بری برلرینه باغلا یوب ایچنی کیرپی دریسی کبی ریختم مثال طولمه جسم ایشلدرکه نیچه کره یوز بیک طوب اورواسه کله‌ر آغاج دیرکلردن ایچری کیروب کوه‌آلبز مثال اولان طوپراغه صاپلانیر قالیر . بوقله دیواری اوزره جابجا شهر اعیانک باغچه‌جکلری وار ، ینه دیوار اوزره محاصره زمانی شهید اولان ارباب همتک مقابری وار . یشیل تختهدن علاهتی ، بایراقلری وار . یعنی بو مرتبه اینلی ، واسع و متین برقله دیواری درکه هیچ بر دیارده منلی یوقدر . بوسور اوکنده قله‌یه سپر اولسون ایچون برقات ینه قالین دیره‌کلر اوزره چیت اورولوب اوزرینه بیاض خراسانی کیرچ صیوانمش ، یالین قات طولمه‌سز پلانقه دیوارلرکه قله بیاض ، قوغوکبی طورور . بو سپر دیوارینک آردی آنا دیوارینه وارنجه ایکی

آلئنده محافظه بکلمک قانوندر. آلاى بکى، چرى باشيسى، يوز باشيسى، تيار دفتردارى، دفتر کتخداسى، دفتر امينى، چاوشلر امينى، چاوشلر کاتى، مال دفتردارى، محاسبه جى، مقاطعه جى، شهر امينى، شهر کتخداسى، خراج امينى، محتسبى، باجدارى، مکلف معمار باشيسى، قاعه دزدارى، ايکى بيک يدى يوز عدد قلعه نفراتى، يکرمى درت عدد طوغ صاحبى آغالرندن يرلى آغاسى، صاغ قول، صول قول، عزب حصار، مارتولوس آغاسى، بشلى حصار، يرلى طويجى، جبه جى، خبره جى آغالرى واردر. اوچ اوپه ايله قپو قولى يکچچرى آغاسى، طويجى وجبه جى آغالرى آستانه سعادت طرفندن اوچ، درت ييلده بر تجديد اولنوب کليرلر. جانب شريعتدن حاکم اوله رق شيخ الاسلامى، نقيب الاشرافى اوچ يوز آچه پايه سييله قاضى سى واردر، اطرافى جمله دشمندر.

قنيزه قلعه سنک صورت طرحى و اشکال و طرزى. — بوکا افواه ناسده (قنيزه) ديرلر، دفترخانه پادشاهيده ده بويله مقيددر. حتى ۱۰۷۱ سنه سى سهراب محمد پاشا قنيزه واليسى ايکن قلعه بر قضای ناکهانی ايله سراسر يانمش و صوکره اووزير صاحب تدبيرک امر محافظه سييله دشمن خبر آوب يتشمه دن بودين وزيرى اسماعيل پاشا ايله يکدل ويکجت اوله رق يتمش سکسان بيک عسکر و قرق بيک قدر رعایا ايله تعميرينه اقدام نام ايله اولکنندن ده و مجدد و متين بر قلعه يامشدر که حالا ديوان خانه سنک عتبه علياسى اوزره شو تاريخ محرردر.

ناکهان جانب حقدن ايريشوب نارقضا   قنيزه قلعه سنى ياقدى همان سر تاپا
قلعه ائمانه تاريخ دینلدى حامد   قنيزه قلعه سنى ياپدى محمد پاشا

سنه ۱۰۷۱

بو قلعه او قدر متين درکه اکثريا يدى قرال برله شهرك دوکر، دوکر و نهايت خائب و خاسر کيدرلر. برکره ده سلطان محمد خان ثالث وزراى مقتدره سندن مشهور ترياکی حسن پاشا بو قلعه ده محصور اولوب کنديسنى محاصره ايدن يدى قرال عسکرندن انواع حيل و دسائس حربيه ايله تخليص نفس و مال ايلديکی و دشمنى خائب و خاسر کوندرديکی مسطور توارينخدر. زيرا باطاق درياسى فچ عميق بحيره ايچنده اولوب قلعه گويا درت آياغنى

طابور ایچنده دایمارقه دون قارقیز امداد جیلری قیتره یی دو کرلردی. حتی بو حقیر اصل بیوک طابوری آت ایله انجق ایکی ساعتده طولاشه بیلدم. ینتر حسن پاشانک رأی وتدییریله دشمن طابورینه عسکر اسلام ورغایا اوشوب اوچ کونده طولدییره رق کالاول صحرا ایلدیلر.

اشکال و زمین قلعه قیتره. — بونی انکروس بانلری برختیزر چوبانی لندن آله رق ضمیمه ملک ایتمشلردر. صوکره بیک طقوز تارینخنده و سلطان محمد خان ثالث عصرنده غازی ابراهیم پاشا بونی زرین اوغلندن امان ایله آلمشدر. سبب فتحی شودر که: اوزمان طویلی محمد پاشا روم ایلی وزیر ی وتیریاکی حسن پاشاده بودین وزیر ی ایدی. بو ایکی وزیر مقدهما قلعه نیک متریسلرینه امداده کلن فرانسه قیرالی عونیه سی متریسه کیروب قلعه یی دو کر. لرکن با مرچی قدیر قیتره نیک ایچ قلعه سننده کی باروته آتس اصابت ایدوب دشمن مکدر الحال اولنجه صدراعظم ابراهیم پاشاده دریا مثال عسکرله قلعه آلتنده کیلره کوز آچدیرمیوب یدی کون جنک ایدرک آخر الامر دشمن طابورنده قیریله قیریله عسکر عدداً ازالوب نهایت برکیجه (مجهکه موریا) جانبه فرار ایتدیلر. ایرتسی کون بو حالی کورن محصورین یأسندن قلعه یی (ویره) ایله تسلیم ایتدکلرندن عسکر طرفندن پچوبیلی قوجه سان چاوش عثمانلینک رهنی اوله رق قلعه یه وارمش وازبرده مفتاحلری سرداره کتیره شلردر.

بعده محمد خان ثالث عصرنده تحریر اولنوب باشقه جه ایالت اولمغه مستعد برولایت اولمغه بودین وبوسنه ایالتلرندن برر سنجاقل الحاق اولنوب ایالت تحریر اولندی. یدی سنجاقدر: باقووه، پوزاغه، شقلوش، پچوی، سکتوار، قوپان، قاپوشوار.

کینوار سنجاغی دشمن التدهدر. اکر سک سنجاغی هکذا. اوچ سنجاغی قائم مقاملر ضبط ایدر. پاشاسنک خاصی (۶۰۰۸۹۰) آچهد. ارباب زعامتی اون ایکی، ارباب تیماری بشیوز اتوز اوچدر. قانون اوزره جبه لولریله و پاشاسنک عسکر یله بش بیک عسکر اولور. هر سه ایاتی عسکری سرم سمندره، آلاجه حصار، وولچترین سنجاقلری عسکر لریله بو قیتره قلعه سی

ذخیره کتیرمه که کیتدیله و صدر اعظم قلعه نك ترمیمه اوج وزیر ویدی سنجاق بکله یکر می بیک رعایای مأمور ایدوب آنلرده بحیره سنی تطهیره باشلادیلر. تانار خان زاده سی دشمنی قوغه قوغه یکی قلعه یه قدر واروب اورادن یدی بیک کله و آلتی بیک اسیر و آلتی بوز آرابه یوکی مال غنائمله کلوب خلعت پادشاهیله شرفیاب اولدی. واسیرلرک قپودانلری و اشرفی آلتوب سائرلری مال غنائمله برابر تاتارلره احسان اولندی. بو تاتارلری اسپرلیله طمشوار وزیر ی سکتوار قلعه سنه کوتوروب کندیسی ده ایالته کیتمه مأمور اولدی. اگره پاشاسی محمد پاشاخنی قلعه سی اتهای سرحد اولغله محافظه سنه شتابان اولدی. ایرتسی کون صدر اعظم یکی قلعه سفرینه عزیمت بیوردیلر. حقیر ابراهیم کتخدا افندمزدن اذن آلوب قنیزه ده یتره حسن پاشا ایله قالدیم. اعیان ایله الفت ایدرک قلعه یی تماشایه شروع ایتدم.

ستایش و جرم طابور مقهور. — قنیزه قلعه سنک بحیره آلاغ سنک جانب شرقی سننده یعنی بره نسه قلعه سی طرفنده و قنیزه کونک کنارنده دشمن قنیزه یی محاصره ایله زبون ایتک ایچون عظیم بر طابور انشا ایتمش که انشاسی مقدور بشر دکدر. بوسرحد لساننده طابور اکا دیرلر که بایر سحراده و یاخود بر بحیره و یا نهر کنارنده بر ایکیوز بیک دشمن طوبراقدن قلعه یا یوب و قعرلر قازوب ایچنده متحصن اولورلر. اما بن بونک اشنی کوردمم. طاغیر کبی بیغلمش طوبراقلر اوزرنده قات قات متریسر قازوب چوره سننده ینه طوبراقدن طقوز یرده عظیم طابیه لر یا پمشلر و هر طابیه یه اونر عدد بال یز طوب قویمشلر. اوج یرده شراباولی قبولر یا یوب خندقلر ایچنه حیله و شیطنتله پاچاریز چرخ فلکلر قویوب اورتمشلر. او یله درین کوچوک کوچوک چوقورلر قازمشلر که حین معرکه ده ترک عسکری طابوره یوروش ایدر سه یونک ایچنه دوشه. نیجه چوقورلرک ارقه سنی دالی بوداقلی درخت منتهالر ایله سد ایتمشلر و بو طابورک اورته لرنده ده برقات کوچوک دیگر طابور قازوب ایچنه ذخیره و جبخانه سنی قویمشلر. حقا که صدر اعظم و ارماسه احتمال که قنیزه یه برخطا ایریر ایدی. قلعه نك جانب غریب سننده طوبراقلق نام واروشده برقات

قنیزه لیلرله چتاچت جنک ایتمه‌ده درلر. «هان دولتی وزیر دشمنک آردي صره تاتار عسکريله آنلیلری یتشدیر» دینجه طرفه‌الین ایچره زاده خان تاتار احمد کرای قرق بیک چتال آتلی تاتار عدوشکار ایله برق خاطف کبی کیتمه‌ده ایدی. صدراعظم باروتخان‌ینی دزداره براقوب آنلرده صالت عسکرله جنوبه ایلغار ایدوب اوج ساعتده قنیزه‌یه طوغری یتشدک.

استخلاص قلعه قنیزه و اوصاف اشکال طابور مقهور. — چونکه صدراعظم قنیزه قلعه‌سی بحیره‌سنک ساحلنده دشمنک طابور عظیمی ایچره کوروب بر خیمه‌جکده مکث ایتدی، جمله بو طابور ایچره دشمندن قالان جبه‌خانه باروت مال و خزانی دفتردار پاشا و جبه‌جی باشی و سائر معتمد علیه آدم‌لری دفترلیله قبض ایدوب عسکر اسلامدن قرق بیک غازی‌ینی دشمنی قوغمه مأمور ایتدی. بواننده قنیزه لیلر دشمنک آرقه‌سنی قوغوب قلعه‌دن طشره چیقوب طابور ایچنده قالان دشمنی طوتوب حضور وزیر کتیر لرلدی.

حتی قرالک وزیرینی وزیرین اوغلنک عمیسنی و دانیمارقه قرالک اوغانی و الحاصل یتش عدد قبودانلرینی دست بر قفا حضور صدراعظمه کتیر دک‌لرنده اوصدرنجیب جمله قنیزه غازیلرینه دنوازلقلر ایدوب «غزاکز قوتلوا ولسون و پادشاهک امکی سزه حلال اولسون» دینه ابتدا قنیزه پاشاسی ینتره حسن پاشایه بر سمور خلعت فاخره کیدوروب باشنه بر چلنک طاقدی. اما خداعیام او آدمه کیمسه قنیزه پاشاسی دینه‌مزدی. چونکه اوستی باشی پلاسپاره کبی پرژده و یوزی کوزی دود باروت سیاهدن سیه‌چرده ایدی. صوکره قاضی‌یه و سائر اعیانه و سرکرده اولانلره خلعت و چلنک احسان اولنوب صوکره جمله غازیلر «دولتلو وزیر سن صفا کلدک و خضر کبی یتشدک. قلعه‌ده اولان اهل و عیاللز بیله بزه جان و باش ایله امداد ایدوب نیچه‌سی میدان حربده شهید اولدیلر. و نیچه‌لری‌ده طوپ و قومباره سرپیندیسندن مجروح درلر.

آنلرده احسان ایلیک، دیدکلرنده اوخاتم صاحب کرمک کوزلری یاش ایله طولوب جمله قنیزه خاتونلرینه اون کیسه پاره احسان ایتدی. صوکره جمیع یقین سنجاقرله برر مصلحت کذار آغالر امرلرله طانغیلوب علی‌العجله قنیزه‌یه

بیقیله لی بزه امداد و ذخیره کله یوب حالز مکدردر. آمان دولتی وزیر! الله ورسول ایچون بزه امداده یتیش! «هان صدراعظم فریاده کلن بیکیده بش یوز التون احسان ایدوب قنیزه عسکرینه ده» ایشته سزه امداده یتیشدم دیبه برتسلیتسامه یازهرق نامه کتیرن بیکیده وروب «کورهیم سنی شهپازم دشمن ایچندن بر طریق ایله قلعیه کیره یوب امداد کلدیکی خبرینی ویره سین یوری الله دستکیرک اوله!» دیدی. اول آن نفیر رحلتلر چانوب اللی یازه بال یمز واچ یوز پاره شاهی طوپلرله جمیع عسکر اسلام قرال کوپرو سندن کچدی.

دشمنك منهزم اولدیغی

بودین وزیر ی اسماعیل پاشا عسکر یله چرخه جی تعیین اولنوب اگری وزیر ی صاغ قوله وطمیشوار وزیر ی صول قوله، حلب ایالتیله کورجی مح پاشا دمدار تعیین اولندی. سائر وززاده قانون اوزره یرلی یرلرنده برقرار اولوب جناحین وار گروه، گروه کیتمه ده ایدی. فاضل احمد پاشا ایسه اون ایکی بیک مسلح و مکمل کندی عسکر یله کیدر و سنجاق رسول شریفی اوکی صیره یورو دیردی. بال یبیز طوپلر آتیله رق و اطراف کوم کوم کومله یه رک، ایکیل ایکیل ایکیله رک عسکر اسلام چتاجیت کیدرکن قنیزه دن طوپلر آتیلماز اولدی. ایا بونک اصلی نه اوله؟ یوقسه قلعه بی دشمن استیلامی ایتدی؟ دیرکن همان آنی کوردک که مقدا فریاد نامه ایله کلن بیکیته آت بویننه دو شمش کلور! صدراعظمه کلوب «مژده سلطانم، دولتی وزیر، سنک دریا مثال عسکر ایله کلدیکی ایشیدوب خوف و خشیتندن دشمنک طاقتی قالمایوب خیمه، خرگاه، بارگاه و جبسه خانهلرینی، طوپلریله بی حساب مال خزاشی براقوب یدی قرال شمعدی کچ فنوار نام یکی قلعه آلتنه فرار ایتدی لر. حالا طابورلری ایچنده بیکلرجه چری دشمن آرابهلرینی یوکتمه کده و بزم

ایچنده دشمن نه قدر هذیان آمیز سوزلر یازمش! سلطانم، اوسوزلر حضور دولتمکزده سویلنه جک کلماتدن دکلدلرلر « دیدکده صدراعظم بو فریاده کلن ابوالکلام بیکیدک منتظم کلاملرندن حظ ایدوب « سویله بیکیتم! » دیدکده اوقتای حاضر جواب دخی « والله دولتی وزیر، دشمن حیهلکار انواع مواعید ایله اویله تحریر ایتمش که: بره هی ترک وزیر اعظمکمز ادرنه یه کیتمش، آنکده وعده‌سی بیتمش کونه دیکن بیتمش! سز کیتمک ایچون بو قلعه‌ده آج و محتاج اویوز و قودوز اولوب جنسک ایدرسز؟ همان بر کون اول امان ایله قلعه‌دن چیقوب کیدیک، یوقسه ایسوت نیقولا حقیچون یارین، او بر کون بو قیئزه یه یورویش ایدوب سزک جمله کزی دین قدیممز صاحی حضرت عیسی و مریم آنا عشقنه قیرمه‌دن دیری دیری کباب ایدوب صاغ قالانریکزه کبابلریکزی بییدیریز! » دییه بویله شیطتلی کاغدلر بوانوب اوقونوب کورلدکده غزات ینه شیطنت ایله یازیلیمش کذب محض مکتوبلردر، دییه جنکه مع از یاده آهنگ ایدرلر. دولتی وزیر! هر کون هر کیجه دشمنه کوز آچدیرمایوب طوب. وقورشونی باران لغت کبی یاغدیریوروز آمان دولتی وزیر، دردیمز آچلقه‌دندر. ایشته قلعه اغالرینک عرض محضرلری و پاشامزک فریاد نامه‌لری، دییه بو ابوالکلام بیکیتم عرضلری صدراعظمک دست شریفنه ویردکده آصف منشی دلیر فرغانه‌لری اوقویه‌رق مآلی معلوم اولدقده بر آه جان چکوب « هر زمان بودهر دنیه کشینک وفق مراسم اوزره برشی برقرار اولماز؛ دیوب (تجری الریاح بالالتهمی السفن) مصرعی ترنم ایتدی. وافر متالم اولوب مردم دیده لرندن چکیده چکیده خون آلود دم یم مثال جریان ایلدی. حاصلی قیئزه‌دن کان مکتوبلرک ایچنده طوز-لنمش آدم کوزلری وقان ایله تحریر اولمش آه و این سوزلری اونیر جلادتی آغلانندی. عرضلر شویله یازیلیمشدی: « حالا یدی قرال بزى محاصره ایدوب یدی کونده یدی قولدن یدی بیک طوب وکله اوروب یدی یوزدن زیاده آدم لریمزی شهید ایتدی؛ دشمنک طوب کله‌سندن باشقه بیه جکمز قالمادی! بو بوخجه، پره‌زنسه، پچوی، دارده قلعه‌لرینی دشمن آله‌لی و اوسک کوروسی

کیجہ صباحہ قدر جملہ عسکر نہر اوزرہ یکی جسر لردن و قرال کوپرو سندن مور و زنبور غسل کبی عبور ایدوب سسلری زمین و آسمانہ دہشت نشار اولدی . و جملہ عسکر ککان قارشى طرفدہ خیمہ و خرکاہلرندہ مکٹ ایتدکلرندہ صدر اعظم ینہ بال یمز طوپلری آتدیردی . ینہ قنیزہ طرفدن کونا کون طوپلرک صداسی علی التوالی کلیردی و شب و روز اراسی اکسیلمزدی . قنیزہ طرفندہ اولان قرہ قولریمز بر شہباز بیکیدی طولومیلہ صدراعظم حضورینہ کتوروب براقدیلر . ہان اوفتای شجعمان سوزہ باشلابوب دیدی کہ : «قنیزہ یہ یا بوکون ، یا یارین تیشرسہک خوش ، والا قنیزہ الدن کیتدی ، بو طولوم ایلہ قنیزہ کو لندن یوزہ رکدعوای مردی ایلہ و جان و باشمی غازیلرک و دین محمد ینک اوغررینہ قویوب دشمن ایچندن حضوریکہ کلدم . فریادیمی دیکلہ جانم وزیر ! یدی قرال اوچ کرہ یوز بیک عسکر ایلہ یدی قولدن تیش پارہ بال یمز طوپلریلہ قلعہ یمی دوکرلر . قلعہ دہ عسکریمز آز ، ذخیرہ من یوق . اما باروت و جبہ خانہ من چوقدر . پاشامن حسن پاشا و قنیزہ غازیلری الی هذا الان الی بیک عسکر ایلہ شب و روز جنک ایدوب دشمنی قنیزہ کوئلہ قویمادیلر و (اولہ سی) نام واروشہ و (برکک) نام محلہ اوغراتمادیلر و آشانی صویہ برابر طوپلری دخی آتمادیلر . شب و روز اقدام تام ایلہ سعی و کوشش ایدوب اولیلہ صاواش ایدرلر کہ سلطان احمد زمانی ینہ بو قنیزہ دہ محصور قالان مشہور تریاکی حسن پاشا یدی قرال ایلہ بویلہ کرما کریم جنک ایتہ مشدر . فریادیمز ذخیرہ قتمندن در . بر آیدن بری امداد گلہ دی . نیچہ غازیلریمز طوپ کلہ سندن شہد شہادت پیالہ سنی نوش ایدوب خلد برینہ کیتدیلر . مجر و جلریمز آج و محتاج قالدیلر . بویلہ ایکن یاقین اولان امدادلر بیلہ بر آیدن بری کلہ دی ینہ اہالی سی «قنیزہ تکاسل ایتدی» دینہ سین ایچون حالا کرما کریم جنک و حرب ایدرلر . اما افندم ، قنیزہ غازیلرینک آجلقدن جانلری کلشدر . دشمن کوردی کہ بوقلہ نیک بر بحیرہ ایچندہ قتمچی کوندن کونہ مشتد اولدی آخر کار قراللر حیلہ یہ سلوک ایدوب شودام تزویری رأی احسن کوردیلر و بعض دروغ آمیز مکتوبلر پیدا ایدوب زمبرک او قلیلہ قنیزہ قلعہ سنک ایچنہ آتدیلر . مکتوبلری حسن پاشایہ کتیردیلر ، اما

اعظم اوردوسنه داخل اولدق . ينه صدراعظم قولنده مكث ايدرك ابراهيم كتخدا ايله ملاقات ايتدك . هر سكه‌ده كي سهراب محمد پاشا ايله پراچالي مصطفى پاشانك، نووه وغبه اغالرينك، موصلطار اعيانيله والده سنك مكتوب- لريني ووالده سنك امانلريني وبردوم. حقير دخي بر پنجه آفتاب كوله ايله برهرسك آتي هدايا وبردوم «صفا كارك اوليام!» ديه وطن اصليسي اولان هرسك ديارى احوالى سؤال ايدرك نيجه كونه كلمات ايتدك. بوبونجه يولنده قيريلان توابعنى صور دقده حقير وقعيني ماقوعى اوزره بربر تقرير ايدوب «دشمنى بوزان و بوقدر باش وديل آلان غازيلرحالا طشره ده در.» ديديكمه همان ابراهيم كتخدا حقير ايله غازيلرى باش وديلرله برابر صدراعظمه كتوردى. اسيرلريني غزانه احسان ايدوب كله لرى سرا پرده او كنده غلطان و بوغازيلره انعام فراوان ايلدى . جمله سى مسروراً بره زنسيه مأمور اولان مراد پاشايه كيتديلر . صدر اعظم حقيره هر سكه ديارى احوالى دقت اوزره سؤال ايتدكده جمله سر كذشت و سراجمزمى و سهراب محمد پاشا ايله عاصى دشمنه كيدوب ناقطور قلعه سنه وارنجه دشمنه غلبه ايتديكمز يرلى بربر تقرير ايتديكمده حظ ايدوب سهراب محمد پاشانك عرض و عبوديتنامه سنى آله رق قرائت ايدوب آندن ده ممنون اولدى . وحقيره يوز آلتون و بر خلعت فاخره احسان ايدوب ينه حقيرى اغالرى زمره سنه الحاق بيوردى . خيمه مه كله رك استراحت ايتدك. همان اول آن اسماعيل پاشايه قرال كوپروسى ياننده بش اون يردن عسكرك و بال يمز طوپلرله عبور ايدوب نهر اوزره كوپرو ياييق فرمان اولندقدده اطرافده كي سسنجاقلارك رعاياسى آرابه يوكريله كلوب قوبان و قيتيزه طاغلرندن برچوق درخت منتهار كسه رك مذكور قرال جسرى قربنده بركون بركيجه ده اون عدد جسر عظيملر انشا ايتديلر كه هر برينك اوزرندن فيل محمودى كچسه باك و پرواسى اولماز. كرچه اخشابدر اما قويدر و ايكي آرابه اوزرندن يان يانه كچه بيلير . كوپرو تمام اولنجه همان صدراعظم اون پاره بال يمز طوپلره برقتيلدن آتش ايتديروب جمله يكيچيريلرى جسرك قارشى طرفنه كچيردى و جسرك باشنده كي متريسلره صوقدى. اول

دیدک۔ ہان جملہ عسکر دال قلیج اولوب بزم ، کلدی کمز یولہ کیتد کلرنده بز آرتق لاقید اولوب امین طریقده قالدق . وسهل آتاریمزی اولادیرکن ہان بزم جنک یرینہ اوغرادیمز محلدن بر صدای الله الله قوپوب شدید توفنک صدالری ایشیتدک . بر ساعت صوکرہ . آنی کوردک بزلہ بولوشوب کیدن غازیلر کلدیلر . بولر جنک یرینہ واردقلرنده کورمشلرکہ بز کیتدکن صوکرہ دشمن ینہ شکارلینہ کلشدر ، ہان بوغازیلر دشمنک آرقہ واوکنی کسوب دوکیشدر و دشمنہ دال ساطور اولوب کیریشیرلر . طرفۃ العین ایچرہ ہپسنی قیروب اوچ یوز کلہ وایکی یوز اسیر ، اون آرابہ مال ایلہ یانمزہ کلدکلرنده « الحمد لله » شوناردن استقام آلدیکر! » دینہ بیک حمدوٹنا ایتدک . بعدہ جانب جنوبہ اورمانار ایچرہ (۷) ساعت کیدوب (برہزنسہ) قلعہ سنہ کلدک .

برہزنسہ قلعہ سی . — بوندہ سلیمان خانک مرحوم اولدینی کونلردہ صوقوللی نیک تدیریلہ وروم ایلی وزیر ی شمسی پاشانک ایلہ (۹۷۴) تارینخندہ فتح ایدلمش و صوکرہ استیلا اولمغله (۱۰۰۹) سنہ سنده سردار ابراہیم پاشا معرفتیلہ کیری آلمشدر . بوندفعدہ دشمن استیلا ایتمکله ۱۰۷۴ سنہ سنده سردار اکرم کوپر یلو زادنک کلدیکنی ایشیدہرک دشمن جیہ خانہ سنی آلوب قلعہ یی آتہ اورہرق قاشمشدر . بوندہ قیژہ ایالتندہرہ دزداری صدراعظمدن قورقوب فرار ایتشدی . (۵۰۰) نفر قوللرینک دفتر جرائمہ قلم عفو چکیلوب ہرکس یانان خانہ لرینی معمور ایتمک چالیشیرلردی . قلعہ ہنوز یاناردی . یدی قات متین پلاشہ ایمش ، انجق کارکیر برجامع وحماسی قالمش . قلعہ نیک قبلہ وباطی طرفی ایکی ساعت بر بیوک بر باط اقلقدر ، ایچ قلعہدہ یانمش . عمارتنہ قیصریہ لی دلاور پاشازادہ مراد پاشا ، بوزاق بکی بش بییک قدر پوزاغہ ویاقوہ رعایاسی تعیین اولندی . نیجہ یرلرینی اولکندن اعلا و متانتہ یانمغہ سعی واقدام ایدرلردی بورادن جنوبہ رفیقہ لریمزلہ کیدوب طماغ اورمانلری کچرکن بال یمز طولبرک صداسی ایشیدیلیمکہ باشلادی . مکر دشمن قیژہ امدادینہ وارمش . بز دخی (۳) ساعت کیدوب الحمد لله صدر .

در بیان قضای ناکهانی . — بوقله‌دن قاقوب جانب جنوبه قانلی قاواق یولی اوزره کیدرکن آدم آد لاشه‌سی اوزره برجه‌نزار وخیابانده یاتارلردی . کویا هر درختک آلتی شجره و قواق آلتنه دونمش . کیمیسی دها صاغ ؛ بونلری برخوش کسه مشلر ؛ کیمیسی هنوز جان چکیشوب اولمه‌مش . ایاق اوزره قاقوب یینه دوشر و نیجه سنک یوزلرندن قانلر نهر وار جریان ایدردی . نعوذ بالله بر مخرف و مخاطره یرایمش ! مکر بزدن اول بو بوفچه قلعه‌سندن قالقان بش یوز قدر امت محمده دشمن صاناشوب قیرارکن حکمت خدا بو حقیر ایکی بیک عسکر ایله معرکه اوزره وارمشم . دشمن بزى کوره‌رك طاغله فرار ایتدکه بوقدرمال ومنال ، و متاع و بیکیتار هر بر درختک ظل آرامنده زیروزر یاتار قالمش . همان بزم کیلر بوقدر مال غنائمه ال اوروب بر آنده جمیع متاع و کرانها اشیایی یغما ایلدیلر ، الله اعلم دشمن دخی اورمانلر ایچنده ایدی . بعض رفیقلریمزده بالغاً مابلغ اشیایا آلوب کیدرکن حقیر دیدم که : بره غازیلر ، بوقدر مال آلدیکیز ، باری الله عشقنه ودین مبین اوغورینه شو مجروح اولان آدملری ده سیسخانه اوزره آلاله‌لم . طرف ، طرف ، معقول ! « دیدکلرنده ابتدا حقیر بر آراوود بیکیدینی سیسخانه‌یه بیندیردم وسائر غزات طاغله‌ده کزن آتلردن (۱۱۰) قدر آتار بولمشلردی . آتار ده یتمش عدد مجروح آدملری بیندیروب قانلی قاواق یولندن دونوب جانب شماله قوبان قلعه‌سی بولیه فرار ایدر شکله کیتدک . زیرا قانلی قاواق یولنده ونهر دراوا کنارنده مصلوون اسکله‌سی کنارنده خروات قایقلمری چوق ایمش . یول کنارنجه کیدرکن همان قارشیده امت محمد علملری نمایان اولوب اون بیک قدر دال قلیجلی و جرد آتلی امت محمد نمایان اولوب بو عسکر پرسلاح بزه قارشى کلنجه « بره شکر صاغله ، دشمن سزى نزهده بوزوب قیردی ؟ » دیدیلر ، بز دخی « خیر ، بزى قیرمادی ، لکن بز جنک اوزره راست کلوب کوردک ، دشمن طاغله قاچدی ، بزده بومجروح آدملری خلاص ایتدک ، دیدک . آتار « یا ، وزیر کتخداسنک آرا به لری و بوقدر مال ومنال نیجه اولدی ؟ » دیدکلرنده « آرا به و مال و جان وباش تارمار اولوب جمله یرده یاتارلر »

بوشناقدر. مجار و خروا تجمہی دہ فصیح بیلرلر. آیانی دہیرلی اسیرلکدن خلاص اولش یکتیرلی چوق اولوب شب و روزچہ وغزایہ کیدرلر.

بو قلعہ یی سیرو تماشان صوکرہ یاران ایله و داعلا شوب صدراعظمہ یتشمک ایچون ایکی بیسک عدد پر سلاح صالت و سبکبار عسکر الوب قلعہ سکتواردن جانب غربہ کاه طاغلق و کاه قومصال اورمانلق ایچرہ (۶) ساعت کیدوب (پوپوچہ قلعہ سی) نہ کلدک.

پوپوچہ قلعہ سی — بانسی زرنسقی میقلوش باندر. سلطان سلیمان خان سکتوار اوکنده مرحوم اولمغله صوقوللی وزیرک تدبیر خطیریلہ وزیرخامس مصطفی پاشا وقرنداشی شمس پاشا روم ایلی ایاتیلہ پوپوچہ یی محاصرہ ایدوب اوکیچہ دشمن درون قلعہ دن قاجغله (۹۷۴) سنہ سی صفرینک یکرمی طقوزنجی کونی قلعہ یہ کیرہ رک کرکی کبی لوازم و مهماتی کوروب کفایہ مقداری عسکر قومیشلردر. بعدہ دشمن ییہ بو قلعہ یی استیلا ایتمکله آخرکار سلطان محمدخان ثالث زمانده و (۱۰۰۹) تاریخندہ سردار معظم ابراهیم پاشا دست دشمندن خلاص ایدرک معمور ایله مشلردر. ۱۰۷۴ سنہ سنده ییہ زرین اوغلی بو قلعہ یی استیلا ایتمکله وزیراعظم کوپرلیلو زاده فاضل احمد پاشانک قیژہ قلعہ سنہ امدادہ کلدیکنی ایشیدن دشمن قلعہ یی بش آی او طورمش ایکن آتشیہ اوروب طوب و جبہ خانہ سنی کتورہ رک یکی قلعہ لریہ قومیشدر. آنجق قلعہ سی بر مرتفع بشته اوزرہ کارکیر بنا بر ایچ قلعہ حالندہ قالمشدر. سلطان محمد ثالث تحریری اوزرہ قیژہ ایالتندہ وویوادالقدر. و سکتوار قضاسی نیاتی در. قلعہ دزداریلہ اوچ یوز قدر نفرانک صدراعظم جرملری عفو ایدوب قلعہ یی دشمنہ ویردنلریچون دزداریلہ یدی عدد آغالری عزل ابد و نفی بلد ایلدیلر. بو قلعہ نک اطرافی کوللک و باطالقدر. اما دشمن یاقمدن غایت متین و صعب قلعہ ایمش. آنجق بر جامی، بر خانی، بر حامی کارکیر اولدقلرندن یانماش. آثار بناسندن هنوز علو بر علو آتشی کولکرہ ایرمکده ایدی. بو قلعہ نک تعمیر و ترمیمہ اوچ پاشا و (۱۰۰۰۰) عدد رعایا و برایا تعیین اولنوب ییہ اعمار ایتمک سہی و جهد ایدرلردی.

نظیری یوقدر. جوانب و اطرافنده بر بردن عالی بال یمز طوپلری و سائر ضربزنلری و قلوبورنه و هاون طوپلری چوقدر. مازغال دلیکرنده و سبت سپرل آردنده قات قات کیرینی کبی زین اولمش عظیم بال یمز طوپلری وار بو طابیه نك تا تبه سنده جهانما بر قصر عالی واردر. شهر اعیانلری جمله ارباب معارف ایله جمعیت ایدوب قلعه نفراتی اطرافنده نوبت بکلر لر. بو قلعه نك جهانما اولان طابیه سی آلتنده جبه خانه سی اولوب سلیمان خان جامعی و قرال قپوسی یاننده کی قویو آب حیات کبی صودر که بو ایچ قلعه ده در. جمله یکر می عدد شیندیره تخته اورتولی اولردر. زرین اوغلنک اوی غایت مکلف اولوب حالا دزدار ساکن اولور. بو غدای انباری ده بوراده در. بتون بو قلعه ده ایکی یوز یتمش عدد صغیر و کبیر طوپلر واردر که خدا حفظ ایده. بو اوچ عدد حصارده اون اسلام محله سی واردر. طشره واروشنده بش محله سی خرسیتان جمله (۵۰۰۰) عدده کیره میتلی و تخته اورتولی اولردر. بونی محکمه ده قاضی افندی سجلدن چیقاروب خبر ویردی. اون محرابی وار، یدیسنده جمعه نمازی قیلنور. ایچ قلعه ده سلیمان خانک کوچوک جامعی قورشون ایله برجامع برنوردر که جماعت کثیره دن بر آن خالی اولماز. بر مناره سر آمددر که بو حقیرک آدمیله (۱۱۰) قدمدر، اورایه چیقوب شهر سکتواری سیر و تماشایدرک (۳۵۰) عدد کیره میتلی اولر صایدم، کیریمی تخته اورتولی اولردر. بو علی پاشا جامعندن باشقه قورشونلی جامع یوقدر. قبله قپوسی اوزره تاریخی:

بحر رحمت غریق علی پاشا اثر خیری مقام دلکش

دیددی هاتف تمام تاریخین جامع شریفی مقام اعلا

سنه ۹۹۷

علی پاشا بو جامعک حرمنده کیره میت اورتولی بر قبه ده مدفوندر. حمام گوشه سنده کی چشمه و محکمه علی پاشانک خیراتی در. چری باشی ممی اغا جامعی معمور و مزین عبادتگاهدر. بریده الحاج حسین اغا جامعی درکه بونلر مشهور لری در. اتی عددده محله زاویه لری وار. هواسی لطیف، کوزللی چوق، اریک کیراز و الماری مشهوردر. خلقنک رنگ رولری جمله آق، کندیلری

والیاری کلوب بو قلعه بحیره سنی تطهیر ایدر لر. بو قلعه نك چارکوشه رکن اعظم مثال شدادی طوغله بنا درت عدد عظیم طایبه سی وار درکه هر برنده گویا بیکر آدم جنك ایتسه یریمز طار دیمز. هر برنده اوزر عدد بال یمز طوپلری وارکه هر بری گویا بر ازر هفت سردر. بو طوپلرک مافوقنده بر رقات دخی اون عدد قلوبورنه طوپلری اولوب هر بریسی چیم وریخیم؛ طوپراق طولمه سدیرلرک آردلرنده جمیع مهمات ایله آماده اولوب اوستلری تخنه اور. تولی در. هر طوپک خدای یاز و قیش یانلرنده یاتار. زیرا غایت سرحد یردر. بو ایچ قلعه نك قبله یه ناظر بر قپوسی وار اما اوچ قات قوی؛ متین اسمنه مظهر اولمش حدید و قوی قپولردر. متانت اوزره اولوب هر برینك آراسی نیچه بیک حیل و شیطنت ایله آماده در. هر قپو آراسی جمیع الات سلاح و یراق ایله زین اولوب طورور. جمله پاسبان و بو ابان و نکهبان و مستحفظان بوراده لهو و لعب ایله مشغول اولوب نوبت بکلر لر. بو قپو طشره سنده کی طایبه دیوار بنك یوزنده یول اوزره اوچ آدیم قدی دیوارده چارکوشه بیاض مرمر اوزره جلی خط ایله شو تاریخ تحریر اولنمشدر:

ایله قلعه پایدی عون شاه ایله مصطفی پاشا بعون کردگار
 قله لر آبرزه مانند اولدیلر هر بری حصن حصین استوار
 قرله او طه اولسه سکتوار نه طک اولمدیمی هر بریسی بر حصار
 ای ولی صوت ایله دیدم تاریخین دایما اولسون جهانده برقرار

سنه ۹۸۱

درت قپونك آراسی آدم کوده سی قدر قالین قرقر آرشون عالی اوجه سرچکمش پلاموط و میشه آغا جلرندن طولمه ریختم سدنمروده مثال پلاشه دیواردرکه اوزرنده آتیلیر جرید اویناسه لر میکندر. تا بومرتبه واسع و عریض ایچ قلعه دیواردرکه اینلیکی اللیشر آدیم قالین در. بو قلعه قپوسنك ایچ یوزنده ایکی عظیم قله آراسنده جمیع قلعه و طایبه لره و شهره حواله جنکی زاده علی پاشا طایبه سی کوه دماوند مثال برسد اسکندر درکه حالا قلعه نك دیدم بانیدر. اوجه برابر بر طاغ پارچه سی طایبه انشا ایتمش که هیچ بر قلعه ده

دیواری، ایچ قلعه یه کیره جک قلعه دیواری (۲۵۰) شر آدیدر. بو حسابجه قلعه نك کردا کردی (۱۵۰۰) آدیم ایدر. دیوارك قالینلی (۵۰) آرشون اولوب قدحائطی یکرمی آرشون در. میشه دیرکلرندن یایلمشدر. بو اورته حصارك (۴) عدد قپوسی واردر. شرقه مکشوف پچوی قپوسی غایت متین ودمیر قپو اولوب کمری اوزره برعبرتما ساعت قله سی میقات اوزره دوران ایدر. بو قپودن پوپوچجه قپوسنه قدر ایکی یوز آدیدر. غایت واسع شهرهك ایکی طرفنده جمله اوج یوز خشب دکانلر در. آندن شیقلوچجه قپوسندن تا ایچ قلعه جسرینك قپوسنه وارنجه بش یوز آدیدر. بو اورته حصارك شهره لرینی اکری محمد پاشا قنیزه والیسی ایکن تخته دوشه یوب پاك صواقاقر ایتمش. اگر تخته دوشمنسه وقت شتاده چاموردن بو شهر ایچره کز یلمزدی زیرا آلچاق باطاقلی زمین در. بو تخته دوشلی چارشی ایچره علی پاشا جامعی وار، بر چشمه سی وار. محکمه چشمه نك قربنده در. بو اورته حصار ایچره جمله درت یوز ایتمش عدد تحتانی و فوقانی خشب، امانچه سی کیره میتلی، بعضیسی شیندیره تخته اورتولی بانچه سز طاراجق اولردر. زیرا بو اورته حصار کوچوک اولمغله اولری طاردر. اهالیسی بر خورداردر. بش محله محرابدر. ایکی مدرسه، اوج مکتب صبیان بر کوچوک حمام، بر خان، ایکی خانقاه درویشان واردر.

ایچ قلعه سی . — اصل سکتوار بو ایچ قلعه دن عبارتدر. اورته قلعه نك جانب شرقی سنده بر باطاق دریاسی ایچره کائن اولوب بر قلعه یه و بر بنایه اتصالی یوقدر. باشقه برسددر. واورته حصار دن بو ایچ قلعه یه باطابق اوزره ایکی یوز آدیم طولی بر خشب جسر اوزره کیدر لر. بو جسر ك ایکی باشنده واورته سنده زمبرکلر ایله منبی آصمه جسر لر واردر که هر کیجه بو ابلیری بو کوپری باشلرینی مقارمه لر ایله رفع ایدوب بو ایچ قلعه بر جزیره کبی قالیر. بو جسر ك صاغنده ایچ قلعه قپوسی وار که بو قدر زمان سیا حتمزدن بری بویه حیلله و شطینتلی بر قلعه قپوسی کورمدم. زیرا بر محرابده حواله سز بر باطاق دریاسی ایچره واقع اولمش بر قلعه دارالامان در که شکلی مر بعیدر دائراً مادار جرمی کامل بیک آدیدر. هر سنه قنیزه

اشکال قلعہ سکتوار . — بودین ایالتندہ سنجاق بکی تختی اولوب بعدہ قیژہ فتح ایدملکله اوراسی سنجاق بکی تختی اولدی . بکینک خاصی (۵۱۶۲۳) آقچہ اولوب (۶۰۰) تیمار (۱۰۹) زعامت در . آلائی بکیسی ، چری باشیسی ، یوزباشیسی واردر . بکی حین معرکہ ده (۳۶۰۰) عسکره مالسکدر . اوج یوز اچہ پایه سیله قضا اولوب شیخ الاسلامی ، نقیب الاشرافی ، اعیان و اشرفی واردر . اوج او طہ قپو قولی ، یکچری اغاسی ، بودین قولی سرداری ، سپاہ کتخدا یری ، برر او طہ طوبچی و جبہ جی اغاری ، محتسب اغاسی ، خراج اغاسی ، باجداری ، معمار اغاسی ، شهرکتخدا سی ، قلعہ دزداری واردر . اوج قلعہ سنده (۳۵۶) نفرات موجوددر . یکرمی درت اغا لقدر . حین حربده اون بیک عدد جنک آور عسکری اولور .

واروشی . — سہراب محمد پاشا قیژہ والیسی ایکن بو طشرہ واروشک اطرافہ بر صعب حصار استوار و طولہ پلانقہ قلعہ انشا ایدوب بر خندق عمیق قازمش و طور اغنی قلعہ دیواری پلانقہ سی ایچرہ طول دوروب دیوار پامش کہ اوزرنده آنیلر کزہ بیلیر . یدی یرده طابیه لری ، دیرسکلری ، جابجا طوپلری وار . بو واروشک پچوی قپوسندن تا قوبان قپوسنہ و ارنجہ یہ قدر دائراً ماداری (۴۰۰۰) آدمدر . دیوارینک قالینلی اون آدم ویکرمی قاریش اولوب دائراً مادار اطرافنی فج عمیق خندقدر کہ ریکہ نہرندن کلیر . ایکی قپوسی وار . بری شرقدہ پچوی قپوسی . دیکری غرہدہ قوبان قپوسیدر . قپولرک اوکنده خشب جسری واردر . محافظہ ایدر لر . بو طشرہ واروشی ایچرہ باغ باغچہ لی و واسع حولیلی ، قیرمزی کیرہ میت اورتولی ، نیچہ لری شیندیرہ تحتہ حولیلی تحتانی و فوقانی (۱۱۰۰) عدد خاندان رعنا واردر . بورادہ بازار یوق . عمارات ده یوق . ازجملہ بریشم زاده خاندانی ، چووراغیج خانہ سی معمور و مکلف در .

سکتوارک اورتہ واروشی . — بر صحرا و باطابق ایچرہ مرہ بدن طولاینجہ واقع اولمش اولوب جرمی (۵۰۰) کرہ آدمدر . طشرہ واروشی مستقل اولوب قبلہ سی طولانیدر . ایکی یاندن طولانسی دیواردر . پچوی قپوسی

طرفه نهب و غارت اجرا سنه مأمور ایتدی . قلعہ بی مکمل تعمیر و دولاب و چرخلرله ایچی مزخرفادن تطهیر ایدوب دیکه نهرینک ینه بندلرینی آچهرق بجزیره سکتوار طولغه باشلادی . ایچنه قلعہ حاکمی اسکندر بکله (۴۰۰۰۰) عسکر محافظه جی قونوب جبه خانہ وسائر مهمات ویریلدی .

اوتہ طرفه سلیم خانہ ایلغار ایله کیدن حسن چاوش نام شخص طیار سکتواردن برق خاطف کبی سکیردوب کلیولی دن بوغازی عبور ایدرک سکتواردن چیقدیغنک سکرنجی کونی کوتاهیهدہ سلیم خانہ جلوس مرده سی تلخیصی ایله واصل اولنجه همان سلیم خان بر آن طور مایوب بروسهده کی جمله اجدادینی زیارت ایدرک بروسه سنجانغنی حسن چاوشه احسان ایتدی . کندیلری عجله دارالسلطنه لرینه کلوب ۹ ربیع الاول سنه ۹۷۴ ده سرای خاص ایچره عرض او طه سنده جلوس ایدوب شیخ الاسلام ، وزرا و وکلا و قائم مقام اسکندر پاشا جمله صفار و کبار تجدید بیعت ایتدیلر . ایرته سی کونی ایوب سلطانده قلیج قوشانوب دده سی سلیم خان اولی و ابوالفتیحی ، سلطان یازید ولی بی، شهزاده محمد خانی و احمد خانی زیارت ایدوب ایرته سی کونی ایلغار ایله بلغراد جانبنه روان و بلغرادده قوجه اغا خانه سننده مهمان اولدی . بلغراد اهالیسی مبارک باد دییه رک بیعت ایلدیلر . آخر الامر بری طرفه صوقوللی وزیر سکتوار فتحندن صوکره قلعہ بی تعمیر و ترمیم ایدوب قرق اوچ کون مکت ایدرک قرق دردنجی کونینه اسکسی سی کبی سلیمان خان نعشنی تحت روان اوزرنده اوتوردوب عسکرله برابر بلغرادہ کلدی . شهر بلغرادہ کیرنجہ عسکر کوردیلرکه سلیم خان او طاغه کلوب صندالی نشین پادشاهی اولدی . همان جمع ارکان دولت تجدید بیعت ایدوب قوجه صوقوللی وزیر ینه مستقل صدراعظم اولدی . وجود سلیمان خا تک نمازی قیلنوب نعش اولجه صایدیغمز ندیملرایله استانبوله کوندرلدی . پدرمن سلطان مرحومه قرق سکر سنه مصاحبک ایدوب مماننده بیله بیله ایدی . او جهته نقلمز موثوق و حقیقتدر . ابتدا بلغرادده سلیم خان نامنه خطبه اوقنوب شادمانلقلر اولدی

قلعه بکی اولان (زیر نسقی) بوحالی کورمکدن ایسه اولمک یکدر دیه اسباب احتشامنی دوزوب یورویش ایدن غزاته هجوم ایدنجه بر شهباز بیگیت کوکسنه بر قوروشون اوروب برغازی دخی کله سنه بر خدنگ ایندردی . کله سنه کی اوق نشان کبی قالب طوردی . غزات اول قدر سعی وغیرت ایلدیله که هر هجوملرنده دشمن جهنملر آراردی . الحکم لله . اما هنوز دولت علیه عثمانیه بویه برسد اسکندره مالک اولمشدی . خدا حفظی آسان ایده .

بعد الفتح جمیع وزرا و وکلا قلعه بی تماشایه واروب لوازمی کوره رک تعمیر و ترمیم ایلدیله . حکومتی اولا یچوی الای بکیسی اسکندر بکه احسان اولنوب بو دین ایالتدن عد اولندی . ایلك قاضیسی اقر باسندن مصلی افندی اولدی . جمیع اعیان و کبار قلعه ایچره تماشایه کیرنجه مکر قلعه نک بانی اولان زیر نسقی ایچ قلعه سنه کی نحوستخانه سنه بیکلرجه قنطار بارود صاقلامش . غزاتک بری بارود اولان خزینه نک زمبره کنه باصده چرخندن آتش حاصل اولوب نیچه بیک عبادالله اوج آسمانه صعود ایله شهید اولدیله . اما وزرا دن هیچ بر کیمسه یه برشی اصابت ایتدی . سایان خان بو سکتوار غزاسنه عزیمتی هنکامنده وزیر ثانی پرتو پاشایی اردل دیارینه سپهسالار معظم ایدوب سکسان بیک کشتی ایله اردل قرالی اولان زیغ مون یانوش قرالک امدادینه کوندرمش ایدی . پرتو پاشا دخی اردل قرالی اعانه سیله قبوقولی و سپاه علوفه جی و بلوک خالقیه نیچه میرمیران و میرلوار ، علی الخصوص طمشوار و الیسی مصطفی پاشا ایله تاتارخانی و افلاق و بغدادن عسکرینک جمله سیله کوله قلعه سنی قرق کونه و ارمدان بالمحاصره ویره ایله فتح ایدوب طورمغله صوقولی پرتو پاشایه خیردعالله خلعت فاخرملر واستمرار امرلری کوندردی . قلعه بی تعمیر و خزینه سنی وضع ایلدکن صوکره بشنچی وزیر مصطفی پاشا ایله قارداشی شمسی پاشایی عموم روم ایلی عسکر یله پو پونجه و پره زنسه قلعه لری اوزرینه کوندروب ایکسینی برکونده فتح ایدن بویکی سردار تکرار اردویه کلدیله . بعده پلونه لی غازی میخال اوغلرینی قنیزه ، قومامرا ، اگر سک قلعه لری

نعشی قوجاقلامش اولمغله اوکنده پرده زنبوری چکیلدی ، جمله ارباب دیوان یرای یرلرنده صف ، صف طور دقده صوقوللی وزیر تحت اوزره اولان پرده زنبوری بی کشاده قیلوب عرض ایتدیکنده سلیمان خان حیاتده کبی بالش نازه طیانش طورردی . وجود سلیمان خان جمله عسکره سلام ویریر شککنده ایتدیردکده جمیع قوللر و دیوان چاوشلری علیک آلدیلر . صوقوللی نک تیبهی اوزره سازنده مهترباشی بر فصل قصیر ایتدی . مهتران سازنده فصلنی آتام ایدنجه برال اشارتی اوزرینه هرکس طاغلدی .

صوقوللی پریشان برحالده طیشاری چیققدده یکچیری اغاسی علی اغایی ، فرهاد پاشایی اناطولی بکر بکیسی محمد پاشایی . بشنجی وزیر مصطفی پاشایی وسائر میرمیران وامرایی حضورینه چاغیردی . پادشاه « بوقلعه نیچون بوقدر زمانه دک فتح اولمادی . البته قلعه یه یوروییش ایدک . یوقسه سنی ده وسائر سرکارده اولانلری ده تأدیب ایدرم » بیوردی . قلعه یه یوروییش ایله بامرالله فتح ایدلم و پادشاه قلیجندن خلاص اوللم . ویا بوقلعه آلتنده شهید سعید اوللم دیدی . ارباب دیوان . قوجه صوقوللی نک صاریغنی پریشان وچهره سنی دونمش کوردکلرنده جمله سی بردن « آمان سلطانم همان یوروییش ایدلم . هرچه باد اباد » دیدیلر ویکرمی ایکی بیسک سردن کچدی دال ساطور اولوب یورویهرک ایچ قلعه اسکلهلری اوزره بری بری آردی صره کیسلمه یوب کیتمه دایدی . اما دشمن آتش فشان اولدقجه غازیلر روگردان اولمایوب هرمنهدم اولان یردن طوب و توفنکه باقیمه رقی دندان اوزنده جمله برج و طابیهلری تحت تصرفه آلوب اولیه دلیرانه جنک و صاواش ایلدیلرکه شمدی یه قدر بویله قتال شجیعانه اولماشدر ! آخر الامر سلیمان خان مرحوم اولدقدن ایکی کون صوکره (۲۷ صفر الحزیر سنه ۹۷۴) دست قهر ایله سکتوار قلعه سی دشمندن آلوب قلیج ایله فتح اولندی . بناعلیه « فتح اولدی قلعه لر » بشارنی سال فتح تاریخی بیلدیریر . فقط بوقلعه فتح اولمغله برابر اناطولی وروم ایلی غازیلرندن اون آلتی بیسک عسکر و مسلم شهید اولدی . رحمة الله علیهم اجمعین .

هایون ایتدی . و دیوانده « پادشاهمز جمله کزه سلام ایدر ؛ اورته قلعه نك فتحندن زیاده سیله حظ ایدوب سهل وجودمده کی علتلمر خفت بولدی ، همان قوللمر ایچ قلعه فتحنده قیش کله دن همت و غیرت کوسترسونلر . ان شاء الله سرکارده اولانلره دخی زیاده مناصب عالیه احسان ایدرم ، دییه یورودیلر » دییه اهل دیوانی تطیب ایلدی . و جمله وزرا و وکلایه یوز اللی قدر خلعت شهر یاریلر کیدروب آندن ایچ قلعه یه صارلمغه مباشرت ایلدیلر . ایچ قاعه ده کی دشمن جان پازارینه دوشوب او یله بر جزیره مثل قاعه عثمانلی انه کیره جک هولیله شب و روز جنکه باشلادیلر . اما صوقوللی محمد پاشانک بذل و انعامی وسی واهتمامی ایله بونک ده بحیره سنی اورته قاعه دن طاش ، طوپراق ، آغاج ، چول ، طوبره ایله فیشتی و کتله اودونلر کتیروب طولدوره ، طولدوره سپرنلرک بو ایچ قلعه نك ده حائطه واردیلر . نیجه بیسک سردن کچدی غازیلر قلعه التنده سپر آدیلر . ایچ قلعه نك پالانقه دیوارینه ال اوروب قازیقارینی و شراباولرینی سوکمه که باشلایه رق نیجه بیسک غازیلر قلعه اغاچلرینه زفت ، نفت قطران سوروب آتسه اوردیلر . اما دشمن جان هولیله عسکری آرا صیره کیری پوسکور دردی . و قلعه نك منهدم اولان یرلرینی طوپراق ایله طولدروب اولکیدن متین و مستحکم ایدرک شب و روز عسکر اسلامی آتس ایله داغلاردی یینه بزم شهلوند غازیلر نیجه کره قلعه یه یورویوب قلعه دن خصملرینی اشاغی چکه رک باش و دیلر ایر و صدراعظمه کوتورورلردی . لکن موحدینه خبلی رماندن بری جنکدن اوصانچ کلادیکندن برکون « پادشاهمزی ایاق دیواننده کورمک دیلرز » دییه سرکشک ایتدکلرنده صوقوللی وزیر شو تدیبری اتخاذا ایتدی : نعش سلیمان خانک صالاموریا سنی امانت اولان یردن چیقاروب کیدردی قوشاندی ، سر پرده سلیمانی ایچره بر تخت عالیده بونی خلعت فاخره ایله اوتوردوب اردینه قوزی علی اغایی صوقدی و سلیمان خانک خلعتی یکلرینی زعفران سورولمش اللریله علی اغا کیوب سلیمان خانک باشنده یینه عادت قدیمه سی اوزره دستار یوسنی و یوزنده سیاه نقاب اولوب وجهی مستور ایدی و صفالی صاری اولوب بوروم ، بوروم و بوکلوم ، بوکلوم ایدی . ارقه سنده کی علی اغا

باشلرینہ صیچرایوب جمیع طوپ و توفنک و خمبرہ لرینی کچیلری آدم صانوب
 آتجه دشمنده نه طوپ نه توفنک ، نه ده خمبره و فشنک قالمادی . جمله کچیلر
 صدمات طوپ و توفنکدن هـلاک اولنجه درعقب او قدر قرق بیک غازیلر
 بی پروا قلعه یه یوروش ایدرک دشمندن طوپ و توفنک آتیلمدن اورته
 حصار فتح و تسخیر اولنوب کابانک محمدیلر او قوندی و بیاض بایراقلر
 دیکیلدی . دشمن جنک ایده ، ایده ایچ قلعه یه فرار ایلدیلر . بوائنده ایکی بیک
 قدر دشمن اتلاف اولنوب یدی یوز مجاهدده نوش شربت شهادت ایلدیلر .
 بو قلعه نك فتحی سلیمان خانہ ، زده ایدلده شهنشاه نجیب بر آه سرد و رطیب
 چکوب « آه ، کیدی سکتوار . سکتوارک ایچ قلعه سی ده فتح اولمادیسه بنم
 وجودم قلعه سی ایشته فتح اولنیور . » ديه ارحالاری قریب اولدیغنی افهام
 ایتشلردی . اول کون یعنی سنه ۹۷۴ ماه صفرك (۲۲) نجی کونی پادشاه مغفور
 ترك سریر سلطنت ایدوب دارباقی یه انتقال ایلدکده همان عاقل و مدبر صوقوللی
 وزیر نعش سلیمان خانک سلحدار جعفر اغا ، فریدون بك ، پدریمز درویش
 محمد اغا ، قوزی علی اغا و عبدی افندی ایله برابر قارنی یاروب عود و عنبر
 و مسك و زعفران ایله طوزلایه رق وجود سلیمان خانی امانت اوباسی ایچنه دفن
 ایلدیلر ؛ قلبنی ، سائر جوار حیلہ جیکرینی حالا تر به قلعه سی اولان یره دفن
 ایدوب صـوقوللی وزیر بش عدد مصاحبلره « پادشاهک مرحوم اولدیغنی
 افشا ایتمه لر و نعش شریفک دفن اولندیغنی یردن طشره چیقما یوب کویا
 سلیمان خان حیائنده ایش کبی « پادشاهم شو یله ، پادشاهم بویله » ديه کلام
 سویلیه لر « پادشاهم فلان طعامدن ، فلان دوا دن ، فلان اشربه دن ایستردیه
 طشره چیقوب کیلارجی باشی یه و خزینه دار باشی یه خبر ایده لر ، ینه صومعه
 یه کیره لر . » ديه یمین ایتدیردی . ده بویله کونا کون رأی و تدبیر لر ایدره ک
 اول آن برسبکروح و پلنک وار آدمی ایله کوتاهیده والی اولان شهزاده
 سایم خان ثانی یه « البته پادشاهم ، سکتوار آلتنده بزه یتیشوب جلوس
 ایده سین ، یوقسه جمیع عبادالله و سنجاق رسول الله دشمن النده قالیر ،
 الحکم لله » ديه خبر کوندزدی . همان کنندیسی طشره چیقار ق دیوان

چوال بیاغی و (۸۰۰۰۰۰۰) طوربه فیشتی و طوبراق کتیرتوب و نیجه یوز بیک بدن اغاج کسدیروب بونلری بوبحیره نک ایچنه کناردن براقه ، براقه تا کولک عمیق یرینه کلوب جمیع ارباب زعامته و تیماره چیت اورهک فرمان اولندی. طوربه و کیسه لر اوروب حاضرلیدلر. بوبحیره ایچنه القا اولنان فیشتی طوربه لرلی و بیاغی چواللری اوزره سپرلر ایده ایده جمله چیتلری درشه یوب آمانه ایلیدلر. بعون الله همت شاه مردان ایله غزات بش اون کونده قلعه نک هر جانبی طولدیروب یالکیز برجاننده صو قالدی. سائر طرفلردن غزات سردن کچدیلک ایدوب ال اوردیلر ، اما قلعه نک باران لغت کبی یاغان قورشون یاغورلرینسه و خنبره سی شرینه طیانا میه رق بروجمله یورویش ایدمه دیلر . حکمت خا پادشاه عالی وقار بومخلده مشوش خاطر اولوب کمال مرتبه نقریس زحمتی کندیلرخی پریشان حال ایتمکله اکل و شربدن قالدیلر . لکن عاقل و کامل صوقوللی پادشاهک و رای پرده سنه قرق خاص او طه لی بیله اوغرا تمایوب آجق سلحدار جعفر اغا و بوحقیر پرتقصیرک پدری درویش محمد اغا و رئیس الکتاب فریدون افندی و قوزی علی اغا پادشاهک باشی اوچنده مصاحبت خدمتیه قالب خلوتخانه شهریاریده یاتوب قلقار و برکیمسه ایله اختلاط ایتمزلر ایتمش ؛ هر بار صوقوللی وزیر کلوب کیدوب قلعه نک مهمات ولوازمی کورور ایتمش .

رای و تدبیر صوقوللی وزیر . — پادشاه عالمنه بومرتبه خسته اولنجه اول آن وزیر دلیر پادشاهم بویه فرمان ایتدی ، دییه قرق بیک نامدار سردن کچدی بیکیت یازوب جمله سنه جبه خانه دن آلات و سلاح بذل ایلیه رک آماده ایتدی . اول کون اون بیک کچی نک بوینوزلرینه ایکیشر عدد قتل باغلا یوب برشب مظلومه و وقت شافعیده بتون بوقتیللری یاقدردی . برسردن کچدی آدم برکوسمن قیون ایله قلعه نک کولی اوزره طولدیریلان چیتلر اوستندن یورویجه همان بریدن عسکر اسلام ایچره برصدای الله الله قویدی جمیع کچیلرهب بردن قلعه یه یورورکن دشمن کوردی که بو قدر بیک آل عثمان عسکری اللرنده قتل یا تمش یورویش ایدوب کلورلر ، همان جان

آرسلان پاشايي باصوب جمله بودين عسکرنی قیره رق کیمنی ده اسپر ایلدی.
 بوقدر بارخانه وجبه خانه لره مالک اولوب آرسلان پاشايي قوغه ، قوغه طاطا
 وپابه قاعه لرینه کلوب بو ایکی عدد متین قلعه لره بلا مشقت دشمن استیلا
 ایتدیکیچون آرسلان پاشاده اولدورلدی . بودین ایالتی صدراعظم صوقوللی
 محمدپاشانک عم زاده سی مصطفی پاشایه احسان اولنوب سکتوار اوزره چر-
 خه جی آمین اولندی . بعده بالذات سایمان خان ایکنجی کونده قلعه سکتوار
 آلتنده طوب منزلندن بعید کول کنارنده سراپرده سایمانیستی قوروب
 دریا مثال عسکر بی پایان ایله (۹۷۴) سنه سنده ماه محرم الحرامک یکرمنجی
 و آغستوس اینک بشنجی کونی قلعه سکتواره کوز آچدیروما یوب وزیر
 فرهاد پانا و آناطولی وزیر ییله قلعه نك جانب جنوبیستی قوشادیرلر .
 وزیر خامس مصطفی پاشا ایله روم ایلی بکربکیسی شمسی پاشا قلعه نك سمت
 شمالیستی قوشا دیرلر . الحاصل همت سلیمان ذی ایمان خان ایله ورأی وتدبیر
 رزین صاحبی صوقوللی وزیرک اهتمام تامیله جمیع عسکر اسلام مور بی شمار
 ماره اوشرکبی قلعه نك اطرافی آلوب یکرمی یدی قولدن قلعه یه متریس
 قوروب ومتریس ایچنه کیروب علی التوال بال ییز طوپلر ایله دوکمه باشلادیلر
 درون حصارده محصور اولان زیرنستی میقلوش نام هر سگ ایله محصور قالان
 یدی بیک عسکر قاپاندیغنی محقق بیلوب آنلرده درون حصاردن جنکه آهنگ
 ایلدیلر . اما بوقلعه سد اسکندر آسا نهر ریکه باطاقنی وبرکلکی ایچنده جزیره
 کبی قالمش سد قهقهه ادر . همان جمله غزات فرمان شریاری ایله بو باطاقک صونی
 کسوب نتیجی کونده ده طشره واروشی فتح اولنه رق بیک آلتی یوز قدر
 دشمن خاکسار دندان تیغ براندن کچوب اورته قلعه یه مباشرت اولنور .
 اما بو اورته قلعه بر صحرای عظیمک اورته سبنده وبی امان اولمغله بحیره
 عظیمک درونندن قلعه نك یانسه وار یلماز . هر نه حال ایسه بوژغه بکی
 نصوح بک قلعه ده یدی سنه اسپر اولدیغندن یوللرینی بیلردی . آنک همیله
 نهرک بندلری کسیدکده کولک صوی کلدی . اما ایچنه آدنه جاموسی
 کبرسه غرق اولور . صوقوللی وزیر رأی احسن ایدوب عسکره یتش بیک

اوله رق قلعه بلغراددن شهر صاوانی عبور ایدوب صحرای زمونده مکث خیام بیوردقلرنده جمله عسکر اسلام دریا مثال جمع اولوب پادشاه بر چوق عسکر یله اگری غزاسنه کیدر لر . مقدا نمسه چاساری فردیناند قرالک اردلده استیلا ایتدیکی سطمار و طوقای و سائر قلعه لری خلاص ایتمه عزم هایونلری اولدقده حکمت خدا، مقدا پجوی قلعه سی محافظه سنه تعیین اولنان اوچ عدد سنجاق بکری، شیقوش قلعه سی آلتنده مکث خیام ایدوب باران زحمتدن بوبکر کوزلرینی آچامایوب هرکس خیمه سنده باشی خر قیه چکر لر . عالم اغیار . دن بی خبردر دینه خواب نازده ایکن اول کون سکتوار قلعه سی بانی اولان زیر نسقی میقلوش [۱] نام شخص بش بیک آتلی و اوچ بیک یایا خرستیان ایله بو بکری یاغور و قان آراسنده علی الغفله باصوب بکری و نیچه یوز عدد غازیلری جمله شهید ایدوب نیچه یوزنی اسیر بند زنجیر ایلدی و جمله غزاتک مال غنایمله قلعه سکتواره کیدوب شادمانقلر ایدوب قرارداد اولدی . بعده بو خبر موخش مسموع پادشاهی اولدقده اکره غزاسیله اردلده آلتان قلاعک استخلاصندن و از کچوب غزایه نیت ایله دامن درمیان ایدوب صوقوللی محمد پاشای مدبری طلیعه عسکر ایلدی و سکتوار قلعه سی اوزره کوندر و ببحراً قارلی ایلی سنجانغی متصرفی علی پورتوق نام قبودانی طونه نهری اوزره اوچ یوز یاره فرقه و طرانسه و قرق پاره قلیته قدر غله لره دوتمای هایونی نهر دراوایه سردار ایدوب ارسال ایدر . خلاصه کلام پادشاه هان قطع منازل ایدرک پجوی سحر اسنده (ارشان) نام جیل عظیمک دامننده چتر ملمعیله مکث ایدوب اول آن بودین بکر بکیسی آرسلان پاشایی او طاغ اوکنده قتل ایتدیردی . سبب قتلی اول درکه سلیمان خان اکره سفرینه واردل طرفلرینه عزیمت ایتدکلرنده نمسه قرالی سایمان خانک بوسفرندن خبردار اولوب دریا مثال عسکر جمع ایدوب آماده ایکن بو آرسلان پاشا اول ائنده بودین عسکر یله اوستولنی بلغراد قلعه سی قربنده کی پالوطه قلعه سی و چارقه قلعه سی محاصره ایله دوکرکن همان نمسه چاساری اولان فردیناند قرال موجود عسکر یله

[۱] مجارلر اکا (زرینی می فروش) دیرلر .

نقلاً يازيبورم : سبب غزاي سکتوار اولدرکه مقدا سليمان خان بودني فتح ايتدکده بوقلعه سکتوار قالوب دست آل عثمانده اولان ولايتلري سکتوار ليلرک خراب و يباب ايتدکلرني بودين وزير يچالو آرسلان پاشا سرير سلطته بر قاچ دفعه بيلديروب طوردی سهده دولت طرفدن انماض عين اولندی. بعده دشمن کوندن کونه شيرينله نوب اردل ولايتنده اولان شهرلر يميزي ومکه، مدينه خاصي اولان سکل هت، سطا مار، آراط، و اراط، طوقاي، قالو، کولا آدلي قلعهلر يميزي آلوب ايچنه عسکر قويديفنگ خبيري اردل قرالي در دولت مصيره بيلديردی. او ائناده سليمان خان پيرفاني اولوب مبتلاي نقریس وهرم اولمشدی. اماينه غيرت وهمتي الدن قويمايوب ۹۷۶ سنه سي شوالنک (۹) نجبي کوني سر ابرده سليمانيسي « چيريجي چاري » نام محله قوردردی. اوکون وزير ناني اولان قوجه پرتو پاشاي اردل ديارينه سکسان يدي بيک عسکر ايله سردار ايدوب اردل باني اولان مطيع ومنقاد ژيغ مون يانوش قراله امداده کوندردی. ايرته سي کوني صدراعظم صوقوللي طويل محمد پاشاي اللی بيک عسکر ايله سردار معظم ايدوب سکتوار قلعه سي اوزره طليعه عسکر ايدرک ارسال ایلدی. آنلردخي عسکر کرار ايله قطع راه ايدرک سکتواره روان اولديلر. وزير ثالث فرهاد پاشاي، وزير رابع احمد پاشا ايله وزير خامس قزيب احمد پاشا ومصطفى پاشا وشمسي پاشاي قاضيعسکر حامد افندی بي وسائر ارباب ديواني سنه مزبورده شوال مکرمنک اوننجي کوننده جمله کوتوروب حتی مسن واختيار، امور دیده مصاحبردن مطبخ اميني سليم خانلي عبدی افندی بي وقوزی علی اغايي، متقاعد يکچري اغاسی علی اغايي و بو حقير اوليانک پدر بزوکوا ي قويموچي باشي درویش محمد اغايي، و ابراهيم کلشني حضر تارينک خليفه سي سرخواندکان درویش عمر کلشني بي ونچه بونک کبي پيرفاني لری برابر سکتوار سفرينه کتوردی. بونلر قطع مراحل وطی منازل ايدرک کيتمه ده ايديلر. اما جناب پادشاهک وجود شريفلری پيرلکدن ضعف وفتور و بلاي نقریس ايله رنجور اولوب دائماً تحت روان ايله راهروان

قبوسى . بو قپولرك هپنى (۲۵۰۰) آديم احاطه ايدر بر واروش
 عظيمدرکه تا آشانى قلعهي احاطه ايتمشدر . اما يوقارى ايج قلعهي احاطه
 ايمهش واروش پلانقه سيدر . زيرا ايج قلعهنك جانب غريسنك ايكي طرفي
 ايكي یرده سازلق و بطاقلق بحيره در ، هر طرفي غایت درين ، فنج عميقدر .
 بو واروشده يدي محله وار : بشي اسلام ، ايکيسي خريستان محله لری در .
 (۸۰۰) عدد تخته اورتولی و تخته حويلی فرقانی و تحتانی مکلف و مکمل
 واسع اولدرکه هر برنده حيطان جنبان مثلی باغچه لر مقرر در . جامع لری
 يدي محرابدر : اولاً (مالقوج بك جاهی) : درختستان ايجره بر جامع
 کليستانيدر . اما قورشون ايله مستور بر سر آمد بانك خانه بلالی يي حاوی
 جامعدر . آندن (اسکی اسکندر جاهی) بو دخی معبد عتيقدر . ماعداسی
 محله مساجدی در . اوچ مدرسه سی واردر بوشهرده علمایه رعایت ايدر لر ،
 اما بحق عالمی یوقدر ، انجق بعض مبتدی طلبه سی واردر . اوچ تکیه
 درويشانی ، بر مکتب صیانی ، بر کوچوک خوش هوا حامی واردر ، ايکی عدد
 خانی وار اما نيجه اوطه لری وار که آينده ورونده مسافر لر قونوب کوچر لر .
 قرق عدد دکانی وار ، بر استاد نعلبندی وار که دنيا ده مثلی یوق . خاقي
 بوتورجه کلمات ايدوب سرحد اثوابی کيبوب تجارت ايله کچينير ، سفره
 صاحبي ، غريب دوست ، غازی آدم لردر که شهر لر ينك آب وهواسی یجوی
 قدر لطيفدر . یجوی دخی جانب شماله (۵) ساعت قریبدر . بونك ده
 بيکيتلری پک دلیر اولور .

بعده بوندن جانب غربه برکيجده (بشه) قریه سنی کچوب (۱۲) ساعتده
 (سکتوار) قلعه سنه کلدک .

حصن حصین استوار یعنی قلعه سکتوار . — بو شهر شهرک بیان
 احوالی ایچون سعی ایتزدن اول تاریخک بر فصل مهمی اولان و جناب سلطان
 سلیمان علیه رحمة الرحمنک زیاده شجیعانه بر سفری بولنان (سکتوار سفر هایبو .
 نیله فتح) نی خلاصه ایدلم :

اجمال سفر هایبون و فتح قلعه سکتوار . — بو وقعی مرحوم پدر مزدن

شیلوشک آشانی قلعه سی . — اوج قات قلعه در . جملہ اون یدی عدد شدادی قلہ سرآمدک ذروۂ علیالری سیوری سیوری تختہ اورتولی درکہ سہراب محمدپاشا قنیزہ والیسی ایکن بوقلہ لری تختہ لری ایلہ اورتدیرمش ؛ متین برجلر در . ہر بر قلہ آراسی کامل یوزر آدیمدر . بو حساب اوزرہ آشانی قلعه نیک دائراً مدار جرمی بیک یدی یوزر خطوہ در . بو قلعه نیک کردا کردی سراپا یالچین قیسا خندق عمیق وعریض مہیب حفر عظیمدر . جانب شرقہ بر قپوسی وار . ایچ یوزندہ بر آب حیات قپوسی وار . قپودن طشرہ خشب جسری ہر کیجہ مقارہ لری ایلہ قالقار جسر معلقدر . بوقلعه دہ جملہ سی اللی عدد باغ وباغچہ سز شیندیرہ تختہ اورتولی تختانی وفوقانی معمور بیوت رعناواردر . یدی عدد محراب در ، اولا سلیمان خان جامعی کلیسادن یاپیلیمش بر معبد صغیردر اما موضع دکلدر . لیکن ایچندہ باشقہ بر روحانیت واردر . قلعه سی اوزرہ سرآمد بر ساعت قلہ سی واردر . بر آب حیات چشمہ سی واردر کہ بر سیل عین حیات اولوب تاریخی شودر :

صاحبن بیلمک دیلرسک بو مفرح چشمہ نیک

حق رضا سن ایستہ یوب ایتدی عمر آغا بنا

تاریخی معلوم اولور ہر کیم کہ صو ایچوب دیہ :

روحی شاد اولسون حسن ایلہ حسینک دائماً

سنہ ۱۰۵۱

طشرہ واروشی . — بو آشانی قلعه نیک جانب شرقیسنده بر قات شہر واروشی وار . بونک دخی اطرافی برقات خندقلی وشراپاود دیوارلی پلانقہ حصاردر . اماغایت متین وریختیم طولہ اولوب جا بجا قلہ لری وار ، لیکن چیت طولہ طابیلردر . نیچہ یردہ مازغال دیرسکلری واردر ، نیچہ یردہ شاہی طوپلری وار ، اما طوبہ محتاج دکلدرلر . زیرا آشانی قلعه قلہ نیک طوپلری جملہ بو واروشی قورور . اوج قپوسی وار . بری جانب قبلہ یہ آچیلیر اوسک قپوسی ، بری شمالہ آچیلیر پچوی قپوسی ، بری سمت غربہ آچیلیر سکتوار

عطف عنان ایله محاصره ایتدی . سلطان سلیمان خان شيقلوش وادیسندمه مکک خیام ایدنجه کرما کریم یدی کون جنک اولوب حمدخدا سنه مزبورده ربیع الاخرنده و یوم ارباعده آشاغی قلعه‌ی بیعون الله فتح ایتدی . جمله اهالیسی یوقاری قیسا اوزرینه چیقوب ایچ قلعه‌یه قبانیدیلر . آخرکار دردنجی کونی قلعه‌ی امان ایله و یروب مفتاحلرینی پادشاه حضرتلرینه تسلیم ایله سکتوار قلعه‌سنه کیتیدیلر . چونکه (۹۵۰) سنه‌سنده قلعه‌ی فتح ایدوب ابتدا حکومتی مهاج بکی قاسم بکه احسان اولتوب حالا سلیمان خان تحریری اوزرنده بوشیقلوش قلعه‌سی بودین ایاتی ایکن بعده (۱۰۰۹) سنه تاریخنده و سلطان محمد خان عصرنده قیژه قلعه‌سی فتح اولنمغله حالا قتیزه . پاشاسنک و یووادالغیدر . کتبخدا یری ، بودین قوی سرداری ، محتسبی ، دزداری ، (۱۷۰) نفر مردم حصاری ، اعیان و کباری واردر .

شيقلوش قلعه‌سنک زمینی . — برهامون واسعک تا وسطنده اویچ آسمانه سرچکمش سربلند بر قلعه‌درکه ایچ قلعه‌سنک ذروه اعلاسنه وارنجه اویچ قات شدادی ، متین ، سنک طاش‌در . ایچ قلعه‌سی اولان بشته عالی برسبوری طاش‌در . ماتقدمده بو قلعه قرالاره مخصوص سرای ایمش . بو ایچ قلعه ایچنده متعدد قاعلر و دیوانخانه‌لر و کونا کون زهت آباد مقصوره‌لر ایله آراسته و جهاتما کاخ خورنقلر و شه‌نشینلر ایله پیراسته بر سرای واجب السیردر . شمالنده قلعه‌ یچوی ، غربنده قلعه‌ سکتوار ، قبله‌ سنده قلعه‌ والپوه نمایاندر . اول طرفی غایت سد متین ، طولمه ریختم ، صعب و قوی دیوار استواردر . بوسرایک دام و بابلری هب کونا کون کیرمه‌میت اورتولودر . بو ایچ قلعه‌ده سلیمان خان جاهی و دزدار ، کتبخدا ، مؤذن اولری ، جبه‌خانه و غلال انبارلری واردر . اما بو ایچ قلعه‌ده برصو قویوسی وارکه عمقی کامل سکسان قولاجدر . و کسمه قیادندر ، صوبی کویا آب‌حیاتدر . لکن نهر عظیم کبی جریان ایدر برصودر . بر فرد آفریده بیلمزکه بو صو زه‌دن کلوب زه‌یه کیدر . بو قلعه‌نک خندق ایچنده بربال یمز طوپ وار ، غایت بیوک برطوپ‌در . بو قلعه‌ بالانک جسر ایله کچیلر اویچ قپوسی واردر .

اما معموردر۔ جملہ اوج محلہ و ایکی عدد تختہ شیندیرہ اورتولی اولردر۔
 جملہ بش محرابدر، بر مدرسہ، بر مکتب، بر تیکہ، بر حمام، ایکی خان، یکرمی
 دکان، ایکی بیک قدر باغ جنان واردر۔ آب و هواسی لطیفدر، اما غایت
 جزیرہ یردر۔ بوواروشک اطرافی صارپ خندقدر و دشمن خوفندن شرماپاولی
 یچارزردر۔ بوقلعدن قالقوب جانب غربہ (۳) ساعت کیدوب دراوا نہری
 کنارینہ واردق، دشمن خوفندن فی الحال طاغلرک اورمانلرینی کسوب طرفہ
 العین ایچرہ شرماپاولر ایدوب ممکن اولدینی مرتبہ خندقلر قازدق۔ ایچنہ
 کیردک۔ بعدہ کیملر، صالر و بوطلرایلہ قارشی طرفہ کچمکہ مباشرت اولندی۔ حتی
 اول کون وافر عسکر کچوب بری طرفدہ عسکر آز قالدی۔ اللهم عافنا
 طرفیندن بر دشمن ظاہر اولسہ بریدن اوتہیہ، اوتہدن بری یہ اصلا امداد
 اولہ مازدی۔ همان حقیرک جان باشمہ صیچرایوب جملہ اثوابلری چیرنیک قایغہ
 قویہرق تانار۔ طرزی آنلری صویہ اوردم، کچدیلمر و بو حالہ جملہ سرحد
 غازیلری حیرتدہ قالدیلر۔ حمدخدا آنلرملہ خداملریمہ و بکا برضرر اصابت
 ایتمہ یوب قارشی بہ عبور ایتدک۔ اما وقت صباح واورتہلق صغوق اولمغلہ آنلر
 و خداملر اوشودیلمر۔ درحال آنلری اکرلہ یہرک همان اوتہیہ برویہ قوشدیرمغہ
 و آنلرلہ خداملرمی قیزدیرمغہ، ایشلمکہ باشلادم۔ زوالہ دکن عسکرک
 کیروسی دہ کچوب نہر دراوا کنارندن جانب غربہ طاغ واورمانلری (۳)
 ساعتہ مرور ایلہ (شیقلوش) قلعه سنہ کلدک۔

شیقلوش قلعه سی۔ — بانسی انکروس قرالردن قوجہ ماتیش قرالدر۔
 بعدہ سلیمان خان لایوش قرالی مہاج صحراسندہ منہزم ایدوب انکروس
 قرالغیلہ بودین قلعه سنی یانوش قرالہ ویردیکندہ بوشیقلوش قلعه سی بانیدہ
 بودین قرالی یانوشہ مطیع و منقاد ایدوب نیچہ زمان آسودہ حال اولدیلمر۔
 بودیندہ یانوش قرال فوت اولنجہ بوشیقلوش بانی فرجہ بولوب بیج قلعه سی
 چاساری اولان فردیناند قرالہ تابع اولدی۔ سارخرستیانلرک البقا واغواسیلہ
 بوقلعه اہالیسی اوسک، داردہ، سرم طرفلرینی نہب و غارت ایتمکہ باشلادیلمر۔
 آخر سلطان سلیمان (۹۵۰) تاریخنندہ والپوہنی فتح ایدوب شیقلوش قلعه سنہ

اوسك قلعہ سندن بر قاچ بال یمز طوب چیقاروب والپوه قلعہ سی محاصرہ ایدر . جنکہ آھنك ایتدکر نده بر جنك عظیم ایدرکن کیرو دن سردار قوجه احمد پاشا ایله آناتولی وزیر کلوب کرما کریم صاواش ایدر . اما درون حصارده کی دشمن صلابت شعار دریا مثال عسکر مسلمینی کوروب عقلرینی ضایع ایدرک یدی کون یدی کیجه جنك ایدر ، نهایت قلعہ یی تسلیم ایله ایشه نهایت ویریر . پوزه غه سنجانگی بکینک وویوادالغیدر (۱۵۰) آچقه پایه سیله نیابت در ، بودین یکیچر یسی سرداری قلعہ دزداری ، (۲۰۰) عدد مردم حصار ی واردر .

اشکال وزمین قلعہ والپوه . — قیراشیجه نهری ایله خندق لب برب ، دوز آلچاق چمنزار بریرده ، طوغله بنا ، سرای عظیم مثال ، برقلعه در . اما غایت متین و مستحکمدر . خندق کنارنجه کردا کرد جرمی کامل بش یوز آدی مدر . خندق غایت واسع و عمیقدر . قیراشیجه نهری اوسکدن بری ایکی ساعت بر اغاچ جسر آلتدن کلوب بو قلعہ خندقه اوغرایوب دراوایه قاریشیر . بو قلعہ قپوسی قبله یه مکشوف اولوب خندق اوزره بر خشب جسرینی هر کیجه پاسانلر مقارده لرایله قالدیروب قله قپوسنه سپرایدرلر . جسر باشنده بر تفرجگاه لونجه کوشکی وار . بو قپو اوزره اولان قله اوستنده بر ساعت چاکی وار . بو قپودن ایچری بر عظیم یول ایله قرانلقده کیدیلور . بش قات دمیر قپولر دخی واردر . قله اتها سنده سلیمان خان جامی وار ، منبری نقش بو قلمون وار منقشدر . درون حصارده دزدار وکتخدا ، امام ، مؤذن ، قپوجیلر ، مهتر خانہ سی و سائر انبار وجبه خانہ سی وار ، سائر آثار عمارتدن برشی یوقدر . بو قلعہ مربع الشكل در ، چار گوشه سنده کی قله لر شیندیره تخته اورتولیدر . قله لرده شاه ی سر آمد طوبلر اولوب قلعہ دیواری یوکسک و اللی آرشوندر . بو قلعہ اوکنده جسر آشوری ایکی عدد ویران قله واردر . سلیمان خان عصر نده بو قلعہ محاصره ایدیلیرکن بو ویران قله لری مترس ایدوب قلعہ یی زبون ایتشلردر .

واروش . — قلعہ دن خندق آشوری قله یه میال بر کوچوک واروشدر .

ذوق در. بورادن شماله (۷) ساعت کیدوب (طوارنیک) قصبه‌سنه کلدک. بو طوارنیک قصبه‌سنی ده کچوب صوتین پلاقه‌سنی، وولقوار قصبه‌سنی اوسک قلعه‌سنی کچدک. بوراده صدر اعظمک قنیزه امدادینه هنوز کیتدیکنک خیرنی آوب بز دخی اوسکدن بیک بش یوز قدر پرسلاح عسکر ایله قنیزه استخلاصنه کیتدک.

قنیزه قلعه‌سی استخلاصنه کیتدیکنم

اولا اوسکدن قالقوب دارده پلاقه‌سنی کچوب نهر دراوا اوزره کبیل دن انشا اولمش جسر ی مرور ایدوب جانب غربده ماصلوون قلعه‌سی اوزره کیتمه‌مزی مشاوره ایدوب کیدرکن یاقوولی آلا ی بکینک جاسوسلرینه راست کلدک، بز آنلری دشمن ظن ایتدک. مکر آنلر تبدیل قیافت ایتمش مؤمن وموحدلر ایمش. همان آنلر بزه دیدیلرکه : بره آدملر، ماصلوون قلعه‌سندن کچه‌مزره‌سز، جهانی ولوله طوتوب حالا دشمن قنیزه‌نی کونا کون دوکمه‌ده، یارینکی کون طوب صدالریخی استماع ایدرسز. وزیر اعظم ایسه سکتوار قلعه‌سنده عسکر دریا مثال جمع ایتمه‌ده. سز ماصلوون اسکله‌سنه کیدرسکز، همان کیدک. صوکره آباغکز ایله دشمن ایچنه کیررسکز. دیدکلرنده جمله پوژه‌غه، یاقووه واوسک قلعه‌سی غازیلیله مشاورت ایدوب والپوه قلعه‌سی اوزره کیتمکی رأی حسن کوره‌رک درحال جانب غربه طاغلو و اورمانلری، چامورلی، باطاق و چیتاق یرلری مخوف و مخاطره‌لی بللری عبور ایدوب درد و محن چکهرک (والپوه) قلعه‌سنه کلدک.

والپوه قلعه‌سی. — بانسی زرین هر سکلیدر. فاتحی (۹۵۰) سنه‌سنده سلطان سلیمان خان وزیر ی ابراهیم پاشادر. روم ایلی بکلر بکیسی قوجه احمد پاشایی طلیعه عسکر ویشوای جند مظفر ایدوب صاوا نهری اوزرندن عبور ایدرک جمله جنود مسلمندن مقدجه کوستندیل سنجانغی بکی خضر بک، آلوینه بکی مسیح بک، یحیی پاشا و اینه بختی بکی احمد بک اون بیک عسکر ایله

بوقلعه‌نك دزدار و مردم حصارى یوقدر . مذکور چنزار بورونده نهر صاوا و درین بری برینه مخلوط اولدینی محله یدی عدد مسلمان محله‌سی ، درت محله بلغار و ضرب واردر . جمله بش یوز اللی عدد تحتانی و فوقانی ایکیشر قات حدیقه معمورلی بنالردر . جمله یوللری سراپا تختهدن اعمار اولمش در . حتی جمیع صواقلری تخته یالاوان دوشه‌لی در . شهر دن طشره‌سی قیش کونلری چامور دریاسیدر ، زیرا زمینی آلچاقدر . جمله بش عدد محرابدر ؛ بشندهده صلات جمعه ادا اولنور ، جماعت کثیره‌لی جامعلردر . بشی ده تخته اورتولی در ، ایکی یرده مدرسه‌سی وار ، اوچ عدد مکتب صیبانی وار ، اما صیبانی اول قدر رشید و نجیب دکلدر . ایکی یرده تکیه صاحب طریقی ، ایکی عدد مفید و مختصر خانی وار که ایکسی ده کمرک اسکله‌سی باشندهدر بر مفرح حامی وار سهده کوچو کدر . شهر ایچنده اوچ یرده آغاچ کوپریسی وار . نهر درین و صاوا پک طغیان اوزره اولور سه شهرک نیجه باغچهلری غرق ایدر آنکچون خشب قنطره لر یایمشلر . تیش عدد دکانی وار ، اما بدستانی یوق . ابو اتمکی ، بال صوی ، اریکی ، الماسی جهانی طوتمشدر . اوزومی میخوشدر . بوشهری صاوا نهری احاطه ایتمشدر ، حاکم مرام ایدنسه بر صاوا دن دیکرینه آرضی کسه مکمل بر جزیره اولور . آب وهوا‌سی غایت لطیف اولدیغندن خلقی تندرست در . پتورجه کلمات ایدوب تجارت ایله کیچینلر ، اکثریسی طرانسه کیچیلزیدر ، اعیانی سرخدی اثنوایی کیلر اما اهلی غایت پاک و اهل ذوقدر ، سفره صاحبی و غریب دوست آدلردر . اکثریا خدعه وحیله بیلمز ادملردر . بورادن شماله (۶) ساعت کیدوب (موراوچ) قلعه‌سنه کلدک .

موراوچ قلعه‌سی . — سلیمان خان وزرا سندن صاری رستم پاشا بوقلعه‌یه اون عدد طوب کله‌سی اوروب فتح ایتمشدر ، حالا کله‌لرک ضربندن منهدم اولان رخنه‌دار حائلر ظاهر و باهردر . قانون اوزره بوقلعه سرم سنجاغنده ویواد لقدر ؛ (۱۵۰) آنچه قضادر . باغچه‌سی چوقدر . اشکال وزمینی . — صاوا دن آرمش بوسوت نهری کنارنده بر صحرای

وصحت بخش ایدر. جمله خانه لرنیک معموری (جنکی زاده علی پاشا) نیک سراپا لعل کون و قیرمزی کیره میت اورتولی بر خاندان. عظیمی درکه متعدد قاعه و دیوانخانه لر، مطبخ و اصطبل، فوقانی تختانی حجره لر ایله آراسته بر سرای معمور اولوب بوسنه دیارنده بر مثل دخی یوقدر. بوسرای قریبده بر اورمان قوروسی واردرکه بونده اولان درخت منتهالک هر بری اوج آسمانه قدکشان اولوب هر برینک ظل حمایه سنده بیکر عدد قویون اوتلاسه ممکندر اویله چمنستان و لاله زار زمینی واردرکه کویا زمین سبزگون رهاوی قطیفه ایله دوشنمشدر. اب وهواسی لطیف و هر درلو میوه سی ممدو حذر. بورادن قالقوب ینه جانب شماله اورمانلر کچوب (۴) ساعتده (راچه) حصارینه کلدک. بوسور استوار بندر آبادک مقابله سنه کلدک و برکمی ایله نهر صاواینی قارشوی راچه قلعه سنه کچوب کومروک امیننده مهمان اولدق. و بو شهر بندر آبادک تماشاسنه مقید اولوب ابتدا اختیار کیمسه لر وار باب معارف و صلحای امتدن حال صاحبی ادملر ایله حسن الفت اتمکده باشلادق.

راچه قلعه سی. — اسمی صریحده در. صرب قرال لرندن قوجه ماتیش بانک باباسی بنا اتمشدر. بو قلعه یی صوکره سلیمان خانک وزیر اعظمی مقتول شهید ابراهیم پاشا فتح اتمشدر. حالا سرم سنجانغی بکینک و ویواداسی حاکمدر، یوزاللی اقیچه پایه سیله اعلا قضادر. نواحیسی مطیع و منقاد در. مفتیسی نقیب الاشرافی، سپاه کتخدایری، یکچیری سرداری وار. کمرک امینی خراج امینی وار، بودین قولی طرفندن ضبط اولنور محتسبی، باجداری، شهر کتخداسی وار، اما قلعه دزداری و نفراتی یوق.

قلعه نیک اشکال وزمینی. — نهر صاوا کنارنده بر آلقاق طوبراقلی دوز و چمنزار بر یرده بر یرشته بورونه واقع اولمش مثلث الشکل شدادی طوغله بنا بر قلعه رعنا ایش. بو قلعه وضع اولندینی بورونک مقابله سنده نهر درین عظیم زور ایله ایزوورنیقندن بری کلوب نهر صاوا کچی قوتلی صویه درین اوروب بو قلعه راچه حداسنده درین و صاوا نهرلری بر اولوب اتفاق اوزره بو قلعه یی خراب ایدوب انجق نهر صاوا کنارنده بر قلعه سی قالمش. انکچون

سنہ ۹۸۲ء بعدہ بورادہ سلیمان خان دہ فتحیہ نامیلہ برجامع بنا ایتشدرد۔ بک جامعی، ایزوورنیق جامعی وایکی واروشلردہ ایکشردها جامع واردرد۔ سکز عدد مسجدی، سکز تکیہسی اوج مدرسہسی برحمای یدی مکتبی واردرد۔ اوج دہ خانی وار۔ اہالیسی جملہ بوشناقدر۔ اثوابلری، چوقہ طولہ اثواب کیوب قویچہلی طاراجق سرحدلی چاقشیری تلبس ایدرلر، بوشناقچہ سویلہ شیر تجار آدملردرد۔ آب وھواسی لطیف، باغ و باغچہسی چوقدر۔ ممدوحاتندن اریکی، الماسی، کیرازی، چام، پالوط، میشہ تختہسی، صیغیر کونی، قویون یا باغیسی مشهوردر۔ غایت ایشلک اسکہدر؛ نہر درین ایلہ بلغرادہ کیدر، کلیر نیچہ بیک کیلر واردرد۔ بو نہر درین ہرسک ولایتندہ جمرنہ یا بلاسندن چیقوب (راچہ) قلعہسی دیدندہ نہر صاواہہ مخلوط اولور۔ بو شہردہ نمازگاہ جامنک اوکندہ چار ستون اوزرہ قورشونلی قبہ ایچندہ مقتول بک مدفوندر، علیہ الرحمہ۔

بورادن قالقہرق (طوزلہ) قصبہسنہ کلدک۔ ایزوورنیق سنجاغندہ وویوادالقدر۔ یوزالی آچہ پایہسیلہ شریف قضادر۔ آندن جانب شمالہ (۸) ساعتدہ (قوزلوق) قصبہسنہ کلدک۔

قوزلوق قصبہسی۔ — بو دخی ایزوورنیق سنجاغی خاکندہ برجامعلی وایکی خانلی، برقاچ دکانلی، قصبہدرکہ تختہ اورتولی اولری واردرد۔ صاف قوز آغاجلی اولدیغندن قوزلجہدرلر۔ آندن ینہ جانب شمالہ (کولہ ابراہیم) نام حرامی نک خوفی چکہرک رفیقلمز ایلہ طاغلر، اورمانلر آشوب (بلینہ) قصبہ معمورہسنہ کلدک۔

بلینہ قصبہسی۔ — بو دہ ایزوورنیق سنجاغی خاکندہ پاشانک خاصی اولوب وویوادالقدر (۱۵۰) آچہ پایہسیلہ شریف قضادر، کتخدایری، یکیکچری سرداری واردرد۔ قصبہسی برصحرای عظیمدہ اوتلی وصولی، غایت محسولدار اکین اوجانلی یردہ واقع اولبش اولوب جملہ بش محلہسنی وار۔ (۵۰۰) عدد تختہ اورتولی تختانی وفوقانی خانہ زیبالری واردردکہ ہربرندہ عیون جاریہ مقرردر۔ باغچہلردہ ہزار ہزار نوا نعمات وروحزاسیلہ انسانہ جان

قبوسی دیزلر . بو قپونک صول طرفنده دمیر طوب کله لری طورور و بعض طوب کله لری دلیکلرنده کیم طوغولغله لری قومشاردرکه واجب السیردر . بو خنکار قپوسندن طشره چیقارکن صول طرفنده برقا آلتنده کامل اوتوز قاریش برشایقه طوبی طورورکه ایچنه بر آدم کیروب چیقاییلیر . بو قپونک ایچ یوزنده برخنکار جامی واردرکه بو جامع اوکنده نهر درین کنارنده (نارین قلعه) یعنی آشانغی حصارک ایچ قلعه سی وار ، اون بر عدد بال یمز طوبلری وار ، هپسی ده درینه ناظردر . بو قلعه نک دیوارلری یکر میشر آیاق قالین واستواردر . قامتی سکسان معماری آرشوندر .

صول واروش . — خنکار قپوسندن طشره ده صول واروش نامیله معروف اولان قصبه جمله اوچیوز قدر شیندیره تخته اورتولی و کارکیر دیوارلی اولردن عبارتدر . اللی قدر بی ترتیب بنا اولنش مفید و مختصر دکانلری وار . بو واروشده بر باشندن بر باشنه وارنجه آنجق برسوقانغی وار . ایکی طرفی اولر اولوب غیری شهراه یوقدر . ویکی خان نامیله مشهور نوبنا بر خانی وار .

صاغ واروش . — بو ، اشانغی واروشک جنوبنده اولان قپودن طشره جبه خانه واروشیدر . نهر درین کنارنده درخت منتهار ایچره اوچیوز سکسان قدر واسع باغ و باغچلی وسراپا شیندیره تخته اورتولی و بربری اوزرینه نهر درینه ناظر اولردر . یوز اللی عدد جبه خانه دکانلری وار . بو واروشک جنوب طرفی نهایتندن تا صول واروش ایچندن عبور ایدوب یکی خانه وارنجه یه قدر طولی بش بیک بشیوز آدیدر . بعض یرلری اینلی و بعض یرلری اینسزدر همان نهر کنارنجه ایچه اوزون واروشدر غایت معموردر . اون سکز محله و ایکی بیک سکز یوز (۲۸۰۰) تخته اورتولی اوی وار . جمله اون سکز محرابدر . از جمله جانب شمالده خنکار قپوسنک ایچ یوزنده ابوالفتح سلطان محمد خان جامی قورشونلی طوان قبه جامع قدیمدرکه قبله قپوسنک عتبه علیاسی اوزره تاریخی بودر : « صاحب الحیرات ابوالفتح عزیز ، قدسی هذا لاجل العابدین » صوکره دن تعمیرینک تاریخیدر « معبدالعشاق دارالساجدین »

دزدار اغا (۱۵۰) عدد قلعه نقراتیله حکم ایدر. محتسبی، باجداری، شهر کتخداسی، خراج امینی، معمار اغاسی واردر.

اشکال وزمین قلعه . — (درین) کنارنده یوکسک برقرمزی مرمر قیا اوزرنده مرببی، سربلند و کارکیر قلعه اولوب کمانکشلر ذروه سنه اوق ایردیره مشلر. اطرافده خندق اولمایوب اوچوروم دره لی در. بر طرفنده حواله‌سی اولماغله ظفر ممکن دکل در. غرب طرفی خیلی مسافه طاغلردر. شرقندن دره یه آقوب کیدر. آشاغی قلعه یوقاری قلعه قیالرینی کوکسنه آلمش و کویا بر آنا اولادینی قوجاقلامش کبی صارمش. ایچ قلعه‌نک شرقه ناظر ایکی دمیرقوسوی وار، درون قلعه‌ده بر محله طاراجق حصار اولری و ابو الفتح جامی، جبه‌خانه‌سی، غلال انبارلری، صو صهرنجلری، برجلری اوزره اوافق شاهی طویلری وار. قلعه‌یه بر کره چیقان آشاغی اینمکده بی تاب و بی مجال قاله جغندن یوقاری قلعه اول قدر معمور اوله مامشدر.

آشاغی قلعه . — درین نهری کنارنده اولوب بش عدد متین قلعه‌سی واردر. قلعه دیوارلرینی هپ درین نهری دو کره. بو قلعه جنوبدن شماله طولاینبه اولوب بو قیودن بر قیویه کامل بش یوز آدیم طولی واردر، یوقاری قلعه قیاسنک جانب شرقی و قبله‌سی طرفنی احاطه ایتمشدر. اکسه‌سی ایچ قلعه‌سی قیالری در. بو قلعه‌نک عرضی (۲۰) آدیم؛ اوچ یوز و قرق آدیم یرلری ده وار، غایت اینسز قلعه جکدر. زیرا قبله طرفنی نهر درین در، غرب طرفنی ایچ قلعه قیاسیدر. ایکی قپوسی وار، برندن کیریلیر، دیکرندن چیقیلیر. غیری یرلردن کپروب چیقمق محالدر. آنجق بر شهره عظیمه مالک قلعه‌در. بو طریق عامک یمین ویسارنده تختانی و فوقانی، باغچه‌سی و حولیلری وار. اوچ یوز تخته اورتولی معمور اولدر که جمله‌سی بری بری اوزرینه جانب قبله‌یه و سمت شرقه نهر درینه ناظر اولدر. درین نهری کنارنده اولان قلعه‌نک دیواری جمله دوله ریختم دیوارلر اولوب اوزرلرنده قات قات درین نهرینه ناظر و شه نشینلی روزنلر واردر. ایکی قپونک برینه خنکار قپوسی دیرلر، شماله ناظر در ابو الفتح محمدخان بو قلعه قپوسندن دو کدیکی چون خنکار

موجود نقراتی وار ، سائر اثار بنا یوقدر . قلعهدن یادار صوینه طوغری اینجهیه قدر یالچین قناره قیائی فرهادی کولونکلرله اویوب چیقارمق مقدور بشر دکل دره . اندن بش یوز قیا نردبان ایله اشاغی صویه اینوب صو النور . حالادشمن زمانندن بری جبهه خانه ایله مالامال درت خزینه سنده صاحب لرینک باقر سینلیری ونجه باقر وقالایی صحن وبساط واوانی مقوله سی شیلر واردر . اهالی و ولایت صرپ حرامیسی خوفندن جمله ذی قیمت متاع و مال لرینی بو قلعده حفظ ایدرلر . قلعه خارچنده بر صو صهرنجی واردر ، انجق بر یولی وار ، غایت صارپ یول اولمغله یولک یمین و یسارینه شدادی بنا ایله قورقولوق بنا ایتمشلر ، زیرا یولده نیجه آت و آدم لرك ایاقلری صیریلوب هزار پاره اولمشدر . انسان اشاغی باقغه جرأت ایدمز و نهر اشاغی دره دن صاعقه کبی کورله یوب آقار . بو قلعهدن اشاغی واروشه کامل اوچ بیک ایدیمده مشقت ایله اینیلیر و چیقیلیر جمله یوزیکرمی عدد باغچه لی خانه لر در . برجامع صغیری وار . مسجد ، مکتب کبی شیلر یوق . باغ و باغچه سی غایت چوقدر . اسکیدن واروش اولمغله غایت بیوک ایمش ، حال اثار بناسی وار محاصره لرله خراب اولمشدر . بو واروشدن اشاغی نهر یادار اوزره یخشی الای بکی برکوز شدادی بنا برقطره بنا ایتدیرمشدر که خیرات عظیمه در . نهر یادار بو جسره قریب درین نهرینه قاریشیر . نهر درین کنارنده قیالری اویوب یوللر اچمشلر و ایکی یانه ده قورقولقلر بنا ایتدیرمشلر در . بو مخاطره لی بوللری (۲) ساعت کچوب (ایزوورنیک) قلعه سنه کلدک .

ایزوورنیک قلعه سی . — صرپ بانلرندن (وورنیک) نام قرالک بنا سیدر . غازی خداوندکار عصرنده قلعیه ده امانت ویرمشلر . ابو الفتح طونه بلغرادندن بلافتح عودت ایدرکن بو قلعه بی فتح ایله مشدر . بوسنه ایالتده باشقه سنجا ق بکی تختی در . بکنک خاصی (۳۴۵۷۹۳) . آچمه در . ۱۳ زعامتی ۶۷۴ تیماری ، الای بکی ، چری باشی سی وار . حین غزاده بکنک جمله عسکر یله ایکی بیک کزیده و پر سلاح عسکری اولور . (۴۰۰) آچمه پایه سیله شریف قضا اولوب داخلنده (۱۸) عدد قضاسی واردر . مفتی ، نقیب الاشراف ، اعیان و اشراف ، سپاه کتخدا یری ، یکچیری سرداری هپ واردر .

اهل حرفی وارد. بو خیرات جمله مرحوم قوجه موسی پاشانکدر. بوانار بنا یوق ایکن بوراسی حیدود و حرامی یاتاغی اولوب بر ایکی بیک ادم ایله کوچ عبور اولنورمش. حمدخدا بوربطه بنا ایدیلهلی امن و امان دائم اولدی. بوقصبه ایچنده ایکی عدد خان عظیملرک تا اورته سنده نهر یادار اقرار. بونهرک طاموخی تا آرناوود طاغلرندن اولوب بوقصبه دن اشاغی درین نهرینه اقرار. نهر، بهار ایامنده طاغلرک قارلری سوکولدکد. دریاکی طاشار. نهرک یمین ویسارنده تا خانلره کیدوب کلمک ایچون بو نهر اوزره بر کونه عظیم جسر بنا ایتشلردر، بیوک چکمهجه کوپروسی قدر واسع وعریض ایسه ده اچاقدر و ایکی طرفی صاف باغ و باغچه در، آب و هواسی خوشدر. بورادن قالقوب طاغلر ایچره بر ساعت کیدک (قونه ونک) قریه سنه کلدک، یوز خانلی مسلمان کویی اولوب ایچنده مشهور (هندی حمزه بابا) درکاهی وارد، عزیز فاتح حضر تلرینک مصاجین و شیخلرندن اولوب ایزوورنیق قتحنده بولونمش و بوراده دفن اولونمشدر. ینه جانب غربه (۲) ساعت کیدوب (قولشاد) قلعه سنه کلدک.

قولشاد قلعه سی. — بانسی صرپ بانلرندن رادوباندر. بالذات فاتح حضر تلی قلعه ایزوورنیق محاصره ایله فتح ایدوب بعده بوقولشادی محاصره ایدرک عسرت کورمش و صوکره اطرافتی چورمشدر. دشمن کوررکه ترک عسکری قلعه اطرافنده خانلر بنا ایدوب وطن اصلیلری کی باغ و باغچه صاحبی اولمش اوطوریورلر، کندولره امداددن نه کلیر وار، نه کیدر؟ اخرکار امان ایله قلعه یی ویروب درون حصارده اولانلر کیتدیلر. ابوالفتح تهریری اوزره ایزوورنیق سنجاغی خاکنده یادار صوی کنارنده اوج آسمانه سرچکمش برقا اوزرنده مدور و کارگیر برقلعه اولوب برجلری متین و قبله طرفنه ناظر برکوچوک قبولی قلعه جکدر. قلعه بنا اولنان یالچین قیانک قبله طرفنه اگری در. و قیاسی یومورطه کی سیوری اولوب خندقسز برچاه مغیا ایله محاطدر. قلعه ایچنده ابوالفتحک برکوچوک جامی، کتخدا، امام و مؤذن و قپوچی اولری برانبار وجبه خانه سی، بش عدد شاهی طوپلری، دزداری، یکرمی سکر عدد

ناحیه سی ده بوسنه سنجاغی خاکنده در . بو خاندانده بر کیجه مهمان اولوب
و غیره رفیق لر آله رق ینه سمت شرقه بر ساعت کیدوب (قوشیل) قریه سنه
۳ ساعتده (راقیچه) قریه سنه درت ساعتده (آق صولر یایلاسی) نه کلدک .
بر عجیب چنزار یایلادر و غایت معموردر . بورادن (۴) ساعتده (بیرسینچه)
قریه سنه کلدک . بوسنه خاکنده بر باغلی و بانچه لی واسع اوزایچنده جامعلی ، یوز
اللی عدد قیباغان مستور اولی جنکی زاده لر زعامتی آبادان کویدر . آندن
جانب شرقه کیدرک (سرای بوسنه) یه کلوب خانه بی متمز اولان مصلی
افندی زاده لرک سراینده مهمان اوله رق اوچ کون صحبت خالصر ایتدک .
بوشهر معموری ۱۰۶۹ سنه سی ملک احمد پاشا مرحومه کلدیکمزده یازمشدق .
بورادن بوسفر قنیزه قربنده کی یکی قلعه غزاسنه کیتمه که عزم ایتدک .

بوسنه سرایدن یکی قلعه غزاسنه کیتدی کمز

اولا بوسنه سرایدن چیقوب شرقه (۴) ساعت کیدرک (قوقره) ، (قالاس)
قریه لرینی کچوب شاهراه ایله شمال طرفه (۶) ساعتده (چوپورامام) قریه سنه
کلدک . آندن (۱۰) ساعتده (یکی قصبه) ده منزل آلدق .
یکی قصبه . — سلطان مراد خان رابع و زراسندن قوجه موسی پاشا
بنا ایدوب جمیع تکالیف عرفیه دن معاف و مسلم ایله مشدر . بوسنه ایاتنده
خاص هایوندر . یوز اللی اچمه یایه سیله قضا جقدر . کتخدا یری ، یکچیری
سرداری واردر ، اما سائر حاکم لر یوقدر . بر دره لی ، واسع اوزلی ، باغ
و بانچه لی ، یوزیتمش قدر معمور خانه لی شیرین بنا قصبه رعنادر . موسی پاشانک
بر تماشاکاه جامع رعناسی واردر که جمله درو دیوارلری ، محراب و منبری ،
قوسی کمرلری سر آمد مصنع و سراپا زمرد مثال یشیل بر طاشدن یابلمش
جامع درکه آفتاب طوقوندقده در و دیواری یشیل نورلر صاچار . یشیل معدن
طاشندن بویله بر جامع بودیاردنه باشقه یوقدر . اوچ محله مسجدی ، بر تکیه سی ،
بر مکتب صیانی ، ایکی عدد خان تجاری ، بر حامی ، اون سکنر عدد دکان

باجداری وار . نرتوه صوبی کنارنده واقع برواسع ، دره‌لی تپه‌لی ؛ قبالی باغ و بوستانلی یرده اولوب نهرک ایکی طرفی شهر کلس سنجانچی حکمنده اولوب باشقهجه وویوادالقدر . نهر اوزرندن براغاج جسر کبیر ایله قارشی طرفه عبور اولنور . ایکی طرفی اتی محله در . اتی یوز قیاغان اوتولی اولری واردر . مکلف خاندانلری یوقسه ده باغلی چوقدر . سکز محرابی اولوب بریسی مکلف ومزین مناره‌لی جامعدر . ایکی مدرسه ، اوچ مکتب صبیانی ایکی خانقاه درویشانی ، بر کوچوک حامی ، ایکی خانی وار ، بریسی قارشی چارشیده در . یتش بش قدر دکانی وار ، اما اکثریایه دمیرجی دکانلریدر . زیرا بوراده یایلان دمیرلر مشهور ومتین در . حتی قونجیسه قیدیجی دیرلر ، برسیف مخزومی واردرکه اورسه‌ک ایکی قات اولوب ینسه طوغرولور ، بونک اشلی قلیج مکر دیار المانده اوله ، پالا قلیج وقصاب ساطوری ونیجه کونه حربه متعلق سلاح واشیا یایارلر . زیرا طاغلرنده معدن حدیدی وجبالنده کوموری یک چوقدر . اب و هوا جهتدن یایلاق اولمغله موصطارکی انجیر اوزوم وزیتون وناری اولماز . خلق غریب دوست واکثریسی اهل صنعت وتجارت ادملردر . هر سک سنجانچی بوراده تمام اولدی ، اماخیلی واسع ولایتدر . شرق طرفی ارناودلغک اسکندریه سنجانغیله مشاع اولوب سهراب محمدپاشا ایله تأدیب وتربیه ایتدی کمز بیوه ناحیه‌سی نیکشیک بانکان حطرقاق دورونباق ناحیه‌لری هر سک پاشالرینه هر بار مطیع اولمایوب حربه اوجیله سویله شیرلر . قبله طرفی بوندوقانی وندییک قطور وپر است قلعه‌لرینه طیامشدر ، جنوب طرفنده دوبره وندییک ایله همجدوددر . شمالی بوسنه سنجانغیله وشرقی ، روم ایلی ایالتیله ، قبله یه میال قسمی دوقه کین سنجانغیله مشاعدر . بوراسی غرب طرفنده کلس سنجانچی خاکیکله مشاع اولوب غایت واسع ومعمور برسنجاقدر ، خدا دائماً معمور ایده ودست عثمانیده مؤبد ایلیه آمین .

بو قصبه دن قالقوب شرقه طاشقلی بللر و طاغلر آشرق کیدوب (۱۰) ساعتده (بیه‌له یایلاسی) نی آشارکن (عبدی اغا اوجانچی) نده منزل آلدق . متین قله‌سی وار ، اطراف خاندان قلعه مشال دیوارلی سرای عظیمدر ، بیه‌له

وايكنجى ساعتده لپوشقه نواحيسنده كونا كون جنكه راست كلدك . دشمن هنوز غلبه ايمك اوزره ايكن بوكره غزات خضر كي يتيشوب الله الله ديه دشمنه اوبله بر قليج اورديلر كه تعريفى قابل دكل . همان برياييلمده ايجه قورشون آتديلر . دشمن كورديلر كه ، ترك بايرام كونه بيله باقايوب ينه جنكه كليور وقليج اوريور يوزيتمش قدر دشمن خاك هلاكه دوشوب پریشان اولمغله همان قرارلرى فراره مبدل اولوب دارالبوارلر ينه كيتديلر . غازيلر يمز دشمنى قوغه قوغه يتمش قدر اسير واللى قدر كله وپاچه آلوب انجق يدى عدد قنارمز شهيد اولوب دفن ايدلديلر . عيد طعمانى خلاص ايتديكمز قريه ده ييوب سالمين وغانمين آلاى عظيم ايله موصلطار شهرينه كلدك . خلقى بوبله رستمه جنك و صاواش ايدرلر . حاصلى منع وسفره صاحبي ، كرمكار آدملردر . بعده بوشهرك جميع اعيانندن مكتوب آلوب وداغلاشهرق اللى عدد شهباز ريفقلرله جانب غربه كيتدك و (۷) ساعتده (لپته) قلعه سنه كلدك . بوسنه مباركه ده كوپر يلو زاده كتخداسى ابراهيم اغا بوموصلطارده نشوونما بولمق ايله موصلطار ايله بوسنه سرايى مايينى امن وامان اولسون ايچون واوصقولر ك يوللرى سدد اولمق ايچون بوقله يى حسب الله كندى ماليله بنا ايدوب دزدارى واللى عدد مردم حصارى ، درون قله ده برمسجدى وبش قاتنده جمله اللى عدد مجرد بيكيت حجره لرى ، كفايه مقدارى جبه خانه سى ، بش عدد شاهى طوپلرى ، بر انبارى ، بر چاه ماء ، برده دمير قپوسى ، قله نك ذروه اعلاسى اوزره شينديره تخته اورتولى قله عظيملىرى ايله معمور ايتمشدر . بوبرج متين شرفه اطراف قلعه هنوز اللى عدد خانه لرله معمور اولماده ايدى . بوقلعه دن قالقوب ينه جانب شماله سنكستان ايجره اوج اسماه سرچكمش درختلر اراسنده (۴) ساعت كيدوب (قونجسه) قصبه سنه كلدك .

قونجسه قصبه سى . — هر سبك سمنجاغنده پاشاسنك خاصى اولوب وويواداسى حكم ايدر يوز اللى اچملاق شريف قضادر . سپاه كتخدائيرى ، يكيچرى سردارى ، اعيانى ، شهر كتخداسى ، خراج امينى ، محتسبى ،

طقوز عد صو دکرمی وارکہ واجب السیردر . بودیاردہ بوکونا آلات
وچرخلی دکرمنا کورمہ مشدم .

شہرک ہواسی سہل ایسہدہ شتاسی لطیفدر . جمیع خلقنک رنگ
رولری قیرمزی در . اہل عرض اختیارلری دستار صاروب تازہ بیکیتری
قالباق وقوپجہلی چاقیشیر وچوقہ اثواب کیرلر . زنانہ سی یاصی طربوش طاقیہ
اوزرہ بیاض ایزار اورتونوب جملہ سی فراجہ کیہرک کززلر . اہالیسنک
لہجہ مخصوصہلری فصیح و بلیغ ترکیبہ اولوب بوشناجہ ولایتینجہدہ بیلیرلر
بیاض اتمکی ، یکرمی ، اوتوز اوقہ کلیر آلابانلی سجدہ مسطوردر . شہر
بان ناری قدر رمانی اولور . اوزوم ، انجیر ، قایسی ، شفتالی وسروی
اغازلری ممدوحدر . دباغخانہ طرفندہ جملہ اون سکز بیک آلتش قدر
باغ ارملری واردر .

تمہ کلیات . — ہر سکنک سنجانگی خاکندہ بوشہر موصلاردن معمور
ومزین برشہر عظیم یوقدر . آب و ہواسنک لطافتدن ہرکونا میوہ سی
اول قدر آبدار و لطیف اولورکہ انجیر و اوزومنی و آدم کلہ سی قدر دانہ
دار نارلری سائر شہرلرہ ہدایا کتوردرلر . ہنوز لطافت و حلاوتی باقی
اولوب طول زماندہ میوہ سنک رنگ ولذتہ ذرہ قدر تغیرکمز ودباغخانہ
جانبنک حدیقہ دانشین و مشبک بوستانلرینک جملہ سی دە اب روانلرایلہ معمور
وہرکونا قصر مرتبلا ایچرہ خلقی مسرور اولوب دعای دوام دولت وملتہ
مداومت ایدرلر . حمد خدا بوشہردہ اوچ کون ذوق و صفا ایدوب عید
سعید نمازی جماعت کثیرہ ایلہ مصلا دہ ادا ایدرکن وصلت عیدک خطبہ سنی
شیخ الاسلام افندی تلاوت ایلرکن ہان یدی نفر بی تاب و بی مجال آدملر
کلوب «الامان ای امت محمد ، اشته شو طاع آردندہ لپوشقہ کافرلریلہ جنک
ایدیوروز ، بزہ امداد ، امداد !» دینہ فریاد ایلدیلر . شیخ الاسلام افندی
قالقک ای امت محمد ! بایرام قربانی غزاسنہ کیدلم . امت محمدہ امداد ایدوب
غزای اکبرہ ایدلم . « دینجہ ہان دعا ایتدین وخطبہ تمام اولمادین جملہ
غزات طرفہ العین ایچرہ پرسلاح وپیادہ آتلی حاضرلانہرق طاغلوہ دوشدیار

مسجد لرندن چارشی ایچنده احمد افندی چشمه سنک قارشینده حاجی علی
اغا مسجدی، جامع لطیف اولغه مستعد اولوب قبله قپوسی اوزره تاریخی
بودر :

اول محمد مصطفی، حقلک حیبی سویلدی :

اول کشی که حق ایچون مسجد بناسن ایلدی

دی خلوص قلب ایله اسنان انک تاریخی

بیک اون التی سنده یایدی حاجی علی مسجدی

سنه ۱۰۱۶

مدرسه لرندن روزناه چه جی ابراهیم افندی مدرسه سی معمور و مشهوردر. ایک
عدد حمای وار بری بری طرفه، بری قارشو طرفه در. (۱۲۷) عددده
خاندان حماملری واردر. چارشی ایچنده خان عظیم قارشینده احمد افندی
چشمه سنک تاریخی شودر :

بوخیرک صاحبی احمد افندی آرار بولور ایدی برآب نابی

ینه کندی ایدوب فکر دقیق دیدی تاریخی آنک آب جاری

چارشی و بازاری. — (۳۵۰) عدد کارگیر بنا دکانلری واردر، قارشی
طرفه کی دباغخانه سی بر یرده یوقدر. قلعه مشال کارخانه اولوب جوانب
و اطرافی دمیر پنجره و اورتسی حوض عظیملردر. بو طرفه (۲۰) عدد
مفید و مختصر دکانلر وار.

عبرتما آناری. — کوپوسی وار. برده دولابلری وار. تا چارشی ایچنده
برقالین زنجیری چرخ و دولابله باغلابوب زنجیرک بر اوجنی ده تا آشانی نهر
ایچنده قیالره باغلامش قالین زنجیره باغلارلر. قاچان بریکمه نهردن صوچیقار مق
ایسترسه همان قوغسنی زنجیرک حلقه سنه کچیریر و زنجیری قوی و یردکده نهره اینر
ویوقاریدن زنجیر ایله چکیلوب صوایله مملو یوقاری چیقارکن بارداق و دستیلره
طولار. اوج یرده بویله جه زنجیر چرخلر ایله صوچکیلیر دولابلری وار.
چارشی ایچنده غزازلر طرفه چارکوشه بر ساعت قله سی واردر که چاکینک
سی اوج ساعتک یردن ایشیدیلیر. شهرک قارشی دباغخانه طرفه اون

دوشوب ربی نظیر و خوب تاریخ دیدی اول دمده ہاتف منزل ضیف

۱۰۱۷

جسرہ قریب (قوصقی محمد پاشا) جامعی کویا بر معبد سلاطیندر۔ جملہ آثار
بناسی سراپا رصاص نیامکون ایله مستور بر جامع معموردر۔ قپوسنک عتبہ
علیاسی اوزره حسن خط ایله یازیلمش تاریخی:

حسبہ اللہ محمد پاشا یادی بوجامعی یرنده اولا

دیدی تاریخی روح قدس بیت رحمان و مقام صالحا

سنہ ۱۰۲۷

چارشی ایچندہ کی اسکی جامعک تاریخی دمن بنی مسجداً فی سبیل المعینہ تاریخہ
رحمۃ اللہ علیہ دائمین * سنہ ۸۷۸ . شہرک قبلہ طرفی نہایتندہ ابراہیم اغا جامعی
دخی قورشون اورتولی ، عالی قبلی ، صاف نقش بوقلمونلی بر جامع عبرت
نموندر کہ قبلہ قوسی اوزرنده کی تاریخی شودر:

صاحب الخیرات ابراہیم اغا اول کان لطف

اول محب اهل دل ارباب فقرک مسندی

چون تمام اولدی دیدی ہاتف آنک تاریخی

مسجد اصحاب دل، اهل حقیقت معبدی

سنہ ۱۰۴۴

آندن محلات ایچندہ روزنامچہ جی ابراہیم افندی جامعی وارکہ اوقافی مضبوط
وقویدر۔ (حاجی محمد بک جامعی) غایت مفرح و مصنع بر جامع پرانوار
اولوب قبلہ قپوسنک عتبہ علیاسی اوزره بیاض مرمر اوزره مذہب خط
جلی ایله شو تاریخ یازیلمشدر: (قد بنی هذا الجامع الشریف الاکرم فی عصر
سلطان الاعظم السلطان سلیمان خان غازی عز نصرہ دستور المکرم نظام العالم
حضرت اخ الوزير المفخم صاحب الخیرات والحسنات الحاجی محمد بک قد
وقع التحرییر لتاریخہ فی سنۃ خمس وستین وتسعماء ۹۶۵) قارشی دباغخانہ
طرفندہ اولان شہر (۶) محلہ و (۵) محرابدر۔ قورشون اورتولی عمارتلی
یوق۔ حاجی علی جامعی مفرحدر۔ بیوک شہر طرفندہ نماز کاهی واسعدر

شیرینکارانی هیچ بر معمار سلف ایتمه مشدر. بو قنطره بالا بو قدر عالی بنا اولمشکن بعض وزرا واعیان وعلی وقار کیمسه لر بو جسرك تماشا سنه کلوب مذکور قصرده اوطورورکن شهرک نیجه جرأت صاحبی صیانی جسر کنارنده آماده طوروب جسردن آشانی پرتاب ایدنبجه نهره دوشر وکویا قوش کبی اوچار وهربری برر کونا شعبده بازلق ایدرلر. کیمی باش آشانی، کیمی باغداش قورار، کیمی سی ایکشر، اوچر بری برلرینی قوجاقلایه رق صویه آتیلر ودرحال سلامت کناره چیقوب قیالردن یوقاری طیرمانه رق جسرباشنه کلرلر، وزرا واعیاندن احسان آلرلر. بو جسرك قدی آشانی روی آبه وارنجه (۸۷) قولاجدر. نهرک عمقی (۸۷) آرشوندر، ایچنده حمام قبه سی کبی طاشلار وار. ییلدیرم کبی کورله یوب طاشلار کیدر. بوبله برصویه کندوسی آتقی برصبی ایچون زهی جرأت در! ونیجه غلاملر اولرندن استادلرینک دکانلرینه یمک کتیریرکن جسر اوزره کیتمه یوب باشنده یمک وایکی النده سفرطاسی وطعام وارکن اینجه قورقولق اوزره بی پروا سکیردوب کیدرلر شهر جمله اللی اوچ محله در. (۳۰۴۰) عدد کارکیر بنا، قیاغان وکیرمیت اورتولی اولردر. بو خاندانلرک چونغی نهرک شرفنده کی قیالر اوزره واقع اولوب شهنشین وقاعه لری، متعدد حجره لری، قریه ومقصوره لری نهره ناظردر. نهرک قارشى غرب طرفی صاف کلسستان اولوب هرکس خانه سی اوکنده نهرده صیادلق وشناورلک ایده بیلرلر. شهرک قسم معموری چارشى وپازار اولان جانبده درکه طولی کامل (۵۰۰۰) آدیمدر. قبله طرفی ایکی ساعت تا پولغای قلعه سنه وارنجه باغ و بانچه لر ایله مزین وادی در. تموزده شهری پک حرارتلی اولور، زیرا کونش شهرک اکسه سنده اولان قیالره تأثیر ایدرک شهره عکس ایتدیریر. شرق طرفی باغلردر. شهر طاراجق بریرده اولوب طولانی در، عرضی آزددر. لکن قتی محبوب وشیرین شهردر.

جامعه لری. — ۴۵ محرابدر. غزازلر چارشى سی دیننده دفتردار پاشا جامعه نك قپوسی اوزرنده کی تاریخی:

محمد نام دفتردار عالی اولوب ساعی خیر ومانع حیف

قارشى سنده كى قبونك شهر طرفنده اولان قلعه ايچنده سليمان خانك بر مسجدى وار. بو محله قلعه نفر ايجون بر كوچوك قهوه خانه سى وار. اكثرثيا قلعه دزدارى و شهر ك اعيانى بونده او طور ورلر. جمله قلعه نفر انك آلات و سلاحيله بو محلك روى ديوارى زين اولمشدر.

موصطار جسر عظيمى . — بو جسرى ده سليمان خانك فرمانيله قوجه معمارسان بن عبدالمنان اغا بنا ايتمشدر كه قوس قزح آسا كه كشانه قدكشان اولوب بر قيادن بر قيايه ممتدر. وسطندن نهر آقار. ايكي طرفى قلعه اولمغله شهرك بر طرفنه بو كو پرودن غيرى طريق ايله مرور اولنق ممكّن دكلدر. شويله معلوم اوله كه بو بعد كمتر اولياى احقر بو آنه كلنجيه قدر اون آلى پادشاهلق ىرى كشت و كذر ايلدم بويله بر جسر على كوردم. افلاكه سرچكمش بر قيادن بر قيايه قصر خورنق قوسى كى آتيلمش اولوب ايكي باشنده كى قلعه لك ايج يوزده كى قولرندن برندن ديكرينه طولى كامل يوز كرمه آديمدر. اون بش آياق اينليلكى وار. عجيب معرفت و هزار احسنت كه بو جسرك اوستندن سلطان مراد خان رابعك روزنامه چه جيسى ابراهيم افندى غرب طرفنده كى دباغخانه واروشنده كى صويى كو پرو اوستندن طونج كونكر ايله برى طرفده كى چارشى و بازاره كتىروب حمام، جوامع و مدرسه لره توزيع ايتديرمشدر. خلاصه آلت و اوستندن صو آقار بر كوبرى در. سليمان خان غازى نك بنا ايتديكنه تاريخ: «قدرت كرى» سنه ۹۸۴ در. ديكر تاريخ منظوم:

قوس قزحك عيني، بو كوبرى بنا اولدى

وارمى بو جهان ايچره ماندى، هي اللهم!

عبرتله باقوب ديدى تاريخنى بر عارف

ان كچسكى كو پريدن بزده كچرز شاهم

سنه ۹۷۴

حقا كه استاد بنا وار مقدوريني صرف ايدوب يد طولاسنى عيان ايتمشدر. مسافه بعیده دن بو جسره نظر اولنسه همان چرخدن چيغمش زهكير مثال مدور طورر. بونده كى تصرفلى، لطافت و ظرافت معماريه يى، بو كار كير

بوراده بریکجه مهمان اولوب ابراهیم کتخدا افندی مزک والده سنه مکتوبلر و برقات اثواب ایله بر آت ، برسیسخانه ، یوز اتون خرچراه آلوب احبا ایله وداعلاشهرق بینه شماله نوه کناریله کیدرک پولغای قلعه سینی صاغ طرفمزده براقوب بر ساعتده (موصطار) شهر وقلعه قدیمه کلدک .

موصطار شهر وقلعه سی . — موصطار «کوپرولی شهر» دیمکدر. لاتین مورخلرینک قولنججه بوشهرده زمان قدیمده نره تونهری اوزره برطرفدن برطرفه آدم اولوغنی قالینلغنده قوی وحید زنجیردن کوپرو وارمشده آدی بویه قالمش . اما بوشهری بالذات فاتح حضر تلری فتح ایدوب بوسنه ایالتنده هر سک سنجاغی خاکنده پاشا خاصی اتمشدر. حاکی وویواداسیدرکه الی نفر آدمیله حکومت ایدر. اوچ یوز آچقه پایه سیله شریف قضادر. مفتی ونقیب الاشرافی، اعیان و اشرافی واردر. علما ، مشایخ ، ائمه ومصنفین ایله شعراسی پک چوقدر. سپاه کتخدا یری، یکیکجری سرداری، بودین قولی سرداری، عمتسی، باجداری، شهر کتخداسی، خراج امینی، معنار اغاسی، قلعه دزداری واردر .

اشکال قلعه . — شهر امن وامانده اولسون ایچون بوقلعه یی سلیمان خان نهر نره تونک قیالری اوزره طاش بنا ایله غایت متین ورسین انشا ایتدیرمشدر. غایت کوچوکدر. قیسانک بری صاغ وبری صولنده ایکی قلعه اولوب آرالی مشهور آفاق موصطار جسری در. بوقلعه نک ایکسی نک باشلرنده ایکشرفات متین و مستحکم دیر قبولر وار . ایکی قلعه دخی مستوفی طوب و کونا کون آلات ایله آراسته و اوچ عدد دیرسکلی برجلر ایله پیراسته اولوب حقیقه مزین در. کرچه قلعه ایکی در، اما دزداری بردر. هر برنده سکسان عدد پرسلاح ومعتمد نفراتی واردر، دائمایده بانلق ایدرلر وهرکیجه قلعه قبولرینی سد ایدوب بر کیمسه یی بر اقلزلر. برج وبا روسی اوزره نهر نره توایه ناظر بر قصر جمع عرفانی واردر. آندن نهرک جانب شمالدن کلوب طرف قبله یه سیحون وار جریان ایدرک عبور ایلدیکی نمایاندر. موصطارک ارباب عرفانی بوقصده جمع اولوب کونا کون مباحث عالیله وشرعیه مذاکره سی ایدرلر. بفرحفا بردر. جسرک

نردبانلر ایله قیالردن نهره اینلیروهر کیچه قپوسنی سد ایدوب کسمه قیا اوزره خندق جسیرینی مقاره لر ایله چکوب قله دیوارینه طایارلر . کپربی کبی درت طرفی طویلر اولوب غازیلری بوراده محبوسدر ، بریره کیده مزلر . لیمانده روزوشب اوچ عدد فرقه لری آسته حاضر طورره هر صباح اقسام نوتجی اولمیانلری یینوب غنیمته کیدرلر . بزآنده واردقده قلهه ایچره حقیره برحجره دوشه یوب « بز اولیا اغا اوغورینه چته یه کیده رز » دیه کلبانک چکوب غزات پرسلاح اوچ باره فرقه یه یینه رک طرفه العین ایچره نهر اوزره قایوب غائب اولدیلر . بزاندرون ویرون قله یی تماشایدرکن وقت عصر اولدی ، آنی کوردک که ییدکلرنده جمله یی اراقلری سر نکون برپولیه جزیره می فرقه سیله کلیرلر ، ایچنده یکریمی عدد اسیر ، طوز ، صیغیر کونی ، یایاغی ، چوقه وقماش ، بیبر زنجییل وانواع اشیا وامتعه لب برب ، کلنجه بریایلم طوب وتوفنک شادمانلی ایدوب غنائمدن حقیره ده حصه لر ویره رک « سنک اوغورک آچیق ایمش ، آغا ، بر قاچ کون دها او طورک » دیه لطیفه ایسدیلر . کندیلرندن انجق ایکی بیکیک مجروح ایدی که آنلره ایکپشر پای ویردیله . بوقله سر بلند نره توا نهرینک وندیک کورفزینه قاریشیدنی یرده وبرونده بر قیا اوزره مدور ویدی قات طویلی ، برجامعلی ، جه خانه و ذخیره سی موجود بر قله در . بوقله نک ساعتی دیدینه بر کوزجی کوشکی وار که جزیره پولیه آندن نمایاندر ، بوقله نک نهر آشور یسنده حالا عصیانده اولان لوپوشقه قله مز اهالیسی ساکندر . بعده بوقله دن موصلار طرفه لوپوشقه ولایتی سیر ایدره کیده لم ، دیدیکمزده نورن غازیلری رضا ویرمدیلر « دشمن غایت طغیان اوزره در » دیدیلر . بزده فراغت ایدوب جمله ترک عز بلریله وداعلا شهرق شماله ایکی ساعتده ینه غبله قصبه سنه کلدک طوز امیننه امر پادشاهیلریمزی کوستردک ، سیجل شرعه قید اولندی مالی « قانون پادشاهیدن دوبره وندیکلیدن طوز باجی آلتیایوب طوزله کالاول ایشله یه » ایدی . دوبره وندیک امیندن و بزم طوز امیندن اوچ یوزغوش و اوچ دونلق چوقه وقماشلر آلب اهالی ایله وداعلا شهرق تکرار (پوچل) قله سنه کلدک .

اوده ابوالفتحك بوغبله قلعه سنى مجدداً بنا ايلدى . چارر كنده اولان برجلرى اسكى قلعه لرندن متين اولمش ، شماله براچاق قپوسى وار . اسكى قلعه نك ايچنه اچيلان قپوسى ايسه حديددر . بويكى قلعه ايچنده آثار بنا يوق . همان جنك ايچون برميداندر . ديوارلرينك قالينلىغى اونر آرشون اولوب يكرمى اوچ عدد شاهى ، بال يمز وغيرى طوپلرى واردر . غرب طرفى چيقتلك نام واروش عظيمدر . قلعه نك دائراً مادارى (۵۵۰) كرمه آديدر . خلقى سائر سرحدليلر كېيى بياض وصيقيه كوكوسلك وكييرمه اثواب كييوب باشلارنده جزا ئليلر كېيى قرمىزى فس فرنك فالارى وپرسلاح كزوب ايچابنده سيجليه قدر واروب غارت ايدرلر . بوشناچيه سوبله شيرلر . بوشهرده نسا طائفه سى كورمدم . بوغبله قلعه سنك لودوس جانبنده بركوچوك صحراسى وار اسكىدن پرنج اكرلر مش شمى معطلدر . نهر نره تو اكنارنده اوچ كونه كار كير بنا ، كره ميتلر ايله اورتولى ترسانه كوزلرى اولوب امر سليمان خان اوزره اوچ قدرغه دائماً آماده طورور .

غبله چيقتلكى قصبه سى . — قلعه نك طشره سنده و غرب طرفنده نهر كئارنده واسع دوز بر چنزار محصولدارده اوچ يوز خانلى وسراپا قاغان اورتولى كار كير بنا اولوب خاندانلرينك بعضيسنده قله لر واردر . اوچ محله اوچ محرابدر ، برى جامعدر ، ماعداسى مسجددر . اطرافى طاشا قدر . حارو شديداملرى تن درست ، توانا وكوره ك چكمه نك اربابى درلر . خاقي كچى سويدى اچرلر . بورادن آتلى يمزه بينوب قارشى يه كچه رك نهر كئاريله طاشلىق ايجره كيدوب (قله قور)ه كلدك : بو قلعه يى ابوالفتح وزراسندن قوجه مصطفى پاشا بنا ايتمشدر ، چيقتلك كويى انك وقفى ذر . بو قله نره توامك طار بوغازنده آسمانه سرچكمش بر قله بالادركه بش قاتدر . نهره ناظر شاهانه طوپلرى وار ، غايت متين قلهدر . جانب شماله بر قپوسى ، دزدارى سكسان عدد مردم حصارى وار . بورادن جنوبه نهر كئاريله ۳ ساعت كيدوب (نورهن) قلعه سنه كلدك : بوده قوجه مصطفى پاشا بنا سيدر . استانبولده كى غلظه قله سى كېيى يدى قات شىدادى بنا قله منتهادر . شماله آچيلير بركوچوك قپوسى وار ،

عظیم مخزن لریچرہ طوزی قویہرق اورادہ کی طرف درسعادتدن منصوب طوز
امینہ کومروک ویررلر . بوراسی اسکیدن شہر عظیم ایمش . حالا انار بناسی
ظاہر در (۱۵۰) عدد قیاغان اورتولی اولری وار ، اوچ محرابی وار : (رستم
پاشا جامی) برتکیہ سی ایکی عدد خانہ (۳۰) قدر دکانی وار . نہر کنارندہ واسکلہ
باشندہ ایکی عدد آمادہ پرسلاح وحاضر فرقتہ لری وارکہ مرحوم ملک احمد
پاشا افندیمز بوسنہ والیسی ایکن یابدیروب خبرات ایتشدرد . خلی غایت شہباز
ودلاوردرد . حتی حقیر اورادہ ایکن بازار کوینی باصوب غارت ایدن اوصوقلرک
بو شہر خلقی اوکئی کسوب جنک ایدہ ایدہ دشمنک شکار ایلدیکی (۲۰) اسیر
و(۱۷) کلہی بر اقدیرہرق المشلردی . حقیر اتلریمزلہ کیلرہ بینرک نرہ توا نہریخی
کچوب قارشودہ بر قومصال زمینہ چیقارق غربہ کیدرک انتہای سرحد اسلام
اولان غبلہ قلعه سنہ کلدک .

غبلہ قلعه سی . — نہر نرہ توا کنارندہ و ہرسک سنجانگی خاکندہ جمیع
تکالیف شاقہ دن معاف ، مربع و کارکیر برقلعه درکہ بوسرحدلردہ نظیری
یوقدر ، لکن کوچوکر دزداری ، مردم حصاری ، یوز اللی اچہ پایہ سیلہ
قاضیسی اولوب کاہ بورادہ اوتورور وکاہ قریہ لردہ کزر وقارشغبلہ قصبہ سندنہ
ساکن اولور ، زیرا بندر اسکله و ہفتہ پازاری اورادہ در . اما بری طرفہ
قلعہ سمتندہ کتخدایری ، یکچیری سرداری ، ایکی قلعه دزداری ، محتسب
باجداری ، معمار و خراج امینی ، کمرک امینی وار .

اشکال قلعه . — نہردن سہل ایچری بردوز وواسع قومصال وحوالہ سز
فضادہ اولوب ابوالفتح بناسیدر . اصلا لغم کار ایلہ مز ویری قومصال
اولدیغندن متریس اولماز زیر قوملق ایچرہ بر ذراع قازیلسہ صوچیقار .
چار گوشہ چار قلہ سی واردرکہ ہربری برسدر . شمالہ ناظر بردمیر قپوسی
اولوب ایچندہ (۲۰) عدد قیاغان اورتولی خانہ لری ، ابوالفتحک بر کوچوک
جامی ، غلال انباری ، جبہ خانہ سی وار . بومحل غایت سرحد اولوب
قلعہ سی کوچوک اولغلہ بوندوقانی وندیکنک تجاوز وعصیانندن توسیعی اقتضا
ایتدکدہ سلطان ابراہیم خان چنکی زادہ پاشایہ ہرسک سنجانگی صدقہ ایدوب

برمدرسه دارالعلم بنا ایدوب برحام و برخان بنا ایتمه دخی آدمراکوندردی. اولری بری بری اوزره جانب غربه و نهره ناظر اولوب جوز آغا-جلری غایت چوقدر. هواسی غایت لطیف اولدیغندن میوه سی سائر قصبه لردن اول حاصل اولور. حقیر ایله رفیق کلن غازی بیکیتلرک جمله سی سهراب محمد پاشا فرمانیله بو قصبه ده ابراهیم کتخدا افندمنرک والده سی یاننده محافظه جی آلی قویدم. بورادن اون عدد سلاحلی توفنک انداز ایله مأمور اولدیغمز (غبله) قلعه سنه روان اولوب جنوبه نهر کناریله بر ساعت کیدوب (طاسوچویک) قریه سنه کلدم. طریق عام اوزره الی عدد خانه و جامعلی مسلمان کوی در حتی ابراهیم کتخدانک پدری عمر اغا بوراده شهراه اوزره مدفوندر، بعد برکودن جنوبه نهر کناریله کیدرکن نهر پراغووه اوزره اسکوبلی قوجه مصطفی پاشانک برکوز کوپروسی کچدک. نهر پراغووه جانب شرقه بودره لردن و اوسطولچه طاغ لردن کلوب بو محله «هرسک قرالی اسکمله سی» نامیله بر قیا دیننده کی بوغازدن کچوب همان اوراده نهره قاریشیر. بو جسر ی کچوب صول طرفه بر ساعت بعید بر صحرا واردرکه آدینه (پوپ اووا) دیرلر.

پوپ اووا صحراسی. — بو پوپ اووا صحرا سنده بیکی متجاوز لر قویولر واردر، اما صولری یوقدر. ماه تموز اولنجه جمیع دیارک صولری تنزلده ایکن بو قویولرده صو قاینایوب اشکار اولور. بعده طاشه رق بو پوپ اووا صحراسنی بر بحیره حالته قویار. بر بانلی اولورکه غایت لذیذ و مقوی در. حتی بو بوسنه دیارنده جماعه نههمک اولان آدمه «بره ادم، بس بللی پوپوه بانلی یمش سین» دینه ضرب مثل ایدرلر. بعض حکمانک مقوی معجونلرینه بو بالقرک بینی قویدقلمی محققدر. کون ایامی اولوب باران رحمت نازل اولماغه باشلاقدقه بو صحرانک صوبی چکیلیر و اچیقده قالان بالقرینی خلق طویلا یوب ذوق و صفا ایدرلر، بو قویولرک ایچنه ادم اینوب کزه بیلیر. بورادن جنوبه بر ساعت کیدرک (غبله) قصبه سنه کلدمک.

غبله قصبه سی. — هرسک سنجاغنده پاشا خاصی وویوادلقدردر. (۱۵۰) ایچنه پایه سیله شریف قضادر. دوبره وندیکن کیلرله طوز کلوب اسکله اوکنده

سرایندہ مکہ ایدوب والدہ مشفقہ قادیں حضرت تری حقیرہ بر حجرہ دوشہ یوب جمیع ما کولات و مشروبات میزے تہین ایلدوب ابراہیم کتخدا افندمزک مکتوبلرینی والدہسنہ طاہشیردم . صفا سندن اول آن حقیرہ بر قات اثواب و بر بوغچہ چاشیر ایلہ اون بیک آچہ احسان ایدوب قلعه نیک سیرو تماشاسنہ کوندردی . قلعه بی ابوالفتح وزراسندن اسکوبلی قوجہ مصطفی پاشا وندیکن آلشدر . ہر سگ سنجاغی خاکندہ پولغای نضاسی نیابتیدر . دزداری الی عدد مردم حصاری وار .

اشکال و زمین قلعه . — نہرک جانب شرقیسی کنارندہ ، یعنی پولغای قلعه سی طرفندہ خیلی بالا بر پشستہ اعلا و یالچین قیسا اوزرہ بر کوچوک سوراسفلدر ، اما غایت صارب و متین در بردمیر قپوسی جنوبہ آچیلیر ، خندق یوق ، نہر طرفی غیا و اوچروروم در . درونندہ قیاغان اورتولی دزدار خانہ سی ، بر اباری ، بر قلہ جک ایچندہ کوچوک مسجدی وارہ نہرہ اینر بر صوقلہ سی وارہ ایکی یوز آباق کسمہ قیا زردبان ایلہ اینیلوب حین محاصرہ صو آنور و عمل معرکہ دہ بو قلعه آنجق بش یوز قدر آدم آلور زیرا غایت کوچوک حصاردر . بش یوز قدر خردہ شاہی طوپلری وارہ ، قلعه سنک قپوسی دائما قپالی طورور ، الی نفری کیجہ نوبت بکلرلر دشمن نہردن یوزوب طولوملرہ بو طرفہ کچہ جک اولورسہ طوپ آتوب ایشنی بتیریرلر .

واروش . — بو قلعه دیندہ نہر کنارندہ باغ و بوستان ، یوز الی عدد قیاغان اورتولی بر واروشدر ، بعض خاندانلرندہ سلاحلی قلہ لر واردر . بر جامہ وار قپوسی اوزرندہ کی تاریخی (قدیمی ہذا الجامع الشریف صاحب الخیرات والحسنات الحاجی علی بن موسی اغا) سنہ ۹۷۱ . حرمندہ سر آمد برسروی آغاچی وارہ . بو جامع منوری کتخدا ابراہیم اغا افندمزک اجدادی بنسا ایتمشدر ، برادر عزیزلی الحاج عمر اغا بو جامعک آلت یانندہ و قلعه بناسی دامنندہ نہر کنارندہ بر عمارت دارالضیافہ بنا ایتمشدر کہ اہالی بلدہ یہ روزوشب آتمک و چوربہ سی مبدولدر ، نجمہ کیجہ سی یخنی ، پلاو ، زردہ و یریرلر ، الی ماشاء اللہ دائمدر . قصبہ نیک بر مکتبی وار ، بعدہ ابراہیم کتخدا افندمز

عمیق کنارلرنده کی قیالہ متصل موصلار مفتیسی افندی بر تکیہ خلوتی
 انشا ایدوب بر قصر عالیسنی بوصویہ ناظر قلمشدر. بجلہ عشاق بو قصردہ
 و بوتکیہ نک قریہ لرنده مکث ایدوب کومہ، کومہ صحبت خاصلر و مباحثہ
 علمیلر ایدرلر. نیچہ یاران عارفان و نظریفان حوض ایچنہ کی کونا کون
 ماہیلری تماشای ایدرلر کہ ہر سمک اونار، یکر میشر اوق کایر، کویا مرصع
 ومضع خدا بالقلدر کہ انسان باقدنچہ حیران اولور اما اصلا صیدا تمزلر،
 ہرکیم قصد ایدوب بالی اولارسہ ویا بالی اوقی دوکرسہ او آدم البتہ افلاح
 و بر خوردار اولیوب اخر کار بردار اولور دیہ اعتقاد ایشلردر. صوی
 یازین شدت برودتدن نوش اولنماز درجہ یہ کلیر. اہالی نک نیچہ سی بونک
 ایچنہ غواص وار شناواک ایدرلر. حوضک اوزرنده اولان کویہ دماوند
 مثال قلعہ قیاسی اوزرہ مسک قارتالاری پک چوقدر، بو حوض کنسارنہ
 قربان کسوب طشرہ براقہرق قرتالارہ ویریرلر. قارتالار بورادہ اصلا
 آدمدن قاجازلر، ماہیلرہ دہ قویون جگری آتارلر و آنلزدہ یرسہ کویا
 او آدمک مراعی حاصل اولورمش، قصبہ نک آب و ہواسی غایت لطیف در،
 اوزومی، اینجیری، آرمودی، الماسی، بیاض کیرازی چوقدر، حتی بوسنہ
 مبارکہ دہ ابتدا کیرازی بوراد. ییدیک، اما آبدار و خوشخوار کیرازی
 اولور. طاغلرنده حاصل اولان نارندن نار دنکی ومٹائی غایت مدوحدر.
 زیتونی، سروی اغاجی، جوزی، باغی و بانچہ سی یحسابدر.

بورادن قالقوب جانب جنوبہ بر ساعت کیدرک بونا نہری بونیچہ یہ
 مخلوط اولوب کیدر. بونیچہ دہ اسطولیجہ طاغلرندن کلوب ایکیسی برلہ شہرک
 دانیال پاشا جسری آلتنہ کچر، آندن لوپ زادہ چفتلکنی دخی کچوب
 آشانی جریان ایدرک نہ تو نہریتہ مخلوط اولور. آندن حقیر دانیال پاشا
 چفتلکنی کچوب نہ تو نہری کناریلہ صارب طاشقلری و نیچہ یردہ باغلقلری
 (۵) ساعتہ کچوب (پوچتل) قلمہ سنہ کلدک.

پوچتل قلمہ سی. — بانسی ہرسک بانلریدر. بورادہ طوس طوغری
 صدراعظم کوپریلو زادہ فاضل احمد پاشا کتخداسی ابراہیم اغا افندیز

ظن اولنور . شرق طرفنه بر قلّه عظیمی وار . یمین ویسارنده بش عدد قلعه بالالری وار . جوانب جنوبی قیا بورنی اوزره بر مهیب قلّه متینی واردرکه کویا سد اسک دردر . جمله دندان بدنلری اولیه مزین درکه تعریف اولتماز . جانب غربه مکشوف بر دمیر قپوسی وار ، اصلا خندق یوق . زیرا اطرافی غیادر . خصوصاً جانب جنوبی بش مناره بوی کوه بیستون مانند الی بوش بر قیزیل ویالچین قیادرکه نیجه بیک قارتال وزغوس قوشلرینک آشیانی واردر ، آشاغی باقعه انسان جرأت ایده مز . درون قلعهده اون بش بوش خانه ، برکوچوک جامع وایکی صو صهرنجی ، ایکی عدد طوپ وار . قله ایچنده کیمسه یوق ، دزدار و نفراتی جمله آشاغیده اوطورورلر ، شب وروز قلعه قپولری مسدوددر . بوقلعهدن سمت جنوبه یوقوش آشاغی اینرکن ایکی یانلرندهکی طاغلر و اورمانلر و باغلر سراپا نار آغاچلری درکه کندی کندینه بیتوب بیتیشیر خیابان ورمانستاندر .

بولغای واروشی . — بوقلعهنک آتندهدر . قلعهدهن بو واروش اصلا کورونیموب قلعه قپوسنک مغاراسندن اژدر هفت سرکبی یوزله نوب چیقان (بونا) نهری کنارنده برکوچوک قصبهدر . جملهسی بش محلهدر ، (۴۵۰) عدد قلعهه مثال قلهلی کارکیر بنا و سراپا قیاغان طاش اورتولی ، باغ و باغچلی ، نیجه اولری کیره میت ایله مستور خاندانلردر . بونا نهری بو شهری ایکی بولوب ایکی یردن طاش بنا کورپورلره برطرفدن اوتیه کچیلیر . بش محرابدر ، آشاغی طوتلق ایچنده ابوالفتح محمد خان جامعی غریب کوچوک وکار قدیمدر . آچاق منارهلی وقورشونلی کارکیر بنا جامع رعنادر . برمدرسه برمکتب برتیکه بز کوچوک حمام ، ایکی خان وجامع قارشوسنده اون عدد دکان واردر . بونا نهری : قلعهه سنک الی بوش اولوب قیا جانب غربه میال کلش اولغله آدم شمعی منهدم اوله جق قیاس ایدر و اوقیانک آتندهکی غار عظیمک ایچندن نهرحایقوروب چیقار و چیقدیغی یرده مذکور مغارانک اوکنده ایکی خرمن جرمی قدر حوض عظیمی وارکه عمقی کیمسه بوله مامش دیرلر . کویا نیجه کره یوز قولاج ایپلر ایله شاقول براقشلر اصلا نهایت بولمامشدر . بو حوض

چمرنه یا یلاسینده قالمقله تنبیهی اوزره کتخداسی حقیره ایکی کیسه و اوچ غلام و بش رأس مسلح طاشلیجه بارکیرلری، بش تازی و بش زغر، ایکی طوغان، بش هر سک آتماجه سی و یردی که هیچ بر دیارده مثل یوقدر. بش طوپ چوقه، بش طوناق جنویز قطیفه سی احسان آلاق. هر سک آلا ی بکندن و نووه قبودانلرندن و الحاصل سرکارده اولان جمله اعیان و کباردن «صدراعظمک مصاحبی دره» دییه بالغا ماباغ احسانلره نائل اولوب و یوز نفر توانا بیکیتلر آلوب سهراب محمد پاشا ایله و داعلاشدم.

هر سک دیارندن یکی قلعه سفرینه کیتدی کمز

اولا سحرای غاچقه دن قالقوب جانب غریبه (۴) ساعتده (قره قویخ) قریه سنه آندن (۵) ساعتده (ظالوم یا یلاسی) نه کلدک. الام و شدائد چکه رک اوسنکستانی آشهرق نوه سحراسنی راحت و امان ایله عبور ایدوب (نوه سین) قصبه سنه کلدک. بوراده بر کیجه قالب بوراده دن الی نفر پاندور رفیقلر آلبرق جانب جنوبه اول مخوف و مخاطره لی اوصقوق یاتاغی و حرامیلرا یچنده یوز بیک رنج و عا ایله اول شدت خارده و صعب و سنکستانق یرلر آشهرق آخر برصو صهرنچنده سهل استراحت ایدوب صوکره (۷) ساعتده (پوانغای) قلعه سنه کلدک.

پوانغای قلعه سی. — بالذات فاتح حضر تلری فتح ایله مشدر. هر سک سنجاغی پاشاسنک صوباشیلغیدر، یوز الی اچقه پایه سیله قضادر و حالا موسطار مقتیسی اولان افندی به بروجه آرپه اتق احسان اولمشدر. دزداری الی عدد مردم حصار ی وار.

اشکال قلعه. — ابرکبوده سرچکش برسنگ احمر کون یالچین قیا اوزره بادمی شکله واقع اولمش بالتق صیرتی کچی بر سیوری بورونلی قیا اوزره واقع اولمش سنک تراشیده بر حصار استواردر که هنوز استاد الدن چیقمش

اون یدی غازی شهید اولدیغندن اوراده دفن ایلدک . اللی قدری ده دوبره وندیک خزینه‌سی اوزره جنک ایده، ایده شهید اولمش. آندن خزینه‌ی آله‌رق ایلغار ایله اوکون (۹) ساعتده چمرنه یا ییلاسنه واردق . بورادن علی الصباح بر آلا ی ایله و خزینه پادشاهی و بوقدر اوصقوق کله‌رینی آرایش نیزه ایدوب دارات ایله جانب شرقه تپه آشاغی کیدوب سلیمان خانک عبرت‌ما جسری عبور ایدوب (فوجه) شهرینه کلدک. بوراده خزینه پادشاهی بی اعیان ولایت و حاکم شرعه معدود الاسامی بر صورتده تسلیم ایتدی کمزده حجت شرعی‌لری آلوب اول کیجه شهر فوجه‌ده جان صحت‌لری ایلدک . علی الصباح جمله اعیان و کبار فوجه ایله و داعلا شوب آندن یه جانب جنوبه طاغیر و طاشلر آشهرق بر ساعتده کویا اوج آسمانه چیقوب (چمرنه) یا ییلاسنه چیققدق . بورایه سننده نجه یوز بیک آدم جمع اولوب بازار عظیم و پنایر اولور . بو چمرنه یا ییلاسی هر سک سنجاغنک تا اورته کوبکنده واقع اولوب هر طرفدن بشرقوناق یردن نمایان برکوه سربلنددر . بودفعده اطراف اربعدن مختلف خلق جمع اولوب پراچالی مصطفی پاشا دخی بوجمیت کبراده محافظه‌چی بولنوب یکریمی کون و کیجه کرما کریم هنکامه و بازار اولمش . بوسحرا اویله بر فضای بالادرکه جمع نباتات، اخشاب، گیاه وارددر . برکوه سربلند اولوب قبله طرفنده نووه، قطور و بزم بودغورویجه قلعه‌مز نمایاندر . جنوب طرفنده دوبره وندیک، بزم غبله قلعه‌سی، قارشی اسپانیه‌نک پولیه جزیره‌سی ظاهر و باهردر . شمال طرفنده بوسنه سرای طاغیری آشکاردر . بوکوه‌ده کی چارشی و بازاری، آدم دریاسنی سیرو تماشا ایدوب ایرتسی کون یوله دوشهرک شادمانلقلره (۱۰) ساعتده غاچقه صحرا سنه کلدک .

ایرتسی کون شهراب محمد پاشادن مکتوب و عرض محضر آلوب حقیره درت کیسه و بش فرنک غلامی ، بش رأس هر سک آتلینی جمیع بساطیله برسموز کورک و ایکی یوز آلتون ، برقلیج ، بش توفنک ، بش طونلق چوقه احسان ایدوب خداملرله دخی جمله بساطیله برکیسه و برر چوقه قاش و برر رأس هر سک با کیرلری انعام ایتدی . پراچالی مصطفی پاشا

اوج بيك عدد پاندوره وظيفه معينه لى ويردكن صوكره امر شريف صورتلرني حقيردن و حجت شريفى غاچقه قاضيسندن و سهراب محمد پاشان عرض مکتوبلری آلدی ، بقایا خزینہ یی قومور بارکیرلرینه تحمیل ایلوب اوج یوز آدمیله غاچقه صحراسندن آریلوب در دولت مصیر طرفسه روان اوله رق کیتدکده همان ایرتسی کونی ایلچیدن فریادجیلر کلوب « آمان سلطاتم، قوجه بوغازده بزى قطور اوصقوقی چوریدی، حالانک ایتده یز. امان بزه امداد ایدک، یوقسه خزینة پادشاهی یی المزدن اوصقوقلر آلور.» دییه خبر کلانجه در حال سهراب محمد پاشا کتخداسیله بش یوز عدد مسلح پیاده بیکیتلر و اوج یوز عدد مکلف و مکمل خروات غازیلری آماده اولدقده پاشای مدبر « اولیام، بو خزینہ یی چیقاره نه و بو خزینہ دن اوج بيك بیکیده علوفه ویرمه سن مأمور ایدک. لطف ایله ، اوشمنه، کتخدای ایله بو امداده سن بیله کیت» دییه فرمان ایدنجه « الامر امرکم» دییه اول آن آتلاندم.

غاچقه صحراسندن وندیک خزینہ سی امدادینه کیتدیگم

در عقب بيك عدد غازیلر ایله اول کون ایلسار کیدوب ایکی طرف ایله کرما کرم جنکده ایکن یتیشوب اصلا میدان معرکه بوغازینه وارمایوب همان اوصقوق دشمنلر منک قطوره فرار ایده جکلری دره لره بوصولر قویوب آتلی و یالاریمزله طاغله چیققدق . آشاغیده کی دشمنه بر یایلم قورشون سربوب طرفه العین ایچره یوزی متجاوز دشمن خان هلاکه سرینلنجه همان اوصقوقلر خزینہ دن واز کچوب قطوره جان هولیله فرار ایدرکن بزم مقدا بوصوده قویدیمز غزات مسلمین دشمنه هجوم ایدوب چتاحت و کرما کرم جنک اوزره ایکن بزلر دخی کیرودن یتیشوب جمله دشمنلری اورته یه آلوب طوبه طوتولمش مایمرنه دوندوروب آن ساعته اوج یوز قدری دهها دندان تیغ آتش تابدن کچرک کله لری غلطان اولدی . بقیه السیوفی دخی طاغله بر پناه والتجاگاه ایدوب فرار ایلدیله . بزدنه اون

عمارستانی قصبه‌جقدر اما هواسی غایت لطیفدر . آندن بر ساعت شماله کیدوب (غاچقه) صحرای عظیمنه کیتدک. سهراب محمد پاشا بو صحراده یکر می یدی بیک عسکرلیه سرارده اصفنده مکث ایدوب حقیره دخی برچتر ملمع دوشه یوب شب وروز صحبتلریله مشرف اولور و ذوق و صفالر ایدردک .

ستایش صحرای غاچقه. — هر سگ سنجانغی داخنده بودشت واسعدن بشقه برهامون یوقدر. طولی کامل بر کرکی قونا قدر. عرضک بعضیری اوچ ساعت و بعضیری سکز ساعت بروادی چنزار و لاله‌زا. اولوب آب و هواسی اول قدر لطیف درکه انسان صفا سندن تندرست اولور. اما بو هیاتک جوانب اربعه‌سی بیاض قیالی طاغادر درکه اوسنک خارالردن نیجه بیک عیون آب زلال طلوع ایدرک غاچقه صحرا سندن عبور ایدر. بو صحرانک اطرافنی صافی قله‌لی معمور قریه لردر. بوراده کی جمله قرادن معمور چنکی زاده پاشا چفتلکی قلعه مثال بر قلعه بالالی معمور کویدر. بو صحراده جریان ایدن عیون جاریده بشر، اوزر اوقه کایر کونا کون ماهیلر، مرصع وزر نشانی الابالغی نام ماهیلر اولور که بر دیارده اولماز. تناول ایدنه آغزنده محو اولوب اصلا بالق رایحه‌سی حس اولنماز. بو صحرانک چمنستان، نباتات، گیاه، تره‌فل و یونجه‌سی، آیریق اوتلرینی بر هفته قد اوتلایان آنلر تنه صیغما یوب لحم و شحم صاحبی اولور. جمله هر سگ پاشالری بو صحراده سکز آی خیمه و خرکاهیه مکث ایدوب قطور کفره‌سی خوفندن هر سگ ولایتنی محافظه ایدرک بصیرت اوزره اولوب بو حقیرک صدراعظم‌دن کتیردیکم امر پادشاهیلر موجبجه اوچ بیک عدد پاندوریکیتلرک دو بره و ندیک خزینه سندن علوفه لرینی و یروب الزم لوازم اولان یرلرکه موستار بوغازی، بوچتل قلعه‌سی بوغازی، بلیکه، غاچقه، ظالم، نو سیرلوبن، لو بومیر، چرنه، اولوق، دابزه، دول، دره‌سر، لپته، بیه‌لیک، پرموریه، لوپوشقه، غبله، تورین، اصلانا، پرپوه، رسنا قلاع و قصبات و بوغازلرینه اوچ بیک عدد بیکیتری محافظه‌جی کوندروب پراچالی مصطفی پاشا بو اوچ بیک یکیده سردار اولوب غاچقه صحرا سندن مأمور اولدینی بوغازلری محافظه ایتمک روان اولدیلر. آندن دو بره و ندیک ایلیچسی

اورتولی خانلری، برجامع صغیری برحمای قالمش، خانی هنوز خراب اولمش. اما دکانلری یوق. غایت شجیع و بهادر و نامدار آدملری واردر. یوسف بک ایچلرندہ خاندان صاحبی در. آندن ینہ شمال جانبہ طاشلق برلردہ باران زحمتی چککرك (۴) ساعتہ (پوچہ)، آندن ینہ (۴) ساعت کیدوب غاچقہ بوچ صحراسی داخلندہ (کویلوچ) قلعه سنہ کلدک.

کویلوچ قلعه سی. — بر کویلوچ قلعه سی ده طوز کنارندہ سمندرہ ایله بلغراد آراسندہ اولوب صارپ قلعه در. اما بو کویلوچ هر سک داخلندہ اولوب بانسی هر سک بانلریدر فاتحی هر سک اوغلی احمد پاشادر، قانون سلیمان خان اوزرہ هر سک پاشاسنک خاصی اولوب وویواداسی حاکمدر. (۱۵۰) آچقہ پایه سیله شریف قضادر. کتخدایری، یکچیری سرداری، قلعه دزداری، حصارارلری، محتسبی، شهرکتخداسی، خراج امینی، معمار اغاسی واولدیغی قدر اعیان و اشرفی واردر.

اشکال قلعه. — ایکی عدد کوه بلندک آراسندہ بر کوچوچک یشته ده واقع اولمش اول قیاجق اوزرنده اوجه برابر ایکی قله لی وایکی عدد طوبلی جمله سنک تراشیده ایله بنا اولمش خمس الشکل خندقمسز جنوبه ناظر بر قوبلی وقیساغان اورتولی اون ایکی عدد طاراجق اولی بر کوچوچک جامعلی و صو صهرنجلی، ابارلی غریب قلعه در.

بو قلعه دن یوقوش آشاغی جانب غریبه یوز بیک مشقت ایله اینوب بغده سمت شرقه طوغری وادی ایچره کیدوب نصف ساعت صوکره (چره پنجه) قلعه سنہ کلدک.

چره پنجه قلعه سی. — بوسنه سرحدندہ بردها چره پنجه واردر. یاقووه قربندہ بردخی چرنیسه سنجانغی واردر. اما بو هر سک سنجانغی چرنیسه سیدر. قاضی وویواداسی کویلوچ قلعه سنندہ اوطوروب جمله خلقی ده بوندہ ساکنلردر. عمارستانی بر بایر دینندہ بر جامعلی واتی عدد مسجیدی، بر مدرسه لی، ایکی مکتبلی، بر تکبلی، خانلی، بر حمایلی. اون سکیز دکانلی، جمله اویچ یوز اللی عدد قیساغان اورتولی باغسز و باغچسز بلده در. بر مرتبه

غنائمی، و سائرہی اردوی اہلامدہ مکث ایتدکدہ همان سہراب پاشای مدبر و ندیک ایاجیسنی حضورینہ چاغیروب ایاجی بہ بونی کوستردی. فقیرک عقلی پریشان اولدی. سہراب دیدی کہ «برہ دنیلر، نیچون قوطورلیلرہ یول و یروب بزم رسنا قلعه مزدن بو قدر اسیرلر آلمالربنہ سبب اولدیکز و بزی بو قدر یوروب مشقت راہ چکدیردیکز؟ ہم پادشاہہ مطیع و منقاد کچینوب ہم پس پردہ دن خیانت ایدرسنا» همان حاضر جواب ایاجی دیدی کہ: «عاشا سلطنام قطور اوصوقلربنہ یول ویرمدک». بو انکار اوزربنہ پاشای دوربین «شو پراست و قطور دشمنلری اسیرلرندن رسنالی اسلاملری اسیر ایدنلری کتیرک» دینچہ در آن اون عدد اسیر کلوب «سلطنام، بلی نیچہ من قطوردن طاغیر ایچرہ سزک رسنا قلعه سنہ کیتدک، اما بزلر قطوردن دوبرہ و ندیکہ قایقلمزله کلوب قایقلمزلی و ندیکہ قویدق و ندیکلی بزه یول و یروب اورادن رسنا قلعه سنہ کیدرک بو قدر ترک اسیر آلوب قطورہ کیرہم دیرکن سزہ راست کلدک بزی اسیر ایتدیکز» دیدکلرند. پاشا غضب آود اولوب دوبرہ و ندیک ایاجیسنی حبس ایتدی. صوکرہ حقیرایله دوبرہ و ندیکلینک بوکونہ خیانت و اہانتلری صدر اعظمہ عرض ایتدی.

بورادن قالقوب شرق طرفنہ (۹) ساعت کیدرک (قولی بورق) قلعه سنہ کلدک.

قولی بورق قلعه سی . — آرناروودجہ «نہ ای اتمک» دیمکدر . بانسی ہرسک بانلریدر. ابوالفتح عصرندہ ہرسک اوغلی احمد پاشا فتح ایتمشدر. بعدہ دشمن استیلا ایتمکہ فاتح بانسی سلطان بایزید ولی وزیر کدیک احمد پاشادر . ہرسک خاکند، وویوادلق اولوب کویلوچ قلعه سی ناحیہ سی در. دزدای، یوز الی قدر حصاراری وار.

اشکال وزمین قلعه سی . — اوج سایہ سرچکمش رفیع البیان بر قلعه غازیاندرکہ مثلی مکر عمادیہ ووان قلعه سی اولہ . بر قرمزلی قیالی شاہین و زغنوس یووالی عالی تپہ اوزرنندہ سنک تراشیدہ ایله یابیلمش حصار استواردر. اما غایت کوچوکر. درون حصارده آنجق یکرمی عدد قیاغان

اوروب بى حساب مال غنائم آلوب دشمنه بر كوشمال ورسهك ! « ديدكده سهراب محمد پاشاى شجاع ينه غزايه نيت ايدرك جمله اسير، كله وبار ثقيلمرى دسنا قلعه سنده قويوب يوسف بكي وقولاغوزلى برابر آلدى .

رسنا قلعه سندن عاصى اولان پيوه ونيكشيك طاغلىر ينه كيتديكمز

قلعه رسندان اون بيك كزیده عسکر جانب شرقه سنكستان ايجره كاه بياده وكاه آتلى اولكون پيوه ناحيه سنه كلدك . صافى خروات دشمنلريدركه صارپ طاغلىر ايجره اولوب هر سك پاشالرينه حربه اوچيله سويله شوب ايجلرينه حاكم طرفندن بر آدم ويره مز . كويلرى قلعه كبي در . اما ينه بر يرك غازيلرى چيل ياوروسى كبي كويلره طاغيلوب آن ساعتده ايكي يوز اسير و اون بيك كچي و قويون سوروب كتور ديلر . اورادن قالقوب نيكشيك ناحيه سنه كلدك . بونلر يارار و جنك آور اولغله سهرابك براغاسى شهيد اولوب بورادنده اوچ يوز قدر عورت، اسير و ايكي بيك قويون و غيرى حيوان شكار آلوب كلديلر . بورادن (بانكان) خطرناق، دورنياق ناحيه لرينه كيدوب لايعد اسير آلدقه سده يوزى متجاوز آدملر مز شهيد اولديلر . صوكره سهراب محمد پاشادان بن بو طاغلىرده اوچ كون او طوراق ايدرم جمله غازيلر جان برلكيله چته يه كيتسينلر ديه فرمان اولنجه العظمه لله محمد پاشانك ياننده ايكي بيك آدم قالب جمله غزات اوچ كون اوچ كيجه طاغلىرى الكدن كچيروب اول قدر اسير و حيوانات مقوله سى كتير ديلر كه حد و حصرى خدبايلير . اما ذى قيمت سيم و ذهب اوانى واقشه فاخره و متاع نادره دن حقا كه نادر شيلرى واردى . اما عاصى ارلرى، بللى باشلى كتولرى اله كيروب سهراب محمد پاشانك جاني يرينه كلدى . هر سك سنجانغى كندويه . صوكره اولدى . صوكره سالما و غانما تكرار رسنا قلعه سنه كلوب جمله غزاتك غنائمدن عشر سلطانى آلهرق آندن جوانب غربه (۳) ساعتده (قولى بورق) سحر اسنده منزل آلدق . بر آلاى عظيم ايله جمله اسرا و مال

قلعه قومران اولسه وشاهانه باليمز طوپلر ايله اون بيك قدر محافظه جي
عسکر قونسه قوطوره هيچ برکي ايله امداد کچمه يوب دشمن الامان ديه ريك
قلعه يي تسليم ايدردي .

ينه جانب شماله دونوب ريفق لر ، اسرا و غنائم مزله آهسته آهسته کيدرك
اسير لکدن قورنارديغمز نيجه آدملي وطنلرينه کوندروب (رسنا) قلعه سنه
کلدک .

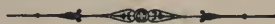
رسنا قلعه سي . — باني سي هزسک قرالدير . ابو الفتح عصر نده دستالي يوسف
بکک واجدادی بونی و نديکليدن آلريله کنديلرينه تمديکاً احسان اولمشدر .
اولدن بوراسی باروت خانه ايمش . زيرا طاغلر نده عجيب لطيف ، بياض
وکسکين کهرچله لری وار . قلعه سي دريادن بر خيلي مسافه يرده يالچين قيالر
اوزره کوچوک بر قلعه در ، دائراً مادار سنک بنادر ، حواله سي يوق . جوان بنده
متين بر جلری وار ، هر طرفی اوچوروم قيادر . شمالده بر کوچوک دمير قپوسی
وار درون حصارده (۱۵۰) عدد کوچوک اولری ، (۲۰۰) غازی نفراتی
وار . حاکی «کور يوسف بک» در . آشاغیده کی واروشده و قلعه دهه (۲۰۰۰)
قدر آدم بولنور . اوللری کندیلری و نديکليلردن اسير و غنائم آلیرکن بوسفر
دشمن و فرت اوزره کلوب علی الغفله برچوق اسير و غنائم آلمشدی . حمد خدا
سهراب پاشا خضر کي يتيشوب دشمنی قيره رق اسرا يي خلاص ايتدی
و بو شهره آلی عظیم ايله خلاص اولمش کيررکن دستا قلعه سي او قدر
طوب و توفنک شادمانانی ايتدی که تعريف اولنماز . خلاص اولانلر ضیافت
ايدوب غازيلره هدايا ويرديلر . يوسف بک ده قلعه ده پاشايه عظیم ضیافت
ايلدی . درون قلعه ده بر جامع ، جبه خانه ، انبار ، صو صهرنجلری وار .
بعدا لضيافه يوسف بک حدودنده اولان پيووه و نيکشيک دشمنلرن شکایات
ايدوب ، حمد خدا بودياره يکرمی بيک عسکر ايله کلوب قوطور ليلردن
انتقام می آلدک ، اسير ليمزی خلاص ايتدک . اما شو قدر بيک عسکر ايله
بو محله کيشکن شو طاغلر ايچره سزه و بزه سرفرو ايتيوب ايلي ، ولايتی نهب
وغارت ايدن پيووه ، نيکشيک و سائر يدی ناحیه يي بو قدر عسکر اسلام ايله

کوپریلو محمد پاشا مرحوم بوحالی بیلدیکی ایچون خصم محمد پاشایی روم ایلی ایالتیه ویکرمی اوطنه ییکیچری ایله بوقوطور قلعه سی اوزره سردار ایدوب کوندر دکده یمش یدی کون محاصره ایتدیلر . اما سیدی احمد پاشا بوسنه ایالتیه بوقوطور قلعه سی اوزره مأمور ایکن « بنی سردار ایتدیلر » دیه آیاق سورهرک قوطور امدادینه وارمایوب عسکرده آز اولمغله قوطور فتح اولنیه رق عودت اولندی . بعده کوپریلو دخی سیدی بی طمشوار آلتنده سردار علی پاشایه شهید ایتدیروب سربخی در دولته آلدیردی . بعضیاری « سیدی پاشا قطور لیدن پاره و خزینه آلمشدرده قوطوره وارمامشدر » دیه افترا ایلدیلر سه ده او یله برغازی دلیر پاره یه تنزل ایتیه جکندن اساساً ایش کندیمی سردار اولمایوب عاجز بر پاشایه قوشونتی اولمینی چکه مدیکدر . ان شاء الله بوقوطور ودها برچوق نیچه قلعه لر وندیك لندن آلتیرد ، مصرک دکز یولی کشاده اولور . اما بوقلعه یه اسکندریه طرفندن وارمق ودها قولایدر ، شو قدر که شمالندن بوسنه ایالتی عسکری ودریادنده دونمای هایون وارمق شرطدر . خدا قمتخی میسر ایده . اما ، بوقوطور قلعه سی خاتی اول قدر مغرور ، بی باک و بی پروا لدر که بش ساعت سهراب محمد پاشا ایله بوقدر دم قلعه التنده مکث ایدوب بوقدر باغ و باغچه لرینی نهب و غارت ایتدیلر ده اصلاح حسابا المایوب طوب ییله اتمازلردی . حتی غازیلر قلعه التند . کزوب اوغرون قپوده لب دریاده انواب بیقسایان قیزلری آلوب ولیماننده قهوه یوکلوی اوچ کئی بی غارت ایدرک یاقدیلر . بوقدر حال پرملالی کورمشکن یینه طوب اتمادیلر . نهایت بزده بورادن فراغت ایتدک . بعده قوطور التندن تکرار جانب شماله ایلغار ایله کیدوب پراست قلعه سی دیندن کچهرک وریغه بوغازی قلعه سنه کلدک . نوه طرفنده دشمنک پراست قلعه سنه قریب قوطور بوغازینک اغزنده بر طاراجق بوغازدر اسکیدن قلعه سی ده وارمش بیقیدر مشلر . بر توانا بیکیک طاش آتسه قارشی طرفه دوشورر . اسکیدن قارشی طرفه زنجیر کرهرک بوغازی قپارلر مش ، حالیری ظاهر و باهردر . بری پراست قلعه سی طرفی هر سک سنجانغی خاکیدر ، قارشی طرفی ارناوودلق اسکندریه سی طرفه راغنده کلمنته ناحیه سیدر . بوراده بر کوچک

طایبه‌لری وارکه هربری بیکر عسکر آلور ، انجق دریا به ناظر بر قوسنی کوردک . ایچنسه کی اولرینک شهنشین و روزنلرندن جمله صغار و کبار بزم سکیردوب آلان تالان ایلدیکمه باقارلردی . جمله اولری قیالرده بری بری اوزره قات قات اولوب نچره لری جانب شماله دریای کورفزجکک بوغازی منتهاسنده شدادی بناوشدید برقلعه در . جانب قبله و شمالنده حواله لری چوق اولوب انسان ایچنه طاغلردن طاش آتسه لاغمسز ، زحمتسز فتحنه موفق اولوردی . اما دشمن دوربین قلعه نك بوحواله لری خوفندن قبله طرفلرنده کی قیا اوکنه دوشمه سین دیه رکه غایت متین و استوار دیوار چکمشدر ، نیجه قیالرده زنجیرلر ایله باغلامش دیدیلرسده حقیر کورمدم . درون حصارده مزین و مکلف مناسه تر چاکلغی قلعه لری واردی . جمیع دیوار و بدلیری خاچلی یایراق و فلاندره لر ایله زین ایدوب جنکه آماده اولشلردی . لیمان عظیمی روزکار و تموج دریان امین اولمش برلطیف لیمان اولوب بیسک پاره کمی آلور . حتی لیماننده درت عدد قالیون و بزندن انان دوتنمای هایون قدرغلرندن ایکی قدرغه طورورلردی . اسکلهنده بالق دالیانلری پک چوقدر لب دریاسی بری برندن کورونور خبرجی قلعه لری ایله مزین . ایدی بزواردیغمزده قلعه درده ایسلر یاقه رق برر طوب آتوب جمله ولایته خبر ایتدیلر . درعقب طاغ و باغلرده اولان اهابی قایقره و کیلره طولوب قلعه به قاقغه باشلادیلر . اما ورینه نام بوغازدن ایچری بو قوطور دریاسی کوچوکدر « اون سکنز میلی جزیره در » دیبه اسیرلریمز نقل ایلدیلر . بودریا ایچره ایکی عدد واسع قیالر اوزره مندرک کبی مناسترلر وار که انلرده قلعه اولوب ایچنده طوب و توفسک وار ایمش . دریغ و حیف . اکه بو قوطور قلعه سی بزم غبله قلعه مزندن اون قوناق ایچری ، نوه قلعه مزندن اوچ قوناق ایچری اوله و جمله دشمن کیسلری بزم قلعه لرک طوبلری آغزندن ایچری بو قوطوره کلوب کیره بو قوطور تا اسکندریه (اشقودره) و بودغوریچه قلعه لریمزه قدر لب دریاده طوره !

جمله موحدین دشمنی باصوب دال قلیج اوله‌رق چیق‌دیلر و دشمن اوزره باران لغت کچی بر یایلم قورشون یاغ‌دیردقلرنده همان دشمن خاکسار آلاق بولاق و طوموز طوی اولوب ثابت قدم اولام دییه سهل حرکت‌جک ایدرکن ایچ‌لرینه قلیج کیروب هبسی فرار ایدرک جوار قلعه‌له جان آتدیلر. بزم غازیلرده آردلرنجه دکزه قدر قوغوب بش یوزینی قسل و (۱۵۰۰) نی اسیر ایلدیلر. جمله امت محمدی و مال فراوانلریله قید اسارتدن خلاص ایدوب اسرانی قورتیلان عباداللهه ویره‌ک جناب حاکم قوی‌یه حمدوننا ایلدیلر. مال غنائم و کله‌ری پیاده پاندورله و یروب سهراب محمد پاشا بالکز صالت و سبکیار اولوب ایکی اسیر قولاغوز ایله دشمنی قوغه قوغه (پراست) قلعه‌سنه کلدیلر. بو قلعه اولاً آخر و ندیکک‌النده قالمشدر. آنجق یتمش قدر اسیر آه‌بیلدک. اوکیجه قرار ایلدیکمزدن قلعه‌ده کیلر بزه اول قدر طوب آتدیلرکه قوطور و پراست طاغ‌لری ایکیل ایکیل ایکلدی. طوب منزلدن برخیلی مسافه بعید برجه‌نزارده آت دیکلندیروب استراحت ایدرکن حقیر تماشایتم: لب‌دیارده بر قومصال زمینده آلچاق بر پشته اوزره مربع شکلنده کارکیر اما برکوچوک و رعنا بریاض قلعه کورونیوردی. اما الله اعلم اوقدر متین دکل، چونکه دیوارلری آلچاقدر. درون حصارده برقاچ کلیسا چاکلی نمایان ایدی. غازیلریمز یوزدن زیاده سردن کچدی. بیکیتلر بریره کلوب مشاوره ایله بشر اونز اظهارالشمس الله الله دییه قلعه‌نک طوی آلتنه کیروب واروشه واردقلرنده کورورلرکه چوره‌سی قات قات کمی دیره‌کارندن حیل و شیطنت ایله بنا اولمش شراباولر و واسع خندق‌لری ایچره دریوار، هر طرفده جسرلری قالدیریلر قلعه بر دریا مثال اولمش. یانه وارمق محال اولمغله طشرده بولنان باغ و باغچه و سائر قلعه‌یه کیرمش (۴۰) نفری اسیر ایدوب باغ‌لرینسک درخت منتهالرینی بالظه‌دن کچیردیلر. یینه لب دریا ایله کاه قومی، کاه طاشلی یرلردن سکیردوب (قوطور) قلعه‌سنه کلدک. لب دریاده و ندیک پرنج پریمک حکمنده یالچین قزل قیالر اوزره بزم بوغاز ایچنده کی روم ایلی حصاری کچی آگری بوگری برقلعه‌در. اطرافنده قزل

حتی حقیر سهراب محمد پاشا ایله بوجای مفرحده او طورورکن همان دسنا قلعه سنده کی کور یوسف بکدن واعیان ولایتدن فریادجیلر کلوب « بره مدد، آمان ا دوبره وندیکیلر ایچندن (۲۰۰) عدد اوصقوق علی الغفله کلوب بو قدر عورت، اوغلان قویون سوریلری و مال غنائمی الدی، دیدیلر. همان سهراب محمد پاشا بزمه کلن وندیك ایلچیسینی حضورینه چاغیروب « بره آدم ا باق بو فریادجیلر نه سوبلر؟ نیچون قطار لیلره یول ویررسز؟» دیدیکنده ایلچی « حاشا. خبریمز یوقدر وافترای محضدر» دییه انکار ایتدی.

سهراب محمد پاشا ایله بلیکدن قطور وپراست قلعه لرینی غارت ایتمه کیتدی کمز

اولا بسم الله بلیکه ناحیه سندن طرفه العین ایچره کلن محمد پاشانک اوچ بیک عسکر و اوامر شریفه یازدیغمز اوچ بیک پیاده پاندور بیکیتلریله بر اچالی مضطفی پاشا دوبره وندیکن کلن ایلچینک اوچ یوز توفنک اندازی و جمله هر سک سنجاغنک ارباب تیماری وزعامتی الحاصل جمله (۹۰۰۰) کزیده صالت و سبکار پیاده و آتلی عسکر اسلام ایله شرقه سکیردوب قطور قلعه سی قربنده دریا کنارنده کی صارپ طاشلقلر ایچره اوچ بیک قدر عسکری آراسته بو صویه قویوب ینه لب دریاده پراست نام قلعه آردنده کی صعب پشتلر اراسنه کیمکاهلره (۳۰۰۰) بیکیت دها یاتیردق. آنی کوردک که دشمن فوج فوج، صف صف اولوب بو قدر اسیر عورت، اوغلان، مال غنائم ایله بی حساب قویون، صیغیر، آت، قاطر کی حیوانلری اوکنه قاتوب آرتق قلعه مز آتته کلدک دییه خاچلی بیکلرینی آچهرق، طبل و تورمته چالهرق بریایلم توفنک شادمانلقلری ایدوب کچبور. همان توفنکلر بوشامش ایکن سهراب محمد پاشا کتخداسی و هر سک غازیلری بر آغزندن الله الله رها بولدوروب

بوراسی بندر اسکله اولغله جمله اهالیسی اهل تجارتدر. علم بخومده مهارتلی واردر. غایه الغایه نجیب، رشید، ارسطو نهاد آدملی اولور. بوراسی عثمانلی به نصیب اوله جق بر یردر. برکزه بوراسی آلنسه اوته یاننه ایلیله مک قولای اولوردی.

وندیک بانی سهراب محمد پاشایه هدایاسی ومعتاد قدیم اوزره ویره کلدیکی سنوی خزینه لری و اوچ یوز یوک متاعی تیز چیقارهرق ایلچیسنه تسلم ایدوب حقیره ایکی یوز وندیک آلتونی، اون دوناق الوان چوقه واطلس، بش توفک، اون عدد سیاه قور و کورکی، بش طوپ جنوز قطیفه سی، بعض خردوات مقوله سی اشیا ویردی. خداملیمه اونر آلتون و برر چوقه و قاش، برر چاقاقلی توفک ویردی. بان ایله و داعلا شوب (۴۰۰) توفک انداز عسکر ایله استانبول یوانه روان اولدی.

وندیکدن استانبوله روان اولدیغمز

اولا شماله طاشلر ایچره کیدوب (قله اصلانا) ده نزل آلدق. بوسقر بر کیجه امین داود اغاده مهمان اولوب جان صحتلری ایتدک و داود اغانک انعاملرینی کوردک. بورادن قالقوب (۶) ساعت کیتدی کمزده سهراب محمد پاشا عسکری بزی استقباله چیقوب بر آلی عظیم ایله توفک شادمانقلری ایدرک (۷) ساعتده (نامیه بلیکه) نام واسع سحراده طوغر بجه سهراب محمد پاشانک اوطاغنه نزول ایدوب مشرف اولدیغمزده کاربان مالیه ایلچی هدایاسنی جمله قبض ایدوب کاربان قومی بوسنه به روان اولدیلر. حقیر وندیکلینک دعوا ایتدک لری قویون احوالی و نووه نینک عرض محضر لری پاشایه ویردم. قرائت ایتدک لرنده «ملعونلر، زور دعوا ایتدک لرنده شهه یوقدر» دیدی. شب و روز جان صحتلری ایدر ایدک. اما بو ناحیه فرحفا معمور قله لرله آراسته ایکن قطور لیلر برباد ایتمش ا بو ناحیه نک قبله سنده دشمنک قطور قلعه سی (۵) ساعتک یردر. هربار کلوب غارت ایدرک محصولاتی آلورلر.

قريه سنه كلدك. دوبره و نديك كوي اولوب غايت معموردر. اوچ عدد طوپلي توفكللي مناستري وار كه قلعه كبي در ايرتسي كون ده كيدوب (دوبره و نديك) كلدك. او كيجه نفره نام يرده ياتوب على الصباح قلعه ده ينه قوناغمزه دخول ايدوب اول كون قويون چوبانلري و نووه لي نك عرض محضرليني و نديك بانه و يروب چوبانلري كوردكلرنده « بوچوبان بزم قويونلرك چوباني دكلدر. نووه لي حيله ايدوب سزه غيري چوبان و ير مشلر؛ بز دعوا مزي پاشا حضورنده كورورز. « ديوب ديوانلرني بوزديلر. اما حقيرك علمي لاحق اولدي كه قطور ليلرك قويونلرني نزاكتله نووه ليدن قوبارمق ايسترلر و آنكه چون بزم قويونلرمز در ديه فرياد ايدر. حقير دخي چوبانلري و اسيرلري بزمه كلنره تسليم ايدوب آنلري نووه يه كوندردم. بز اوچ كون ينه و نديكده تقاعد ايتدك. اما بوكليشده آنلريمز و كنديلريمز آجلقدن اوله يازدق، زيرا نووه ليدن قويونلرني تحصيل اتمديكمز ايچون بزه تعينات آز و يرديلر. و حقيقه الحال ولايتلري طاشلق ير اولمق ايله قحط و غلا يردن، برآت يمي اللي آچيه، برقيه اولوق درت آچيه، اللي درهم فراخيجه نام بياض قاركي اتمك برديناره، برقيه صيغير اتي بش ديناره در. اما اتي غايت لذيددر. خرستيانلري هب صيغير اتي يرلر. بقر اتي نافع و قويون اتي مضر در ديرلر. زيرا صيغير اتي انساني بقول حكما معتدل طوتار مش.

مدوختي . — سياه قوزو كوركي، الوان ذي قيمت چوقه لري و سنده نام كاغلدرلي پرنج شمدانلري، موم مقاصلري، سياه روقله نام چوقه سي مشهور آفاقددر. ما كولات و مشروبانندن بياض بلور كبي اتمكي، صيغير اتي، ككلك كبابي، ليكينار نام برشيررابي، شامه قاووني، اوزومي، اينجيري، زيتوني، كونا كون راقيسي، پينيري، مدنام بال صولري مشهوردر. اما سنكستان اولمغه قيتلقددر. ار ككلري ضعيف و نحيف ايسه لرده عورتلري حسنا، ماجم در. حكما سي مشهوردر، اما فرنك اويوزينه اصلا داء و دوا بولا مياورلر. همان قلت اوزره طعام پرهيزدن غيري علاج ايتزلر. اكثرني فرنكلر بو اويوزه مبتلادر، آنكه چون بو نام ايله شهر تيا بدر.

ایجره حیمه لریمی قوروب عین الصفا نام آب کوثر یانده وسلطان بایزیدولی صفه سنده مکث ایدرک اوکون اوکیجه صحبت ایلدک . نیجه الوان بالقلر تناول ایدوب آب حیات کبی صولری ایچدک ؛ نووه نک جمله صولری قارلیجه یایلادن کلیرکه یاز قیش بوراده برف اییض آشکار طورور . اطرافده اولان نیجه الوان شکوفه لرک وایح طبیه سی آدمک دماغنی معطر ایدوب آتلیمز تره فل ، یونجه ، آریق وقره چایرجه دن فیل کبی صاحب شکم اولدیلر . خلاصه ایکی کون ایکی کیجه بوییلاده کونا کون ذوق وصفالر ایدوب آندن یوقوش اشاغنی (۳) ساعتده اینوب ینه نووه قلعه سنده کی قوناغمز اولان یکیچری اغاسی خانه سنه نزول ایلدک . اول کون دویره ونیدیک بکلرینک قویون دعوالرچون الیمزده اولان محمد پاشا بویوردی سیله محکمه شرع مینه واروب جمله اعیان ولایت حضور شرعه کله رک حاضر اولدقلرنده بویوردی شریفی قرائت ایلدم . بویوردی سجل شرعه قید اولنوب مضمونی اعیان ولایتک معلوملری اولدقده حضار مجلس دیدیلرکه : حاشا ثم حاشا بز دویره ونیدیکلینک قویونلرینی آله م ، بر غزایه کیدوب قطور لیلرله جنسک ایدرک اولنرک اون ایکی بیگ قویونلرینی آلدق ووزیریمز سهراب محمد پاشایه قویونلرک عشرینی ووروب نیجه یوزکله واسیرلریمی ده کتیردک . بویله جه یمین ایتدکلرنده آنلرک انکاری سجل شرعه قید اولنوب وقعه معقول کوریلهرک قویون چوبانلرینی وبرقاج اسیرلری کتوروب سویلندیکمزده آنلرده حضور حاکمه « قیون بزم قطور لینکدر ، ونیدیکلینک بونده برعلاقه سی یوقدر ، دیدیلر . همان اول آن عرض محضرلر وهر اواجاق اغالرندن مکتوبلر آننوب واجرت قدیمز ایچون (۳۰۰) ونیدیک آلتزنی ، بر توفنک ، ایکی فرنک غلامی ، کوله لریمه برر حائل ووروب یوز نفر توفنک انداز برآز پیاده بیکتلری رفیق آلوب بئمه جمله غازیلر واحبا ودوستلر ایله وداعلاشهرق قویون چوبانلرندن بش نفر اسیری ده برابر آلوب علی الصباح ینه نووه قلعه سنندن دویره ونیدیکه کیتمک اوزره یوله چیققدق .

نووه قلعه سنندن جانب غربیه برکونده طاشلق ایجره کیدوب (سنقور)

اشاخی قلعه‌ده صاحبی ذکر یا اغا خانه‌سندہ برسر آمد خرما اگاجی واردر که افلاکه سرچکمشدر طشره واروشده طوبله صوی کنارنده حاجی حسام اغا سرایندهده برنخل دلارای خرما واردر اما میوه ویردیکی معلوم دکلدر .

(۴۶) محراب جامی وار ، جمعه قیلانلری آشاخی قلعه‌ده (بایزید ولی جامی) قدیم ومستجاب الدعوه برمعبددر منارده‌سی کیره‌میتله در . آشاخی حصارده (آشاخی جامع) نامیله مشهور برمعبد منوری دخی واردر . (۴۴) مسجدی واردر : آشاخی محله‌ده الحاج عبدالله اغا مسجدی ، اشاخی قلعه خندق کوپروسی آشوری رام اوغلی سلیمان اغا مسجدی که سلطان مراد خان رابع زماننده بنا ایدلمشدر . ایکی عدد مدرسه‌سی وار اما اوپله عالی قبلرله بنا اولنمش مدرسه‌لر دکلدر . (۷) عدد مکتبی وار ، او قافلری ضعیف در . بش عدد عین زلال حیاتی واردر . اولا اشاخی قلعه‌ده کی اوچ چشمه دخی قره‌جه نام بلورکی صودن کلیر چشمه سارلدر . خنکار جامی اوکنده کوزل‌ماه جاریلر واردر . برحامی وار اشاخی جامع اوکنده کی چشمه‌یه متصل در . رام زاده حاجی سلیمان زاویه‌سی قربنده برتجار خانی واردر چارشی‌سی (۳۰۰) دکاندر هرمتاعی بولنور . طوبله صوی کنارنده بیوک پنایر اولور که دایچه پنایری دیرلر . رام اوغلی مسجدی بو واروشده در . لیانی کبیردر ، لودوس روزکاری تک طوقونوب کیلر دمی قوتیله یاتار یاخورد قارشی طرفی روسه لیمانه کیدرلر . امادیکر یدی عدد روزکاردن ازاده در . لیان ایچره ابازه پاشا قلعه‌سنه مقابل دریا ایچره حمام قبه‌سی قدر قره طاشلر واردر نیچه کره کیلر بو طاشلره اوروب برباد اولور ، اما حکمت خدادر که بو طاشلر قلعه‌نی تلاطمدن قورور . یوزلرجه کمی آیر برلیماندر . شهرک هوامی لطیف ، خاقلی خوش ، دیلبری بوشناچه ، صربجه لاینجه در . بو کورفزک قارشیدی آرانادولغک کلتنه ، قره طاغ ، پودغور یچه طاغلر یدر . قلعه ایچینک صوقاقلری طاراجقدر اما پاک قالدیرم دوشه‌لی در .

بو قلعه‌نی سیروتماشایدوب یاران باصفا ایله سوار اوله ق نووهدن (۳) ساعت شرقه کیدرک زریچه یا بلاسنه ۳ ساعتده کوچ ایله چیقوب برکياهستان

یاران باصفا و ارباب معارف بوراده جمع اولوب کسب هوا ایدرلر. زیرا اسکله و لیمان قپوسیدر. حتی کومروک، باجخانه، محتسبخانه، طوزله امینی دخی بوراده ساکن اولورلر. عظیم و کارگیر بنا مخزنلری وار. دریا طرفده خندق یوقدر. قره طرفنک اوچ سمتده کسمه قیا، واسع، درین خندق واردر. هر قپواوکنده خندق اوزره آصمه مقاره لی تخته جسرلری مقرر درر. بوخندقه ناظر متین قله لدرر. اولا بیوک قپونک اوست یاننده قانلی قله درکه یوقاری وورایچسه باغلیرینه وحتی یوقاری یه ایچ حصاره ناظر قله عظیمدر. قبله طرفه ناظر اولان بک قله سی غایت متین در وشرق طرفده طرنوو یچسه قپوسی کویا سد قهقهادر. جانب غربده یالی طرفده آبازه پاشا قله سی قله یه هنوز تازه جان ویرمش بر قله اولوب طه پلری چوقدر. بو آباره پاشا قله سنک اوست یاننده آشاغی یاصی قله، بودخی متین وقوی بر برج درر. بو قله لرده جمله دندان بدنلر اوزره صغیر وکیر (۱۳۰) پاره طه پلر واردر، اما جمیع حبه خانه و مهمات ولوازم ایله شب وروز آماده طو پلدرر. ریرا بونووه قله سنک هر جایی عاصی اولمغله هر کیجه نوبت بکلرلر. و جمله قله اغالریله یکیکچری اغاسی قله دیوارلری اوزره قول طولاشوب نکهبانلردن خواب ایچنده آدم بولورلر سه سکنان دکنک ایله اویقولرینی آچوپ بیدار ایدرلر. بعد العشا وقت شافعیده ایکی کره مهترخانه فصللری اولوب جمله سرحد غازیلری قله دیوارلری اوزره هر کیجه نوبت بکله یوب سرور و شادمانی ابراز ایدرلر. اما ینه کوزلری نووه بوغازینه طوغری لودوس جانبه ناظر اولوب نوبت ایله جهانبان اولورلر.

اشاغی بیوک محله بش عدد معمور و آبادان محله در، سلطان بایزید، محکمه، اشاغی محله مشهورلری در، اولری بایر اوزره واقع اولوب یوزلری نووه بوغازینه طوغری لودوسه ناظر و معمور در. شهرک اندرون واروشنده قله بالاسی و حصار سفلاسنده جمله تحتانی و فوقانی، کارگیر، کیره میت و قیاغان اورتولی (۳۰۸۰) عدد بیوت رعنا و خاندانلر واردر: عمر اغا خانه سی، قره جه صوبی اوزره محکمه سی، رام اوغلی حاجی سلیمان خانه سی مشهوردر.

قلعه مربع الشكل شدادی بنا متین و کسمه یالچین قیا خندقلی و جانب قبله‌یه آشاغی وورانیچسه باغلرینه آندن بیوک نوویه اینز ایکی قات بر دیمیر قپوسی وار. قلّه عظیملری. برج وبارولری. دندان بدنلری وار. درون حصارده یوز اوتور قدر کیره میتلی و قیاغان اورتولی اولری، برابرالفتح چاهمی، غلال انبارلری، صو صهرنجلری، جبه‌خانه‌سی، مهترخانه قله‌سی واردر. اما چارشو پازاری و بدستانلری، خان و سائر عمارتلری یوقدر. باشقه‌جه درزاری، صوجیسی، عزبلری اولوب جمله درت یوز عدد مکلف و مزین پرسلاح محافظتی وار. قبله‌یه ناظر قپوسنک اوکنده خرمن جرمی قدر بر عظیم قله‌سی وار که اوزرنده یدی عدد بال یمز طوللری قبله طرفده ایکی ساعت بعید قوط کوبی سمتنه قوش قوندورماز.

آشاغی قلعه. — بوقلعه لب دریاده آلچاق قیالی بره‌تین حصار استوار اولوب تعریف و توصیفی ممکن دکل. اما علی قدر الطاقه دریادن قطره قیلندن توصیف ایدم: بونکده دائراً مادار جرمی مربع الشكل سنک بنا اولوب بر حصار استواردر که بوسر حدلرده مثلثی یوق. حتی دیوارینک عرضی (۱۰) ذراع، قامتی (۷۰) ذراع مکی در. لب دریایی یالین قات حائط میشه لری ایله انشا اولمشدر. اما قره طرفده وورانیچسه باغلری طرفه قات قات دیرسکللی و ما زال دلیکلی متین و مستحکم قله لر و برجلر و دندان بدن ایله آراسته و کسمه قیا فنج عمیق خندقلره پیراسته اولمش بر رفیع البنیان حصار رعنادر. جمله اوچ عدد قپوسی واردر: بیوک قپو پویراز طرفه ناظر اولوب «سینورینه» نامنده بر چارلق و چترار یره آچیلیر. واسع، متین و آلات سلاح ایله آماده جمله دیده بانلری درنده ساده طوروب دیده بانلق ایدر لر. بوقو خارچنده و نهر کنارنده مکلف و معمور باغ، باغچه‌لی عظیم واروش وار (طوبله صوبی) نامنده کی نهری پیوه طاغلرندن کلوب بونووه ایچندن جریان ایدرک بوراده کورفز دریاسنه قارشیر. آندن بر قپوسی دخی شرق طرفه آچیلیر. آدی (طرنوویچسه) قپوسی در. بود، معمور و صعب قله‌لی اولوب نکهبانلری آماده در. غربه مکشوف یالی قپوسی نهایت ایشلک و شهره از دحاملی دیمیر قپودر که جمله

طرفده ایکی میل بعید قومبور قلعه‌سی وار . بربورونده واقع اولش برطرفی
یانووه قلعه‌سنی دوکر . بر طرفی قطور قلعه‌سنی دوکر لزوملی بر قلعه ایمش .
لکن دشمن حیلہ‌کار بو قطور قلعه‌سنی محاصره ایدوب « بوتورکک قومبور
قلعه‌سی قطور قلعه‌مزه رخنه ویریر قطوره کیدوب کلن کیلر بمزه مانع
اولور » ملاحظه‌سیله سلطان عثمان ثانی عصرنده زوربه سپاهیلره آتون
بیدروب بو قومبور قلعه‌سندن قوللری نووه قلعه‌سنه سوروب قومبور
قلعه‌سنی ده هدم و خراب ایدرلر . اما انزم لوازم متین قلعه‌در ؛ بو قلعه
معمور اولسه قطور قلعه‌سنه امداد کیسی کیدوب کله مز . اما ینه فرمان
پادشاهی ایله معمور اولق امر سهدر . زیرا بعض قلعه‌لری و جابجا برج وبا
رولری نیچه رده ظاهر در . قلعه‌ک اطرافده اولان کویلر ده قطور قلعه‌سنه
تالعدر . بو قلعه‌دن شرقه دریا ایله (۱۸) میلده دشمنک (براسب) قلعه‌سی
وار . بر اسبدن ایچری قطور قلعه‌سی اوچ میلده دکن بوغازینک نهایتنده در
و قطورک نهایتنده در . قطورک شرقنده قره طاغیلر وارکه ایچنده کیلر
عاصی در . قره طاغیلر دامننده غریلات اوواسی واردرکه مقدا عثمانلی نک
یتش یوک آچمه تحصیل اولور طوزله امانتی ایدی . شمدی دشمنک
النده در . نووه‌نک قبله طرفی ایکی ساعت بعید اب دریا ده (قوطانی کوی)
وار . بش یوز خانلی باغ ارم مثال بر معمور قریه درکه مسلمی و کوزل باغ
و صحراسی واردر .

اشکال وزمین قلعه نووه تین . [۱] — هر سگ سنجاغی خاکنده و ندیک
کورفزی ایچنده بر کوچوک کورفز آغزنده ایکی عدد قلعه در . بری آشاغیده
نووه قلعه سیدر و بری یوقاری ایچ حصار نووه قلعه‌سی در . آشاغی قلعه ایله
یوقاری قلعه آراسی بر توفنک منزلی باغ و باغچه لدرر بو محله (وورایچه) دیرلر .
بوندن یوقوش یوقاری ایچ قلعه در دأراً مدار شدادی بنادر ؛ اما آشاغی
نووه کبی عظیم قلعه دکدر . پک صعب در . طویلری نووه بوغازینک قارشی
طرفده کی روسه لیمانه یتیشوب دوکر شاهانه وبال یمز طویلدر . بو ایچ
[۱] نووه تین نثینه در . ایکی نووه دیمک اوله جق اوزمان رسماً آدی بویه ایمش .

کونده امان ایله قلعه‌بی خسرو پاشایه ویره ایله ویرنجیه خسرو پاشاده
 حقلرندن کلدی و درون حصاره مجدداً عسکر قویوب قلعه‌بی متانت اوزره
 معمور ایتدی و محافظلغنی ده دامادینه احسان ایدرک کیتدی. الی هذا آلان
 قانون سلیمان خان اوزره هر سگ سنجاغی خاکنده حکومتدر. یوز الی آچه
 پایه سیله شریف قضا در. مفتیسی، نقیب الاشرافی، کتخدا یری،
 یکچیری سرداری یرینه یکچیری اغاسی اوچ اوطه قپو قولیله حاکمدر. قپو
 قولی جبه جیسی، طوپیجیسی، محاسب اغاسی، خراج اغاسی، معمار باشی،
 باجداری، قپودان اغاسی فرقه لرلیله و اوچ یوز بیکیت ایله وریغه بوغازلرندن
 ناپویه ولایتلرنده قستله قلعه لرینی نهب و غارت ایدر عالی قدر قپودانلقدر.
 ایکی دزدار وار: بری آشاغی قلعه دزداری، بری یوقاری قلعه اغاسی در.
 اعیان و اشرافی، ویکرمی ایکی عدد سنجاق و بایراق و علم صاحبی قلعه اغاری
 واردر. جمله ایکی قلعه ده صاغ و صول و غرب حصار و کوکالی طویجی
 وجه جیلری، لیمان قوللری جمله قپو قوللریله بیک طقوز یوز عدد پرسلاح
 غازیلری وار. اکثر خلق آرن اوود، بوشناق و خروات بیکیتلر در که جمله سی
 جزائرلی اثوابی کی طاراجق اثواب کیوب بالدرلری چیبلاق کز لر، کوچوکی،
 بیوکی، توفک آثار، سلاح قوللانیر. بللرنده چاتال بیچاق، پلاکورد قلیچ،
 باشلرنده قرمزلی فس آرقه لرلرنده باغیر یلککاری و الوان چوقه لرلرنده
 کچیرمه «پشلی» لباسلر وار. اکثریا فرقه لرلیله قارشولرنده اولان کیلته
 و قره طاغیلری، پویه جزیره سنی اسپانیه نك قلوهر قیلرینی، چیجیلیه
 یاقلرینی یا قیقیقه مال غنائم آلوب غارت ایدرک قلعه نووه قارشوسننده روسه
 لیمانی بر طریق ایله شبخون ایدوب شکار آلیرلر. اعیان و اشرافی کیملی
 قوشاملی اولوب باشلرینه دستار محمدی صارارلر وقع و وقار صاحبی، کبار
 و امور دیده آدملر در. کاهیجه دشمن ده بو شهره کلوب جان یا قار.
 کله لر آنا سده قلعه بک متین در. بونووه بوغازی لودوس طرفه آتی میل
 بعید و ندیک کورفرزی ایچنده جانب شمال ایله شرق آره سننده یوز میل
 بر بوغاز ده واردر که نهیاتی و ندیکک قطور قلعه سی در. نووه نك پوراز

غبله خاکیکه مشاع اولوب نرتوه نهرینک دریاچه قاریشدینی بورونده نهایت حدودی آشکاردر، لب دریاده حدودینک طولی یدی قوناقدر وهرقوناغی یدیشر ساعت یردر ۰ عرضی گاه بر ساعت ، گاه اوچ ساعت قدر و اکسزدر . جله حدودی انجق بزم بر ناحیه من قدر ایسهده غایت معمور واهالیسی مشغولدر ، (۶۰۰) پاره قراسی وار . اقلیم نالنده ، آب وهواسی لطیف وکوزلری مشهور اولوب لیمون ، طورونج ، سروی ، زیتون ، انجیر ، نارکی ثمرات کونا کونک انواعی حاصل اولور . اما الزم لوارم اولان کندم و سائر محصولات و غلالی قلت اوزره حاصل اولور . زیرا سنکستان یردر . شمال وشرق طرفی ، غربی جله هر سک سنجانغی احاطه ایتمکله غلالی هر سکدن کیدر . حتی یریلن عهدنامه سلیمان خنده بزم هر سک دیارندن کندی اچقرلیله قرق بیگ کیله بغدادی آللری قانوندر . اما بویهانه ایله اللرنده اولان خط شریفلر موجبجه بهر سنه نیچه یوز بیگ کیله غلال آلب جمیع فرنکستان و بزم خصمزم اولان عاصی وندیکه غلال ویریر و صورت حقندن کورونورلر . بزم نووه قلعه سنی دشمنه ویرمکه بونلر سبب اولمشدر . بوندن صوکره طاشاق ولب دریاده کیدوب (نووه) قلعه سنه کلدک .

حصن حصین و سدمتین قلعه نووه . — وندیک الندن ابوالفتح سلطان محمد خان فتح ایدوب بعده ینه وندیک دونانماسی بورای استیلا ایتدیلر . کامل اوچ کون جنک ایدوب دردنجی کون درون حصارده قلعه یی امان ایله ویروب دشمن قلعه یه کیرنجه ایچریده محصور اولان امت محمدی امانلرینه باقیه رق با سرهم قتل ایدوب نووه قلعه سنی تسخیر ایلدیلر . بعده (۹۲۶) تاریخنده بووقه سلطان سلیمان خان علیه الرحمة والغفران حضر تلرینک مسموع شریفلری اولنجه همان اول آن روم ایلی ایلتنه متصرف اولان خسرو پاشایی جله روم ایلی ایالتی عسکرلیه قلعه نووه اوزره سردار ایدوب اولابال یمز و قرق او طه یکچیری ، اون او طه جبهجی ، اون او طه طویجی ، جله الی بیگ عسکر ایله نووه اوزره کیدوب دریادن دخی دونانمای هابون ایله قوجه خیرالدین پاشا قلعه نووه لیمانه لکر انداخت اوله رق نووه یی دائراً مادار چو یردیلر . اوچنجی

بو شهری تماشا ایلدکن صوکره وندیک بانندن بیچ انعام و احسانلر، پاتنه کاغدلری، یوز عدد توفیکلی صولطاط رفیقلر آلوب نووه قلعه‌سی کشف ایتمک نووه یکپجری اغاسی خزینه داریله عزم راه ایتدی کمزده وندیک ایلدچیسی خزینه پادشاهیله سهراب پاشا طرفه اصلانه قله‌سی یولندن کیتدی لر. بو حقیر وندیک قلعه سنندن کاه شرقه کاه لب دریا ایله وکاه سنکستان و صعب یوللر ایله غایت معمور و آبادان وندیک قراسی ایچره (۵) ساعت ریخ و غنا چکه رک (میریچه) قلعه سنه کلدک.

میریچه قلعه‌سی. — بودخی وندیک قلعه‌سی در. لب دریاده بریاچین قیا اوزره سدس الشکل سنک بنا و متین برقلعه رعنادر که برمرحله مسافه بیعده دن بیاض قوغو کبی نمایان اولیوردی. اما ایچنه کیرمدم؛ لکن بونک جمیع برج و دندان بدنلری بالیمز طوپلر ایله آراسته و خندقلر مناسرت قبلری و چاکقلر ایله پیراسته در. طشره و اروشی او قدر منور کورونمیور ایدی. بونک دخی جوانب و اطرافی یالین قات خندقلی طاش قلعه اولوب اوچ عدد قبوسی، اوچ بیک عدد خانه‌سی و ارمش، رفیقلر من نقل ایلدی لر. چارشی و پازاری اول قدر مزین دکل ایمش. هرکس کندی اوخی دکان ایدوب اوراده ایشلر و یاتار ایمش. بوقلعه باش بک حکمنده در. طاش آخوری و بی حاصل بریده اولمقی ایله برکیجه آتلی میز اولتسز و میسز قالدی و آجلقدن اوله یازدی لر. بورادن قالقوب ینه شرق طرفه قیالری (۴) ساعتده آشوب (چینه) قصبه سنه کلدک. چینه قصبه‌سی. — کورفز دریاسی کنارنده دوبره وندیک حکمنده (۱۳۰۰) کارکیر بنا اولی بر قصبه در. اطرافی سراپا کل وکلستان، بانچه و بوستاندر. بورادن سمت شرقه ینه سنکستان ایچره (چیکه روب) قلعه سنه کلدک. بوده وندیک بانلرینک قلعه سیدر. لب دیارده برقا اوزره کوچوک و متین قلعه در اما ایچنه کیرمدک. لیمان عظیمنده قرق الی قدر قالیون یاتاردی بوقلعه بی عبور ایدوب (بوغلییه) قریه سنه کلدک. لسانلرنجه «کوزل الله» دیمکدر. دریادن بر میل بعید قره ده بر معمور و مزین قریه در. بوراده دوبره وندیک حدودی تمام اولوب براوجی جانب غربه تانهر نرتوه کنارنده قلعه

حکومتلری دور ایدر. اما ینه مشاوره لرنده یکدل و یکجهت درلر. بو اون ایکی بکدن بری اولسه قرق بک دخی وار آنلردن بری کلوب اون ایکی بکه داخل اولور. قرق بکک بری اولسه اوچ یوز عدد طشره بکلری دخی وار آنلرک بر مستعدی بو قرقلره قار بشیر. اما هر بک قرق یاشنده صاحب عیار اولما ییجه اون ایکی بکلره التحاق ایده مز. آیین و عادتلری تا دده لرندن بری بویه در. الحاصل بو اون ایکی بک لر لرنده قرارداد اولنجه امر پادشاهیلری و صدراعظم کتخداسی ابراهیم اغانک مکتوبلرینی ویرنجه جمله بکلر آیاغه قالقوب حقیرک و صدراعظمک و کتخدا بکک حال و خاطرلرینی سؤال ایدرکن ینه شایقه لرینی چیقاروب امر پادشاهیلری قرائت ایلدیلر و مألرلی معلوم اولنجه «امر پادشاهکدر، خزینه و ایلچمز حاضر در. فرمان پادشاهی اوزره اوچ بیک توفنکللی پاندورک مواجبلرینی سهراب محمد پاشایا و پراچالی مصطفی پاشایه و یریرز» دییه پادشاه و صدراعظمه خیر دعالر ایتدیلر و «لکن نووه لی فرقه لری کوبمزی اوروب خرستیانلر مزی اسیر ایدرک هر بار قویون، کچی و صیغیر لر مزی سوررلر، قویونلر مزی و یرمز لر سه حالا شممدی خزینه ايله کیده جک اولان ایلچیلر منزله احوال مزی سعادتلو پادشاهه تظلم ایدرک بیلدیریرز» دیدیلر. حقیرک النده سهراب محمد پاشادن امرلر وار ایدی نووه لی دن دوپره و ندیکلینک قویونلرینی تحصیل ایده یم دییه هان او امر و بیو دملری بکلره کوستردیکمده جمله سی وافر حظ ایدوب مع زیاده حسن و جمال کوستروب دخی زیاده تعیینات و وظیفه لر ایتدیلر. نووه یکچیجری اغاسنک خزینه دارینه ده وافر رعایت ایلدیلر بر قاق کون مکک ایلدیکمده بهض بکلر حقیره ضیاقتلر ایلدیلر، ونیجه سنده «صدراعظم اغاسنه کیده لم» دییه بو حقیره کلدکلر نده قبو سلطان یاغاقلر نندن منقش مقرمه لر و یریردم. آنلر دخی حقیره برجنیه یعنی یکره میشر دینار و یریرلردی. بعضیسی چوقه، قماش، توفنک دوغان و یریرلردی. اما (دیدار) نام سکلری غایت پاک خاص و خالص کوموش اولوب بک اینجه در. بریاننده باش بانلرینک صورتی بریاننده حضرت عیسا و تاریخ ولادت عیسی مسطوردره. بک ابی مدوردی. بر درهم کایر.

بان سرانی. — بو سرای خرم آبادی ماوقعی اوزره وصف ایتسه‌ك
 تطویل کلام اولوب دوام سیاحت تحریره مزه مانع اولور. کچه مصنعدر،
 اما شهرینه کوره دکلدردر طاردر. آنجق بش قات جمله کارکیر و شدادی
 بنا برسرای درکه برطرفنده رخندار یری یوقدر. اوچ بوزدن زیاده حجره لری
 قاعه لری، سائر کیلار و مطبخ لری وار. اما دیوانخانه شککنده بوی دیوار
 اوزره سلف بکلرینک تصویر لری وسائر سلاطینک تصویر لری سحر و معجاز
 مرتبه سنده در. آبازه پاشا ارضروم عصیانندن فراغت ایله جریم دفتری
 اوزره قلم عفو چکیلده بوسنه سرحدینه تعیین اولنوب بو دوبره و ندیک
 سراینک دیوانخانه ده کی تصویر لری ایشیدوب ایلغار ایله کله رک باندن قلعه یه
 کیرمکه اذن ایستر. نچهلر «کلسین» دیبه رخصت و رضا و یریرلر سه ده ایچلرندن
 بر پاپاس دیرکه: کلوب قلعه یه کیرسه آتی قلعه دن کیم چیقار-جق؟ برکه
 ارضرومه کیروب قاپاندی. سکز ییلده سکز وزیر کندوسنی ارضرومدن
 چیقاره مادیلر آخرکا کندی آباغیله کلوب جریمی عفو اولندی. شمدی
 بورایه کیرسه بو قلعه دن آتی کیم چیقاره بیلیر. همان آزدیه لم و چوق یالوارلم،
 کیرمسنه مانع اوللم. و ندیکلی آبازه پاشایه یوزبیک آلتون و یروب قلعه یه کیرمدن
 فارغ اولدیلر. اوزماندن بری بو سرایده اولان تصویر لره بر صنعت و نقش
 بو قلمون عبرتمون ایله مش لره که دکمه آدم بو تصویر لردن خبردار اوله مار. اما
 رسمدن خبردار اولان امعان ایله نظر ایله سه مزایاسنه ایروب غیرت تماشا
 اید. حقیر بو سرایه کیروب بان حرمندن طشره چقنجه یه قدر بو خاندان
 مصنعی مراسم اوزره سیره چالیشوب بر اسکمله اوزره قرار داده
 اولدم. بعده بودیوانخانه نك بر قوسندن طشره اون ایکی بکلر بر یردن کلوب
 حقیری کوردکلر نده الارینه شابقه افلاطونیلرینی آلب حقیره سلام و یره رک
 طور دیلر. حقیر دخی اسکمله اوزرندن آباغی قالموب تعظیم ایدر شککنده
 اولدم. آنلرده بر اسکمله یه قرار داده اولدیلر. اما آرالرنده اصلا تصدیر
 دعواسی یوقدی. اون ایکسی ده دائراً مادر حلقه اولوب اوطوردیلر. بو اون
 بکک هر بری بر رأس اوزره حکم و حکومت ایدوب ییلده بر جمله بک

يائنده مريم آنا ديبا، شيب وزرباقلر وجواهره غرق اولمش صورتلردرکه ايکيسنک اوزرلرنده بش مصر خزينه سي دکر جواهر ذی قيمت وار. اما بلاتشبيه حضرت عيسانک تمالی پاپاس کبي سپاه عمامه ايله باشنده روقله اوستنده يوری نور کبي کيسولرني تارقيلوب تخت اوزره او طوروب طورر. مريم انا کذلک بر تخت اوزره او طوروب باشنده « مای فراو » تاجی اوزره جمیع قرالرك نذر کوندر دکاری جواهر کونا کون ايله کردنده نيجه يوز عدد زني تسبیح لر و طيرناقلری قرقر، الیشر قيراط الماس لر و کوزلری شب چراغ جواهر طاشلر ايله اعمال اولمش سحر آثار صورتلردر. همان وجودی آدم کبي کونا کون چرخلر ايله حرکات و سکناتده بولنور.

کوزل تصوير ايدرسين خال و خط دلبری اما

فسون شیوه يه کلدکده ای بهزاد نيلرسين ؟

مضمونجه ينه ييجان و بی نطق در. بونلرک يانلرنده نيجه يوز کره بيک شمع کافوری و قنادیل چراغان اولمش که کویا روز نوروز اولوب جمله رهبان بوايکی تصويری تخت روانلر اوزره عبور ايتديروب آندن جمله پاپاسلر آتونلی و جواهرلی، مينالی، خاجلی بيکر و علملرله کچديلر و آردلرنده طبل، سورنا، تورمپته چالنه رق هر سگ مناسترينه کيدوب اوکيجه تا صباحه قدر شهر ايچنده سرور و شادمانيدن خالی قالنادی. ايرته سي کون بان ايله ملاقات ايلدک.

چونکه علی الصباح اولدی، بر محشم قبودان نيجه صولطاطلر ايله کلوب حقیری و نووه يکيچری اغاسی خزينه دارینی آلی ايله پرنج بریم بانه کتورورکن جمیع اهالی استقبالزه چيقدی. چارشی و بازارک ازدحامندن کوچ ايله کچرکن چارشی و بازارینی سراپا کوزدن کچيردم دکانلرينک چوغنی چوقه جي، اطلسجي، قویوجی، کاغدجي، چيقریقجي، پيچاچی، بونجوجی، شیشه جي، موم مقاصه جي، دميرجي، قصاب، ترزی و سائر اصناف اولوب علی الترتیب زين اولمش ایدی. بدستانی یوقدر و شهر عظیمه کوره چارشی و بازار ی آزد. نيجه بيک اهل حرف جمله اولرنده ايشله يوب دکانلرنده ده بيع و شرا ايدرک بازارنده متاع صانان قیزلری و قاديئلری وارد. بوديارده بو عيب دکلد. نهایت شهرک يمين ويسارینی تماشا ايله ايله سراه کلدک.

شهرک جمله صغیر و کبیر عورت و اوغ-لانلری ، بکاری ، صولطاطلری
 پرسلاح اولوب اللرنده ایکیشر عددبال مومیلری یاقوب جهانی چراغان ایدرلر
 و بزم ساکن اولدیغمز خانه اوکندن گروه گروه کچرلرکن بز دخی قنادلری
 اوزریزه قبانان پیچره لک دلیکلرندن سیروتماشایا ایدوب کوردک متصل فریاد
 ایدرهک « بره قوما ، کیتدی ها ! واردی ها ، کلدی قاچدی ! » کبی فریادلری
 اوجه پیوسته اولوب بعض یهودی ، روم وارمنی و عجم اولرینه صولطاط
 جلادلر کوروب و چیقوب گروه ، گروه اشاغی یوقاری سکیردیرلر . جمله
 اولره و حتی بزم قوناغک پیچره لرینه طاشلر اوروب « بره شوراده در ، بره
 بوراده در ! » دییه باغیره رق برشی آرارلر . آیابونه غریب تماشا درین
 بر زمان صوکره جمله خلق شنک و شادمانقلر و کونا کون رفتار ایله رقصان
 خورالر دهیمکه و « پشقندروس ، پشقندروس ! » دییه فریاد ایتمکه باشلادیلر .
 نیجه یوزبیک توفنک و فشنک و طوپلر آتوب « پازورژ ! » صداسی و ندیک
 شهرینی یاقدی ، بیقدی ظن ایدوب متحیر اولدق . اهالی آلائی آلائی ال
 اورده رق . ارغنون ، تورمپنه و لوطریان چاله رق ورهاوی دن فصللر ایدرک
 عبور ایتدیلر . صوکره نیجه رهبانلر اللرنده کونا کون مجمره لری ایله
 کچدیلر ، عنبر ، ملیس ، قره کونلک و سنبل ختایی رایحه سی جهانی
 معطر ایلدی . آلائی ایچره اون ایکی بیک عورتلرینی مرصع تخت روانلر
 ازره اوتورتمشلر وقاریلرینک آلایلرنده یوز بیکدن متجاوز خرده شمع
 کافوریلری ایله سروی کبی کبی دیرکلرینی چراغان ایدوب شهر مظالمی ضیادار
 ایدرک عبور ایتدیلر . بعده بو عورت آلایندن صوکره اون ایکی عدد
 و ندیک بکاری جمله زراندرز بساطلی مکلف و مزین آتله اوزره ، بکلر
 دخی پرسلاح و محتشم اثواب پلاس پوشان مخصوصلریله جمله جنود
 پرسلاح عبور ایدرکن یانلرنده نیجه بیک پایاسلر رهاوی مقامنده اینجیل
 اوقویه رق کچدیلر . بر آلائی عظیم دخی نمایان اولوب بر صفة تخت روان اوزره
 بر زراندززه غرق اولمش جمله چرقاب و زردوز ایشلمه و دریتیم اینجی
 و سائر ذی قیمت اعمار ایله ایشلمه بر کرانها جینلک ایچنده حضرت عیسا

قره طرفنده سید ماجوج وار برقله بالاسی واردرکه جمله کورفز دریاسی ال آتنده کبی نمایان اولور. عظیم بال یز طوپلری وارکه لیان و قره جانبرینی قورور (۴۷) عدد برجلری وار. قلعه نك جرمی کامل ایکی میل احاطه ایدر اما آدیملاق میسر اولمادی. دریا طرفدن ماعدا قره طرفی ایکی قات حصار استوار اولوب برقات کسمه قیا خندقلری وار. قره طرفدن بش یردن حواله سی واردر. حواله سی طرفی اوچر قات طابیه لی و یکر میشر آرشون ایکی دیواری قات قات طولاشیر خندقلی قلعه دیر اما دریا طرفی یالین قات دیواری در. (۷۰۰) عدد صغیر و کبیر طوپلری واردر. حواله لرندن غایت قورقوسی اولدیغندن یدی قرال و عثمانلی ایله صلح ایدوب خراج و باج و یریر، اما ینه صلح ایتدیکی دولت لک رعایاسندن یکر می او قدر خراج بهاسی چیقاریر. قلعه سی ایچی طاراجق صوقاقلی معمور خانلر اولوب اصلا خالی یر یوقدر. یالکیز سیاست میدانی و بازار میدانی ایله (۲۲) عدد مناسر میدانلری وار. از جمله (هرسک مناستری) بوقلعه یه کویا ایچ قلعه اولمشدر و قبلری سراپا قورشونله مستوردر. بوندن ماعدا پرنج پیریلرینک ارشک و بانلرینک کلیسالی واردر. بر گروهه استابول و روم ایلی طرفلرندن بووندیکه فرار ایدوب کلدکده بر مناسر بنا ایشدر بودخی واجب السیردر. جمله اولری استانبوله کی غلطه اولری کبی قات قات حواله کارکیر بنا یابوب کونا کون کیره میت و قیاغان و تنکه ایله ستر ایشلردر هر اوده و دیرلرنده نیجه بیسک ایریلی اوقاقلی چاک و ناقوسلر آصیلمشد.

بازار کیجه سی، صاری صائق، اسوت نیقوله، خضر ایاس، قاسم، مریم آنا و قارانجالوس کیجه لری عیدنصارا کونلری بوچاکلر چالئورسه صداسندن غافل آدم دجال ظاهر اولدی ظن ایدر. شهرده اره نی روم، یهودی، عجم، فرنک غایت چوقدر.

بر تماشای عبرت ما. — بر کیجه بو شهر ایچره خواب آلودا یکن نصف اللیده بر عظیم کوتوردی، ولوله و غلغله قوپدی که عقلمز باشمزدن کیدوب «آیا بونه اوله؟ بوقسه دشمن بزى قیرماقی ایستر؟ دییه حیرتده قالدق.

لسانی اوزره ترجمه ایتشلردر . زعملری اوزره « انجیل حضرت عیسیایه نام لاتین لسانمز اوزره ایندی » دیه‌رک تفاخر ایدرلر . حقیقت جمیع ملت نصارانک مختلف السنه‌سندن اک فصیح و بلینی وقواعد اعراب و علم نحوچه لسان عجم قدر ظریف و لطیفی لسان قدیم لاتین در . بولسانک تاریخلری بوملک ایچره معتمددر اصلا خلاف یازمازلر . حتی بری برکتساب تألیف ایتسه جمیع پاپاسلری اوکتاب و تاریخی تتبع ایدوب بر حبط کلامی یوق ایسه ، افراط و تفریطی یوق ایسه جمله‌سنک رأیله و اون ایکی بانک مهریله امضا اولنوب بعده کتابک باصیلماسی فرمان اولنور . غایت مدقق و مستخرج علم نجوم صاحبی ، جراح و فصاد و مورخ کامل اهالیسی واردر ...

بونلر صلح و صلاح اوزره کینمش آدملر اولوب شمدی‌یه قدر صلحه مغایر ایش کورمه‌مشلردر . هر سنه باشنده جمله‌دن مقدم بونلرک ایلیچیلری کلیر و تجدید صلح ایدر . اماینه دولت علیه‌نک قنادی آلتنده ایکن طاعون اکبر کبی‌ال آلتندن جمله‌حیل و شیطنت کافرستانه بونلردن سرایت ایدر . رئیسلری غایت زنکین اولوب علی‌الخصوص خصم جانمز اولان بوندوقانی و ندیکنی اضلال ایدرک‌پس پرده‌دن ذخیره ویریر و هرکسه تواضع و سکنیت کوستروب جمیع قرالارله صلح و صلاح اوزر بولنور مدبر آدملردر . بو حقیقه دخی مدارا ایدوب آلائی ایله تختگاه قلعه‌سنه کتوردیلر . درون قلعه‌ده بوسنه و هر سگ پاشلری طرفلرندن بررمکلف اغاکرک اماتی ایچون بولنورلر . بو حقیقی دخی جمله توابعمزه انلره قریب برسرایه قوندوروب اوزریمزه برصولطاط اغاسنی کوزجی تعیین ایلیوب جمع مأکولات و مشروب‌اتمزی بالغاً مابلغ ویردیلر ، خانه‌مزده مکث ایتدک . اما دیده‌بانلر بزئی اصلا کزدیرمزلردی . آقشامدن صوکره پاشا اغالرینک و بزم اوزرلریمزه قپولری قپارلردی و صباح ینه آچارلاردی .

اشکال زمین قلعه‌دوبره و ندیک . — لب دریاده مقوس‌الشکل ، شدادی برباب قلعه‌ معموره‌دره . بانیسندن بری بوقلعه‌یه پای دشمن کیردیکنی یازمامشیلردر و برطرفندن اصلا رخنه کورمه‌مشدر . شرق و شمالی قره‌در

قالقوب جانب قبله‌یه صارپ جهنم دره‌لری و طاشاق دره‌لرینی یوز بیک مشقت راه و صعوبت چکهرک (نظره‌ته باندشقه خان) منزله کلدک. جمیع اقالیم، آستاه سعادت وهرسک و بوسنه‌دن کلن جمیع تجار وکاربان واهل خدمت مطلقا بو خاندہ یاتارلر. بو نظرته خاننک [۱] اهل خدمت‌لری کلن وکچی قوندورور نیجه‌لرینک اسرار و احوالنه واقف اولورلر. بعض آدم‌لر بوراده قرق کون اوطورورور لاقول اون کون ویا یدی کون اوطورت‌ملری مقرردر. بوراده ساکن مسافرین اوزره بر صولطاط اغاسی الی نفره عسکرلیه دیده‌باند. حتی بوراده قرق کون طورمامش بر متعاسی شهره کتورمک ایجاب ایتسه اومتاعک براوجنه ویا برکنارینه سرکه سوروب نوبت بکله نیلیر متاعلری شهره کتوروب بیع ایدرلر. یعنی زعم باطلار نیجه اومتاعه سرکه سورولمک ایله طاعون شهره اومتاعدن کیره مزمش .

نظرته خاننک اشکالی . — دوبره وندیک قلعه‌سنک جانب غریبسی طرفنده شهردن خیلی مسافه بعید چارکوشه خان مثال متعدد قات اولوب معمور اوطه‌لری ، و مطبخ و آخورلری ، صولطاط اوطه‌لری وار . هرکیجه مسافرین اوزره‌ده دیده‌بان اولان نوبتچی لر قپولری سد ایدرلر ، علی‌السحرینه آچارلر . بورادن طیشاریده براق چنکانه و لاصمان اولری واردر ، لب دیارده برطاشاق یرده مربع‌الشکل برخان عظیمدر . بوراده‌کی کوزجیلر حقیره رعایت ایدوب مسافرتمزک اوچنچی کونی بزى آلاى ایله شهره دعوت ایلدیلر ، کیتدک .

دوبره وندیک قلعه‌سی

بوادیم ارضده وندیک ایکی‌در ، برینه « بوندوقانی وندیک » دیرلرکه حالا عثمانلی ایله یکریمی ییلدیر جنک ایدر عاصی در. اما بوکا « دوبره وندیک » دیرلر . پک قدیم اولوب ملت نصارادن اولو قومدرلر . کتاب انجیلی لاتین

لطاقتدن طولایی خاخی مسرور برارض محصولداردرکه جوانب اربعه‌سندہ کی
قیالردن جریان ایدن انهار فراوان نیجه یوز آسیاب دوندرمکده در. بو سحرای
لااله زارک اطرافنده اولان قراده بشراوز عدد طوب و توفنگله قله لر واردر،
اکثریا جمله نووه قلعه‌سی غازیلیری بونا حیه ده ساکندرلر، زیر نووه قلعه‌سی
دوبره و ندیک ایله مشاع اولوب آرا ده بر غیر ی قضا و ناحیه یوقدر .
بو سحراده سهراب محمد پاشا اوظوراق فرمان ایدوب حقیر ایرته‌سی کون
صدراعظم دن کتیردیکمز امر شریف لری و مکتوب لری دوبره و ندیک شهرینه
کتوره رک خزینه ایله و ندیک دن ایاجی چیقارمغه کیندک . سهراب محمد پشا
افندمزدن اللی عدد پاک وه مسلح ، مؤدب بیکی ت رفیق لر آلوب و یوز
اللی آتون بر سمور کورک احسانه نائل اولوب سحرادن جانب جنوبه
سنکستان و حدود فرنگستان طاغ لری نی آشوب یوز بیک رنج و عنا چکه رک
جمله پیاده غازیلی ریمز ایله حاضر باش اوله رق (۶) ساعتده دوبره و ندیک
ولایتی حدودنده (اصلانا قلعه‌سی) منزله کلدک . هرسک سنجاغیله دوبره
و ندیک خاکنده برضیق و صارب اصلانا نه ری کنارنده برقاء بالادر .
بو نهر (بلکه) طاغ لردن کلوب باطی طرفنه آه رق (۱۲) ساعت جریان ایدر
(پوپ اووو) ناحیه‌سندہ برکوه بالادینده کرداب کبی غائب اولور . بو نهر
دائما کیلر ایله عبور اولنور. اما بو اصلانا جسری بو نهر اوزره بر حصن
قوی و قله درکه غازی خسرو پاشا بنا ایتشدر. ذرداری (۲۹) حصاراری ،
جبه‌خانه‌سی، شاهی طوپ لری، موشقات توفنگلری ایله آماده برقاء استواردر.
بو قله ده شب و روز بوسنه وزیرینک بره مکلف اغاسی اللی عدد نفراتیه دائما
ساکن اولور و هرسک پاشاسی طرفندن براغا نووه قلعه‌سی چور باجیلرندن
براغا بو قله ده ماه و سال اوتوروب جمیع بوسنه سر ایندن کلن و جمله و ندیک دن
کلوب کیدن کاربان خلقتدن و جمیع یوکلردن برر غروش و کومور بار کیرندن
برر ربیع باج آورلر. هر آی باشنده برر و ندیک قپودانلری الیشرف لاصمان
ایله بو جسرده آینده ، و روندکاندن آلسان کومروکی حساب و کتاب
ایدوب بوسنه وزیرینه و کندی قرال و بانلرینه بیلدیریرلر . بعده بو قله دن

فس و براطه و بالدیرلری چیبلاق جزائر لوندلری کبی کز زلر زیر ا جمله سی
 لیمیچی و فرقه جیلردر . اما ینه بوشناخچه ولاتینجه سو یله شیرلر جمله سی
 هودی و سودی بیلمز غازیلردر . حمد خدا سهراب محمد پاشایی بونده بولوب
 بزى آلاى ایله حضورینه چاغیره رق مشرف اولدیغمزده دیوان پادشاهی
 اولوب امر پادشاهیلر قرائت اولدقدمه « فرمان پادشاهمک » دیوب قنیزه
 سفرندن خلاص اولوب قطور قلعه سی محافظه سنه مأمور اولدیغنه جهان قدر
 خط ایتدی و حقیره برزراندر زر خلعت فاخره کیدیروب برا کرلی هر سک
 آتی و بر کیسه غروش احسان ایدوب اول آن اوطاغ و چتر ملمعنی قوره رق
 طوغلرینی چیقاردی . حقیره آلاى بکی خانه سنی قوناق و یروب اول آن قوناخچی
 بر فرنگ لاصمان غلام ایله یکرمی سخن کوندردی و علی السحر پراچالی
 مصطفی پاشا دخی کلوب ینه دیوان آصف برخیا اوله رق امر پادشاهیلر ایله
 صدراعظمه مکتوبلری و ابراهیم کتبخدا افندمزک محبتنامه لری قرائت اولنوب
 پراچالی مصطفی پاشانک دخی معلومی اولدی و دوبره وندیک خزینه سندن
 ویریلیمک اوزره اوچ بیک توفنک انداز بیکیده مصطفی پاشا پاندور باشی
 تعیین ایدلدیکندن ورايه سفرندن خلاص اولدیغندن کویا رقص ایدوب حقیره
 اودخی بر کیسه برآت بر فرنگ غلامی و برکلب معلم تازی و برچاپار زغر
 احسان ایلدی .

دوبره وندیک ولایتنه کیتدی کمز

ایرته سی نفیر رحلتار چانتوب اولاقصبة لوییندن قالقوب جانب جنوبه
 نیجه دوزلک و نیجه طاغلق آشوب (۷) ساعتده (لوبومیر) ناحیه سنه کلدک . بوراده
 جمله سهراب محمد پاشا عسکر یله خیمه لرده مکت ایدوب قلعه قپودانک سر اینده
 سهراب پاشایه قپودان بر ضیافت عظیمه ایتمشدرکه وصف اولنماز؛ بعدالضیافه
 سهراب پاشایه و پراچالی مصطفی پاشایه و حقیره هدایا و یروب آندن اوطاغه
 کلدک . بونا حیه صحرا لی، چایر و چمنلی، باغ و باغچهلی قریه لرله معمور و هوا سنک،

قصبه‌بەك اون دكرمانلری دول دره‌سی صوبی ایله دونر. بو جوانبك جمله انهارى جانب غربه آقوب نارتنا صوبینه قاریشیر. شهرک اكسه‌سی دول دره‌سی طاغلیدر. خاقی قالپاق و بیاض صاریق کییوب بوشناچه سویله شیرلر اما غایت غربب دوست و صادق القول غازیلردر. حتی حقیر بوشهره وارمازدن بر کون اول بش بیک قدر قوطور کافری کلوب بو شهردن بر چوق امت محمدی اسیراً و اموال کثیره‌نی غصباً آلوب بعض اولری جابجا یاقشیلر بعض قله‌رده قبانان امت محمد بو حقیری کوروب حمد خدا ایله قله‌دن طشره‌یه چیقیدیلر و بزیده جمله بر قله‌یه قوندوردیلر. حمد خدا بو شهردن آنان اسیرلرک آردلرینه سهراب محمد پاشا دوشوب دشمنک شکاریله قوطوره کیره‌جکی انشاده یتیشوب اوچ یوز قدر اسیر و بوقدر مال غنائم قورتاردینی خبری کلوب اوصطولچه لیلرک جانلری سهل یرینه کلدی. اما اوکیجه بزلر بیجان اوله‌رق اضلا خواب و راحت کوره‌میه‌رک علی‌الصباح بزى کتیرن اللى نفر بیکیت رفیقلمزى قوی و یرمایوب بو شهردن دخی قرق نفر بیکیتلری رفیق آلوب طاغلیر و طاشاشر و مخوف و خطرناک یوللر آشوب جانب قله‌یه عنا چکرک (۸) ساعت کیدوب (لویین) قصبه‌سنه کلدک .

لویین قصبه‌سی. — بوده هر سک سنجاغنده وویوادلقدر (۱۵۰) آقچه شریف قصادر. سپاه کتخدا یری، یکیکچری سرداری محتسبی وار اما نقیب الاشراف و سائره‌سی یوق. اعیان و کبار و میرزاده‌لری پک چوق. شهری برواسع چنزار محصولی وادی ایچره باغ و باغچه‌لی ایکی محله و ایکی یوز عدد تحتانی و فوقانی کارکیر بنا باغلی و باغچه‌لی سراپا قایاغان طاشی ایله مستور و معمور سرایلردر و هر برنده قلعه‌مثال مازغال دلیکری وار. هر برنده بردانه قله‌کی برجلری بولنق مقرردر. ایکی محرابدر اول سلطان عثمان خان غازینک قیزلر اغاسی اولان مصطفی اغا جامع غایت محبوب و معموردر. بر مسجدی وار که الحاج احمد اغا نکدر. بر مدرسه بر مکتب ایکی تکیه بر حمام خوش هوا بر مکلف خان کبیر اون عدد مفید و مختفر دکانلری واردر. اهالیسی نوه قطع‌مه‌سی قولیدر نوه‌لی البسه‌سی کییوب باشارنده قیرمزی

و شدائد چكرك (دابرا) طاغنی آشدق و یوقوش آشانغی اینوب (دابرا) قریه سنه كلدك. بو قضانك طول و عرضی برر ساعتك یر در. بر كوچوك صحرا جقده اون بش خانلی جمله قیاغان طاشی اورتولی، باغ و بانچه لی معمور اولدر. بر كوچوك جامعی وار، آنجق اللی آدم آلور بر مسلمان کوی در. اما دشمن خوفندن هر کیجه طاغلرده یاتارلر. آندن بو دابرا صحراسنك آشانغی غرب طرفه (۳) ساعت کیدوب (دول) قصبه سنه كلدك.

دول (بره دول) قصبه سی. — بر دره ایچنده باغلی و بانچه لی و بر شیرین جامعلی، ایکی مسجدلی بر تکیه لی، بر كوچوك حمامی، بر خانلی، اون بش دکالی بر شیرین کار کیر بنا قصبه رعنا ایش. اما اوصقوق لیلر ایله بوراده بزدن مقدم جنك عظیم اولوب نیجه امت محمد اسیر اولوب جمله خلقی هنوز طاغلره و صعب بللره فرار ایتش ایدی. خدا حقیچون باغ و بانچه لرنده اولان میوه آبدار لری پایمال و بی مال اولوب یرده یاتار لری. حقیر کوردم که بو قصبه ده آدمی زاده یوقدر، آدم لری قاچش. بزله دخی قاچوب دول قصبه سندن جانب غربه باش آشانغی دول دره سی ایچره کیدوب بودره نك صاغ طرفی اوچ ساعتك یر طوپرائلی بایرلر اولمغله صافی باغلر در، صاحب لری صاغ ایسه ده محصول لرینی آلمان عاجزلدر. بودره جوارنده بر قاریش بیله ارض خالیه یوقدر. نوه سین قصبه سنك جمله باغ لری بو دول دره سنه دره اوزومی هر طرفه مشهوردر. حتی بر صالقیم اوزومی درت و بعضاً بش اوقه کلیر، رائحه دار و خوشکواردر. شیر سندن شراب چیقار یلر مش. بو ذره بی (۳) ساعتده عبور ایدوب (اوصطولچه) قصبه سنه كلدك.

اوصطولچه قصبه سی. — هر سك سنجاغنده پاشا و ویواد العیدر، قضادر. جوانب اربعه سی قیلر در. بر جامعی، اوچ مسجدی، بر كوچوك حمامی، بر خانلی (۲۰) عدد دکانی (۲۸۰) قدر قیاغان اورتولی، بانچه و باغلی، صولی اولری وار کوزل بر قصبه جقدر. جمله اولری دشمن خوفندن کار کیر بنا اولوب بعضی لرنده چارکوشه دمیر قبولی قله لری وارد. ذاتاً بو دیار لرده کیره میت نادر در، اولری جمله غربه ناظر در. دول دره سی (بره غاوا) آغزنده واقع اولمغله

یوقدر. لکن چارشو و بازاری نك شهراهی غایت واسع اولوب قدرت ایله خرده طاشندن دوشنمش خدایی برقالدیریم درکه هیچ برشهرده بویله طریق عام کوروله مشدر و بو چارشی ایچره بر باغ ارم ایله محکمه شرع رسول مبینی وار.

بوشهرده شدت شتا و فرت اوزره اولمایوب اعتدال اوزره و آب و هوایی لطیف اولدیغندن کوزللی و اردر، جمله‌سی بوشناچه کلمات ایدوب ینه صاریق و قابلق کیرلر و هر بار پرموریه، لپونشقه و قطور اوصوقلر یله جنک ایدرلر. حتی حقیر بوشهرده ایکن شهرک جوانب اربعه‌سندده سکز یرده دردر عدد کمی دیرکلری اوزره اوج آسمانله برابر کوشکلر یایوب هر برنده هر کیجه آلتینشر عدد توفنک انداز بیکیتر نوبت بکله یوب شهری حفظ و حراست ایدرلرکن اول کیجه طاغدن اوج یوز عدد دشمن شهر نوه‌سینی غارت اتمکله کلدکده مذکور قراول خانه لردن دشمنه قورشونی باران لعنت کبی یاغدیدیلر. یتش اوج عدد دشمن مرد اولوب قرق بش عددی دخی اسپر بند زنجیر اوله رق بقیه السیوفلری خائب و خامس دار منجوسلرینه فرار ایتدیلر.

بعده علی الصباح حقیر بوشهردن ینه اللی عدد اتلی و پیاده رفیق آلوب نوه‌بین صحراسی ایچره جانب قبله ده معمور چفتدکلری و لب زاده اوجاغنی دخی کچوب (۳) ساعتده (زوب دول) قریه‌سنه واردق. «زوب دول» اربا کویی دیمکدر. درت عدد دربند آغزنده یوز اولی برواسع کویدره هر خانه نك بردانه کار کیر قله‌سی وار. هر کون و هر کیجه قطور لیلرله جنک ایدرلر. زیرا بونده پادشاه طرفدن بش یوز بیکیت سکبان واردر اول کیجه بو کویده یاتدق. لکن بوزوب دول کویی مقدما بر معمور کنسد ایش. جابجا خرابه یوز طوتمش بر جامعلی مسلمان کوییدر. بوندن دخی توفنک انداز قتلردن رفیقلر آله رق جمله‌سز خدایه صیغینوب (۶) ساعت کیدرکن بز لر دخی پیاده اولوب سنکستان و طاغلرله بلرده آتلی میزک آیاقلر نده نعللری و بز م چیزمه لر میزک طابانلری قالمایوب بز دخی پیاده بی تاب و بی مجال اولوب یوز بیك کونا آلام

صاغ طرفنده کی دیوارینی دهلوب ایکی عدد کمر بنا ایدرک جامی دخی توسیع ایتمش و طشره صفه سی اوزره کذلک ینه قبلر یرینه حلکاری طاوان قبلر ایتمش که کویا هربری برکونا کاسه چین کبی منقش اولمش و حرمی بر چنزار اورتوسی حوضلی و کونا کون اشجار ایله مزین اولوب سروی و اخلامور آغاچلرینک رایحه سی جماعتک دماغلرینی معطر ایدر و حرم اطرافی دائراً مادر حجره لر ایله مزین در. اما مناره سی اول قدر موزون و وضع دکدر اما محراب و منبری، محفل منیفی، کرسی لطیفی غایت مصنع در. آندن چارشی ایجره (ولی آغا جامی) ساده قورشون اورتولی جامع عتیق درکه قبله قبوسی اوزره تاریخی بودر :

ولی آغا او صاحب خیر چونکه بنا قیلدی بو جامی اوزاهد
ایشیدنلر ایدوب تاریخ قصدین اولودر شول مقام دارالمساجد

۹۲۱

و بر جامعک حرم قبوسی اوزره بر ساعت قله سی وار. جمله شهر مؤذنلری بوساعتله عمل ایدوب اوقات خمسه ده بانک محمدی تلاوت ایدرلر. سنان قاضی افندینک جامی دخی قورشونلی جامع عتیقدر. عموم مسجدلری (۸) عدددر، هپسی ایکی مدرسه در بری سلطان بایزیدولی حرمنک اطرافنده کی دارالتحصیل معتبردر. بری ولی آغا جامی مدرسه سیدر. اولانجه بر عدد دارالحدیث پیغمبری، بر عددده دارالقراء حافظان وار. بو ایکی خیر عظیم سلطان بایزید ولی جامی حرمنک صول طرفنده نردبان دیننده روزناه، چه جی بیوک ابراهیم افندینک برادری مرحوم علی افندینک خیرات و حسناتنددر. بر قورشون اورتولی قبه عظیمه لی دارالقراء و حدیث درکه بودیار هر سکه بویه خصوصی دارالقرا و دارالحدیث یوقدر. (۶) عدد مکتب طفلانی وار. بر عدد دارالاطعام فقیران و غریباندرکه بایزید خانک خیراتیدر. (۳) عدد تکیه درویشانی، ولی بک جامعنک صوقاق آشوری قارشوسنده غایت متین بنا برخانی، بر حمام لطیفی واردرکه صاحب الخیرات جامع صاحبی ولی بک اوغلنک خیراتیدرکه باباسنک جامعنه و ققدر. (۸۰) قدر دکانلری واردر، بدستانی

اشکوفلی و نهرلری جاری یرینه کلدیکمزده تازه جان بولوب آتلمزده شکوفلر ایچره یووارلاندی . بوراده کامل (۷) ساعت کیدوب یوقوش آشاخی نوهسین سحراسنه قدم باصدق حیات جاودانی بولوب اوفضاده (۳) ساعت دخی کیدرک (نوهسین) ربطه شیرینه کلدک .

نوهسین قصبه‌سی . — بوشهرده هرسک سنجاغنده پاشانک خاصی، اولوب حاکمی وویواداسیدر: (۳۰۰) پایه سیله قضا اولوب (۷۰) پاره کویی وار . سپاه کتخدا یری، یکیچری سرداری، نقیب الاشرافی، محتسی، باجداری، خراج اغاسی، پاندور یعنی شهر بکله یین سکسبان اغاسی، شهر کتخداسی اعیان و اشرافی واردر . بوشهر کان اذکیا و ارباب همت اولوب قوجه دفتردار مصطفی پاشا، سلطان مرادخانک روزناه چه جیسی ابراهیم افندی و برادری علی افندی، صدراعظم و ابراهیم خان وزیر صلیح پاشا و قونداشی مرتضی پاشا ایله قونداشی ذوالفقار اغا، صالح پاشا کتخداسی خزبنه دار ابراهیم پاشا ودها نیجه وزرا و وکلا و اهل کار و سیاست بونوهسین شهرندن حاصل اولملردر شهر قدیمدر .

اشکال زمین شهر نوهسین . — بر سحرای عظیمک نهایتنده واقع اولمشدر اما بو فضای نوهسین نصف ساعت قدر جانب شرقه زاغدن بعیددر . سحرانک عرضی اوچ ساعتدر طولی بش ساعتدر . محصولدار قرا ایله و جفتلکلره مزین اولمش سحرانک جانب غربی نوهسین طاغنک دامنده بردوز وواسع وچنزار یردهدر . جمله‌سی التي محلهدر ایکیسی خرستیان محله‌سی در جمله‌سی (۱۵۰۰) قیاغان طاشیله مستور کارگیر بنا خاندان معمورلردر که جمله باغ و باغچلی وعیون جا . یرلی واسع حولیلی مکلف و مزین بیوت رعنادر .

جامعلری . — (۱۱) محرابدر اما از جمله مکلف و مزین (سلطان بایزید ولی جاهی) معبد قدیمدر . بر بایر دیننده و بر مفرح و مسیره چنزار و مرغزار یرده جمیع اثار بناسی رصاص خاص ایله مستوردر . لکن (۱۹۸۶) تاریخنده متوالیسی بو جامعلک طرز عتیقی بوزوب مجدداً اندرون و بیرون جامعی بر طرز آخرده اجرا ایدوب بر ششخانه نقش بو قلمون کاری طاوان ایدوب منبرک

مدفون اولدقلری یره کلدک. آتلردن اینهرك ماخضر طعاملر ییوب عجله یینه آتلره ییندک و عجله کیدرک الان حیاتده بولنان جنکی زاده پاشابک اوجاغنه کلدک. بومجله زاغور ناحیه‌سی دیرلر. جنکی زاده آستانه‌سی قلعه مثال برخاندان عظیمدرکه اوچ یوز قدر حجره‌لری، دیوانخانه‌لری حمام، مطبخ، کیلار، ایکی بیك آت آلور اصطلبل ایله مزین در. بو دیارده بویله سرای خاندانلرینه «اوجاق» تعیر اولنور. جنکی زاده رستم بك بوراده حقیره برکحیلان آت احسان ایدوب بومه‌مانخانه‌ده برکیجه مسافر قالدق. علی الصباح رستم بکدن الی عدد سلاحلی رفیقلر آلوب آت ایشلر یول ایله جابجا طاشاقلری کچوب (باچسه) قصبه‌سنه کلدک. بوده هر سک سنجاغی و و بوادالغی در؛ بر چنزار یرده ایکی یوز اولی، باغ و باغچه‌لی، مکمل خانلی، جوانب و اطرافنی بیاض طاشاقلی بر قصبه‌در. بورادن رفیقلر آلوب (۵) ساعتده قیالقلر آتلایه‌رق (نوه) صوینی آتلا ایله کچدک. بوضو منزل باشندن و قریه یدودیحینی دن باطی طرفنه آفرق اولوق قصبه‌سنه قدر کیدر. آدن نارنتاچایله برلشوب، موصلطار، بوچه‌تل، غبله قلعه‌لرینه اوغراره، نورن قلعه‌سی آلتنده دریا مثال اولوب یکریمی یردن و ندیک کورفزینه واسپانیه‌نک پولیه جزیرده‌سی مقابلنه آقاره. فرنکلر بوضوبه (زتوا) دیرلر. زره و یابلاسنندن اولوق دره‌سندن جریان ایدن صولر هپ بو زتوا صوینه ملاقی اولورلر. بونارنتا نه‌ری‌ده آتلر ایله کچوب (۵) ساعت کیدرک (اولوق قصبه‌سی) نه کلدک.

اولوق قصبه‌سی. — بو دین ایالتنده طونا نه‌ری کنارنده بر ایلوق قلعه‌سی واردر بوده هر سک اولوقیدر. قلعه‌سی طاغلر ایچره خرابدر. هر سک سنجاغک و و بوادالغیدر. کتخدا یری یکیحیری سرداری اعیانی یوق در. جله‌سی اوچ محله در شش توقوللی محمد بکک بر جا‌می وار که سر آمد بزمناره‌یه مالکدر. ایکی مسجدی بر کارکیر خانی وار. کوچوک بر جمعی بش دکانجینی، (۱۵۰) عدد قدر قایاغان اورتولی اوجکلرلی وار. بتون اطرافنی دشمن خراب ایتشدر. بورادنده الی عدد کزیده رفیق آلوب قصبه اکسه‌سنده کی مورینه یابلاسنی کوچملکه آشه‌ق یابلامک چنزار

قلیل در۔ کتخداری وسائر اعیان و حاکمی یوقدر۔ قصبہ سی نہر کنارندہ یوز
 یتش بش قیاغان اورتولی اولردر۔ برجامی برہ سجدی، برتکیہ سی، برحامی،
 بر خانی، اون دکانی، وبی حساب باغلی وار۔ مقدا بورادہ نہر درین
 اوزرہ برخشب کوپری وارمش۔ بورادن قالقہرق قایالی طاغلر و بیلر آشوب
 (۷) ساعتہ (دوبروپول قریہ سی) نہ کلدک، بشتریجسہ صوی کنارندہ اوج
 یوز خانہ لی، باغ و بانچہ لی مکمل کویدر۔ بورادہ نہردن چیقان آلابانی
 مشہوردر۔ صودہ زاغور طاغلرندن کلہرک درینہ آقار۔ بورادن (۵) ساعت
 کیدوب (پلاج) قامہ عیقنہ کلدک۔ بورای ابوالتفتح عصرندہ ہرسک اوغلی
 احمد پاشا فتح ایدوب ینہ ہرسک داخلندہ و بوواد القدر۔ فوجہ پک یاقین،
 زمین صارب و سنکستاندر۔ ایکی محلہ سی، ایکی یوز قیاغان اورتولی فقرا
 اولری وار۔ فلعاہ سی برعالی پشته اوزرہ رعنا برسوردر۔ مرور ایام ایلہ کھنہ لہ شوب
 قالمغہ ولایت اہالیسی قلعه نی کندی ماللرندن تعمیر و ترمیم ایدوب اہل
 وعیال و ماللرینی درون قلعه دہ محافظہ ایدرلر۔ برہوانی بردزاری، علوفہ سز
 بکرمی قولی وار۔ صباحہ قدر اللہ اللہ دیسہ نوبت بکلرلر، زیرا قلعه نک
 قطور پک یاقینلرندہ در۔ بو حقیر دخی صباحہ قدر یدی عدد غلاملہ و بش
 عدد یاناشمہ خدا مملہ نوبت بکلدم، غایت مخوف و مخاطرہ لی یردر۔ قلعه دن
 آشانی درہ دیی واروشدہ بر کوچوک جامی بر خانی بر کوچوک حامی وار
 خاننک اوکندہ کی طاش جسر دن کچوب قلعه یہ کیدرکن اون عدد دکانجقلری
 وار، اول کیجہ ترہ یاغیلہ پیشمش آلابالقلری بیہرک کچیندک۔ آندن بو قصبہ
 غازیلری اللری مزدہ کی امر پادشاہیلر موجبہ حقیرہ اللی عدد پرسلح خروات
 بیکیتلری رفیق و یروب جانب غربہ (۴) ساعت کیدرک یوز بیک رنج و عنا
 چکدک۔ حمد خدا بہج طاغنی سلامتہ آشوب دشمنک پوصو یرلرینی بولہرق
 اتمک، چاریق وروقہ احراملرینی آلوب ینہ صارب طاغلرہ کیدرک بالضرورہ
 حقیر و خداملرمدہ آتلردن اینوب یایا بر حالہ دامن درمیان اولوب (۴)
 ساعت پیادہ یورویہرک آندن (آہ اورمانی) نام بر صارب آغاجلی طاغنی
 چیقوب چمنزار بریردہ جنکی زادہ بیوک علی پاشا مرحومک آبات اجدادینک

قادیئلری یصی باشلی، بیاض چنبرلی جمله بزدن و سیاہ چوقہ-ن فراجه کیوب رابعه عدویہ درجه سنده مستور کز لرلر. قیزلری غایت حسنا و پرهیزکار اولور. چوجقلری تیز فهم و ذکی اولوب نیجه منظوم کتابلر حفظ ایله مشلر در یکتیلری شہباز، سرباز و دلاور غازیلر در. دائما و ندیکیلرله جنک اوزره درلر. علماسی علوم غریبہ یه مالک اولوب حکمای حاذقہ سی، جراح و فصادی بی قیاسدر. زیارتکاکلر نندن بایزید بابا و مراد بابا تر به لری مشهور و ایکسی ده تکیه لر نده مدفوندر.

شهر فوجہ نك عبرت ما کوپ روسی. — آناطولی طرف نده از میر شهرینه قریب منمن قلعه سی ناحیه سنده و آق دکز ساحل نده (قره فوجہ) نام نده بر قاعه دها واردر. اما بو هر سک فوجہ سیدر. جانب غریب سنده شهر دن نیم ساعت بعید قره بورون ده نهر عظیم درین اوزرنده اوج آسمانه سرچکش بر کوز بر خشب جسری وار که غایت مخوف و خطرناک بر کز کاهد ر. زیرا کار کیر دکلسر، اما استاد سلف بو قنطره واجب السیری عظیم و طویل قالیون دیر کزینی نهرک ایکی طرف ندن اولان کار کیر بنا پایلر اوزره قیرلانغچ قنادلری کچی بری بری اوزرینه بری برندن ایلری صنعت ایله دیزه دیزه ایکی طرفه دیزبان ستونلری یاقین ایلیوب جنسک اورتہ سنه یان یانه بش عدد قالیون دیر کزینی بند ایله بر جسر عظیم بنا ایتمشدر که هیچ بر ولایتده نظیری یوقدر. اوزرن دن آت، قاطر و سائر حیوانات و بی آدم عبور ایدر، اما غایت صاللانیر و آشاغی باقعه انسان جرأت ایده مز، مردم دیده قاراروب کوکل بولانیر بو دیارده اصلا آرابه یوقدر، آرابه اولسه ده بو کوپ رودن کچه مز. بو جسر سلیمان خان مرحومک اولوب عمارتنه اون بز پاره کوی وقف اولمشدر. آندن ینه فوجہ یه کلوب بر قاچ یاران ایله علی طریق السیر تپهوتینه نهرینی کچوب نهر درین کنار یله جانب شماله کیدرک (اوستی قولنا) قصبه سنه کلدک. هر سک سنجاغی پاشاسنک و زیواد القیدر و سکسان آقچه پایه سیله فوجہ یه ملحق قضادر. لکن فوجہ مفتیسنه بروجه آریالق احسان اولمش شیء

قرق كونه بالئى ، بياض آتمكى ، عسل مصفاسى واردر . يدى كونه آبدار اوزومى ، ويشنه‌سى ، ييره باصماز آرمودى مشهوردر . باجداز اغانك نقلى اوزره (۲۶۰۰۰) دونم عشر ويريربائى وار . چارشى سى (۵۴۰) دكاندر بوشهرك بازارى اولان عمارستانك نا اورته سندن درين نهري جريان ايدر ، حيوان ايله كچيلمز . شهرك جانب قبله سى شهر معظمدر ، شمالى غربى محصولدار باغلردر ، اهل بلده قايىق وچر نقلرله قارشويه كچر . شهرك سرايلرى ومعتبر خاندانلرى هپ درين كنارينه دوشمشدر ، شهنشين وروزنلرى نهريه ناظردر . شهرك نهري كنارنجه طولى (۴۰۰۰) كرمه آديمدر . بودرين نهري ده هر سك ديارينك تا وسطنده قولاشين وچر نه يايلازلندن ، زاغور ، ايلوق طاغلارندن طلوع ايدوب جمع اوله اوله ابتدا بوشهر عظيمه اوغرايوب برساعت باغلا ايجره طوس طوغرى آقار ، اصلا و قطعاً بوكولمز . شهرك شرقيسنده الاجه جامع اوكنده تيهو تينا صوبى واردر كه دباغخانه ديبنده نهريه برلشير . تيهو تينا صوبى فوجه شهرينك شرقندن جريان ايدر ، اما منبعى جانب قبله ده اون برمرحله مسافنده اولان ارناودلق ايچنده پرزرين سسناغنده بحور ناحيه سى طاغلارندن ، پيوه ، نيشيك ، خطرناق ، دودوناق طاغلارندن كلوب پلاوا قلعە سى آلتندن كچر ، آندن طاشليجه صحراسندن عبور ايدوب شهر فوجه ايجره آقاركن فرجه شهرينى ايكي به بولر وبومحله درين نهرينه ملاقى اولور . جانب شماله كيدرك اوستى قولينه قصبه سنه اوغرايوب آندن ليم ايله برلشهرك بوسنه سراى ويشغرادينه ، اوغرايوب پيلنه قصبه سنه وارير وقلعه باجا ديبنده صاوايه آقار .

بو هر سك سسناغنده ايكي مشهور حجه واردر : برى فوجه ، برى ده موسطاردر . اهالى سى وجهاً ملىح ، كوزل ، پاك اعتقاد ، عبادتكار ، مسلم آدملردر . ار ككلى الوان چوقه اثواب كيرلر ، اعيان و كبارى بياض صاريق صارارلر ؛ اما وسط الحاللى قيصه جق اثواب و قويچهللى چاقشير ، قبادى پابوج والوان چوقه زردوا قالباقر كيوب بوشناججه قونوشورلر ، اكثرى اهل تجارت اولوب حاجى وغازيلرى ده چوقدر .

بر صاحب طبع ولی النعم و صاحب کرم، حاتم طائی، جعفر برمکی مثال، خوش خصال و کریمکار ایش. مال دریغ ایتمه مک ایله معمار رمضان بنا ایلدیکی یکر می بر عدد جوامعک هر برندن بررکونه صنعت اخذ ایدوب بو جامعه جمله سنی صرف و وار مقدورینی یاهرق بر طاعتگاه سبحانی ایتشدرکه دیار رومده مثلی یوقدره. بانسی صاحب جود اولغله جمیع دیارک ارباب معرفتی بررکونه مصنع شیرل ایجاد ایله یوب صاحب الخیراته هدایا کتیروب هر بری بالغاً مابغ احسان وانعاملر المشلردر. اول هدیه کن مصنع اویزه لری درون جامعه زین ایدوب جامع پر نور عروس مه جین مثلی بر عبادتگاه اولمشدر. بو جامعک قبله قیوسنک قبه علیاسی اوزره بیاض و خاص مرمر اوزره قره حصاری طرزى حسن خط ایله محرر تاریخی بودر :

(قدبنی هذا الجامع الشريف صاحب الخيرات والحسنات حسن بن يوسف والقی تاریخه : یا قیوم تقبل بقبول حسن . سنه ۱۰۴۷)

بو جامعه متصل امیر محمد اغا جامعی محبوب و مزین جامع عجیب در، اما جماعتسزدر. بو جامعه بین الخلق (پاشا جامعی) دیر لر. قوسی اوزره تاریخی بوبله در: (قدبنی ووسع هذا الجامع الشريف محمد اغا ابن عبد اللطيف المتولى الوقف حرر في سنة احدى وستين وسبعمائه) . (جعفر افندی جامعی) قورشون ایله بنا ایدلمش بر جامع پر نور در بی بدل جامع قدیمدر. (سلیمان بك جامعی) دخی مفرح جامع دلکشادر، اما جماعتی آذرر. بو جامعلردن ماعدا بو طرفده محله مسجد لری وار؛ التي عدد دخی مدرسه سی وار، بعضیلر نده حدیث او قونور. سکز عدد تکیه سی وار : از جمله شهرک قبله طرفنده کی باغ و باغچه لری ایچره چارشی و بازاره ناظر (بایزید بابا تکیه سی) جهانه نام اولوب کونا کون مقصوره و مطبخلر ایله آراسته در. اوچ حامی وار : بری مرحوم فاطمه سلطان حامی، بری بایزید حامی در، بری ده سپاهیلر خلیفه سی مصطفی افندی حامیدر. بو حام قریبنده کی محکمه دخی مصطفی افندی کدر. مصطفی افندی حامی قریبنده بر واسع نمازگاه وار که اهل بلده بوراده دعالر ایدر لر. ایکی عمارتی وار : بری بایزید خانک، بری آلاجه جامعک در. مشهور اتدن درین نهرینک

التی
شیرل
قرمه ۲۸ - اقدام مطبوعه سی

شهرنده وسأثردهه بوجامعك نظیری یوقدر. بناسی سلطان سلیمانك معمارباشیسی قوجه معمار سنان ابن عبدالمنان اغانك پاش خلیفه‌سی رمضان اغانكدر. وار مقدورینی صرف ایدوب بو آلاجه جامعی اویله روشن و مزین ایتمشدرکه مثلی اوله ماز. بوجامعهده هندسه معمارى اوزره اول قدر تصرفلر اول قدر لطافت و ظرافت لر قصد ایدوب شیرینکارلقلر ایتمشدرکه اطلس فلک کردونده بویله کارکرانجی برمعمار سلف ایتمه مشدر. شهرک جمله جامع لرندن روشن و منور اولوب شهره حسن و یرمشدر. حتی استاد بنا چارکوشه دیوار اوزره برکاسه نیلکون وار قبه مدور عبرتمون یا یمشدرکه کورولمکه شایان. منبر، محراب، جامع، روزن، موزنان محفلی، بیاض مرمردن فخری اویمه‌سی مثال برممشبک کارلی بنالردرکه هر برنده برر کونه سنخر حلال مرتبه‌سی تصرفلر وار. طشره صفده دوت عدد بیاض بلور مثال مرمر ستونلر اوزره اوچ عدد قبه عالیدر. بوصفه اوزره جماعت کثیریه قار و یا غمور سریمه‌سین ایچون چام دیرکلرک یکریمی عددینی علی الترتیب دوزوب علم هندسه اوزره خشبیدن برکونا صوندرمه سچاق ایتمش که، کورن حیران اولور. زیراجمله کاری فخری اویماسی کبی شبکه اویماسچاقدر. بوصفه نك قبله دیواری سراپا نقش بو قلمون قلم بهزاد ومانی و شاه قولی نقشی اوله. حرمنك اورته سننده برچمنزار یرده آلتی عدد ستون اوزره بر قصر عالی قبه‌سی مثال سرآمد بر قبه مینا آلتنده استاد مرمر بر ابدست حوضی ایدوب فواره لرندن آب روانلری پرتاب ایدوب کورن سودازده آدملرک سوداسی مندفع اوله رق تجدد و ضوه ایدر برمصنع حوض شافعیدر. بوجامعك صاغ طرفنده یول کنارنده چارستون اوزره برشاهانه قبه عالی ایدوب اطرافنه استاد حداد برکونا دمیر قفسلر و روزنلر ایتمش که کویاشغل حداد داود اولمشدر. جمیع استاد و مهندس و سیاح عالم اولانلر بوقبه‌یه، بودمیر شبکه قفسلره امعان نظر ایله باقوب انکشت بردهن و حیران اولورلر. صاحب الحیرات حسن پاشا بودین دقتداری ایکن بودینده مرحوم اولوب وصیتی اوزره جسد پاکتی بو فوجه شهرنده بوجامعك ساحه سنده مذکور قبه مینا ایچره دفن ایدرلر، حالا برترتبه پرانواردر. رحمه الله. حقیقه الحال

واورمانلی طساغیر اولوب شهر عظیمی بووادیلرده بردوز واسع فضاده نهر درین کنارینه وارنجه قات قات زین اولمش باغلی و باغچلی ، تختسانی و فوقانی کارکیر بنالی واسع خاندانلردر . (۱۸) عدد محله سی واردر ، اون عددی محله مسامین ، سکز عددی بلغار ، صرب ، بلغار ، لاتین محله لری در ، بر محله سی یہودی در . (۲۱۶۶) عدد حدیقه لی ، مکلف ، مکمل و مزین ، کیره میت و قایاغان ایله مستور خاندان معمورلردر که هر بری زشک آور باغ عجم در . از جمله نوبنا آستانه سعادتده سپاهیلر خلیفه سی اولان قاضی زاده مصطفی افندی سرایی ، بکقو سرایی ، باش آچیق سرایی ، سردار سرایی مشهوردر .

جامعلری . — جمله (۱۷) محرابددر . از جمله قدیم چارشی ایجره طرز قدیم (سلطان بایزید ولی جامعی) بر کارگاه و معبد قدیمدر ، تخته قبه اوزره قورشونلی و بر مناره لی جامعدر . (فاطمه سلطان جامعی) بوده رصاص خاص ایله مستور بر مصلا ی معموردر . آندن بو شهرک جانب غریبسی نهایتنده (شیخ پیری افندی جامعی) ساده بنادر . (دفتر دار پاشا جامعی) بر مناره لی و قورشونلی جامعدر . آندن عثمان اغا جامعی که قاپوسی اوزره تاریخی بودر :
بنای جامع جنت مثالی حاجی عثمانک عجب اعلا عبادتگاه ارباب صفا اولدی زیارت ایلین خیراتک اتمامه دیدی تاریخ جامع رعنا مقام دلکشا اولدی
سنه ۱۲۲۲

بو جامع پرنور سراپا قورشونلی تخته قبه در . آندن قاضی عثمان افندی جامعنک قبوسی اوزره تاریخی بودر :

تاریخ طوبی لمن دخله طاهرآ سنه ۱۰۰۲

فوجه شهرینک بو طرفنده اولان جامع کیر بومدکور جامعلرددر . بونلردن ماعدا (۱۱) عدد زاویه محلاتی وار . بو فوجه شهرینی تیهوتینه نهری ایکی یه بولمشدر . نهرک قارشی شرق طرفنده کی جامعلر : نهری خشب جسردن قارشی کچدیکمزده جسرباشنده (حسن پاشا جامعی) واردر که « آلاجه جامع » نامیله مشهور آفاق اولمش بر معبد مزین در . بوسنه ایالتنده ویزوورنیک سنجاغنده طاشلیجه

جانستانلری بو محله شهره اوزره برآشیانه خاموشاندر که صم و بکم اولوب یاتارلر، اما لسان حال ایله بوفقییر اولیادن برفاتحه رجا ایدرلر .

تمه کلیات چایچسه . — کرچه بو شهر مخوف یرده در ، اما هواسی غایت لطیف ، معمور و آبادان تضادر . هر جانی یایلالی طاعغر و باغلردر . قرالری بری برینه مشاع اولوب چتساجت صیق و محصولدار کندلردر . اهاالیسی جمله بوشناچه کلمات ایدوب جمله سرحدلی اثنوایی کیرلر . قادینلری یاجی باش اولوب سیاه بز فراجه کیرلر و غایت مؤدب کززلر ، اهل عرض و مؤمنلردر . خلقی واز جمله یارانندن سفر حاجی ولی النعم مرد خدا ارلردر . وجهه‌سی اهل عرض و اهل حال صاحب سلوک کسنه لردر . غایت غریب دوست ، اهل ذوق ، اهل شوق یارانندن سبک روح آدملری وار . حالا کوپر یلو زاده وزیر اعظم تذکره افندیسی اولان مذاقی افندی بو چایچسه خاکندن اولمغه انک خانه‌سند حقییر مکث ایدوب بو شهر خلقیله اوچ کون اوپله ذوق و صفار ایتدک که تعبیر اولماز . بو شهرک ممدوحانندن کونا کون بالطه لری ، فرهادی کولنکاری ، آت بو قاغیلری ایله بار بندلرندن وافرشی پیدا ایتدک .

آندن جمله احباب ایله و داعلا شوب و نامدار رفیقلر الوب ایکی ساعتده محمود سپاهی او جانغی منزلی کچهرک (۴) ساعت کیدوب (فوچه) شهرینه کلدک .

فوچه شهری . -- (۱۸۶۹) تاریخنده ابوالفتح سلطان محمد خان فتح ایدوب طاعغر ایچنده قلعه لری خرابدر . حالا تحریر سلیمان خان غازی اوزره هر سبک سنجانغی خاکنده هر سبک پاشاسنک خاصی اولوب حاکی و ویوادادر . اوچ آچه پایه سیله یتش یدی عدد ناحیه قریه لی شریف قضادر . مقتیسی ، نقیب الاشرافی ، سپاه کتخدایری ، یکچیری سرداری ، خزاج اغاسی محتسب اغاسی ، باجدار اغاسی ، شهر کتخداسی و اعیان و کباری ، دخی واردر .

اشکال زمین فوچه . — نهر عظیم درین کنارنده شرقدن غریبه طولانی واقع اولوب جانب قبله و جنوبیسی ، غریبسی برر طوب منزلی درخت منتهالی

اوج عدد خانی موجود. کوپری باشنده حاجی بالی خانی کویا قلعهدر، خانلری بدستانه مشابهدر. هپسی برحامدر، اما غایت مصنع و روشنا حمام خوش هوادر. جمله ایکی یوز قدر دکاندر، اما صایمادم. لکن بدستانی یوقدر. حاجی بالی خانی قربنده اوچوروم دره باشنده دمیرجی دکانلری چوقدر، بر عدد دارالاطعام فقیرانی واردر، غازی سنان پاشا خیراتیدر. جامعيله پاشا سیرایی قربنده بر ماکل عمارتدرکه جمیع آینده و روندکانه، بای و کدایه، پیروجوانه ماه و سال بالغدو والاصال مبدولدر. یدی عدد مسیره سی واردر، از جمله باغ مرام کبی مسیره سی واردر. شهرک جانب قبله سنده طاشلیجه دن کلیرکن چایچسه یه نیم ساعت یول اوزره سنان پاشا چشمه سندن تا چایچسه یه کلنجه طریق عامک یمین ویساری جمله درخت منتهاکراز آغاچلری واردر. خیابانک اوته قبله طرفده بیک آدیم قریب (غازی مرات بابا مسیره سی) مرتفع بر آستان بکتاشیاندرکه واجب السیر یردر. جمله چایچسه شهری بو آستانه بر مقصوده دن تماشاولنور بر عالی نظر کاهدر. بر مقصوده سی آلتنده آب حیاتدن نشان ویریر یوز پاره مثال بر آب زلالی وارکه ماه تموزده اوج یودوم راحت ایله نوش اولونماز. بو جای خرم آبادک نیجه چمنزار صفلی و نیجه نشیمنلری وار، نیجه یوزبیک درخت منتهالری سایه سنده آفتاب منورک تابی تاثیر اتمه یوب بوکونه ظل ممدود اولورکه کویا خیابان عجم اولوب نیجه بیک مرغان خوش آواز طیورک اصوات حزینه سی اهل تفرجک روحلرینه جان باغیشلار و نیجه یرده عیون جاریلر اوزره کباب دولابلری دوران ایدرک آدم یایشمه دن کبابلر مولوی وار سماع ایدرک یدشوب تناول اولنور. هرکوشه سنده نیجه عاشقان و صادقان خوش الحان اغاز علم موسیقاری ایدرک صبح و مسا طرف، طرف حسین بیقرا مجلسلری اولور. الحاصل سائر شهرلرک اهالیسی بو بز مکاهه ما کولات و مشروباتلریه کلوب کونا کون جان صحبتلری ایدرلر.

(نمازگاه مسیره سی). — کرچه اوزیچسه شهری مصلاسی کبی باغ مرام دکدر، اما بودخی غریب تماشو و معبدر. بو شهر چایچسه نک جمله مزارستان

صغیر و کبیر یدی یوز عدد کار کیر بنا تخنانی و فوقانی سرایلیری و سائر وسط الحال بیوت جمله کیره میتلی ، تخته شیندیره لی و قباغان اورتولی ، بری بری اوزره خاندانلردر . باغچه لری آ ز حویلیری واردر . جامع لری اون محراب ؛ بش عددی بیوجکدهر . از جمله چارشی ایچنده مزین و مکلف صوقوللی محمد پاشا دامادی سنان پاشا جامی : کرچه برقبه لی جامعدر ، اما غایت واسع و مصنع محراب و منبری محفل منیفی مرقع مشال برعبادتگاه پاکدر . بلور و نجف موران جاملرینه آفتاب عالتاب تأثیر ایلدیکجه پرنور اولور . طشره صفه‌سی اوچ قبه نیلکون و مدوردور . اما حرمی طاردر . بوجامع برمناره بانکخانه موزون و سر آمد و سر بلنده مالیکدر که علم معماری به آگاه اولان امعان ایله نظر ایلسه انکشت بردهن حیرت « بارک الله ! » دیر . زیرا بویله برضیق اوچوروم یرده بوجامعه تمل طوتدیروب بویله برمناره بلالی انشا ایله مک مقدورینی آدم دکدر . حرمک اطرافنده حجره طالبان اولوب حرم اورتیسنده واجب السیر برکونا حوض لطیفی وارکه فواره لری اوجه پرناب ، جمله حنفی موصولقرندن موحدان تجدید و ضوایله طاعت رب الارباب ایدرلر . جامعک قپوسی اوزرنده قره حصاری حسن طرزیه محرر و مذهب تاریخی بودر :

قیلوب احیاسنان بك اوز دیارین یابوب بوجامی قیلدی خوش احسان
تفکرله چیقاردم تاریخی کوزل اولدی مناسب بیت رحمان

سنه ۹۷۲

جامعک صاغ طرفنده برقبه عالی ایچره صاحب الخیرات سنان پاشا مدفوندر . صوقاق آشوری سنان پاشا سراینه متصل سنان پاشا اوغلاری برقبه عالیده مدفوندر . بوشهرک جمله عمارت لری سنان پاشانک خیراتی اولوب سراپا قورشونلی بنالری بوشهری طوتمشدر . (۸) عدد زاویه سی ده واردر . جمله ایکی کار کیر مناره اوچ عدد تخته مناره لر وار . سائر زوایا مناره سزدر . شهر ایچره اللی قدر تا آشاخی اوچوروم دره لره وارنجه صو دکرمانلری واردر . اوچ عدد مدرسه‌سی واردر : از جمله سنان پاشا مدرسه‌سی معموردر ، جمله بش عدد مکتب تحصیل دارالعلومی واردر . جمله درت تکیه در ، درویشلری واردر .

وصیقه قوچجلی چاقشیر و قبادی پاپوش و باشلرنده الوان چوقه‌دن سمور
وزردوا سرحدی قالدپاقلری کییوب قلنجلری توفیکلریله کزوب کسب و کار
ایدرلر. بوشناجه قونیشور مکرم و انسان آدم‌لردر .

بورادن قالقوب غرب طرفیله نیجه معمور قریه‌لر کچرک (۶) ساعتده
سنکستان پولهنکلی جعفر بک اوجاغنی کچوب (۴) ساعت دها کیدرک
(چایخسه) قصبه‌سنه کلدک .

چایخسه قصبه‌سی . — سلیمان خان تحریری اوزره هر سگ سنجاغنی پاشاسنک
خاکنده‌در . اما خاص هایون اولوب دفتردار پاشا طرفندن ضبط اولوب
ایکی یوز آدم ایله حاکی وویواددر . برحاکی‌ده یوز الی آچه پایه‌سیله اعلا
قضادر. کتخدا یری، یکچیری سرداری، محتسبی، شهر کتخدا یری وایانی
واردر .

اشکال چایخسه . — بوربطه‌نک زمینی کبی برطرفه، مضحک و مسخره،
مخوف، خطرناک دره‌لی، تپه‌لی بر غرب شهر کورمدم . حتی بو قصبه‌نک
اوج طرفی اوج آسمانه عروج ایتش مهیب طاغیر آسمانه سرچکمش
درخت منتهالر وکراز آغاجلری ایله زین اولمش و نیجه یرلری صافی روضه
جانان مثللی باغ‌لردر. بو طاغیرک اوچوروم اولان دره‌لری کویا غیا دره‌لری درکه
خدا حقیچون آدم بودرله باقمغه جرأت ایده‌مز، کوزلری قاراروب دوشر.
بودرله‌ک جنوبی کوه بالا اوزره چایخسه قصبه‌سی عمارت‌لری اولوب اولری
استانبولک جهانکیر یوقوشی اولری کبی بری بری اوزره‌در . زمینی ضیق
واقع اولوب بوشهرده دخی اوچوروم قایالی و طوپراقلی منساره قدی قدر
دره وارکه آدمک آشاغنی باقمغه جرأتی اولماز وهرسنه بودرله نیجه معصوم،
آت وقاطر دوشوب هلاک اولور . حتی حاجی بالی نام برصاحب الخیرات
بوغیادره‌سی اوزره برصراط آسا جسرعظیمی برقیادن برقیایه بنا ایتشدر .
حقاکه آنی یایمق مقدور بشر دکلدر . بورادن اشاغنی باقانک زهره‌سی صینوب
وجودی برک خزان کبی تترر. شهرک بش مسلمان ، اوج خرسیتیان محله‌سی
واردر : سنان پاشا، تره، عمارت، قارشی، اشاغنی، دره محله‌لری مشهوردر .

عشق اولسون . محرابی اوزره سیاه قטיפه اوزره زراندر زر ،
 زردوز ایشله‌مه برکبه تصویری وارکه مغبوط مانی و بهزاددر . جامعک
 حرمی اطرافی آتاج پارماقلقدر . زیرا صاحب خیرات مرحوم اولقله حرم
 اطرافی ناتمام قالمشدر . بو جامعه غریب برتماشا وار . جامعک دوشه‌مه
 حصیرلرینی حسن پاشا سلیمان خان عصرنده مصردن کوندرمش ؛ برکونا
 حصیرکه الی‌الآن هنوز استاد الندن چیقمش کبی مصنع و مزین طور و نیجه
 یوز ییل طوره جنی‌ده محقدر . حاجی حسین جامی ، حاجی رضوان جامی ،
 حاجی علی جامی ، اوپه باشی جامی ، احمدک جامی واردر . ایکی مدرسه‌سی ،
 اوچ مکتبی ، ایکی تکیه‌سی ، بر حسن پاشا عمارتی ، بر خوش هوا حامی ، بدستان
 کبی قلعه شکننده اوچ خانی واردر . یدی یوز قدر باغلی باغچه‌سز کارگیر بنا
 تحت کیره میت و قیاغان اورتولی اولری موجود . پاشا سرانی شهرک شرقنده
 اولوب بر زینچه‌نهری کنارنده در . چارشوسی ایکوز دکاندر . چوغنی تفنکچی
 دکانیدر . شهرک هواسی لطیف ، طریق عاماری پاک‌قالدیرم دوشه‌ایدر . لودوس
 طرفی ایکی ساعت طولنده بر صحرای چمنزار اولوب ایچنندن تیهوتینا صوبی
 جریان ایدر . بو طاشلیجه صحراسنده اصلا ارض خالی یوقدر . طوپراغی مقبول
 و مرغوب ، قرا معور و چیفتدکلرله اراستدر . شهرک شرقنده کی بیاض
 قیادن صاف بر زینچه پیکاری طلوع ایده‌رک پاشا سرانی کوپرسی آلتندن
 کچر . شهرک دباغ خانه‌سنده استعمال اولور ، اون دکرمنلرینی دوندیرر ،
 صوکره نیجه یوز باغچه و بوستانلره اوغرایه‌رق تیهوتینه صوینه قاریشیر . شهرک
 چوره‌سی طاغ اولغله قیشی غایت شدید اولور . نه مرتبه قار یاغدینی شوندن
 معلوم اوله‌که پره بول قصبه‌سندن باینه یایلاغنده قاردن یولار غائب اولماسون
 دیه بول اوزره یوکسک‌چام دیره‌کلری دیکمشله . آلتی آی قاری آکسک دکل
 اما سنکستان اولدینی ایچون درت آی یازی حاروش‌دید اولور . الحاصل
 یازی یاز ، قیشی قیشدر . شهرک مدوحاتندن اوله‌رق دالیان و بویلی مصنع
 تفنکلری چاقاقلی طبانجه‌لری ، پوشقه‌لری مشهوردر . طاشلیجه‌نک طاش
 دوکر آتلی‌ده مشهوردر . شهر ختی دیزلری کوزنده چوقه طولمه و سرحدلی

صوکنارنده بنا اولدینی ایچون شهره طاشلیجه دینور . هر سئک پاشاسنک مقربدر . زیرا بوشهر ولایت اورته سننده واقع اولمشدر . بوشهرده پاشا سراینه مهمان اولدق . یکریمی عدد حجره لری ، دیوانخانه سی ، قاعه لری ، قیناق صوبی اوزره براخشاب قصری ، مطبخ و متعدد آخور لری واردر . شهر قانون سلیمان اوزره بوسنه یالتمده هر سئک پاشاسنک مرکزی اولوب پاشاسنک خاصی (۱۰۰۵۱۵) آچهدر ؛ ۲۴ ارباب زعامتی ، ۲۲۴ تیماری ، الای بکیسی ، چری باشیسی وجبه لیلریله اوچ بیک عسکری وار . ایکی بیک ده پاشاسنک عسکری وار . (۱۵۰) آچه پایه سیله شریف قضادر . یمش پاره کویندن قاضیسی ایچون یدی کیسه و پاشاسی ایچون یمش کیسه حاصل اولور . مفتیسی ، نقیب الاشرافی ، اعیان و اشرافی ، سپاه کتخداری ، یکی چری سرداری ، محتسب اغاسی ، شهر کتخداسی ، خراج و باجدار اغالی واردر . اشکال وزمین بلده : شهر ، چییلاق و بیاض قازکی قیالک اورته سننده چنزار و باغلی باغچلی زمینده اولوب اون محله سنک بشی اسلام و بشی خرسنایندر . جامعلری جمله اون محرابدر جمله سنندن مکلف و مزینی (بولهنکلی حسن پاشاجامی) کویا بر جامع سلاطیندر . ذاتاً بوشهرده کی قورشون اورتولی عماراتک کافه سی حسن پاشا خیراتیدر . بر مصنع ، زیبا مناره سی وار . بر قبه نیلکون عالیسی وار که کویا چرخ خراطیندن طشره چیقمش بر مدور قبه سرآمددر . قبه نک اطرافنده الی عدد نیم قبلرده وار . طشره قبله قبوسی اوزره درت عددده مرمرستونلر اوزرنده اوچ قبه ده وار . جامعک چار گوشه سننده درت عددده زینت قبه سی وار . کرچه جامع کوچک در اما علملری آدم بویی قدردر . بو علملری صاحب الحیرات مصر وزیری ایکن اوراده یلیدیره رق اوزرینه اون بیک اتون ایله یالیز اوردرمش و مصر اسکندریه سنندن و ندیک کیلریله کوندرمشدر . حالا هنوز استاد الندن چیقمش کبی شعله ویرر و ضیاسندن مردم دیده خیره لیر . سلیمان خان زمانندن بری بو علملرک رنگ رولرینه ذره قدر کثافت کلامشدر . بر مصنع منبری وار . استاد مرمر بر اولیه تیشه اورمش که صنعتنه

مژده ایله فاتح حضرتلرینه کوندره. احمد بک باباسی اوله‌جق حریف پلیدده فرار ایدرک دوبره وندیک قربنده بولاغای قلعه‌سی نام حصار بنامی تختکاه ایدینیر؛ آنده قرار ایتدکده فاتح حضرتلری سرورندن میله شویای برطوغلی سنجاق ایله احمد بکه احسان ایدوب «باباک و لایتندن نه قدر ایل فتح ایدرسک سنک اولسون» دییه‌رک الله یرلیغ بلغ پادشاهی ویریر. بونک اوزرینه احمد بک ده یوکروک بک اولوب شب وروز جهاد ایدرک بالتمام هرسک ولایتی فتح ایدر. کندیلری ده نیجه ییل صوکره مرحوم اولوب ول هرسکی قصبه‌سنده جامع شریفی ساحه‌سنه دفن ایدلمشدر.

اشکال زمین قلعه میله‌شوا. — اوج اسمانه ایرمش یالچین بر قیا اوزره متین و سنکین بنا، یالین قات بر قلعه رعنادر. اماطوب صدمه‌سنندن بعض یرلری منهدم اولمشدر. اون ایکی قلعه‌سی وار. برج و دندان بدنلری معمور و مستحکمدر. درون حصارده کی انبارلری ذخیره ایله مالا مالدر. یکریمی قدر مکلف تخته اورتولی اولری واردر. فاتحک بر کوچک جامعی، خزینه‌سی، جبه خانه‌سی، شماله ناظر مزین بر دمیر قپوسی وار. بر صویولی وار اورادن نهانیجه نهردن صوالور. میله شوا نهری هرسک سنجاغی خاکنده دول یابلاسی طاغلرندن کلوب بوقاچه التندن کچرک پره پول قصبه‌سی ایچندن (نهرلیم). قاریشیر. قلعه‌نک دزداری، یوز اللی عدد نفراتی، مقدار کافی جبه خانه‌سی وار. اشاغی وازوش اول قدر معمور و مزین دکلدرد. التمش قدر تخته اورتولی اولری برجامی برخانی اون قدر دکانی، حاججا باغ و بستانلری وار. جمله بیسک قدر غازی یکیتلری موجود، هر زمان قطور لیلرله صاواش ایدوب اسیر الیرلر و جهاد ایدرلر.

بوقاچه‌دن ینه جانب شماله نیم ساعته تکرار پره پول قصبه‌سنه کلوب علی الصباح جانب غربه بش ساعت کیدرک (طاشلیجه) قصبه‌سنه کلدک.

اوصاف شهر مزین طاشلیجه — قلعه‌سی یوقدر. اطراف بیاض بلورکی طاشلی طاغلردر. او طاغلرک اورتیه‌سنده برواسع صحرای چمنزار ایچره برقاینات

(۱۰۰) عدد دکانلری واردرد. هواسی سهله جدره. خلقی جمله آرانوود اثنوایی کچی طاراجق چاقشیر و سرحدلی چوقه انواب کیرلر. اماینه باشلرنده الوان چوقه دن قالباق کییوب ینه بوشناجه، صریجه، بلغارجه، لایتیجه کلمات ایدرلر اکثریا تازه بیکیتلری جمله بالدیری چبلاق کزوب قلیج، پالا، پنیال، شیش طاشیوب پرسلاح کزرلر. کاهیجه غازیلری وندیکک قطور قلعه سی جانبنه چتیه کیدرلر. غازی، سرباز، شهباز دلاور، سرور بیکیتلری وار.

بعده بو پره پولدن اون عدد یاران با صفار ایله آتلیمزه سوار اولوب علی طریق السیر جانب جنوبه باغ و باغچه لر ایچره نهر میله شوه کنار ایله کیدرکن برقاچ طاوشان صید ایدوب معمور کویلری نیم ساعتده عبور ایدرک (میله شوا) قلعه سنه کلدک.

میله شوا قلعه سی. — (میله شوا) بوقاعه نیک بانیسیدر. غازی خدانو دکار ادرنه بی فتح ایلدکن صوکره بوشهر اوزره یوریدکده میلوتس نام سرکرده قارشیننه یوز بیگ عسکرله چیقوب قوصووه اووه سنده ایدیلن جنکده دشمن منهزم اولدی بوقاعه اولجه هر سسک ولایتیک مقری ایدی. بعده ابوالفتح محمدخان بوسنه بی فتحه کیدرکن هر سسک اوغلی احمد پاشا ایله فتح ایتدیرمشدر. بقول مورخان روم ذوی الفهوم: بوقاعه میله شوائی آلان هر سسک اوغلی احمد پاشا زمان جهالتده ایکن اسپانیه قرالنک برقیزینی نکاح ایله آلور. زفاف کیجه سی احمد بک باباسی هر سسک بان قیزی کورنجه عقلی باشندن کیدرک امان ویرمیوب بکارتی ازاله ایتدکده اوغلی متالم اولوب داغ درونندن اوکیجه اوج یوز قدر آتلی ایله بومیلوشوه شهرندن غائب اولوب شهر اسکوبده ابوالفتح غازی به کلرک سرگذشت و سرانجامی برر تقریر ایدر. آق شمس الدین حضر تلی ایله ولی محمود پاشا حضورنده اسلام ایله مشرف اولدقده اسمنه (احمد بک) دیرلر. اول کون ابوالفتح دن اللی بیگ کزیده جرد عسکر آلوب برقاچ پاره شاهی طوپ ایله اسکوب قلعه سندن ایلغار ایله کیدوب قطع منازل ایدرک قلعه میله شوائی محاصره ایدر و طوپ ایله دوکدرک انجام کار قلعه بی فتح ایتدکده باباسی حیله ایله فرار ایدر احمد بک قلعه مفتاحلرینی

اولنور . بو قصبه دن جانب شرقه نهر ایم کناريله مزارلق ایچره کیدوب (آشاغی پره پول) قصبه‌سی وقفنه کلدک . زمان قدیمده ایکسی بر شهر عظیم ایمش، مرور ایام ایله خراب اولوب آرالی بیگ آدیم بر خرابه قالمشدرکه حالا مزارلقدر. اما اینه حاکم وضابطلری بردر غایت امین قصبه‌در. بو قصبه یوقاری وقفدن معمور و مزین ویوکدر . والیسی، حاکمی قاضیسی بونده ساکنلردر . بوده نهر ایم کنارنده بر واسع چمنزار فضاده اولوب بو شهر ایچره (میله‌شوه) نهزی جزیان ایدر. بو نهرک یمین ویسارنده شهر اولوب جسرلر ایله عبور ایدوب بوشهر کنارنده میله‌شوه نهزی همان نهر لیمه‌قاریشیر وبوشهرک جوانب اربعه‌سی طاغلردر اوزرلری سراپا کونا کون باغلردر . آشاغیده شهری نهر میله‌شوه‌نک آراسنده اولوب جمله اون محله‌در. دردی خرسیتان، آتلی‌سی اسلامدر. (۴۸۶) عدد تخته اورتولی ، باغ و باغچلی مکلف، واسع، کارگیر خانلر اولوب اکثریسی طرز قدیم و تختانی‌در. از جمله بودین وزیر ی اسماعیل پاشا سرایی مکملدر . (۱۰) محراب جامع وار (حسین پاشا جامعی) مفرح و جماعتی کثیردر. اما قپوسی جامعک بر کوشه‌سنه واقع اولوب هیچ بر جامعک قپوسی بویله اولماشدر . نهر میله‌شوه آشوری اغاج جسر باشنده (زندار اغا جامعی) مفرح وهوادار بر جامعدر ، اوکنده بر عبرت نما ساعت قله‌سی وارکه چاکنک صداسی تا میله شوه قلعه‌سندن ایشیدیلیر . بوراده نهر میله‌شوه اوزرنده‌کی خشب جسری عبور ایدوب (نمازگاه) عبرت‌نمایه کلدک . بوده اشجار عظیمه ایله پیراسته اولمش در . صوقوللی اوغلی خانک قپوسی اوزره اولان مسجد رعنا بر جامع دلارا اولمغه مستعد زاویه‌در. (وزندهار زاویه‌سی) ده مشهوردر . اوچ عدد دار-التدریس، (۴) عدد مکتب صیان ابجد خوانی، (۴) تکیه‌سی وار. تکیه‌لرینک ایکسی خلوتی، بری قادری، بری ده تکیه بکتابشیاندر . (۳) عدد تجار خانی وارددر. از جمله چارشی ایچره مکلف و مکمل صوقوللی محمد پاشا اوغلی قاسم پاشا خانی معمور، قپوسی اوزره بر مسجدی وار. بوخان قپوسی اوکنده صوقاق آشوری برحوض عظیمدن جمیع مصلیان وضوء و نوش آب ایدرلر.

خام وعود، کونک رایجہ سندن آدمک دماغی معطر اولور . حتی بر چلبای سہا اوزرہ کتاب انجیل طورییور ، اطرافی اولہ کونا کون جواہر ایلہ زین ایدلش درکہ کویا شبتابدر، الی بیک غروشدن زیادہ دکری وار. آندن ایجریده دخی بوصومعه وارکہ اکا دخی کیروب تماشا ایتک مرادایدندیکمدہ بر مغیچہ حقیری مذکور صومعه یہ کیرنکدن منع ایدی . علی الصباح بودیردن قالقوب ینہ جانب قبلہ یہ نہر صاوا کناریلہ (۵) ساعتہ (فوین) قلعہ خراب آبادینہ کلدک .

قلعہ خراب آباد قوین . — صرپ قرالترینک بناسیدر . قوصووہ جنکی ائناسندہ غازی خداوندکار فتح ایدوب غزات مسلمین ایچندہ اولان مال غنایمی آلوب قلعہ یی جابجا خراب ایدرلر . حالا درون حصارده بر قاچ خرستیان چوبانی واردی . اشکال قلعہ سی : نہر لیمہ حوالہ بریالچن قیا اوزرہ برکوچک شدادی سنک بنا قلعہ رعنادر . هنوز استا دبنا لندن چیقمش ظن اولنور . اطرافی خندقسزدر . قپوسز ، باجاسز . برقلہ لی برسوار استواردر آنی کچوب ایکی ساعت دخی نہر لیم کناریلہ کیدوب نہر لیمی قصبہ پره پول قربندہ کی ابوالفتح سلطان محمد خان جسرنندن کچوب (پره پول) قصبہ سنہ کلدک .

پره پول قصبہ سی . — زمان قدیمدہ شہر عظیم ایمش . ابوالفتح بوسنہ ولایتی فتح ایتدیکہ کیدرکن ہرسک زادہ احمد پاشا الیلہ بو پره پول شہرینی فتح ایدوب ہرسک سنجانغی خاکندہ پاشا خاصی . ویوودالق اولمشدر . اوچ یوز آچہ پایہ سیلہ شریف قضادر . سپاہ کتہ خدایری ، یکچیری سرداری ، بودین قولی سرداری ، محتسبی ، باجداری واردر ؛ اماعیان و اشرافی او قدر یوقدر . بو پره پول قصبہ سی ایکی بلوک قصبہ در : بری نہر لیم اوزرہ ابوالفتح کوپروسی باشندہ یوقاری وقف قصبہ سیدرکہ بر محلہ ، جملہ الی قدر بانچہ لی و آب حیات صولی تختہ شندیرہ اورتولی اولردر . بوندہ (ابراہیم پاشا جامعی) غایت مفرح ودلکشا کیرہ میتلی وبرمنارہ لی جامعدر . (۲) عدد خان عظیمی وار ، بر مفرح کوچرک حامی وار . جملہ برتکیہ ، جملہ ایکی مکتب ، اون دکان وار . بوخیراتلر ابراہیم پاشانک اولوب بونلرک کرالزندن حاصل اولان جسرک عمارتنہ صرف

کراالردن حاصل اولان مالی کوپرولرک تعمیر وترمیمنه صرف ایدرلر . ستایش جسرعظیم . — بریبوک کوپرودرکه نهر لیم اوزره عظیم خیراتدر . بش کوزلی در اما پایه‌لری بش یردن صو ایچره کارگیر بنای عظیملردر . اوزرلری قالین کمی دیرکاری اوزره خشب تخته اورتولی قوی جسردر . الحاصل همان بو قصبه بو کوپری خاطر ایچون معمور اولمشدر . شهر اوزیچسه دن کان البته بو جسردن قصبه رودایه کیرر . بزله دخی اویله ایتدک . بوشهرک آب وهواسی خوب ، باغ وبانچه‌سی چوقدر .

بورادن قالقوب جسری مرور ایتهدن رودا خاکنده نهر لیم کنارنجه جانب شرقه (۴) ساعت کیدوب نیجه یرلر طولاشدم ، آخر کار نهر لیمی قارشی طرفه کچوب (پربوی) قصبه سنه کلدک . مقدا ملک پاشا افندمز مرحوم ایله ایات بوسنه دن معزول اولوب روم ایلینه کیدرکن بو قصبه یه اوغرایوب کچمشدک . اما شیمدی بو قصبه ده سهل طعام بیهرک یارار قولاغوزلر آوب تکرار نهر لیمی قارشی دودا قصبه‌سی خاکنه کچوب (۴) ساعتده طاشاقلر اوزره کیدرک نهر صاوا کنارنده (مارژیک مناستری) نه کلدک .

مارژیک مناستری . — بودیر عتیق نهر لیمه حائل عالی بر پشته اوزره مربع شکلنده قلع ، مثال کونا کون قبلری و سراپا رصاص خاص ایله مستور بر دیر معموردر . ایچنده بش یوز عدد رهبانی وار ؛ اهالیسی صرپ و بلغاردر . مسافرینه جان وباش ایله خدمت ایدوب ، آنلره چول وطوربه چیقارتمایوب آتلی کندیلری تیمار ایدرلر . صالمه یملر ویروب چیزمه و پابوچلر سیلوب کیجه و کوندوز خدمته طوروشورلر . یومیه اوچر کره هر کسه ما کولات و مشروبات کتیریرلر . غازی خداوندکار زمانلری راهیلری دولنه اطاعت ایدوب قالمشلر ، اوقافی چوقدر . جمیع نذرلری کلیر ، دین عیسی عشقنه دییه مسافرینه بذل طعام و بذل خدمت ایدوب دیبا ، شیب ، زرباف ، یورغانلر ، جامه خوبلر کتیریرلر . امعان نظر ایتک ایچون بودیر مزینک ایچنه کیروب تماشا ایتدم . التون ، کوموش قنادیل و صلیبهر ، اول قدر مصنع ذی قیمت آویزه لر ایله تزین ایدلمش بر دیردرکه مسک و عنبر

اوج آچقیه، بر قوزی اون آچقهدر. بر بوقیچسه یوغورت بر پتزه و سائر
ما کولات و مشروباتده اکا کوره‌در.

زیارتکاهلری. — عزیز مصلح‌الدین افندی، علی افندی، حسام‌الدین
افندی، حسن افندی نك پدر بزرگوارلری اولان حسین افندی بی زیارت
ایلدك. قدس الله اسرارهم.

بوشهرده اوج کون ذوق و شوقلر ایدوب جمله احبا و دوستان و عاشقلارله
شیخ افندی حضرتلریله، خانه من صاحبی زاعم جعفر اغا ایله و داعلا شەرق
یارار رفیقلر آلوب جانب قبله‌یه (۴) ساعت کیده رك (اوما نیچسه) قریه‌سنه،
آندن (طورنیک یا ییلاسی) نی، آشوب (۵) ساعتده پابلانیچسه قریه‌سنه کلدك.
بوقریه اوزیچسه ناحیه‌سنده معمور و آبادان کویدر. صرب، بلغار کوی بی اولوب
زعامت‌در. بورادن (ورچا) صوی آقاره و رچاصوی بی ابتدا اشتوانا طاغلرندن
کلوب اصطاری الیه خاککنده پربوی خانه قریب لیم نهرینه قاریشیر، لیم
نهری ده آرنا وودلق ایچنده کی بحور طاغلری قرینده پلاق قلعه‌سی طاغلرندن
کلوب فوچه شهری دینده درین نهرینه، درین ده صاوایه قاریشیر. بعده
بو پابلانیچه طاغنی ده آشوب بیک زنج و عنا چکدرک قبله‌یه اینوب (رودا)
قصبه‌سنه کلدك.

رودا قصبه‌سی. — سلیمان خان و زراسندن بر خیرخواه دولتک معمور
ایلدیکی بردر. بوسنه ایالتنده هر سک سنجانغی خاککنده پاشا متولسی حکمنده
یوز الی آچق قضادر. کنخدایری یکیچری سرداری، محتسبی، باجداری،
بودین قولی طرفندن خراج اغاسی، اعیان و اشرفی واردر. بوقصبه‌نک زمینی
نهر لیم کنارنده برواسع چمنزار قضاده باغ و باغچلی جمله درت محله‌لی، درت
محرابی ربطه مزین‌در. (۴۰۰) عدد تحتانی و فوقانی کارگیر بنا، باغ و باغچلی،
سرایا تحسته شیندیره اورتولی، جمله صوبا حاملی مزین خاندان زیباردرکه
جمله خانه‌لری عوارضدن و جمیع تکالیف شاقه‌دن معاف ربطه زیبادر.
(۳) عدد مکتبی (۲) عدد تکیه درویشانی، جمله ایکی عدد خان، بر عدد
حام راحت جان، الی عدد دکان واردر. بودکانلردن کرک خان و حماملرک

جانب شمالی و شرقیسی کشاده اولمغله هواسی لطیف اولوب وقت سحری کویا حلب دیارنده معرة النعمان شهرینه بکزر . آب و هواسنک لطافتندن اهلنک حسن و جمالی بر مرتبه درکه یاناقلری لعل کون در . اعیان و کباری الوان چوقه سمور و کورک و سنجاب ، زردوا کورک کیوب باشلرینه دستار محمدی صارارلر . آشاغی حاللی اولانلری چوقه اثواب و قوپچهللی چاقشیرلر و قالپاقلر کیرلر . بوشناقجه سویله شیرلر ، اهللیسی غریبی پک سورلر ، جمله تجار آدملردر . قادینلری سیاه فراجه کیرلر . آل ، یشیل ، قیرمزی چوقه فراجه کیمزلر . هپسی ده غایت مؤدبانه کزرلر ، اما چارشلی و بازاره کیرمزلر ، و کیرمکده عیبدر . جمله‌سی رابعه عدویه مرتبه‌سندده صالحه و حسن حال صاحبی خاتونلردر .

عمارتلری . — ایکی عدد دارالضیافه‌سی وارددر : اولای یوقاری شیخ حسن افندی تکیه سنک صبح و مسابای و کدایه نعمتی مبذولدر . آشاغی ده قوجه مصطفی پاشاخانی یاننده کی عمارتکده نعمتی ماه و سال بالغدو و الاصل دائمی در .

مدوحات صنایعی . — صاری ، نفقی ، یشیل رنگده سختیانی بتلیس شهرنده کنه معادلدر . استاد مجلدلری سحر مرتبه‌سندده کتاب مستطاب جلدلری ، مذهب ، مرقع و منقش پیش تخته دیویتلری یاپوب استانبوله هدا یا کوندریرلر . ارباب معارفدن مصنف و نکته‌دان عارفانی چوقه‌در . حتی حالا بر حیات اولان (جاری چلی) بردیوان ترتیب ایله مش ، حقا که کلام درر بارلرینی عیان ایله مش و استانبولی فهمی چلی به نیجه نظیره لر یازمش که سحر حلالدر . کلیات شهر . — بو شهر معمورک جمله خلقی و نعمتلری پاک اولدیغندن باشقه قالدیرملری پاک و شهر اهلری قالدیریم دوشه‌لی در . چوره‌سی کوه بالالر اولمغله نیجه یوز عدد عیون جاریه اولوب درت چوره‌سی طاغ و باغارددر ، خاندانلری بری بزدن عالی اولوب اهللیسی اهل ذوق و مراقددر . شهر غایت غنیمتدر ، چوره‌سندده یدی یوز پاره قرا وارددر ، بر کیله بغدایی اوج یوز قیه کلیر . خاص و بیاض آتمنکی مشهور اولوب بر قیه‌سی بر آقچیه و بر قیه ات

جامعنده، بری ده حسن افندی تکیه‌سنده اولمق اوزره ایکی یرده علم حدیث اوقونور. (۱۱) عدد مکتب اطفالی وار، صیانی رشید ونجیب اولوب ایبات و اشعار اوقومغه سلیقه‌لری پک موافق دوشمشدر.

تیکه‌لری. — (۹) عدد خانقاه آل عباسی وار. از جمله یوقاری قلعه آلتنده (حسن افندی تکیه‌سی)؛ صاحب تکیه حال حیاته اولوب (۴۰) بیك عدد مریده مالک بریشوای طریق اولوب مظنه کرام و فضلاهی دهر دندر. هر طرفه مشهور اولوب طریق خلوتیه‌ده شیخ علی الاطلاقدر. حمد خدا توحید و تذکیر لرنده بولنوب خیردعالرینی آلدق و دست شریف‌لرینی اوپمکله بهره مند اولدق. ایکی عدم حمام غاسلانی وار. بر عددده کاربانسرای واردرکه حسبی در. آشخی چارشی ایچنسه مرحوم و مغفوره قوجه مصطفی پاشانک کاربانسرای بی‌متی واردر، نیجه بیك آدم و آت آیر بر کارگیر خیراتخانه در. (۱۱) عدد تجارخانلری اولوب روم، عرب و عجمک بازرگانلری بو خانلرده ساکن اوله رق متاعلرینی فروخت ایدرلر، بعده هربری دیارلرینه کیدرلر.

چارشی سی: (۱۱۴۰) عدد معمور و مزین دکانلر در. بر کارگیر بنا، متین وقوی بدستانی، بش عدد قهوه خانه سی، بوشهر ایچنده ممرناس اوزره نهر ده چینا اوزره اوچ عدد آتاج کوپرولر وار، اوچ عددده متین، مستحکم، کارگیر بنامصنع جسرلر وار. از جمله محمد اغا کوپروسی وارکه تاریخی بودر:

محمد بک قرین لطف یزدان طولودر نام نیکی ایله افواه
کوروب جاری دیدی تاریخی داعی نه زیبا کوپری ایتدک بارک الله

سنه ۱۰۳۷

یوزی متجاوز صو ایله دوز اون دکرمنلری واردر. بوشهر ایچره نهر ده چینا اوزره واقع اولمش کونا کون مصنع دکرمنلر درکه هیچ بر دیارده بوکونه چرخلی و بوالوانده سنک خارالی اون دکرمنلری یوقدر. (۱۰۶۰) عدد نظرگاه، باغ ارم مثال روضه رضوانلر واردر. هر باغ آتی آچه عشر سلطانی ویرمکله شهر دیگر تکالیف عرفیه دن بری در.

شهر کرچه برقیالی، درملی، تپه‌لی زمین سنکستانده واقع اولمشدر اما

جامی، جہ خانہ سی، غلال انباری وار۔ باشقہ آثار عمارت یوقدر۔ شمال جانبہ ناظر اوج قات قبودر۔ اما قلمہ ایچایدہ اولمغله یکرمی عدد تیمارلی نفراتی واردر۔

شہرت انکیز شہر اوزیچسہ۔ — بوقلہنک جانب قبلہ وشرقیسندہقلعہدن یوقوش آشاغی یالچین کسمہ قیا یوللریلہ کامل ایکی بیگ آدیم اینوب قات قات برواسع اوز ایجرہ نہر دہ چینانک یمین ویسارندہ تختانی وفوقانی جملہ کارکیر بنا باغ وبانچہلی کلستانلی برشہر شیرین ومعمر اولوب جملہ (۴۸۰۰) اکثریا تختہ شیندیرہلی وکیرہمیت اورتولی خاندانلردر: زیرا ارباب زعامت و خاندانی بیحسابدر۔ ازجملہ زاعم جعفر اغا سرایی پک مکلفدر۔ اوج محلہ رعایا وخرابکنار خرسستانی، برحملہ یہودیسی واردر۔ ایرمنی، فرنک بحار ورومی یوقدر۔ اکثریسی لاتین صرپ وبلغاردر۔

جامعلری اوتوز درت محرابدر۔ ازجملہ معمر و مزین کارکیر (آلای بکی جامی): غایت مفرح دلکش صاف رصاص نیلکون ایلہ مستور برجامع پرنوردر۔ منارہ سی موزون در۔ (حسین اغا جامی) (حسن افندی جامی) (چری باشی جامی) (نامیدی زاده جامی) در (۲۹) قدرده محلہ مسجدلری وار۔ صلات عید و صلات دعای استسقاء ایچون بوشہرک تا عین الفلاندہ ونہر دہ چینا کنارندہ بر نمازگاہ واردر کہ (۴۲) بیلدن بری سیروسفر ای تیدی کمز اسلام دیارلرنده بویلہ آرامگاہ صفا کورہ، مشزدر۔ دائراً مادار طولی کامل (۲۰۰۰) آدیمر۔ بر آدم قدی قدر کارکیر ومتین دیواری وار (۴) قپوسی وار مصلانک ایچی جملہ اوج آسمانہ سر چکمش چنار، اخلامور، قواق، بید سر نکون، عرعر، سروی، دقہ اغا جلرینک شکوفہلری رائحہ طیہسندن عبادتکارانک دماغی معطر اولور۔ بومصلاہ صیف وشتانک، شمس آتشتابک تأثیری اولمایوب اشجارینک ظلی حمایہ سندہ جملہ مؤمنان طاعت یزدان ایدرک شہرک اعیان وکبار علماسی آراسندہ بورادہ نیچہ مباحث علوم جریان ایدر پاک وپاکیزہ مسیرہ اولوب جانب وقفدن (۴) عدد بوایی واردر۔

شہرک اوج یرندہ علم تجوید اوزرہ قرآن تلاوت اولنور۔ بری آلای بکی

پاره معمور و آبادان کویلی و ار ؛ مقتیسی ، نقیب الاشرافی ، اعیان و اشرفی ، غایت چوقدر . سپاه کتخدا یری ، یکدیچری سرداری ، بودین قولی سرداری ، بودین قولی طرفندن خراج آغاسی ، محتسب آغاسی ، شهر کتخدایی ، با دار آغاسی ، معمار آغاسی ، دزدار آغاسی واردر .

اشکال و زمین قلعه اوزیچسه . — ده چینانهری کنارنده طوقات قلعه سی کچی یالچین سر آمد عالی قیا اوزره مربع الشكل ، شدادی بنا بر قلعه و عنادرکه دائراً مادر جرمی اوج بیك یوز آیدمدر . اطرافنده قرق بر قله (۴۰۰۰) عدد دندان بدن واردر . دیوارینک قدی قرق یدی آرشون عالیدر جوانب اربعه سی چاه غیا مثال قناره اوچوروم قیا اولمغله بر طرفنده خندق یوقدر . کرچه جانب غربی ، شمال و جنوبی سی طرفنده حواله لری واردر اما اما خیلی مسافه بعده طاعلردر و او طاعلردن بو قلعه یه یوروش ممکن دکلدر . زیرا حواله اولان طاعلر ایله بو قلعه آراسنده ده چینا صوینک جبران ایتدیکی یر بردرک اسفل دره درکه انسان آشاغی باقغه جرأت ایدمز برحال ایله بو قلعه یه لاغم و طوپراق سورمک کار ایله مز . کرچه زمانمک صاواش پرخاشنه کوره صدمات طوب آهنینه طیانمک تیز منهدم اولور . اما بوجه ایله یوروش ایله یاننه واریلماز زیرا بر بورونده یالچین پشته اوزره وقع اولمغله اوج طرفنی ده چینا نهری احاطه ایتشدر . اودره او قدر درین درکه قلعه دن بر طاش آتسه ک دره یه انجق خیلی زماندن سوکره اینر . حاصلی بو قلعه یه محاصره ایله دیوارلرینه طوب اورولسه ینه ایچروده کی اولانلر سنک خارا مغارلره کیروب قورشونلریله قلعه نک یاننه کیمسه نی براقاز . استاد بنا بو قلعه نک ده چینا صوینه آق دینی محله بر قله بالا و عظیم بنا ایدوب بو قلعه دن سکسان قولاج اورغانلری چرخ دولابله قوشوب آشاغی ده چینا نهرندن صو چکدیکنی اصلا دشمن کوره مز . بوراده یالچین قیالردن نهر ده چینانک جریان ایتدیکی صداسی رعد کچی کورله یرک آدمی اصم ایدر تابو مرتبه طاشقین و جوشقون بر کوچک صودر . درون قلعه ده جمله اون خانه واردر : دزدار ، خطیب ، کتخدا ، امام و مهتر باشی اولری و ابوالفتحک بر کوچوک

قونیک، دوروزونیک قریہ لینی کچوب قناچسہ صوینی جسرنندن عبورایلدک. بوده قرہ طاغدن کلوب بلغراد یولی اوزرنده موراوایہ قاریشیر . صوکرہ (غوبنہ غوز) قصبہ سنہ کلدک. صرپ کوی اولوب قضاسی اوزیچسہ شہریدر بلغراددن بری اسمارینی یازدیغ کویلرک اکثرینی ۱۰۷۲ سنہ سنده آرنہ. وودلق اسکندریہ سنہ کیدرکن توصیف ایتشدک. سردنا، دوبرونا کویلرینہ دہ اوغرادق (دونا دوبرینا) کوینہ کلدک. «کوزل قرال قاریسی کوی» دیمکدر دونا دوبرینا وسائر اوزیچسہ خاکندہ کی قرایی (۱۲) ساعتہ عبور ایدرک جس دوبریچسہ کوینہ کلدک. بوده اوزیچسہ خاکندہ اولوب صرپ وبلغار کویدر. بوقریہ ایچندن (اشقراپش) نہری کچر، بوصولخی قرہ طاغک طرف جنوبیسنندن طلوع ایدوب بوقریہ دن کڈ ایدرک پورغہ جق قصبہ سی دیندہ اوزیچسہ صوبینہ قاریشیر، ایکسی برلشوب چاچقہ قصبہ سی قربندہ موراوایہ دوکولورلر . صوکرہ ینہ جانب جنوبہ کیدرک هوطان، دوبرودو، توردیک، سولنو قریہ لینیہ اوغرادق . بونلرک جملہ سی اوزیچسہ خاکندہ صرپ وبلغار کویلری اولوب نیچہ لری تیمار وزعات ، نیچہ لری دہ خاص ویا وقف اللہدر، بوقرایی ۱۳ ساعتہ عبور ایدوب (اوزیچسہ) شہرینہ کلدک .

اوزیچسہ شہری : صرپلر «اوزیچیا» دیرلر. معتبرلاتین تاریخندہ بوشہرک ایلک بانسی (شلمتی بان) کوسترلشدر. کتاب بونی سواد اعظم اولق اوزرہ وصف ایتش . بعدہ ملوکن ملوکه انتقال ایدرک آخرکار فاتح سلطان محمد خان غازی بوسنہ یی فتح ایتکہ کیدرکن بو اوزیچسہ لیر قورقولرندن قلعه نیک مفتاحلرینی اسٹمان ایلہ سلطان محمدہ تسلیم ایدوب درون حصارہ کفایہ مقداری عسکر ، جبہ خانہ ، مهمات لوازم قویوب فاتح حضرتلری ، آق شمس الدین حضرتلری، صدراعظم ولی محمود پاشا بو شہرک معمور و آبادان اولوب دشمن لندن ضربہ بیمہ سی ایچون خیر دعالر ایتشلر .

اوزیچسہ شہرینک حاکم لری . — قانون سلیمان خان اوزرہ بو دین ایالتندہ سمندرہ سنجاغی پاشاسنک خاصی اولوب اوچ یوز نفر آدملہ حاکمی وویوادا اغادرہ یوزاللی آچہ پایہ سیلہ شریف قضا اولوب ناحیہ سنده (۱۱۰)

سنجاغنه متصرف اولان سهراب محمد پاشايه « قيتزه امدادينه كله يوب هر سرك سنجاغني بر خوش محافظه ايده سين . و نديكك قطور قلعه سندن دشمنه باش چيقار تما يوب محاصره ايده سين » ديه امر شريفلر ويره رك كوندردى . حقير صدر اعظم كته خدا سندن سهراب محمد پاشايه و والده سنه مکتوبلر آلوب كيتدم . صدر اعظمه قيتزه امدادينه روان اولدى .

بلغراددن هر سرك سنجاغنده سهراب محمد پاشايه

محافظه امرلى كوتوردى كمنز

۱۰۷۴ ره مضانك يكرمى اوچنچى كوني بلغراددن قبله يه حواله قلعه سنه طوغرى كچوب (۸) ساعتده (دوزاي) قريه سنه ، (پره بو) ، (اپسوويك) (باروشوجا) آدى معمور خرستيان كويلرينه اوغرادق . بونلر هپ سمندره سنجاغني حكمنده در . بوقرايى ۱۲ ساعتده طاغ ، بل ، خيابان و بوستانلر آشهرق كيدوب (پسترچسه) قريه سنه كلدك . صوكره تره بوشنا اسمرلى قوواج ، دودوجان ليه ، كويلرينه اوغرادق . محصولدار صرب كويلرى در . بونلرى (۱۰) ساعتده كچرك (موراويچه) قلعه سننده بر يايلا اتكنده قايماق وبال ييه رك نيجه ذوق و صفالر ايدرك (ليم) نهري كنارينه كلدك . ليم صوبي پاخت قريه سندن چيقوب ينه سمندره سنجاغني خاكنده والويه قصبه سنه قريب قولياريه نهرينه و ايكيلى بردن صاوايه دو كولور . صوكره قدينسا لوقه و اصلا قوچهدن كلوب قره طاغ يايلا سنى آشهرق حيدودلرندن كوچ ايله جاتمزي قورتاروب عظيم درخت منتهالر سير ايتدك كه هر بر شجر بالا اوج آسمانه منقلب اولمش و هر بر يني انجق اوزر آدم قوجاقلار . بوقرايى و قره طاغ يايلا سنى كچوب (بانیه) قصبه سنه كلدك . بو قصبه يى ۱۰۷۲ تاريخنده توصيف ايتمش ايدك . بو قصبه ايچنده كى ويچنا صوبي اوزيجه طاغلرندن كلوب بوايلىجه دره سندن كچر ، چاچقه قصبه سى ديبندن كچوب نهرموراوايه ، اودخى طونه يه ملاقى اولور . نوو وچين ، قوش

حکمت خدا تکرار قیثرہ قلعہ سندنہ یتر حسن پاشادن ، سکتوار
 قلعہ سندنہ کی کورجی محمد پاشادن، بودیندہ کی سردار علی پاشادن، استرغونده کی
 چرکس بکر پاشادن، نوغرادده کی حمزہ پاشادن، لوه قلعہ سندنہ چاظرہ پاظرہ
 علی پاشادن، استولنی بلغراد قلعہ سندنہ کی حاجی مصطفی پاشادن جملہ فریادجیلر
 کلوب «حالا نمسه چاساری یدی قولدن اوزر لریمزه کلمک اوزرہ در» دیہه قانلی
 کاغدلر کتیر دیلر . اوآن بودین وزیری آبازہ حسین پاشا دخی او یواردن
 «الحکم لله ! نیتره قلعہ سنی دشمن محاصرہ ایتدی بزده عسکر جمع ایدرک
 قلعہ نیتره امدادینہ یتیشدیکمز ائنادہ درون حصارده محصور اولان غزرات
 عجول عجلہ ایدوب قلعہ نیتره بی دشمنہ ویرہ ایله ویرہ رک حالا ہبسی قلعہ
 او یوارہ کلشدر در . پادشاہ صاغ اولسون . قلعہ نیتره بی سلطانتک فرمانیلہ
 بو قولک فتح ایتشدم . ان شاء الله افندیک ایام دولتندہ ینہ بن فتح ایدرم .
 ہان دولتکدہ قلعہ او یواری محافظہ ایدر . اما سلطانتک ، دشمنک یوژون
 طرفدن برقاچ دیلر طو تدم : نمسه چاسارینک ، قیز قرالک دانمارقہ قرالک
 زرین اوغلی ، بکان اوغلی ویدی عدد ہر سکرک اون ایکی بانک جملہ یوزبیک
 عسکر ایله قیثرہ قلعہ سی اوزرہ کیتمکی شاوورہ ایتدکلرینی ودر منحو سولرندن
 لشکر عظیم ایله قیثرہ اوزرہ کیتدکلرینک صحت خبرینی آلدیم . سلطانتک بر آباق
 اول قیثرہ قلعہ سنے تاتار عسکرینی کوندروب سعادتہ سن دخی قیثرہ اوزرہ
 عزیمت بیورہ سین وقلعہ او یوارده بزى دخی خیر دعادن فراموش ایتیمہ سین»
 دیہه خبر مو حش کلانجہ ہمان اول آن صدراعظم صاحب قران طوغلر ایله
 سنجاق رسول اللہی بلغراد سرای حولیسنہ دعا و ثنا ایله چیقاروب ۱۰۷۴
 سنہ سی رمضانک یکر منجی کونی جمیع امت محمدہ صائم الدہر ایکن افطار
 فرمان اولندی . بو افطار تریا کیلرک پک خوشنہ کیتدی .

صدر اعظم یوم مزبورده بلغراد دن صاوا اوزرندہ کی جسپردن عبور
 ایدرک زمون صحرا سندنہ مکک ایتدی و بورادہ اوچ کون تقاعد فرمان اولندی .
 جمیع ایالت و سنجاقلردہ قیشلہدہ اولان میرہیران و امراہ او امر شریفہ ایله
 قپوچی باشیلر طاغیلوب کیتدکلرندہ حقیرى دخی بالذات صدراعظم ہر سکرک

ینتر حسن پاشایه برخلعت فاخره کیدیره رک قنیزه نك دروننه بش بیك عسکر امداد قوبوب قلعه نك ذخیره مهمات ولوازمی کوردی. آندن سکتوارده مشتایه قرار و یروب جمله قلاعه کفایه مقدار عسکر کوندره رک سلیمان خان تر به سی قلعه سنی، یجوی قلعه سنی ترمیم و تعمیر ایدرکن کفلی بکر پاشا بک کیچ کلدکه « نیچون امداده کیچ کلدک؟ » دیه باشی کسوب صدراعظمه عرض ایلدی و نیتره قلعه سنی ده دشمن ضبط ایلدیکندن کورجی پاشا بوقلعه ایچون حسین پاشایی خلاف انها و عرض ایلدی. اما بوائنده زرین اوغلی و بکان اوغلی فرجه بولوب عسکر اسلام سکتوار آلتنده جمعیتده ایکن نهر دراوانک و لب اووا قلعه سی طرفندن اون کزیده دشمن کوندروب بوکره مراملری اوزره اوسک کوپروسی احراق ایتدیکی و کورجی محمد پاشانک عسکر اسلام ایله سکتوارده قالدینی خبری متروویچه ده صدراعظمه کلوب دشمنک یکی قلعه یه فرار ایتدیکندن مذکور قلعه لرک دست اعدادن خلاص اولدیغنه جهات جهات حظ ایدوب وزیر اسماعیل پاشایی اوسک کوپروسی مجددآ اعمار ایتکه مأمور ایدرک مهاج بکنده کوپرولر اعمار ایتک ایچون فرمانلر کیتدی. کوندن کونه عسکر اسلام قشله لردن کلوب قنیزه، سکتوار، یجوی قلعه لری نه امداد کوندرلدی، بعده صدراعظم متروویچه قصبه سندن تکرار بلغراد قشله سنه عودت ایلدی.

اولا متروویچه دن جانب شرقه کیده رک (پارقه) منزلنه کلدک کیچیلن عذاب الیمه قارشیلق جناب الله برکشاده هواسی لطیف و یروب جمله چکدی کمز رنج و غنالی فراموش ایتدیردی. بو حقیر بووادیده (ان مع العسر یسرا) مضمون شریفنی مشاهده ایتدم. جانب شرقه ینه سرم صحراسی ایچنده سهل شتا چکدرک (زمون) صحرا سنده منزل آلدق. حمد خدا بوراده ده هوا کشاده اولوب مقدما زمون صحراسی زمیننده قالان دمیر قازیقلرک نیچه سی بولنوب و نیجه خرسزلرک سرقت ایلدکلری مال و اشیا آلتدی. بعده تکرار قلعه بلغراد قوی البنیاد شهرینه داخل اولوب کامل اوچ یچق آی ذوق و صفالر ایله جمله اعیان و اشرافی ایله جان صحبتلری و حسین بیقرا فصللری ایلدک و بویله جه ایام شتا مرور ایدرک بهار کلدی.

باشہ قوی، یوب رسطح آئندہ ساکن اولدم، آنلیمی دخی آخوره قویما یوب همان ساللامہ بیلرینی آصدم و جانمزی بسله یوب سفر تدارک لرینی کوردم . حمد خدا دردنجی کون قارسکونت بولہرق خلقک یوزی سہل کولدی . بو، تولدہ امر پادشاہیلر یازیلوب اوسکده قالان کورجی محمد پاشا سردار اولہرق قلبہلی . مصطفی پاشا ، قیلان پاشا ، ابراہیم پاشا، کفہلی بکر پاشا، اون اوٹہ یکیکچری، اتی اوٹہ جبہجی، بش اوٹہ طویچی دخی محمد پاشا ایلہ قرق بیک عسکر تعیین اولنوب قیژہ وسکتوار و اوسرحدہ اولان قلعلرک امدادینہ روان اولدیلر .

اما حکمت خدا بو محلدہ سرحد بکلرندن ، دزدار اغاردن فریاد نامہلر کلوب سلطان سلیمان مرحومک باغرضاق ، جیکر و قلب شریفلرینک ترہہسی ایلہ بوبوفجہ ، پرہزنسہ . شکشد قلعلرینی ، پجوی قلعلہسنک طشرہسنی ، اوسک کوپروسی یاقوب داردہ قلعلہسنی دشمن آلدینی و حالا پچوینک ایچ قلعلہسنی محاصرہ ایدرک دوکدیکی خبری فریادجیلرلہ کلنجہ همان صدراعظم یانندہ اولان عسکری دہ جملہ اوسکدہکی کورجی محمد پاشایہ کوندروب آردلری صیرہ زومبور قلعلہسنندہ قیشلایان تانار خانی زادہ احمد کرای خانہ مؤکد امر شریفلر یازیلوب سکسان یدی بیک تانار ویالی آغاسنی دہ قرق بیک تانار ایلہ اوسکدہکی کورجی محمد پاشا سردار یاننہ مأمور ایلدی . جوانب اربعدہکی غزاتہ دخی ، مؤکد امر لرلہ صدراعظم اغالری کیتدی . بش کوندہ کورجی محمد پاشانک یاننہ المشی بیک کزیدہ عثمانلی عسکری (۱۲۷۰۰۰) قریم عسکری ایلہ یالی تاناری عسکری جمع اولوب اوسک کوپروسی احراق اولمشیکن جملہ عسکر اسلام کورجی محمد پاشا ایلہ قیژہ، سکتوار وسائر دیار قلاعنک امدادینہ توجہ ایتدکلرندن کفار دوزخ قرار ایشی ایشیدوب قراری فرارہ تبدیل ایلہ پچوینک طشرہ حصارندن چیقوب بوبوفجہ ، پرہزنسہ قلعلرینی دہ براقرق قیژہ وسکتوار قلعلری آئندن کچر وقاچہ قاچہ نہر مورا کنارندہ کچ قیوار قلعلہسنندہ قرار ایدر . کورجی محمد پاشا دخی بو قدر دریا مثال عسکرلہ دشمنی قوغرق تا قیژہ قلعلہسنہ واروب

ده دمیر قازیق-لمری قیرلدی . خیمه‌لری قات قات دورمه‌سیوب هرچادری قورولمش کبی قاص قاتی سیدسخانه وبارخانه‌له تمحیل ایدوب ال آباق اوزره طوتمادن قالدی . مهترلک بوری وزورنا چالغه اقتدارلری قالمایوب نیجه بازگه اوردو یرنده قالدی . کیمی پیساده ، کیمی آتلی کیدوب قارده هنوز آرام ایتدیکندن اوشدت باران وشتاده انواع زحمت چکهرک (۳) ساعتده (قیولی) منزله کلدک . بومنزله دهه قازیق‌لر یره کچه‌دیکندن مورخین عثمانیه بوسفره (دمیرقازیق کچمزسفری) دیدیلر . اوکیجه چکیلان صووق عذاب الیمی هیچ برتاریخده چکیلمه‌مش وکورو له‌مش در .

بورادن قالقوب اسلوب سابق اوزره (۵) ساعت قار اوزره کیدوب یارقا منزله کلدک . بومنزله بردیی، برچیغ . برشپه . بر بورمه صاوروتی ایله رخ عقیم وباد صرصر اسوب نه‌خیمه ونه‌خرکاه یرنده قالمایه رق جمله برهوا اوله رق هرکس (انالله) ایتی تلاوته باشلادی . بو تلج جمیع دوه‌لری ییقوب آت و قاطرلری بر برینه قاتمغله بوهامونده دواب سرسری کزر و خدام جانلرندن ییزار اولورلردی . نه حال ایسه بوکون ده بویله کچوب اوکیجه برف بلاسی صباحه قدر دیکمدیکندن هرکس خیمه سننده وغراری دیننده یاغورلغنی کییوب بوزولمش یاتارلرکن نصف‌اللیلده بر روزکار اسوب جمله آت و قاطرلر تارومار نیجه غریب آدملر صووقدن قیریلوب طوکه قالمشله و نیجه قره خرسزلر چادرلری یا مشلر وغرار لریله یوکلری آلوب کیتمشلر . علی‌الصباح حشرونشردن بر کون اولوب و او یلا ایله بو محلدن قالقهرق (۶) ساعتده متروفچه‌یه کلدک . عسکره قوناقلر و یریلوب هرکس جنته کیرمیشه دوندیلر ، بوراده اوچ کون تقاعد فرمان اولدی . اما نیجه آدملر بو شهرک خانه‌لرنده علو علو آتش یا قهرق آتشلر باشنده کوزلری اعما اولدی و نیجه‌لری ده او قدر صووق کچمشکن آتش باشنده طوکه قالدی . خدا بو شهرک خلقک آباو اجدادینه رحمت ایدوب کندیلره سعادت دارین میسر ایده ! جمله اهالی و لایت اون قدر اوک اهل و عیال‌لرینی براوه قویوب حریم‌لرینی بیله غزات مسلمینه قیشله قوناق و یروب کندیلری اختیار زحمت ایلدیلر . اما بو حقیر بر تقصیر اصلا خانه‌یه کیرمه‌یوب و خدام‌لریمی آتش

قان ایله یازلمش و آتش ایله دلیک ، دلیک ایدلمش مکتوبلر تیشنجه همان او آصف دلیر شدت شتاده طوغلری سرای حولیسنه چیقاروب بلغراد ایچره نادیلر ندا ایتدی . وقیشلهده اولان وزرا وامرا ومیرمیرانلره برر اوامر شریفه کیدوب جمله‌سی پراکنده و پریشان اولدیلر . شهر بلغراد ایچره ارباب دیواندن ، موجود قپو قوللرندن دوزیر اغارلندن اون بیک قدر عسکر بولنوب جمله‌من بلغراددن (دمیرقازیق) سفرینه آلام و شداند چکهرک روان اولدق . او قیش و قیامتده صدراعظم بلغرادده موجود (۱۰) بیک عسکر ایله سنجاغ رسول مینی آچوب بر آلائی ایله چیقارق صاوا اوزرنده کی کوپرویی کچدی . صحرای زمینده بش قاریش قار اوزره عسکر عاجز ؛ چادر قورمغه نه قدر جهد ایتدیلر سه صحراسنک زمینی بوز طنوب کویا پولاد نخشوانی اوله رق قازیق کچمز اولدی . عسکر بو صحراده آتی النده خیمه و خرکاهی اوکنده برک خزان کبی تیر تیر تیره یوب نیجه بیک بی آدم خصوصاً صورتا بی آدم اولان تریاکیلر جان عزیزلرندن بیزار اولدیلر . اما نیجه ایش کورمش کچیرمش مردان میدان غرار و بار تقیلارینی اطرافلرینه دیزوب چوره‌سنه خیمه‌لر قوره‌رق طنابلری غرارلره باغلادیلر و بویله جه نیجه چادرلر قوردیلر . اما آنلرک قازیق‌لری یره کچمه دیکندن جمله عالم حیرته قالوب آتلر صحراده کی قار اوزره سرسری کززلردی همان صدراعظم جبه خانه‌پادشاهیدن دمیرقازیق‌لر کتیردوب بلغراد دمیرجیلرینه ده قازیق‌لر ایصهارلاندی وزیر و نیجه ارباب دیوانک خیمه‌لرینی دمیرقازیق‌لره قوردیلر . اما خدا بر خوردار ایلیه بو حقیرک غلاملری ایش کورمش و دور نبرد کچیرمش اولدقلرندن اول آن آتش یاقوب تجره ایچره قار اریده‌رک قاینار صو اولنجه نیجه یرلره دوکوب یر یومشاق اولنجه همان اومحله قازیق‌لری قاهره ق آتلری باغلادیلر و هر آتک باشنه صمان اصوب قوردقلری چادیره ده اعرافه کیرر کبی کیردیلر . بو حال سائر اعیان کوروب آنلرده قاینار صولرایله قازیقی چاقوب خیمه قوردیلر . قره قوللوقچی خدامک بوسفرده ، چک‌دیکی تعب و شداندی رنج و عنای الله بیلیر علی الصباح بووایدن قالقارلر قازیق‌لر یرندن چیقما یوب و چیقارمایه چالیشانلرک

ایمش، اسمنک تصغیرینه رغباً کوزل قصبه جقدر. اما معمور و شیرین در؛ یولدن صابا واقع اولمغه امین و آسوده در. بوده سمندر بکنک حاصلتی، و یووادالغی در. یوزاللی اچمه پایه سیله قضا اولوب (۱۱۰) پاره معمور قراسی واردر، رعایایی پوتور، بوشناق، صرب، بلغاردر. مسلملری جمله دیزلری کوزنده قیصه جق چوقه طولملر و الوان چوقه قالدقلر کیوب بوشناقمه صر بجه بلغارجه سویله شیرلر. حاکمیرینه غایت مطیع و منقاددرلر، برحاکمی دخی سپاه کتخدایری در، یکیکچری سرداری، جراح اغاسی، بودین قولی طرفندن کلیر. قصبه اون بر محله در، (۱۰۶۰) عدد تختانی، فوقانی تخته شیندیره و کیره میت اوتولی باغ و باغچه لی اولری واردر (۱۰) محرابدر، (۳) مدرسه (۴) تکیه (۶) مکتب صیدانی وار. باغ و باغچه سی فراواندر. قصبه ایچندن جریان ایدن دیتنا صوی اوزیچمه شهری ایچندن آقوب بوپوز غاچمه اوغرایه رق بوندن آشاغی کیدوب (ایشقراپش) نهزینه قاریشیر. ایشقراپش دخی اوزیچمه طاغرایله رودانیک طاغلرندن جمع اولوب دیتنا صوینی آلدقندن صوکره چاچقه قصبه سی قربنده موراوایه قاریشیر.

جانب غربه (۱۴) ساعت کیدوب (قدینا لوقه) قره سینه کلدک. بلغار کوبی اولوب معمور و مزین در. ینه طرف غربه سمندر سنجانغی خاکی ایچره یوزلرجه معمور کندلری (۱۲) ساعتده عبور ایدوب (بلغراد) داخل وافدیلر منزله اول مشتاده جان صحتلرینه ینه نائل اولدق.

۱۷۰۴ سنه سی رجب الفردینک غره سنده و شدت شتانیک زمهریرنده جهانی قار رحمتی قاپلایوب برکیمسه نیک قپوسندن طشره چیمغه اقتداری اولمادینی کونلرده صدراعظمه قیژه والیمی ینتر حسن پاشادن، سکتوار بوپوفجه، بره زانسه، شقلفوجیه، آلب اووا قلعه اغالرندن، اوسک، مهاج، پچوی، سکسار، شیمونطورنه بکندن و دهانجه قلاعدن فریاد جیلر کلوب

الحق بوربطہ نك شرفندہ کی قلعہ قیاسی دیندہ یوزلرجه یردن آب حیات کبی بوز پارہ سی صولر جریان ایدوب آسیابلی دوران ایتدیریر . تموزده بوصولر دن اوچ یودوم ایچیلمز نا بو مرتبه صووق صولری وار . صانکه اوچ درت آدم برطوقلی قوزی بیمکه قادر ، او قدر سریع الهضم در . هواسی ثقیلدر . اما خلقی غایت حلیم وسایم ، اوغوز وغریب دوست ، سفره صاحبی آدملر در . بعدہ بو قصبہ دن قالقوب ینہ جانب قبلہ یه (۷) ساعت عمارستانده کیدوب (چاچقہ) قصبہ سنہ کلده . زمان قدیمده معمور کوی ایمش ، مرور ایام ایله آب و هواسی لطیف اولدیغندن خلقی تناسل بولہرق حالا برباغ ارم مثال ربطہ زیبار . بوہ سمندرہ سنجاغی بکنک خاصی اولوب حاکمی وویواد . سیدر ، یوز الی اچہ پایہ سیلہ شریف قضا اولوب جملہ (۹۶) پارہ معمور کویلی وادرد ، سپاہ کتخدا یری ، یکچیری سرداری ، محتسی ، ثقیب الاشراف وکیلی وار . شهر نهر مورواوا کنارنده واسع وکشاده بریرده معمور و آبادان . مزین باغ و باغچلی ، مشبک بوستانلی بر شیرین قصبہ جقدر . نهر مورواوا دخی بو محل طاغلرندن کلوب جانب شمالہ جریان ایدرکن (بغودینا) پالانقہ سی قربندہ کوپر یلو محمد پاشا مرحومک بنا ایتدیکی آغاچ جسر آلتندن کچوب سمندرہ ایله کویلوچ قلعہ سی آراستده نهر عظیم حانی آلہرق طونہ یه قاریشیر . اما حقاکه بو قصبہ خلقی صلحای امتدن حال صاحبی ، اهل عرض و بی غرض آدملر در . قصبہ لری دعالری برکاتیلہ معمور اولوب جملہ آتی محلہ و (۶۰۰۰) عدد کیرہ میت و شیندیره تختہ اورتولی تحتانی و فوقانی اولر در . یدی محرابی اوچ مدرسه سی وار . بو شهرده طالب علمہ رعایت ایدر لر . زیرا علماسی نادر در . حتی اولاد عربہ پک التفات ایدوب حاج الحرمین در دیبہ رعایت خاطرینہ بذل مقدرتہ اهل و عیال صاحبی ایدر لر . اوچ تکیہ سی ، درت مکتب صیانی ، ایکی عدد خانی ، برحمای ، یکر می عدد دکانی وار . آب و هواسنک لطافتدن کوزلری چوقدر .

بورادن قالقہرق ینہ جانب قبلہ یه معمور و آبادان نحلستان یرلری (۵) ساعتده کچوب (بوڑه غجق) قصبہ سنہ کلده . بوہ اولین اعصارده بر قریہ

رودونيك قلعہ سی . — بانيسی صرپ قرالردن ميلوش قرالدر .
 ييلديرم بايزيد خان ثاني فتح ايله مشدر . صوكره ابو الفتح بلغراد غزاسنه
 كيدرکن بونی امان ايله فتح ايله مشدر . صوكره دشمن انه كيرمشسه
 (۹۲۷) تاريخنده ماه جمادی الاخره نك اون برنجی كونی دشمن صولت
 عثمانیه په مقاومت ايده ميه جكنی ييلوب دروننده كيلر قلعہ يی امان ايله صالحلی
 يحيي بکه تسليم ايدرلر . حالا او عصر دن بری دست آل عثمانده اولوب
 سمندرہ سنجایي بکينك خاص هايونندن افزاز اولمش صو باشيلنی خاصيدر .
 يوزاللی آچہ پاه سيله محصولی قضادر ، ناحیه سی (۷۶) پاره معمور قرار
 كتخدا يری يکيجری سرداری وار .

اشكال قلعہ رودونيك . — اوج سمايه سر چكمش بر كوه بالانك
 ذروه سنده شكل خمس ، سنك بنا بر كهنه ويراندر كه سمندرہ لی غازی بالی بکه
 بر كره بو قلعہ خلقی عصيان ايمكله غازی بالی بك دخی محاصره ايدوك
 اساسندن خراب ايله مشدر ، وقت شتاده ايچنده چوبانلر ساكن اولور .
 واروشی . — قلعہ نك يالچين قياسنك جانب غريبسنده بر واسع دره
 ايچنده باغ وبانچہ لی يرده جمله يدي عدد محله مسلم وغير مسلمی واردر . سكر
 يوز تخنه اورتولی اولری وار ، (۱۱) محرابدر . اوج مكتب صيدانی ، بر حمام
 كيشی وار ، صوي لطيف دره . سكسان قدر دكاني وار . جمله خلقی بو طورچه
 كلمات ايدوب چوقه اثواب و قوبچہ لی سرحدلی چاقشـيرلری و قبادی
 ياپوشلر و چوقه قالپاقلر كيوب تجارت ايدر . صرپ ، بوشناق رعایاسی
 نامدار ومالداردر . قادين وقيزلرينك بر كونه طرفه اورولی صاچلری
 واردر . قيزلری باش اورتولی و نيچہ لری تاقیه اوزره كونا كون كوموشلر
 وباقه آقجهر ديزرلر . بر طرفه اثوابلی ، فيستانلی ، باشلری اوركولی رعایا
 قيزلری در . بو قصبه قلعہ نك طانگی آلتنده اولمغله شرقيسنده طاغ شهره حواله
 اولديغندن شهره كامل آلتی آی كونش طوقونماز . اوكون اوزوننده سهل
 كونش طوقونوب ينه بعدالزوال زائل اولور غريب بر زميند . واقع اولمش
 بر قصبه عجيبه اولوب درك اسفل وار بردياردر ، هوا سی دخی غایت ثقيلدر .

صدر اعظم دخی قاقوب (وولقوار) قلعہ سنہ کلدک . جسر باشندہ کی ہندی بابا سلطان زیارتی زیارت ایتدم ؛ زیرا مقدا سفرہ کیدرکن بونی واقعہ مدہ کوروب «ان شاء اللہ سالماً ، غانماً» ینہ واصل اولورسین « تبشیرینی آلمشدم . حمد خدا ینہ سلامتہ بواستانہ ینہ کلہرک قربان ونذر ویروب روح شریفیچون بر ختم قرآنہ شروع ایلدم ، ہمتلری حاضر اولہ . صوتنی ، طوراسک پالانقلرینی عبور ایدوب (میترویحہ) قصبہ سنہ کلدک . بوقصبہ اہالیسی عسکرہ ضیافت ایتدیلر ، غزات مسلمینک خربندہ لری بیلہ یمک یمدن مستغنی اولدیلر . صوکرہ (وویقہ) قریہ سنہ کلدک ، بورادہ زرین اوغلی وسائرہ ینی نہب وغارتہ کیدن قبیلان پاشا خائب وخاسر بیکلر جہ آت وجاندن آریلہرق کلوب بی تاب وبی مجال حضور صدر اعظمہ احوال پرملالی برر ، برر نقل ایدرک قیشلاسنہ کیتدی . آندن ینہ سرم صحراسی ایچرہ کیدرک صاوا اوزرہ عظیم کوپرونی کچوب آلائی عظیم ایلہ کیدرکن بلغراد قلعہ سی برچوق طوپلر آتہرق شادمانلقلر ایتدی بلغرادہ سلامتہ داخل اولدق .

بلغرادہ صدر اعظم آغالرینہ قیشلالر ویریلوب حقیرہ دخی ابراہیم کتخدا افندیملک یانندہ برقوناق ویرلدی . شب وروز دستور اعظم و صدر اعظم افندیملزہ ابراہیم کتخدا وسائر اعیان وکبار ایلہ حسین بیقرا فصللری ایدوب کیجہ منز قدر کوندوزمن عید اولوردی . چکدی کمز آلام وشدانڈی جملہ فراموش ایدرک صبح وشام خلاق عالی ثنا ایدردک .

صدر اعظم بلغراد مشتاسندہ ایکن صدر اعظم آغالرینہ سمندرہ سنجاغی ویریلوب بو حقیرہ دخی برکوی مشتہ احسان اولندقدہ بلغراددن سمندرہ سنجاغندہ کی (بوژا فاجق) قضاسنہ ذخیرہ نہا تحصیلنہ کیتدک .

اولاً بلغرادن جانب قبلہ ینہ (۸) ساعت معمور و آبادان قرا ایچرہ کیدوب (دوڑای) قریہ سنہ کلدک . سمندرہ خاکندہ بلغراد قضاسی ناحیہ سنندہ غایت محصولدار صرپ کویدر . اما غایت معمور و مزین در . بورادن ینہ قبلہ ینہ (۹) ساعت کیدوب (رودنیک) بلدہ سنہ کلدک .

قومیه‌رق جان قورتاران قلعه‌سنى كچوب جانب قبله‌ده (پنئیلی) پالانقه‌سندہ منزل آلدق آندن فولده‌وار، پاخش، طول‌نا پالانقرلینى كچدك. ایكى پالانقه‌نك جسرندن كچمك ایچون عساكر اسلامك چكديكى زحمت بیكرانى الله بیلیر، حتی برکون تقاعد اولندی! اندن سكسار، باتاسك، سكچو پالانقرلینى كچوب (مهاج) پالانقه‌سندہ قبلان پاشا اللى بيك عسکر ایله زرین اوغلی، بكان اوغلی، نذاذ اوغلی، اسلووین، مکه‌مورچ ولایتلرینى ناموراوا، دراوا، رابا‌نهرلرینه وارنجیه قدر نهب وغارت و آلان تالان ایتمکه مأمور اولوب کیتدی، اما شدت شتاقتی ایدی الله آسان ایدہ. بورادن قالقوب باراناوار، داردا پالانقرلینى كچهرک (اوسك) قلعه، عظیمنه کلدك؛ بوراده ایكى کون تقاعد فرمان اولنوب علی‌العموم عسکره قاسم علوفه‌سى ویردیلر. العظمه‌الله قار یاغوب نیجه بیك خیمه وخرکاهلر قار آتند، قالبو نیجه مجروح وشکسته‌دل سپاهیان صدر اعظمك ارطاغی سوقاقلری آراسنده طوکوب مرحوم اولدیلر. حکمت خدا ایرته‌سى کونى آفتاب آتشتاب‌عاله شعله‌ویروب شدت حارندن جمله غزات صفا ایتدك ظن ایدوب حمد ایدرلرکن حاللری دیگر کون اولدی. برآدمك خیمه‌سندن چیقمغه اقتدارى اوایوب ینه اول آن بر باران رحمت یاغدی که جمیع خیمه‌لر قازیق طوتمازدن قالدی. بوئانده شدید بریخ عقیم دخی اسوب هرکس جان وباشندن كچهرک بر واویلا وواولده، فزع وجزعی قوبدی. بویله ماتم‌کوننده انجق بش‌بیك آدم علوفه آلوب «غیری عاجزلره مواجب دخی اوچ کونده‌ك ویریلیر» دیبه‌دردرلرندن علوفه‌یه وارمایوب دفتردار احمد پاشا «مواجب دفترلری دور اولدی». دیبه‌دفاتری قاپایوب «بوعلوفه آلمایانلر ناموجوددر». دیبه‌اون بریك آدمك اسامیسنه میم حرفی اشارتی قوبدی. بو قدر عباد‌اللهك اسامیلرینى چالوب قطع ارزاق ایلدی. ایرته‌سى کونى هوادن سهل برودت کیدوب خاتزاده‌یه ویالی آغاسنه، سائر اعیان وکبار تاتار اغالرینه صدراعظم ضیافتلر ایدوب خاتزاده‌یه بعد الضیافه برسمور کورک، بر مجوهر زینلی کحمیلان آت احسان اولنوب باجقه ولایتنه قیشله‌سنه روان اولدی؛ سائر وزرا و امرادخى مشتالرینه کیتدیلر.

قلعه لرندن صدراعظم ایچون صفاکلدک دئییه اول قدر طوب شادمانلی
ایتدیلرکه کویا زمین و آسمان تیر تیر تیره دی . اول کون صدراعظم پشته
قلعه‌سنی سیر و تماشا ایدرک تعمیر و ترمیمه محتاج اولان یرلری ایچون تنبیه
و تأکیدلر ایدوب بودین دفتردارینک ضیافتدن سوکره سرپرده‌سنه کیتدی .
اوکون ینه جمیع وزرا و میرمیران طوغلری بودین کوپروسندن کچوب
بودین کنارنده کی کيله صحراسنده مکث خیام ایلدی . ایرتسی کونی
صدراعظم آلای عظیم ایله طونه جسری اوزرندن عبور ایدرک علی پاشا
طابیه سیله پشته‌نک اولامه پاشا طابیه‌سندن سکدیرمه اول قدر طویلر آتیلدی که
هر بری اژدرهفت سرکبی نهر اوزره غیث لایوب قوش کبی سکر دی .
آندن ینه بودینک دوت پاره قلعه‌سندن بر یایلیم طوب شادمانلی اولوب
صدراعظم کيله صحراسنده سرپرده‌سی ایچره نزول ایتدی . بعده وزرا
وجمله سرحد بکلری و بوسنه ولایتی سنجاقلرینه قشلهلر فرمان اولنوب
جمله غزات بودین آلتندن اطراف سنجاقلرده کی قیشله‌لرینه کیدوب
«حاضر باش طوره‌سز» دئییه تنبیه و تأکیدلر اولندی . بعده بودین وزیر
صاری حسین پاشا بودین عسکر یله قلعه او یوارده محافظ قالمغه بوسنه ایالتی
عسکر یله بوسنه وزیر کوسه سردار علی پاشایه بودین قیشله‌سی فرمان اولنوب
آخر کار بودینده قاله‌رق آنده مرحوم اولدی ، رحمة الله علیه . کورجی محمد
پاشا سکتوآرده قیشلادی . سهراب محمد پاشایه هر سک سنجاغی منصبی احسان
اولمغه اورایه کیتدی . نانار خانی زاده یه ضوچور و باقچه سنجاقلری قیشله
ویریلوب خان زاده وزیر ایله قالدی . الحاصل جمله عسکره قیشله تعیین
اولنوب صدراعظم بلغراد توجه ایدرک ینه آلای عظیم ایله عزم راه بلغراد
ایلدی .

بودین قلعه‌سندن بلغراد کیتدی کمز

اولا بودیندن قبله یه نهر طونه کنار یله کیدوب حمزه بك قلعه‌سنه

دیواری اوزره آرابه کزسه ممکن در . زیرا قنیزه قلعه‌سی کبی دوله ریختم پالاقه در . از جمله ایچ قلعه‌سی طشره قلعه‌نک طونه کنارنده واقع اولمش بر متین وقوی ایچ حصار چار گوشه در . بونک دخی باشقه‌جه خندق ایچنده طونه نه‌ری آقوب طورور . جانب غربده برقوسی . اوکنده بر آصمه خشب جسری و ایچ حصاری ایچره الی قدر تخته شیندیره اورتولی دزدار اوی وسائر خانه‌لری ، جبه‌خانه‌سی و خزینه‌سی ، غلال انبارلری ، سلیمان خان جامعی وار سائر خان و حمام و چارشودن علامت یوقور . طیش قلعه‌سی ده بو ایچ قلعه‌ی احاطه ایتمش بر قلعه‌ معموره درکه بودخی دوله چیت و درخت منتهالره مبنی ایکی قات بر قلعه‌ قویدر . جمله بش محله بیک عدد تخته شیندیره اورتولی اولردر ، اما نیچه کره محاصره چکدیکندن کارگیر فوقانی خانه‌لری آذر . اولا یدی محراب جامعی وار ، (مرحوم قره‌قاش پاشا جامعی) مفرح بر عبادتگاهدر بو قلعه‌ واجی بو قیافت اوزره معمور و آبادان ایدن بوسعید و شهید و غازی قره‌قاش پاشادر . بر حمام مختصری ، برمفید خانی ، یوز الی قدر دکانی وار ، اما بدستانی مدرسه و دارالقراسی ، عمارت دارالضیافه‌سی یوقدر ، لکن باغ و باغچه‌لری ، کوزللی ، اوطنه صاحبی غازیلری چوقدر . بو واروشک ایکی عدد قوسی وار : بری شرقه آچیلیر (حطوان) قپوسیدر ، بری غربه ناظر طونه کنارنده اسکله قپوسیدر . بو ایکی قپولر دخی متین و دمیر قپولردر . بو واروشدن طشره ینه بو قلعه‌یه متصل برقات بحار رعایاسی واروشی وار اما بو یالین قات واروشدر ، هر طرفنده دیرسک و مازغال دلیکلی وار . دائراً مادار خندقلی ، ایچی طونه صولی بحار واروشیدر . اوچ عدد کلیسای وار . محیط قلعه‌سی طقوز بیک آدی‌مدر . خندقلری بکدر ، مزارستانی جانب قبله‌ده پشته قلعه‌سی طرفنده ، جمله باغاری شمال طرفنده نوغراد یولی اوزرنده در .

بعده عساکر اسلام ایله بو قلعه‌دن قاقوب جانب قبله‌یه (۹) ساعت واج و پشته صحراسی کبی برارض واسعه کیدوب (پشته) قلعه‌سی آلتنده عساکر اسلام مکت و نصب خیام ایلدیلر . پشته ، کرزالیا ، سد اسلام ، بارودخانه

قور تاردی. صکره دشمنینه بو واج قلعه‌سنی استیلا ایلدکده (۹۵۱) تاریخنده بودین وزیر ییجی پاشا زاده محمد پاشا قلعه‌نی استیمان ایله دشمندن آلوب فتح ایلدی. کماکان درون حصاره مهماتیه اون بیک عسکر قویدی. بعده ۱۰۰۲ تاریخنده ینه ایتیلای عدویه اوغرایوب قلعه‌نی بوشالده رق نوغراد ایله واج قلعه‌سی آراسنده بر عظیم طابور ایدوب نوغراده، حطوانه، پشته قلعه‌سنه استیلا ایتک ایستدکده ساطورجی محمد پاشا، تریاکی حسن پاشا که اوزمان بوسنه والیسی ایش - بوسنه عسکر یله و دیار بکر وزیر قوجه مراد پاشا عسکر یله، مراد پاشا دامادی قاضی زاده علی پاشا ایالت سیواس عسکر یله جمله سکسان بیک عسکر بو واج قلعه‌سی آلتنده کی طابورده بر جنک عظیم ایتدی که الی هذا الا ن حیاتده بولنان بودین غازیلی بو واج طاבורی جنکنی حکایت ایدر لر. حمد خدا میدان محاربه دست ایلانده قلوب قلعه واجی دشمندن خلاص ایلدی لر. اما حکمت خدا (۱۰۱۱) تاریخنده ینه سلطان محمد خان ثالث عصرنده آلمانر بودین مقابله‌سنده کی پشته قلعه‌سنه ظفر بولوب بو واج قلعه‌سنی ده بلا تکلیف آلوب کماکان ضبط ایدر لر. بعده یمشجی حسن پاشا بودین اوزره مهر ایله سردار معظم اولوب بودیندن قیون آطه‌سی طرفنه عظیم کوپرو یایوب قوجه مراد پاشا ونجه وزرا و میر میران و میر لوالر بریره جمع اولوب مشاوره ایدر لر. علی الاتفاق قلعه پشه‌نی یدی کونده یدی یردن دوکه دوکه سکزنجی کونی امان ایله فتح ایدر لر، آندن قلعه واجی خالی و معطل بولوب ینه کالاول ایچنه عسکر قویار لر. اما بویله متین حصاری بلا تکلیف بر آتمک بهاسنه دشمنه ویرن ایش ارلری و قول اغلری قتل اولوب کیمسی ده نفی ابد و عزل بلد چاره‌لرینه اوغراد ی. بو قلعه خاتی آچلقدن قلعه‌نی دشمنه و یروپ حمیت کوسترمدکلرندن حالا جمیع بودین خاتی بولرله «قلعه واج، خاتی آج، طورمه قاج» دیبه ظرافتله شاقه ایدوب اوله شیر لر.

اشکال وزمین قلعه واج. — طونه نه‌ری کنارنده مربع الشكل، جمله چیت پالانقه دیوارلی درت قات بولمه بر جصار استواردر، ایکی قات پالانقه

دزداری، اون عدد نفرات آغلری، آلتی اوپه قپو قولی یکیکچریلری، ایکی اوپه جبهجی، ایکی اوپه طویچی، اون عدد سنجاق بکلری تعیین اولنهرق جمله اوتوز بر بیک عسکر بو قلعه‌نک واروشنده قالدیلر . قالان قولارک مهمات، لوازم، حبه‌خانه و ذخیره‌لری کرکی کپی کماکان ویریلوب نفیر رحلتلر چالنه‌رق بر آلائی عظیم ایله قلعه نوغراد آلتدن عبور اولنهرق کیدرکن بریایلیم طوپ آتیه‌رق شادمانقلر ایدلدی .

بو ائتاده دولته نوغراد قلعه‌سنک فتحی مزده‌سی کیدوب قبله جانبنه (۴) ساعتده (باوله) طاغستانه کلدک . برخیابان یزدر اما نوغراده قریبدر . آندن ینه قبله طرفه کیدرکن بر صعب اورمانلی طانغی آشوب (۵) ساعتده واج صحراسنه چیقوب ینه آلائی عظیم ایله قلعه واج آلتنه وارلدقده قلعه‌دن اول قدر طوپ و توفنک شادمانقلری اولدی که تعبیر اولتماز .

واج قلعه‌سی. [۱] بو قلعه‌نک خلقی آج، یانندن طورمه قاج! .. ابتدا بانسی سلیمان خان ایله مهاج صحراسنده جنک ایدرک منہزم اولوب باتاقده غرق اولان لاوش قرالدر . واج قلعه‌سنی (۹۲۱) تاریخنده بنسا ایتمشدر . بعده سلیمان خان (۹۴۸) تاریخنده بودینه دفعه نالته‌ده مالک اولوب ابتدا سلیمان پاشائی بودین وزیر ی نصب ایلدکده اول سنه بو قلعه دخی فتح اولنوب بودین ایالتنده سنجاق بکی تختی اولدی . بکینک خاصی (۲۴۰۰۰۰) آچق اولوب (۳۳) زعماسی، (۳۲۳) اهل تیماری واردر . آلائی بکیسی، چری باشیسی، یوزباشی آغلری، اوچ بیک عدد مستحفظان حصار یکر می عدد بلوک آغلری ، دزدار اغاسی ، بر اوپه یکیکچری ، بر اوپه طویچی ، بر اوپه جبهجی، اوچ بیک عسکر دخی محافظه جیسی ایله جمله عسکری طائفه‌سی اون بیک عدد کزیده و پر سلاح عسکر اولوب بوراسی اسلامک بر نامدار قلعه‌سی در بعده (۹۴۹) تاریخنده پشته قلعه‌سنی قره هر سک آدی دشمن محاصره ایتدکده بوواج قلعه‌سنی ده دشمن استیلا ایدوب ینه او سنه بودین وزیر ی بالی پاشا بوقله‌نی دشمندن آله‌رق قره هر سکک طابورینی بوزدی ، پشته قلعه‌سنی ده

هر بری صلۀ رحملرینه کیتدیلهر و بش بیکیته دخی جنک محلنده بزم طوب کله‌لرینه راست کلوب قلعه ایچره شهید اولمش ده‌ها ایاقلرنده دمیرلری طوروردی . بوهم اسیر ، هم شهید بیکیتلری دفن ایتدیلهر . بو قلعه‌نک دست اسلامده ایکن بر کوچوک حامی وار ایش ، معطل طوروردی . حامی ، برجامی قلعه و جمله بیوٹی عسکر اسلام اعمارہ باشلادیلهر . قلعه‌نک آشاغیسینده کی فضای واسعه تا نهر ایوله وارنجه بر واروش عظیمی وار ایش ، قیلان پاشا جابجا خراب ایش؛ بو واروشک بش بیک قدر رعایاسی نلوب مطیع و منقارد اولدی . بو هفته ایچره عسکر بو واروشه اوشوب ایوله اعمار ایتدیلهر که تعیر اولماز . خندقی دخی غیا مثال قازوب ایکی یردن جسر قبولری ایدرک دائرآمدار اون بیک آدیم بر واروش عظیم چو یردیلهر که بالانقه دیواری اوزره آرابه‌لر کز مک ممکندر .

حکمت باری یاری قیلوب بو ائشاده تانار خان زاده احمد کرای سلطان اورته مجار دیارندن قرق بیک تانار عدو شکار ایله و آلتی کره یوز بیک آتله یله اون ایکی بیک قرداش قراغی و اون سکز بیک کزیده اسیرلری ، درت بیک آرابه مال غنأم ایله بر آلائی عظیم ایدرک اوردویه کلوب صدر اعظمه بولوشدی . ضیافت عظیمه دن سوکره خانزاده یه مجوه اکرلی وجوه رختلی ، معتبر آل آت و بر مجوه تیرکش ، و مجوه مرصع شمشیر ، مجوه خنجر ذوالفجام و بر زراندزر دیبا خلعت احسانلر اولوب سائر میرزالره و اوت آغالرینه و حطمانلره مرتبه‌لرینه کوره احسان و انعام اولنهرق سر اپردن طشره کیدرکن نوغراد قلعه‌سی بر یایلیم طوب ایله شادمانلق ایتدی . بعده خان زاده صدر اعظمه بش یوز اسیر هدیه کتیدی .

قلعه نوغراد بویه‌جه تعمیر و ترمیم اولنوب سلیمان خان عصرنده بو دین ایالتنده سنجاق بکی تختی اولغله ینه پاشالق تحریر اولنوب منصبی حمزه پاشایه صدقه اولندی و او یوار ایالتی اولدی . (۳۳۰۰۰۰) آچّه خاص تعیین اولنوب (۴۰) عدد زعما و (۶۵۵) عدد اهل تیمار یازلدی . آلائی بکیسی ، چری باشیسی ، یوز الی آچّه پایه‌سیله قاضیمی ، ایکی بیک قلعه قولی ،

بولہ صندوقہ کھی دیوار ایجنہ کیریایر . آندن اصلا کید. جک یر یوقدر
 و بودیوار لک اوزر لردن بولہ دیوارلر ایجنده کی لغمدن کیرن آدملر اوزره
 قومبارہ و طاشلر براقوب یورویش ایدن آدملری هلاک ایدوب بالضروره
 ایجری کیرن آدملری ینہ لاغم دلیکلرندن طشرہ فراره مجبور ایدرلر. نجه کونا
 ملاحظه ایله بوقاعه یی طقوز بلوک ایتمشلر ، ینہ هر بلوک دیوارلری اوزره
 دندان بدن مقررر . طشرہ قلعہ سی دیواری دخی بدن بندرکه جله سکر
 یوز سکسان آلتی عدد بندر . دائراً مدارقله بالادر، اما اویوار کھی طایه لری
 یوقدر ، طایه انشا ایدہ جک یری ده یوقدر. بویاچ قلعہ نک یانده بریبوک
 بولہ حصار دخی واردر، بونک دخی باشقه بردمیر قوسی وارکه، مستحکم در.
 بونده سلیمان خانک بر جامعی وار، مجارلر کلیسا ایتمیوب براقشلر . حالا
 آنتون ایله منقش محرابی اوزره بزم بدریمزک کتبه سیله « لاله الاله محمد
 رسول الله » خطی طورور، منبری ده همچنان طورور . دشمن یتش ایکی
 بیلدن بری بیقماش اما عبادت ایدہ جک ینہ بر معبد ایلمشلر بوراده
 یتش ایکی سہ مقدم بدریمز مرحوم عبادت ایتمش ، الحمد لله بو حقیر دخی
 عبادت ایتمک بیتیتمش اولدق، الشکر لله . بوقلعہ نوغرادک تا وسطنده
 برچاه ماسی وارکه چاه غیادن نشان ویریر، یالچن کسمه قاناره قیادر. استاد
 فرهاد نهاد بوقیویه فرهادی تیشلر اوروب اویله نقب ایتمش که تا قعر زمینہ
 اینوب صو چیقنجه قدی کامل یوز قولاجدر. صیغیر دریلرندن اورمه
 ایشطیرانق ایپلری دولابلره باغلا یوب صوینی صاغلرلر ، چکرلر. بو قلعہ
 رعایاسنک نقلری اوزره بو قیونک صوینی تا نہر ابولدن کلیر ، زیرا نہر
 اپول اورته مجار ولایتندہ سیچان وکرمات قلعہ لری طاغلرندن طلوع ایدوب
 بوقاعہ نوغرادک جنوبی طرفندن کچر ویشہ غراد مقابله سنده نہر طونہ یه
 مخلوط اولور. بو صو قیوسی قربندہ بر اسیر زندانی وار ، چاه جیچیمدن
 نشان ویریر ، ایچندن یوز یتش عدد امت محمد اسیر ایله قرق عدد کفار
 مجرملری چیقاروب کفاری آزاد و جله عبادالهی صاپان و کندرله کوچ ایله
 زنداندن چیقاردق جملہ سی عیاضی ایتمیلر . چوغنی قوم تاناردن ایدی .

اشکال زمین قلعه نوغراد . — خلاصہ ، بو قلعه نك جوانب اربعہ سی طوب منزلی قدر بعید یرلری آچاق طور اقلی یرلردر و آشاغیلری جملہ نباتات و گیاهلی چا یرلردر . اما قلعه نك کندوسی بر صحرانك وسطندہ اوج آسمانلہ برابر ذروۂ اعلاسی ابر کبودلرہ قدکشان اولمش ، بر یومورطہ کبی سیوری قیزیل قیا اوزرہ شدادی سنك تراشیدہ بر رباط صاواشدرکہ ہر طرفدہ شہوردر . اطرافندہ اصلا خندقی بوق خندق اولہ جق وقازیلہ جق یرلری اولمایوب جوانب و اطرافی چاہ غیاودرک اسفلدن نشان و یریر اوچوروم یرلردر . جملہ قیالرنده کونا کون وحوش و طیور آشیان ایتملرکہ ہیچ برینك صیدی ممکن دکلدر ، تا بومرتبہ بر حصن حصین در . دیوارینك قالینلی بش آدیم اکلیدر . و قرق آرشون عالیدر . بو قلعه بی دیواری اوزرہ بو حقیر آدمیلادم ، دائراً مادار کامل سکز یوز کر مه آدیدر . درون حصار جملہ قات قات تحتانی و فوقانی کار کیر بنا خانہ زیبالردر ، اما غایت طاراجق ، حولیسز و باغچہ سز جملہ شیندیرہ تختہ اورتولی خانہ لردر . روزن و شہنشینلردن جمیع صحرالردہ کی چایر و چمنزار و مزرعہ یرلری نقش بو قلمون عبرتتون مثال کورونور . بو قلعه نك شمالہ ناظر و متین و قوی بر دمیر قپوسی وار . درون قلعه دہ بر سر آمد قلہ واردرکہ بو قلہ قلعه بیہ ایچ قلعه اولمشدر . ایچندہ قپودان سرایی ، خزینہ و جبہ خانہ دن برشی یوقدر . بو قلعه نك چورہ سندہ کسمہ قیا بر خندقی وار . جملہ قیاسی زیمپارہ طاشیدرکہ جملہ سرحدلرہ زیمپارہ بی بو خندق قیالردن کسوب کتورورلر ہم خندقی درین ایدرلر ، ہم دہ بوہانہ ایلہ زیمپارہ دن کار ایدرلر . بو ایچ قلعه نك ایچنہ آچیلیر جانب جنوبہ ناظر بر کوچک قپوسی و اوکنده بر تختہ کورپوسی وار . ہر کیجہ بو کوروی مقارہ ایلہ چکوب قپویہ سپر ایدرلر . ایچ قلعه نك خندقی دیوارلردن طشرہ قلعه دیوارینہ وارنجہ طشرہ قلعه بیہ قات قات طقوز بلوک دیوارلردز . کویا ہیری صندوق کبی بولہ ، بولہ در . ہر بولہ دیوارلرک برر آغاچدن کوچوک قپولری وار . ہر بولہ ایچندہ حولیسز ، کوچوک ، کوچوک اولری وار . چن محاصرہ دہ طشرہ دیواری دہلوب دشمن ایچری کپرسہ البتہ بر

ایلدیلر . اما قلعه اوج آسمانه سرچکمش قایا اوزره سسد اسکندر وار بر حصار استوار اولمغله بر طرفندن یوروش ممکن دکل ! همان « جملہ در و دیوار لری طوبہ بیدیرہلم . » دیبہ بال ییمز طولبلزلہ بو قلعه بی دوکوب در و دیوار لری صوقاق صوقاق ایدرک غازیلر یوروش ایتمکہ جملہ آمادہ اولدیلر . حکمت خدا ، (۱۷۰۴) سنہ سی ربیع الاخرینک دردنجی بازار ایرتسی کونی قلعه نوغراد سعد بر ساعتہ امان ایله فتح اولنوب دشمن طیشاری چقیدی .

اوآن عساکر اسلام قلعه یه کیررکن حمد خداینبه حقیرہ بوقلعه نک فتح اذانی تلاوت ایتمک میسر اولدی . الحمد لله مرحوم و مغفورله پدریمز دروش محمد ظلی سلطان سلیمان خان عصر نده بوقلعه فتحندہ بولنمش ، الشکر لله حقیر دخی بوغزای غرادہ بولنوب اذان ابتدائی بی تلاوت ایلدک . الشکر لله ، الشکر لله آزاقلعه سی فتحندہ و جانیہ ، یانووہ ، و اراط ، وورمسینجسہ ، یکی قلعه ، اگری وار ، اکرسک ، کینوار ، او یوار ، نیتره ، لوہ و بونوغراد قلعه لرینک ده فتحندہ ابتدا اذان لرینی تلاوت ایتمک بو حقیرہ میسر اولوب مسرور اولدم .

بعده درون حصار دن استیمان ایله ایکی بیک قدر دشمن پر سلاح پیاده جہ چیقہرق قپلان پاشا جملہ دشمنی فیلک قلعه سنہ کوتوردی . قپودانی اولان (آرمانده) نام بنام قپودان قپلان پاشایه ایکی کیسه و عسکرینه دخی ایکی کیسه و یروب جملہ دشمن فیلک قلعه سنده قالدیلر . قپلان پاشا سلامت اوزره اوردویہ کلدی . الحاصل نوغراد قلعه سی یکر می یدی کونده کوچ ایله فتح اولندی . یکر می یدی بیک کله اورلدیغنی طوبجی بائی نقل ایلدی . صدراعظم بوقلعه آلتنه امدادہ کلسہ قپلان پاشا بوقلعه بی آلتی آی دوکسه فتح ایله مک امکانی یوق ایدی . صدراعظم و ارمازدن مقدم قپلان پاشا بوقلعه بی اوج یردن آتمش قلعه نک اصلا خبری اولمامش . بز واردیغمز زمان قلعه هنوز در بیض آسا طوروردی .

بر مرتبه استعمال بولمشدرکه غزات مجاهدین ایله دشمن تمام قارش قاتیش اولدیله، فی الواقع بری برلرندن تفریقلمی مکن دکلمدی. حمدخدا، بویله کرما کرم جنکده دشمنی سیندیروب جمله دشمن قلعه قیالینه طیرماشهرق جان هولیله چیقارکن کیری متریسلدن بودشمنلره قورشونی باران لغت کبی یاغدیروب بش یوز قدر دشمن قیالردن اشاغی پیت، پیت آشاغی اوچدقلرنده جمله غازیان کله لرینی آلوب صدراعظمین احسانلر الیلر . حتی دشمن قلعه یه فرایدکن جمله غزات دشمن عقیدجه قوغهرق قلعه قیالی دینده کی شراباو طابیه لرینی فتح ایدوب ایچنه عسکر اسلام کیره رک ضبط ایتدیله. اما ملعون دشمن یوقاری قلعه دن عسکر اوزره قزان قومبارله براقوب نیچه غازیلری هلاک ایدردی . حمد خدا غازیلر آکا دخی چاره بولوب طوب تختلرینی سپر ایدرک قومباره شردن امین اولورلردی . بو محلردن قیالری اویوب عساکر اسلام قلعه یه مورومار صاریلیر کبی صارلمغه باشلادی و اوچ طرفدن قلعه آلتنه لایغملر یاپلدی . اما طوب ضربه سندن قلعه نك اول شدادی و متین خائطلری پفته کبی هوایه بران اولوب یورویش ایتکه مستوفی کدی بکر پیدا اولدی . دشمن حیله کار اول آن قلعه نك منهدم اولان یرلینه دیزمه دیرکلر دیزوب ایچلرینی اسباب و انقال پارطال و صارطالارله تولدوروب ینه جنک ایله مشغول اولدی .

بوئانده احمد کرای سلطانه اورته مجار مملکتی اوروب نهب و غارت ایتک فرمان اولنوب قرق بیگ تاتار صبارقتار ایله مجارستانه روان اولدیله حتی بو کونده جمله قزاقلر نوغراد قلعه سنک فتح اولنمادیغنی کوروب صدر اعظمین اذن آله رق «بر کرده بز شو قلعه یه صاریلم تا که عجایب کوردک، دیلر سه ک قیریلیم، همان شو قلعه یی سزه آلی ویره لم» دیدکلرنده صدر اعظم عاقبت اندیش بیوردیلر که «سز حطمانلر تاتار قلعه سی آله کورک، یوقسه مجار قلعه سی آلمقده علاقه کز بوقدر» قزاقلر بو کلامدن لازم کلن کنایه یی آکلایوب چادرلرینه کیتدیله . بونک اوزرینه عساکر اسلامه غیرت دوشوب «بره قلیچ کبی قیش کله دن قورتیله لم» دیبه درون دلن جنکه آهنگ

بویله دشمن النده قالدیغنی و کندولرینک ده اوچ آیدن بری انواع شداند ایچنده محبوس و محصور اولدقلرینی دوشونهرک بیچاق جانلرینه یتیشوب آرتق بر طرفدن امداد کله میه چکنه قناعت کسب ایلدیلر . آخر کار برکون کوردیلر که روم ایلی بکار بکیسی سئمان پاشا زاده و بودین وزیر حسن پاشا بو نوغراد آلتنه کلوب طور دیلر . امداشمن عسکرینک چوقلغندن قاعه یه امداد ایده میوب بودین جاننه روان اولدیلر . بو حال پرملالی عسکر اسلامدن یکچریلر کوروب یرلی قولنی سو یلتمیه رک « بر آلا ی بی امداد ناچار آدم لرزا ! » دیدیلر و قلعه یی ویره ایله دشمنه و یردیلر . همان نوغراد بکی قره فریه لی محمود بک بوخبری ایشیدوب « بره غازیلر شوقلعه یی دشمنه و یر میلم » دیه فریاد ایدرک اغلادی ایسه ده چاره اولمایوب درون حصاردن امان ایله اوچ بیک قدر عسکر اسلام پر سلاح قلعه دن چیقوب صالت و سبکبار بودینه کلدکارنده بودین وزیر حسن پاشا نوغراد بکی « نیچون قلعه یی دشمنه و یردک ؟ » دیه چارشی باشنده صاب ایدر . یرلی اهالی او میر مرحوم عالی هممی « فضلا ی دهردن غازی و عالم ، زاهد بر میر محترم ایدی » دیه مدح و ثنا و قلعه نک احوالی تقریر ویان ایلدیلر . حقیر دخی او یله جه تحریر ایلدم .

اشته نوغراد (۱۰۰۲) تاریخندن بری ۷۲ سنه دست عدوده قالبو حمد خدا ۱۰۷۵ سنه سنده صدر معلا کو پر یلو زاده فاضل احمد پاشا بو قلعه آلتنه دریا مثال عسکر بی حد و پایان ایله کلوب مکث ایلدکده همان صدراعظم حضرتلری قلعه یی یکر می کوندن بری محاصره ایدن قپلان پاشایه اون بیک قدر پیاده یکچریلری امداد کوندروب انلرده اظهار من الشمس قلعه دیدنه وار و رزق متر یسه کیردیلر . مقدما متر یسه کیرن قپلان پاشا عسکر ی جمله کیریده قالدیلر ، یدی عدد بال یمز طوپلر دخی قویوب یکیدن جنکه اهنک ایلدیلر . شب و روز دشمنه کوز اچدیرمادیلر . دشمن درون حصاردن عسکرک هجوم شدیدنی کوروب جمله سی وار قوتلرینی بازوی بی زور لرینه و یره رک قلعه دن تپه اشاغی عسکر اوزره یورویوب کامل بر ساعت او یله کرما کرک جنک اولدی که چشم فلک پر مزن بویله نبردک نظیرینی کورمه مشدره . بو جنک و آشوب

پاشا فتح ایدوب اهالیسنه امان ویرمشدی . بعده بوئانواده قپلان پاشا نوغراد قلعه‌سی محاصره سنه کلیرکن دره کلیده کیلر تانار خوفندن قلعه ایچنده کی خانه لردن چیقوب قلعه‌ی خالی اوزره معطل براقش و فرار ایتمش لردی تانارده کلوب شهری یغما ایلمشدر . انجق واروشده کایساری و بی حساب باغ و باغچه لری قالمش .

بو قلعه یه دیره کلی دخی دیرلر . اوج آسمانله برابر طویر اقلی پریشته اوزرنده خمس ، تراشیده طاشلرله یاییلمش برصاواش قلعه‌سی اولوب ایچنک تخته اورتولی درت یوز عدد خانه لری ، کایساری ، جانب غربه ناظر دیر قپوسی جمله معمور طویریوردی . صدر اعظم سعادتله کلوب مکث ایتمکده طاغیر ایچنده کی دشمن امان ایله قلعه یه کلوب یینه قلعه لری کندیلرینه احسان اوله رق چناد سنجایی بکی عسکر یله قلعه لری معمور ایتمکده فرمان آلوب کیتدی لر . بعده بو قلعه آلتندن قالقوب جانب شرقه کیدرکن طاغیر ، بلار ، اورمانلر ، بایرلی چایرلی یرلر آشوب (۵) - ساعتده (نوغراد) قلعه سنه کلدک .

نوغراد قلعه‌سی . — سلشتی نام قرال بناسیدر . ۹۳۲ سنه سنده سلطان سلیمان بودینی فتح ایدوب یانوش قراله یینه بودینی احسان ایدرک بعده ۹۵۶ سنه یانوش قرال ایله ییجی پاشا زاده محمد پاشا ایله ، نوغراد ویشغراد ودره کل قلعه لری جمله فتح ایدرک بودینه الحاق ایله ایچنه مقدار کافی عسکر قویدیلر . تاکه (۱۰۰۲) سنه سنده و سلطان مراد ثالث عصرنده نهمه چاساری برطابور عظیم لشکر یله نوغراد اوزرینه کلوب کامل اوج آی قلعه یی دوکدی ، بر طرفدن امداد کلزدی . حکمت خدا بوئانواده سردار حسن پاشا استولنی بلغراد آلتنده منهم اولوب دشمن استولنی بلغرادی استیلا ایدنجه قلعه استرغونی یکیدن محاصره ایدوب کونا کونا دوکده باشلادی و دوکدیکنک صداسنی بونوغراد ده کی غازی لر استماع ایدرلردی . اوئانواده دشمنک برعظیم طاووری دخی یشته قلعه‌سی قربنده صوبوسقه قلعه‌سی آلوب اندن خطوان قلعه‌سی دخی محاصره ایدرک ایلاً و نه اراً بال میزلر ایله دوکدیکنک صداسی دخی بونوغراد غازی لرینه کلردی . جانب واطرافلرینک

محافظه جی قونیلوب ایکی بیک عدد مسلح قلعہ نفرانیله اون ایکی اوجاق اغاری تحریر اولنوب او یوار آلتنده لوه قلعه سی باشقه جه سنجاق بکی تختی اولدی. اوچ یوز پاره کوی اهالیسی کلوب اطاعت ایلدیلر و نفراتندن نکهمان آلدیلر .

نوغراد غزاسنه کیتدیگمز

سردار معظم بوقلعه نك جميع لوازمی کوروب ۱۰۷۴ ربیع الآخرینک برنجی جمعه کونی نوغراده متوجهاً عازم اولدی . اولا سبب غزا شودرکه بونوغراد قطناسی و جرد آتلیسی شب و زوز طورمایوب استرغونه اوته اوتلوغه کیدن آدملردن نیچه یوز امت محمدی اسیر ایتهدن خالی دکلدی . اوجهتله سردار معظم الہی بیک عسکرله قیلان پاشایی نوغراد قلعه سی محاصره سنه تعیین ایدوب یکریمی بش کون ایدی که علی التوالی بوقدر بال ییمزلرله نوغرا دی دوکرلردی . نوغرا دک بومحاصره و صدماتدن خبری یوق ایدی . صدراعظم عالی تبار لوه قلعه سی فتح ایلدکده قیلان پاشانک قلعہ نوغرا دی فتح ایدمه دیکی خبرلری کلوب همان لوه آلتندن کوس ارتحاللر چالنوب (۵) ساعت جانب شرقه طاغلا و اورمانلر آشوب وادی بورام منزله واروب طاغلق و اورمانلق ایچنده مکک اولندی . حتی بومحله بر قیه پکسمات بر غروش و بر قیه نخان بر آلتونه و بر آت می یاریم غروش چیقوب عسا کر اسلام ایچنده قحط و غلا اولدی . شدت شتاده قالان آتارک حسابنی الله بیلیردی . عسا کر اسلام قالقوب ینه جانب شرقه (۵) ساعت کیدوب درخت منته و بایرلری کچهرک (رنچاروا) قریه سنه کلدک . ینه شرقه (۵) ساعت کیدوب صعب یوللری اشوب (دره کل) قلعه سنه کلدک .

دره کل قلعه سی . — بانسی اورته مجار قرالرنندن پلاطینوش بان در. (۱۰۰۴) سنه سنده آگری فاتحی محمد خان بوقلعه سی فتح ایدوب کفره سی ینه استیلا ایله مشدی . اما بوسنه کی غزاده آگری پاشاسی قلبه لی برنجی محمد پاشا باعانت قیلان

لوه قلعہ سی ۔ — (لوه) بانيسنك اسمی در ، بانيسی سلالہ سی بورالره یرلشمش بر مغولدر . زمان قدیمده بو قلعہ اورته مجارك مصری حکمنده ایمش . زیرا غرام نہری کنارنده چوق پرنج حاصل اولور . حالا مزرعه یرلری وارددر . الی الاُن بوللق . طاغلرندہ التون و کوموش معدنی چوق بر دیاردرکه صحراسندن نہر غرام آب حیات کبی جریان ایدر . حتی بو قلعہ واروشنك جنوب طرفندہ کی سازی باناق نہر غرامک آزماغیدر . نہر غرام اورته بجار ایچندہ کولوار قلعہ سندن و معدن وار قلعہ سی طاغلرندن کلوب بولوه قلعہ سی آلتدن عبور ایدرک استرغون قارشوسندہ کی جکر دن قلعہ سی قربندہ طونہ یہ آقار . . .

اما لوه قلعہ سی بر قلعہ درکه کورمکه محتاج در . ایچ قلعہ سی کوچوک ، کبکیر بنا و مربع الشكل درکه اطرافندہ الی عدد ساز قلعہ جکلری وار . ایچندہ قبودان خانہ سی ، جبہ خانہ سی ، انبارلری وار ، باشقہ اثر یوق . قبلہ یہ ناظر بر کوچوک قپوسی وار . بو ایچ قلعہ نك خندق لب بر لب غرام صوییلہ طولی اولوب باناقلقدر .

طشرہ واروشی . — ایچ قلعہ نك قبلہ سنی احاطہ ایتمش غرام نہری باناخی کنارندہ قبلہ یہ طولانی واقع اولمش ایکی قات طولہ ریختم حصاردر درونندہ بش یوز عدد ساز تختہ اورتولی اولری اول قدر مکلف دکل . دائراً مادار خندق صولی در . مشرق جانبدہ ناظر براغاچ قپوسی وار . ایچندہ آنجق ایکی کلیسایسی موجود بری خنکار جامی وبری صدراعظم جامی اولدی جملہ رعایا کله رک مطیع و منقاد اولوب اولی اولرندہ ساکن اولدی بو قلعہ دہ قرق الی عدد دکاندن باشقہ اثار یوقدر . اما قلعہ نك مشرق طرفندہ کی طاغلر اوزرہ باغلرندہ قلعہ یہ حوالہ سی چوقدر ، حتی بو باغلرندہ توکورلسہ قلعہ یہ دوشر . بو قلعہ یہ چاترہ ، پازرہ علی پاشا محافظہ جی قونلدی . قضاسنی یوز الی آقہ پایہ سیلہ رمضان افندی یہ صدقہ ایلدیلر . خاصکی خلیل اغایی یدی او طہ یکیکچری ایلہ نوبتجی قودیلر . براوطہ جبہ جی ، براوطہ طویجی وسائر سنجاقلردن یدی سنجاقل بکلریلہ جملہ درت بیک عدد کزیدہ عسکر

قلعه‌سی قربندن قالدقدق اما نه‌راه، نه‌راهبر پیدا! طاغ طاغه، کوکملر و اخلاط
 آرمودلری بیه‌رک بوجهرای بی‌پایانده مکث ایلدک. «ایکی کون تقاعد اولنه»
 دییه نادیلرندا ایتدیلر. دشمن قلعه‌دن بوحالی، بو عسکر دریا مثالی کوروب
 قراری قالمادی. کوردی که سر عسکر علی پاشا طرفه کروه کروه عسکر ایله
 اظهر من الشمس بال بیز طوبلر دخی کلدی. بی‌باک و بی پروا یکیچریلر علی
 ملا* الناس قات قات متریسره کوروب اول کلن عسکرک متریسنه کیرنلری جمله
 کیریده قالدیلر. دشمن بوحال پر ملالی کورونجه بیلدیکه اویواردن زیاده
 حاللری خراب و یرلری آخر تراب اولیسردر. قانی او «ایکی ال بر باش
 ایچوندر، قرال یولنده اولیرزه» کبی عهدلر؟ اوساعت درون قلعه‌دن امان
 امان دییه قلعه‌نک اطرافنی بیاض ویره بیاقلری زین ایدوب قلعه‌نی ویره ایله
 ویردیلر و ایچنده اولانلر چیقوب ۱۰۷۴ سنه‌سی ربیع الاولنک یکرمنجی
 کونی لوه قلعه‌سی فتح ایدلدی. همان درون حصارده محصور اولان اوچ بیک
 عدد دشمن صدراعظمه قلعه وجه‌خانه و خزینه مفتاحلرینی تسلیم ایدوب آدانه
 پاشاسی و سنجاق بککاری دشمنک قانون اوزره سلاحلرینی آلوب آتلی پیاده،
 آرابه‌لی دشمنی سمندره و کلووار قلعه‌لرینه کوتوردیلر.

صوکره بو عبدکمز و کداینه الیمه قلیجی آلوب قلعه قپوسی اوزرنده
 قوشلق زمانی فتح اذاتی اوقومق ایله مباحی اولدم. حمد خدا جمله عسکر
 سرور و شادماناقلر ایله قلعه‌یه کوروب خزینه و وجه‌خانه جمله ضبط و ربط
 اولندی. عسکر قیریلیمقسزین درد و بلا چکمکسزین، قلعه خراب اولمقسزین
 لوه‌نی آلوب لوه آتنده مکث ایلدیلر. بولوه صحراسندن آقان نهر (غرام)
 اوزره برقاچ کچجی کوپرو قورولوب یوز بیک غنا ایله اوزرلرندن عساکر
 اسلام مرور و عبور ایدوب صدراعظم ینه نهرک بری طرفنده مکث ایتدی.
 برکون برکیجه اویله باران رحمت یاغدی که کیمسه کوزینی آچوب چادرندن
 چیقمنه قادر اولامادی. خیمه و بارگاه چامورلره غرق اولوب نیجه بیک
 بنی آدم چادر سز طاغلرده یاتدیلر. همان بو آنده جوانب اربعه‌یه قراووللر
 فرمان اولندی و آخرلوه آتنده ایکی کون تقاعد اولندی.

کلدک، اولجہ احراق اولتمشدی. بو محلدہ حلب و ایسی کورجی محمد پاشا دوندار تعین اولنوب روم ایلی وزیر قره مصطفی پاشا چرخه جی فرمان اولندی. بوزاق بکی، پلونه لی میخال بکلری سنجاقلری عسکر یله وافلاق، بغداد بکلری دخی جمله بال ییز طوپلری یوروکلرایله کشان برکشان چکمه که مأمور اولدیلر. استرغون کوپروسی محافظه سنه مأمور اولان زیله لی فرخ چاوش زاده محمد پاشایه امرلر کیدوب «هرکیم فرمانسز کوپرودن عبور ایدیم دیرسه باشنی کسوب کوندر، مالی سنک اولسون، دینیلدی. بو قوناقده دریا مثال عسکره یول یوق و بر آرمکاه یوق؛ اورمانلق و طاغلق ایچندن طاغدن طاغه، دره دن دره یه و تپه یه اوغرایوب او یوار آلتنده مکتوب قوزالاغیله یم یمیش و یادس کیمکنه دونمش شاه کدا آتلردن بلکه اون بیک آت بویولک چامور باتاغی و چیتاغی ایچنده قالدی. حقیرک دخی بر آتی چامورده غرق اولوب یوز بیک رنج و عناقچه رک کوچ ایله خلاص ایتدک. صوکره (۷) ساعته ده (معدن سفلی) قاعه سنه کلدک.

بو قلعہ بی مقدا تاتار خانی زاده احمد کرای خان سفره کلیرکن خالی بولوب بر باد ایتش. بعده اکری بکلر بکیسی برنجی قلبه لی محمد پاشا فتح ایدوب اکاطاعت ایتدکلرندن شمیدی دخی قپودان و برولری هدیه لر یله صدراعظمه کلوب سر بزمن ایدرک جانیک بکی عسکر یله محافظه جی تعین اولندی. قلعہ سی بر مرتفع بایر یرده واقع اولوب شہدادی سنک بنا بز حصار استوار اما کوچو کدر. طاغلر نده کوموش معدنی اولغله معدن قلعہ سی دیرلر اما سهل بی حاصلدر. بو قلعہ قربنده سردار علی پاشادن خبر کلدی که دشمن قلعہ سنی ویرمیه لم، عرضمز واردر. ایکی ال بر باش ایچوندر. جبه خانه مز، عسکر مز ذخیره مز چوقدر، قرال یولنده جمله مز قیریلیرز، دیبه عهد ایتشلر. همان وزیر دایر فاضل احمد پاشا غضب آلود اولوب بو منزلدن نفیر رحلتلر چالئوب کوس رحلتلره طره لر اور یولوب سریعاً علی پاشا ایله تاتار عسکرینه فرمانلر کیدوب «قلعه بی محافظه ایتسونلر، از شاء الله قاعه لوه فتح اولنورسه جمله دشمنی تیغ آتشتابدن کچیریم» دیبه خبر ویرلدی. ینه معدن

۱۰۷۴ سنه سی ربیع الاولنده او یواردن لوه و نوغراد

غزاسنه کیتدی کمز

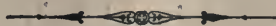
اولا او یواردن قالقلدینی اتاده او یوار محافظی اولان قورد پاشای عاقبت اندیش جمله غزاتی او یوار قلعه سنه طولدیره رق قلعه قپولرینی سد ایتدی. جمیع غازیان او یوار قلعه سی دیوارلری اوزره پرسلاح و قات قات آماده اولوب طور دیلر. چونکه صدراعظم آلای عظیم ایله زیر قلعه دن عبور ایتدکده همان درت قلعه دن اوچ نوبت کلبانک محمدی چکیلوب عقینجه نیجه یوز بیک توفیکلری تکرار تکرار آتوب اندن سوکره اوچ یایلم « صفا کلدی کمز و خوش کیده سز» دییه الوداع طوبلری آتدی. عظمت خدا قلعه او یوار مرغ سمندر وار دودسیاه و غبار ایچنده قالب العظمه لله و علیک عون الله قلعه او یوارک بالیمز طوب کله لری عساکر اسلامک باشلری اوستلرنده اژدر هفت سرکی غیژیل غیژیل غیژلایه رق ورعدوار کورله یه رک، سحرالرده هرکله کله کبی، قوش کبی سکه رک ترالری، باغلی سوکره کیتمه ده ایدی. درون حصارده اولان اوتوز بیک عسکر دخی بر نوبت و بر آغز دن صدای الله الله رها بولدوروب فریادلری اوچ آسمانه پیوسته اولدی و اوچ، نوبت کلبانک محمدی چکیلیدی. اوچ نوبت طوب و توفنک آتیلدی. بری بزم طرفده کی عساکر اسلامک و نیجه بیک غازینک باغیرلری پر خون و دیده لری نم ایله جیحون اولوب او یوار ایچنده قالان عسکره «الله قولای کتیره، الله او یواری دشمن شرندن حفظ ایده» دییه خیر دعا لری ایتدیلر. حتی بو ائنده درون قلعه ده غازی سلیمان خان طوبنی بر کره بوشالدوب «بزی خیر دعادن و هر بار ذخیره و امداددن اونو تمایک» اشارت طوبنی ایتدیلر. اما خدا علیم بو طوبیک صداسی او یوارک بیک ایکی یوز عدد اوله رق اتدینی طوبلرک صداسنی باصدیردی. جمله عسکر بو صداده حکمت و بشارت واردر دییه تفأل ایتدیلر و شرقه کیتدیلر.

حقیر دخی صدراعظم آلایله ۲ ساعت کیدوب (سلچاط) قریه سنه

بوواروش ایچنه بودین وزیر حسین پاشا محافظه جی تعیین اولندی .
 اما درون او یواره کستدیل سنجاغی ایله قورد پاشا والی و ولایت
 اولوب قلعہ بی و بوواروشی اعمار اتمکی درعهده ایتدی . سرم ، سسمندیره ،
 آلاجه حصار و بودین قوانک و استرغون قولی نصفنک یایلری بو او یواره
 تعیین اولنوب سائر ایالت و غیره سنجاقلردن جمله اون سکز بیک « ہم دیگر
 نیست » دین عساکر اسلام بودین وزیر حسین پاشا ایله او یواره قلوب
 هرکس شدت شتا لکه دن قلعہ خارچنده کلبه احزانلر و مکلف خانلر یاپوب
 بر آیدہ او یوارک خارچنده بر شهر عظیم پیدا اولدی . قلعہ او یواره مخصوص
 صاغ قول و وصول قول نامیله کامل اوچ بیک آتلی ییکت یازدیلر . عزبان ،
 بشلیان ، کولکلیمان ، مارتولوسان دییه ده اوچ بیک پیاده ییکت ، ایکی بیک یرلی
 ییکیچری ، یرلی طوبجی و جبه جی نامیله دخی بیک عدد ییکت یازدیلر .
 سکز او طه قبو قولی ییکیچریلر ایله زغر جی باشی ابراهیم اغایی قویدیلر .
 سکز او طه جبه جی ، سکز او طه طوبجی قویوب جمله مواجبلری و جمله
 مهمات و لوازمی و جمله معونتلی و ذخیره لری بلغاً مابانغ تدارک ایتدیلر .
 مواجبلری اوزره سبخی چلبی دفتردار ایدوب تیمار دفترداری ، تیمار
 کتخداسی و غیره قرق عدد نفر آغالقلری ضابط و رابط نصب اولنوب
 جمله اغواتلره خلعت فاخره لر احسان اولندی . جمله جبه خانلری و یوبنا
 جامعلری و قلعہ او یواری صدر اعظم الله ایصمارلادق دییه قلعہ دن طشره
 چیقوب جمله توابع و تعلقاتیله سر پرده سنه کیتدی . نفیر رحلتلره رها بولدوروب
 کوچ یاراغی کورمکه تدارکار کورولدی .

حکمت خدا بو کونکی کون (لوه) قلعہ سنی محاصره ایدن علی پاشادن
 ونوغراد قلعہ سنی محاصره ایدن قبلان پاشادن صدر اعظمه فریاد نامه لر
 کلوب « البته دولتی وزیر بالذات سن کلینجه بو قلعہ لر فتح اولماز البته جمله
 عسکر اسلامی آلوب سعادتله کله سین . » دییه خبرلر اشاعه اولننجه همان حقیر
 او یواره قالان افندیلر منزله و داعلا شرق ، حلالا شرق یوله قویولدق .

دخی سجلاتنه قید ایلدی . درگاه عالی جبه‌جی باشی‌سی علی آغا کتخدالردن
ایکنجی کتخدا مصطفی آغا بوخانه‌یه امانت‌الله اوزره جبه‌جی باشی ایدیلوب
خلعت فاخره احسان اولندی . سکر اوطنه جبه‌جی چورباچیلری دخی
ناظرانظار تعیین اولوب (وقت حاجتده بوجه‌خانه آچیلدقده بوچورباچیلرک
معرفتیله آچیلوب برذره‌سی بیله چورباچیلرک اذنیله صرف اوله وبوجه‌خانه‌نک
برذره‌سنی اوغورلایانلرک لغت جهان اوزرلرینه اولسون!) دییه برلغتنامه‌یی
طاشه یازوب وسکه مرمره قازوب جبه‌خانه‌نک قپوسی اوزره قویدیلر .
«جمله اعیان وکبار معرفتی ونظارتی ایله بیل باشنده برکره بوسلاحلر جلالنوب
مصیقل و محلا اوله .» دییه قانوننامه یازلدی وینه (جمله اوجاق آغالرینک
معرفتلیله بیلده برکره جبه‌خانه یوقلامه‌سی اولوب دفتیدن ناقص وتبديل
اولمش بر ذره‌شی غائب اولمش بیلنیرسه ضابطلری قتل اولنه) دییه سجل
شریفه قید اولنوب صورت حجت والی ولایت اولان قورد پاشا اله ویرلدی .
الحاصل عبرت‌ما جبه‌خانه رعنادر . خدا حفظ ایده .

بوقله‌نک صوقاقلرنده اصلا قالدیرم یوقدر وصوقاقلرینک بهض یرلرنده
جمله اوج یوز التمش التی عدد زیر زمین قویولری واردرکه هرکون
برندن بغدادی بوشالوب جمله قلعه خلقی تناول ایدر . بیلده برکره قویولر تمام
اولوب «ینه قویولری غلال ایله طولدوره لر .» دییه بوتدارکلری ایتمشلر ،
اما حقاکه عاقلانه تدبیر ایتمشلر . بومیری قویولرندن ماعدا بوقله ایچره
ایکی بیک قویودها واردر؛ ایچلرنده لب بر لب بغدادی، داری، آرپه واردر .
اویوارك واروشی . — قومران قپوسنک طشره‌سنده صدراعظم کوپریلو
زاده سردار معظم فاضل احمد پاشا جامع کبیر بنا ایتدی . قلعه خندقه کان
نیره نهری کنارانجه کامل بش بیک آدیم احاطه ایدر برواروش عظیمدره .
خندقی قازوب برقاج کونک ایچنده درخت دیره کلرندن بر پالاتقه چورمه
برمتین حصار چورلدی که بش بیلده تمام اولیه جق بر بنای همم ایدی .
اما هنوز ایچنه اللی قدر سازلی اولر بنا اولنوب بونک دخی جمله صوقاقلری
سطرنج نقشی اوزره طرح اولنوب ایکی یرنده تخته قاپولر وضع اولندی .

ایله مالاملدر وحین اقتضاده قولایجه بولونسون ایچون « اندرون خانه » لرده هر نه وار ایسه قبولر اوزره جمله اشیانک اسامیسی تحریر اولمشدر . حتی بعض حجره لرده جراح وکاللرک بساطلری وسائر ادویه لری ونیچه بیک درده دوا معاین مقوله سی ، مسهلات وسموم بیله موجوددر . تحتانی اوطلر دخی جمله اوتوز عدد کارکیر حجره لدر ، بونلرده جمله آلات حربیه و آلات سلاحه متعلق اشیلاری وار : (۱۰۰۰۰) عدد عال العال مجوهر چرخلی وقره یینا پوشقالر وار ، (۱۰۰۰۰) عدد زره ، زره کلاه ، طوغلغه ، قتلای ، سریناه مقوله سی شیلر ، مزراق ، حربه ، چاپا ، قازما ، بالطه ، بیچاق ، کولونک ، میچ ، قلیچ ، شیش وسائر آلات واساچه نک حسابلرینی الله بیلیر . بواسلحه نک جمله سی اوایله مجلا ومصیقل ایدی که کویا هربری استاد لندن هنوز چیقمش کبی جمله حاضر باشد . دها کامل بیک فیچی لب بربل قرق نوع عثمانیلرجه کوروله مش قورشونی وار که بعضلری تللی قورشوندر ، توفنکدن چیققدقه ایکی باشی قورشون ، اورتاسی ایکی قاریش اوزون دمیر تیلدر ، آچیلهرق کیدوب راست کلدیکی یرلری ایکی بیچوب محووه لاک ایدر . بعض قورشونلرینک ایچی نخودلی و آرپالی ، زنجیرلی ، طوپراقلی ، نفتلی ، اشک سیدیکلی مدور یاغلی فیچی فیچی حاضر باش طورور . حقیقت الحال ، بو قوروشونلردن کیم ییدی ایسه خلاص اولمایوب جمله شهید اولدیلر . بوجه خانه میداننک چوره سنده اولان دائراً مادر دیوارلری دیننده داملر آلتنده نیچه کره یوزبیک عدد کونا کون طوپ کله لری بیغین بیغین ، یاغلی و زاغلی مجلا ومصیقل کله لر بر اوقه دن قرق اوقه قه قدر فرداً فردا حاضر باش طوریورلر . بعض یرده دوموز آیانغی ، پاچاریز ، مقاص ، طلومبه ، سورمه ، ال قومباره سی ، صیرچه قومباره سی ، هاوان قومباره سی وار که بی حسابدر . بوجه خانه آراسنده یالکز اوق ویای یوق .

صدراعظم نیچه وزرا ایله کلوب بوجه خانه بی سیر و تماشایا ایتدکده جمله سی عالم حیرتده قالبونکشت بر دهن اولدیلر . جمله مهمات ولوازمی سائر وزرانک یاننده فراده ، فراده تحریر ایله یوب اوردو منلاسی انبی افندی

چیقار، آدم یایشمان و بررنج و عناقکمدن زمبرکلر ایله صولر چکیلیر، غرب
 تماشادر . اما نیجه چرخلری و انکازلری بوزولوق اوزره در . بو قویونک یاننده
 بر دار آغاجی و برسیاست کاهی وارکه اللهم عافنا، الله بنی ادمی بویله بر اشکنجه
 خانه شرنندن امین ایده ! ینه بو میدانده بر برج بالای قله مثال ، چار کوشه بر
 ساعت خانہ سی وارکه ناقوسی حمام قبه سی قدر وار ، صداسی تا قلعه نتره
 و قلعه استرغوندن ایشیدایر . بو ساعت قله سی دیننده دار ایاغنه قریب امت
 محمد اسیرلینی قویدقلری زندانی وار، جناب مولا دشمنلری میله بو سجن
 دنیادن حفظ ایده . زیرا چاه ججمیدن نشان ویریر بر زندان در . بو سیاست
 میدانک اطرافنده جمله ایکی یوز عدد دکانلر واردر . بو محله یاقین بر اتمک
 کارخانہ سی وار جمله بش عدد فروندن مؤلفدر جمله . اونئی الکله قویوب
 آدم یایشمان ساعت زمبرکی کبی زمبرکلرله اوچر قات الکله رقیق
 و بیاض اون اله نیر . بودخی بر غرب صنعت در . قومران قوسنک ایچ بوزنده
 بر مضحک عبرتیا اون دکرمانی واردر، اصلا و قطعاً نه آت ونه صیغیر چویریر .
 درت عدد یرده درت کوز دکرماندر که جمله چرخلری حمام قبه سی قدر
 ساعت شاقوله سی کبی شاقوله لر دوران ایتدیروب آدم یایشمان اون
 اوکودر . اون اوچر ، دردر قات الکله ایچنه دوکولوب ینه چرخلر حرکت
 ایتدکجه اوچ درت کونه اون اوکودوب کلیر . بو چرخلرک اکثریا آلتلری
 دمیدر، اما دولابلری سراسر آغاجدندر . بو آلتلری بر معصوم چویرسه بلا
 عسرت فیرلداق کبی چویریلیر عجایب دن بر تصنیعدر .

اویوار قلعه سنک جبه خانہ سی . — قلعه نک جنوبی طرفنده باشقه جه
 ایچ قاعه کبی چار کوشه کارکیر دیوار عالی ایچنده بر جبه خانہ در که عثمانیده
 هنوز اوله بر جبه خانہ یایلمادی . جناب باری بو روی ارضده مأ کولات
 و مشروبات و موجوداندن نه خلق ایتدی ایسه بو جبه خانہ ده موجوددر .
 حتی علم طبه متعلق نیجه بیک پاره مجلد کتب معتبره و مصور تشریحات
 کتابلری و ابن سینانک قانونی وارکه تعبیر و توصیف اولونماز . بونده فوقانی
 تحتانی جمله اوتوز عدد اوطله اولوب هر برینمک ایچریسی بر کونه اشیا

یوز التون آلم. (نمچہ کلیسایی): والدہ سلطان ایچون عبرتمون اولدی .
 زیرا اولدن دخی بردیر عظیم و معبد قدیم اولغله اولیله مصنع و مزین ایمش که
 کویا قصر مشید ایمش . بونده اولان کونا کون مصلوبات و مصنع آویزه لر ،
 بونده اولان ذی قیمت قنادیل مرصعلر، بونده کی نقوش بو قلمونلر مرغوب
 وزیبا تصرفلر و صنعتلرک وصفنده قلم کاسر و لسان قاصردر ! جمله روی
 دیواری مجوه و تمثالات و صور ایله آراسته و نیچه بیک غریب و عجیب
 الهیته پوتلر ایله پیراسته اولمش بردیر قامه ایکن جمله اصنامی غزات پاره ،
 پاره ایلدیلر . بو وجهله چرک معاصیدن پاک و پاکیزه اولدقده برجامع روشن
 اولمشدرکه حالا هیچ بر سرحدده مثالی یوقدر، مکر قلعه استرغونک قزل
 جامعی اوله... بووالده جامعی حرمک اطرافنده اللی عدد مدرسه حجره لری
 وار ایدی، طریق خلوتیده استرغونی الشیخ علی افندی به تکیه انشا اولندی.
 جامعک قبله طرفنده باغ ارمدن نشان ویریر بر باغچه مفرحی واردر . چار-
 گوشه سرآمد بر چاکلق قلهسنه مناره بلالی انشا ایتدیلر ، بودخی طولاً
 و عرضاً خنکار جامعی کی دره. اما بوجامع غایت مفرح، مزین، دلنکشا جامع
 رعنا اولدی .

صوکره طوت کلیسایی خاصکی سلطان خاتونه جامع اولمق ایچون آلی
 قویدیلر و شمذیک غزات مسلمینک پکسات ذخیره لرینه انبار ایتدیلر. اما بودخی
 بیوک جامعدر، لکن مزین دکل دره. زیرا طوت قومی مجارک، نمچه نک رعایایی
 اولغله انجق بوقدر کوچوک کلیسالری واردی. صوکره قبوسنک ایچ یوزنده
 (جامع دفتردار احمد پاشا) یاپیلدی، بر عظیم سرایک مناسب بر طرفنی کوچوک
 برجامع ایتدیلر. اما غایت جماعت کثیره لی معبد اولدی .

صنایع عبرتتای قلعه اوپوار . — قلعه نک تا اورته سنده بر میدان عظیم
 وار، آنده بر معظم کارکیر بنا قویوسی وار، آب حیاندن نشان ویریر صوی
 وار . هرکیم صوچکمک مراد ایدنسه بو قویو اطرافنده دیمیر چرخلر وار
 هرکس قوغه لرینی چرخلر آصار . طرفه العین ایچره قویونک قهرینه
 اینر همان چرخسک بر دیشنی باصنجه آن واحدده قوغه لرله صو طیشاری

یتیم، سگسان عدد حجره لری وقاعه و دیوان خانه لری ، بر حامی و قپوسی اوزره کونش نشانی تصویری وار. بو سرايک قارشوسنده نمنسه قپوداننک اوی وارکه بو دخی واجب السیر سرای عبرت نمودر. بو قلعه ده اوچ عدد مکلف و متین بنای عظیم مناستر وار : از جمله الکیوک و مکملی (مجار کلیسای) درکه ایچنده اصلا تمثال و اصنام یوقدر. همان درابض آسا مجلا دیوارلری وار، بر قاچ یرنده خاچلر کورینور . محفل مثال بر قصری اوزره ارغنون داودیی و ارایدی ، صدراعظم استماع ایتک ایچون پاپاس اسیرلره بو ارغنون سازینی چالدیروب همزه دیکلندی . او قدر مؤثر و حزین ایدی که ایشیدن انسان مست و مهوت اولوردی . . . . بعده بو ارغنون خانه قصرینی مؤذنلره محفل منیف ایتدیلر . بودیرک بر ناقوس خانه قلعه سی وار ایدی طوب کله سیله سهل بیقیدیلر ، سوکره چارکوشه بر مناره اذان محمدی یایدیلر . بودیر کبیری سعادتلو پادشاه ایچون محراب و منبر ، کرسی و محفلیلره بر جامع سلطان محمد خان رابع ایتدیلر که نور مبین اولدی . قبله قپوسندن تا محرابه وارنجیه قدر بو جامعک طولی (۱۱۰) آیا قدر و عرضاً کامل (۸۰) آیا قدر . محرابی اوزره (کلمادخل علیها ذکر یا المحراب) کریمه سنی و دمیر قپوسی اوزره دخی (لا اله الا الله) خطلرینی قبوری زاده خلیل افندی یازدی . بو حقیر اولیا دخی سنک مرمر اوزره قازدی و تذهیب کار (سبیلوولا) دخی زردوز نیلگون ایله دوزدی . بو جامعک قبله قاپوسی اوزره اولان تاریخک خطی و گفته سی نصوح پاشا نشانجی باشیسی عمر بککدر . اما مرمر اوزره قازمه سی ینه بو حقیر اولیانک بدردن قاله کارمدر . او قپو اوزرنده کی تاریخ بودر :

قلعه استوار اویواری	آلدیغنده وزیر ملک آرا
جامع خان محمد اولمیچون	ایلدی بو کلیسای احیا
دوندی حقا که بیت معموره	اولدی کویا که مسجد اقصا
دیدنی تاریخی انک (عمری)	مسجد عمر علی التقوی

سنه ۱۰۷۴

بو تاریخلری و نیجه ائاری یازوب قازدیغ ایچون صدراعظم دن ال امکی اوله رق

خندق ایچره شانورلك ایدرلر ، بالقاری صید ایده جك قایقاری واردر .
ایکی قاپوسی واردر . قپولری اوکنده بمرناس اولق اوزره بیوجك جسرلری
وار ، اماخشدن در . مقدماتشمن منهدم ایدوب بز المان غزاسنه کیتدی کمزده
بودین وزیری حسین پاشا ایکی قوی کوروا انشا ایتشدرکه تعبیر اولماز .
حتی بو کوروا ایکی یری زمبره گلی دمیرزنجیرلی اولوب هر کیجه خدای
دولابلره قالدیروب قلعه‌نک دمیر قپولری اوکنه سپر ایدرلر . قپوسنک بری
یج قپوسیدرکه جانب غربه ناظر در ، برینه قومران قپوسی دیرلر ، جانب
مشرق دن قبله یه منیال مکشوفدر . بو قومران قپوسندن تاج قپوسنه وارنجه
برشراه عظیمدرکه بو قپودن ، قومران [۱] قپوسی نمایاندر . یج قپوسنک
یاننده برکوکچوک قپو دها وار آدن خندقه اینیلوب صوآلنور . بو قلعه‌نک جمله
دیوارلری سراپا شدادی طوغله بنادر ، طاشدن اثر یوقدر . دیوارینک
قالینلیغی کامل اللی آدیمر ، چوره‌سی طاغلر کبی طوپراق بیغیلی در .
الحاصل برکوه عظیمک اورته‌سی ده لوب همت رجال ایله اوله برقلعه یامیشلرکه
مقدور بشر دکل . دائرآمدار جرمی اون بیک آدیمر . حقیر بودیوار اوزره
طابیه دن طابیه اگری بوگری طولاشق اوزره اون بیک آدیمره قلعه‌ی
طولاشدم . اما طشبه خندق کناريله طوغری طوغری یه التی بیک خطوه در .
بو دیوارلرک آلتی دائرآمدار صوقاق صوقاق یوللردر و اوزرلری طاغلر
کبی بیغیلی طوپراقدر . انک ایچون بو قلعه‌یه لاغم کار ایتدی . قلعه‌نک
ایچی حمله سطرنج نقشی طرحی اوزره اولوب طولاً و عرضاً شهره یکر می
عدد صوقاقلدر ، اگری بوگری یوللر دکلدر . هر قننی طرف صوقاق
باشندن باقیسه قلعه‌نک دیوارلری نمایاندر . بو قلعه ایچره جمله بیک سکزیوز
عدد خانه قپولری واردر ، جمله خانهلری فوقانی ، کارکیز ، مکلف و مکمل ،
مزین ، شیندیره تخته اورتولی واسع سرایلر ایدی . اما طوپ کله‌سی
ضربانندن نیچه‌سی خراب اولدی . از جمله فورغاچ سرایی غایت معمور و مزیندر .

[۱] قومران املاسیله ضبط ایدیلان شهر یوقاری بجا رستانده و طونه اوزرنده
(قوماروم) شهریدر .

اوصاف حصن حصین یعنی قلعه متین اویوار . — اویوار مجارجه « یکی قلعه » دیکدر . حقیقت ، ۱۰۰۵ سنه سی اگری غزاسی ییلنده بوقلعه آغاج پالاقه ایمش . اوسنه لرده اردل قرالی بتن غابور قره مصطفی پاشا ونجه وزرا بوقلعه بی دوکوب بی فتیح عودت ایتدکلرنده فورغاج لعینک باباسی بوقلعه بی بوبله شدادی بنای رعنا ایدوب بعده بوفورغاج دخی ضمیمه اعمار ایدره ک التمش ییلدن بری بوبله بر حصار استوار اولمش کن بوسفر غلغله روم یعنی اوردوی عثمانی ایکی کره یوز بیک عسکر بی حد ایله بوقلعه التمه کلوب اوتوز بیک طوب کله اوره رق اوتوز سکز کونده کوچ ایله ۱۰۷۴ تاریخنده وسلطان محمدخان رابع عصرنده بدست وزیر دلیر کوریلو زاده شهر فاضل احمد پاشا فتح ایدلمشدی . تاریخ قجی :

اللهم معین اولدی فتح ایلدک اویواری ۱۰۷۴

دیگر تاریخ کفته مذاقی اقدی :

ای مذاقی دیدی تاریخی اهل همت سعی احمد پاشا اویواری مجاردن الدی

سنه ۱۰۷۴

بوقلعه مصنع بر سحرای بی پایانک وسطنده اصلا حواله سز مسدس شکلنده کارکیر بنا شدادی انشا اولمش وزمینده کویا مهرسایان نقشی کبی قونلمش . حتی آلتی کوشه سنده آتی عدد عظیم طایبه واردکه هربری برر سد اسکندر کبی در : جانب غربده آق طایبه ، جانب شمالده بیچ قپوسی طایبه سی ، صولنده یصی طایبه ، شرقنده پایا طایبه سی ، قبله سنده قرال طایبه سی ، جنوبده قومان طایبه سی ، لودوسده فورغاج طایبه سی وار . بو طایبه لک هر برنده قرقر الیشر پاره طوبلری وهر طایبه نک آلتلی بوش اولوب بارود مخزنلری وار . جمله بارودی بریرده دکدر ، بلکه بر ضرر اصابت ایدر دینه باشقه ، باشقه بارود خزینهلری ایشلر . هر طایبه اوزره بیسکر آدم جنک ایتسه یرم طاردیمزلر . . . بوقلعه نک طشره خندق کنسارنجه کردا کرد جرمی کامل یکرمی بیک آدیمدر . خندق الی آدیم اینیلدر . چاه غیامثال درین اولوب لب براب نهر نیتزه صویدرکه ایچنده کیلر کزسه ممکندر . کونا کون ماهیلری

عدد دشمندن الیمش اتلر ایله ویزیر دلیر اوکندن برالای چپا پور ایله عبور ایلدک . صدر اعظم یالی اغاسیله یوز بش نفر تاتارلره و اوت اغالرینه خلعت احسان ایتدکرنده حقیره برپالان دریسی بیله ویرمدکرندن مغبر الحاطر اولوب نا امید و مایوس و ملول و علیل کچی کیدرکن همان صدراعظم « بره ، شو اوایا دکلیدر؟ » دیدکده « اودر سلطانم » دیدیلر . صدر عالی « یابو سفرده بیله می ایدی دیمک بوتاتار اولمش ! ایشته بو ام الاخباردر حکمت لقماندن سؤال ایدلم ، چاغیرک شونی . » دیه حقیره بر زراندر زر خلعت فاخره کیدیره رک یوز الی التون و یروب سریمه بر چلنک طاقدی . حقیر دست شریفلرینی پوس ایدوب « جناب کبریا دشمن شزندن امین ایده » دیه دعالر ایتدم . بو عبد کمتری بین الاقران سرافراز و جمله دن ممتاز ایدوب « وار ، شیمدی یورغون سین ، آقشام کلوب بزه بوغزای غرالردن محاسبه ویر » دیدکرنده « نوله افندم » دیدم . چادیریمه کیدرکن او ائناده یالی اغاسی طرفندن صدراعظمه اوچ بوز عدد غلمان و بنات و اوچ عدد بلور جاملی خنطو ارا به یوکی ذی قیمت اشیا هدایا کلوب خزینه داره جمله غلام و دختر و سائر امتعه بی تسلیم ایتدی . جمله من طشره چیقوب حمد خدا بو عبد ضعیف و نحیف بوغزایه کیدوب کنجه برکون آه دیمدم و خدا ملرم دخی بر کره واه دیمدی . صحت و سلامته خیمه مه کلوب غلام و شکفته و ناشکفته قیزلرمله و قطننا آتلمله ، بر خنطو آرا به مله و سائر کالا و متاعمله حمد خدا خدامه کلوب واصل اولدم .

علی الصباح ایرته‌سی کون صدراعظم کتخداسی افندیجه بر غلام و دفتر دار احمد پاشا افندیجه بر جاریه هدایا و یروب صالت و سبکبار قالمق ایچنون بوغنیمتدن همان اوچ اسپر آلی قویوب ماعداسنی آتله ایله وکله پیر مال غنائم ایله ساتوب آسوده حال اولدم . اول کون خنکار خاصکیسی و قوجیلر کتخداسی آستانه سعادتیه روان اولدیلر . بو کونکی کون قاعه‌نک در و دیوارلری متانت اوزره تعمیر و ترمیم اولنوب بیاض در یکتایه دونوب خندق ایچی غیا مثال عمیق اولدقن صوکره چاتره پاتره علی پاشا خندقه صو صالوب دریا مثال ایله دی .

کوروندی که له قرالی عسکر یدر . حقیر دور بینمبه نظر ایتدم حقیقت الحال له قرانته تابع قراقو عسکر یدر . انلردن بریاض بایراق بزه و بزدن بر بایراق انلره کیدوب کسدیلر ، مکر له قرالی طرفندن بو هوچلوار نام قلعهده بر کومروک امینی اوتورر ایمش . هان جمله له عسکری اصلا بزه باقبا یوب طوغری قلعهیه کیره رک فی الحال بزم عسکره الی ارا به ذخیره کوندر دیلر . زیرا بو اراق له قرالی تاتار ایله قرداش ایدی . یالی اغاسی ذخیره لری تاتاره بذل ایتدی . اندن له قبودانی اوچویوز عسکرایله ایکی خطو ارا به یوکی الی کیسه غروش کتیروب بو هوچلار واروشنده النان ایکی بیگ اسیری تاتاردن الدیلر . یدی اسیر ایچون بو حقیره ایکی کیسه غروش و یروب الدیلر . مکر بریسی قلعه قبودانی ایمش . صوکره بیلوب پشیمان اولدم اما چه فائده . اسیر لری الوب هوچلاره کیرنجه او قدر شادمانقلر ایتدیلر که تعریف اولماز . مکر بو قلعه ایله اورطه مجار اراسی مشاع ایمش .

بورادن قالقوب جانب قبلهیه کیده رک (سیم خالص) معدنه کلدک . اوصاف معادن سیم خالص : — درت عدد کوه سربلسند ایچره یدی یرده قول قالدینلی قدر کوموش معدن لری وار ، اما جمله سی قعر زمینده در . آدم و ادسی زاده اولماغله کارخانه لری معطل طور مقده ایدی . بو خاک پاک کر چه مجار النده در ، اما نمچه چاساری تغلباً بو معدانی ضبط ایتمشدر . بیله اون بیگ کیسه مال حاصل اولور غریب تماشا کاهدر . اندن یدی ساعت کیتدک . نیجه ابادان مجار قراسی احراق ایدلمش . انلری کچوب (دریک معدن) قلعه سنه کلدک . دریک معدن قلعه سی . — بونک دخی واروش وقریه لرینی او بو ارغازیلری نهب و غارت ایدوب کچمشلر ، اما احراق ایتمه مشلر . بو واروشی وقت شافعیده باصوب جوانب اربعه سنی اتش تاتار ایله چراغان ایدوب جمله اها لیبسی خواب راحتده ایکن بی راحت اولوب بیگ بش یوز مقداری اسیر الندی حتی متره پولیدینی دخی اله کچیدرک . اندن (نیتره) قلعه سنی اندن بر کون یا غار ایدوب احراق اولنان بی فائده و عائده لرلی کچوب او بو ار التنده صدراعظم حضر تلرینک اوتاغی اوکنده (۶۰۲۰) ارا به یوکی ذی قیمت کلاسی والا ایله و جمله (۲۶۰۰۰)

ایتمہ دن قلقوب کیدہ سز . مکتوب او قوندقدن سوکرہ ہدیہ لری مقبولہ کچوب غروش و ذخائر تقسیم اولندی . حقیرہ یوزعدد دوکمه طار غروش ویردیلر مکر شہرحاکمی نمسہ چاساری اقرباسندن (یواحیم) نام بر مدبر امور ایتمش . بوتدیبری ایله تاتاری شہر آلتندن قالدیروب شہری بر بادیدن خلاص ایتدی . ہان یالی آغاسی سردارمنز « بوقدر مالی حق سکوت الدقدن سوکرہ آلامان دیارینی اورمق معقول دکادر » دیہ انکروس قلعہ لرنندن سرانیہ ، طنجهوان ، آنپروار ، فیرا ، اووار ، قستل ، سن مارتین ، ویرووان ، پوزون ، یانیق ، طاطا ، پایا ، پرسپریم ، قومران قلعہ لری یواحیم نام حاکمک ہدیہ لری سببندن ضرردن خلاص اولوب بونلری صاغ طرفزده براقہرق المان دیارندن اورطہ مجار ایلنہ کچدک .

اولا اسیزیہ شہرندن قلقوب جانب شرقہ کامل اوچ کون (۷۶) ساعت کیدوب اورطہ مجار حدودینہ قدم باصہرق (ہوچار) نام واسع قلعہ یہ کلدک . صحرا اورتہ سسندہ اولمغله علی الغفلہ قلعہ یہ اوشوب امان ویرمیہ رک واروش عظیمی احراق ایدوب (۲۰۰۰) کزیدہ اسیر و (۱۵۰) ارابہ یوکی مال فراوان وکونا کون سیم وزراوانی واقشہ فاخرہ الدق . بوراسی مجار سپاہنک ایل اولمغله یالکیز (۷۰۰۰) رأس بارکیرقطناسی الندی . حمدخدا بو حقیرک انہ (۷) آت ، التی اسیر وبرکولہ غلام وایکی باکر قیز دوشدی . واروش یاندینی حالده قلعہ آندہ قالمقلہ تاتارک برجای مناصی قالمایوب ہان درون حصاردن دشمن بر فتیلدن نیجہ یوزطوپلرہ اتش ایدنجہ بر آندہ ایکی یوز تاتار شہید اولدی ، التی یوزی دە مجروح اولدی . شمدی یہ قدریکر میدن زیادہ شہیدمنز یوق ایدی . بوقلہ التندہ بوقدر زور آور بیکیترمنز شربت شہادت ایچدیلر . نعلہ لری آتله یوکلہ دوب طاغلا ایجرہ بریرہ دفن ایلدیلر واوزلرنده آتس یاقوب مزارلرینی غائب ایتدیلر .

بوهوچار صحرا سسندہ ایکن جانب غر بدن بر عسکری پیادہ نمایان اولنجه جملہ مزک عقللری کیدوب جنکہ امادہ اولدق . « دشمن ایسہ ایلک جنکہہ اسیرلریمزی قیرالم » دیرکن عسکرک سنجاق و بایراغی چیقوب

بوسخرادن دہ سہلجہ غنیمت ایلہ قالقوب برکون کیدرک آلامان حدودینہ کلدک . بوخاک جنکلیستان براورمان اولوب نمسہ چاساری حکمنده در . بوچاسار تاج اسکندر صاحبی اولوب یدی قرالہ حاکمدر (۱۷۶۰) پارہ قلعہ لری واردر . ایخیلی کندی لسانلرینہ ترجمہ ایشملردر او قورلر . مذہب لری باییشته در . یعنی ریم پام مذہبنده شاپقہ لری سائر فر نکلر کبی سیاه دکل ، صاری ، ماوی یشیل ، قیرمزی کونا کون شاپقہ لری اوزرہ طور ناودوہ قوشی تیللری طاقارلر . بورادن برکون آلمان قرا وقصباتی شہب وغارت ایدرک (اسیژیہ) نام تختکاه نمچہ یہ کلدک .

اسیژیہ شہری . — اول ، آخر نمسہ چاسار لرینک تختکاه یی در . بومدینہ غایت عظیم معمور و مزین و اثار بناسی قات قات بر مدینہ معموردرکہ بر مرحلہ یردن نمایان اولدقده قباب و ناقوس قہلرینک ، التون خاج علملرینک شعشعہ سندن کوزلر قاماشیر . برکوه سربلندک ذیلندہ واقع اولمغله جمیع عیون جاریہ نک سلسیل آسا شہر ایچنہ جریان ایلدکلری نمایاندر . شہرک شرقندہ کی صحرا ایچرہ اولان باغ و باغچہ نک ازهار و رواج طیبہ سی دماغ تاتاری بیلہ معطر ایتدی . چورہ سندنہ دشت هامونده اولان چمنزار یرلردہ اوج آسمانہ سرچکمش درخت متہالرسایہ سندنہ اول قدر تفرجکاه و آرامکاه قصر عالیلر ، نشیمن و صفلر ، مزین مصطبلر واردرکہ بر مثالی دہا بولماز . تاتار خوفندن جملہ عسکری قلعہ یہ کیروب پرالم قالمشدر . بزدخی تاتار ایلہ شہرک اطرافندہ اولان قراوقصباتی یاقہرق کیتمک مشاورہ سندنہ ایکن دشمن طرفسندن اوچیوز قدر خرسنتیان عسکری ایلہ بر بیاض بایراق ظاہر اولوب ایلری اوج نفری آت براقوب کلدیلر « آلامان ای عثمانیان و جنکیزیان » دیدیلر . کیریدہ کیلر دخی تورکچہ یازلمش بر مکتوب ویردیلر . نتیجہ کلامی شو ایدی : سز صفا کلدیکنز . وقدملر کتیردیکنز . حالا قریہ لر مزی ، معمور و مزین باغلریمزی یاقوب بیقما دیکنز . عیسی و مریم آنا سزدن راضی اولہ . ایتدی کلکنز اییلک مقابله سندنہ سزہ و عسکر یکنزہ ایکی آرابہ ایلہ یکر می کیسہ غروش واللی آرابہ ذخیرہ کوندرلمشدر ، قبول ایدیکنز لطفکنزدن رجا اولنورکہ شویله بر حسرۃ الملوک شہر معمور و مزینمزی خراب

یکی دنیا کلیر. آدینہ «ہونزہ» دیرلر ایمش. سالف الذکر میوہی عبرت ایچون قوشمه قویوب تا اویوارہ کتیرہ رک پرنج ایله زردہ ایتدک، هرکیم بیدیسه بارک الله نه خوش طعمدر دینه حیرتده قالدیلر .

بو آمصطیردام صحرا سنده اوچنجی کونده قالقوب ینه سمت قبله به متوجه اوله رق ایکی کون کیتدک اوچنجی کون (پزانده بورغ) ولایتنه کیردک . نمسه چاساری اولان ایمراطور حکمنده قارلی طاغیر کچی زمینه دوشمش بر کلستان وروضه مثللی باغ جنازلی یرده عظیم بر شهر واسعدر . اما دریا مثال عسکر طابورینی چاتوب جنکه آماده طور و یورلردی . بزده برخیلی مسافه بعیده ده مکث ایدوب جمله اسیرلریمزی زیاده سیله برک باغلا یوب جوانبه قراوول قویدق . اتلریمزی اورغانلر منزله باغلا یوب سهل اویناتهرق اکرله یوب جنکه حاضر و آماده طور دق .

اما شهر (پزانده بورغ) بر قارلی بالقان یا یلای عظیم دیننده واقع اولمغله بر قاچ کون اول جمله عسکرلری صارپ طاغیره صوقمشلر و عسکرلی قلعه دن چیقهرق طابورده جنکه حاضر طور مشلر ، بر شکار آلامادق . بورانک فضالری باغ و یا یلالری خوش اولمغله اوزومی مشهور و معموردر . شهر وسطنده بر حصن حصین و سد متین نمایان ایدی . بودیار خلقلنک ظریف اولدیغنی شوندن استدلال ایتدم که : جمله غارت ایتدی کمز کویلرده . رعایا و بر ایاسنک دوشک و یا صدیقلری قوش توکندن اولوب کونا کون پلاصنطه و سندیان اغاجندن سریرلر اوزره یاتارلردی . اما اکثریا هواسی شدت اوزره در ، باران زحمتدن آتی آی کامل کوز آچیلماز ، یرلری باطاق و چیتا قدر . بودیار اهللیسی اسفا جلیلردن پک خوف و احتراز ایلدکلرندن قلعه لرینی غایت متین یاپارلر . اکثریا طوپلری دیش بوداق اغاجندن و قره اغاجدن و صارما آغاچندن فیچی کبی یاپیلمش طوبرلدر که جمله سی بشر ، اونار یرلرندن دمیر چنبرلی در . هر طوپو اون آدم قالدیریر و اون طوپو بر آرابه یه قویوب ایستدیکی یره کوتوره رک آندن دمیر چنبرلری کپیروب آغاچندن طوپلری آتمغه باشلارلر ، اکثریسی اوچ دفعه دن زیاده آتیاماز ایمش .

شهر یوقدر . حتی بو شهرک جانب شرقیسنده کی صحرا اوزره طوپ ارمز ،
 برجانیدن مکک ایدوب بوشهری برخیل مسافه بیعددن تماشایتدکده هان
 یوز یتمش قدر عظیم مناسترلرک اوج آسمانه سر چکلمش قلهلری نمایان اولوب
 آدم بویی قدر خاچ علملری شعله ویریردی و اول قدر رصاص خاص
 ایله معمور و مزین ایدی که برمثلی مکر دانسقه شهری اوله . حتی قرال سرایی
 اول قدر مزین نمایان ایدی که دام و باملرینک ، قباب و شهنشینلرینک شعشه سندن
 مردمک دیده مز خیره له نیردی . اما نه چاره ! درون شهره کیروب سیر و تماشا
 ایتمک محال ، ایچنده کی بنی آدمک و فرت و کثرتندن و ایکی یوز بیک آتش
 فشان فلنک عسکرینک فرتندن یاننه وارملق ایچون نه حال وار ، نه مجال !
 قلعه سی ده کورونیور کویا سدا سکندر در . جمیع برج و طایبه لری ایله کوه البرز
 کی یاناردی . بوشهرک یاننه وارمق شوپله طورسون خندقه بیله اوغرامیه رق
 آلارقه دن کچدک . بر کونلک مسافه بیعدده او قدر غنیمت و او قدر اسیر
 آلدق که تعبیر و تعریف اولونماز . کثرت التجادن آلمان دریاسنده قایق
 قالمایوردی . بر بللی باشلی قپودانی کمی به یتیشه میوب اوج یوز آدمیله اسیر
 اولدی . و قله دن آلارقه مکک اولنوب درت طرفه قرا اول قوندی .

بوشهرک مشبک بوستانلرنده بعض کونالنه لر واردر که قات قات یابراقلری
 وار کندیی ریباس کی میخوش و یابراقلری یشیلدر . یابراقلرینک کوبک
 محلنده آدم کله سی قدر بیوک و کوچک قاباغی اولور . بو قاباق ایچره اصلا
 چکیردک اولمایوب لب بر لب ایچبر کی داریسی طشره چیمش و نیجه سی
 ایکی شق اوله رق یالکز داریسی قالمش . حکمای افرنج بونک یتمش قدر
 خاصه سنی صایارلر . شرتی اوج درت کاسه ایچنه بر نوع سکر و یروب بی خار بر
 ماعسل اولور هم آدمی سرمست و خوش ، همده بدنی قوت ایله مدهوش
 ایدر . بو فلنک دیارینه مخصوص بر نبات اولوب یکی دنیادن کتیر دیلمشدر .
 بو فلنک دیارینک جانب غربیسنده بحر محیط ایچره ایکی یوز میل بعیدانکلز
 جزیره سی واردر که سکز بیک میل احاطه ایدر بر جزیره کبیره در . بونک جانب
 غربیسنده بحر محیط دن اوته بحر مغلیان و اندن اوته اوز درت بیک میل کیدیلر سه

وایمانلری یرینه کلدی. زیر اسیرلیمز چوق، اما یننه جک آت یوق ایدی .
 بوقه‌لی یابالرک ذیلنده اولان قرانک فضا‌سندده کی مزرعه‌لر شدت حرارتدن
 چاتیر چاتیر چانلابوب بال آریلری یرده کی یاریقلر اوزره پتکلر یاپوب برکونا
 رائحه طیه‌لی بال حاصل ایتمکده در. قوقوسی گویا مسک ویا عنبر خامدر .
 اما نیچه یرده چاتلاقلری انسانلر بوله‌میه‌رق زیر زمینده قالب تلکیلر صفا
 ایدرلر. اما حکمت خدا ایلک بهارده چاتلاقلرده قالان بال موملری یر، یر
 رنک اصلیمی اوزره چیقار، رائحه‌سی دماغ انسانی معطر ایدر . بو بال -
 مومنک کونا کونلرینی دکیشدیروب شمع عسل یایارلر، بیاضندن ایسه انسان
 صورتی یاپوب ساتارلر . فلمنکک بو فریش شهری طاغلرنده رومک
 سروی اغاجی کبی سر آمد شمشیرمثال صاری اغاجلر اولور رائحه داراولدیغندن
 یپراقلرینی صندوقله قویوب هر خانه‌نک ایچنده بولوندریرلر . اثواب و اتقال
 مسک کی قوقار. بو آغاجک یاز ، قیش یا پراغی دوکولز . موسمنده یپراقلرینی
 کلاب کبی قایناته‌رق صوبنی آلوب جمیع فرنکستانه هدیه کوندرلر . داللری،
 تخت‌لری التون ایله طلا ایدلمش کبی صاری در. باقلا کبی قابوقلی برنوع میوه‌سی
 اولور، لکن سائر میوه‌لر کبی تناول اولونمازه یاغنی چیقاروب چربدن حصوله
 کلن امراض مختلفه مبتلا لرینک چربی و فرنکی یرلرینه سوررلر. رائحه‌سی همان
 دفته یاغنی کبی در . یاغنی چیقاروب قشرینی خاندانلرده ، کلیسالرده مجمرلرده
 یاقه‌رق عنبر کبی قوقلارلر . بو آغاجک تخت‌سندن صندوقلر و کونا کون سر برلر
 و تختلر یاپوب قوللانیلرلر . برده بودیاردده «فرنک او یوزی» دیدکلری بر علت
 واردرکه . کندیلره مخصوصدر، ایشه بو آغاجله او یوزلرینه علاج ایدرلر. حقیر
 دخی تبرکاً برك و بارندن بر پارچه کتیروب اثوابلرم ایچنه قویدم .

بعده شهردن بوقدر مال غنائم وبی حساب اسرا ایله جانب قبله‌یه ایکی
 کون ایلغارله کیدوب نیچه بیک قراده بولنان اسیرلری آله‌رق فلمنک تختکاهی
 اولان (آمصطردام) شهرینه قدر یاقلاشدق .

آمصطردام شهری . — بو شهر معظم آلمان دریاسی کنارنده اولوب
 فلمنک قرالرینک تختکاهیدر . یندی قرال ممالکنده بویه معمور و آبادن

شعله‌سندن کوزلریمز جمله خیره‌لندی. بوبله‌ده معظمه فلمنک قرالی حکمنده در. باشقه‌جه بر قرالدرکه تنه وپنه وسکه، غروش، دوکه و ممسک فلوری سبیکه صاحبی بر بیوک قرالدر. آلامان دکزنده اوچ بیک پاره غلیون پارچه‌یه و قراقه کیلره مالکدر. هندستانه ویکی دنیایه، چینه ایشلر کیلری واردر. بونلرده مسیحیه‌دندر. اما انکلیس لر کبی اولوب اینجیلی فلمنک لسانی اوزره ترجمه ایتمشلردر. نهمچه قزل یومورطه‌نک اوروچلری شکننده پرهیزلرنده یاغلی بیه‌یوب بالق یومورطه‌سی ییرلر.

بوشهرک صحرا‌سنده بر کون مکک ایدوب دشمندن اصلا بر حرکت کوره‌مدک. شهرک اطرافنده دخی برج وبارولی متین حصار استواری‌ده یوق. هان بر واسع صحرایه دوشمش بر سواد معظم. واروشی مزین اما، دابراً مادارنده غیا مثال و خندقلی یالین قات چیتدن دیوارلی پلانقه‌سی وار. بزم تاتارلریمزدن اولان کیشیلرندن بش اون بیکیک آتی نفر دیل ایدوب کتیردیلر. بونلر «قله‌نک دریا کنارنده خراب یرلری وار، آندن شهره کیرک، فتح ایدرسز» دیدیلر. بو کره جمله تاتار آتلاوب او قلیرنک دمیرلینه برر یانمش کبریتلر باغلا یوب قلعه‌یه یورویش ایدوب بر قبضه تیر بران ایتدکرنده همان شهر علو بر علو اولوب یانمغه باش‌الایجه درون حصاردن دشمن شهرک قبله‌سی طرفنده کی ط‌اغله فرار ایتدیلر. طرفه‌العین ایچره تاتار یتیشوب بر قاق بیکنی اولدیردیلر، اون بیک قدر اسیر آلدیلر. و سائر غازیلر قولاغوزلریمزک دیدیکی یرلردن شهره کیردیلر اول قدر مال غنائمله مقتم اولدیلر که تعبیر و توصیفدن عاریدر. اما او شهرک معظملغه کوره اسیریمز آزدر. زیرا بز تا بحر محیط کنسارینه دکن کیدوب نجه بیک قرا و شهرلری احراق ایدرک کیتدیکمزدن بو شهرک آدملری طویوب کیلره و ط‌اغله قاچشلردی. انکچون اسیر آز، غنائم چوقدی. ط‌اغده اولدقلری تانارک معلومی ایدیه‌ده چنکلسستان اولمغه کیرمدیلر. بوشهرک صحرا‌سنده بر کون مکک ایدوب صوکره جانب شرقینده کی قارلی یابالاردن آبادان قرایی و اون بیک عدد فلمنک دیاری آتری غنیمت اولوب هنوز تاتارک جانلری

وصنوبر اغاجلرى دنيايى طوتمشدر . بوديارده اولان شكوفه اصلا دياررومده يوقدر .

بورادن مال غنائم واسير آلهرق كوزل جاريه و غلاملر بولوندى ايسهده نه چاره كه حقيرك الله برشى كيرمهدى . بعده بوقلونييه شهرندن جانب جنوبه يدى سگز يوز پاره قراني كچركن اصلا برشيئه آتش ايتيوب همان اسير ومال غنائم آلهرق كامل اوچ كون سگيردوب حولاندييه ديارندن بر شهره داخل اولدق .

قولونييه لي اسيرلر يمزك نقلى اوزره بو ولايتده (۷۰۰) پاره قلعه و ارايمش . بوراسى آدم درياسى اولمغه كيمسه يي اينجيمه يوب اطرافنده كي قراني بر كون بر كيچده غارت ايدرك هر كس اولى اولرنده اوتوروركن (برانده) نام كويلرندن خيلى اسيرلر آلدى ، مال فراوانك حسابخى الله بيلير . حتى بو حقيرك حصه سنه يدى قيز واوچ غلام دوشدى . ارككلرى عبوس الوجه ايسه لرده زنانه لرى فصيح اللسان و پك شيريندر . خلقى چه ، و جابجا اسفاج درلر ، هانكى قرال غالب كليرسه اكا تابع اولورلر .

هولاندييه ولايتندن كير و دونوشمز

اولا جمله مز بر يره كلوب ككيش يعنى تاتار لسانى اوزره مشاوره ايدوب تيمش سگسان بيك اسيرك ايچندن اون بيك عدد يي آزاد ايتدك . آنلرده بزى بر غيرى يولدن سلامت و غنيمتله كتورمكه درعهده ايديلر . اسيرلر يمزى اوت اغالرمزه ويروب قولاغوز اولهرق هولاندييه ولايتندن جانب قبله يه دونوب اوچ كون كيدرك ينه آلتى بيك عدد اسير آلدق و فلمنك ديارينك (فريش) [۱] شهر عظيمه كلدك :

آلمان درياسى کنارنده بردوز و واسع سحراده روى زمينى زين ايتمش باغ و باغچملى شهر مزين دركه جميع مناسترلى التون ايله مطلا اولمش خاچلر ينك

[۱] فريش ديدىكى شمالى هولاندييه ده كي Frise فريز ايلاتى اوله جقدر .

بو ولايت ارمه قدم باصوب ينه بر کون کامل چاپول جيوموروب (قلو-
وينه) شهر و قلعه قديمه کلدک .

شهر عظيم و قلعه قديم قله وينه [۱] . — بوشهر بر بندر حکمنده اولوب
نهر (وو) کارنده آدم درياسی بر شهر کيبرد، اقليم سابعک نهايتنده درطول
نهای اون سکز بچق ساعت در . بو شهر نهر وو کنارنده اولوب نهر وو
دخی دانسقه طاغلرندن طلوع ايدرك اسفاج ديارلرینی ویدی قراللق یری
ری ايدرك بحر محیطه قاريشير ايمش، اما قاريشدينی یری کورمه دم . لکن بو
شهر دیندن جريان ايدركن نهر طونه دن بيوکدر . بونهر ایچره هندستان کيلری،
دوتقارق و دائيمارقه غلیونلری واردر . بو شهر عظیمک جانب قبله سی بر
صحرای بی پایاندر که کوی اوستنه غایت معمور و آبادان اولوب هر جای
ایکیش قوناق باغ و باغچه و کلستان، مشبک بوستانلرله مزین بر عمارستان در .
بوشهری مقصود و مراهمز اوزره سیر و تماشایده مدک . زیرا آلان و تالاندر .
اما قلعه سی بر قلعه بی اماندر که جمله تانار عسکرینه بيک پاره قدر طوپ
آندی، حمد خدا بر ضرر اصابت ایتدیره مدی .

بو ديارك عبرتتا صنع خدا اشياسی . — از جمله هندستاندن کلیر هند
طاوونگی و مصر طاوونگی واردر . یکی دنيان کلیر بر کونا یعی باشلی ، یعی
بورونلی ، کوزلری تپه سنده اولور بر کونه عجیب الشكل مضحك غریب
طاوونگی اولور که واجب السیردر حتی توپلری قویون یوکی کبی قیوجریقدر .
قانادلری ینه طاووق قانادلری کبی در؛ لکن ایاقلری اوزون اولغله صوده
کزوب و کاهیجه صویه طالب چیقار . اما ایاقلری ینه طاووق طیرناقلی
اولغله صوده شناورلک ایده مز . دخی قازی و اوردکی چوقدر . بو حیوانلر
هر کون ایکیشر یومورطه یومورطالارلر صباح یومورطه سی بیاض و پکدر،
بیوکدر؛ وقت غروبده یومورطالادینی سهل کوچوک و یومشاقدر، پیشریلوب
تناول اولندقلری زمان بو یومورطه لر مسک کبی قوقارلر . بوشهرک درختی

[۱] اغلب احتمالاً کوره تعریف ایلدیکی شهر، قله و Clèves شهری، نهرده (راین)
نهری در . (وو) ده (وآل) دن غلط اولسه کرکدر .

ولایتی) نه کلدک. یوارض معمورک جانب شرقیدی ولایت لهده قورول ولایتی خاکیکله مشاعدر، جنوب طرفی فلمنک در؛ قبله طرفی نمسه ایله همحدوددر. غرب طرفه ده اسفاج قرالی حاکمدر. شمال طرفی نهایتی بحر محیط ساحلیدر. مقدمانمسه چاسارینک یدی قرالندن یری ایدی. لکن دور سلیمان خاندن بری اسفاج قرالنه تابعدر، بونلرده عیسویدر، لکن پایشتم دکل جمله‌سی لوطریان مذهبنده در. قرالری اسفاج قرالی قزندن تولد ایتمش برنور عرض و نیجه آفتاب (یو اخیم) نام غلامدرکه سکه صاحبی اولوب بر مندور التونی و طالر نام بر سیم خالص غروشی وار. بوولایتده دخی یتمش پاره قلاعک واروشلرینه نظر ایتیموب بونده دخی بحر محیطدن متفرق بحرملغانه وارنجه سکیرتدک. اهالی بزنی کوردکده اصلا فرار ایتیموب تبسم ایدرلردی، بز دخی بونلری طوتوب قیدوبند ایدردک. مکر بودیار قومی عمرلرنده تاتار آدی ایشیتمشلر سه‌ده تاتار یوزی کورمه مشلر مش! بودیاردن بک چوق اسیر و کالا واقشه فاخره النمشدرکه عددی حدواحصادن بیروندر. بوحقیرک اینه اوچ غلام اوچ دختر شفکته ایله التي عدد اسب صبا سرعت و نیجه زردوز عورت فیستانلری روفله لر، کوموش خاچلر کچمشدر.

بورادن ینه اسیرلر میز قولاغوز ایدینه‌رک ایکی کون کیدوب اصلا کیجه کیتیمیه‌رک جانب غربه چاپول ایله سکیردوب کیده کیده جانمزدن بیزار اولدق. اوچنجی کونده اسفاج ولایتنه واردق. بودخی سواد معظمدر باشقه‌جه برقراللق یردر. اما تحت حکومتده اولان یدی هر سگ بشکبان نامان بکلری وار. سکر کره یوز بیک عدد صحرا نشین آتشین کوچر اولی تاتار رعایاسی وار نیجه‌سی بزم تاتار آنده اسیر اولدیلر اما اصلا تاتارجه بیلمز لر، ایتالیان لسانی اوزره کلمات سوبلر لر. بو قوم اسفاج دخی قوم مسیحیدر، لکن لوطریان مذهبنده باشقه‌جه سکه صاحبی قراللق اولوب سلیمان خان دورندن بری نمسه لیلرله خصم قوی اولمش و یتمش آلتی پاره نمسه قلعه‌سی آلوب آلمان اهالیسنک امانی کسمشدر. زیرا یارار، شجیع ودلاور عسکری وار، اما فارس الخیل دکلر در. جمله فرنک کبی سیاه روفله وافلاطونیه شاقه کیرلر.

اسير آلدق. اول كون جانب غربه كيدوب (شوه قورون) [۱] قلعه سنك ديبنه واردق. نه كورلم؟ بر سد اسكندر كه جميع بر جلري افلاكه سرچكمش وليماننده يدى پاره هندستان كيلرى ونجه فلمنك وانكليس وبورتقال كيلرى ياتاردى. بزم عسكره قرق اللى پاره باليمز طوپلر اتديلر، بوقلعه الننده كى واروش دخى بر رباط حصين اولمغله بوندن بر شكار الامايوب هان صاغ جانبزده كى مشرق طرفه كامل بر كيجه مهتابده قولاغوزلرله كيدوب وقت صباحده بر صحراى عظيم ايجره (هى وار) شهرينه كلدك .

قلعه سى يوق اما اطرافى صعب بالالله وعميق خندقلى بر شهر عظيمدر كه جمله يكرمى بيك باغ ارم مثال خانه لرله مزيندر. آن ساعتده تانار زوركار روزكارك اوست ياننه چيقوب بللرينك چيله لرينه ايكيشر قدر طابور اوقلرى كيزله يوب هر اوقه برر كبريت باغلايوب بوقدر انشلى اوقلرى شهر ايجنه باران لعنت كى ياغديروب شهرك تحته اورتولى خاندانلرى روزكارك شدتدن چاير چاير يانمغه باشلاينجه جمله اهالى واوئلايه دوشدى. تانار فرصتى غنيمت بيلوب قلعه شراباولرندن يول بوله رق شهر ايجره طولوب يكرمى بيك قدر اسيرى بر چوق مال غنائمله برابر الوب جنك آور قزاقلى جمله دندان تيغدن كچيردى. بى باك و پروا بو هى وار شهرنده ايكى كون ايكى كيجه مكك ايتدك . حقيرك دخى اليه اوچ عدد قورول غلامى وبر عدد مستنا بكر ناشكفته قيز ونجه سيم وزر اوانى واشيا كيردى. زيرا تانار عسكرى زير زمينلرى آرايه رق نيجه يوز بيك ذى قيمت تحف اوانى واشيا بولدى. بوشهردن النان غنائمى حساب ايتسه ك وبوسيا حتمزى ماوقى اوزره تحير ايله سهك خدا حق باشقه بر مجلد كتاب اولور .

بورادن غربه اوچ كون واوچ كيجه سكيردوب ره راست اوزره راست كلديكمز اسيرلى آله رق وكوى وقصه لرى احراق ايدرك دردنجى كون (چه

[۱] شمال دكرى ساحلنده فرانسزرك (لاهى) ديدكلرى شهره هولاندايلر (سفر اون هاغه) ديرلر. اوليا چلپى نك (شوه قورون) ديدكى اشته (لاهى) شهرى اوله جقدر. (هى وار) شهرينك ايسه زهسى اولدينى معلومز دكلدر .

جانب جنوبی آلمان در باسی بحر محیطدن کیرمش بر دریای عظیم کنارنده فلمنک قرالنک پای تختی اولان امسپردام ولایتک حدودنده منتهی در . بو حولانندیه شهری دخی سواد معظم شهر ایدیکه ولایتی واسع و معمور، اهالیسی مسرور، کویلیری و کندلری خوب ، بین العالم تراب نظیفی مرغوب ایدی . وقت سحرده جمله تاتار عدوشکار بوشهری اتشه و یروب اهالیسی عریان خوابدن بیدار اوله رق اسیر اولدیلر؛ او قدر مال غنایم الندی که کتورمه که تاتارک اقتداری قالمایوب نیجه ملیونلق مال و منال دخی اتشه اورلدی اما بودیارک صعب حصارلری اولغله نیجه اهالی قلعه لره قاچدیلر یا نلرینه وارلمه نك احتمالی یوقدر . ینه بویله ایکن بوچا بولده تاتارک الیه بیک اسیر کیروب حمد خدا بو حقیره ده بر قیز بر اوغلان ویدی رأس آت دوشدی . بو ولایتک ارضی اقلیم سابعده در .

بعده بو ولایتدن جانب شماله کیدرکن تاتار ایله صلح ایتمش له دیارینی ایختمیوب اوچ کون اوچ کیجه صحرا ده سکیره ده رک (قورول) ولایتنه کیرک .

حاکمی (وارشالقه بان) در ، امانامدار برقرال بی اماندر . بو ولایتنه بر کره ده بهادر کرای خان عصرنده کلش ایدک . اوزمان بو وار شالقه قرال نابالغ شوره ایدی . باباسی (بورانده) نام قرال بنام وار ایدی . بو ولایت معموره نك نهایی شمال طرفنده بحر محیط ساحلیدر، شرق طرفی له دیاری در . غرب طرفی چه ولایتی در . بو قورول داغما لهه تابع ایدی . اما بوسنه له ایله آرالری ضد اولغله له قرالنک تحریکیله شمعی بودیاری اورولوب خراب و بیاب ایدرک اول قدر مال غنایم و اسیرلر آلدی که حد واحصادن بیروندر . بو ولایت او یله معموردر که کویا قوز ایچی کبی در ، جمیع زمانده بو خاک پاکه عثمانلی ایانگی باصمامشدر اما تاتار نیجه کره قدم باصمامشدر . بو ولایتک خلقی لسان له وروسجه نك ایکیسنی ده بیلرلر . بو قورول ایچره قرق بیک قدر عسکر تاتار ایله بی باک و بی پروا اولوب کاه مشرق و کاه مغرب ، کاه جنوبه و کاه شمال طرفلرینی یاقه بیقه ، قیره قیره اوچ کون صوکره شمال طرفنده بحر محیط کنارینه واروب نیجه شهرلری خراب و بیاب ایتدک و بی عدد قورول جوانلری

والتي رأس اتلرمله « بسم الله نويت الغزاء » ديبوب او يواردن جانب غربه نيتزه قلعه سنی عبور ايدورك نهر و اغی اتلرله كچدك و اوكون ایلغار ایله كیدرك نهر (واغ) باشنده مكث ایتدك. بونهرك ابتدا منبئی معدن قلعه لری سمتنده اق یایلاردن چیقوب او یوار التندن كچر . قومران قلعه سی او كنده طونه یه قاریشیر . بعده علی الصباح معدن یایلارینی آشوب بركون بر كیجه سه كر دیم ایتدك . اصلا عمارستاندن برشی بولما یوب جمله قورد پاشا وحاجی کی پاشا زاده طرفندن خراب و یسباب ایدلمش دارودیار بولدق . بر سحرای چنزار لاله زارده او كیجه دوش اوروب علی السحر طان آندقمه قوش قول اتلر یز می طار طلا یوب و جونیلوب یار یزده صدا قلا نوب الاشله یز مه بینوب اول كون شمال طرفنه كیتدك ، ایكینچی كیجه ده (طوت) دیارینه كچدك .

بو ولایت او یله معمور دیار مزین در كه جمیع كافرستان ایچره بونك زمینی واسعة الاقطار و رصیفة الاسعار دیار در كه مانندی یوقدر . حتی هیئت صاحب لری بوزمین ابادانی طاوس قوشنك قوروغنه تشبیه ایله مشلردر ، تابومرتبه معمور برخاك عنبر ناكدر . بوزمینك قبله سی اوزته مجاردر ، شرق طرفی له و لایتی در . (طوت) قومنك لسان لری ده له كبی در؛ شمال سمت لری چه و لایتی در . غرب طرف لری نمسه دیار یله هم محدوددر . اما طوت قومی باشلیجه بانلق اولوب ایكی كره یوز بیك عسكره مالكدر . اوزته مجاره تابع اولدق لرندن مذهب لری لو طریانددر . بوقدر بیك تاتار بو ولایت ابادان ایچره كیروپ هر كس اولی اولرنده ایكن جمیع كوی و كندولری ، قراوقصباتی و آبادان شهر لری خراب و یسباب و خلقی اسیر ایدوب اون سكر بیك قدر اسیر دربند زنجیر ایدیلدی . بر چوق مال غنایمله بوا سرا اوردویه كوندریلوب یینه تاتار صالت و سبكار قاهره بر كیجه دخی جانب شماله چاپول اوزره كیدوب (حولانديه) ولایتنه دوغری كلدك :

بو ولایت معموره نك شمال طرفی له قرالی حكمنده در كه بر محیط كنارنده كی دانسقه اسكله سیدر ، اسلام كرای خانله اولجه دانسقه اسكله سنه قدر وار می شدق غرب جانبی چه قرالی حدودیدر ، غربدن جنوبه اسفاج قرالی و لایتی در .

عسکر اسلامک مجروح اولانلرینی جمله بوش آتلیینه بیدیروب جمله قوش قول ییدکلر اولوب جمله آتلی یوزدن متجاوز مجروح ومکسورالبال وبی مجال بیکیتر آتلی اوزره حضور ایله کیدرکن کامل ایکی ساعت یر کیدوب جایجا شهیدلریز باشسز و ذکر لرینک سنت یری وناخنلری کسيلمش ! بو طر- فلرده نیجه مجروحلر کلوب جمله سنی تاتار آتلیینه بیدیروب کیدرکن اون بیك قدر صالت و چاتال آتلی آدملر بزم منهزم اولوب طاق طاقلنمش اولدیغمز جنکه هنوز امداده کیدرلر . آتلی بزدن صاواش احوالی سؤال ایتدیلر . بزده قضیه ماجرای بربر تقریر ایتدیگمزه الله آنلردن وسردارلری سهراب محمد پاشادان راضی اوله ، بوسخراده نه قدر شهدا وارسه جمله سنی بریره جمع ایدوب ایکی عظیم چوقور قازوب شهدانک نمازلرینی قیلهرق جنک محلنده دفن ایلدیلر . الحمدلله ، صدراعظم اردوسنه صحت ایله داخل اولدق ، جناب اللهه بیك بیك حمدوثنالر ایتدم . بعده اوردوده کی ولی نعمتم اقدیلریمز احوال پریشانمزی ایشیدوب بو حقیقه بش یردن بش رأس کهیلان آتلی ، اوچ عدد مجار اسپری غلاملر ایله هدایا ونیچه کونا احسان وانعاملر کلدی . اوچنجی کونی مقدا جنک ایتدیگمز محله فرار ایدن کوله لریمزک ایکیسی دخی آتلی وبساطلریله منهزم اولان کورجی محمد پاشا کتخداسندن کلدیلر . حمد خدا مملو کلریمه ینه مالک اولدم .

قلعه اوپوار آلتندن (۴۰) بیك تاتار ایله آلمان ولایتنه

هولاندیه واسفاجه کیتدیگمز

محمد کرای خان زاده احمد کرای سلطان فرمان صدر اعظم ایله قرق بیك تاتاره یالی آغاسنی سردار ایدوب جمله ایکی کره یوز بیك معدود قوش قول آتلیله اماده اولدقلرنده حقیرک قراری قالمایوب ابراهیم کتخدادن ودفتردار احمد پاشادان مأذون اولوب صالت وسبکبار تاناوار اوچ غلامله

طرف شمالدن ، اون پاره بال ییز طوپ آتیلدی ؛ بیلدم که او یواردن در ، همان جاغه جان قاتیلدی ! او طوپ صداسی کن طرفه بی پاک و بی پروا کیدرکن خاطره نیچه تصورات خطور ایدوب هنوز جان قورتارمادن تجملات انقال ، اسیر اولان غلامان پریشان حال ، درت عدد اسب کھیلان اندیشه‌لری جایگیر ضمیر طمع‌کارم اولدی ! حقیر بو تصوره ایکن اسب صبا سرعتم ، زخم آلود اولدیغندن کیت کیده بی مجال قاله‌رق بطی الحرکه اولمغه باشلادی . هنوز جانم باشمه چیقوب آتمک زخمی کویا جیکر یلک باشنه ایشله‌دی ! بویله جیکر داغلی و انکسار خاطر ایله نریه کیده جگمی ونه‌حاله کله جگمی فکر ایله اوراد وادکارمه مقید اولوب کیدم . نهایت کلهستان و نخلستان و باغستان نهر و اغ کبیر کنارینه کلدک قارشی طرفه باقدم . راحت جان بولدم ، آتمی آتمده ضبط ایده‌مدم ، بررتاب ایدرک خمیش آتم کندوسنی صویه اوردی قارشی جزیره چیقدم .

همان حقیر دال قلبج اولوب برسر آمد میشه دانی کسه‌رک دال‌لرینی بودایوب مزراق کبی اله اله‌رق بسم الله دییه آتمی صویه اوردم ، حقا که درینجه ایمش . اما اغاج ایله یوقلایوب بحمدالله سلامتله قارشی‌یه کچدم .

الله محمد ایدرک جانب او یواره دوغری روان اولوب کیدرکن مکر بو طرفلرده اورمان ایچره بزم ، نهزم اولمش آدم‌لر حقیری کوروب « یولداس کریده دشمن وارمی ؟ دییه صورت‌قلرنده حقیر — برشی یوقدر » دیدم . همان اورمانلر ایچره پنهان اولمش آدم‌لرک جمله‌سی مجروح میدان محبته چیقوب نیچه پیاده بیچاره و آواره لر یانمه کلمک ایستلردی . اما اصلایانمه اوغرا تادم : زیرا نیچه کره اولمشدرکه خسته و مجروح قلیقلی آدم‌لر آدمی اتندن ییقوب آته بینرک فرار ایدرلر . چونکه اتالریمز « ات بینرک قلیج قوشانانک » دیمشدردر اما بعض یاره لیلره « غیرت ایله یک شهبازلم ! » دییه تسلی خاطر ویره‌رک سرگذشت و سرانجامزی بری برلریمز نقل ایدرک . ایلری کیری باقرق کیدرکن برم مقدما فرار ایدن تانار عسکرندن ایکی بیگ مقداری چانال آتلی تانار دوستلریمز کلوب یتیشدیله . حقیر جمله‌سنه رجا ایده‌رک

بو ائناده دشمن کورجی محمد پاشا کتخداسی اوزره بر کره آت براقوب بریاییم
 طوب و توفک آتوب هجوم ایدنجه جمله کورجیلی و سکیانلری داوول، زورنا
 ویا راغی براقوب او یواره دوغری فرار ایتدیلر. اما بو حقیر بر آلائی آتلی
 قالمش فقیر لرله کیری قلوب بو احوال بر ملالی کوردیکمه کمتره او یله بر
 خوف و خشیت طاری اولدی که «آیا بومیدان نبرده ده جام شهادتی نوش
 ایده بیلیرمی یز، یوقسه سلامتله او یواره چیقایلیرمی یز؟» دییه جان باشمه
 صیچرادی. منهنم و پریشان اولان عسکرله علی الاتفاق پریشان حال و مغموم
 دیگر کون احوال کیمسه لرله بریره جمع اولوب بری بریمزی چیکنه یه رک
 قاچغه باشلادق. میدان روز محشر دن نمونه نما ایدی. آتندن تکرله نن یرده
 زیر زبر اولوب قالیردی. بز بو حال دیگر کونی چکرکن صول جانمزه کی
 اورمانلر ایچندن برسوری مجار قطناسی یاا و اتلیسی دنجادیج اوزریمزه هجوم
 ایدوب پریشان اولمش عسکریمزی کویا بردام بلایه دها کر قنار ایلدی. حقیر
 «امر الله کدر، قضایه رضا!» دیوب هر بریمز برر جانبه فرار ایتدیکمه زده
 بو کتر دخی صول جانبده نهر و اغدن ازمش بر آماق و صازلقلی باتاق
 و حیطاق ایچنه بر کره. آت بر اقدم. آتمله او باتاغه طالنجه عقم باشمدن کیدوب
 سراسمه قالدیم و آتمله تا قولاغنه قدر غرقاب اولدم. همان بر کره اتمده کی
 آتمه سهل او بوب آت صو ایچنده شناورلک ایدرکن کیریده قالان دشمن
 حقیره قورشونی باران لغت کی یاغ دیر دیلر؛ حمد اول حافظ الله که
 بو حافظ قرآن اولان حقیری حفظ ایدوب بر ضرر ایراث ایتدیرمدی
 آنی کوردیم که آتمک ایاقلری یره دکدی، اول آن مردم دیده لرم اشک
 خون فشامله پر اولدی. همان اول ان نهر و اغک قارشى جانبنه چیقیدیقمی
 بیلوب بر توجه تام ایدره رک دیدم که: الهی حول و قوت، قدرت و نصرت
 سنکدر، بو طاشدیغ قرآن عظیمی دشمنه نصیب و بنی سومد کیریمه اسیر
 اتمه؛ بو ورطه کبراده مرغ جانی قفس تندن اوچورمادن مسقط رأسمه سالم
 و غانم واصل ایله» دییه اوچمنزار هامونده سر سری کروب طوردم. امینه قارشى
 معرکه دن توفک صدالری کلیردی. آپانه جانبه کیتسه م دییه فکر ایدرکن

اورایه ات براقوب رعدوار شارقیه‌رق فراره قدم باصدم . اتمه « بره بابام خیمیش اقول! » دیدم . اما صبارفتار ، اصیل و پاک بر معتبر ات ایدی . بواشمدن قارنداشمدن عزیز آنجغزمله کیدرکن کوردم قورشون یاره‌سندن قان جیحون وار روان اولیور ، درحال قوینومندن مقرمه‌یی چبقاروب ایکی پاره ایدرک اتک جریحه‌سی یرینه صوقدم ، حمد خدا درحال قان سکونت بولدی . اما صاغ طرفندن اللی قدر دشمن بایراقلر یله نمایان اولدی و بی قووارق برتوفنک منزلی یاقین کلدی . همان درونمه برالهام لایح اولوب درون دلدن ، جان وکوکلدن « الهی ، جمیع خالقک معبودی سین ، سکا سیغینیرم ، دیبه بر توجه تام ایدرک اول آن وار قوتی بازویه کتیردم و الهی ، بومیدان معرکه‌ده هزار شدت و صعوبت ایله ورطه هلاکدن سرحد خانیه بو عبد کمتیریکی ایرکور » دیبه زخمدار اتمه تکلیف مالایطاقلر ایله ابرام تام ایدوب حمد خدا عسکرک کرما کریم جنک ایلدیکی میدان معرکه‌یه کلدیم ، اما اصل اتشلی صاواش ایچنه‌هنوز کیرمه‌دم . مکر اصل جنک بوراده ایش ؛ طرف ، طرف دشمنک امدادی کلدکه و بزم عسکر بوزولوب کیتمکده .! . حکمت خدا او آن تانار عسکر ی تیشوب دشمنه بریایلم تیر باران آتدیردی ، بری طرفده‌ده بزم منهزم اولمش عسکر الله الله دیبه هجوم ایدوب طرفه‌الین ایچره اوچ بیک دشمنی خاک هلاکه سردیلر . بوغزاده نیجه نامدار دلاوران وار ایکن دشمنک قومران قلعه‌سی طرفندن بردرختستان خیابان ایچره یتش عدد خاچلی بایراقلر نمایان اولیجه بز عسکریمز ایچنده کی بغداد و افلاق عسکرینی بر طرفه قراوله تعیین ایدرک آسوده حال طوردق . قراوولر رمز دشمن عسکرینی کورنیجه فرار ایدوب دشمن حیلکاره فرجه‌لر ویریلدی دشمن تانار اوزره بریایلم طوب و توفنک آندی . تانار قومی ایسه ، طوب و توفنک جنکندن حظ ایله مدیکندن قراری فراره تبدیل ایدوب استرغون جاننه کیتدیلر . دشمن شیرینه‌نوب بزم اوته اوتلوغه کلن خربندکان غلامان اوزره گروه ، گروه هجوم ایلدیلر . بر ساعتدن زیاده بووادی پر ملامتده جنک عظیم اولوب آخر الامر نیجه یوز غازیان شربت شهادتی نوش ایلدیلر .

محلده کوردیم که ایکی عدد کوله‌م آنلریله کیری‌یه بزم عسکره دوغری فرار ایدوب حقیر آت اوزره یالکز قالدیم. سیفی غلامی آتاندیلمغه چالیشیردم. اون عدد دشمن همان بزی کوروب اوزریمزه آت سورهرک برقاچ قورشون اتوب مجارجه «ای بشته‌له‌ک قورافیه» دیبه حقیرک اوزرینه آت قوباردیلر. حقیر دخی اللهه صیغینوب بونلره برقول تفتکی آتوب برنی قفاسی اوزره دوشوردیم. همان تیرکشمه دخی ال ایردیردیگمه دشمن آرقداشلیری اوزره کیتمشلردی. حقیر سیفی غلامک یاننه واردیم. مکر آتی قورشون ایله مجروح اولمش. کوردیم که دشمن اوغلانی قووارق اوزریمه دوغری کتیردیلر. بزم عسکر دنده اون عدد یکتلر بزه امداده کلوب دشمن ایله آلاق بولاق جنکده ایکن حقیر بزم سیسرخانه‌ی سیفی غلامه کوتوروب «اوغلان، شوسیسرخانه‌یه بین» دیدیم. بیچاره پیاده اولوب دشمندن هنوز رها بولمش وسکیرده سکیرده بی‌تاب و بی‌جمال قالمش، فقیر غلام ایپلری کسپلمش سمر قاشنه یایشوب سوار اوله‌یم دیرکن سمر آتک قارنی آلتنه کلوب اوغلان سیسرخانه‌دن زیر وزیر اولدی. اون، اون بش دشمن کلوب اوغلانی باصدیردیلر، یکریمی عددی حقیری بر طرفه قیصدیردیلر درت طرفدن قورشون آتمغه باشلادیلر، حمد خدا بریریمه اصابت ایتمدی. اما ابتدای جنکده آتمی قورشون ایله اوره‌رق زخمدار ایدوب چچانکه آت سرپلمکه باشلادی دنیا باشمه طار اولدی! آخر الامر کوردیم که ایش ایشدن کچدی، میدان عربده‌ده بزه امداده کلن ییکیت یکریمی اولوب یکریمی ده شربت موتی ایچدی. جوانب و اطرافه یاقدم، کوزم دنیایی کورمن اولدی!... جان هولیله یینه تیرکشمه ال آتوب بر اوق فیرلانه‌رق آت بوینه دوشوب طولو دیزکین مشوار ایدرکن مملوکک یاننه اوغرادیم، حقیر قاچارکن فقیر غلام «امان اغا، بنی دشمن التده براقه» دیسه برکره درون دلدن بر آه جکر سوز چکدیکه حاله جکریم پاره، پاره اولدی!... اما نه چاره دشمن اطرافیزی آلوب بنی‌ده دیری، دیری اسیر ایتمکه چالیشیرلر. کوردیم که برخیلی مسافه و میدانه دشمن یوق، و اول طرف عسکر اسلام اولغله برکره

مقید اولدقلرنده کتخدا بر ساعت کیریده قالب عسکره دیده بانلق ایدرلردی. بوراده حقیر غلاملم ورفیقلرمله بر معمور کویه کوروب وافر یولاف، بغدادی و آره بولوب فی الحال طوربه لری طولدوردق. بغدایلی سیسخانه لره طولدوردقن صوکره بر قاق قاز و طاووق دخی جمع ایلدک. یوله روان اولق صدنده ایکن سیفی نام مملوک «اغا، شوراده وافر بیاض آله مش اون وار و فیچیلده بیاض بال وار، آنلردن دخی آله لم، اردویه دخی کوتورمه» دیهرک درحال بر خاننک چیتدن اورولمش خارجندن ایچری کوروب بال ویاغی تحصیل ایدرکن حقیر قومران قلعه سندن بر بارود سیاه علوی نمایان اولدیغنی کوروب دیدم که: بره اوغلان، تیز باق قلعه دن باروت علامتی ایتدیلر؛ بو خیر اشارت دکلدیر». همان کیریده اولان پاشا کتخداسی طرفندن و ذخیره جمع ایدن عسکر ایچندن بر صدای الله الله ایله ماینمزده بر وایلا قونجه عساکر اسلام ایچنده بر قلیچ شاقیردییسی، بر تفنک پاطریدیسی صدای رعدوار کور کور کورله یوب هرکس جان و باش دردینه دوشدی. حقیر قلعه قومران ایله سردارمنز کتخداسنک جنک ایتدکری یرک اورته سنده قالدیم. مکر حقیر خیلی ایلری کیتمشم! همان بو حال دیگر کونی کوروب «بره اوغلان بالدن یاغندن کچدک، بره چیق جانمزی قورتاره لم» دیدیکمه بزم غارت ایتدیکمز کویک آردندن طرفه یدی عدد خاچلی بایراق ایله بیک عدد دشمن ظاهر اولنجه اول آن حقیر تیغ بران اولوب سیسخانه نک ایپلرینه قلیچ اوروب جمله یوکلری بر اقرارق سیسخانه نی ده بیسه کیمه آلدیم. ایکی غلامده آتار اوزره حاضر لر ایدی «بره سیفی اوغلان، بره دشمن باصدی، بره اودن طشره چیق» دینجه همان دشمن اردیمزی آلوب کویه یا قلاشدیلر. درحال سیفی غلام طشره چیق اوزره کلدی. بر شهپاز و توانا بابا بیکیت ایدی. شلوا ینک ایکی جیلرینی کونا کون کله پیر اشیا ایله طولدورمش. اوک چیت حویلیندن طیر ماشوب «طشره چیقیم» دیرکن فقیر غلامک شلواری چیت حویلنک قازیغنه دولاشوب آصیله قالدی. بیچاره کوچ ایله خلاص اولوب آتسه بیزرکن دشمن بزنی چویردی و نیچهمی کویه کیردی. همان بو

جمیع مهمات و لوازمی کرکی کبی مستوفاً کوروب جمله عسکر یله اویوار قلعه‌سه نه دوغری عزیمت ایدرکن قلعه نیترون بریایلم طوب و توفیک شادمانا نقلری اولوب بعده اوچ دانه وداع طویلری دخی اتیلدی .

حسین پاشا اول کون الای عظیم ایله اوردویه واردقده صدر اعظم دن برسمور خلعت کیوب باشنه بر مجوهر غازی چلنکی طاقیلدی . اوکون نیترون قلعه‌سنک مفتاح لریله مژده‌سی سعادتلو پادشاهه روان اولدی . حمد خدا بونیترون قلعه‌سی فتحنده بولنوب بر جنده ابتدا اذان محمدی تلاوت ایلدک .

آغاز سرگذشت اولیای بی‌ریا . — اویوار قلعه‌سی تعمیر وترمیم اولنورکن حقیرک واتلریمک ذخیره‌سی قالمایوب بریوم منجوسده کورجی محمد پاشانک متصرف اولدینی حلب آلییله قومران قلعه‌سی آلتنه اوته اوتلوغنه و ذخیره یه کیدوب جنود موحدینه طلیعه عسکر اولدق . اون بیک عدد عسکر ایله مهترخانه‌ی دوکوکرک قلعه اویوار آلتندن چیقوب قومرانه ره روان اولدق . حقیر دخی ایکی رأس سیسخانه ، درت آت و درت عدد غلامرمله کیدرکن یولمز اوزره مکک ایدن افلاق ، بغداد و تاتارلردن دخی یکریمی بیک عدد عسکر و بش بیک اسب سوار غلام جمع اولوب بودیرینتی عسکر حقیری کورنجه « فرصت غنیمت در » دییه جمله بیله‌مه کلوب نهر نیترون کنار یله درت ساعت کیتدکده هان کورجی محمد پاشا نهر نیترون کنارنده برخیابان چمنستانده آتندن اینوب کتخداسنه سنجاق و بایراغی و مهترخانه‌سنی ویره رک « وارک سز کیدک » دیدی ، کندیسسی اومسیره ده قالدی .

بو باشسز ، بوغسز عسکر اوچ ساعت دها قومران طرفنه صحرا ایچره روان اولوب قومران قلعه‌سی طونه نهری ایچره بر جزیره آبادانده بیاض قوغو کبی نمایان اولدقده کورجی پاشا کتخداسی ده بر پشته اوزره آتندن اینوب مهترخانه‌سنی چالمان فارغ اولدی . جمله پاشالیر زیر و زبر اوله رق اطراف واکناهه قراوولر قومادن نفیر خواب چالغه باشلادق لرنده جمله دیرینتی عسکر مارومور کبی طرف طرف پراکنده و بریشان اولدیلر . اوته اوتلوغنه کیدرز دییه جابجا قرانی نهب و غارت ایتمکده ، مال غنایم آلفه ، محصولات ویرمه‌کده

حواله‌سی اولماسه بوقلعه کویا قلعه وان اولوردی !

واروشی . — بورباط معمور قلعه نیزه‌نک ذیلنده وجانب قبله‌سنده
 بردوز چمنزار یرده برواروش عظیمدرکه اطرافنی دوله چیت دیوارلی وریختم
 دوله پلانقله‌لی قوی و متین بر ربطه شیریندر . دائراً ماداری اوچ بیسک
 خطوه حصار استواردر . هر طرفنده جمله یدی عدد حصار استواردر .
 هر طرفنده جمله یدی عدد طایبه وار . ایچنده جمله اوچ بیسک عدد کارکی
 بنا ، مصنع ، مزین و معمور خاندان رعنا لدر . از جمله یدی مصنع
 وقدم الاثر ، قلعه‌کی مناسترلر واردر هدی مجار دیرلری در . بوکلیسالره
 اصلاً و قطعاً وضع ید اولمیه‌رق واروشده ساکن اولوب رعایا قید اولنان
 اون بیسک عدد مجارلره و یریلدی . هرکس اولی اولرنده اوطوردیلر
 وعسکره ذخیره و یرمیوب خراجکنار اولدیلر . بو واروشک جمله اوچ عدد
 بیسک وشهراه قاپولری وار . جوانب و اطرافنی صاب خندقدرکه قاپولری
 اوزره تخته کورولر ایله مرور اولنور . بو شهردن طشره تاحواله
 طاغلیینه وارنجه اوتوز بیسک عدد باغلیری وار انک ایچون بوقلعه اورته
 مجارک باغ ارمیدر . آب وهواسی لطیف اولدیغندن کوزللی چوقدر .
 حقاکه جمال باکمال بونلرده تجلی ایتمشدر . ممدوحاتندن آدم کله‌سی قدر .
 خوشکوا و آبدار قیرمزی الوانده الماسی و سیاه اریکی و آرمودی وار .
 اما مشبک بساتین آباداننده حاصل اولان هرکونا سبزه‌لری و فرت اوزره
 در . اما ایکی اوقه‌کلیر مدوزسیاه طورپی هیچ بردیاده اولماز ، حتی ریجی
 اوقدر تحلیل ایدرکه جمله ریج بواصیری ازاله ایدر .

نهر نیزه واروشی یانندن جریان ایدر و قلعه او یواردن کچوب نهر
 واغ ایله قومران قلعه‌سی اوکنده طونه‌یه مخلوط اولوز . بوقلعه ایچنه اوچ
 اوطه یکچیری . سرم و سمندر سنجانی چریلری و بودین کولکلی عسکرلری
 براوطه جبه‌جیلری ، براوطه طوبجیلری ، جمله اون بیسک کزیده عسکر
 محافظه‌جیلری . حسین پاشا حضرتلری قویوب او یوارده سنجاق بکی تختی
 اولدی . اما بکنه خاص ، تیمار وزعامت قید اولنمادی . بعده حسین پاشا بوقلعه‌نک

واروشه اینز بیوک قبودر ، دیکری کوچک قبودرکه جانب غربه مفتوح در .
 بو قلعه ده ایکی عدد دیر عظیم لر واردی : بری سعادتلو پادشاه ایچون
 (جامع محمد خان) اولدی . مجار دیری دخی والده سلطان نامنه عبادتگاه
 اولدی . بو قلعه نك جبه خانه سی ، غلال مخزن لری ، التمش پاره قولومبورنه
 طوبولری واردی . بال ییز طوبولر یوقدر . بوراده چاه جحیم مثال کسمه قیادن
 اویمه بر زندان وارکه اللهم عافنا ، کوره نك عقلی کیدر . ایچنه محبوس اولانك
 ایسه هم عقلی وهم جانی کیدر . حتی وزیر دلیر غازی حسین پاشا بوزندان
 اچوب کندلری دولابلرله چکهرک ایچندن تام بیك التمش عدد امت محمد
 چیقاردی . بیچاره لر ، هر بری ریاضات وجوع ایله ضعیف ، نحیف صاب
 صاری اولشلردی ؛ چهره لرینی کورن غول بیابانی ظن ایدردی . قاشلری
 صقاللری بر برینه قاریشوب مرغوله مرغوله اولمش . کوزلری قولاقلری
 بورون دلیکلرینی کله لر جریچه له یوب صقاللرند آشیان طومش . مکر
 بوقدر عبدالله یدی آیدن بری بو زندانن چیقما یوب هر برینه یکر می در
 در ساعتده الیشر درهم یولاف آتمکی ویریرلر مش ! همان حسین پاشا بونلره
 مرحة اون صیغیر ، پلاو ، چوربا ، یخی ، آتمک اصمارلادیفندن همان حقیر
 ظریفانه تدبیر ایله ایلری واروب : امان سلطانم ، شمدی بوقدر عبدالله
 اوقدر واسع زمین نعمت اللهم بیذجه قیزیلورلر . همان بونلره آتمک وصوره لر
 غیر شی ویرمه لر . بونلرک کسب هوا ایتدکلری یتیشیر . بر ایکی کوندن
 صوکره آرزجه ، آرزجه طعام ویرسونلر وهمان کندیلرینی آرابه لره قویوب
 ایویار قلعه سنه کوتورسونلر ، آنده بونلر صدراعظم قلعه قولی ایتسون
 وایسته نلری ده وطن اصلیلرینه کیتسینلر . « دیدیکمه حسین پاشا » والله
 اولیام ائی دیک ! « دیه بونلره برر ناپاره ویروب جمله سنی عسکر اسلام کوزی
 آلتندم حبس ایتدیلر ؛ اما ینه نیجه سی معدی کرب قدر یمک بیوب مرحوم
 اولدیلر . اشته نیتره زندانی تابومرتبه ملعون برسجن بلادر . بوقلعه ایچنده
 ینه سنک خارادن اویمه برصوقویوسی واردرکه چاه غیادن نشان ویریر ،
 حین محاصره ده بوندن دولابلر ایله صوچکیلوب دفع عطش ایدیلیر . الحاصل

مقابل بیاض امان بایراقلری دیکدیلر . قلعه قبودانی طشره برولری ،
غرافلری ، بیک قدر نمنسهلی ایله پیاده کلوب بوتون قلعه ده کیلر طشره
چیقوب عورت و اوغلانلریله اوج یوز قدر آرابه لرینه بینهرک شمنطورنا
بکی و بودین کوللی غازیلری بونلری سلامله معدن قلعه لرینه کوتورمه
مأمور اولوب کیتدیلر . همان قبو قولی یکچیریلری قلعه ایچره کیرنجه حقیر
نیره نك اویوار قپوسی اوزره المده دال تیغ عربانمله عروج ایدوب بر کره
درون دلدن اعلان نام محمدی ایدرک اذان تلاوت ایلدم . جمله اوجاق اغالری
حسین پاشا کتخداسی حسین اغا طوغری خزینه و جبه خانیه واروب قلعه
قپوسنک و جبه خانه و خزینه نك مفتاحلری ایکی یوز یاشنده بولان بر پاپاس
النده ایمش ، «خوش کلدیگز» دییه مفتاحلری حسین کتخدایه تسلیم ایدوب
پاپاس کندیسیدی ده قلعه ده کی دیرنده قالمی رجا ایلدکه همان حسین اغای مدبر
«سن بو قلعه ده طرردنجه بو قلعه فتنه دن خالی اولماز .» دییه پاپاسی قلعه دن
طیشاری چیقاروب خزینه و جبه خانیه ضبط ایلدی . جمله عسکر قلعه ایچره
لب برب اولدیلر . اول آن جمیع طوپلر آتیلوب کلبانک محمدیلر چکیلیدی
و شادمانقلر اوله رق وزیر اعظمه مفتاحلریله مزده جبار کیتدی .

اشکال وزمین قلعه نیره . — اویوارک باطی طریقله شماله میال ، سهل
صاغ طرفه دوشر ، و اویوارک صحراسی نهایتنده اوج آسمانه سر چکمش
برسر بلند قیا اوزره شدادی سنک تراشیده برسور استواردرکه حمد خدایه
دار مؤمنان اولدی . همان حقیر دندان و بدنلری اوزره آدیملادم ،
کرده کردی یعنی دائراً ماداری ایکی بیسک آدیملر . بادمی شکله واقع
اولمشدر ، سهله استرغون قلعه سنه مشابته وار ، درون حصاری
مالامال الی یوز عدد شیندیره نخته اورتولی تختانی و فوقانی ، جهانما روزن
و شاهنشینی کارکیر و مصنع خانه لردرکه هر برینه نیجه بیسک مال فراوان
کیتمشدر . حتی بو قلعه دن الی ساعت اوده کی اویوار قلعه سی بو اولردن
عیان و بیان کورونور . بو قلعه نك باطی روزکاری طرفنده کی طاغلری صافی
باغلردر ، اما قلعه حواله در . قلعه نك ایکی قپوسی وار : بری قبله یه ناظر

معاف امرنامه لرى ايله محافظه جى بىكەر و پاشالار ايله امان اولنوب قلعه لرينه كىتىدىلر. اويوار ايالتى ده قورد پاشايه صدقه اولندى .

تيره، لوه، نووغراد، قلعه لرينك عصيانى . — بو اوچ قلعه اصلا اطاعت ايتمه بوب وعهد نامه ايله واران ايلچى لرى متاذى ايدرك كىمنى دو كوب كىمنى سو كوب قوغدقلىرى ايچون ايلچى لرى ده وقوع حالى صدر اعظمه بىلدىرديلر صدرعالى وقار «اولمايه الاخير» ديهه يرنده قرار ايتدى كنده بولوه، نووغراد و نيتره قلعه لرينك قطنالرى يرار افرنج و حجار و نمسه عسكركلى اولمغله اويواردن اطراف و اكنافه چته و پتوره به كىدن غازيلردن اوچ، درت بىك آدم اسير ايلدىلر. باخصوص اويواردن فرمان ايله استرغون قلعه سنه ذخيره به كىدن عسكردن نيچه يوز آدملىر آلوب آدم كچىرمنز و حيوانات كزديرمنز اولدىلر .

هان صدر اعظم جميع اوچاق خلقيله ايش كورمش ، ياش آلمش آدملىر ايله مشورت عظيمه ايدوب نتيجه كلاملىرى بو اولدى كه : بو اوچ عدد قلعه به اوچ وزيره يكر ميشر بىك غازيان دلير عسكرك اسلام و يريلوب مستوقا مهمات و تداركات كوريلهرك قلعه به محاصره ايدىلر . بو نتيجه اوزرينه فاتحه شريفه قرائت اولندى .

اولا ۱۰۷۴ سنه سى ربيع الاولك غره سنده نووغراد قلعه سى اوزره قىلان پاشا سردار اوله رق خلعت پادشاهى كىيوب عمومأ اناطولى عسكرى و اون او طه يكيچرى مع زغر جى باشى ابراهيم اغا، درت او طه طوپچىلر، و مكلف جبه خانه جيلره كتخذالرى فضلى كتخذا سردار اوله رق و آشاغى بولو كدن بر بولو ك صاغ قول سپاهيلر اغاسى ، تيره و مغنيسا زعماسى و يكرعى بىك تاتار صبارفتار ايله قريم خانى شهزاده سنه آلتى پاره بال يميز طوپلر ايله اللى عدد طوپ شاهى جمله مهمات ليله و يريلوب و بو اللى بىك عسكركه قىلان پاشا سردار اولوب دعا و ثنا و خلعت پادشاهى ايله شريفاب اوله رق نووغراد غراسنه عزيمت ايتدىلر . خدا امر مهل ايله قتحنى ميسر ايدى . برى طرفده ينسه قلعه اويوارك درون و يرونك ترميم و تعميرينه بذل اجتهاد تام اولنوردى .

اولدی. تاوقت زواله دکن مہترخانہ فصلاری اولوب ہر کسک یوزی کولدی ونبجہ یرلردن بعض قرا. اہالیسی صیرہ ، صیرہ کلوب مطیع و منقاد اولدیلر . بعدہ وزیر صاحب تدبیر مشاورۃ کبیر ایدوب آخرکار حسن تدبیر بودر دیہ اویوارک درت طرف ایالتندہ مشاع اولان قلعہ لردہ اولان قبودان، ایرشک و برولرہ مکلف و مکمل و محتشم ایش کورمش اغالرہ آتی عدد نامہ ل یریلوب و ہر بر اغا بر قلعہ یہ اطاعتنامہ ل کورتوردی . ابتدا صدر اعظمہ اطاعت ایتیموب صاری حسین پاشا ایلہ یاقدریلان قلعہ ل :

استولئی بلغراد قربندہ و سپرم ، طاطا، پایا ، چوبانچ قلعہ لری در . اطاعت ایدن جکر دلن قلعہ سی در . اویوار فتح اولمازدن اول مرحوم بکقو پاشا ایلہ شوران قلعہ سی استیمان ایلہ آتوب ایجنہ دزدار و عسکر قونہرق مفتاحی صدراعظمہ کلدی. اویوار ۴۵ ساعت قدر یاقین در. واموش سورین قلعہ لری استرغون قارشیسند . ایول وغرام نہر لری قربلرندہ اولوب صلابت عسکر اسلامہ طاقت کتورہ میہ جکلرینی بیلوب بوقلعہ یی کندیلری یاقہرق ترک دیار ایتمشلر وجہ خانہ سنی د. شغراد غازیلری المشلردی . اویوار فتحندن سوکرہ بو ایکی قلعہ قبودانلری صدراعظمہ کلوب عرض اطاعت ایلدیلر . آندن شمیٹہ ، شلہ ، غالغوفچہ آدی اوچ قلعہ یی قبلہ لی پاشا اطاعت آنتہ آلوب صلح ایتدی . قومیات، ناک تاپولچان ، کیمش ، موچونوق، قش تاپولچان ورہ بیل قلعہ لری نہ سردار کوسہ علی پاشا دست اطاعتہ آلمش ایدی . چقانی ، هولوق ، دیرہ کل ، سیمان ، کارمات ، بویاق معدنلر قلعہ لری نہ . کہ بونلر اولجہ اکری فاتحی زمانندہ بزم ایکن مؤخرآ مجارلر استیلا ایتشدی - حمد خدا بو سنہ مبارکہ دہ اکری والیسی قبلہ لی برنجی محمد پاشا و معیتی قبلان پاشا اطاعتہ آلدیلر . قومیاد ، غالغوج ، ہوکلوقو ، ورہ بل ، غایموش ، شابلو ، نووغراد لوہ طرفلرندہ کی معمور اراضی نہ تانار خان زادہ سی احمد کرای ایلہ قارداش قازاقلر فتح ایدوب احراق بالنار ایلہ مشلر و سوکرہ اہالیسی کلوب خاتزادہ یہ مطیع اولمشلردی بونلرک حاکم و ضابطلری صدراعظمہ کلوب دامن بوس ایلدکلرندہ کندیلرینہ

برنور اواسی فرمان اولندی . دفتردار احمد پاشا دخی بر جامع انشا ایتدی
اما بو بر کوچک دیر ایدی و بیج قیوسنک ایچ یوزنده واقع ایدی . خنکار
جامعنه جمله معمار و استادلر اوشوب محراب و منبری اوزره بیاض مرمر
اوزره قبوری زاده خطیله تاریخی بیله یازدی . « یوم خمیسده حقیره » ان
شاءالله یارینکی کون سرچشمه مؤذنان اولوب صلات جمعه ادا اولنجه ادا
خدمت ایده سین ، دییه فرمان کاتجه فرمان وزیر دلیرایله اوردوده کی مؤذنلر-
یکرمی آلتی دانه حسن صوته مالک استاد کامل وزرا مؤذنلرینی جمع ایدوب
صلات جمعه یه ایکی ساعت قاله جامعک سطحی اوزره چیقوب مقام سکاوده
مسلسل صالاری و صوت بلندایله (عجلوا بالصلاة قبل الفوت و عجلوا بالتوبة
قبل الموت) دییه صالار و یردک . وقت ظهره بر ساعت قریب صدر اعظم
آلای ایله عبور ایدرکن صالار منزی ایشیدوب جمله مزه ایکی یوز سکه ممسک
زر خالص کوندردی ، هپ برابر حصه مند اولدق . آشانخی جامعده نوبنا
مخفلمزه عروج ایدرک دور شریفه باشلایوب بعده حقیر دور شریفی اتمامدن
صوکره خطیب بلیغ البیان النده برشمشیر عربان منبره چیقوب سجاده رسول
الله اوزره قرار داده اولدقده بو حقیر جمله مؤذنلرله قیامه کلوب یکاه ، دوکاه ،
سکاه ، چارکاه و پنجکاه مقاملرندن داودی خوش الحان ایله دور شریفه رها
بولدوروب کلبانک محمدی یه مسلسل اغاز ایتدم . بعده امام عادل اغاز خطبه
ایدوب بعد التصلیه و الترضیه نام هایون پادشاهی « ظل الله فی العالم خدام الحرمین
الشریفین » دییه توصیف اولنور ایکن مسلمین شادا اولوب خیر دعا ایلدیلر . اوله
چوق جماعت واردی که دکل جامعک ایچی درون قلعه نك در و دیوارنده بیله
یرقاله مش ایدی . جماعت بری بری اوزره سجده ایدرلر و هر کسک قابنه
شوق و ذوق کلوب نالش و اشک روان ایلر خالق بیچونه تضرع و نیاز اولنور .
دی . بعد الصلوة یکرمی عدد رفیقلمله بکاینه ایکی یوز آلتون احسان کلکله
حقیرینه علی السویه بخش قلندری اوزره بولوشدیردم . نمازدن صوکره
غزات مسلح و مزین قلعه دیوارلری اوزره آماده طوروب اوچ نوبت
یکچیری اوجاغندن کلبانک محمدی چکیلوب طوب و توفنک شادمانلقلری

جیکر دلن جنکنده یارار نامدار کتخداسی ایدی، علم هندسه علم معماریده فریدالدهر برذوفزون کیمسه اولمغله قلعه نك تعمیر و ترمیمنه وزیر آنی معتمد ایتدی. و آستانه معمار باشلیغنی وعد ایتدی. خلعت شهریاری ایله شرفیاب اولوب قلعه بی اعمارده بذل جهد تام ایلدی. اول کون آدم دریاسی تموج ایدوب قارنجه کبی قایناشمغه باشلادیلر و اویوارك جوانب اربعه سنده طاغیر کبی پیشمش طوغله لری طاشایدوب خندق کنارنده آماده ایلدیلر. خندق کنارنده آتی عدد طایبه آراسنده آتی یرده الشمس ییلق عتیق کیرچ خزینهلری بولوندیکه اویوار کبی اون قلعه ییبار، پاک و نظیف کیرچ معدنلری ایدی. صدراعظم و حجه وزرا و اعیان دیوان اویوار قلعه سی ایچنده سیر و تماشاشا طریقیله دوران ایدرک بالذات پادشاه علمناه ایچون برجامع انشا ایتمک اسبابی تجسس ایلدیلر. جمله سندن معمور و مزین واسع و مکلف و مناسب چارشی و بازار یرلرنده آیین ملت مسیحیه ایدیلن دیورک متینی اولان کلیسا بنای عظیم اولمغله علی الانفاق پادشاه عالی جاه ایچون جامع اولماسنی الیق کوروب اول آن بو معبد مظلمی چرک فندان پاکیزه ایدرک زیر زمینلرنده مدفون اولان مزارلری قازوب آتدیلر و جمله سنی درون جامعدن چیقاروب بیرون قلعده اسکی کورستانلرینه برحضر یاهر ق دفن ایلدیلر. بعده ینه بو اولیای بی ریا بو جامعک سققنده ابتدا وقت ظهر ادا اولماسی ایچون بش عدد غلاملرمله مقام چارکاهدن صوت بلند ایله اذان محمدی تلاوت ایدوب ابتدا اوردو منلاسی انسی افندی امامت ایتدی و حقیر مؤذنک ایلدم. ادای صلات ظهر دن سوکره صدراعظم حقیره یتمش اوچ آتون احسان ایدوب «اولیا، کل سنی بو جامعده اصاله» امام هام ایدوب یومیه سسکا یوزر آقچه علوفه ایدلم، دیبه لطیفه بیور. دقلرنده حقیر: نصیب سلطانم.» دیبه جواب ایدوب خاموش اولدقن سوکره معمار باشی احمد اغایی چاغیروب «تیز بو جامعه بر محراب، بر منبر نیک اثر، بر کرسی و محفل مؤذنان خوب انشا ایتکه واجب السیر اولسون، البه بو یوم جمعه یه یتشمک کر کدر، دیبه ابرام ایلدی. و قلعه ایچنده کزرنکن والده سلطان جامعی اولمق ایچون نسه دیرینی بولوب فی الحال بونکده تطهیر ایدیلرک جامع

ایرتسی کون پخشنه کونی ایدی . هر وزیر هر اوجاق خلیتی نک
 بیغدقلری متریساری و صیجان یوللرینی دوزلمک فرمان اولنوب جمیع عساکر
 بی پایان و نیجه لشکر او یوار صحرا سنده قازما و کورکر ایله زمین میدان نبرد
 چاپالایوب و چاپالایوب ایله فرهادی کولو نکلر اوردی لره که برآنده او یوار صحرای
 هامون و تپه دوندی و متریسلمرده دفن اولنان اولکی شهیدلری چیقاروب
 کلیملر ایله بیوک مشهدلکه طاشیرکن نیجه سی هنوز تروتازه ایدی . کوتاهیله
 یازیجی عثمان نامنده براهل معرفت خطاط بنام واردی که قرق عدد کلام
 عزت یازمش ایدی یکر می کون ایدی که همه سی اوستندن قورشون ایله اورولوب
 شهید اولمشدی . متریسلرک برنده نعش شریفی ائواییله بولنوب یکر می کوندن
 بری وجود شریفی هنوز تر وتازه ، ایکی اللری کوکسندنه شهادت پارماغنی
 قالدیرمش بولندی ، قورشونک زخمی یرنده آل قان چکیده چکیده روان
 اولماده ایدی . جمیع غزات کلوب زیارت ایتدیلر . حتی صدر اعظم دخی
 کوروب « هذا حی شهید » دیبه رک قاضی زاده ابراهیم پاشانک یاننه ائواییله
 دفن ایتدم رحمة الله علیهما .

او کون خندقه طاعلر کی سورولن طوپراغنی کیری صحرایه دوکمک
 و جمله خندق تطهیر اولنقی ایچون جمیع عساکر اسلامه و تانار صبارفتاره
 اردل ، افلاق ، بوغدان ، قازاق عاق حطمانارینه فرمانلر کیدوب جمیع
 عساکر اسلامه چاپور اوشوب دشمنک طوپنی و قومباره سی خوف و وحشتی
 اولمادیغندن وقت ظهره قدر اوتراب بلندی طشره یه بطاشیه رق صحرانک
 چوقور یلرینی طولدوروب مساوی ایتدیلر . اول کون خندق ایله
 تطهیر ایتدیلر که کافر زماننده اولان عمقندن بش آدم قدی دها قازدیلر
 حتی قعر زمیندن عیون جاریلر ظاهر اولدی .

ایرتسی کون بو دین واسترغون واستولنی بلغراددن و غیری یرلردن کلن
 جمله استاد مهندس بنالری جمع ایدوب علی العجله طوپ ضربه لرندن منهدم
 اولان یرلرینی تعمیر ایتمکه وزیر قوردپاشا ویدی عدد میر میرانلری ، بو دین وزیر
 حسین پاشانی تعیین ایتدیلر . کیره میتیجی احمد اغا ، که قاضی زاده ابراهیم پاشانک

بعده صدر اعظم فرمانیله اوچ کیجه اوچ کون شادمانقلر اولوب او یوار قلعه سنک برج و بارو و طایبه لری اوزرینی نیجه کره یوز بیک سنجاق ، بایراق و فلاندره ر ایله تزین ایدوب هر وقت صلات خمسہ عقینده ینه جمیع غزات الات سلاحلریله آماده اولوب یکیچری او جاغنده ابتدا کلبانک محمدی چکلدکن صوکره جمیع طوباره و توفنگلره اتش ایدوب جمله غازیان اتش فشانلق ایدرلر وبعده جمیع وزرا و میر میرانلرک طبل و قدماری دوکولوب شادمانلق اولوردی . هر کیجه اویوارک دیواری اوزره بیغیلان طاغیر کی طوبراقلر اوزره نیجه کره یوز بیک مشعله و قنادیل ، فانوس ، نفت ، قطران شمع و شمع رغنلریله اوچ کیجه چراغان اولوب هر شب مظلمده روز نوروز مثال اولوب لیلہ قدر اولدقده هر کس خیمه لرنده ذوق و صفاده اولدیلر ایرته سی کون سر اپردہ آصفیده دیوان پادشاهی اولوب وزرا و میر میران و سائر امرایه و جمیع اوجاق اغالرینه خلعت فاخره لر و کیسه کیسه احسان و انعاملر اولوب نیجه محلول مناصب و تیمار و زعامتلر بذل اولوب هر کس بین الاقران سرفراز اولدیلر .

ایرته سی کون صدر اعظم اغالردن بریسی سعادتلو پادشاهه او یوار قلعه سی و شوران قلعه سی فتحی مژده سنی کتوروب کیتدی . یوم مزبورده یوزون طرفه کیدنلر کلرب چاسار لشکری اویوارک فتح اولندیغنی ایشیدوب جمله کفار بعد خراب البصره دیبه او یوار امدادینه کلدکن فراغت ایدوب کندی دارمنحو سارنده قرار قیلدقارینی سز یلدیلر . بوخبر کلنجه غزات دخی امن و راحتده اولوب اول کون چهارشنبه کونی ایدی جمیع شهاده ای مسلمین جماعت کثیره ایله نمازلی قلنوب دفن اولندی . ذکر سی سبقت ایدن دیوعلی بشه ایه الای بکی بر برلینه صارلمش اق طایبه اوزره یکر می یدی کون تر و تازه قانلری اقهرق قالمش . ایکسینی دخی اق طایبه اوزره دفن ایدوب انلرک اوزر لرینه سهراب محمد پاشا بر خشب قصر جهان نما انشایتدی حالاریار تکاهدرد . دفتر ایله جمله ایکی بیک التی بیکیت شهید بولنوب جمله رئیس الکتاب دفن اولندیغی زمین خاموشاند دفن اولندی . رحمة الله علیهم اجمعین .

یہ قپلان پاشالی «نیار سز برہ غازیار» دینچہ ارا بہ لردن نیجہ مال غنائم و پنچہ افتاب دختر و غلامری ترکی یہ الوب برر اور مانہ کیرہ رک غائب اولدیلر۔ دیرکن کزیدہ کی عسکرده کلوب یتیشدی، مکر شام عسکریلہ قبلہ لی پاشا ایمش . بونلرده کیدن مجارلری حمایہ یہ مأمور اولوب اوراده یغماجیلرله اییدن اینی یہ معارضه ایدرک کوچ ایله مجارلری خلاص ایدوب قلعه قومرانه کوتوردک طونه نہری کنارینہ واردیغمزده قومران قلعه سنده بیک پاره قایبق کلوب بوجله کفاری عین ساعتده قاشی قلعه یہ کچیروب (فورغاچ) پاشالره بشر کیسه وتوابغه اوچر کیسه وسپاه بلوکلزینہ ایکیشر کیسه ویروب جمله سی قارشی طرفه کچرک سلامت بولدیلر .

قومران قلعه سنک اوصافی . — طونه ایچره شرقدن غربه اوچ قوناق طولی برجزیره نک شرقیسی طرفی اوچندن قلعه استرغونمز کورونور . مثک الشکل شدادی طول بنادرکه کویا کیدالبحر بندریدر ونمسه چاسارلغنک آل عثمان طرفده سد سدیدر . نیتره وواغ نہری او یواردن بری کلوب بو قومران اوکنده نہر طونایه منصب اولور . دشمنلق شداندندن اوله رق بو قلعه بی مراسم اوزره سیرو تماشایده سیوب مذکور پاشالر ایله عودت ایدوب همان بوسکیردیمده ات دپه لیوب سکیرتدیکمز یانمزہ قالبو خائب وخاسر قلعه قومراندن جانب شماله (۶) ساعتده صحرای چنزار ایله کایرکن دشمنی اورمغه کلن امت محمدک قپلان پاشالی اللرنده شهید اولانلرک یدینسی دخی بوش آتله یوکلهدوب او یوار داخل اولدوقده انلری دخی مشهد شهیدایه دفن ایلدیلر . صوکره او یوار ایچنده انیلان لغمک اصل وقوعنی سؤال ایتدک مکر طایبه لرده کی بارودلری یرہ بیغوب اتی عدد طایبه نک التلرنده کی بارود خانه جزیره لرینہ کتیرمک صدندده ایکن برملعون حریف کشف شرب دخان ایدرکن مقدما پایمال رمال اولان بارودلر اوزره اتش دخان دوشوب یرده کی بارود یانه رق برپشته کی بیغلمش اولان باروده اصابت ایدنچہ بو قدر تجملات ومهمات ولوازم وبی ادم هلاک اولماسنک سببی اول ایمش !

قوشديرمه ، كاه قومه آت بوينينه دوشوب آنى ساعته دشمنه يتيشديلر ، اما قومران قلعه ليرنه ياقلاشمش لر . اتلرى واران يوكرك آتيلردن اون يش بيك كيلان آتلى الله الله ديه دشمنه طالب آلاق بولاق ايلدى ، نيجه سنى اسير ايدوب اوردويه كله دن طوغريجه استرغونه كوندرديلر . بهض غازيلر دشمنك كومه سنه هجوم ايتديلر ، انلرده جمله طوموز طوپي اولوب آرابه لرينك اطرافته متريسئلديلر وچنكه آماده اولديلر . دشمنى سلامت كوتورمكه مأمور اولان قپلان پاشا عسكرى بزه دال ساطور اولوب « دونك ، دونك غازيلر ال قالديرمايك دشمن ايله الله امانتى ايله قلعه دن چيقوب بورايه كمشز سز نيچون بونلرى قيرماق ايسترسكز اصلى نه در؛ ديدكلرنده بزسخى « اصلى نه اولسه كرك ! قلعه يي ويره ايله ويرديلر ، مكر قلعه ده عظيم برلغ وار ايمش . بوقدر جبه خانه و مال غنائمى ، نيجه امتى محمدى هوايه اوچورديلر كورمز ميسكز علو برعلو ، آتش نمرود دومانى بوروم ، بوروم كوك يوزينه چكيلمكده در ، البته بزده بونلرى قيرمه ؛ كلك !» ديدك . همان قپلان پاشا . — بلى قيرن داش لرا لغم ايتلديغى كوردك . اما بونلرى قيرمه لار كزده فرمانلر كز وارسه بزده جائزه منت ! سزه يارديم ايدوب برابر قيرالم ، قانى اللري كزده فرمانكز ؛ ديجه واران عسكريمز « اللريمزده فرمانمز بوقدر » ديجه همان قپلان پاشا و آدانه پاشاسى « بره اورك شويا غماجى كيديلرى » ديجه بى فرمان عسكرك كيريلرى ملو تيمايوب نيجه امت محمدى قپلان پاشالى يارالاديلر ويدى نفرى شهيد ايلديلر . آخركار ديكر لرى ده تارومار اولديلر . اما حقير بر كسارده طوروب قپلان پاشا ايله الفت ايدوب كيدزكن كوردمكه جميع كفار هنوز اجلادن قورتولمش كبي اولوب رنك رولرى سراپا زرد آلود اولمشدى . همان ميت متحرك اولوب قومرانه جان آتمق قصدنه بولنديلر . بو ائنده آنى كوردك كه اوبوار طرفدن اوج آسمانه ايرمش بر كرك باد سياه ايچنده قرق اللى عدد شقه علملر نمايان اولوب اون بيك عدد عسكرك اسلام ينه دال تيغ اولوب كله ده . مقدما كلن عسكركلر بوبيا قلرى كوروب « اشته بوكر كافرى قيرارز ديه دال ساطور اولوب كافرلك ارابه ليرنه الله الله ديه ات براقچه

آرابه ايدنديلر. جبهه خانه يه متعلق شيلر وهاون طوپي ورعايا پاشا هكدر، اونده بنمده
 علاقه م پوقدر. اوتاندمن آرابه لري بايراقله دوناتمق مهترخانه چالمق ايسته يورلر!
 نه ياپارلارسه پاپسونلر، هان قلعه دن اوزاق وتتك طورسونلر. « دشمن بو
 خبري آنجه نيلسون بر كره قلعه دن چيقديلر، آخركار جمله بياده اولوب يوزنيك
 غر و شلق انواب، انقال براقوب كنديلري سهل بارخانه لزيه ايلري كيتديلر. عسكـ
 اواشيياي ضبط وتالان ايلدي. بعده اوراده قالان رعاياي ده سلحدار بورونسز
 مصطفي اغا شوران قلعه سنه كتوردى. اما درون اويورده ايكن چيقانلر
 اوچنيك واردى. اون آرابه ياره لي وىدى ارابه يوكنى نعيش كوتورديلر. قاديناري
 غايت چوق ايدى، انلرده برر نيمچه شاپقه سي كيدىروب اللرينه توفنك ويره
 رك اركك قيافته قوي مشلردى. بونلرك اوكلرينه قپلان پاشا، صاغ طرفلرينه
 سپاهياندن صاغ بلوك خاقي، صول جانبنه جمله صول بلوك خاقي و آردلري صيره
 آدانه پاشاسى عسكـريله كريده دمدار اولوب قلعه دن سهل آلارقه اولدقلىرنده
 اوراده جمله غزات بر آغيزدن كلبانك مسرت چكديلر. دشمنك اودى
 باطلايوب نيجه مال واملانكندن ايريله رق «الفراق اى كيدى اويوار!» ديه
 هونكور، هونكور اغلارلردى. اوردو يرندن حركت ايله قلعه نك طوپي
 آلتنه كلوب اوتوره رق ينه اطرافه قراوولار تعين اولندي. حضرت رسا.
 لتپناهك سنجاغنى وجمه خزينه يي درون قلعه ده حفظ ايدوب جمله عسكـ
 آسوده حال اولدى. جميع عسكـر قلعه نك طابيه لريني ودرونى سيروتماشاده
 ايكن هان قوشلق وقتى ايدى كه نيتره طابيه سنندن بر لاغم آتيلوب
 او قدر جبهه خانه، مهمات و لوازم اوج هوايه منقلب اولوب قلعه يي
 تطهير ايدن نيجه بغدادن رعاياسى اندر هوا معلق كورونديلر اما عسكـر
 اسلامدن كيمسيه برشى اولمادى. اما بر كره جمله عسكـر ايجره «ها، دشمنك
 حيله سي وارايمش، بوقدر غازيلري آتش نمرود ايله ياقدى، بره شوقلعه دن
 چيقان دشمنى قيرسونلر!» ديه آوازه لر پيدا اولنجه هان آتيلان
 آتيلانه اولوب بو حقيرخى ايكي غلامله پرسلاح اولوب آتيلاندم. جمله
 غزات دال تيغ اولوب طولودير. كين «قوپار بره قوپار» ديه كاه لكلمه كاه

محمد اغا یکر می عدد مکلف و مکمل یکچیری چور باجیلر ایله قلعیه واروب دیوارلر اوزره دشمنک جمله متریسارینه قات قات کیره رک غزات بویه تراکت ایله قلعیه صاناشوب یایلدیلر . یکر می یکچیری اوطسی اسکی یرنده قالدی درون حصارده اولانری قورمان قلعه سنه کوتورمکه قبلان پاشا تیره و مغنسا عسکر یله آماده اولدی . سپاهیدن اشانغی بولوک اغالری ، براوطه یکچیری اوجانغی کلوب قورمان قپوسی طرفنده مکث ایدرک حاضر لاندیلر . جمله افلاق و بغد انلیلر قلعه نك یچ قپوسی آردنده کی طاغیر کی بیغیلان طوپراقلری طاشیدوب قربان کسره رک قلعه قبولرینی آچنجه نیجه بیک غزات قلعیه کیروب خنکار کتخدا ، ترک احمد کتخدا ، جبه جیلر خزینه داری جمله (فورغاچ) ک خزینه سنی ضبط ایتدیلر . بعده جبه جی باشی علی اغا ، فضلی کتخدا ، مصطفی کتخدا ، ترک احمد کتخدا و جبه جیلر جمله جبه خانینی ضبط ایلدیلر . ایرته سی کون صالی ایدی . جمله محصورین قلعهدن چیقوب دردر ، آلتیشراتلی خنطو آرابه لره طولدیلر . دفتردار احمد پاشا طرفندن آدملر کلوب خزینه و جبه خانه به دائر نه بولدیلر سه «مال پادشاهیدر» دییه ضبط ایلدیلر . ایرته سی چهارشنبه کونی جمله سی قلعهدن طشره چیقنجه هان حقیر پر تقصیر فرمان وزیر ایله قورمان قپوسی اوزره داودی آواز بلند ایله کلبانک و اذان محمدی اوقویوب الحمد لله ثم الحمد لله دیدم . بعده جمیع وزرانک مؤذنلری هر بری بر یرده خانه ده و قلعه دیوارلرنده اذانلر تلاوت ایتمکه باشلایوب جمله غزات مسرور اولدی . غازیلره متریسارندن طشره چیقمق فرمان اولتجه محشر کونی کبی بر زمزمه در قوپدی . بری طرفده دشمن اوج یوز آرابه یه اذن آلمش ایکن بش یوزدن زیاده آرابه تحمیل ایتدکلرندن غیر ی فورغاچ ایله نمسه قپودانی صدراعظمه خبر کوندروب «قلعه ده برهاوان طوپ و وار، آتی آلم» ایکی بیک مجار رعایامز وار آنلری کوتورم، جمله آرابه لر مزی سنجاق و بایراقلر مزله طوناتهلم وارغنون ، ترامپه ، لوتریان بورولری چاله رق و هترخانه لر مزله کیده لم، دییه دستور ایسته دکلرند صدراعظم بیوررکه : بز آنلره بارقیلارینی قالدیرمغه اوج یوز آرابه عهد ایتمشکن آنلر بش یوز

بو یونلرینه برر عدد مطلا دولبند منقش مقرملر باغلا یوب « چونکه قلعه‌ی
 تسلیم ایتدیکز، بزم عسکر سزی اینجیتمه سون دیبه قلعه‌نک جمله طایبه و دیوار-
 لری اوزره عسکر چیقوب ضبط ایتسونلر و سز چیقنجه یه قدر قلعه‌یه کیمسه
 کیرمه سین، اوچ یوز آرابه ایله سزی، اهل و عیالکزی قومرانه کوتورسونلر .
 اما سزده جبه‌خانیه متعلق برشی کوتورمه بیگ، صوکره آرابه لرکزی آرا-
 دیرم! سزه قرق، اللی بیگ عسکر ویریرم، زیرا تانار سزه پک خصم در سزی
 چارماسین. سلاح آلمان اهل و عیال، آرابه و آتلیکیز ایله بر کون صوکره
 قلعه‌دن چیقک وایکنجی کونی کیدک . یوق دیرسه کز، ذاتاً بو کون یوروش
 فرمان اولنمش ایدی، همان عسکر یورویوب جمله کزی قلیچدن کچیریر .
 دیدی . کلنلر دیدیلر که : ایمدی سلطام، یکچیری قولاریکز قلعه دیوار
 و طایبه‌لری اوزره چیقوب بزم متریس‌لره کیرسینلر . پس اوچ یوز آرابه‌یه
 قائلز. همان اهن و عیالرمزله قوش جانمزی خلاص ایدوب کیده‌لم. اما لطف
 ایلیک دوست و دشمنه قارشی سلاح و آتلمزله کیده‌لم و بزی قرق کوندن
 بری دو کدیکنز بال ییز طوپلرک لرکله ندن بش اون دانه کله ویرک قراله
 کوستره‌لم، « نیچون قلعه‌می ترکه ویردیکز ؟ » دیدکده قرق کون قرق
 کیجه بز بوکله‌لری بیگ، نیچون کلوب امداد ایتدک، بزده آنک ایچون
 قلعه‌ی ترکه ویردک دیبه‌لم ! « صدر عالی قدر «اویله اولسون، اما قلعه‌نک
 بر جانبنده حیل و شیطنت، آتش ویا لغ اولورسه سز بیلیرمز ! » دیدکده
 « بز قلعه‌دن طشره چیققدده ایسترسه کز بزی بر قاچ کون حفظ ایدک
 اکر بر حیل من ظاهر اولورسه بزی جمله قلیچدن کچیرک » دیدیلر. کلنلرک
 ایکیسی محضر اغاده رهن قالب دیگرلری یکچیری اوجاق اغاری و سپاهی
 اغاری، جبه‌جیلر آغاسی و طوپجیلر آغاسی ایله جمله پرسلاح و مکلف و مکمل
 قلعه‌ی ضبطه کیدوب صدراعظم وعد کریمنده طوره‌رق قورد پاشایه اویوار
 قلعه‌سنی احسان ایدوب اودخی جمله عسکر یله قلعه‌نک در و دیوارلرینی، اتی عدد طایبه‌ی
 طایبه‌لرینه کیدوب جمله عسکر یله قلعه‌نک در و دیوارلرینی، اتی عدد طایبه‌ی
 بال ییز طوپلریله ضبط ایتدی. اولجه ایاجیلک ایله اویواره کیدن ایشیرلی

اشببو ۱۰۷۴ سنهسی صفرك يكرمی برنجی بازار ايرتمی كونی وزیر اعظم قولنده بیج قبوسی اوزره بیاض بایراقلر دیکلوب «الامان ای عثمانیلر!» دییه ویره ایله قلعهنی ویردیلر. سائر طایبهلرک اوزری دخی بیاض بایراقلرله زین اولوب دشمن آشکار کورونمکد باشلادی. بزم عسکر دخی جاجامتریسلردن اجتماعه باشلادقده محضر عبدی اغا، باش چاوش و غیرى چاوشلار عسکرى اوروب یرلی یرنده برقرار ایلدیلر. درحال وزیراعظم مشاوره ایدوب «سلطانم، دشمن ویره ویردی» دیدکلرنده «بره، امان عسکرلرمن یرلرنده طورسونلر. هرکس سلاحنه مقید اولوب غافل طورماسونلر و کیمسه به آلدانوب هیچ میدانه چیقماسونلر. اما طوب، توفک دخی آتماسونلر وینه جمله طوبلری کلهلری ایله صاقلی و آماده طوتسونلر» دییه نیچه فرمانلر ایلدی. بواننده طوپراق سورمهسی نوبتی متفرقکلان درگاه عالینک ایدی. «البته علی اتوالی طوپراق سورسونلر» دییه فرمان وزیر صادر اولدی. بو آراق دشمن قلعه ایچندن کندلی ایپلرله برقایینی خندق ایچنه ایندیروب آندن زردبانلر ایله قلعه دن بش خدمتکار ایله فورغاچ قبودان کتخداستی بر آل چوقه دوله کیمش، ونسه قبودانی بریشیل چوقه دوله کیمش اوله رق قایغه بینوب خندقدن چیقارق قبلان پاشایه کلدیلر. اوده بونلری ییدک کهیلان آتلینه بیندیروب آتی عدد بلوک اغالری، چاوشباشی و محضر اغا ایله آلاى ایدوب فورغاچ کتخداستی قلعه نك ایکی قبوسی مفتاحلریله سائر اللى عدد مفتاحی زیباشیب وزرباف کیسه نظرلره قویوب سرازده آصف بر خیاده مفتاحلری صد اعظمه «الله مبارک ایله سون» دییه تسلیم ایدوب یدی کون مهل ایستدکده صاحب دولت: «یوق، البت یارین امانله چیقارسز و الاسز بیلیرسیز» دیدی. هله کوچ ایله اوچ کون مهلت آلوب «اوچ بیک آرابه ایله جمله من پر سلاح آتلمز ایله قلعه دن چیقالم و طوغری قومران قلعه منزه کیده لم اما بزى اوچ وزیریکز (۵۰۰۰۰) عسکر یله قومرانه قدر کوتورسون. زیرا، تاناز، افلاق و بغدادن بزى قیرار» دیدکلرنده «ان شاء الله سزى کیمسه قیرماز، همان اوچ یوز آرابه منزه یتر. قلعه قومرانه کوتورورلر الم چکمیك، امانم امان د.» دییه کلنلرک

اولسه قاج کره کیردی لر وقاج کره چیه قیدیلر. بوقلعه مزك بوکون خراب اولدیغی کوردیکیز ونه ایت نه اوله جغنی بیلدیکیز. کلنکیز امدی عرضمز واهل و عیال لر نه یزده ایکن قلعه اوزره امان بایراغی دیکلم و ترکدن یارار آدم لر رهین آلام بزده انلر واره لم قلعه نی تسلیم ایدلم صوکره هر برمز بریانه کیده لم. کوریورز که قرق کوندر برامداد کلدی. بوقدر چاشیتلر و بوقدر فریادچیلر کوندرک امداده کلنلر منی ده طشرمه ده ترک قیردی همان امان ای کزیده ال عثمان دیه لم یوزمز صویله قلعه نی ترکه ویره ایله تسلیم ایدلم والا بوقدر تورک عسکری بوکون یارین قلعه نک ییق یزلندن و کوردیکمز حاضر نردبانلردن یورورلر. و جمله منی جکر ده لن صحرا سنده کی کبی قیرارلر. سیز بیلرسکیز، بو مشاوره یه نه دیرسه کز سزده سویله یک دیوب پاپاس خاموش اولدی. مجار معقول شناسلری طرف، طرف «بو مشاوره معقولدر!» دیدیلر سه ده همان نمسه قبودانلری «نم نم» دیوب شاپقه لرینی یره اوره رق مشاوره یه بلغم براقیدیلر و مجارلره دیدیلر که «سز تورکه قلعه ویریرسه کز بزابتدا سزی قیرارز، صوکره تورک ده بزنی قیرسین قلعه نی المزدن آسین» بونک اوزرینه عظیم کفت و کو اولوب طورمه ده ایدی.

الله عظیم و ذو انتقامدر؛ بونلر اولجه آلدق لری یوزاللی اسیر امت محمدی بالطه ایله قیرمشلردی، شمدی ایسه تا بو مشاوره ایلدک لری محله صدراعظم قولندن بربال ییز طوی دو شوب یدی عدد بللی باشیلری خرده خاش اولدی. سائر لری بو حالی کوره رک واله و حیران اولدیلر. نیله سونلر، سوز صاحب لری قالمادی. همان خلق بری برینه کیروب جمله سی آه و واویلا ایله فورغاچ قپو. دانک یانه کیدرلر، آندن ده برتسلی خاطر آلامیوب ینه بو طایبه محافظه سنه کلیرلر. برآزدن آنی کوردک که آق طایبه اوزره نیچه یوز کفاری آتش آلوب جمله زمین تیر، تیر تیره دی. بزم عسکر تعجب ایتدی، دشمنک چوغنی بطشره کباب اولوب دوشدی، کیمسی ده قلعه ایچده پیشدی. مکر آق طایبه اوزره توتون ایچرلرکن بارود فیچیلرینه آتش اصابت ایتمش پاطلامش. آخر الامر جمله عسکر بر اولوب فورغاچ قراله واره رق «ترکه قلعه نی ویره لم، بزقراله جواجی ویریرز» دیدیلر.

ھان ايجلرندن ايكي نامدار بيكيت فرار ايدوب صدر اعظمه كلهر ك شھدا
 واسرائك احوال وسر انجم فيجىلرني نقل و حكايه ايلدكده صدرعالي قدر
 «الله ايله عهدم اولسون ، بعدالفتح اوشهد ايلدكلرى غازيلرك يرينه
 دشمندن اوج قدريني قيريم ، ديوب اوكان ايكي عدد اسلام اسيرلرني غرق
 احسان ايدوب ساچلرني تراش ايتدیرهرك اغالرى زمهره نه ادخال ايلدى .
 بعده بووجهله امت محمدى قلعه ده قيران قپودانلر ، پاپاس ، ايرشك ، شان
 وبرولر بريره كلوب ايجلرندن عاقبت انديش براختيارديركه «بره جانم بركره
 بزم فورغاچ قپودان زمانى نمسه عسكرى بو قاعه يي يدى آى دوكهرك يدى
 قرالك امداد عسكريه محاصره ايتدى ، ينه اصلا قلعه مزك ياننه كله ميوب
 ومتريسه كيره ميوب طوپ منزلى آلا رغه ده طوردى . يدى آيدن صوكره
 قيش كلدى چاسار خائب وخاسر قويوب كيتدى . باخصوص اوزمان قلعه مز
 يالين قات ايدى ، بر طاشنى بيله قوپارامانن ييقلوب دفع اولدى . شمدى
 ايسه قلعه مز سد اسكندر كچي معمور ومزين بر حصن حصين والتجناكاه
 متين در ، ايجنده بو قدر عسكريمز وبوقدر يارار طوپ وتوفنكمز ويحساب
 جبه خانه مزوار ايكن تورك عسكرى كلديكي كچي همان اول كيجه امان وزمان
 ويرميرك قلعه نك هر طرفنده كوپه كوندوز قات قات متريسه كيروب طوپه
 وتوفنكه باقيه رق بشنچي كون خندق كئسارينه كلديلر وياصى طابيه يي آلديلر
 قرق كوندر چكديكمز درد وبلا ومخت اللهم معلومدر . حالا قلعه مزك در
 وديوارلرى قالميوب باير باير ، صوقاق صوقاق يوللر اولدى . آلتى يدى كره
 ترك يورويشلر ايدوب برقاچ كره بباك وبى پروا قودورمش ييلانلر كچي
 قلعه يه كيروب بش التى يوز آدملىر يميزى صوقديلر بو قدر اسيرلر مز
 انلره كيتدى . اوج كره آق طابيه مزه يورويش ايدوب المشلر ايكن ترك
 انلرك آردى صيره امداد كوندريميوب آغيزلرينه قليجلر اورهرق كيرويه
 دوندورديلر . مكر يورويش ايدوب قلعه يه كيرنلردن بيوك تركك خبرى
 يوق ايمش . شمدى ايسه دلالار چاغيردوب يارين يورويشدر ديه بو قدر
 مردونلر حاضر ايتديلر . نردبانلره دخى حاجت پرى قومديلر . هر نره دن

قوهران طرفند، اولان نانا لرله، افلاق و بوغدان بویا لرینه «بصیرت اوز» اوله سز، کله، دیل، المادن خالی قالمیه سز، والاضررینی چکر سز» دییه مؤکد بیوردوم لر کیدوب، بری عسکر اسلام طرفنده اولان سپاهیلر و میرمیران و سائر قرا اولده اولان لرله دخی مؤکد فرمانلر کوندرلدی. بوجاق نانا ریله یالی آغاسی دشمنک بوژون قلعه‌سی طرف لرینه کوندلدی و کیجه کوندوز جمله سپاهیلر یکیچری متریس لرینک آرد لرند آت لری اوزره پرسلاح آماده طور دیلر. آندن او یوارک قوهران قیوسی طرفنده قبلان پاشا یالک زدر، دییه اول جانبه افلاق و بوغدانن بر قاق بیگ حطمانلر ایله نیجه عسکر لر قودیلر که قلعه ایچنه قوهران طرفندن چاشت و امداد کلیه و قلعه دن طشره فریادجی، چاشت اولانلر کوروب چیقیمیه. مکر چاشت لر کندلر ایله قلعه دن اینوب آغز لرینه قامش لر آل هرق و جود لرینی صو ایچنده سانلایوب او یله نفس آل هرق نیت ره نهرینی کچوب قوهران دن خبر کتیریر وینه کلیر لرمش! بویله بر عربانی قامش لره قبلان پاشا دیل طوتوب صدراعظمه کتیردی. بیلدیلر که بونلر قلعه نیک خندق ایچندن و خندق خارچندن آقان نتره نهرندن شناورلک ایدرک قاضی زاده ابراهیم پاشانک مکک ایتمش اولدینی طرفدن کچر و قلعه یه کیدوب کلیر لرمش. حتی صدراعظم بو احوالی اوزمان قاضی زاده ابراهیم پاشایه قبل القتل دیمش، پاشای غافل غفلت ایدوب اصلا مقید اولماش و او جهته سبب قتلی اولمش، دییه نیجه کونه قیل و قال اولدی. صفرک یکر منجی بازار کونی اوردو ایچنده دلال لر ندا ایدوب یارینکی کون «غازیلر، بایرامیدر و شهیدلرک جتته اوچاق سیرانیدر. ان شاء الله علی الصباح یورویشدر. کیسه کیسه مال و منال، تیمار، زعامت سپاهیلک ایسته یئر حاضر باش اولسونلر» دییه تبشیرات ایتدیلر. اوردوده عظیم شادمانلق اوله رق هر کس غسل ایدوب نیجه سی و صیتلر ایدرک حلال لاشوب اول کون اول کیجه کیسه کیسه نیک سوز لرینی ایستهمه دن قالدی. نیجه یرلرده ختم، ذکر و تضرعلر اولندی. حکمت خدا، مقدما قلعه ایچنده پابسته زنجیر اسارت اولان امت محمددن یوز اللی نفر مخلوق خدایی دشمن میدان سیاسته کچوب جمله سنی باطله ایله شهید ایدرکن

سنجاق و بایراق‌لره تزیین ایلدیلر دشمنك طوپلری بؤکره قلعه ایچنه دونوب
 قلعه‌نك درونی دوکمه باشلادیلر. حتی وقت عصرده اورتی طعاملرینی طایبه
 اوزره تناول ایلدیلر. چونکه وقت غروب مغلم اولدی، درون قلعه‌ده بولنان
 جمله مناسترو کلیسارک چاکلقلرندن عظیم بر غلغله و فریاد طویولدی، دشمنك
 اولوسی و دیرلیسی، قوجه‌سی و قاریسی جمه‌ و اوقوتی بازویه و یروب بوقنچ
 اولنان طایبه اوزرینه هجوم ایدرک ینه جنک و آشوبه باشلادقلرنده علی پاشا
 تکرار طایبه اوزره امداده یتیشوب تام‌التی ساعت طایبه اوزره جنک اولوب
 آخر دشمنك ال قومباره‌سی و صیرچه‌دن آتمه قومه‌باره‌سی عسکر اسلامی
 زبون ایتدی. کیریدن‌ده اصلا امداد وارمادی. جمله اهل انصاف بو‌حالی
 پرسلاح کوروب قان اغلادی! آخر الامر جمله غزات یوز آلتش کله،
 اون‌دیل، ایکی یوز نفر بیکیتم مجروح، یتیش نفر بیکیتم شهید اولوب طایبه
 اوستنده بو قدر جنک وجدال‌دن صؤکره امداد آلامیه‌رق کیری دونذیلر وینه
 «قرال امداده کلیور» دییه فریاد ایدوب قلعه‌یه یورومک ندرکنی کورورلر
 بو حال عجیب تماشادر دییه هرکس حیران اولدیلر! حتی بو آق طایبه‌یی
 ینه دشمن استیلا ایتدیکی کون سهراب محمد پاشا قولندن مرعش ولایتی
 غازیلری دشمنك پوزون قلعه‌سی آلتنه واروب بنام بر قودان ایله یوز‌اللی
 آدم دیل کتیروب صدر اعظمه ویردیلر. صدر اعظم بو آدلری سولندکده
 هپسی‌ده «عیسی و مریم آنا حقیچون سوزومز بودر: حالا پوزون قلعه‌مز
 آلتنده جسر عظیم یاییلوب بزى بو او یوار طرفنه قرق بیگ کزیده خرسیتیان
 عسکرله کچیردیلر، آنلره سز هجوم ایدرک سز انلره مشغول ایکن
 آردیکردن قومران قلعه‌سنة مقدا اون بیگ عسکر امداد کیتمشیدی. ینه سز
 جنکده آلاق بولاق ایکن یکر می بیگ خرسیتیان نیتره صوبی کنارنده او یواره
 امداده کیتمه مأمورلردر. انکچون بو او یوارده فورغاچ قودان ازامدادلره
 باقوب سزه او یوار قلعه‌سنى ویرمز. آمان غافل اولمایک» دییه جواب
 شافیلر الدی و بو خبری ویرن قودانی آزاد ایتدی. بونلری کتیرن
 مرعش غازیلرینه احسان اولنوب نیچه کونه انعاملر دخی اولدی. اول آن

ارباب تجار وزعامتہ بیک آچہ و یازیلری باشنه یوزر عدد چیت جبوقلری فرمان اولندی که «خندق ایچنده کی بالیق اوزره چیتلر دوشه یوب قلعه نیک هر طرفنه زردانلری قویوب یورویش اولنه» نیجه سی حاضر ایمش. بر کیچه ایچنده خندق ایچنده کی چامورلری اوزره چبوق چیتلری دوشه یوب شهراه عظیم اولدی و خندق کنارینه سکر یوز قدر مردیون کلوب آماده اولدی .

ینه اوکون عسکر اسلامک جبهجی، طویجی، یکیچری غازیلرندن ترقیلر ایله اون بیک عدد کزیده «منم دیگر نیست» دین غازیلردن جنک ارلری و بی آدم سرور و هنرورلری سردن کچدی یازیلدی . بونلرک جمله سنه جبه خانه پادشاهیدن مقصود و مراملری اوزره آلات حرب کونا کون جبهجی باشی دفتریله قول، قول و بولوک، بولوک بذل اولندی . جبه غازیان مرکز لرنده آماده طور دیلر . ینه اوکون افلاق و بوغدانلیر طوپراق سورمکه مأمور اولوب العظمه لله (همه الرجال تعلق الجبال) کلاننک نتیجه سنی مشاهده ایتدم .

خدایه امانت عثمانلی عسکرینک یکریمی کوندن بری کوه دماوند مثال سوروب ییغدقلری طوپراق طاغنی بو افلاق و بوغدان عسکری بر کونده دویروب کویا بر طوپراق دریاسی یورویهرک او یوار قلعه سنی غرق ایده یازدی . اما ایکی بیکدن زیاده افلاق و بوغدان و قازاق عسکری مرد اولوب کیتدی .

بو ائنده کوتاهیه وزیر یوسف پاشا و مغنيسا ، تیره ، آیدین ، صاروخان غازیلرندن یتش عدد مجاهدین شهد شهادت جاننی نوش ایدوب مشهد مسلمینده رئیس افندی و ابراهیم پاشا و بکقو پاشا یاننه دفن ایدلایلر . بودین وزیر صاری آرسلان حسین پاشا طوپراق سورمکه مأمور اولوب او طرفدن یورویش ایتکه تعیین ایدلدی . صدراعظم قوبوری اوکنده کی عجم لاغملرینک دیرکلرینه آتشلر ایدوب قلعه نیک اول طرفدن دخی بش یوز خطوه قلعه دیواری منهدم اولوب تکرار علی پاشای کرار قولندن یورویش اوله رقیامت قویدی، کامل اوچ ساعت نبرد عظیم اولوب حمد خدا آق طایبه آدی حصن متین فتح اولوب جمله غزات طایبه نیک طوپراقلی طاغی اوزره مترسه کیروب درت طرفنه خندقلر کسه رک طایبه بی ملک ایلدیلر و جانب و اطراف

درون عسکر طرفندن بر صدای الله الله قوبدی که نعرهٔ غازیان رسیده کنگرهٔ آسمان اولدی. اندرون قلعه دن دشمنک (ماریا قوت ، پاژورژ) فریادلری ده جهانگیر اولدی . طرفیندن آتیلان توپلرک دوامندن و کرد سیاهندن یوروش ایدن بیکیتلردن اصلانام و نشان قالمادیغنده ایشدک که قلعه ایچندن بر دهاصدای الله الله کلیر ، اما کیمسه اوصداندن خبرداردکل . مکر سردن کچدی غازیلریمز دشمنی بوسکوردوب یاقه یاقه کوبک جنکی ایدرک تادرون حصاره واروب او یله نبرد عظیم ایله مشلرک جمله دشمن کلیسالر . قاپانوب خیلی بیکیتلری قورشون ایله شهید ایتشلر . غازیلر کورورلرک کیرودن امداد کلیر یوق همان منصور ومظفر یوز قرق اسیر ، ایکی قادین و یوز اون بدی کله اللی شهید و اون مجروح ایله ینه سلامتله قلعه دن طیشاری کلوب جمله اسیر و کله لری وشهید و مجروحلری حضور صدراعظمه کتوروب بیجد و قیاس انعام واحسان آلدیلر . اسیرلری ده کندیلر هبه اولندی . کتیر دکلری اسیرلرک برقاچندن سؤال اولندقدن « والله ، قلعه ده ذخیره من چوقدر اما عسکریمز یوقدر ، جنگ ایدنلریمز عورتلریمز دره . سزک طوب کله لری کزدن ومنهم اولرک سریند بسندن و یاغمور کبی یاغان قورشونلرک دردلرندن اصلا کوز آچماز اولدق دیمه خبر ویردیلر .

ایرتسی کونی عجم لاغملری تمام اولوب دیرکلرینه جمله نفت وزیفت سورهرک آتش ویردیلر ، بر ساعت صکره علی پاشا طرفنده کی آق طایبه نیک بش یوز آدیم شدادی دیوارلری خندق ایچنه اوچدی و دیوار اوستتده متریسلرده اولان دشمن ده بیک دینه کچدی . نیچه سنی ده غازیلر یغما ایدوب اسیر ایتدیلر . بواق طایبه دیواری بویله عجم طرزی لاغملر ایله منهدم او . لنگه بزم بال ییمز توپلری برقتیلدن آتش ایدوب بیقیلان دیوارک آردنده کی طاغملر کبی طوپراقلر بابر ، بایر اولوب درون حصارده کی اولر چاتیر ، چاتیر و کوتور ، کوتور او یله خراب اولدی که جمله فوقانی دار منحوسلری تحتانی اولوب قلعه دیوارندن یوروش ایتک دخی آسان اولدی . دشمن منهدم اولان دیوارلره حیل و شیطنت ایله عمارتلر یابدی . اوکون ینه تکرار جمیع

مباشرت ايتديلر . بوئاناده سردن كچديلر اغامز دخي شهيد اولوب او كيجه لعين فورغاچ دخي قلعه يي چراغان ايدوب قلعه ديبنده كي عجملر اوزره ومتريسده كي سردن كچديله اول قدر نفت، قطران، طوب، قونباره، دوموز اياغي، پچاريز، زمبرك وال قومباره لري آتديلر كه حدوحصري يوق . بوكيجه بر چوق آدم شهيد اولدى . زيرا قرالك امداده كله جكي ايشيديلوب جان وكوكلدن صاواش اوليوردي . اول كون اول كيجه غزات اصلا استراحت كورميوب وهرقولدن جنكي چريلر چالنه رق عظيم جنك اولدى واويوار قلعه سي مرغ سمندر وار آتش نمرود ايجنده قالدى . او كيجه دشمنك قومران قلعه سندن اون پاره بال يمز طويلر آتيلدى . آيا بونك اصلي نه اوله ؟ ديه سؤال اولندوقده « والله سلطاتم اون دانه طوب آتيلماسي اون بيك عسكر كله سنه اشارتدر اشته قومران اطه سي چون محافظه جي جون زرین اوغلي بكان اوغلي نذاز اوغلي كلدى » ديه خبر ويردكلرنده ايرته سي چهارشنبه كوني يكرمي بيك تانار ، اون بيك قارداش قازاق واون بيك عدد افلاق وونيان عسكرينه باش اصطار سردار اولوب قومران جانبني محافظه يه كيتديلر . ينه اول كون جمله سردن كچديله اوق، ياي، قليج، توفنك حربه توريع اولنه رق يورويش فرمان اولمادان على پاشا قولندن بش يوز سرباز غازي طويلر ك منهدم ايتديكي يرلردن يورويش ايدوب آق طابيه اوستنده اللي دشمن كسه رك كله لريني ودرت عدد كافر بايراكلريني صدراعظمه كتيروب يوزيكيك شهيدلريني دخي كوسترديلر . بونلر ك درت يوز بيكيكلرينه صدراعظم الليشر غروش و برر محلول تيمار وزعامت احسان ايدوب جمله غزاتي جنكه ترغيب ايدردى . اوكون قلعه يورويشنه بيك عدد نردبانلر كلوب جمله سني متريسلا اوزره زين ايدر ك حاضر باش ايلديلر . ارباب زعامته تكرر التي كره يوز بيك طوره وچيت چوبوغني وطومروق كتيرمك فرمان اولندى .

صفر ك اون التجي جمعه كوني بين الصلاتين على پاشانك خروات غازيلري وزغر جي باشي يكيچريلري الله الله ديه اچيقدن يورويش ايتديلر .

اوردومز تارومار اولمش و یورد یرنده حقیردن غیری بر فرد قلماش !
 همان بارطال و صارطال و مارطالاری سیسخانه لره تحمیل ایدوب صدراعظم
 کتخداسی یارغار قدیم و ولی نعمتم ابراهیم کتخدا دأرئه سننده مکث ایتدم
 کتخدا ایله بولش دیمده «یا اولیاسم بن سکا ادرنده دیمدمی که کل بنم ایله
 اوله سین . سن دیدک که : رئیس بنی ایستر یانجه اولور ؟ شمدمی قانی رئیس
 قانی دامادی ابراهیم ؟ دیدی « همان بنم طاغیر کبی سن ابراهیم صاغ اول »
 دیدم . حقیره اللی التون و اون آتیمی و اوچ قبه ات و یکر می اتمک تعیین ایدوب
 واجب الرعایه زمره سننه الحاق ایتدی . شب و روز یانلرندن منفک اولمازدم
 اشته فقیر شامی زاده رئیس ایله دامادی ابراهیم پاشانک و فاتی بویوزدن
 اولمشدر ؛ لکن هر کس واقف اسرار اوله مادینی ایچون بر یوزدن نقل
 و حکم ایدر . اما علم الله چنانکه اوسک قلعه سننده ابتدا آ لای کوستردیکمز کون
 بیلدم که بو ابراهیم پاشایی صدر اعظم قتل ایدر . بودین آ لکنده یانیق قلعه سی
 آ لکندن باش و دیل آلمغه کیدوب بلا موفقیت کلدیکمزده و ابتدا جیکردان
 صحراسنده بش ساعت جنک ایدوب نیم ساعت یردن بزه امداد کلدیکنده
 و بعد الحرب مال ، خزائن جبه خانه و کله لرله ، اوقدر قودانلر ایله یوز آقلمی
 ایدوب کلدیکمزده امعان نظر ایدوب کوردم و البته صدراعظمک دروننده
 غبطه حاصل اولوب بو ابراهیم پاشایی قتل ایدر ، دیدم . قرق کونه قالمایوب
 آخر کار مقتول اولدیلر ، روحلر یچون فاتحه اوقویه لم !

ینه صده اویوار حالنه کلم : ماه صفرک اون دردنجی بازار ایره سی
 کونی اولدی همان قلعه ایچندن یوز نفر جانندن کچمش عسکر چیقوب همان
 بزم قلعه ایچنده کی لاغم قوبورلری باصماغه چیقوب بونلرک برینه بزم سردن
 کچدی غازیلریمز اصلا باش قالدیر تیموب جمله سنی قیره رق الحبق بشنی دیل
 کتیر دیلر و بالغاً ماباغ احسان آلدیلر . اول آن خندک قارشی طرفنده کی
 دیوار دیننده الآن فتح اولنماش برقاچ شراب اولر واردی ، غازیلر آنلری ده
 فتح ایدوب اوچ یوز عسکرینی قیردیلر و او شراب اولرک آردنده مترسه
 کیردیلر . اول کون ایکی نفر عجم کلوب قلعه یی او محله دن لاغملرینه آلمغه

باشی طایه‌سنة کیتدم . کوردمکه رئیس افندیله بزم قاصی زاده ابراهیم پاشا
 او یوار خندق ایچره وزیر اعظمک قوبورلینه کیتدیلر . حقیر دخی بیله
 کیروب برکوشده توردم اما مواجهه صدر اعظمه کیرمدم . همان شونی
 ایشتمکه رئیس افندی « حاشا بومکته‌بودن خبرم یوقدر . دولتو وزیر ،
 اوغلوم ، افندم بودشمن ایشیدر اعتماد ائمه » دیه فریاد ایدر . صدراعظم
 (یا بومهر سنک دکیدر) دیدکده رئیس بنم مهرمی بوراده تقلید ایدوب
 یازمشلر دیرایدی . صدراعظم قیزه‌رق « بره‌بونی سعادتلو پادشاهمه سن کوندردک
 آنلر دخی سعادتله بوکاغدی بکا کوندردیلر بنی نیچون بویله خلاف واقع
 انما و عرض ایتدک و نیچون ابراهیم پاشا استر غونده ابتدا دشمنی قیرماسه
 سنجاق رسول اه کیدردی . وزیر کوچک بریکتدر ایش کورمامشدر ،
 مهره لایق قولک دکدر ، ابراهیم پاشا قولک مسندر ، و ایش کورمشدر .
 وحقاکه مهره لایق قولکدر ، دیه یازارسک ؟ » دیدکده رئیس حاشا وکلا
 دیر ایکن قالدیرک شو خاشتری دیه امر ویردی . مکر جلاد چلبی لر اولدن
 حاضر ایمش برکره ابراهیم پاشانک صداسنی ایشتم « نه‌طورورسزهی
 آدملر ! » دیدی . برده رئیسک صداسنی ایشتم : دولتلی ! بنی قتل
 ایدرسین ، غم دکل ؛ بر اختیار ایدم . اما ابراهیم اوغلومی آزاد ایله ،
 دیدکده آنی کوردمکه رئیس و ابراهیم پاشایی قوبوردن طشره چیقاروب
 طاغالر کبی بیغیلان طوپراغک آردنده ایکیسنی دخی مخنوقاً او محله دفن
 ایتدکلرنده همان عقم باشمدن کیدوب آچیقندن سکیرده سکیرده ، ابتدا خیمه‌مه
 آدن ابراهیم پاشا او طاغنه کلدم . مکر چوقندن مال و منالی ، خزائن و غلمانی
 صباحدن کلن چاوش باشی و کورجی محمد افندی ضبط وربط ایشملر .
 حقیرک اینه بو محله بعض شیلر ویردیلر . ایکی آت و برسرحدلی سمور کورکی ،
 برتیرکش ، برقیلیج و کموش خشتی چاوش باشی محمد افندی حقیره باغشلابوب
 چادرمه کیدر ایکن آت‌نک بری قلعه‌دن طوب ایله اورلدی . او محله آکریله
 قالب خواه ناخواه قولانی بیچ-اغیله کسوب صیرمه مبروم قطیفه آکری
 وذهب خالص رکابلری وچرکسجه رختی آلوب خیمه‌مه کلدم . آنی کوردمکه

هان بر باشى تल्ली بيساده ديوان چاوشى قورشون خوفدن اكيلهرك كلوب
 پاشايه سلام ويردى و «بيورك سزى صدر اعظم ايستر ديدى . پاشا — خير
 اوله چاوش اغا آيا خبردارميسك بزي نچيون ايسترلر» ديدكده چاوش
 ديديكه «الله اعلم، استورغونك ذخيره سى احوالى سويلشيليور وسيدى زاده
 دخى آكيليور ايدى او اناده سزى ايسته ديلر» ديدى . هان ابراهيم پاشا تبسم
 ايدوب «اشكى دوكونه دعوت ايتمشلر ياصولرى اكسك يا اودونلري ديمش
 بزده اوستورغونده جنك ايتديكمز يره كيديوروز» تيزآت كتوريكز ديه
 چاوش باشى يه ، محمد افندى يه وحقيره اللهمى سورسه كز سز او توريكز
 انى قونى قهوه آلتيكزى بيكز . بن شمدى بلكه ينه كلورم ديدكده محمد افندى
 — صاحبسز چادرده نيشله يلم بز سنك جمالكي كورمكه كلك بزده كيدرز
 ديه ناز ايتديلر . پاشا «يوق بنى سورسه كز مجلسى بوزمايك وشومكلاف
 قهوه آلتى نى بيك» ديدكده آنلر ينه صفره باشنه اوتورديلر . حقير بر جانبه
 پراكنده قدم قالد يروب پاشايه باقدم تفكره دوشوب آتيله طوب منزلدن
 بعيد صيچان يوللر نى طولاشوب كيتمده . هان چادره كلكم و جمله غلاملره
 بصيرت اوزره اولوب اصلا چادر دن طشره چيقماك ديه تنبيه ايتدم وحقير
 متريس يوللر ندىن كيتيموب آچيقدن اكرى بوكرى سيكردهرك و نجه قورشونلر
 صاغ وصولدن كچهرك براسكى بطا متريسه جان آتوب كيردم . آندن بر
 متريسه ده صچرا يوب ايندم . مكر سردار على پاشا متريسى ايمش . سردار
 «اوليام خوش كلك نره دن بوكليش» ديدكده حقير «سلطانم قاضى زاده
 ابراهيم پاشا اوغلو كز قهوه اتى ير كن چاوش باشى و محاسبه جى محمد افندى
 كلديلر . او اناده بر چاوش كلدى . كنديلر بنى صدر اعظم ايسته مش . پاشا
 آتته بينوب كيتدى وچاوش باشى و محمد افندى پاشانك چادر نده قالديلر»
 ديديكده هان سردار على پاشانك رنك وروپى متغير اولوب «شمدى بزي
 ده صدر اعظم ايستر الله خير ايليه» ديوب تيز اب دست كتورك ديه امر
 ايتدى . هان اول آن بر چاوش كلوب «سلطانم بيورك سزى صدر اعظم
 ايستر» ديدكده سردار وزير اعظمه كيتدى . حقير متريس يولى ايله متفرقه

مأمور اولوب روان اولدی لر. ینه حاجی کبی پاشا راده دخی کندی کو کلده اولان اون بش بیگ یکت ایله نمسه نك تا لونچاط ولایتنه وارنجیه قدر نهب وغارته کیتدی لر. بعده خان زاده وزیری سفرا غا زاده اسلام آغا اون بیگ کزیده بهادر ار ایله واغ نه ریخی عبور ایدوب پوزون قلمه سی سمترلرینی اوره ق یاقوب بیقمه سی فرمان اولندی. اردل قرالیله لپوه، چاناد وکوله سنجاغی بکلری یکر می یدی بیگ عسکرله (واغ) نه ری کنسارنده اولان ولایتلری الان وتالان ایتمه که مأمور اولوب عزیمت ایتدی لر. بعده بش کون بش کیجه وکی می اون کیجه چوره ده کی ولایتلری نهب وغارت ایده رک سالمین وغانمین اوردویه کلدی لر. بوالتی قولدن کلن عسکرک مال وغنائم واسراسی حد وحسابدن بیرون ایدی. صدراعظم بونلرک الایلرندن دخی حظ ایدوب اوردوده طوب توفنک شادمانلقلری ایتدی ردی. خان زاده یه کورک وسائر بکلره خلعت فاخره احسان اولنوب بوالتی قول عسا کر الده اولان اسر انک خمس شرعی حسابی اوزره یوز اون یدی بیگه واردینی اکلشیلدی.

ماه صفرک دردنجی کونی سردار علی پاشا قولندن بوسنه غازیلری وزغرجی باشی بیکی چریلری او یوارک غربنده کی آق طابیه الله الله ديه مأمور وزنور عسل وار دیوارک رخنه دار یرلرندن عروج ایدوب طابیه اوستنده کی مترسلری باصه رق ایکیوز دشمن کسیدی لر. کوردیلر که عسکرک کیروسی کسیلوب گلز اولدی. همان طابیه اوستنده یاقه یاقه ده دشمنله جنک ایده ایده دیوعلی بشه وسردن کچدی اغاسی واللی عدد یکتلر شهید اولوب بواللی نعشی الهرق سلامتیه چیقاردیلر. اما دیوعلی بشه ایله سردن کچدی بربرلینی قوجا قسلا یوب او یله شهید اولدقلرندن جسدرلی آلنه مدی وبو یوروش ائناسنده آتیلان طوب، توفنک توزندن بر ساعت قدر آفتاب عالمتاب کورونمز اولدی.

صفرک التنجی کونی او یوارک غرب طرفنده (واغ) نه ری کنا نده کی خالغو فچه قلمه سنک فتحه قبله لی مصطفی پاشا مأمور اولدی. شام عسکرینی بش بیگ قازاق عسکرینی وبش عدد (قلومورنا) طوبلری آلوب کیتدی. بر کیجه

اوزره اللرينه فرمان شريف ویرلدى . قورد پاشايه ان شاء الله ديه اويوار حكومتی وعهد اولنوب جمله غازيلر احسان وزيری آلوب سراپرده دن طيشاری چيقتجه مقدا تنيه اولنديفی اوزره جميع طوب وتوفكلرله آتشلر ايديلوب برکرمه کلبانك محمدی چکيلدی وصدای الله اللهمن اوردو ايكله يوب جميع وزرا ، مير ميران وامراده نصف الليله دكين طبل خانه فصللری چالندی . ايرتسی کونی اردو اويله غنيمت اولدی که براسير بش غروشه ويوز درهم سيم خالص آلتی غروشه فروخت اولنوب سائر کالا وامته دخی بوکايقين بر فیثات بولدی . آرتق بوندن سوکره اوجوزلق اردو لیلر آراسنده « قورد پاشا پايه دوشمش سين کبی » ديه مثل سائر حکمنه کیردی .

صدده کله م : بو حال پرملالی قلعه دن کورن دشمنک عقلی باشندن کيتدی وبيدلیرکه قيولردن قلعه آلتنه لاغملر کیردی ، حقاکه قلعه نك در وديوارلری صوقاق صوقاق اولدی . انجق اوچ یردن آلتینشر خزبنه لی لاغملر ديوار ايچنه کیردیکی حالده لاغملردن اصلا فائده اولمادی . مکر قلعه نك جمله تمللری خرده خرده کمر اوزره ايمش ! جمله ديوارلرينک ايچی صوقاق ، صوقاق بوش ايمش . حتی بزم لاغمجیلر قلعه ديوارینی ده لوب ایچری کیردکلرنده برقاچنی دشمن قلعه تمللرنده کی يولارده بولوب شهید ایلدیلر . اخرکار لاغمدن برچاره بولامیوب همان طور اراق سورمه که وطوپلر ايله قلعه نك هدم اولنان یرلرندن يورويشلر اتمکه قرار ویردیلر .

ماه محرمک يکرمی سکرنجی کونی خان زاده محمد کرای سلطان جمله تاتار لریله آق يايالردن اوتکچوب التون وکوش معدنلری ولايتلرینی نهب و غارت اتمکه فرمان اولوب قرق بيک تاتار ايله خان زاده چاپوله روان اولدیلر یرلرنده ده بوجاق تاتارلری قالدیلر . افلاق بکی اون بيک افلاق لشکريله تاسيچان قلعه سنه وارنجه نهب و غارته مأمور اولوب صد اعظم طرفندن اوزرلرينه بر آغا ناظر الهرق کيتدیلر . سوکره بوغدان بکی ده اون بيک عسکريله والبصان بکيله برابر تا قومران قلعه سی طرفلرینی احراق اتمکه

لری چوق اما غلمان و سائرہ یوق. آتیشر آتک کوجله چکدیکی حنطو آرابه لرندہ او قدر التون کومش و اوانی و اشیا اول قدر کوموش و التون خاچلی بایراقلر واردی که تعبیر اولنماز. اما بونلر تا فلمنک دیاسی کنارینه قدر سکیرتمشدر. جمله اسیرلری فرنک اولوب شاقه لی قبودانلری، محتشم پاپاسلری و آلات سلاحرلی چوق ایدی.

اوجنجی گروه. — بونلرده تا آلمان دریاسی کنارندہ هولاندییه قدر سکیرتمشدر و علی الغفله باصوب برنفر ال قالدیرمہ دن اوچ بیک قدر کزیده. سنی اسیر بند زنجیر کوتورمشدر. یکلی و بهاده آغیر اولان شیلری آلوب آتی یوز آرابه کوچ ایله یوکلہ دهرک عودت ایتمشدر، اسیرلری هب نمسه نک آلمان کوزلری ایدی.

دردنجی گروه. — بونلرک اکثریسی دو بروجه و بابا طاغلی، دلی اورمان و قره صو و لایترندن کلش بر آلابی چتال آتی مجاهد غازیلر اولوب جانب غربه قرق قوناق یرده تا اسفاج ولایتی فرنکستانه واروب جمله کافرلری بر بایرام کونندہ اولری ایچنده بولوب بش بیک قدرینی اسیر ایله اول قدر مال فراوان ایله کلدیلرکه حسابی ینہ آنلری بایر. مقدما آرابه لری یوق ایش، زیر مسافه بعیدہ دن کلیرلر، بعده نمسه چاسارینک اسیرینه نام پای تختی واروب قورد پاشا ایله اوچ کون بوشهرده اوتورہ رق بش بیک آت وایکی بیک آرابه یوکی اثواب و ائقال یوکلہ دوب عزم راه ایدرلر. بونلرده کی کزیده اسیرک حد و حسابی یوق ایدی. بونلرک لایلری عبورہ باشلا دقده کرک پیاده اسیرلری، کرک اسیرلرله مملو آرابه لری کامل اوچ ساعتہ عبور ایتدی مقدما کچن آلابلر ایله کامل طاقوز ساعت اولوب وقت عصر اولدقده سردار قورد پاشا، قهلی اوغلی، حاجی کبی پاشا اوغلی و سائر غازیلر سردارلری پرسلاح اولوب قورد پاشانک مهتر خانہ سیله ودارات عظیم لریله کلوب صدراعظمک رکبنه یوز سور دکارندہ قورد پاشایه برسمور کورک، قرق عدد غازیلرہ خدمت فاخره، ایکی یوز عدد غازیلرہ چلنک احسان اولنوب و مال غنائملرینه اصلا وضع بد ایدلمیرک، حتی خمس شرعیسی بیله النماق

اسلامك درت طرفنه قات قات محافظه جيلر وضع اولندي . استرغون
كوپروسنه چاوش اوغلي محمد پاشا تعين اولنوب « اوردودن فرار ايدنلري
قتل ايدك . مالي مال ميري اوله » ديه فرمان آلوب جيكر دلنه كيتدي
ايرته‌سی كون دخي الای عظيم ايله آلامان ديارينه غارته كيدن قورد پاشا
غنيمتله كلدی .

اولا ماه محرمك يكرمی اوچنجي پنجشنبه كوني فتح و مسرت خبری
كلدی . كيجه دن اون بيك عسكر طاغلا اچره كله جك عسكری استقباله
كيتديلر وینه آلايدن صوكره اردونك هر طرفندن طوبلر توفكلر آتيلوب
كلسانك محمدی چكيشين ديه ننيه و تاكيد ايتديلر .

وقت ظهره اولدی ، العظة لله تاتار خانی اوغلي نك قونديني طرفدن
طاشی ، طاشی عسکر بی پایان و آرابلر طوتوب آدم دریایی اولدی
و بی آدم صداسی اوج آسمانه ايريشدی . عسکر دریامثال موج موح كلدی .
حقیر صدر اعظمك او طاغنده طوروب تماشا یه مشغول ایدم . لکن بوکلن
مال غنائمی و بوغزات مسلمینك نه مرتبه مال بحدوبی پایان مغتتم اولدقلرینی
منظور من اولدینی اوزره یازسه ق او یوار غزاسی اوصافك تخریرینه مانع
اولور . همان اختصار اوزره یازم . چونکه غزات مسلمینك ابتدا آلابی
یورومكه باشلاندى . صدراعظم چتره لمنك صوققلرینی آچوب كندیلری بر
صندالیده قرا داده اولدی . ابتدا حاجی کپی پاشا زاده نك اون بيك عدد
عسکرى نك آتلی اوردند بر نیجه ماهتاب غلام وار ایدی ، كدیلر و نیجه
فرنك واسفاج آتلی اوزره ايكيشر ، اوچر عدد اوغلان ، قیز و عورتلر
بنشملر ایدی . پیاده جه در زنجیر كیدن اسپرلرک حسابی یوق ایدی . بو حاجی
کپی پاشا اوغلی كروهندن همان اون ایکی بيك آرابه اچره بو قدر قبودانلر
ودختر پاکیزه اخترلر ، او قدر كالیوه عورتلر و هر آرابه ده او قدر اقشه فاخره
او قدر امتعه نادره و او قدر ذی قیمت اشیا واردی كه حدینی حضرت الله
معطی بیلیر .

ایکنجی گروه . — بونلرده کالاول پرسلاح اولوب اللرنده پیاده اسپر-

ایچنه آشپازلر اشته دیری طوشان وکوکرجینلر قویمشدر ، کیمی اوچار ، کیمی قاچار ، کیمی صاچار . بولنری تاتار وخرستیانلر بیهرك شادمان اولوب بره‌ای وهوی ایله دفع جوع ایلدیلر وینه آتلینه سوار اولوب هرکس مرکز لرنده طور دیلر . صدراعظم بوضافتدن مقدم تنیه بیورمشلرکه : اردو ایچنده کیمک چادرنده نه قدر تفنکی وارسه خان اوغلی ضیافتی یغما اولندقدن صوکره بریایلم طوب آتوب کلبانک محمدیلر چکیله وشادمانلق اوله .

حقیقه الحال ، بعدالضیافه اوردو ایچنده یتیمش عدد بال یمزلره واوچ یوزالتمش عدد شاهی ضرین طوبلره برقتیلدن آتش ایدوب برنوبت کلبانک محمدی چکوب صدای الله الله رها بولدیردیلر . هنکامه وولوله عثمانی یی کورمه مش اولان مجار ، افلاق ، بوغدان ، تانار وقازاق شاشیروب انکشت بر دهن حیرت اولدیلر . اما نیچه سنک آتلیری طوب صاعقه سندن اورکوب صحرائره کیتدیلر . صوکره قلعه ده محصور اولان دشمن بوهنکامه ومعرکه شادمانی یی کوروب « آلتدی قلعه یرینه اردوکز . کیدی تورک ، اشته بزم قرالمزک امدادی سزک اوزریکزه کیردی سزی قیریور . » دیدکلرینه بزم غازیلر جواباً دیدیلرکه : اوکلن عسکر بزم تانار عسکری ، بزم اردل قرالی ، افلاق وبوغدان وآق کرمان ، قزاق حطمانی عسکری در . ملعونلر ! همان قلعه یی ویره ایله ویرک . یوقسه ایشه قلعه دیوارلریکز طوب ایله بیقلدی ، اوبر کون جمله یوروش ایدوب سزی جمله قیرارز « دشمن « کرچک سویله یک محمدیلر اوکلن تاتارمی در » دیه سؤال ایدرلر . بعض ییکیتلر دخی : والله تانار ایله یوز اللی بیک عدد عسکر یمز کلدی . ده اضروم . دیاربکر وشام طرابلسندن ده امداد کله جک « دیدکلرنده دشمن منکسر الحاطر اولوب متریسده کیلرده باشلرینی چیقاراما اولدیلر . قلعه یی ویره ایله ویرمک اوزره مشاوره لر ایتمکه باشلادیلر .

اماصدراعظم عالی وقار همان بعدالضیافه بوغدان بکنی قومران طرفنه کوندردی . افلاقی لوه طرفنده مکک ایتدی . احمدکرای سلطان ایله قرداش قازاق وبوجاق تاناری معاً نیتره قلعه سی طرفنده فرمان ایدوب عساکر

اولدرکہ کچن آیدہ تمش سکسان بیک قلماخ تاتاری چکشکہ، آرباط، اور آغزی نام قلعہ لریمز آراسندہ قریمہ کیروب بش، اون بیک امت محمدی اسیر ایدوب بوقدر قراوقصباتی خراب ویباب وخلق کباب ایدوب کیتدی . شمدی ینہ قریمہ کیرمک اوزرہ ایکن فرمان پادشاهی کلوب سفر فرمان اولتمش . جملہ قریمہ ارنلری وقاضیلری جمیع اولوب کفہ وزیری آق محمد پاشا ایله جملہ مشاورہ ایدوب خانم سن سفرہ کیدرسین ، جزیرہ قریم الدن کیدر ، البتہ اوغلوکی کوندر . « دیہ مشاورہ ایدوب افندیمک قولوغنه بی ایچ غلامی پایه سیلہ کوندردی . حضور شریفکہ کلوب حمدونسا اول اللہ کہ مبارک جمال باکا . لکزی کوروب پای بوسکزله شرفیاب اولدم . » دیدکده کوپر یلو زاده وافر حظ ایدوب تبسم کتان اولدی . شہزادہ جوان بخت همان قوینندن جمیع قریم اعیانک قلماخ کافرندن فریاد نامہ لرینی دست صدر اعظمہ ویردکده صاحب صدر عالی قدر اول آن عرضلری قرائت ایدوب مفہومی معلوملری اولنجه « ان شاء الله او قلماق قومنک دخی عن قریب حقلرندن کلینیر » دیدکده ینہ احمد کرای سلطان دیدی کہ : « بوقلماق کافرلی احوالی بزلی سفرہ کتیرن چاوش باشی قولکزرہ صورک ! » چاوش باشی . — واللہ سلطانم بز قریمده ایکن ایکی کرہ قلماق قریمی اوروب برچوق مال وداوار سورہرک بوقدر عباداللہی اسیر آلوب بیباک وپروا قریمدن چیقوب کیتدی « دیہ شہادت ایلدی

بعدہ خان زادہ یہ، اردل قرالنه ، قریم اعیاننه سراپردہ ایجرہ برضیافت عظیمہ اولمشدرکہ وصفندہ لسان قاصردر . اما سراپردہ طشرہ سندہ کی ضیافتہ کلنجه بوغدان وافلاق بکنہ، جملہ تاتارہ، جملہ کفارہ برضیافت عظیمہ اولوب جمیع عسکر دفع جوع ایدرک حقہ حمدونسا ایلمشدر . حتی بو ضیافت عظیمده اوچ یوز قویون اللی صیغیر ، اوچ بیک طاووق ، اللی قازغان پلاو اللی قزغان زردہ وچوربا وایکی کرہ یوز بیک آتمک سراپردہ اوکنده کی چنزار اوزرہ بوقدر نعمت فراوان دوشہ نوب بوقدر بیک عسکر اونعمتہ اوشوشوب قویون و صیغیر کبابلرینی پارہ لہ یہرک یغمسا ایدرکن ، بعض صیغیر کبابلری

آلوب بر طرفه آلای ایله عبور ایتشلردر که تعبیر اولمازه. اما بو آلایلر جمله وزیر اعظم او طغانی او کندن کچرکن قلعه دن بو عساکرک و فرتی تماشا ایدوب تا صباح دن وقت عصره دک الایک آردی، آراسی کسلمدیکنی فورغاچ قبودان قلعه دن کوروب صقالنی یوله رق «ای واه قلعه من، آلمان وانکروس دیار لریز بعد الیوم الدن کیتدی!» دیه آه چکه رک طور ورمش. بو خبری قلعه دن طشره فرار ایدنلر حکایت ایتدیله. بعده جمله آلایلر حضور وزیر اعظم دن کچوب سرا پرده آصف بر خیاده ابتدا خان زاده احمد کرای سلطان دامنبوس ایتمکه صدر اعظم خیلی اعزاز واکرام ایدوب صاغ طرفه کی صدالیه اوتورتدی. آردی صیره خان زاده بی قریمدن کتیرن چاوش باشی ابراهیم اغادامن بوس ایتدی. آندن یالی اغاسی آندن قریم میرزالری، شیرینلی منصورلی و بالاده تحریر اولنان جمله بکلر دامن بوس ایدوب بر طرفه طور. دیلر. آندن اردل قرالی آفانی، او خوش خصال و مطیع قرال کلوب خاکپای وزیر بوس ایدرک بر صدالیه اوزره قرار ایتدی. اندن بوغدان بکی، افلاق بکی خاکپای وزیر یوز سورد کلرنده صدر اعظم بولنره خان زاده و تاتار اغاری ایشیتسین دیسه «نیچون بو آنه دک کیچ کلدیکز؟ نه قدر زماندر سزه فرمان پادشاهی کیده لی؛ نه قدر زماندر بن بو قلعه بی دوکه لی؟ همان سزلی و غیر یاری قتل ایتمک کرک!» دیه جمله به خطاباً بر سرتیز جواب و عتاب پر صواب ایتدی که هریری برک خزان کبی تیره بوب غشی اولدیله! آندن جمله قزاق حطمانلرینک یتمشده کلوب کنار قالچه لری بوس ایدوب ایاق اوزره افلاق و بوغدان بکلری کبی صیره واری طور دیلر. صدر اعظم ینه بیوردی که: «یا جانم خان راده چلبی، سن کله جککه باباک، که برامور دیده خان عالیشان بابامز ایدی، کسه ده ائی اولمار میدی؟ بو قدر خرستیان کلدی، آنلر نیچون کلدیله؟ یوقسه تنزل می ایتدی؟ بو خدمت ملت و دین مین ایچوندر بونده بو قدر ایش وار؛ کندیلری بر خیرلی ایشه بولنوردی. چوق ایشلر کورورلردی!» احمد کرای سلطان فصاحت سلطانیله دیدی که: والله العظیم و بالله الکریم بابامده بو قولک ده عبد مملو لککز کبی یز. کندیلرینک کلمدیکنه سبب

آینی اوزره بوری سورنا، طبل و ترامپته جالارق عبور ایلدیلر . اردل قرالی آباڤنک آلای . — اولا بش بیک کزیده مجار قطناسیله ساز مجاری حاکی کچدی . آندن بش، بیک کفره ایله سیکل حاکی کچدی صوکره بش بیک آتلی ایله حایدوشاق حاکی کچدی . صکره بش بیک آتلی ایله اردل بانی عبور ایتدی . اما جمله دن مکلف و ملبس ، مسلح هر برینک یکنده ، ننده و قولنده بشر ، آلتیشر عدد چرخلی قول توفنکلی و برر دخی دالیسان قره‌ینه چرخلی بویلی توفنکلی ایله عبور ایلدیلر . صوکره اردل ولایتک یدی یوز یتیش آلتی پاره قلعه لرینک صاحبلی مکلف و مکمل عبور ایلدیلر . اندن اون بیک مسلح و مزین . کوك دمیره مستغرق قرالک کندینه مخصوص عسکری ، شاطرلی ، توفنکچیلری مطره جیلری کندیسکی کهیلان آت اوزره سمور کورک و سمور ریش مجار قالب‌باغیله و آردی صره بش یوز عدد کاکلرینی پریشان ایدن غلاملریله عبور ایدوب عقبرنجه مهترخانه‌لی چالندی .

بوجاق تاناری . — مقدا کچن تاتار عسکری ، دخی اردی صره چاپور عسکری کچی بوغدان و افلاق و اردل لشکرلرینی ایکی اسلام عسکری قانون اوزره اورته‌لرینه آلوب آلای اوزره کیردیلر . اما بوجاق تاناری جمله (۴۷۰۰۰) کزیده و مکلف زور آور ، شهباز ، دلاور ، سرور و هنرورلردر که آق کرمان قلعه‌سینی سلطان بایزید ولی دست‌کافردن فتح ایتدکهده بو قرق بیک عدد تاناری افلاق بوغدان قازاق له مسکو ، چه ، مجار بوکورلرینه سد اولسونلر دییه معاف و مسلم ایدوب آق کرمان بوجاغنده اسکان ایتدیروب اول اجلدن بونلره «بوجاق تاتارلی» دیرلر . قره شمس‌الدین سیواسی حضرت‌تلیله بایزید خان بو بوجاق تاتارلرینه خیر دعالر ایتمشلردر آنکچون حالا قریم تاتارلرندن آیری ، معاف و مسلمدرلر ، اوزی وزیرلرینه تابعدرلر . بونلرک دخی یتیش درت عدد اوت آغالی ، اتالقلری ، میرزالری وار . لکن برسفره کیتسه‌لر سلستره وزیرینک براغاسی و یالی اغاسی بو عسکره سردار اولور حالا یالی اغاسی احمدپاشا سردار اولوب قرق بیک عسکرک ا ردینی

بهرانيك، اصيطار قومين، زيه نكار، اوشار آدلى مرتبه صاحبي ومعظم ايش ارلرى و ولايت ضابطلرى ملبس ومكلف عبور ايتديلر. بونلرک سنجاقلرنده بعض عزيزلرک رسمى واردر وحضرت آدمله جنتدن ايلك چيقان اوکوزدر ديه سنجاقلرنده اوکوز باشى تصويرى طاشيرلر. آندن صوکره استانه طرفندن منصوب بوغدان بکلريه خدمتده يوز عدد مکلف و مکمل قوجى باشيلرله ديوان افنديسى عبور ايتدى، آندن اوچ بيك عدد يياده توفنكچيلر عبور ايدوب آردلرى صيره بيك عدد مسلمان سكبان وصاريجلر، صکره يدکلر، صوکره شاطر، مطره جى وتوفنكچيلر و آندن کيتا بک سمور کورکيله وباشنده سمور قالپاغيله پاك ومسلاح آتيله وايكى يوز قدر ايج اوغلانلريه عثمانلى هديه سى مهترخانه سنى چالهرق، طوغ، سنجاق وبياقرلرغى آچهرق و آردى صيره ايکي آرابه ايله سائر خدام عبور ايديلر.

افلاقليرك آلاي. — يکرمى بيك عدد پر سلاح چتال آتلى، چوقه روفهلى، سمور وزردا دن قالپاقلى وتيرکشى عسکر در. بونلرک يابان وطرايانس توفنكلى عسکرلرى ده چوقدر. افلاقلک ولايتى واسع اولمغه حاکم، ضابط و رابطلرى چوق و مزین در. اولاً باش لوغوفت، برنجى وورنيك، ايکنجى وورنيك، باش حطمان، ايکنجى حطمان، پوشته نيك، بهرانيك، قوپار، اصيطار، رشييار، قومسين، زيه نكار، اورته لوغوفت، اوشبار، شطرار، قاراش، آزماش، استولينك، وطاح، قولچار، مده نكار، سلچار، درايانس، داموش آدلى ضابطلر غایت مکلف، ملبس ايج اوغلانلريه برابر عبور ايتديلر. بونلرک سنجاقلرنده شاهين قوشنك تمثالى واردر. حتى (پنز) نام باقر آچمه لرنده دخى شاهين تصويرى يازارلر. بونلردن صکره آستانه طرفندن معين قوجى باشيلرله ديوان افنديسى عبور ايدرلر. آندن سکر بيك قدر يياده توفنكله دارابانس، التى عدد يدکلرى، شاطرلرى، توفنكچيلرى ومطره جيلريه (لغوراشكى) نام ميربنام سمور لساچه، سمور قيرمى تاتار قالپاغى ايله، اوچ يوز عدد غلاملريه عبور ايلدى. آندن آل عثمانك قانون قديمى اوزره احسان ايلديكى مهترخانه يى چالهرق، آنک آردى صيره ده کندولرينك

آردی صیرہ قریم خانلرینک کزیدہ عسکری، قازاق سلطانلری و سلطانزادہ لری، میرزالری، آتالقرلری ولایت اکہسی، یعنی اباعن جد قریم جزیرہ سی صاحب لرندن شبرین بکری، قرق عدد منصورلی بکری، نوغای بکلرندن اولونوغای و شیداق نوغای، اورومت نوغای، کچی نوغای، داتای نوغای، یمان صداقلی، کوز یوسف بیلی، قیا بیلی، ارسلان بک ایلی، نوروز ایلی، چوبان ایلی، طمان ایلی، کرش ایلی، مانقت ایلی جملہ قول قول اتلریلہ و کوبہ و صدداقلریلہ عبور ایتدیلر. آندن ارقلی، ذار قلی، دایرلی، مایلی، اولاشلی، خلیلی، بادی اقلی، اوراقلی، اوت اغالری، قپو قولی اغالری، امداش اغالری و نیچہ بونک کچی تانار عدو شکار بکری اللری پر سلاح زوربانار بیکیتلریلہ جملہ سنک اللرنده قامچیلریلہ، جملہ صداق و صوانلریلہ، جملہ سی کورکلرینی عادت هوشنک شاه اوزرہ ترس کیوب شیرطمہ قالپاقلرینی کوزلری اوزرہ چکوب عیب لفا و مخوف هیئت اوزرہ عبور ایدوب بعدہ قریم خانی محمد کرای زاده احمد کرای سلطان حضرتلری هنوز اون بش یاشنه بالغ اولمش بر شہزادہ جوان بخت برکھیلان آغیرماق آل آت اوزرہ جیغالی شہباز اوج استغنا کچی سوار اولوب آلات و سلاحی جملہ تانار واری ایدی. اما لباسی جملہ زروزیبا ایدی، کمرندہ قلیچی صداقی جملہ مجوهر ایدی. اما باشنده سمور قالپاغی آل جنکیز طرزی شیرطمہ یوروق قالپاق ایدی. بوشہزادہ نک استقبالنه چیقان سردار علی پاشایان یانہ آت باشی برابر اولوب شہزادہ دی یانہ آلوب یاغ و بالدن کلمات ایدرک کلیرکن شہزادہ ایکی یانہ سلام ویریدی. علی پاشانک مہترخانہ سی چالہرق شہزادہ نک بش بوز عدد کوک دمیرہ مستغرق ممتاز و مستتابچ غلاملری دہ عبور ایتدیلر. بونرک آردی صیرہ بوغدان الایی کچمکہ باشلادی.

بوغدان الایی ۰ — یکریمی بیک عدد کزیدہ بوغدانلی پر سلاح اولوب چتال اتلریلہ، جملہ چوقہ قونطوشلری و باشلرنده قالپاقلریلہ کروه، کروه عبور ایدوب آردلری صرہ جملہ یتمش عدد حطمانلری و قپودانلری، واموس لغوفت، قستیار، قماراتس، قویار، پوشنہ نیک، ارماش، پرقلاب و ورنیک، پیشک

یوز بیسک رنج و عنا چککړک پیدا ایدوب قوبور ایچندن قلعه دیوارینه واروب آرتق بی باک و پروا قلعه دیوارینی دملوب لاغملار ایله هوایه آترق یورویشلار اولور ، بامرالله قلعه نك فتحی میسر اولور ایسه قوبورک منفعتی اودر . اما سردار علی پاشا قولنده کی قوبور اوچ کونده یوز بیسک درد ایله یاییلوب دردنجی کون قلعه دیوارینی دملکه باشلا یوب لاغمه مباشرت ایتدی . زیرا سردار علی پاشا و اراط قلعه سنی بو طرز اوزره لاغم ایله آتوب فتح ایتدیکندن فنون کثیره تحصیل ایتشدی . بو ایوارده متین بر قوبور یوروتدی . صدراعظم طرفندن دخی بر متین قوبور تا قلعه نك اساسه کیروب قعر زمینده لاغمه باشلادیلر . هان دشمن قوبور یوللرینی کورونجه و لاغم یوللری قلعه ااته کیرنجه و سورولن طوپراقلر خندق ایچنه طاغملر کچی یاییلنجه هان دشمن مردار بر قودورمش مار اولوب کیچه کوندوز طوپ توفنك ، قومباره ، فشنگ دودینك مظلمیتندن روز روشن لیله مظلمدن فرق اولماز اولدی . حتی بو صاواشده یوز بش بیکیت جام شهادت نوش ایدوب جمله سنی مشهد غازیانه کومدیلر . سختده قالان غازیلر جمله متریسلرده و صیچان یوللرنده مکلف طایبیلر و سپرلر یاپدیلر .

نانار خانی زاده نك کلوب آلائی کوستردیکی . — محرم الحرامک یکرمی ایکنجی کونی احمد کرای سلطان قرق بیسک نانار صبا رفتار ایله ویوز اللی بیسک معدود اسب صبا سرعتلریله آلائی ، آلائی قوش قوش اولوب طوغلری و درفش کاویانیلرینی آچهرق و طبیل و قدوم جنکیز یانی و نفیر کره نایی چالهرق ، کوس خاقانی یه طره اورهرق و عثمانینک احسان ایلبیکی مهترخانینی چالارق خانزاده نك قرق بیسک عسکری فوج فوج صف آیلرله عبور ایدوب آردی صره اون ایکی بیسک قارداش قازاق کوک دیمره غرق اولمش برحاله توفنکلریله عبور ایتدیلر . آندن بو طقالی ، پراپاش اندیار ، احملاج ، شرهت ، راپودوسقه ، دوروزونقه ، سرکه ، چوچقه ادلی یتیش عدد حطمانلر حاجلی بایراقلرینی آچوب هر بریسی آتلا ارزره محشمانه عبور ایتدیلر . آردلرندن دانکیو و ترامپته چالارق نیچه بیسک آرابه لریله مهترلر کچدیلر . بونلرک

اولدینی اوزره طوبرہ لر آلوب رسید ایدر، طوبرہ کتیرمیندن طلب ایدر . بو منوال اوزره برکونده طوبرہ لر کوه دماوند و آلبرز کبی اویله بیغیلدی که قلعه ایچنده کزن مورومار نمایان اولدی . انجق یوزبیک عدد طوبرہ کلدی، دیبه طوبرہ امینی نقل ایتدی . حتی حقیرک تک طورمغه قرارم قالمایوب تا طوبرہ لرک ذروء اعلاسنه عروج ایدوب بومر کزدن قلعه ایچنه باقدم . صدمات طوب سما کوپدن بر خراب آباد دیاره دونمش، ایچنده بر آدمدن نشان پوق جمله سی کمینکاهلرده، متریسلرده پنهان اولمشار . آندن صوکره ینه جمله عسکره ایکی بیک بوش تکرلکلی آرابه لری وایکی کره یوز بیک کوتوک و طومروق دخی خندقه براقق ایچون فرمان آصفی صادر اولوب اول کون علی الفور تحصیل اولوب خندقه آتمغه مباشرت اولتوب خندق آرابه و طومروق ایله لب برب اولوب اوزرلرینه طوبراقلر، طوبرہ لر دولدوردیلر . اما ینه جابجا دشمن طابیه لردن طوب آتاردی ، اما بال یمز طوپلری جمله قیریلوب بطل اوله رق قلوبورنه آتار اولدی حمد خدا آنلردن پک خوف اولناز ایدی . اوکون اوچ بیک عدد کزیده شهباز و شهناز بیکیتر سپاهیلک شرطیله سردن کچدی یازیلدی . ینه اوکون خندق ایچندن ایکی عدد قوبورلر قلعه دیوارینه طایانوب طورولدی .

قوبورک اشکالی . — برقوبور سردار علی پاشا قولنده ایدی ، برقوبور صدر اعظم قولنده ایدی . قوبور تعیر ایتدکاری اودرکه قلعه نك خندق ایچنده قلعه دیوارینه کیدوب کلک ایچون بریول یاپارلر . اول یول اوزره قالین طوب قوندانغی تختلری ، میشه وچام دیرکلری دوشه یوب ده اوسته نیچه بیک طوبره طوبراق دوکوب دوزلتیلر . ایچی قوبور کبی محفوظ بر یول اولدیفندن (قوبور یولی) دیرلر . قلعه نك طوپاری التنده در . قلعه مقاصلرندن دیرسک و طابیه لرندن بو قوبورہ هر نه قدر طاش و قومبزه آتسه لر قوبور ایچنده کزن آدمه لر اصلا ضرر اصابت ایتمز . اما سردن کچدی لر بو قوبورلری باصارسه ینه نیچه یوز آدم شهید اولور .

قوبورک منفعی . — برقلعه نك فتحنده عسر چکیلسه ذکر اولنان قوبوری

طابور مزله یانوب قپوانلر من بو اویوار طرفندن طوب شمانه‌سنی ایشیده‌رك درت یوز بیکیته بزی بو طرفه دیل الماغه کوندر دیلر . بزدرخی نیتره آلتنده بوناره راست کلوب دیل آلام دیرکن بونلر بزی قیروب دیل آلدیلر واسیر ایلدیلر .

بودیللردن دیل چیقماق ایچون وجودلری تبه‌ید ایلدی . بنام اوچ بوز رفیقلر بمزه برکیسه غروش احسان ایلدی . جمله آت توفک قایج روفله‌رنی صاندیغمزده آدم باشنه انجق بشر غروش غزامالی دوشدی . خدا برکات خلیل ویرسین !

صده رجوع ایدلم ! بوکله‌ری کتیر دیکمز کون چاطره پاطره علی پاشا خندق ایچنده کی صوبی غورله یوب خندق بعض یلری قورو قالدی ، خندق ایچره متریس لر وقوبورلر یوریمکه باشلادقده خط شریف ایله کن خنکار خاصکیسی عسکرک خندقه کیروب قلعه دیواری دیننده کی شراب اولرده جنک عظیم اولدیغنی کوره‌رك صدراعظم‌دن احسان آلوب دردولته روان اولدی . اول کون عسکر اسلامه اون کره یوز بیك طوپره طولوسی طوبراغی خندقه دوکک فرمان اولندی . اما ارباب تیمار وز عمایه بیک آچه باشنه قانون اوزره ایکی طوبره و بلوک سپاهیسی باشنه بر طوبره جمله وزرا ، میرمیران و میرلوارک و سائر عساکرک خاص و علوفه‌لرینه کوره طوبراق ایله لب برلب طوبره‌لر فرمان اولنوب طوبره امینی دفتزیه یکر می کره یوز بیك عدد طوبره فرمان اولنوب جمله تحصیل اولنه‌رق انسی افسدی ساجلنده مسطور اولدی . اما خدایه عیاند هر کسک خیمه و خرکاهنده کلیم کبه و کچه قالمایوب سبکبار اولدق . چا لرلرده دوشمه‌لر دخی قالمایوب هر کسک خیمه‌سی کور شجیلر میدانه دوندی . حتی آت لک یم طوبره‌لری و چولاری دخی قالمایوب آت لر یالداق و طوبلاق چیلاق قالدی . بعده بوجع اولنان طوبره‌لری هر کس طوبراق ایله دولدوروب قلعه‌نک جانب غریب‌سندنه بیج قلعه‌سی خارچنده وزیر اعظم قولیله یوسف پاشا قولی آراسنده بر مرتفع محله بیغوب قلعه‌یه طوبراق سورولک فرمان اولندی . طوبره امینی فرمان وزیر

بيكيت ايله چتسيه كېتمەكە قارار وىردىم : اولاي او يوار آلتىندىن جاناب غىربە دىشمىنك نىترە نام قىلمەسى آلتىنە يىدى ساعىتدە واردىغىمزدە بىر بوغاز آغزىدە راست كلوب ھان بىر كىرە « بىرە غازىلەر اللە ! » دىيە بونلارە دال ساطور اولوب امان وىرمىرەك كىرىشەك . كىمىسى دىندان تىغدىن كچوب كىمىسى ايسە فرار ايتىدى ، انلارە يىتىشەك . اما بونلار بىجار بوناقارى اولمىغلە بىرخىلى جنك ايدوب بىر بىرە قارىشەك . آخركار آلتىرىدە بىر طريق ايله شكار ايدوب دىست بىرقا اسىر بىند زىنجىر ايدوب بىر اوج يوز بىكيت يوز تىمش دىشمىن اسىرايدىك . يوز قىرغىق دىد كەلەرى آرايش نىزە ايدوب كىتەك . بىنە او كون وقت عصرە صدر اعظم حضور بىنە ال و قوللار بىز قان بىش بىكىدىمىز شىھىدى بىكان ايله واردىغىمزدە « بىرە ، صفا كلادىكز غازىلەر ! » دىد كە ھان جىلمەز كەلەرى بىرە بىراقوب « دولتىلى وزير ، ھىمىشە دىشمىنلەر كىك و اويوار لىلەر كەلەرى بويە غلطان اولە . ! » دىيە دعا ايتىدىكىمزدە سىرەسكىرە على پاشا دىدى كە « بىرە اوليام ، سىن دون صباح بىزملە فطورىيىدىك . بوغىر بىدە بى نە زمان كىتەك ؛ » غازىلەر ھان سىلطانمىك اوطاغدىن اولاي چىلى آت ايله چىقىدى بىزملە بوكون صباحەك كىتەدى ، اوكلەدن اول لوھ قىلمەسى قىربىندە بونلارە صاناشەك و چاناشەك ، بىرقاچ باش طوقوشەك . الحمدە نصرت بىزم اولوب دولتىلى وزيرك حضور شىرفلار بىنە بوش كىدەك . اما دولتىلى وزير ، بو بىش دانە شىھىد سىمىندە غازىلەرنىندەر ؟ تىمارلار بى بوغازىلەر احسان ايدەك « دىو رجا ايتەكلىرىندە رجا لىر حىز قىبولدە واقع اولوب « وىردىم اما آلاى بىكلەردىن عرضى كىتەرىسىنلەر دىيە اللەرىنە بىوردى شىرف وىردى ، قالدىرەك شىھىدلىكىزى ! » امر بى وىردى . صوكىرە « تىز ، تىرجمان كلەسون » دىد كە درحال پىنايوپ نام تىرجمان كلوب كىتەرىدىكىمىز كافرلەردىن عىسى حقىقچون سىئال اولندىقەدە آنلار دىخى « عىسى حقىقچون و بىمىن ايدەرز . جىلمەز سىچا ، ھونى ، ھىلوق ، بوياق ، كىرمات ، كلوار ، فلەك ، نوو غىراد ، موھ ، لوھ و معدنلەر قىلمەلەردىن اون بىك بوياق بىكىب ايدەك . اويوارە امداد كىتمەك شىرطىلە كىرەكن غالىغىچە قىلمەسى يانىندە ھوا لىحاظ آطەسىندە جىلمە

قلعہ دن یجدوبی پایان طوپ ، و تفنک ، قومبارہ ، و فشنک ، زمبرک آندیلرکہ
جملہ اوردو آتش ایچندہ قالب اماسیہ بکی و آلائی بکیسی ، نیجہ اماسیہ
چریسی ، ایزورنیقلی قرہ بک و قرق بیکیٹ دخی پیمانہ اجلی نوش ایدوب
وادی خاموشانہ دوشدیلر . جملہ یوز بش عازیمزده مجروح اولوب
اللیشر غروش احسان ویریلرک جراحلرہ تسلیم ایلدیار . عملمانده اولانلرہ
دخی رغبت اولونوب ہبسنہ تقاعد نانپارہ لری احسان اواندی .

عسکرلرک سردن کچیدیلری بویصی طابییہ بی جای پناہ ایدینوب جملہ
بالیمز مجلا طویلری اخذ و قبض ایدوب کندی قلعہ لرینہ چورہ رک قلعہ یہ
اوقدر طوپ اورلغہ باشلادی کہ محصور اولانلرک امانی کیلیدی . آندن
قلعہ خندقندہ کی دریا مثال صوبی کسمکہ ینہ چاطرہ پاطرہ علی پاشایہ فرمان
اولنوب اودخی مقدا سحرادہ کی صوبی کسمش مجارلری باشنہ جمیع ایدوب
خندق صوبی کسمکہ جہد ایدوب ایشہ باشلادیلر . دشمن طابییہ نک فتح
اولندیغنی و جمیع تورک عسکرینک خندق کنارینہ کلدیکی کورونجہ درون
سورده اولان دشمنلرک جان باشلرینہ صچرایوب « آیانه تدبیر ایدہلم؟ »
دیرکن کوردیلرکہ خندق ایچرہ یدی سکز بارہ قایقار طوپ آتندہ کززلرہ
برہ مدد، تورک عسکری بوقایقارلہ قلعہ یہ یورویش ایدیور! « دیہ اوکیجہ
خوفندن قلعہ بک جوانب اربعہ نندہ کی خندقلر اوزرہ قلعہ دن دمیر زنجیرلی
فانوسلر و دمیر مشعللر ایلہ نفت و قطرانلر ، زفتلی یورغانلر یاقوب قلعہ بی
چراغان ایتدی کہ چبلاق تورک عسکرلری قلعہ یہ قایقار ایلہ یورویش
ایتمسونلر . اما قلعہ یہ بوجلہ یورویش ممکن دکل . زیرا خندق ایچی بحیرہ
مثال لب برب صو ایچندہ قالمش، خندقہ قدرغہ و قالیونلر کیرسہ بزم
دردیمزدن واتی عدد بیوک طابییہ لرک طوپلری دردندن یاننہ و ارلاماز
ومازغال دلیکلرندہ اولان توفک انداز نمسہ قورشونی خوفندن روی دیوارہ
باقیلماز ؛ یورویش ایتک قندہ قالیر . یانہ یاقین وارنلر البتہ زخمدار اولوب
اولور !

بواننادہ قلعہ نک فتیحی تمتد اولوب حقیرک ذخیرہ قالمادیغندن اوچ یوز

« بالیمز طوپی » نامیلہ شہرت بولمشدر، دیرلر [بوٹوپدن اوتوز اوقہ کلہ آتانه (لانتوز)، قرق اوقہ آتانه (ظالم)، الی اوقہ آتانه (قیران)، الیمش اوقہ کلہ آتہ (صدمان) دیرلر. بزم دولتندہ الیمش اوقہ کلہ آتان طوپلر شونلردر : آق کیرمان قلعه سندنہ قپوارا سندنہ حالا آمادہ طوران ایکی عدد بیوک طوپ ، آلمش اوقہ دمیر کلہ آتان وقلعه اوسکده بولنان سلیمان خان طوپی ؛ بریمی نہر دیراوادہ در . سائر آدم صیغماز طاش آتان طوپلرہ (شایقہ) دیرلر بولنر آرابہ یہ بنزلر و سفرہ کیتمز لر ، قیزاقلر اوزرہ قایار وقلعه لردہ طورورلر . بوکونہ طوپلر روی ارضہ عثمانلیدن باشقہ سندنہ یوقدر . بوقلعه اویواری دوکدیکمز اثناسندنہ علی بالی، قارہ قاطر ، چول طوتماز ، بالیمز ، آغزی قیریق ، سمیزطوپ ، قونداق قیران آدی طوپلر جملہ یکریمی بشر اوقہ لی کلہ لری آتہ ، آتہ آغیزلری وفالہ لری بوللانندی . زیر عثمانلی بارودلری یاش وبارودجیلر قلاشدر . اما مصر و بغدادک باروتلری جملہ سندن کوزلدر بو طوپلر ایلہ اویوار قلعه سی خارجندہ کی یسی طابیه دن نام و نشان قالمادی ، آرتق دشمن اورادہ زیر زمیندہ مازغاللردہ جنک ایدرلردی . آخرکار ۱۰۷۴ سنہ سی محرمک اون یدنجی صالی کونی جملہ غزاتہ جبہ خانہ دن قلیج قالقان ، اوق ، یای ، توفنک ، حربی و میزراقلر ویریلوب یورویش فرمان اولندقدہ همان جملہ سی بردن الله الله صداسنہ دہا بولدوروب کلبانک آوازیخی اوج آسمانہ اپریشدیردی . وقت ظہردہ صدراعظم قولندن یورویش ایدوب علی الاتصال جملہ سی بری برینک عقیندن کسيلمہ یوب یسی نام طابیه ایچہ کوروب دشمنہ اولہ بر قلیح اوردیلرکہ و اراط قلعه سی فتحندہ بیلہ بوکونہ نبرد اولمامشدر . حمد خدا یسی طابیه فتح اولوب اوج یوز کلہ ویوز آلمش دیل آنوب حقاکہ مجارلرلہ دلیرانہ جنک ایتدیلر ، نیچہ دشمن شمشیرینی اماندن امان بولہ میہ جغنی بیلوب کندیلرینی جان هولیلہ اوفج عمیق خندقہ آتدیلر و جملہ سی قلعه یہ وارہ میوب غرق اولدیلر . نیچہ سی دە خلاص اولہ جق اپکن بزم غازیلر قورشونلہ اوروب اولدوردیلر . فقط دشمن صاواشدہ

قول، قول اویوار صحرا سنک جوانب اربعہ سنہ قراول بکہ مکہ تعین اولنوب اوتہ، اوتلوغہ کیدنلری حفظ و حراستہ اولدیلر۔ اما صدراعظم قریم خانی محمد کرای خانک بو آنہ قدر عسکرک امدادینہ کلدیکندن، اردل، افلاق، بغداد بکلرینک ورود ایلمہ مسندن غایت مغبر ومتالم اولوب «آہ تاتارخانی!» دیدکجه سینہ پر کینہ سی خسروانی کوپ کبی کوم، کوم اوتردی! آخرکار دوبریجہلی قورد پاشانی، عالمشاه بکی، بابا طغانلی حاجی کبی پاشا اوغلونی، بولولی قتالی اوغلنی ونیچہ ایش کورمش مسکن صچرامش غازیلری یدی قول ایدوب هر قوله بشر بیسک جان باشه قالماز بیکیتلر تعین ایدرک جمله اوتوزبش بیسک عسکری آلمانک بیج، پراق، لونجاط، روبرانت شهر وقلعه لریله هولانڈیہ ولایتہ وفلمنکک آمصطیردام، واسیزینہ شہرینہ، براندہ بورغ شہرینہ والحاصل آلمان دکزی کنارینہ وارنجہ یرلری اوروب یاقق ویتمق فرمان ایدرک آنلر دعا و ثنا ایله اوردون آیریلوب کیتدیلر۔ اما حقیر بیلہ کیدہ مدیکمہ خیلی تأسف ایتم۔ لکن اویوار قلعہ سی فتحنی دخی بویله یاریم براقوب کیتم۔ کی ناموس و حیتمہ بیدیرہ بیوب ینہ جنک ومحاصره بہ مقید اولدم۔

حاصلی وزیر حسن تدبیر ایدوب بوترتیب اوزره نزاکتله جمیع دیاره غارت ایتدیرمک بہانہ سیلہ اویوارک جمیع اطرافہ کوندروب «قلعہ بہ امداد کلبرسہ غارتہ کیدنلر راست کلوب یا جنک ایدلر، یادشمن کلپور، دیبہ خبر ایدلر»۔ بوترتیب اوزره ملاحظہ ودورین فکر ایله مطالعه ایدوب هر طرفہ عسکر کوندروب کنسدیلری بی باک و پروا قلعہ بی مراعی اوزره دوککہ باش۔ ایلوب اول کون طقوز قولدن قلعہ بہ بیسک التمش عدد بال یمز کلہلری اورولدی، جملہ روی دیوار ایش، یوقوش اولدی۔ دشمنک نیچہ طایبہ طوپلری بطل اولدی! حتی قلعہ دن آتیلان بر بال یمز طوب پازہ سی بزم اوردو ایچرہ دوشدی۔ اوستندہ جلی خط ایله (صاحب النصر سلیمان خان نمایمعل سر ریختکان درکاه عالی علی بالی) یازیلی ایدی۔ [استطراد — بو آدم مدت عمر نندہ بال یمکی بردلرلو سومدیکندن طوپلری ده

طرفیندن آتیلان توفنك و طوب کله‌لرینك عددینی الله بیلیردی . جمله موحدین کیجه کوندوز طوز طوپراق ایچنده قالیردی . ماه محرمک یکر- میسند قیلان پاشایه قلمه‌نك شرق طرفنده قومران قپوسنه مترسه کیریلیمک فرمان اولندی . زیرا او طرفدن نیتره نهریله قاییقلر ایچره دشمنه امداد کلدیکی ایشیدیلیمشدی . آدانه پاشاسی علی پاشا دخی او جهتیه مأمور اولدی . او کیجه مترساری معمرز ایتدیلمر ، بش عدد بال ییز طوب اون عدد شاهمی طوب براوطه طوپچی ، براوطه جبهجی ویردیلمر . آنلر دخی او طرفدن قلعه‌یی دوکمهک باشلادیلمر . لکن قیلان پاشا طوپلرینك قلعه‌نك دیوارینی سکوب بعده بری طرف دیوارینه ده سکرک بزم اردوده نیجه آدم ، آت ، قاطر و دوه‌لری هلاک ایلدیکی صدر اعظمه بیلیردکرکنده قیلان پاشایه قلعه‌نك تاسینه‌سنه طوب اورماسی فرمان اولندی . بعده ینه قیلان پاشا قولنه آیدین صاروخان سنجاقلرینك ، تیره و مغنیسا شهرینك جمله غازیاریله یکریمی بیک عدد کزیده عسکر اسلام قلعه آلتندن اظهر من الشمس نیتره نهرینی عبور ایدوب قلعه‌نك مشرق جانبندن کیره میدخانلر دیندن قلعه‌نك طوپلری التنده اشکار مترسار قوروب قومران قپوسنی دوکمهک باشلادیلمر . اندن قلعه‌نك طرف غریبسنه قومران قلعه‌سنه کیده‌جک یول اوزره نهر نیتره کنسارنده قاضی زاده ابراهیم پاشا نیکیولی عسکرکی و کیندی توابعی ایله محافظه‌یه تعیین اولندی . حمد خدا مترسه کیرمک فرمان اولغادی اما کیجه کوندوز طوب سریندیسندن ، کله ضربندن برآن آسوده طوره میوب آخر الامر چادیرلریز ایچنده خندقلر قازوب صاغلغمزده نار جحیمه کیره‌رک عذاب چکرک . حتی بردانه اغا خیمه‌سی صاغ قالمایوب پاره ، پاره ، ینه ، ینه اولوب چادیرلرمنز هندی بابا خرقلرینه دوندی . نه چاره هرکسه بویله فرمان وزیر اولندی . صوکره قلعه‌نك غرب طرفنه کورجی محمد پاشا حلب ایالتیه تعیین اولندی . شمال طرفنده مرعش ایالتی عسکرکله سهراب محمد پاشا مأمور اولدی . سیواس ایالتیه فاطمه سلطان دامادی کنعان پاشاده او قوله تعیین اولندی . بو وزرادن باشقه ۱۶۷ عدد سنجاق بکلری

اکسه لرنده قفادار اولدیلر . ماه محرمک اون سکزنجی کونی سرعسکر علی پاشا جمله بوسنه ایاتی عسکر یله وایکی بیک عدد پیاده سکا ناریله ، توابعیله صامصونجی باشی قولی اُردی صره متریسه کیردی . آندن اناطولی غازیلریله یوسف پاشا (۱۵۰۰) سکا ناریله باش چاوشک قولنده متریسلندیلر . بووزرا متریسده کزرنکن قازما وکورهک طاقیردینسی دشمن ایشیدهدرک اول قدر طوپ آندی که حسابخی الله بیلیر . همان بزم طرفدن دخی ابتدا بش قولدن یکرمی بشر بال بیز طوپ آتیلغمه مباشرت ایدیلنجه اویوار دیوار استوارینک هر طرفلری سوقاق ، سوقاق رخنهدار اولمغه باشلادی . درون قلعه ده کی سرای ، دیر ، چاک خانلر طوپ ضرب لرندن منهدم اولدجه درون قلعه کور ، کورله . یوب شاقیردی وطراقه عبوقه چیقاردی . وزیر اعظم قولنده خندقک بری یوزنده یصی نام طابیه ده بیک قدر دشمن قاپانوب اوراده جنک عظیم باشلادی . زیرا بو طابیه خندق خارجنده بر آچاق یرده اولوب دشمن النده صارپ بحار توفنککری اولقله بزم متریسلر مزده بر فرد آفریده . باش کورته مز اولدی بویله مسافه بعیده دن توفنکک شیرلردی . زیرا یانان واروشلردن ایچری قلعه . نک خندق کنارلری بویصی طابیه باشقه قلعه مثال خندقلرک اطرافلری چتاجت بشر ، آلتیشر قات قالین دیره کلردن پارماقلق صیق اورمانلق کبی قات قات شرماپولر ایدوب بو قدر بیک دشمن پارمقلقلرک آرارلنده متریسله نوب یاتسویه قدر جنک وجدال اولندینی حالد شرماپا دیوار آله مادی . همان صدر اعظم بر کیجه فرمان ایدوب قلعه اطرافنده اولان شرماپا و پارمقلقلرینی طوپلر ایچره کله مقاصلر و زنجیرلر دولدوروب جمیع طوپلره بر قتلدن آتش ایدنجه شرماپاولری سوقاق ، سوقاق سوکوب غزات بونلرک شیرلردن امین اولدیلر و دیره کلری طاشیوب اور . دوی اغاج بازارینه دوندردیلر . دشمنک کیمی یصی طابیه لرینه کیردی ، نیجه سی قابیقلره بینوب خندق کچهرک قلعه یه کیردی . بعد الیوم غازیان کوندن کونه متریس دیکشیدیره ک کیندکجه قلعه یه یاقین کلوب شب وروز صا . واش ایدرک یصی نام سدسیدی کچهرک خندق کنارینه کلدیلر . اما ینه

مغرب طرفنده درت قولدن اوز عدد یکیچری اوطلری مترسه کیروب صاغ طرفده قول کتخداسی اغا ، بری طرفده زغرچی باشی آرنابود ابراهیم اغا و بیج قیوسی اوکنده خندق خارچنده یسی طایبه اوکنده یکیچری اغاسی صالح پاشا، آنک صول طرفنده صامصونجی باشی اغانک صولنده باش چاوش اغا بوبش عدد قولدن جمله یکیچری غازیلری او یوار قلعه سنک نصفی قات قات متریسله قوشادوب فی الحال جمله غزات طاقدردی و پاطیردی و کوتوردی اولمادن یر آنته کیروب کونا کون صنعتلر ایله صیجان یوللری قازوب جمله یکیچریلر کویا قعر زمینده تحت الزام کپردیلر . بعده طوب چکن یورولر قرق اتی پاره بال بیمز طوبلری کشان بر کشان کتوردیلر و هر طوبی متریسلمده یرلی یرینه قودیلر . بو ائشاده طوب کشان یورولکرینک و طوبلرک صالحه سنه مأمور طوبراق سپاهیلرینک فریاد و فغان و جزع و فزع لرخی او یوار قلعه سنندن دشمن ایشیدوب بیلدی که قلعه آنته تورک عسکری کلپور . العظمه لله درون قلعه دن قودوروب تاصباحه دک ایکی بیکی متجاوز طوبلر آتوب او یوار قلعه سی مرغ سمندر وار آتش نمرود ایچره قالب اصلا آرام ایتیمه رک وقت سحره دک طوبلر ، قومبارلر ، جوان طاشلری آتارلردی . اما غزات ایی طوتولمشدر فرصت غنیمت در دیه او یوارک درت طرفه ، هکی اتی عدد باغ جتندن نشان و یرن مزین واروشلری آتسه اوروب یاقدی . علی الصباح اتی کوردک که قلعه اطرافنده عمارتدن اصلا اثر قالماش ، او یوار بیضا در شهوار وار میدان محبته پایداردر . دشمن هنوز بیلدیلر که جای مناصلری الدن کیدوب یرلری دار البوار اوله همان هرچه باد ابادایله وار قرتی بازویه کتیروب لیل ونهار اصلا آرام ایتیمه رک عسکره کوز آچدیرمایوب طوب ، قومبارلر توفک ، موشات آتمقدن خالی اولمازی . حمد خدایه که او کیجه صباحه دک آنجق یدی آدم شهید اولدی . او کون کورجی محمد پاشا قولدن اون بش عدد کومه کلدی ، ینسه او کون بعض وزرانک یکیچری متریسلمی آردنده مترسه کیرمه لری فرمان اولنوب جمله اتی عدد بلوک سپاهیلری اسب سوار اولوب قانون اوزره یکیچریلرک متریسلمینه طوروب

قبر لدیغنی ایشیدوب همان دونجی کون بورولرینی چالہرق بورنہ یہ کیتدی .
 دیبہ صحت خبرلرینی صدراعظمه ویردی . بونی محضر عبیدی اغایہ تسایم ایدرک
 اوزرینہ برقات لباس احسان اولندی . حکمت خدا اوکون محرم الحرامک
 یدنجی صالی کونی ایدی . سعادتلو پادشاہ حضر تلرندن بر خصکی اغاکلدی بر
 سمور کورک و برمضع و مجوهر خنجر ذوالفجام و بر شمشیر صمصام ایله خط
 شریف کلدی . دیوان پادشاہیدہ قرأت اولنوب صدراعظم وسائر دستور
 مکرملرہ خیر دعالت و سلام فراوانلر اولنمش . بوآننادہ قلعہ آلتہ عساکر
 اسلامدن نامدار سیکیتلر واروب قلعہ واروشنہ مساط اولدقلرندہ قلعہدن
 طقسان ایکی پارہ بال بیمز طوپلر آتیلدی . حتی ہنوز خط شریف ایله کان
 خاصکی اغانک بر آدنک کله سنی طوپ آلوب کوتوردی . همان صدراعظم سر
 عسکر علی پاشا ، بکقو پاشا ، صاغ ، صول قول بکلاری وسائر ایش کورمش ایش
 ارلری ایله قلعہنک جوانب اربعہ سندہ کزوب متریسہ کیرہ جک یرلری تجسس
 ایدوب ماہ مزبورده جمہلہ یکیکچری ، طوپچی وجبہ جی او جاقاری قول ، قول
 متریسہ کیرمک فرمان اولندی . امانہ چارہ ؟ متریسہ کیرمک ممکن اولماز ، کیجہلر
 ایسہ ماہ محرمک مہتابی ؛ محال ! آیانہ چارہ ایلہ سہک ، دیبہ متریس اربابی برر
 کونہ رأی تدارکنده ایکن وقت غروب اولوب قمر بدر تام حالندہ افقندن
 پرتاب ایدرک نمایان اولدی وجملہ متریس اربابی قعر زمینہ کیرمک آمادہ اولدیلر .
 حکمت خدامہ محرمک اون دردنجی کیجہ سی کامل اوچ ساعت درت
 درجہ اوچ دقیقہدہ خسف القمر اولدی کہ اون خطوہ قدر بعید اولان یرلر
 نابدید اولوردی . هرکس یانندہ کی آدمی کورمہدن قالوب تابو مرتبہ بر لیل
 مظلم اولدی کہ کویا حشر و نشردن بر نشان اولدی . همان بوآننادہ غزات مسلمین
 و متریس اربابی « برہ مدد ، فرصت غنیمتدر . » دیبہ هرکس قازمائی ، کورکی ،
 توفیقی ایلہ آہستہ اول شب مظلمدہ قلعہ آلتہ قریب شرماپولر اوکنندہ همان
 یرہ کچہرک هرکس کندوسنہ بر مزار قازوب دیریلیکلرندہ برر قبرہ کیردی
 حمد خدا بوکیجہ قراکغندہ قرق اوٹہ یکیکچری ریکرمی اوٹہ جبہ جی اللہ
 تعالیٰ یہ صیغینوب قلعہدن کفارک اصلا خبر و آکاھیلاری یوق ایکن اویوارک

قالمامش ایدی . جمله غزات حمدوشنا ایلدیلر . حقیقت صویي کسمکده جمله عسکر عاجز قالمشدی و صوکسیلمه سه قاعه دینه وارمغه قدرت اولمازدی . بوصو کسن اسیرلره حددن افزون احسان وانعاملر ایدوب اولنرده عسکره اودون وسائر نیچه اشیا بولهرق خدمتار ایدردی . از جمله قرق اللی یکپاره اغاچلاردن چرنق قایقکاری کتیروب «بونلر خندق صویي کسمکه ونیتره نهری اوزره قارشی طرفه کیدوب کلمکه لازمدر» دیه تقدیم وارچ یوز قدر چام دیره کندن زردبانلر ایدوب آماده و پنهان ایتدیلر . ودها نیچه کونه قلعه فتحنه متعلق شیطنلار اوکرتدیلر . بونلره دفتردار احمد پاشا دخی مستوفی تعیینات ویردی . بووجهله اسیرلره اولنان الفاتلری مقدا کندی قلعه لرندن فرار ایدنلر دخی ایشیدوب آنلر دخی کلهرک بیک مقدا ری رعایا قید اولدیلر وپاره پاره اولهرق دامن درمیان ایدوب حسن خدمت ایلدیلر بونلره باشقهجه چادیرلر ویرلدکده اولاد وعیاللریله قولغه بل باغلا دیلر .

اوکیجه بو صحرانک دریا مثال صویي قالمایوب وادی تیه مثال اولدیغندن درون حصارده محصور قالان دشمنک عاقبت اندیشلری بونی کوروب نیچه سنه خوف کلوب اوکیجه قلعه دن کندیلرینی عربان کندلرله ایندییره رک خندق صوینده شاورلک ایدوب بری کچنجه قراووللر بونی طوتوب صدراعظم حضرتلرینه کتیردیلر ، اسلام اولدی . قلعه احوالی سؤال اولندقده مکر بو آدم برفصیحام الاخبار وحتی قلعه نك یوزباشی سی ایمش . جیکر دلن جنکندن جان قورتارمش قلعه نك احوالی بو آدم دن سؤال اولندقده «اول قلعه نك اوته وبریسنده کامل قرق بیک عسکر وار ایدی ؛ یکر می بیکی جیکر ده لن جنکندن قیریلدی ، آنجق یوز اون آدم فورغاچ ایله قاچوب قلعه یه کلدی وکندیله جان قورتاروب قلعه یه کلنلری «سیر تورک قلیچی بیدیکر ، کوزلر کر قورقدی قلعه یه کیرمه بیکر» دیه قودی . حالاشمدی قلعه ده یکر می بیک عسکر وار ، اون بیکی نمنسه واون بیکی مجار عسکریدر . لیکن جبه خانه ، ذخیره و مهماتلری چوقدر . جکر دلنده قیریلانلرک عورت و اوغلانلری غایت چوقدر . چاسارک طوپال وزیر یکر می بیک عسکرله کلوب قلعه یه کیرمه صدنده ایکن جیکر دلن آلتنده اوتوزیدی بیک عسکرک

قریب نیتره نہری کنارندہ شوران نام پلانقہدہ کی دشمنلرک اوتہ اوتلوغہ
 کیدن خدامہ رخنہ ویرمدن خالی قالمادقلری آصف دلیرک مسموعی اولوب
 اول آن روم ایلی ایالتی عسکریلہ بکقو پاشایی تعیین ایدوب پاشای مزبور
 ذیل قلعہ یہ وارمادن نیچہ یوز کفار طاغلرہ فرار ایدر وطلیعہ عسکر
 یتیشوب قلعه یی محاصره ایدرلر . بکقو پاشا دخی کلوب درون حصارده
 اولانلر آلمان دیبہ باغرشمغہ باشلانجہ بکقو پاشا قلعہ بہ کیروب درون
 قلعہده اول قدر ذخائر وغانیم مقولہسی شی بولور کہ همان اوردویی غنیمت
 ایتمکہ باشلار ، جملہ جبہخانہ جبہجی باشی و طوبوچی باشی بہ تسلیم ایدیلوب
 قلعہ ایچندہ کی (۲۲۷) دشمنی جملہ درزنخیر ایدرک قلعہ یہ اوخری بکنی
 عسکریلہ محافظ براقیر . بیک آرابہ ذخیرہ وجبہ خانہ ایلہ شہادمانقلر ایدرک
 بکقو پاشا اوردویہ کلدکدہ فال مبارکدر ، ان شاء اللہ اویوار دخی فتح اولور ؛
 دیبہ غزات مسرور و خندان اولدیلر . بکقو پاشا صدراعظمک خاک پاینہ
 یوز سورودکدہ خدمتی مقابلہسندہ برطوغ دخی اوکون احسان اولنوب جمیع
 مال خزائن وجبہخانہ ایلہ ذخائری یرلی یرینہ ویردیلر . بعدہ جملہ اسیر
 اولانلری دقتدار احمد پاشا « استرغون قلعہسنہ کوندرہلم » دیرکن اسیرلر ؛
 دولتی وزیر ، بزی جملہ آزاد ایت ، ینہ شوران قلعہمزده قالب اولکی کبی
 استرغون قولنہ عشر و خراج ویرہلم و سزہ اویواری فتح ایتمک یولنی
 کوسترہلم . دیدکبارندہ « نیچہ فتح ایدرسز؟ » دیبہ سؤال ایتدیلر . انلر « نیتہ کیم
 بوقلہ آلتندہ بوضو واردر ، سز بوقلہ یی فتح ایتمک دکل ، یاننہ بیلہ وارہ مازسکز .
 بوصویی جملہ بزایتکد و جملہ یوللرینی بیلیرز وینہ بزکسہلم ، جملہ صحرا قورور
 اولسون آندن ایش کوروب قلعہ یی فتح ایدک » دیدکبارندہ همان صاحب
 صدر عالی جاہ بونلرہ خواہ ناخواہ امان و یروب جملہسنی قسم باللہ ایلہ
 آزاد ایدرک چاظرہ پاطرہ علی پاشایہ تسلیم ایلدی . اوکیجہ بونلر ایلہ علی پاشا
 چپلاق و شلاق ، ملاق اولوب صویہ کیردیلر . نصف الیلدہ برصاعقہ و برکورولتی
 استماع اولندیکہ جملہ غزات شبخون اولدی ظن ایدوب مضطرب اولدیلر .
 علی الصباح کہ وقت فجر اولدی صحرای اویوارده برقطرہ صودن نامو نشان

آلامادیلر . زیرا تانارخانی عسکر اسلامہ امداد ایتیمش ایدی ، آخر شدت شستان اویواری براقوب بودینه کیتدیلمر . (۱۰۳۵) تاریخندہ وسلمطان مراد رابع دورنده قره مرتضی پاشا اردل قرالی بتان غابور ایله وقشہ قلعہ سی بانی قورص بان ایله ، اورته مجار بانی بلاطنوش ایله یوز بیگ عسکرله کلوب اویواری یتیمش کون محاصره ایتدکلرندن عسکر اسلامہ امدادہ کان جمله خرستیانلر ریم پادان خبر کلنجه آنلر قراری فراره تحویل ایلدیلمر وقلعہ اویوار آلتندہ مرتضی پاشایی براقوب کیتدیلمر . قره مرتضی پاشا بو حال پرملالی کوروب لوه ، قومران ، واج قلعہ سی اوزره جمله جبه خانہ وبارود خانہ سیله کلوب بودینده قرار ایدر . همان اول آن فورعاج قلعہ اویوارک پلانقہ سنی شدادی بنا یاپوب اتی عدد سدسید طایبه ایدر . ، حالا ۱۰۷۴ سنہ سنده ینہ محاصره اولندی .

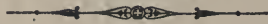
اولاً کوپریلو زاده فاضل پاشا احمد پاشا اویوار آلتندہ مکث ایدنجه اول آن نهر (نیتره) اوزره اولان کوپروردن جمله بال یمز طوپلری و یوز یتیمش عدد ضربزن طوپلری و جمله جبه خانہ مهمات ولوازماتی یوز بیگ ربخ وغنا ایله جسرلردن کچروب جمله عسکر نیتره نهرینک کنارنده وویوار قلعہ سنک جوانب اربعہ سنده مکث ایدوب اویوار قلعہ سنی اورته ایلدیلمر وابتدا بریران کلیسا آردنده یکچیری اوجاغی اظہر ہن الشمس متریسہ کیروب صیجان یوللرینی قازمغہ باشلادیلمر . همان بو ائنادہ قلعہ دن بیگ قدر دشمن استرغون بوزوتیسندن دہ عبرت آلمہرق آتلی یایان یکچیریلر اوزره چیقوب بر شمه جنک ائناسندہ قیریلدیلمر ، برمعطل دیرہ کیروب عسکرہ مسلط اولمغہ باشلادیلمر . همان صدراعظم طرفندن بودیرہ بر قاچ بال یمز اور یلنجه دیوارلری منہدم اولوب ایچندہ کیلرک باشنہ دار اولدی وبقیہ السیوفی قلنج و طوپلرینی آتوب اویوارہ دکین قاچدیلمر . اویوارک طوپی ایسہ اوردوبہ یتیمشہ یوردی . بوندن سوکرہ دشمن قلعہ دہ آسودہ قالبو ہیچ بر طرفدن سلاح و طوپ آتیلما دی . بعدہ صدراعظم و دستور مکرم کوپریلو زاده فاضل احمد پاشا علی سنہ رسول درون قلعہ دہ محصور و مخذول

نیترو کتارندہ کی مشبک بوستانلرہ قدر یافلاشدیلر . بوہر جانب شمالدہ
 تامعدن طشاغلرندن جمع اولوب نیترو قلعهسی ذیلندن عبور ایدوب او یوار
 صحراسندہ نیچہ معمور قرانی صولار . وقلعهنک خندق ایجروسندن
 جریان ایدوب اشاغیدہ واغ نہرینہ وصوکرہ ایکسی بردن قومران قلعهسی
 قربندہ طونا نہرینہ مخلوط اولور . ایرتسی کونی وزیر اعظم وسردار اکرم
 یرکوتورمز عسکر ایله برالای عظیم کوستره رک او یوار قلعهسنک
 جانب شمالندہ بر طوب منزلی یردہ سراپردہسنہ کیدوب مکث ایلدی . اول
 آن جوانب اربعہ یہ قات قات قر اوولر فرمان ایدوب هرکس قوللی
 قولندہ قانون اوزره مکث ایلدیلر . او یوار قلعهسی بر صحرای بی پایانک
 اورتہسندہ حوالہسز بر زمین چمنزاردہ سد اسکندر مانند بر قلعه سر بلند
 اولوب بیاض قوغو کبی الی عدد سد قہقہا طابیلاری وجملہ دیوارلری
 نیچہ بیک خاچلی بیکرلر ایله زین اولمش طورور . اصلاً و قطعاً صدراعظم
 آلایرینہ ، اوردویہ باغ و باغچہ یہ کیرنلرہ طوب آتمایوب خاموش باش
 طور مقدمہ ایدی .

او یوار قلعهسنک محاصرہسی

او یوار قلعهسی . — بحار جہ او یوار ، یکی قلعه دیمکدر . فاتح استانبولی
 فتح ایلدیکی سنہ فورغاچک اوچنیجی دہدہسی (هولاندو) نام بان بو قلعهی
 بنا ایتشد . بعدہ محصولدار ودلارا یردہ واقع اولغله اطرافتہ یدی
 یوز پارہ قریہ پاییلہرق بو وادیلر معمور اولوب نیچہ یوز بیک رعایا
 و برایانک قوتلریلہ بو قلعهی شہادی ریختم و دوہنہ بندان اعمار ایدوب
 انجق برطابیسنی پلانقہ دیوار براقیر . بعدہ (۲۰۰۸) تاریخندہ سلطان محمد
 خان ثالث سرداری ابراہیم پاشا وجغاله زادہ سنان پاشا استرغون قلعهسنی
 دشمن اندن خلاص ایتکہ بو او یوار قلعهسنندن ابتدا ایتکی رأی احسن
 کوروب او یواری کامل یتش کون دوکدیلر . آلی طابیسندن برنی بیلہ

دشمن جسمی بیاض چاق طاشی کبی فرو فکند اولوب یوزی قویون یانار لر .
 اما بوغازیان روم دشمنه اوله قلیج اورمشلر که نیجه بیکی ایکی اوموزلر ندن
 تا کوبکنه قدر اینمش، نیجه سی سبتله مه چالوب ایکی پاره یاتمش. جمله غازیان
 دولت ودینه خیر دعالر ایدوب انکشت بر دهن اوله رق عزم سرا پرده
 ایدرک چتر ملمعه کلدیکی دم حضورینه قوجه سردار علی پاشایی ، بوردین
 وزیر صاری حسین پاشایی، قیلان پاشایی یوسف پاشایی، خصم محمد پاشایی
 و بزم قاضی زاده ابراهیم پاشایی چاغیروب هپسنه برر خلعت کیدیره رک طلیعه
 عسکر اولغه مأمور ایدوب بیورلدی ویردی . اوله علی پاشا طرفدن نفیر
 رحلتلر چالینه رق التی وزیر اوتوز بیک عسکر یوله دوشدی .

جگر دن صحرا سندن او یوار قلعه سی فتحه کیتدی کمز

اولا جگر دن صحرا سندن جانب غربه چنزار وادیلر ایجره معمور
 و ابادان قرا و قصباتی یاقه بیقه او یوارک شرق طرف مقابله سنده (چکه) نام
 بیوک بر کویده جمله عسکر اسلام ایله مکث ایدوب اطراف و اکنافه یارار
 قره قوللر تعیین اولندی . او آن نیتزه نهری اوزره التی یردن بالیمز طوپلر
 کچه جک کوپر یلر بنا اولنوب غزات کوپریدن کچه رک ایلك اول او یوارک
 شرقنده اولان فورخاچ واروشنک شکار وکله پیرلرینی آلوب واروشی آتسه
 ویره رک توتوننی اسمانه چیقاردی . قلعه او یوار ابتدا عسکره او چیوز پاره
 طوب آتوب خاموش باش اولدی . بو ائناده خندق کنارنده مقدمات بزدن
 فرار ایدوب دشمنه خبر ویرن مرتدلری ارا به تکرله کی اوزره فایزقه
 اورلمش کوردک . ایکیسی ده هنوز حیاتده ایدیلر . بعده عسکر بره مدد دشمن
 کلمدن بو او یوار قلعه سنک محصولنی ویره لم و چادرلریمزه بیغالم دیه عساکر
 دریا مثال صحرا یه طولوب بابالری محصولاتی کبی جوانب از به می برقوناق
 یره قدر قره خاک ایدیلر . بعده اطرافده کی کویلری یاقوب بیقوب نهر

وزیر ، چونکه عسکر اسلامک شه‌داسنی دشمن طوپراغنده برامایوب رعیت ایتدک شمدنکیری سنک اوغوریکه جان ودل ایله قربان اولوب دین مین یولنه شهید اولدیغمزه غم بیه‌یز . شمدیدن سوکره قاق ، نه‌جانبه توجه ایدرسه‌ک کیده‌لم ، خدا دستکیرک اوله . « ، ده‌سا بویله نیجه دعالر ایتدیلر و هرکس خیمه‌لرینه اویوار غزاسنه کیتمک ایچون نیجه بیسک کونا تدارک‌لر کورمه‌ک کیتدیلر . همان جناب الله آسان ایلیه آمین .

بوغزای غرای برمسرت ۱۰۷۴ سنه‌سی محرمنک اوچنیجی صالی کونی اولمش ایدی .

حقیرده بو‌ائنده اصلا جمعیت خاطر یوغیکن شکسته بسته برقصیده شکلی برقاچ ناموزون و نامربوط بیت یاپوب فضالی دهرک سربلندی اولان بویله بر وزیره کستاخاق ایدرک عرض ایلدک .

قصیده جیکر دلن کفته سیاح اولیاچلی

منت خدایه حضرت سردار کامکار   واردی غزایه ایلدی کفاری تارمار
چارسار نمسه‌نک نیجه آتلی قطناسن   شمشیر آبدار ایله هپ ایتدی جان‌نثار
منت خدایه جمله امیران سوار اولوب   آماده اولدی جمله قصادار بی‌شمار
ایکی دیلی ایله قلم یازدی اولیا   تاریخ بوفتح و نصرت حقه « کوزل‌غزا »

اوکامل صاحب عیار و اول وزیرعالی تبار شعر مهمل و جاهلان‌ه‌مزک سقط و قصورینه نظر اتمه‌رک یوز غروش ، برطوب چوقه و برآت احسان ایتدی .
عمره‌الله تعالی .

بعده صدر اعظم صحرای استرغونده تلف اولان خون انسانک متعفن و بدرائحه‌سندن او‌طوره‌میوب جمله عسکر اسلامه فرمانلر اولنه‌رق نفیر رحلتلری چالندی . بوغزای پر مآثرک ایکنیجی کونی صحرای استرغوندن کوچ ایدوب آ‌لای عظیم ایله طونا اوزره جسر قویدن عبور ایدوب جیکردلن جحراسنده مکت خیم ایتدی . بعدالضیافه ینه آتته سوار اولوب میدان معرکه‌ده پایمال رمال اولان دشمنک لاشه‌لرینی سیرو و تماشا‌یه کیدوب کامل بش‌ساعت بو صحرای بی‌پایانی دوران ایتدی . کوردیکه هر اوتر آدیم باشنه بر

یایلم توفنکر آتیلوب صباحهك اوردو چراغان اولسون « دیو فرمان
 ایتدی . اوکیجه صباحهك طوپ وتوفنك صدا سندن وبی آدم نمره سنندن
 آت کیشنه ییشنندن اورتهلق ولوله ناك ارلوب ابرکودلر کویا ریزه ریزه زمینه
 دوکولوب برخاك اولیوردی . تا بومرتبه شادمانلق اولوب اوردو ایچره
 باروت سیاه قالمدی دینه جك در-ی بی بولدی . حتی سبب مظفریت اولان
 دو ملرك حاوطلری اوزره بال موملری ودو ملرك کردنلرینه فانوس وقادیل
 اصوب قطار ، قطار صالیویردیلر وقاظرلرک سمرلری اوزره موملری
 یاقوب آردالا ، بیك بورج نام چاکلرینی طاقه رق اوردو ایچره دوران
 وسیران ایتدیردکلرنده کویا اوردو بازاری ایچره بر آتشی دریاسی کزر ظن
 اولنوردی . یوزبیکلرجه عکام ، مشعاجیان ، قره قوللو قیجان کومه ، کومه
 قول قول اولوب تا صباحهك ال چاربه رق (اه یضر السلطان) دیبه دق الحسنك
 ایدوب شقالر ایلدیلر . خیمه وخرکاهلرده ، نیچه صحبت خاص اولدی .
 بعض خیمه لرده شه دامز روخلر یچون ممسك حلوالر تناول اولندی . ارواح
 شهیدانده شادمان اولدی . نیچه بیك روح شهیدان ایچون قرآن تلاوت اولنوب
 طوروردی . اما خدایه عیمان بوتون بوشادمانی به سبب شهیدانک اوزرینه
 نور ایتمه سی اولدی . صدراعظم قصه دن خبردار اولنجه علی الصباح جمیع
 شهیدانک نعش منورلرینی جکردلن صحرا سننده بولدوروب جمله سنی استرغون
 طرفه کتیردو ملرك سلیمان خان تمه سی ذیلنده بر عظیم حفر قازوب جمله
 (۱۰۶۰) عدد شهیدانی هنوز بر کیجه دن بری قانلری روان اوله رق
 اوردو مناسی اننی افندی جنازه شهیدان غائبان نمازینه مقید اولوب
 ایکی کره یوز بیك عدد غزات موحدین نمازینه برکومه دن حاضر اولوب
 شهیدانک نمازی قلنه رق جمله شهیدانی بالق استینی کبی بری برلری اوزره
 ییغوب دفن ایتدیلر . وبو شهیدلر اوزره خیمه لر قوروب جمله استرغون
 علماسی اوچ کون اوچ کیجه تلاوت قرآن ایتمکه مأمور اولوب
 صدراعظم دن احسان وانعاملر آلدیلر . حقا که بویله خیرات عظیمه
 هیچ برغزاده اولما مشدر نیچه غازیلر صدراعظمه روبرو دیدیلرکه : قوجه

حاصلی بویه برغزای اکبر بوسر حدلرده شمیدی به قدر اولمامشدر .
 حقیقه وزیر دایر فاضل احمد پاشانک شانیه متناسب برغزادر . وصفی نیجه
 مورخلر یازدیله . بو حقیق قلیل البضاعه یرنقصیر دخی بوغزای عظیمده
 اغالق و مشاورک ایله بولوب علی قدر الامکان خدمت ایلدیکمزدن شویله جه
 تسوید ایتدک . احباب وفادن نیساز اولنورکه اکثارجه اولان قصورمزی
 عفو ایدله . زیرا بوقدر سیاحت و مشقتده جمع خاطر اولمامغله انجق کندی
 سرگذشت و سرانجامزی علی القدر بوکونا ترقیمه جسارت ایتدک . اما حقا که
 بوجکر دلن صحراسی جنکی نیجه بدکاران دولتک بوآنهدک دوچار اولدقلری
 انهماره قارشی دیباجه دفتر اولمشدر .

امر صدراعظمی ایله اجرا ایتدیکمز سرور و حبور : بوجنک وجدال
 تمام اولدیغی کیجه علی السحر جنک ایتدیکمز یرده کی شهیدامن اوزره بولکوم
 بولک منور ایندیکنی کورن نیجه غازیله صدراعظم طرفندن فرمان ایله چراغان
 دو تناسی اولدی ظن ایدوب العظمه لله . اولیل مظلومه نهر طونه نک قارشی
 طرفنده وبری سینورده اولان نیجه یوزبیک خیمه و خرکاهلرک طابلیرینه مزراق
 وقارغیلر اوزره یوزبیکلرجه فانوس و قنادیل لایعد و لایحصاسی مشعللر ایله
 اویله چراغان پرزب و زینت اولدیکه اورتالق روز روشن مثال اولوب کویا
 نوروز خوارز مشاهی ایریشدی . واسترغون قلعه سی طرفنده کی سلیمان خان
 شوشقوت ، موهناط ، ایرشک ، بان ، تبه دلان ، باغداله ، تبه لریله سائر اون
 ایکی عدد پشتلر اوزره استرغونلیله طاعلر کبی اودونلر ییغوب اون ایکی
 یردن آتشلری اوج آسمانه بیوسسته ایلدیلر . و صباحه قدر دندان بدنلر
 اوزره فانوس ، نفت ، قطران ، زفت یا قهرق استرغون قلعه سنی چراغان
 ایتدیلرینی صدراعظم کوروب « بره جانم بوچراغانک اصلی ندر بزخود
 فرمان ایتدک بوسرور و شادمانی ندر » دیدکده ندیمان دیدیلرکه بوچراغان
 اواعلم من عنده اولمشدر . صدراعظم « والله معقول اولمشدر . تیز قلعه
 استرغوندن اوج یایلیم طوب و توفیکلر آتوب کلبانک محمدیلر چکسونلر . بزم دخی
 اوردوی اسلام ایچره جمیع بالیمز طوبلر منزله دشمندن نان طوبلر و اوج

خلعت فاخره ، الای بکلرینه طورنا تیللری وکوموش جیغالر ودخی بزجنک ایدرکن وقت سحرده کله کتیرنلردن ابتدا کلنلره الیشر ، بعده کلنلره قرقر غروش ، آندن کله لبش اتی بیکی آشدقن صوکره کله کتورنلره اوتوزر اسدی غروشی صدقه اولندی . صوکره کوردیلرکه کله ودیله نهایت یوق یکر میشر غروش احسان اولغه باشلادی . بعده بودین وزیر سیاش پاشا برادری حسین پاشا قولندن بودین واسترغون غازیلری دخی دوت بیک اسیر کتوردیلر . انلره دخی کثرتله انعام اولندی .

اواننده صدراعظمک حضورنده او واسع وغنیمت احسان خرماننده بوحقیر یرتقصیره الی غروش ویکرمی اتون ویرلدی . وبالذات صدراعظم ایله باشمه چلنک صوقوب اولیام دعا ایله دیدی . وکتیردیکم مجار قطناسیله مجار غلامنی حقیره احسان وانعام ایتدی . سائر نیچه وزرادن دخی احسان آلم . بعده مجار آتی قرقر غروشه صاندم . بوغزای غراده جمله غزات مسلمینه طرف پادشاهیدن بذل اولنان احسان وانعام جمله ایکوز کیسه غروشدر دیه . صرف کاتبی احمد چلبی نقل ایلدی . بعده اوردوی اسلامده جاجا پنهان ایدیلان اسیرلردن سؤال ایله سزنه قدر ایدیکز دیدیکمزده (والله چه ، له ، اسفاج ، اسلاوون ونمچه توفنکایلرندن جمله اون یدی بیک کشی ایدک . اون بیک نمچه آتلیسی ، اون بیک مجار قطناسی جمله مز اوتوز یدی بیک خرسیتیان قیرلوق . اوچ سردارمز واردی بری (مونته قوقوله) دیکری (زوژه) واوبری (فورغاج قبودان) ایدی . او یوار قلعه سی فورغاجک دده لرندنبری ملکدر . شمندی جمله عسکری قیریلدینی جهته او یواری تیز آلورسز) دیه شانی خبرلر ویردیلر . فی الحقیقه دشمن کله لری صایلوب اوچ یرده اونز بیک کله بولندی . دیمک اوتوز بیک معدود کله ایدی . ایکی بیک قدرده اوردوده اسیر پنهان ایدی . ایکی بیک قدرده (غارام) و (ایبول) نهرلرنده و (پاتقه) کولنده غرق وحو اولدیسه اوتوز یدی بیکدن آنجق اوچ بیک قدری خلاص اولمش دیمکدر .

طاغلوہ، باغلوہ واورمانستان و مخوف یوللوہ و بللوہ کیروب تا وقت عصرہ دک
کزوب الی التمش عسکر طاغلوہ او آرار کبی دشمن آرایوب ہر طرفہ آت
صالدیر دیلر، اما قیزیل قان ایچندہ قالدیلر (۱۷۰۰) عدد کللہ آلدیلر .
منصور و مظفر بر آلائی عظیم ایلہ دشمنک خاچلی پیکرلرینی حنطو بلور
جاملی آرابلر اوزرہ فلاندریہ و بایراقاری سرنگون ایدرک کللہ لری آرایش
نیزہ ایدوب بو قدر طوپ و جبہ خانہ لری، بو قدر بیک اسپر لری درزنجیر
ایدوب کشان بر کشان کچوب طبلرینی ارغنون لو طریان بورولرینی چالہ رق،
محتشم قبودانلرینی اوکدہ سورہ دک غایت مہیب و صلابتلی بر آلائی ایلہ
صدراعظم سراپردہ سنہ وارلمشدرکہ دیلرلہ توصیف اولنہ ماز! ابتدا اقدیمز
قاضی زادہ ابراہیم پاشا قولندن (۱۴۰۰) کللہ، (۵۰۰) اسیر، فورغاچک
اون آرابہ خزینہ سی، اون عدد منقش طوپلری کلدی. قبلان پاشا قولندن
(۲۰۰) کللہ، (۴۰) اسیر، یوسف پاشا قولندن (۲۵۵) کللہ، (۱۰)
اسیر، کورجی محمد پاشا قولندن (۳۰۰) کللہ، یتیم اسیر، سہراب
محمد پاشادن (۱۵۰) کللہ اوچ عدد قلعہ قبودانلری، قبلہ لری پاشا طرفندن
(۴۰) اسیر، چاوش زادہ قولندن (۳۰۰) کللہ (۱۱) اسیر و سائر
وزرادن همچنان اسیر فراوان کلدی. اما ازجملہ بابای عالم کوسہ سردار
علی پاشا بوسنہ سرحد غازیلیہ جملہ (۲۰۶۰) کللہ و (۳۰۰۰) عدد اسیر
در بند زنجیر ویدی عدد قلعہ قبودانلری درت قات دشمن مہترخانہ سی،
ایکی حنطو آرابہ یکرمی عدد مجلا طوپ، التون خاچلی بایراقار ایلہ جملہ
کللہ لری صیریقر اوزرہ آرایش ایدوب سلیمان خان تپہ مندہ حضور
صدراعظمہ چکیلدی. سراپردہ نک ایکی طرفی دخی کشادہ اولوب صدراعظم
برصندالی آصفانہ اوزرندہ قراردادہ اولوب صاغ وصول طرفلرندہ قیرمزی
کلیملر اوزرہ بش یوز کیسہ غروش ہان پشتہ مثال بیغیلی ایدی. صولندہ
اوچ آدم قدی خلعت شاہیلر بیغیلی ایدی، حضورندہ کوموش تیلر
طورنا تیلر بیغین، بیغین طوروردی. بعدہ ابتدا جملہ وزرایہ برسمور
کورک و جملہ میرمیرانلرہ بزمنتہا زراندر زر خلعت فاخرہ و سائر مہرلوارلہ

عسکرمدن ، بوقدر جبهه‌خانه و خزینه‌مدن آیریلدم . سز او یواری عسکر سز قودیکز ، تیز شونلری قازیغه اورک ، همان ایکیینی ده قلمه خندق کنارنده قازیغه اوروب اولدیرمشلر . بونی او یواریلیر نقل ایلدیلر .

بعده فورغاچک مال غنائمی صدراعظمه کوتوررکن صباحین استرغون قلعه سنک دشمنی ییاسی ایچره آتدیغی درت بال یمز کلاه سنک تأثیر فلاکتکدازینی کوردک . ایکی بیک دشمن خرده خاش اولوب یانارلردی . برچوق آلات سلاح و آلات ذوق و طرب مسلمینک قسمتی اولدی . جکردن صحرا سنک دائراً مادر بش ساعتک یری بی آدم نعلشریله زین اولوب جمله موتا بیاض بلور وارپا و سر برهنه یانارلردی . جمله جبهه‌خانه و طوبلر و سائر غنائم خزینه و خنطو آرابه لر ایله بر مکلف آلائی ترتیب ایدوب حضور سرداره کیدرکن صدراعظمدن « بنم قرنداشم جمله شکارک معتمد علیه آدمارله کله طورسون سن جمله عسکرکله فرار ایدن دشمنک عقینجه قوغوب کیده سین و سائر وزرا شکارلریله آلائی ایله صوکره اوردویه کله سین » دییه فرمان کلنجه همان فقیر ابراهیم پاشا الامر امرکم دیوب جمله غنائمی کتخدای احمد اغایه تسلیم ایله ینه دشمن قیرمغه عزیمت ایلدی . اما آنلر آج بز آج ! هله بر اورمان ایچنه کیروب جمله آتلی چایره صالهرق سهل استراحت ایندکده خداه‌عین و ظهیری اولسون شامی زاده رئیس افندی دن اون دانه پیشمش بسستل ایدلش قویونلر کلوب کامل بر ساعت بومحله آرام ایدرک . بش بیک آتمک بش بیک آت یمی و سائر هی توزیع ایلدک . ینه اسب صبا رفقارلریمزه سوار اولوب ابتدا بوسنه عسکر یله سر عسکر علی پاشایه راست کلدک . قیلان پاشا ، یوسف پاشا ، چاوش زاده محمد پاشا ، بودین وزیر سیاوش پاشا قرنداشی حسین پاشا ، سهراب محمد پاشا ، قبور مصطفی پاشا ، دفتر دار حسین پاشا ، صیصقه کنعان پاشا ، خصم محمد پاشا ، کورجی قوجه محمد کتخدای پاشا ، سیدی زاده محمد پاشا ، جان آرسلان پاشا ، چاطره پاطره علی پاشا ، قوناچی قره علی پاشا قبللی پاشا ، قورد پاشا ، و سائر میرمیران و امرا و جمله اسلام عسکر یله قوشلق وقتندن اعتباراً تا او یواره وارنجه

بزم عسكرك بوبله هر برى بر طرفه مال غانم تحريسنه پريشان وپراكنده اولنجه فورغاچ قرالك جمله مال وخزائى ، جبه‌خانه وبارودخانه‌سى لاک طاغى ديبنده قالوب مكر ملعون آلتى بيك قدر كزیده اتلى وپياده ايله محل انهمزادن صارب طاغلرده كينسكاهلره كيروب پنهان اولمش! ميدانى عسكردن خالى بولنجه مال جاندنبر ديبه همان طاغدن آلتى بيك معيتى ايله طورطوب كلوب خزينه محافظه‌سنه مأمور اولانلرله جنسكه آهنگ ايتدكارنده عسكرك كزیده قالانلرى بوحالى كوروب «بیره، طاغدن دشمن چيقدى!» ديبه اون بيك قدر غزات بونمسه ليلرله كرمما كرم صاواشه باشلارلر. بزى اولجه بوزان بوتوفنكللى ملعونلره هجوم ايدوب خزينه لرى يانندن آيىر. رق يئنه برباشنى عسكريمزله چويردك. تاكه جوانب اربعه يه كيدن عسكريمز كلدى ، جمع اولدى . تكرر دشمنه يدى قولدن هجوم ايدوب داليان اوزون توفنكلرله قورشونى باران لغنت كې ياغديردق حاصلى بو يول دشمنى سراسمه وتارمار ايدرك دسته، دسته خاك هلاكه سردك . بقيه السيو فى دخی دربند زنجير ايدوب جميع مال وخزائن وغنائمى غزات غارت ايدرك فورغاچ لعينك مقدا ضبط اولنان خزينه‌سى آرابه ليرى يئنه كيچرى چورباجيلرينه تسليم ايتدك . اما بو حنطو آرابه لرك آتلىرينه دشمن پياده‌سى يينوب سورمكله بو آرابه لار بوراده قالمش ايدى. جميع كله لرى مزراقلر اوزره زين ايدرك صدراعظم حضورينه خزينه وارا به لريله بحجار طوپلريله كوتورمه ده ايديلر . اما فورغاچ ايش بيلير ، يولدن آكلار برقپودان اولغله يئنه قاچاماق يوللارنى بولوب طاغلره واورمانلره كيرهك قرق اللى قدر اتباعيله اويوار قلعه‌سنه جان آتدى . ياتمه دن طورمادن همان « هانى ، شوتوركدن قاچوب كلنلر ومردن اولوب دين عيسايه كيرنلر ! » ديبه فى الحال اوكنه عاشق اولان تورك ايله معشوقى كتيروب ديركه : بَره چفودلر ! سزبكا ديديكزكه : تورك بوقلعه يئنه المغه برى طرفه اون بيك آدم ايله كچدى . كوپرى يابامبوب طونا طاشدى وتورك شاشدى . همان توركى وارك قيريك ، كوبرى باشلرني آلك اويوار قلعه‌سنى قورنارك ! . . سزه آلدانوب يكرمى اوتوز بيك خرستيان

شريفكزده عسکر آز قالدی، حالا جسردن آدم دريایی قارشی طرفه اقوب کیتمکده، احتمال که دشمن حيله ايله قارشی طرفه بويه عسکر کوسـتروب و معرکه کيرلک ايدرک بعده فرار ايتدی، قارشی عسکریمز کینسکاهلره کبروب بعدما قارشی طرفه عسکر قويمسونلر، زیرا دشمن چوق قو وولدجه بيکته نيره. احتمال عسکر بويه قارشی طرفه سوکون ايدنجـه زرین اوغلی، بکان ارغلی، نداژ اوغلی کبی نیجه هر سک و بانلر بو طرفی بوش بیله رک کلوب بر رخنه ویره لر. همان تدبیر اولدرکه شمدنکیرو اوجاق اغلری کو پرو باشنی ضبط ایدوب اوته طرفه کیمسه یی کچیرمسنلر، الله ایتسون اوته طرفه برانهزام اولورسه عسکری او طرفدن بری طرفه کچیرمه سنلر، جمله سنی اورسونلر، ال قالدیرانلری قیرسبونلر.» همان صدراعظم کو پر یلو زاده فاضل احمد پاشا. — جانم حاجی زاده، عجیب احتمالی سین، شویله اولنجه بویه اولور دیدک اما ینه عقله ملایم و عاقبت اندیشانه مشاوره لر ایتدک.» دیدکده همان قرانجی زاده چلبی. — بلی افندم، همان جسر باشنی ضبط ایتسونلر. ان شاءاه قارشی طرفه عسکر اسلام منصور و مظفر دره دیدی، در حال یکجبری او جانندن محضر باشی عبدی اغا جمله او طه سی نفر ایتله کو پری باشنه تعیین اولنوب صدراعظم طرفندن بر پیاده آدم بیله قارشی طرفه کچه من اولدی. اما بری طرفه بزم صحرا آدم دریایی اولوب بحر عمان وار چالقامندی، هر قولدن صف، صف آلایلر باغلانندی. سوکره جمله دشمن صحرا اورته سنده جمع اولوب ینه بر عربده جک ایدم دیه فورغاچ وار قوتی بازویه وبروب خیلی آتش فشانلق ایلدی. کوردیکه عسکر بران قرار طوتمایوب. اویله کلیورکه بولکیشدن خلاص یوق. همان شایقه لرینی باشلرندن چیقاروب «بیره، مدد! سکا سیغندق یاعیسی، طوت بزی!» دیه فریاده باشلادقلرنده العظمه لله بو آنده جنود اسلام جمله دشمنی قیرمادن بی تاب و بیججال قالدیلر. قیره قیره یا بطقه کولی یا طاغ طرفه دوغری یوز طوتدیردیلر. اوج بیسک قدرینی ده درقید ایدوب صدراعظمه کتیره رک او طاغ اوکنده ایشنی بیتیردیلر و دندان تیغدن خلاص اولاناری او یوار قلعه سنک قپوسنه قدر قوودیلر.

اولا بزم عسکر دشمن اوزره آت صالوب طونا اوزره اولان جسردن دخی بری طرفه آدم دریاسی کبی مجاهدین آقوب کلدیسه ده آرده دوه قطارلری سدسید اولدی. همان غازیان صاحب ایمان بودولری کچوب قاضی زاده ابراهیم پاشا ینه دشمن ایله چتاچت جنکده ایکن غازیلر صحرا ده آتدن دوشوب پیاده قالانلری قیره، قیره ابراهیم پاشانک امدادینه یتشدیلر. فقیر ابراهیم پاشانک مرده جسمنه جان کلوب ینه دیر طوپوزینی چیقاره رق «قوماک غازیلر، فرصت غنیمت در، نصرت بزم در، دیه جنک اهنک ایدر. دی. دشمن کوزدی که تورک عسکری هنوز بوشاندی. هر بر شیتی، خیمه. کاه، بارکاه، خنطو آراه و طوپلرینی براغوب او دخی بزم کبی قاچغنه یوز طوتدی. آرقه لرندن آدم دریاسیله قوغه، قوغه علی السحر جنک ایتدی کمز محله وارد قدده کوردک که بزم براقدیغمز پیاده لری دشمن پیاده سی ینه اورته یه آلمش قیرمق صد دنده در. دشمن بزم عسکرک کلدیکنی کوروب همان آنلر دخی یایانلری میزی براقه رق بر کره یان ویروب طاغله و باغله فرار ایدنجه پیاده لر مزه حضرت خضر کبی یتشوب «قورتاردق. بزم پیاده لرده حیات تازه بولوب آنلر ده دشمنی قیرمغه باشلادیلر. صاغ طرفه زدن ده مهرباب محمد پاشا مرعش عسکر یه امداده یتشوب فی الحال ایکی بیک قدر دشمنی دندان تیغدن برکردن ایدوب کله پاچه ایلدیلر. نیجه بیک غازیلر دخی فرار ایدن دشمنک آردی صره کیتدیلر. اما بو قضاده کی معرکه ده اون بیکدن زیاده دشمن جان قورتاره مایوب آصمه بودانیر کبی قیرلدی.

لکن وزیر اعظم دشمنک کثرتندن خوف ایدوب قره مان وزیري چاوش زاده محمد پاشایی، سیدی احمد پاشا زاده محمد پاشایی، قبور مصطفی پاشایی، اوخری، البصان، اسکندر یه بکلرینی، اون او طه بیکچیری ایله صامصونجی باشی بی بری جنک طرفه کو پرودن کچوروب سلیمان خان طابو. رنده قاضی زاده ابراهیم پاشا اوردوسی ایچره قوندیروب پرسلاح متریسلمه آماده طور دردی. خیر خواه دولت اولانلر صدراعظمه دیدیلر که: سلطانم قارشی طرفه عسکرک یارار و نامدارلرینی کچیردیکر، بری بزم طرفه خدمت

ایدیلر. حقیر بو حالی کوردم. چادرمه کله مدم. یانمده نه خدمتکار وار نه ده رفیق. همان طونه کنارینه کلدیم آتمدن اینه رک آتک قولانی برك ایدوب یله سنی دخی حلقه کبی دو کومله دم. و نهر عظیم طونه یی آت ایله کچمکه حاضر باش اولدم. اما دشمنک دخی بیوک ایلیری هنوز کلدی. کورمه احوال نه یه منجر اولور دیه طونا کنارنده جمع اولده ایدک.

حکمت خدا باری یاری قیلوب بز کیروده دشمن ایله جنکده ایکن طونه اوزرنده کی کوپری جمله متمماتیله تمام اولمش. نیجه بکیر بکیلر بری طرفه عسکر لریله کچمشلر و کچمده. یوسف پاشا قاپلان پاشا، قبله لی پاشا قوللرینه راست کله رک جانمز سهل یرینه کلدی. آنلر دخی بزه نیجه تسلی خاطر ویریر. لردی.

عاقبت کار و نتیجه غزا — بز بویه طونه کنارنده بوزوق دوزوک طوره. مقدمه ایکن دشمن عسکری دخی صف صف اوردوبه یاقلاش مقدمه ایدی. مقدمه صدر اعظم اوردوسدن بری طرفه کچن سردار علی پاشا ایله کورجی محمد پاشانک و سائر وزرا و وکلانک جمله قطار قاطرلری ذیللری، چینگراق و چاکرلیله دونادوب جمله قطاری چایره چیقارمشلر، غایت مهیب و عجیبه لقا عثمانلی دوه لرینی ده چاک و چنغراقلرینی طاقه رق چنزاره اوتلامغه ترک ایشلار. دشمن سکیرده رک و طوپ، توفک آت هرق کلیرکن بوقدر بیک مخلوق خدا. قاطر و غریب الهیکل دوه لر اورکوب صحرا ایچره پراکنده اوله رق یورویش ایدرلر. دشمنک آلتده کی آتلر عمرلرنده بویه چینگیرتی و حیوانات کورمدکلری ایچون بیلیدیریم کبی شاقیبوب اوزرلرنده کی سواریلری یره دوکوب اوزرلرنده کز مکه و تپه له مکه باشلارلر. بو حالی کورن دشمنک اوردومزه دوغری کله که اقتدارلری قالمایوب «آیانه ایشله یوب نه رأی و تدبیر ایله بوتورکک جسرنی باش آشاخی ایتک کرک؟» دییه مشاوره ده دورورکن همان بزم ابراهیم پاشا فقیرینه آت اوزره جمله عسکرلیله آماده ایکن آنی کوردک که اسلام ایچنده بر فریادو غریو قویوب «بره امت محمد، دشمن بوزولدی نه طورورسز؟» دییه بر صدا چیقنجه هر طرفه تازه جان کلوب

بر قلعه دکر نادر الاقران (۷۲) کزیده یکتیلر من خاك مذلنه دوشوب قاره قوللوقچی و سائر لوند غازیلرندن (۳۰۰) کشی شهید و (۱۱۰) یکیت مجروح اولدینی کبی (۵۰۰۰) دشمن دخی دندان تیغدن کچیرلدی. پاشا جمله غازیلری باشنه جمع ایدهرک مشاوره ایتدی. سلطنت صدر اعظمندن امداد ایستهیهلم دیدکلرنده (استغغراه بن بو سحراده اولورمده صدر اعظمندن امداد ایستهیم) دیه کوزلرندن قانلی یاشلر آقیتدی. جمله غزات بریره کلدک. دشمن دخی بریره کلوب یدی قول اولدی. فورغاچ قرال اورتهده، نمسه آتلوسی صاغنده، حجار آتلوسی صولنده یکی کلش دینج عسکرک یایا و طوبلرینی اوکه آلوب ترابته چالوب آباق آباق کلده. غازیلر بر آغزدن تکیر آلوب دشمنه کیدرکن آنلرده طوبلره آتش ایتدیلر. غزات یان و یروب طوبلرک کلهلری هوایه کیدردی. صاغ طوران مقدما صیدیردیغمز نمچه آتلولرینک ایچنه کیروب نیچلرینک عمرینه قیدق. اما دشمن صاغ وصولدن بزى اورتهیه آلوب یورغون آرغین عسکرک کوکالی کولکسز جنکه باشلادقلرینی کوره رک دها زیاده شیرینلوب بی باک و پروا اوزرمزه هجوم ایدرکن ابتدا مهترخانه طائفه من جنکه کیرمیوب یان و یردیلر. اغلرده کومه کومه بطائت کوسترنجه دشمن صاعقه وار کورله یوب یورودی. هرکس جان پازارینه دوشوب بالضروره کیری طونه کنارنده اولان اوردومزه پیاده، غریب سبکانلر منی براقوب قاچارکن «آنلرده بره کیدی عورتلر بزى یایان براقوب قانده قاچارسز» دیدیلر. پاشا اوچیوز قدر آدم ایله الحکم لله دیه قالدی. حقیر دخی بیله ایدم. دشمن بزى کوردیلرکه بر آلاى یایان آدملر نه وقت اولسه بونلر بزمدر دیه فرادی عسکری قوغورق کیتدیلر اما دشمنک کیری قالان یایانلری بر قاچ طوب ایله بزم یایانلری دوکمهک باشلا. دیلر. همان یایانلرله یدی قات اولوب آرقه آرقه ویره رک قارشى قویدق ایسه ده نه چاره یینه خیلی آدم شهادت شربتتی نوش ایدنجه پاشا ایله بز وبتون پیاده لر قاچه قاچه اوردومزه قریب کلدک. دشمنک یوکرک آتلولری بزى عقیمزجه قوغوب تا اوردومزه. کلهرک نیجه قاره قوللوقچی فقیرلرک کلهلرینی کسه رک اور. دومزی ضبط ایدر شکله اولدیلر. اما کیروده کی عسکرک کلبرینه منتظر

کلز . همان دال طوبوز اولوب « کلک غازیلر بوکون کربلا کونیدر، سزکه دین عشقنه برهو دها ایده لم . ایشته دشمن طوب ضربندن قیریلوب یان ویریور » دیو غزاة مسلمینی جنکه ترغیب ایدوب آوچ آوچ انعام واحسانلر ایدردی . کتخداسی کیره میدجی احمد اغا دخی جنک ایچنده کمری ائنده پرتاب ایدوب غازیلره اودخی آوچ آوچ احسانلر ایدردی . اوئانده خصکی محمد پاشا اوغولنی فرنک بک زاده اشهب برقصراق اوزره قولاری دیرسکلرینه قدر قان ، ترکیسنده درت عددکله ، قلیجی عربان کوزلری قیزمش حقیرک یاننه کلوب « اولیاچلی اها یچون اولسون یانمدن آیرله نم بوکون کربلامدر » دیدی . و آت براقدی . حقیر دخی ناچار (وینصركاه نصرأ عزیزا) ایتی تلاوت ایدرک ایلرو واردم . می بکی کوردک اوچ دشمن اورتیه آلمش قلیج اوشورلر . اما زرهندن قلیج کچیره مزلر . همان فرنک بک زاده دشمنلری خشت ایله تپه سی اوزره بیقوب می بکی قورناردی . آندن بزم مرحوم ملک احمد پاشا لیلرک یاننه واروب آنلرک نیچه ایش کورمشلری و جنکه کیروب چیقمشلری ایله فرنک بک زاده ، می بک ، و حقیر جمله من بردن دشمن آتوسی اوزره هجوم ایدوب درتیوزکله آلاق و دشمن او قولدن یان ویره کله کله لرله ابراهیم پاشا حضورینه واروب احسان و چلنکلر آلدق .

اما جمله غازیلر من بتون کیجه اویقوسز و آج ، نان پاره یه محتاج ایکن حرا-رت شمسدن بی آب و تاب قالدی . بو صحرا زارده برقطره صو یوق ، آتلی-مزده تاب و توان قالدی . دشمن ایسه قیرمقله بیتمیور . طوب ضربه لرندن یانلرینه و اراماز اولدق . همان پاشای غیور « غازیلر دشمنه برهو دها ایده لم » دیر ایکن سهراب پاشا اوردوسنک اردنده کی کمینکا هلرده کیجه آماده اولمش اون بیک کزیده بچار عسکری ناقوس ، ارغنون چالهرق و طویلر آتهرق کلوب بزى تارمار ایتکه باشلادی و دشمن هر طرفدن بزى اورتیه آلدی . بریاندن آجلق ، بریاندن شدت حرارت ، بریاندن (۳۷۰۰۰) دشمنه قارشو (۶۰۰۰) بیکت آره سنده بر محاربه عظیمه اولدی که تعبیری ممکن دکل . هر بری

اينه مز . هالپوز دىنلان بو عسكرك چوغى اولوقلرندن اكر لره باغلى ايدى .
 بيجاره لر بو سحراده طوپه طوتلمش مایمونه دونوب قيريله قيريله تمام اولدیلر .
 اما بزه عسکر اسلام طرفندن اصلا امداد گلز يالکز صدا کلوردى . نهايت وقت
 حنى اولوب آفتاب علمتاب طوغدى . دير ايکن صاغ طرفده نمايان اولان اون
 بيک قدر بياده نك بزه يك ياقلاشدقلىرى كورولدى . چينكانه لر اورماندن
 چيقار كچي سورو سورو ظهور ايدن بو عسکر بزم بياده لر مزي اورتيه
 آلدیلر . اما بياده لر مزي آنجق يديوز يکيتدر . دشمن اون بيکدن زياده اولوب
 اللی پاره طوپلری وار . دشمن طوپه دوشونجه بزده آتلولر ايله جنك ايمدن
 فارغ اولوب بره مدد دشمنك آتيلمش طوپلری بوش ايکن بياده غازيلر مزه
 برامداد ايدهلم . بياده دشمن اوزره دال ساطور هجوم ايدوب دشمنك
 طوپلری اوکنه قدر واردق . طوپ صاقلامق ايستين دشمنلری جمله قيروب
 بزم بياده غازيلر دخى دشمنك طوپلرینى ضبط ايدرکن بزطوپه باقمایوب
 دشمنه صاااشدق . حمد خدا جمله طوپلرینى اخذ ايدوب بياده يى قيرارکن
 هان قلعه استرغوندن دشمنك بياده سى ايچره اوچ عدد بال يمز طوپلری
 (ديو) كوكده سى كچي غلطان اولدى . اما بزى دخى پريشان ايتدى زيرا
 قارماقاريش ايدك . قلعه استرغون يدي عدد بال يمز اتدقدن صوكره هان
 دشمنك اتلوسى بياده سنه قاتيلوب يكرمى بيكى بريره كلدى . واولجه منهزم
 ايتديكمز نمسه آتلولرى بياده لرينه قاتيشور ايکن بزم بياده لرك اللرندن
 طوپلرینى قورتاروب صاقلايه رق بزى دوكمكه باشلادیلر . دشمن ايچروسنه
 اون عدد كله دهها كيرنجه بيكلرجه سى خرده خاش اولدى . ابراهيم پاشا
 (بره غازيلر دشمن آلاق بولاق اولدى برهو دهها ايدهلم) ديه يدنجي كره
 آچ قورد قويونه كيرر كچي دشمنه صالديروب ايكي بيك عدد دني طعمه
 شمشير آنتشاب ايلدك . اما بزدن پاشا مؤذنى (چتو ابراهيم) ، حقيرك برملوكى ،
 امير آخور يوسف اغا والحاصل تيمش عدد نامدار وكزیده اغالرمز شهيد
 ونجه يوز عددى دخى مجروح اولوب نعلش ومجروحلری اوردويه كتوردیلر .
 بو ائنده ابراهيم پاشا كورديكه ايش ايشدن كچدى هيچ برطرفدن امداد

آبیلرله بویایا دشمنلرک آراسی ایکی طوپ منزلی آلارقه ده در. بو پیاده دشمن دخی کویا اصلا یورومز، مکر کیروده طوپلری وه مهترخانلری وار. مش. طوپلرینک قرق عددی دخی پیاده دشمنک اوکلرینه آت ارا به لر یله کلوب ترتیب اوزره طور دیلر. تام صبح صادق اولدی، پیاده و آتلی بری برلرینه یورومکه باشلادیلر. همان ابراهیم پاشای مدبره کتخدای مبصری احمد اغا دیدی که: بره مدد، سلطانم بو ایکی دشمن بری برینه قاریشمان شونلره بره و ایدوب بزاونلره کوز آچدیر میهرق یا آتلیسنه یا یایاسنه قاریشلم، بویله جه جمله پرسلاح غازیلر بر برلریله حلاللاشوب کوروشوب یکدل یکجهت اوله رق دشمن اوزرینه وارمه ده ایدک. مکر اولجه جانب غربده اولان آتلولر دخی پیاده لر ی بکلر لر ایمش. تا که میدان مع که ده یکدل یکجهت او. لوب بز ی اورته یه آلالر. آتلولر بزم کندولرک اوزرینه واردیغمزی کورنجه پیاده لر دخی یایدن اوق چیقار کی یورویوب کلکه باشلادی. پاشا بو حالی کوره رک اصلا آلدیر میا یوب کوکس کردی. دشمنله ارامز بر آت منزلی قالدنجه صباح نمازینی علی الفرر قیلوب دعا وثنایانی آتلا اوزره ایدرک پیاده لر مز ی برشته اوزره طور طوب ایتدک. غزانک آتلی بیکی درون دلدن اه اه صداسنه رها بولدیروب طوب کله سی کی نمسه آتلوسی اوزره یورو. یدرک قارماقاریش ایلدی. نیجه سلاحشورلر من کالای هنر کوسه تره رک اون یدیشر بوغوم قارغی صیریقلر ایله دشمنه اوله حمله لر ایتدیلر که دیلارله تعمیر اولنماز. دشمن چوق اما یایان توفنکللیسی ایکی طوپ منزلی اوزراقده. بز بو میدان معرکه ده کی یدی کومه یی اورته یه آلوب قوغه قوغه قیرمه قده و نیجه شهید ویرمکه ایدک. طونه ک قارشو طرفنده اولان صدراعظم عسکری دخی هویمزی استماع ایدوب آتلا دخی دیل یاردمی ایدوب (اه اه) رها ویردیلر. اما فورغاچ قرال ینه آت اوزره انده کی نمسه شیشیله عسکرینی جنکه ترغیب ایتده ایدی. انلر ایسه آنه بینمکی بیلمدکلرندن غازی شهبازلر منک آتدقلری خشتلر آرقه لرندن کچوب ایکی قاریش یالمان کوستر ایدی. کیمسه نک جر آتی یوق ایدیکه آتدن اینوب بر نعش آله. چونکه آتدن اینسه بینه من بینسه

تاریخ
فرمه ۱۹ - اقدام مطبوعه سی

یریمزدن دپرنمەدك « دیدیلر. پاشا «نه جانبدن کلیورلر؟» دیدی، آنلر «شمال جانبدن کلیور» دیدیلر. بو ائشاده استرغون قلعه‌سنگ جانب شرقیسنده صباح نجیحی نمایان اولوب سهل کوز کوزی کورر اولدی. اما، مکر ابراهیم پاشانک صدراعظمه کوندردیکی ایکی آدمه اصلاً و قطعاً اعتماد اولنمایوب محضاً ابراهیم پاشانک تملل و مهانسه حمل ایلمشدر. بو ائشاده صدراعظمک بر آغاسیله بر بویوردمی کلدی که قرأت ایدەنک عقلی باشندن کیدر. مألئ شوایدی: اکر دشمن کلوب کورونورسه قیزیلباشدن قاجیه‌سین. دشمنک کلنندن و وفرت عدادندن روگردان اولورسه ان شاءالله سن ده کردندن کچرسین و السلام». بونده او قونجیه ابراهیم پاشا «امر خدا نکدر، هرچه باد اباد! دون طوغدم، بوکون اولورم!» دییه لاک طاغنک دامنه طوغری آت دپوب کیتدی و کوز کوزی کورمکه باشلادی. همان خبر کتیرن آدملری یانە چاغیروب «باق آ آدلر، سز دشمنی نه جانبدە کوردیکر؟» دییه سؤال ایلدکده آنلر دخی شمال جانبی کوستردیلر. بز دخی اول جانبه متوجه اولوب آماده طورورکن بره جیکر دلن صحراسنک جانب غربندن برقره بونوت کبی آتاج اورمانی و مزراق یلمانی نمایان اولوب «بره دشمن بو جانبدن ظهور ایتدی!» دییه اول جانبه توجه ایدوب چرخه‌جیلری و پیاده‌لری ایلری به قویدق و صاواش تدبیرینه بذل همت ایلدک.

اما دشمن ایله آرامز ایکی طوب منزلی قدر بعید بر عرصه‌گاه و عرصه‌گاه کاهدرد. صوکره تام وقت شافعی اولوب اعلا کوز کوزی ذاتاً کورور اولدی. دشمن عسکری بی حد و پایان طاغ و طاشی قاپلامش، جکر بدەلن صحرا‌سی لاله‌زاره دوندیروب قرنجیه باصماز رفتار ایله آت باشی برابر قات آهسته روش ایله کله‌ده. حکمت باری مقدمات خبر کتورن آدملرک دیدکلری طرفلردن ده قاره ناخیر کبی بری برلرینه چیتلمش جمله کورک دمیره مستغرق و اونر، اونر بری یرلرینک قوللرندن دمیر زنجیرلر ایله باغلی و شراب نابی ایچمش یاغلی دالیان توفنکلی و پرحیله جنکلی نمسه، مجار، له، قورول، اسلاوون، دودوشقه عسکری جیکر دلن صحراسنه دو کولوب کله‌ده در. اولکی

قرداشم بر خوردار اولسون، دشمن کلیرسه کوریمم آنی برنام ویره جنک
 غزا ایتسون ان شاء الله اوچ طوغ ایله ا کا بغدادی ویریم» دییه خبر کلدی .
 اما پاشانک قان باباسی رئیس افندی دن بر طعن آمیز تذکره کلدی . دیمش که
 «بنم او غلم مقدا بو دین آلتنده . ایکن صدراعظم سنی یانیق قلعه سی جانلر ندن
 طاطا، پاپا نام قلعه لر دن باش و دیل آلمغه کوندر دکده کندی باش . کله دیلسز
 بو دین آلتنه کلدک . صدراعظم سکا «نیچون دشمن دن باش و دیل آلمایوب بویله
 بوش بوش کلیر سین؟» دیدکده سن ده : وزیر اعظم دشمن اول قدر و فرت
 اوزره که اوزرینه وار مق خطای محض ایدی اول محله جنک ایتسک
 اللهم عافنا بر انهمز واقع اولورسه سلطانتک عرضنه برشین عظیم ایراث ایده
 دییه دشمن وسزدن قورقوب باش و دیل آلمان کدم» دییه وزیر اعظم موا-
 جهه سنده بو کونا عذر لر ایتدک . وزیر اعظم سکا اول کون دیوان پادشاهیده
 بو قدر ارباب دیوان حضورنده نیجه نکتته آمیز سوز لر بیوروب «پاشانک کوزی
 دشمن دن قورقش ! آما تازله لکی وار، قیزیلاشدن قورقق وار!» دییه سویلد-
 یکی نکتته لری نه عجب اونوتدک ؟ ینه شمدی بر قاچ قره مان ترکیله «دشمنک
 اعظم جمعیتی ووفرتی وار حالا اوزریمزه گله ده در» دییه صدراعظمه خبر لر
 یازار سین . کندیکک قورقاف و محنت اولدیغی بیلدی ریر سین ! بو ایکی ترک
 آدم لرینی کوندر دیکک یتمز می ایدی ؟ امدی تذکره م و صوانده دشمن
 کلیرسه اهتام تام ایله وار قوتی بازویه کتیروب و وار مق دوری صرف ایدوب
 ایش کورمش ملک احمد پاشالی آدم لک مشورتلر ندن خارج حرکت ایتیب
 بصیرت اوزره اوله سین . ایکی یر دن غیرت قلیجی قوشان، ایلک غزا کدر،
 بر نام قازان و غافل مباح و السلام پاشا رئیس افندی دن کان بو کاغدی بر
 فانوس آیدینلغنده او قویوب «الله ویرسون ده دشمن کلسون . هان افندی نک
 بوطن آمیز مکتوب لری دردندن ایسه اولمک یکدر : «دییه غضب آلود او .
 له رق آتسه سوار اولوب آسوده طور دی . مقدا کیجه قراوولرله کیدن
 دت قولدن دخی جمله قراوولر کلوب «سلطانم آمان ایشسته دشمن صباح
 نمازنده بوراده بولونور ، بز کندی کوز لر منزله دشمن لشکرینی کورمدکجه

آئمه آتم بر قدمه کیتمز! مکر آتمی غلاملر پابند و کوستک ایله کتیر مشلر.
همان آتک پابندلرینی آلوب غزایتیله آت بوینه دوشه رکه پاشا اقدمزک
یانه واردم؛ همان پاشای دلیر قرق یدی عدد بایراق صاحبی بلوک باشیلری
یانه چاغیروب دیدی که: باق آغازیلر! بیلر سیز بن اتمکی یا لکز یمیم. ان شاء الله
هر بر لر لیکزه مقصود و مراملر لیکز اوزره تیمار وزعامت و کرک واسامه لر اتمک
بوینمه بورج اولسون. همان کون بو کونکی کوندر! دین مبین اوغورینه
حاضر اولک. دشمن کلیرسه همان بر هودن صونالم، یاظفر اوله یا اولوم! «
بویله جه هر کسه بر کونه حلو کلام ایله روی دل کوستروب ایلری به
نیکیولی سنجاغنک اوچ بیک عدد عسکرینی چرخه جی تعیین ایدوب نیم ساعت
ایلری کفارک که جکی لان و لاک طاغلرینه طوغری کیدوب آت باشی برابر
طور طوپ طور دیلر. اما هنوز وقت شافی اولمایوب کوز کوزی کورمز
ایدی. بو حال ایله پاشای مدبر یوز اللی عدد قوچی باشیلرینی ایکی بیک عدد
توابعلریله صاغ طرفه آلدی و ایکی بیک عدد متفرقه لری و واجب الرعاینی
صول طرفه آلوب جناحین وار بو ایکی عسکر ایچره پاشای صاحب وقار
رأی و تدبیر ایله کیدوب دلی و کولکلی و بش یوز عدد تاتار عسکر یله ایکی بیک
عدد بیکیتلری پیش عسکر ایدوب قرق عدد سکیان و صاریجه عسکرینی دخی
اوکی صیره کهیلان آتلر اوزره آماده ایتدی. آردلری صره یدی یوز
یتمش عدد قیرمزی باغریلکلی و قیرمزی براطالی و دیدشر سکرز قاریش
توفسکلکی خروات و آرن اوود بیکیتلری جمله پیاده چتال فیتیلرینی صاقلایوب
پاشانک اوکی صیره یورودیلر. جمله جاشنیکیران و کیلارجیان، سراجان،
وسائر خدامان پاشانک یمین ویسارنده پرسلاح طور دیلر. اوچ یوز عدد
ایچ اغلری جبهه و جوشنه قلاوی و طولغه زره و کلاسه مستغرق اولوب
پاشانک اکسه سنده کلید کلد قفادار طوروب فتح شریف تلاوت ایتمه
باشلادیلر. چالیجی مهتر باشی به تنبیه اولنوب «کفاره جمله ایتینجه جنکی
حر بیلر چالنیه» دینیلدی. بوراده «اولا دشمن کلیور» دییه خبر ایدن
آدملری وزیر اعظمه کوتورن آرن اوود علی اغا صدراعظم دن کلوب «پاشا

اعظم کلبانک چکدی کمزی ایشیدوب حاضر باش اوله لر! « دینجه حقیر امان سلطنام، نیلرسن؟ بونلر قره مان ترکریدر و اوته یاقه چقاللریدر. اورمان ایچره یول آزدوب قرانلقده کیدرک کوزلری بویویوب احتمال که پاطیردی و کورواتی دیدکری دشمن عسکری اولیه. طاغاردی حیوانات مختلفه اورکوب قاچارلردی بونلرک « کوتوردی ایشیتدک » دیدکری اول اوله. بوخبرک صدقه و کذبہ احتمالی اولمغله فرمانکز ایله ابتدا بزدن صدای اه اه قوپارسه طونانک اوته بری طرفنده اولان عسکر ایچره قیامت قوپار! بو آدمارک اوچنی صدر اعظمه کوندرلم، دردینی دخی بوراده آلیقویلم، کورلم: « صباحه قدر نه ظهر ایدر؟ بش اون آدیم یرده بر اولمق اوزره ایکیشر ساعتمک یرده قراووللرمز وار، دها آنلردن فریادجی کلمدی، بزرده حالا دشمن یوزی کورمدک، نیجه فریاد ایدوب اه اه چاغیرلم؟ همان جمله مز برسلاح آماده طورلم واسترغون غازیلرندن ایلریده اولان قراووللره امین آدملر کوندرلم که غافل اولیه لر! » دیدیکمده طرف، طرف، جمله آغالر « واه معقول مشاوره در. » دیدکلرنده همان پاشای مذنب کلن قره مانیلرینه سؤال ایتدکده « واه سلطنام! دشمنک بایراقلرینی کوروب قاچدق، صباحه قالماز آنلر بوراده سزی باصارلر، همان ایلریده قراووللره آدملر کیتسون. » دیدکلرنده پاشای عاقل بو آدملره احسانلر ایدوب آرن اوود علی اغا ایله بو آدملردن برقاچنی علی العجله صدر اعظمه کوندروب قائلر باباسی اولان رئیس الکتاب شامی زاده افندی به دخی دشمنک کثرت و وفرت خیرینی بر مکتوبده اعلام ایدوب آدملریله کوندردی. بش عدد قره مان آدملرینی ده یاننده آلیقویدی. آندن بر آن کچدی کچمه دی: « همان ایچره قراوولم زده اولان بالی بلوکباشی « دولتی دشمن عسکری بلوردی، سنجاق و بایراقلری کوروندی، طبابخانه توره مپنه طاوولارینک صداسی ایشیدیلدی » دییه خبر صحیح کتیر نیجه در حال آلائی چاوشلری « نیاها » دییه ندایه باشلادیلر. پاشای کامکار دخی « بسم الله، نوبت الغزاء » دییه بالارکاب اسب صبارقتارینه سوار اولوب آتلر اوزره آماده اولدیلر. بو حقیر برنقصیر دخی عجله ایله آتمه سوار اولوب کیده م دیدم اما،

« اويوماك غازيلر ، بر كيجه لك نولسه كرك ! تتيك طورك . » ديه هر كسه روى دل كوستردى . بز بو طرفده بويه قراولده آماده طور ماده يز .

برى طرفده دشمن مقدما اويوار آلتنه بريكدريدكي عسكريه مشاوره ايدوب « بره تانار عسكرى كله دن ، طونا اوزره ترك كوپرى قورمان قيرالم وجهه وزيرليني اسير ايدلم ، استولنى بلغراد ، استرغون وبودين قلعه لرميزى آلهرق نمون اوله لم ، قالقك كيدلم » ديه اويوار آلتندن اوتوزيدى بيك دشمن طوموز طوپي اولوب اوزر يوزه كلنكده ايدى . بركت ورسون كه بزم اردوده برقاچ اوته ياقه تركرى بزم ايله كلوب قراولار يمز دخى مركزه لرينه واروب كيمنكا هله ده ياتمه دن مذكور اويوار طرفه او قارا كلقده چكيلوب اوته ، اوتلغنه وبعض شكار وكله بيره كيدرلر . درت ساعت قريب قالدقده بو حريفلر نه يابه جقلىرى بيلمه يوب « آيا ، نه ايشله يوب نه يابسه ق ؟ » ديركن طاغلا ايجره رعد وار بر كورولتى وصاعقه قوپار « آيا ، بو كورولتى نه اولق احتمالى وار ؟ » ديه سهل جرات ايدرك طوروب كورورلر كه طاغلا ايجره ير كوتورمز قره شاپقه لى وخاچ بيكرلى دشمن عسكرى كليور . فقير قره مان تركرى « بره كاوور كليور ، طورماك كيدلم هان اردويه قاچه لم ، واره لوم عسكره خبر ايدلوم ، كورلم فلک نه كوسترر ! » ديه آت بوينه دوشوب قاچار كليركن هان قاضى زاده ابراهيم پاشانك اينجه قراووللرى اوزره كلدكلرندن بونلره امان وزمان و يرلمه رك يديسى ده قيص قيوراق باغلا نوب ابراهيم پاشانك حضورينه احضار ايدلدكلر نده پاشا بونلرى استجوابه باشلادى . ديديلر كه : واه سلطانم ، بز قره مان سپاهيلر ندىن ايز . اوته اوتلغه كيدلم ، برشكار بولالم ديه اوچ ساعت قدر كيتدك . اويوار جانبندين برى طاغلا ايجندن قره شاپقه لى وقره بايراقلى دشمن كليوردى . بز لرد ، قراكلق كيجه آلتنده كيرويه قاچاركن يوييكتلر بزي باغلا يوب سزه كتيرديلر ، امرسلطانمكدر . وقوع حال بودر . « او ائنده صباحه اوچ ساعت قالمش ايدى . پاشاى عجول انرا كدن بو خبر موحشى استماع ايدنجه « بره مدد ! تيز بزم عسكريمز اهاه كلبانكي چكسونلر ، تا كه طونانك قارشوسنده كي عسكرا سلام و صدر

قیرہ ! ہان طونا قبودانلری فرقتہ وصاللریلہ یتیشوب بالطلہلر اوشورہ رک بندلرینی کسوب ہر بر درختی برکنسارہ باغلابوب آن ساعتہ پارہ ، پارہ ایلدیلر . عسکر اودرختلری یغما ایایہرک اوردو اودون ایلہ غنیمت اولدی . غروب وقتی اولجہ ابراہیم پاشایہ استرغوندن اوچ یوز عدد یارار قلاغوز یکیتلر کلوب . مقدا النان فرمان وزیر اوزرہ افندمز قراولہ کیتمک مأمور اولدی .

۱۰۷۴ سنہ سی محرمنک بر بازار ایرتہ سی کیجہ سی وقت غروبہ جگردان صحراسنک اویوار طرفتہ مراد اوواسی اوزرہ لان طاغنک ولاک بایرلری باغنه بر ساعت واروب استرغون قلاغوزلرینک دیدکلیری محلہ جملہ نیکبولی عسکری و ابراہیم پاشا لشکرلیہ واروب نیم ساعت ایلری جوانب اربعہ سنہ مکلف و مکمل ایش کورمش ، سفر ایش آغالر ایلہ استرغون غازیلری تعیین ایلدی . بو آغالردن برر ساعت ایلری دخی الیشمر عدد شہباز و یارار نامدار بیکیتلری ایجہ قراوول تعیین ایلوب آنلر دخی جوانب اربعہ کچید یلرینہ و باطقہ کوللری کنارلرینہ و نہر ژتوہ کنسارینہ بو ترتیب اوزرہ قراووللر ترک ایلوب کندی عسکرلیہ لاغن طاغندہ ولاک بایرلری ذیلندہ آتندن اینوب بر سجادہ اوزرہ اوتورہ رق جملہ غازیانہ آلائی چاوشلری ایلدیلر کہ : کیمسہ آتش یاقیمہ ، های ہوی و جزع و فزع ایمیہ ، توفنک آتیمہ توتون و فیل کوسترمیہ . ہر کس یرندہ نابتقدم اولوب عسکردن طشرہ کریشمیہ ہر کس آتلینک دیزکیلری الندہ بر سلاح آمادہ طورہ لر . « وقت عشا اولدقدہ ادای صلاۃ اولنوب ہر کس کومہ ، کومہ ، جوف ، جوف اولوب یارانلریلہ ذوق و شوقہ طالدلیر ؛ نیجہ غازیلر آتلینی پابیندہ باغلابوب یولاف ترلارینہ صالدلیر . بو حقیر دخی خداملرہ آتلیمی پابیندہ و کوستنک طاقوب برعافزارہ باغلابوب خدامہ غافل مباش ! » تنبہنی ویرہرک پاشانک حضورینہ کلدہم . مظنن قہوہ لر ، چای و بادیان مثللی اشربہ و کونا کون نقللر تناول اولنوب بولوک باشیلرہ و اغالرہ نقل لر کوندرہرک دنلوازلقلر ایدیوردی . تانصف الیلدہ کندیلری قلوب اللربنہ دمشقی طوبوزی آلہرق عسکر ایچندہ کزوب

نچه بيك ترك آبلقدن شاشيرمش. بزقاچوب سكا خبره كلدك. هان بوکابرچاره ايدك. کوپری بيمه دن، ترك بری طرفه کچمه دن بریده کی اون بیك ترکی قیرک، کوپری باشنه طابور قورک؟ وهر طرفدن کیملره طوپلری اورک، دییه نچه نصیحت آمیز سوزلر سویلدکلرنده (فورغاچ) بونلره احسان ایدوب هان نمسه چاسارینه فریاد نامه لر یازدی. مکر او یوار اطرافنده اولان یوزاللی یدی عدد قلعه لر دن او یوار امدادینه اللی بیك عدد محافظه جی آماده ایمش. قارشی طرفده صدراعظمی باصغه نمسه چاسارینک فرمانیه زرین اوغلی بکان اوغلی، کیان اوغلی، نذا اوغلی، وشوار اوغلی، چاسارک وزیرلی مقامنده اولان دوق. ونته قوقوله، رودلفوش نام سرکرده لر جمله سکسان بیك عسکر جمع ایدوب استرغون آلتنده پوصوده ایدیلر. اما کوپریلو زاده نك کلیت اوزره ایشدن خبری اولوب عسکرک جوانب اربعه سنه و بزم طرفزه قات قات جبهه جیلر و پتوره جیلر و بیسوک قراووللر، اینجه قراووللر تعیین اولنوب هرکس پر سلاح آماده اولوب کوپرونک اتمانه جهد اولتمقده ایدی. حمدخدا بشنجی کونی کوپری تمام اولوب بزم طرفه حلب ایالتی عسکریه کورجی محمد پاشا کچوب بزم قاضی زاده ابراهیم پاشانک قوندینی طابور سلیمان خان تپه سی اوکنه قوندی. آردی صره قبله لی پاشا شام عسکریه صاغ طرفزده کی جکر دن قلعه سی طرفنه قوندی. آردی صره بوسنه ایالتی عسکریه کوسه سردار علی پاشاعظیم عسکرایله جمله دن ایلری ماروت اوواسنه قوندی. آنک عقینجه اناطولی عسکریه قره مصطفی پاشا، وزیر خزینه داری یوسف پاشا جسردن کچوب بزه قریب قوندی. نچه یوز عدد میرلوالر کچوب بزم طرفزده مکک ایدرک حمدخدا بزدن طرفه عساکر اسلام و فرت اوزره اولدی. آندن سوکره وزیر دیراعظم: ای احسن ایدوب بودین واسترغون طونا قبودانلرینک قرق، اللی باره فرقه لرینه عزبلری طولدوروب اوزرلرینه قره دن قه دان مصطفی پاشانی کوپری محافظه سنه مأمور ایلدی. اول کون طونا اوزره دشمنک قومران قلعه سندن نچه بیك کوتوک وصالر و نچه درخت منتهالر طونا ایله جریان ایدرک سهل قالدیکه بوکلر جسره اوغرایوب

ایدوب طونه ساحلنده اولان جزیره لره امعان نظر ایده رک ایا حین معرکده تانارایله کوموش و طورله صوبنی آتله یلدریکمز کبی بو طونا جزیره لرینه یلدرمک ممکنمیدر دییه جسر باشنه واردم . قارشو استرغون طرفندن صدر اعظم طونا اوزره اوتوز پارچه طاوولومباز کیلری چاتوب برواسع و متین کوپری یامش . بری جیکردلن طرفندن ده افندمز ابراهیم پاشا ویدی عدد میرمیران یکریمی پاره کمی اوزره جسر قوی یابوب آره سی اون اوزبش کمی یری آچبق قالمغه آنک اتمامنه سعی و غیرت ایدرلردی . حکمت خدا نهر طونه جوش و خروشه کلوب طاشدی ، کوپرونک بش پاره کمینسی قیروب اشانغی استرغونه طوغری آشدی ، معمار انا بو حالی کوروب قورقوسندن شاشدی . هر نه حال ایسه کیلرینه کتیریلوب تعمیره باشلاندی . ایکندی وقتی صدر اعظم دن باشی تللی اوچ عدد دیوان چاوشلری افندمز قاضی زاده ابراهیم پاشایه فرمان کتیر- دیلر . بیورمشکه « سن که ابراهیم پاشا قرنداشم سین سائر زمانه قیاس ایتیموب شمدی بو آن ساعتده خیمه و خرگاهده بر آدمکی بر اقایوب بو کیچه استر- غونایلردن (۲۰۰) یارار قلاغوز آلوب جانب شمالده لان طانغی دیدنده کی (ولاک) بایلرلی داملرنده بو کیچه بصیرت اوزوه اولوب جوانب اربعه یه بو صوار و اینجه قر غولار قویوب سنزک قارشو طرفده اولان عسکری بر خوشجه محافظه ایده سین . »

پاشا — امر صاحب دولتکدر دیوب چاوشلره بشر اوزر التون ویردی (نوله شمدی قالقوب کیده رز) دیو استرغوندن دزدارینه فرمان صدر اعظمی کوندردی . استرغوندن بزله قلاغوزلر کلمده ایدی .

جگر دلن جنکینک سببی — بری جانبده قاضی زاده ابراهیم پاشانک سبکان بلوک باشیلرندن بر بحار اوغلانی ایله اوکا عاشق بر ترک یکیدی اول کون آتله رینه سوار اولوب او یوار قلعه سی قبودان و حاکی اولان فورغاچه واروب دیرلرکه « بره قبودانم نه طور رسز عیسی سزه یارد مجیدر . ایشته بو او یوار قلعه سنی المق ایچون اون بیک ترک عسکری کیلرله بری کچوب کوپری یامغه باشلادیلر . اما طونه صور طاشمش ، کوپری یابدقلری کیلر قیراش

وسلطان محمد ثالث عصر نده سردار معظم ابراهیم پاشا و تاتار خانی بو طابوره ایکی کره دشمنی قبادوب علی التوالی بر آی جنک عظیم ایدر ، قرق بیك قدر کفاری صدمات طوپ ایله هلاک ایدر . اخر دشمن طابوردن فرار ایده میوب اول عصرده استورغون کندیلرده اولدیغندن طونا اوزرنده کی کوپرودن استورغونه کچوب فرار ایتشلردر . بعده سردار ابراهیم پاشا طابوری ضبط ایدوب او یوار قلعه سنه و قوماروم قلعه سنه عسکر کوندره رک شبخون ایدر . بو جیکر دلن طابوری حقا که صارپ طابوردر . حتی افدمنز قاضی زاده ابراهیم پاشا ایله سائر یدی عدد میرمیران و بر قاج امرا عسکر لرلیله بو طابور ایچنه کیروب خیمه و خرکاه لرلیله مکث ایدرک جوانب اربعه یی ده محافظه ایچون هر کیجه قر اوولار قوبه رق طور دیلر . زیرا بو طابور محلی دشمنک او یوار قلعه سی جزیره سی طرفنده در . بو طرفنده فقیر جیکر دلن قلعه سندن باشقه بر شی یوق .

ومن العجائب رؤیای صالحه . — بر کیجه بو حقیر جیکر دلن دزداری قرنداشلغمک خانه سنده مسافر اولوب صحبت خاصلرندن صوکره خواب راحته یاتدیغمزده واقعه مده پذیرمز مرحومی کوردم « اولیام ، بو غزادن قورقه فرمان مجیده مداومت ایله ! بو قلعه دور سلطان محمد ثالثده دشمنه غنیمت اولدی . بو دور محمد رابعده ینه استورغون و بو جیکر دان قلعه لری غنیمت اولور . اما سکا (ومن دخله کان آناً) شهرنده ضرر اولماز ! » دیدکده همان خوابدن بیدار اولوب فی الحال تجدید و ضوایله بو واقعه یی صلحای امتدن اولان دزدار اختیاره نقل ایتدم . « خیر اوله اولیام ! اه ورسوله اعلم بو غزاده سز بر عجب جنک ایدرسز اما بیلیم چاندر . لکن نه سزه ونه ده بزه ضرر یوقدر . قلبی پک طوت . » دیه خیر ایله تعبیر ایدوب علی الصباح خیمه مه کلدیم و اول آن ایکی سبت اثوابی و ایکی رأس یکی احسان اولسان مجار کوله لریمی و نیجه بار قیللریمی قرنداشلغمز اولان دزداره الله اماتی قویوب چادر مده صالت و سبکبار قالب تجسس احواله مقید اولدم . هر بار آنلره ینوب هر جانجی بشر آلتیشر ساعت صید و شکار قصه دیله کشت و کذار

قورتار يرلر. دشمن دخى خائب و خاسر دار البوارينه دونوب كيدر .
 جگر دن بالاقه سنك اشكال وزمىنى . — نهر طونانك جانب غربنده
 استرغون قلعه سنك قارشوسنده اويوار قلعه سى خا كنده بر دوز صحراى
 چنزارده چاركوشه صعب و متين چيت پالانقه و ريختيم طوله ديوارلى حصار
 استواردر. اوچ طرفى قره و شرق طرفى طونادره. لکن اوچ طرفنده متين
 و عريض طوپراقدن كسمه صارپ خندقى واردركه ايچنده نهر طونا كيليرى
 جريان ايدر . بو خندق اوزره قره طرفندن جانب غربه مكشوف بر قپوسى
 وار. ايكي قات متين آناج قپوسى اوزره مهترخانه قله سنده شاهى ضربزن
 سر آمد طوپليرى وار و بو قلعه نك چار كوشه سنده چار ركن طابيه لرى اوزره
 بال يميز طوپليرى موجوددر. درون حصارده باشقه دزدارى، ايكي بوزاللى عدد
 نفرانى، كفايه مقدارى جبه خانه سى، غلال انبارى، سكسان عدد نخته اور.
 تولى خانه لرى و بر تخته مناره لى و تخته شنديره اورتولى جامع مختصرى، اون
 عدد كوچوك دكانى وار . اما خان و حماملرى يوقدر . لکن طوپ منزلندن
 آلاقه باغلا باشنده بر طرفى طونا و بر طرفى اويوار خا كنده جيكر دن
 صحرا سنده جرمى يكرمى بيك آديم بر طابور عظيمدر كه ايكي قات خندقدر
 طاغلا كى ايچ بوزه ييقلمش خندق عظيمدر، اصلا ديوارى يوقدر. غيامثال
 قازيلمش بو خندقه (طابور) ديرلر. قلعه دن صعبدر. ايچنه تيش سكسان بيك
 آدم كيروب قاپاندا قلمنده و جنگ ايلدكلر نده (طابور جنكى) ديرلر. بو طابور ك انجق
 قره طرفنده ايكي قپوسى واردر، قپولرى او كنده طوپراقدن ييغمه طابيه يرلرى
 وار نه قپولرى پنهان ايدوب طابيه لرى حفظ ايدر. بو طابور خندقلرى و طوپراق
 ييغينلرى اكرى بوكرى و كوشه كوشه اولوب هر كوشه ده طابور خندقلر ينى
 محافظه ايدمك عظيم طاغلا كى طابيه يرلرى وار. حين محاصره ده اول
 طابيه لر اوزره بال يميز طوپلر قپوب خندقه كلن دشمنى اوغرا تماز و بو ديرسك
 طابيه لرك دخى چاه غيامثال خندقلرى وار. بويه طابور جنكلرى قلعه جنكلر نندن
 صارپدر. همان طابور فتحنه چاره طوپراق سورهرك لغم ايدوب صيچان يوللر يله
 قول قول هجوم ايتمكدر ، باشقه علاج يوقدر . اما (۱۰۰۸) سنه سنده

اوروب «نچون عسکر کزی چته وپتوره یه کوندررسز؟» دییه عزل ایلیه رک یرلرینی آخره توجیه ایتدیلر. الله معمر ایلیه ابراهیم کتخدای ذی همم حقیره مذکور غازیلردن ایکی عدد کزیده غلام آلوب ووروب «اولیام» سنکده اول غزاده حقک واردر، اول قدر غازیلری سن رجا ایتدک اما صدراعظم آنلری اولدیرمزدی. انجق سائرلرینه برکوشمال اولسون ایچون «بره جلادا» دییوب قورقوتدی. اما اولیام حقا که حریشلر ایغزا ایتدیلر دییه نیچه غازیلرینک کولکنی سرگذشتلرینی از سر نو سویلته دیردی. بعده بو حقیر مسرور و شادان غلاملریمزله طونا کیلرینه بینرک قارشنی طرفه کچوب ابتدا اویوارخا کنه قدم باصوب قاضی زاده ابراهیم پاشا افندیمزک دائره سنده خیمه مزله مرکز مزده مکک ایدوب ابراهیم پاشا افندیمزک حضورینه ووروب قصه ترانه‌یی بربر نقل و تقریر ایلدم وانعام آلدیغ غلاملری ده کوستردم. پاشای صاحب کرم «تیز بوغلاملرک اوزرلرینه برقات چوقه طولمه و قونطوش و صاری قاق، چزمه و پابوج و برر بینک بارکیلری ویریلسون» دییه فرمان ایدوب اول کونده جمله احسانلری آلوب مکلف و مکمل ایکی کوله صاحبی اولدق، الشکر لله!.. اندن ابراهیم پاشا افندیمز نهر طونا اوزره کیلرله جسر یایمغه مقید اولدیلر. بو حقیره برقاچ یارانمزله استرغون مقابله سنده کی جکر دلن قلعه سنک تماشاسنه کیتدک.

جکر دلن قلعه‌سی — ایملک بانسی اردل قرالردن عثمانلی‌یه تابع بتلن غابور قرالدر. صوکره غره محرم سنه ۹۵۰ تاریخنده سلیمان خان استرغون قلعه‌سنی فتح ایدوب استرغون قلعه‌سی آلتنده یتش پاره کمی اوزره بر جسر عظیم انشا ایدوب قارشنی طرفنی ضبط وربط ایتک ایچون وایوار خاکنده اولان یدی یوز پاره قرایی اطاعت ایتدیرمک ایچون بو قلعه‌یی انشا ایدوب اسمنه (جیکر دلن) دیمشدر. حقا که بو قلعه نفراتی دشمنک جیکر لرینی دلمشدر. زیرا جمله نفرات و غزات استرغون چته یه کیدوب دشمن ایلرینی نهب و غارت ایدرک چته دن کلورکن دشمن غزات مسالمینک عقیدتجه قوواراق کایرلر، جمله غازیلر شکارلریله بو جیکر دلنه کیروب جان

تقریر ایتدیلمه. بز دخی آتلمیزه آرپالری میز یوکلهدوب بوغازیلرله آت باشی برابر اوردویه کیدوب طوس طوغری صدراعظم کتخداسی ابراهیم کتخدایه واروب قصه ماجرای نقل ایتدکلرنده حقیر دخی اوراده اشهد جی ایدم. کتخدا بك بوغازیلری صدراعظمه کورتوروب کله لری حضور سردار معظمده زینه غلطان ایدوب «همیشه دولتی وزیر، دشمنلریک کله لری بویله پامال اوئه» دییه خیر دعالر ایدرک اسیرلری حضور وزیره کشان برکشان کتوردی. جمله غازیان مجاهدان زمین بوس ایدوب صدراعظم بوغازیلرک ابوالکلامربی سویله دوب بوتون سرگذشتریخی برای دیکله دی. صوکره بیوردی که: «سز نه رلیسز؟» آنلرده: «آیدین وصاروخان سنجاقلری سپاهیلر نندزن.» دیدکلرنده «یاسز کیمک اذنیله چته وپتوره یه کیندی کز؟» دیدی. همان ایچلرندن بری «والله، دولتی وزیر! آت نعلی و آرپا و ذخیره آلمغه کیدوب کورڈک که بو استرغون قلعه سی یاننده برقلعه وار، بز مسلمان قلعه سی صادق. کافر بز ایچری آلوب قیرمغه باشلا یهیم دیرکن بز دال ساطور اولوب آنلری قیردق و بو قدر مال غنائم آلوب حضوریکه کلدک.» دیدکه وزیر دلیر حسن تدبیر ایدوب عسکر اوردودن پراکنده و پریشان اولماسون ایچون عبرت عالم اوله دییه «تیز طوتک شوناری!» دینجه جمله جلاد بی امانلر میدان محبته دال تیغ عربان کلوب فقیر غازیلرک کریبانلرینه یابیشه رق سر اپرده اوکنه کتیر دکلرنده همان کتخدا ابراهیم، سردار علی پاشا، قبله لی مصطفی پاشا، عموجه حسن اغا وینجه وزرا و اعیان کبار صدراعظمک آیاغنه دوشوب «بز دخی ایتسونلر، بونلری مال غنائملریله ازاد ایله یک، اما آلا ی بکلر بنه تقریر ایدک» دیدکلرنده رجاری حیز قبولده واقع اولوب جمله سنی آراد ایدرک اوچ یوز آلمش عدد اسیرلرینک ایکی یوز عددینی بوغریب غازیلره احسان ایتدی «بز دخی فرمانسز بریزه کیتمه ییک» دییه تنبیه و تأکید اولندی. بونلر اسیرلردن کچوب باشلرینی ایکی کره قورناردقلرینه قائللر ایکن ایکی یوز عدد اسیرلریله اردویه کیری کیری دوندیلمه. صوکره اوردوده «کیمسه چته یه کیتمه!» دیه دلالرندا ایتدی. بعده بوغازیلرک آلا ی بکلرینه ایکیشر یوز دکنک

جمله قلعه ايچنه آلوب اسير اتمكه قرار ويررلر ويكدل ويكجهت اولوب
 برقاچ ترجه بيليرلري قلعه بدنلري اوزره كلوب « نه ايسترسز آدملر؟ »
 ديرلر . بونلرده ايدين ، صارو خان، منتشا توركلري اولوب « بره جانم
 سرحدلي قورنداشلر ، آجز ، بزه يوغورت ، ايران ، اتمك ، آنلريمزده آرپا
 ويريك ييهلم وسزه دما ايدهلم آندن اوردوميزه كيدهلم » ديرلر . قلعه بدنلري
 اوزرنده كيلرده « باقه ييكيكلر ، بز بر آلاي سرحد غازيلري يوز ، سيزه
 آت نعلی و آت ييمي وهرنه ايسترسه كز ويرملم . اما قورقارز آچمه سنه جفا ايدر .
 سز » ديرلر . بوغازيلر دخي بيللرنده ، وكر و كيسه لرنده اولان التون غرو .
 شلريني كوستردكلرنده همان دشمن قلعه نك قپوسني آچوب آصمه جسريني
 يرينه قويه رق كليكز جمله كز آنلريكلزه اچري كيريكز » ديدكده بونلردن ايكي
 يوز مقداري آنلر به قلعه يه كيروب يوز مقداري ده جسر اوزرنده طورورلر .
 كيميسي ده قلعه قپوسني آلورلر . همان بو قپو اوكنده كي ييكيكلري دشمن اچري
 قپوب قپوي قپامق ايستلر . بونلر دخي « بز آنلريمزدن آريلمايوب بوراده
 طورورز » ديدكده دشمنله آشاغی يوقاري آزيشوب نهايت اور ايدرلر . همان سائر
 دشمنلرده اچريده اولانلره كيريشنجه اچروده اولانلر هنوز بيليرلر كه بو قلعه
 دشمنك ايمش ! . « بيره اورك غازيلر ، دشمنی ! » ديه دشمن ايچنه جمله سي بردن
 طاعون كچي كيروب اچ قلعه ده دشمنی قيره قيره طشره يه چيقوب طيش
 قلعه يه آتش ويررلر . دشمنك بونلره اچ قلعه دن اللی يدي پاره طوب آتديغی
 بز آرپا دوكديكمز يردن ايشيتدك . ياريم ساعت صوكره بو اوچ يوز عدد
 باباييكيت آلتش اسيري دربند زنجير ايدوب يوزتمش عدده صاحلي دشمن
 كله لريني آرايش نيزه ايدرك كلبسانك محمدی چكوب اللری ، قوللری قان ،
 جيكرلری نالان بر آلاي غازيان آيدين و صارو خان يانزه كلوب « بيره آدملر ،
 دهها آرپا ديمی دوكر سز ؟ كوروك بزنه كونا غزالر ايتدك . مسلمان
 قلعه سي صانوب قلعه التنه واردق ، دشمن بزى حيله ايله قلعه آلتنه قويمق
 ايسته دی ، حمد خدا بز آنلری قويدق . اشته بو كوموش دكنكلی وباشی
 تيللی ده قلعه قپودانی ايمش ! » ديه سرگذشت و سرانجام لرینی حقيره بر بر

عدد کمی صدراعظم طرفندن، یدی کمی ده قارشی طرفدن یاپیلدی و کیجه،
کوندوز علی العموم جسرك اتمامه سعی واهتمام اولندی.

سرگذشت. — حکمت خدا قاضی زاده ابراهیم پاشا افندیز حسریایمغه
طونانک قارشی طرفنه کیملره کچوب بو حقیر استرغون تماشاسیچون بری
طرفده قالبو تعییناتمز اولمادیغندن اون بر رأس آتلیمز و خداملریمز آج
قالبو ذخیره پیدا ایتمک ایچون بش عدد غلامله واون عدد یارغار رفیقلریمزله
صحرای استرغونک جانب غریبسنه بش ساعت کیدوب بر لطیف یولافلی و
آربالی ترلا بولوب جمله آتلیمیزی یاغلی یولافه صالوب بز دخی آربه دمتی
دوکهکه باشلادق. فی الحال برر یوک آربه پیدا ایدوب « بره مدد، عسکر
بو محله کله دن ده آربه دوکه کم» دیرکن آنی کوردک که اوچ یوز عدد جرد آتلی
شهباز غازی بیکیتر بزه طوغری کلوب «باقه کشیلر نیشلر سکر دمتی دوکر.
سز. قالدک هی کیدیلر، آریا دوکه دن نه بولورسکز؟ وارم دشمن قیرالم، مال
آلام، اسیر آلام، اردویه یوز آقلیغله کله کم.» دیدکلر نده حقیر. — بره غازی
بیکیتر، آتلیمز آجدر، خدمتکارلر من آشه، انمکه محتاجدر. بودشمن دیارنده
بیلدی کمز یروق، نه یول بیلوروز، نده قلاغوزلر من وار؟ قنده کیده رز،
آربامیزی دوکهک بز اوردویه کیدرز. « دیدیکمده « بیره وار، هی دمتچی
کیدیلر!» دیبه هان او اوچ یوز شهباز بیکیتر آت بوینه دوشوب طاغیر ایچره
غایب اولوب کیندیلر. بز زرده سهل آربه دوکه کم دیرکن هان نیم ساعت کچمه دن
بوغازیلر برقلعه آنتسه واریرلر، کورورلر که قلعه قبولری مسدود. کنارینه
واروب چقال کبی چاغر شمغه باشلارلر «بیره دزدار، بیره قلعه کیدیلری، بیره
آچیک قبولری. بیره یوغورت، بیره ایران، بیره اتمک، بیره آریا، بیره آت نهلی
و ارمی؟» دیبه هر بری برر کونه فریاد ایدوب چقال کبی چاغر بشیرلر. کیمیلری ده
«بره سرحد کیدیلری، کوکسکرده ایمانکز یوقی؟ بر اتمک کسله کیله بر چناق
آیرانکز یوقی؟» دیرلر. مکرسه بو قلعه منسه چاسارینک (طاطا) قلعه سی ایش. دشمن
مازغال دلیکلرندن بو قومی کورور که کیمی خندق دینده یاتار، کیمی طورور،
کیمی اوتورور و کیمی یوغورت ایستر. هان مشاوره ایدرک بالتدارک بونلری

چرخلری ایلجه صوبی دوران ایتدیریر . بونک کرمانی سهل سرداب در .
 تلمات کلیات شهر استرغون . — آب وهواسنک لطافتدن کوزلاری
 فوق العاده چوق اولور. قادینلری اصلا قپودن طشره چیقماز. خلقی
 غریب دوست ، خلوق ، حسن الفت صاحبی آدملردر. صحرای استرغونک
 نصفی باغ وبغچه ومشبک بوستانلردر. حتی قلعه‌نک جانب قبله‌سنده طوپراق
 آلتنده بارود خانه اولان یرده کفره زماننده ارشک شهری نامی‌له
 بر شهر عظیم وار ایش، حالا باغلقدر. بوباغلرک براوجی تاسلیمان خان‌تپه‌سنه
 واریر . بر اوجی قلعه‌دن بر طوپ منزلی آلارقه تاشوشقوت دره‌سنه وارنجه
 سراپا باغلردرکه « آل عثمان عسکرینه سالدر ، محصولز حلال اولسون . »
 دیدک‌رنده جمله غزات کونا کون آبدار میزه بیه‌دن بیقیدیلر. میوه‌لری ،
 هواسی ، شهر خلقنک رنک روی ولسانلری ، کار وکسب ولباسلری هپ
 بودینلی کیدر . اما شهری وسنجاغی قوز ایچی کبی معموردر. تحت‌لواسنده
 یوز‌اللی پاره معمور کوی واردر .

بوقلعه‌یی علی قدرالاستطاعه نیجه احباب‌سیر و تماشای ایتدی کمزک بشنجی کونی
 صدر اعظم کو پر یلو زاده فاضل احمد پاشای مکرم دریامثال عسکر ایله استرغون
 قلعه‌سی آلتنه کلوب مکث درخیام ایدرکن استرغون، تپه‌دن، بارودخانه وجیکردان
 قلعه‌لرندن اول قدر طوپ شادمانقلری ایتدیلرکه ارض وسموات وقبه افلاک
 کوم کوم کومله یوب بر ساعت قدر بارود سیاهک دودی ابرکبوددن زائل
 اولمادی. بر ساعت سوکره استرغون قلعه‌سی دود مظلمدن نور بیض آساخلاص
 اولوب ظاهر اولدی. جمله بروج و دندان بدنلری شقه علم و سنجاق، پیراق،
 فلاندره لر ایله زین اولمش کوروندی. همان اول آن وزیر اعظم بر آن طور-
 مایوب نهر طونا کنارینه ابتدا آلتی اوطه یکچریلریله زغرچی باشی ابراهیم
 اغایی وقاضی زاده ابراهیم پاشا، سهراب محمد پاشا، قیلان پاشا، خصم محمد پاشایی
 وجمله ایالت عسکرینی طونادن کیلر ایله قارشی او یوار خاکنه کچروب قارشو
 طرفده کیلر اوزری جسری پایمغه باش‌لاتدیردی. استرغون طرفنده دخی
 صدر اعظم دریا مثال عسکر ایله کو پرو پایمغه مباشرت ایدوب بر کیچه‌ده اون

ایکی قاتدر: برقاتی طونایہ ناظر یوقاری حصار دیواریدر. برقاتی دہ نہر طونا کنارندہ اشانگی واروش دیواریدر. سائر قرہ طرفلری اوچر دردر بشرقات بولہ بولہ دیوارلر ، پلانقلر و طابیلردر .

تپہ دهن پلانقہ سی . — قلعه استرغونک قبلہ سنده بر درہ آشوری وبر اوق منزلی بعید بر حوالہ تپہ وار . بواریی دشمندن تکرار فتح ایدن قوجہ محمد پاشا عصر سلطان احمدده وسنه (۱۰۱۴) دہ مجدداً بنا ایدوب اسمنه (تپہ دهن) قلعه سی دیمشدر . بر قزل قیا اوزرہ واسع وچنزار یرده طولہ پلانقہ ریختیم وچاتمالی وشرایط اولی قلعه در . دائراً مادار جرمی بشیوز آدیمدر . استرغون طرفہ بر کوچک اغاج قپوسی وار . ایچرو ازابہ کیرہ مز . یوز اوی اولوب تختہ اورتولی و تختہ حولیلی در . سواقاق واولری طاردر . بر جامعی ، دزداری ، (۲۰۰) عدد نفرانی ، مستوفی جبہ خانہ سی ، یخشی طوپلری واردر . بوقلہ یورطہ کبی یالچین بر قیا اوزرنده اوستی واسع وهر طرفی غایت درین اولقلہ خندقدن محرومدر ، یالکیز قبلہ طرفندہ کسمہ خندق وار . قلعه ایچرہ یالچین قیادن کسمہ آب حیات بر قویوسی وار . اما دشمن کلدکده ایلمک جنکده بورایہ صاناشہ جغندن بورایلی لغملر ایلہ خاکلہ برابر ایتمک دہا موافقدر . بوتپہ دهن قلعه سندن اشانگی دوز چنزارہ اینجہ نہر طونا کنارندہ بر ایلیچہ صوبی قاینانگی واردر . ایشتہ بوایلیچہ صوبی قاینانگی اولدینگی محلده (بارودخانہ پلانقہ سی) واردر . ۱۰۱۴ تاریخندہ بوقلہ یی دہ قوجہ لالا محمد پاشا بنا ایتمشدر . نہر طونا کنارندہ بر آلچق دوز چنزار یرده واسع ، مربع الشكل ، طولہ ریختیم ، قوی بر پلانقہ در . دائراً مادار جرمی آلتی یوز آدیمدر آلچاق یرده واقع اولقلہ خندق یوقدر . جانب شمالہ قپوسی اوکنده خندق و آصمہ کوپروسی وار . چار کنندہ کی چار قلعلرندہ شاہی طوپلری وموشقات تفککری واردر . دزداری ، ایکی یوز عدد نفراتی ، جبہ جی ، طوپچی ، بارودچی باشی اغالری ، نفراتلری و درون حصارده باشقہ بر بولمہ ایچرہ نفرات خانہ لری وار . بارودخانہ کارخانہ سی باشقہ در . بونک دہ بودین بارود کار خانہ سی کبی چرخ ودولابلر ایلہ طونج هاوانلری وار . بونک دہ جملہ آلت

آدی بللی شهیدلر وار یاننده   شهادت ایلدی هپ خاص وعامی
کیمی صاغنده و کیمی صولنده   بو جامع اولدی شهیدلر مقامی
صلا اولدی نمازه باشلانیلدی   قبول اوله نمازلر بالنامی
محمد مصطفایه وقف اولندی   خدا مقبول ایده آنی یابانی

بو جامع حرمنده بر قاق درخت منتهالر وار ، باشقه یرده اغاچ یوقدر. محکمه شرع مین دخی بو جامع دروننده در . ایکی مدرسه‌سی وار : بری اوزیچلی حاجی ابراهیم مدرسه‌سی ، بری ده بو محکمه مدرسه‌سی . جمله‌سی درت مکتب در ایکی تکیه درویشانی وار : بری استرغونی علی افندی تکیه‌سی ، دیکری بو الحاج ابراهیم تکیه‌سیدر . کوچوک بر حامی وار . جمله (۲۱۰) عدد دکانلری وار ، بدستانی یوق . چارشیسی ایچنده کوچوک میدانده بر لونجه کوشکی وار جمیع غازیلر غزا ماللرینی بورانه ییغوب مزاد ایدرلر ، جمیع سرحد مال غزاسی بوراده جمع اولور . بر تحسه اورتولی جمع العرفان یردر . بو شهرک خانی یوقدر . « خان بر تورک مملکتی ایچون عیب در » دیه صاحب الخیراتلر یاپدیر مامشاردر ، شهرک جمیع ابوابی ارباب احتیاج و مسافرینه کشاده و آماده در بر آلائی غازی و مجاهد فی سبیل اه آدملر اولوب طعاملرینی یالکز یمزلر ، البته بر کیجه مسافرسز اولمازلر . صوقاقلری دخی پاک و قالدیرم ایله دوشه‌لی شهر اهلدر ، غایت صیق و معمور اولغله برابر هر طرفی پاک و پاکیزه در . اما بو واروشک دزداری بشقه در . زیرا حین محاصره ده هر بری عسکر یله جنکه اماده اولورلر . بودین قپوسیه یوقاری قلعه ارسنده درت عدد عظیم و شدادی بنا طابیه‌لر واردر که اونلر که بشقه جه نفرات و دزداری واردر . بو طابیه‌لر قلعه دن طونا کنارینه وارنجه و اندن ینه جانب شماله طونا کنارینه قدر یوقاری قلعه‌یی احاطه ایتمش قره جانیدر . عالی بر قات پلانقه طولمه ریختیم قلعه دیواری وار . آردی و اوکی یولدر . بو یالین قات پلانقه دیوارینک خندق اوکندن طونا کنارینه و اورادن صویولی قله . سنه وارنجه قلعه‌نک قبله جانبی بر قات پلانقه دیوار ده احاطه ایتمشدر . والحاصل بو قلمه (استرغون) ک بعضی یری بش قاندر یالکز طونا کناری

دیه‌رک ابتدا طامک مذکور باجه‌سنگ قباغنی آچوب کارخانه‌ی کسادایلدی وایلجه‌نک طونایه آقان یولنی سدایدوب کارخانه ایجره اولان چرخ‌عالینک صو کیره جک خانه‌جکلری ایجره صو دولنجه همان دولاب‌لر دوران ایتمه باشلایوب العظمه لله بر کورولنی قوبدی که کویا حشر ونشردن برعلامتدر . بعض چرخلر صاعه ونجه‌سی صوله دوران ایدوب جمله چرخلر ، بری برینه کیره‌رک جمله ساعت کبی دورانه باشلاینجه همان دکرمانجی قوجه بابا « قورقماک قورقماک اوغللر ! » دییه بر دمیرچشمه لوله‌سی کبی لوله‌ی قوت ایله بوروب چورینجه قلعه‌یه کیدن صو بوروسندن آدم کردانی قالینلغنده برصو اوج آمانه دوغری باجه دلیکندن طشره چیقوب اوج سلیمانیه مناره‌سی یوجالدی ، غیرلایه‌رق ، کورله‌یه‌رک ایله چیقدی که نانه‌ایت اوجه ایرنجه قوس قزح وار باش اشغی شادروان ایدوب نهر طونایه دوکولدی . یارم ساعت قدر تماشاسنده دم بسته وحیران اولدق . اما خدایه عیان در دکرمنجی باباده غایت شهبازدر حمد خدا خیر دعاسیله مشرف اولدق . حتی صدراعظم کوپربلی زاده فاضل احمد پاشا دخی بورالری سیر ایدرک دکرمنجی پبر محترمه اللی التون احسان واون آچه ترقی فرمان ایلدی .

بو واروشک اوج قپوسی دخی بو چرخ دکرمنی قپوسنده تمام اولوب ایچنده جمله قات قات (۲۹۰۰) عدد تختانی و فوقانی اولر واردر ، باغچه‌سز ، حولیسز ، کثیف اولردر . حتی بعض خانه‌لرک میتارینی طشره صواقده غسل ایدرلر ؛ غایت طار خانه‌لری وار . اما حین محاصره‌ده بو واروشک اولری مصون و محفوظ اولور . اون الی محله‌در : حاجی ابراهیم ، آلی بکی ، محکمه ، چارشی ، بودین قلعه‌سی ، طشره واروش ، اسکله ، تپه‌دان محله‌لری معلومز اولانلردر . درت محرابدر ؛ ایکسنده جمعه نمازی قیلینور . ایکسی‌ده محله مسجدی‌در . اورینجه‌لی حاجی ابراهیم جامی : قورشون اورتولی چاطمه منقش طاوانلی و اوقافلی ، جماعت کثیره‌لی ، کلرکیر مناره‌لی سرآمد ونو بنا بر جامع رعنادر . محکمه جامی : بنای قدیم اولوب جماعت کثیره‌یه مالکدر قبله قپوسنک عتبه‌علیاسی اوزره شو تاریخ محرردر :

دوزور . اما بو چرخ دولابلرندن عالی بر میشه اغاجندن کویا آرابه تکرلیکی کبی بر دولابدر ، دائراً مادار تکرلیکی کنارنده کوز کوز صو کیره جک اللی عدد حجره لری وار اما بو دولاب اشاعی دولابلر کبی صو ایچنده دکدر . مذکور آیدینلق کیرن باجه آلتنده بودولابک اورته میلی آدم قولی قالیناغنده دمیر میلدر . اشاعی طونا ایچنده کی اغاج دولابلرک چرخلری و حبللری جمله آدم میلی قالینغی دمیردن چرخلر و میلدردر . نیجه چرخلر آدم بازوسی قالینغی دوه کردانی کبی اگری بوگری مصنع چرخلدر . استاد حداد بو چرخ عبرتمونلره اولیه صنعت صرف ایتمش که تصویری ممکن دکل . بودمیر چرخلرک کنارلرنده طوب کوللهسی کی قرق اللی دانه مدور دمیر کوللهلر واردر ، بو آلات و چرخلره کونا کون دولابلری صو زور ایله چویردکه بو چرخده مدور کوللهلر طونا اوزره اوروب طونا صوینی زور ایله دمیر کونکلر ایچنه دولدورر و چرخلر دوران ایتدکجه بو کوللهلر علی الدوام بری بری تعقیب ایدر . طونا صوینی بو وجهله تاپوقاری ایچ قاعده کی چشمه نك خزینه . سنه واروب دوکولور ، جمله صو کونکلری دمیر موشقات توفنک کبی بورو کونکلردر و یاچین قیا آراسنده دیک یوقاری نیجه دمیر کونکلر رایکاندر . بو دمیر صوبوللری دیک یوقاری شادروان کبی چیقار اوچ مناره قدی و اوچ یوز قولاج باش یوقاری صو چشمه سی واجب السیردر . مذکور ایچ قلعه قیاسنک تا اشاعی سنده صودکرمنلری و چرخلری اولان کار خانه ایچنده بر قیادن اژدر هفت سر کبی بر ایلیجه صوینی کورله یوب جریان ایدرک یکرمی ذراع اشاعی نهر طونایه ریزان اولور . بو کارخانه ایچره بو چرخلرک خدمته یالکز بر آدم مأموردر . بو تماشایی ایتدکن صوکره دکرمنچی بابایه بر قاچ ایچه ووروب « پیرم . لطف ایله بو چرخ و دولابلرک حرکات و سکناتلرینی ده تماشا ایدم » دیدیکم زده « اوغلر ، بو چرخلرک رعدوار کورولنی و صاعقه سنه طاقت کتوره مزسز شادروانی کوک یوزینه پر تاب ایتدیکنده باقغه جسارت ایده مزسز » دیدی . بن جانم بابا ! بز سیاح عالم و ندیم بی آدم ایز . باری بونی ده کورمش اولم » دیدیکده « امدی ، اوغلر قورقماک سهل آلا رقه ! »

دها وارکه فقرا ساکنند . بو واروشجق ایچره کوچوک بر میدان وار ، او میدانده بر آب حیات حوض شافی وار ، موصولقرندن جمله اهل صلات ابدست الوب عبادت یزدان ایدرلر . بو میدانده اون عدد دکانلر وار . کوچوک واروشک قپوسی دینده خندق کنارنده تخنه دن برلونجه کوشکی وار جمله آینده ورونده لر بو کوشکده آرام ایدرلر . بو دیندن وسائر سرحدلردن کلنلر جاهه بو قپودن ایچری واروشه کیرر ، غایت ایشک شاهرامدر . بو طشره کوچوک واروشک بر قپوسی دخی جنوبه آچیلیر . اسکله قپوسی برقات یا این دبرکدن متین قپودر . طونا کنارنده اسکله یه کیدن ایشک قپودر . بو قپودن طشره نهر کنارنده اون عدد قصاب دکانلری وار . بو قپودن آلارقه جه بر خندق دها وار ، اما آلاقدر . ایچندن نهر طونا جریان ایدوب بو خرق اوزره قازیقسلر ایله مبنی بر جسر متین وار ، بو جسرک قارشى طرفی طوبا ایچنده بر جزیره کبی در . بو جزیره جکده بر قاچ مخزن ، یکر می قدر ساز اورتولی اولر واردر بو جزیره ده بو عمارتلردن باشقه برشی اولمایوب جمله باغ وبانچه و مشبک بوستانلردر .

بواساغی بو بوک واروشک بر قپوسی دخی اوزیچه لی حاجی ابراهیم جامی آئنده کوچوک قپودر که جانب غربه طونایه آچیلیر . بورادن آت کیرسه آرابه کیره مزر . بو قپودن طشره واروش اولری یوقدر ، بو قپونک ایچ یوزنده یوقاری ایچ قلعه یه چرخ وزم برکلرله کیدن صو دولابنک کارخانه سی واردر . عبرت نما چرخ ماء استرغون . - آساغی بو بوک واروشک جانب غربیسی نهایتده کی کوچوک قپونک ایچ یوزنده بر کارخانه ما واردر . اوستی شیندیره نخته اورتولی قبه سی وار . قبه تخنه دن یاییلمش اولمله کشاده اولمق ایچون . اما تخنه قبه ده بر باجه دلیکی وار . استاد ذوفنون بو باجه ده حقا که عرض خدمت ایتمش . بو باجه دن آفتاب عالمتابک ضیاسی اوروب بو کارخانه ایچی برمنور میداندر . بو باجه آئنده باش آساغی نهر طونادن کله بر آب حیات حوض مدوری وار . بو حوض ایچره کونا کون مدور دولابلر وار ، جمله آلتلری اویله چرخ قالین میشه و بلوط و صنطه آغا جلرندن اولوب جمله طونا ایچنده در

واروش معمور و مزین اولوب بر قاریش ارض خالیه‌سی یوقدر . طونا
 کنارنده‌کی دیواری برالچاق خائط استواردر . اما غایت متین و مستحکم
 وانلی سدلی دیواردر ، بودیوارك طولی اوزنجه‌لی حاجی ابراهیم جامی
 یاننده‌کی بورون بدنن بو طونا کنارلی دیواریه یورویوب قبله طرفنده
 تا خندق ایلیجه‌سنه وارنجبه طولی کالی آتی یوز آدیمر . آتی عدد
 طایبه‌لی و اردر : هر طایبه سکر ، اوزر عدد بال ییمز طوپلری و جمله
 طونایه و قارشی طرفده طونا آشوری جیکرده ان قلعه‌سنه ناظر طوپلردر .
 بو دیوارك طونا کنارلی طشره‌سنده دیوار دینده کامل آتی یوز آدیم
 طولده برشراپا و یالین قات پلنغه دیواری واردرکه جمله قازیق‌لری سراپا
 طونا ایچنه قاقیلش میشه و پالاموط قازیق‌لریدرکه هر بری اوزر آرشون
 عالی و آدم کوده‌سی قدر قالین ستون منتهالدر . بوشرامپا و قلعه دیوارینه سپر
 اولمشدر . حین حربده طونا اوزرندن کیلرله دشمن کلسه غزات بوشرامپا و
 لرك آردینه کیروب جنك وجدال ایدرلر . بو طونا کناریه واروش خانه‌لرینك
 آراسنده برشراهی وار اصلا قلعه دیوارینه متصل برخانه یوقدر . بورالده
 دیده بانلرك قراوولخانه حجره‌لی واردر . ایلیجه قلعه‌سندن ینه قلعه دیواری
 اوزره بودین قپوسنه وارنجبه متین و طاش دیواردر ، جمله دورت یوز آدیمر بو
 حساب اوزره آشاغی حصارك جرمی جمله بیک آدیمر . اوچ قپودر : اول
 قبله‌یه ناظر بودین قپوسی ایکی قات حدید و متین قپولردر بودین قپوسنك
 اوکنده برقات دخی حصار بوله‌جکی وار قتیژه قلعه‌سی دولماسی کپی
 اون بش آدیم قالین ، دولمه دیوار وار . بو دیوارك ایچ یوزنده‌کی
 خندقده برکوچوك قبله ایلیجه وار . بودین ایلیجه‌لی کپی ایسی
 دکدر ، معتدلدر . جمیع غربا و خدام مقوله‌سی بو ایلیجه‌یه کیرلر بوندن
 باشقه طشره‌ده برقات اخندق دها وار ، بوخندقه نهر طونا کیروب اب براب
 اولور . بوخندق اوزره بودین قپوسی شرامپا و قپوسی اوکنده طونا طولش
 خندق اوزره بر خشب آصمه زنجیرلی جسر متین وار ، بو جسرک ایکی
 جاننده شاهی طوپلر وار . بو جسر دن طشره برشراپا ولی کوچوک واروش

ایله مشدر . محفلک کناره لرینه استاد خراطین کونا کون چشیر و سائره دن قورقونلوق روزنلر و قفسلر یاپدرمشدر که کوره نك عقلی درون قفسده دم بسته اولور . روزن زیبارنده اول قدر مشبك ، مرصع ، مصنع ، فصوصکاری یخجره قاپاقلر واردر که وصفنده جهان بی زباندیر . بو محفل دیوارنده بر کوچوک مجمره خانه طولابنك پرنج تنکه اوزره ذهب خالص طلا اولمش بر قیاسی واردر که پدریمز سرزر کران درگاه عالی درویش محمد ظلی نك کار قلمیدر . حتی کندی خطیله دولاب اوزره شو بیتی دخی یازمش :

حسنک اسبابی حفظ ایتمکه ای کهرتاب

اولدیله دیده لرم ایکی قاپاقلی دولاب

حتی پدریمز مرحوم آن صباوتمزده بزه بو استرغون غزاسنی و بوراده کی جا- معه یابدینی مصنع دولابی نقل ایدرلردی ، له الحمد کوزمزاله کوروب شاد اولدق . حتی بو جامع دفعه ثانیه اوله رق دشمن انه کچدیکی حالده صنعتنی سویدیکی اچون محراب و منبرینی بیقما مشدر . بو سلیمان خان محفلی اوزرینه دشمن دخی نمسه و مجار استاد کاملرینه ایکی عدد مصنع و کورمه کلایق قیو یاپدیرمش ایسه ده سلطان احمد زماننده یکی جامع ، قیو ایدمک اوزره کیلره یوکه نوب استانبوله کوندرلش و یولده دمیر قپوده کیلر غرق اولدیغیچون رینه و اراما مشدر . افواه ناسده سلطان احمد کی جامعک حرمی استرغون جامعک قپو سیدر دییه متواتر سده غلط اولوب حالایکی جامعک حرم قبله قپوسی ، که پرچ لخته تنکه اوزره کوموش کتابه لی وزرور یورایله مطلادر ، مرحوم و مغفورله پدریمزک کاریدر . کتابه عالیلرنده حلی خط ایله « بماعمله سرزر کران باب عالی درویش محمد اغای ظلی سنه ۱۰۱۱ » دییه تاریخیه مضبوطدر که پدریمز آناریدر . هر بار تماشا ایدوب روخه فاتحه تلاوت ایدر . یوقاری قاعده بو جامعدن باشقه شایان ذکر عمارت یوقدر .

استرغونک واروشی . — اولا اشاغی قلعه یوقاری حصارک جانب غریبسی ذیلنده نهر طونا کنارنده قصبه دن جانب شاهه طولایخجه یوقاری قلعه بی احاطه ایش و یوقاری قلعه قیاسی بو واروشی کوکسنه آلمشدر .

لعلکونلری او یله مصیقل و مجلا ایتمش که آشاغیده نماز قیلانلرک جمله اطوار و حرکاتی آینه مثال نمایاندر. قبه میناسی دخی یکپاره نحاس احمر کون ایله مینی برقه سر نکون در. ایچنه کیرن آدم حیران اولور. باقر طاس کبی اولوب ایچنده قابلامه آتون قاقیلی در. بوقه ده اولان مصنع شیلر هیچ برجامعه یوقدر، کنار قبانی کونا کون احجار واشیای ذی قیم ایله سوسلنمشدر. قبله طرفده صاقي مرمردن معمول برصدوقه وار. آنده اولان صنعت مرمر بری بی مورده کی آتسه شهرندن باشقه بریده کورمه دم. بو صدوقه نك اطرافنده اویولمش اولان کل، ریخان، سنبل و شقایق نعمانی لرك هر بری برر اثر سحر نشاندر. ینه مرمردن برشیشه صراحی ایچنده کونا کون شکوفه لر اویولمش و برصاقم اوزوم کوسترمش که کویاهان شیراسی طاملار. ینه قبه نك قبله سی خارچنده طشره دن تماش اولنور بر مرمر چناق ایچره ینه مرمردن اویولمش پنج پلاوی کوسترمش، پنج نك هر بردانه سی کویا روان پنجی کبی دانه دانه طور ویور، خدایه عیاندر که بوجامعه کی آثار عجیبه و غریبه بی رأی العین مشاهده و یقین حاصل ایلدی کمزدن بومرتبه بسط و تحریر ایلدک. حتی سایمان خان بوقاعه بی فتح ایلدکه جاهی دخی دیرلک حالنده تماشای بیوروب دیرلر که: آه بوقه کل اندامه معادل و مناسب و نظیره طرزنده بر محراب مصنع و بر منبر مصنع اولسه! بونطق دربار صادر اولنجه قوجه معمارسان سر بزمن ایدوب دیرکه: ان شاء الله پادشاهمک همت علیه سیله او یله بر محراب و منبر و محفل مؤذنان و کرسی و عظم ایدیم که سیاحان جهان کورمه مش اوله لر! . سلیمان خان استوانی بلغراد غزاسنه کیدوب کلنجه کورور که بر محراب و منبر یایلمش که دیلر ایله تعبیر اولونماز، هله قوجه سنان پادشاهلره مخصوص او یله بر محفل منیف یامش که مقدور بشر دکلدر. بو محفله بی ستون برزدبان عبرتمون انشا ایتمشدر که آدم اوزرینه باصمغه خوف ایدر، همان کوه بی ستون مانند بره مصنع طاش نردباندر که هر قدمه طاشلرینک بربر اوجلری جامع دیوارینه متصلدر، باصماق یرلری جمله معلق در. نردبانک جامع ایچی طرفه برده بر پارماقلق یامش که پک غریبدر، استاد حداد بونده ده ید طولاسنی عیان

ستایش جامع فزل المای استرغون. — بونک حسام قپوسنک اوزرنده برسرآمد بنامی وار. کامل یوزاون قدمه زردبانی بومارء عالی غایت مصنع، سنک بناء عثمانی اصولتجه یابلمش بر بانکخانه رعنادر. استاد مهندس بو مناره موزونی جامعدن آلارقه انشا ایتمش. زیرا حین محاصره طوب ایله بومناره منهدم اولورسه جامعک قبه نیکگون مرصعنه ضرر اصابت ایتسون ایچون بوکا مجبور اولمشدر. ایکی کره محاصره واستیلا بالارینه اوغرادینی حالده ینسه بوجامع کیرنلری مهوت حیرت ایدر. اولجه بوجامعک طشره حرمی ایکی قات ایکن طوب صدمه لرندن طشره حرمی برباد اولوب اهل قلعه ونفراتی ساکن اولور ایچ قاتنده کی کچوک حرم قابوب اطرافنده اولان قبه لری، طاق ورواق طمطراقی حالا طورور. اوله بر مصنع بوقلمون عبرت نمون هند فصوص کاریسی کبی دوشمنش فرشی وارکه هر طاشی یشم، برقانی، مرمر، صماقی وسائر اجار کونا کون ایله مجلا بر حرمدرکه مثلی یوق. قبله قپوسنک عتبه سفلیه سی اوکنده کی رخام انواع فصوص ایله محکوک سوسولنمش بر جامع بی نظیردر. عتبه علیسا وسفلامی زیر اندر زیر بورما قیویرمه مصنع و مجلا صماقی دره جکلردرکه هر بری برر خراج روم دکر. بو حرم قپوسی اوزره اولجه ناقوسخانه سی وارمش. بوقپونک عتبه سفلاسنک طشره ایکی جانبنده صماقی مرمردن قپونک صاغنده وصولنده برر ارسالان تصویرلری وار. بوجامعک روی دیوارلارنده، کوچه وبوجه لرنده اوقدر کونا کون تصاویر و تمائیل وارکه هر بری کویا ذی روحدر. بو حرم قپوسندن ایچری جامعک قبله قپوسی دخی حرم قپوسندن زیاده مصنع و مزیندر. بوقپوسی اوزرنده لاینجه خطوط یازلمشدر. بوقپودن محرابه کامل یوز آیاق اولوب عرضاً سکسان آیاقدر. بوجامعک جوانب اربعمه سی فرشدن تاقبه نیکگونی کناره لرینه وارنجه یه قدر جامعک ایچنده جمله روی دیوارلر سکز قطعه یکپاره سرآمد قیرمزی صماقی قاپلی دیوارلردر. امانه قدر واسع وعراض عالی بیجمه تخته صماقلر اولمق کرک. بوسکز عدد بیجمه تخته صماقلر جامعک دیوارنده طورور استاد حکاک مرمر بر بوسنک

طاييه دركه هر قاننده بال يميز طوبلرى وار. بو طاييه دن اشاغى باقمغه آدم جرات ايدمهز. بو طوبراق طاييه قربنده قلعه نك بر كوچوك قپوسى وار. اشاغى واروشه كيدر يولدر، ات كيدمهز، بنى آدم دخى بنى تاب و بنى مجال اينر. بش يوز قدمه طاش نردباندركه مجار ايشى در. عجله ايله اشاغى شهره اينوب چيقاجق شهباز بيكيتلر بو مرديونلى قپودن اينوب چيقارلر. بو قپويه قريب قلعه نك شمال كوشه سى اوچنده بر كوچوك قلعه سى اينچنده آنجق دزدار آغا و كمتخدا آغا، قلعه امامى، و قلعه مهترلى و آلاى بكى ساكن اولور. سائر اجنبى كيره مز. انجق طشره قلعه يه آچيلور بر كوچوك دمير قپوسى وار. قپو اوكنده بر آغزى قيريق عظيم مفرت بال يميز طوبى وار، حين محاصره ده طشره قلعه نك بيوك قپوسدن ايچرى كيرن دشمنلره بو طوبى آتوب يوقوش يوقارى يه كلن دشمنك جمله سنى خرده خاش ايدرلر. بو قپودن ايچرىسى حالا پاشا لرك سرايى دركه اينچنده شهيد ميدانى وار بو محله جهانمايه سراي بورونى تعبير ايدرلر. بو بورونده بر عظيم طاييه دها واردر كه سائر طاييه لردن عاليدر. بونده اولان طوبلر جملة

وسايمان خان تپه سنى دو كوب قوش قوندورماز، قرقر قاريش سر آمد طوبلدر. بو طاييه ايله پاشا سرايى ۸۵۹ نارينچنده ابوالفتح سلطان محمد خان ايله دو كوشوب بلغراد قلعه سنى ويردريمه ين ماتيشر قرالك اوغلى بنا ايتمشدر. لكن نچه كره صدماتدن منهدم اولغله مفيد و مختصر قالمشدر. تا اشاغى واروش ايله طشره واروشنك بناسى ايرشك بانكدر. پاشا سراينك جهانما كوشكارندن تا قومران قلعه سته قدر نيمه چاسارينك بناسيدر. بو پاشا سراينك طشره ديوارى ديبنده بر آب حيات چشمه وار تا اشاغى نهر طونادن اوچ مناره بوي يوكسك اوچله برابر قيا اوزره بو چشمه يه استاد كامل صنعت ايله صو چيقارمش كه عقللر حيران اولور. جمله صو يوللرى ديك يوقارى شادروان كى اشاغيدن يوقارى چيقميشدر. غرابت شونده كه بو صو همان چرچر دولابلر ايله چيقمقده در. بو چشمه نك يول آشورى قارشيسنده اون عدد طاش نردبان ايله چيقايير بر جامع واردر.

متین دیواردر. اوزرنده دندان و بدن، قله و طایبه یوقدر. بودیوار استعاری اولوب ایچنده نیجه خاندان جهانمالر وار. طوپخانه دخی بودیوار اوزره طولانی برپارماقلی طامدرکه ایچنده شمشعه پاش قیرمزی چوخه اورتولی نمسه، اسفاج و مجار طوپلری وار. هر بری بر روم خراجی دکر. طونه آشیری جیکر دلی سحر اسنه ولارا بایرلینه، لاکه طماغلرینه ناظر درلر. بو طوپخانه یه ناظر برصو قیوسی وار. کامل یوز قولاجدر. صوی نهر طونادن لغملرله کلیر. وقویودن آت قوشولو طولابلرله چکیلوب بعض خاندانه وقویو یاننده کی صوخزینه سنه کیدر. وبوقبه دن بای و کدا صو آلوب دفع عطش ایدرلر. طوپخانه التی، پاشاسرابی و سائر خاندانلرک آت لری صهرنج اولوب جمله سی دمیر قباقلیدر. بو یوقاری قلعه ده (۲۰۰) عدد فوقانی و تحتانی متین اولر واردر. لکن باغچلری یوقدر. قلعه نك شماله مكشوف بیوك برقیوسی وار. اوچ قات طولاشیق صوقاقلی متین و مستحکم دمیر قبودر. هر قپونك اره لری یوزر آدیدر. الك طیشارده كنك اوکنده کی خندقك قعر عظیمی اوزرنده آصمه دمیر زنجیرلی برکوپرسی وار. هر کیچه بکچیلر قالدیروپ طشر قپو اوکنه سپر ایدرلر. وبوقپونك اوکنده کی قله عظیمده اعیان و کبار برله شوب طاوله و شطرنج اویونلری بهانه سیله قلعه یی محافظه ایدرلر. بو قپودن ایجری حنظو آرابلر کیروب چیقارلر زیرا یوللری واسع و قالدیرم دوشه لیدر. وهر قپوده قالین زنجیرلر کر لیدر. بو قپولر آره سنده ایری صاحبه طوپلری دائراً مادار حاضر باشدر. وقپولر آره سنده کی کمرلر التده صفرلر اوزره قلعه نفراتی پرسالاح نوبت بکلرلر. روی دیواری جمله آلات سسالاح ایله مزیندر. بو قپودن طشره چیقیله حق یرده فاتح قلعه قوجه محمد پاشا قپونك صاغ طرفنده بر قوجه عظیم طایبه یایدیرمش که اوچ قات طوپ چکر، طوپلری جمله خندقک یمین و یساری ایچره ناظر در. اورتہ قات طوپلری جمله قارشی مزارلق حواله سنهدر، یوقاری قات طوپلری ایسه تبه دن حواله سنه متو. جهدر. بو قپودن ایجری تا غرب جهتندہ کی طوپراق طایبه یه وارنجه کامل بش یوز آدیدر، طوپراق طایبه دخی ایکی قات شدادی طاشدن نو بنا بر

استرغونلى بلاسنه اوغرايه سك ديرلر . مرحوم استرغونلى مصطفى بك زميله اردل غزاسنده ايكن يىدى يوز آتلى يىكىنلىرى وار ايدى . ا كثر ياسيدى احمد پاشا مرحومك يوزىنى اغاردان بو ، استرغون غازيلارى ايدى . بوسفر ينه صدر اعظمك استقباليه چيقدقلرنده كامل (۶۰۰۰) عدد قينالى آتلى طوغولغه وسرپناھلى مھيب وصالبتلى عسكركله الاى كوستردكارنده صدر اعظم بك حظ ايدوب كندليرينه بش كيسه الاى بخشى ويردى . حقا كه نامدار ، شمشيركار بيكىتلىر اولوب صاف نژاد ، صاحب خاندان حلیم و سلیم دلاورلردر . شرعشريفه بك مطيع و منقادلردر . هر نه ايشله سهر امر شرع رسول مین ايله ديرلر . (۳۰۰) آچه پايه سيله قضا اولوب شيخ الاسلامى نقيب الاشرافى و محتسب باشيسى واردر .

زمین و اشكال قلعه استرغون . — بودین قلعه سنك شمانده بر مرحله بعيد یرده اوج آسمانه سرچكمش و طونا كنارينه دوشمش بر طبعی تپه اوزره بادم شكندده يعنى آچه تخته سى كې قبله دن شماله طولايجه واقع اولمش بر قلعه اولوب بانيسى (قوجه لاصلو) در . بولوطار ايچنده بيض قوغو كې برج و بدنلرى ، دروازه ، قله ، و دیرسكلىرى آشكاردر . و بوكا اورته مجار قول الماسى ديرلر . و قره حصار ديوارى اوزره دائراً مادار كامل (۱۱۰۶) خطومه در . بو قلعه نك مشرق طرفنده دره آشیری بر حواله قيا واردر كه آدينه تپه دلن ديرلر . بو قيانك حواله سنى منع ايتك ايچون استاد مهندس قلعه نك (۵۰۰) آديم ديوارى قلعه نك ايچ يوزينه قابلومبغه آرقه سى كې اكرى بنا ايتمش . بو طرفه اولان ديوارلرى جمله الليشر آباق اكلى شادادى ريختيم و قالين اولوب بوديوار اوزره (۲۰۰) عدد بيان اصمه لرندن اورولمش اوج آدم بوينده طوب چيتلرى واردر . هر برينك ايچلرى خراسان ، كرچ و الچى ايله ريختيم اولمش و حمام قبه سى قدر يوجه تيلمشدر . بو چيتلر تپه دلن حواله سنه قارشو طوروب آره لرى كامل اللى پاره بال بيمز طوب ايله آراسته در . هر طوبك يانسده مهمات و لوازمى اماده و خداملرى اللرنده قتل ، بلارنده قايچ ايستاده در . قلعه نك طونه جاني اوج مناره بوي يالچين قيا اوزره سد

بر سد سدید و انتهای سر حد در که حالا بوندن ایلری سرحد قلعه من یوقدر
 استرغون بکینک خاصی (۲۱۰۰۰۰) آخه در، زعامتی ۱۳ تیماری ۲۱۴ در.
 آلا ی بکیسی، چری باشیسی، یوزباشیسی، عسکر سوروجیسی، چته جیسی
 پتوره جیلری وار. پاشاسنک بوجه عدالت آنجق التی بیگ غروشی اولور.
 آتی عدد قلعه دزدار اغاری واردر: بیوک دزدار اغا یوقاری ایچ قلعه یه
 حاکمدر، آشاغی بیوک واروش دزداری، بوله حصار دزداری، تپه دن
 قلعه‌سی دزداری، باروت خانه قلعه‌سی دزداری، طونا نهری آشوری جکر
 دن قلعه‌سی دزداری، بونلر هپ یوقاری قلعه دزدارینه تابع عنقا آغالردر
 باش دزدار آستانه طرفدن ویکچری اوچاغی چوربا جیلرندن وچاوشلرندن
 دزدار اغا اولوب کلیر محشم میدان صساحی آغالدر. یکر می قدرده
 قلعه اغاری واردر: صاغ قول اغاسی، صول قول اغاسی، کوکلی اغاسی،
 عربستان اغاسی، مارتولسان اغاسی، بتلی اغاسی، معزولجان اغاسی، طونا
 قپودانی اغاسی، طویچی اغاسی، جبه‌چی اغاسی، قومباراجیلر اغاسی، معمار
 اغاسی، معتمد اغاسی، بنسدر اغاسی، خراج امینی اغاسی، باجدار اغاسی
 وار. دردولندن دائماً اوچ اوطه یکیچری اغاسی، طویچی باشی وجبه باشی،
 چاوش ویکچری افندیسی واردر. بونلر جمله ایچ قلعه‌ده پاشاسرائی و دزدار
 سرائی قوربنده ساکنلردر. بونلر هپ قلعه مستحق نظریدر. قلعه دن بریره
 آیرمازلر. قپودان عسکری، مارتولسان، چته جیان، پتوره جیان چته یه کیدوب
 باش و دل کیتیمکه مأموردلر. جمله‌سی غایت کزیده و بهادر عسکر اولوب
 دردر بشرچتال اتلرله سیکردوب کیتدکلرنده هر برینک انده، بلنده، یکینده
 یقاسنده و اتلرینک اکر قاشلرنده و ترکیلرنده بشر التیشر چرخلی قره بنا
 توفسکلری وار جمله اثوابلری مجار کبدر. کودری طولمه کیرلر. کورن
 کندیلرینی مجار ظن ایدر. هپسی مجار جهینی فصیح و بلیغ سویلرلر. حتی
 بولسان ایله تا آلمان ولایتنه کیدوب اسیر آلهرق کلیرلر. بودینیلر استرغون
 غازیلرینه معادل اولمازلر. بتون مجارستان و المانده برتاتار عسکرندن برده
 بو، استرغون قومندن قورقارلر. حتی ایکی مجار بربرینه بد دعا ایتسه لر

وعدله عسکری جنکه تشویق ایدردی . وقت سجرده غزات الله الله دینه دال تیغ عربان بری برلی آردلندن کسبیله یوب آن واحده ابتدا یکچیری یارغی قلعه‌نک دیواری اوزره دیکلوب آردنجه وزیر اعظم عسکری کلوب آلی آلی غزات اوشوشه‌رک قلعه‌نک جمله دندان بدن وطایبه لرینی ضبط ایدوب دشمنک متریسلری ایچنه کیره‌رک آدلیر . دشمن بو حال کوروب ایچ حصاره قاچدی . عسکر انلردن برچوقلرینی دندان تیغدن کچیروب طیش حصاری آدلیر . اول کیجه یکریمی بیگ‌عده غزانه جبه‌خانه دن سلاحلر ویریلوب « علی الصباح ایچ قلعه‌یه یورویبیشدر ! » دینه تنبیه‌وتأکیدلر ایلدیلر . دشمن بو حالدن خبردار اولوب یکچیری قولندن الامان والامان دیره‌رک فریادکار ونالان اولوب قلعه‌نک برج وبارولری اوزره بیاض ویره یاراقلری دیکلیدی . یکچیری اوجاغندن زغرجه‌باننی آلتی اوطنه یکچیری قلعه‌یه کوروب جمله جبه و خزینه‌یی مه‌رلیه‌رک اول کون جمله کفار بی سلاح قارشیی جکر دلنه کچوب جیکرلری خون اوله‌رق او یواره عازم اولدیلر . اول آن (بوچقایی) یوز بیگ عسکرلیه سرخوش ابراهیم پاشا ایله معاقومران ، یانیق و بیج طرفلرینی نهب وغارت و آلان تالان ایتمکک سردار معظمدن مأذون اولوب انلر روان اولمقدله اولسون ، بری طرفده سردار قلعه‌فتیحی ، ژده‌سنی اول آن سلطان احمد خانه اعلام ایتمکک اولاقلر کوندروب دریامثال عسکری قلعه‌یه اوشوروب تعمیر و ترمیم ایله ینه (۱۰۱۴) تاریخنده سلطان احمد عصرنده محمد پاشا ایله فی ۳۰ جمادی الاولی اتین کونی فتح اولدی . بو فتحک وصفی کندی کندیمه یازمایوب مرحوم ومغفور پدرمزدن نقیر وقطمیر استماع ایتمشدم . زیرا انلر بو عزاده مجاهد فی سبیل الله ایدیلر ، دین یولنده سلطان سلیماندن بری هیچ بر غزادن کیری قالماش و بکاده کیری قالمامی تنبیه و وصیت ایلدی . شمدی حقیر بو ۱۰۷۳ تاریخنده استرغون قلعه‌سنی کوردیکمز اوزره یازاجم :

قلعه‌نک حاکمیری . — بودین ایالنده باشقه‌جه سنجاچ بکی تختیدر . لکن نجه کره میز میرانلره صدقه اولمشدر . زیرا بودین قلعه‌سنک اوکنده

بر قسم عسکرله اورایه کیدر و محمد پاشانک معیندن عسکرک بر چوغنی اکیلیر
ینه متوکلاً علی الله استرغون قلعه‌سی محاصره ایدوب اونیدی کون دوکر،
برج و بدنلرینی خاکله یکسان ایدر. لیکن طونانک قارشی جکر دلن قلعه‌سی
دینه دشمن یتش قات جنود ایله یدی قات طابور عظیملر قازوب دایما
کیلرله تازه، تازه عسکری قلعه‌یه امداد کوندرمکه محمد پاشا هر نه قدر هجوم
ایتدیریرسه دشمن قارشولایوب سردن کچدیلمی دوندیریرلردی. بویله
یدی آی صاواش اولوب ایام شتا کلنجه غزات مسلمین بی فتح عودت ایدوب
بودینه کلدکده یکچیری اغاسی اولان نقاش پاشای بی عارک متریه کیرمیوب
یکچیریلمی ضبط ایتدیکنی عرض ایدرک باغراده کلدی. اول به‌ارده
(۱۰۱۴) تاریخنده ینه استرغون قلعه‌سی اوزره یورویوب اولا اطرافنده
بولسان نیجه قلعه‌لری غارات ایدرک غزاتی او بولوق ایله استرغون قلعه‌سی
اوزره سوردی. اولا صولاق علی اغا نامنده بر دور اندیش اغایی ایلیچیلکله
قلعه قبودانه کوندروب «سن که مقلوش قبودان سک سکا بوقلعه‌ی اہ اماتی
ویرمش ایدم. ینه بکا ویره سک والا زور بازوی عسکرله آلوب سنی عبرت
عالم ایدرم» دیو نامه‌سی او قوندوقده مقلوش «بیلدیکندن قالماسون» دیه
ایلیچی بی قوغار. سردار معظم صوچ بزدن کیتدی دیه تپه‌دلن نام موقعده
اوچ عدد طابیه و ماهاناد بایرنده اوچ سد متین سپرلر ایدوب اونیدی یردن
بالیز طوبولرله قلعه‌ی اون کیجه دوکوب حائلر اوزرنده یوللا پیدا اولنجه
یورویوش تنبیه اولندی. وقت سحرده عسکر کلبانک محمدی چکوب یورویلر
وقلعه‌یه عروج ایدرک یرلرده صعب و چپاریز لغملر نیجه کونه حیلله‌لی
آتش فشانقلر اولمغه غزات مسلمینک سردن کچدیلمی سردن کچدیلمی. اما
قلعه‌یه دخول ایدرمیوب ایکی بیکنن زیاده غازیلر اوراده شهد شهادتی نوش
ایدوب قالمغه درحال نعللری جمله طشره چیقاروب بوبلادن عسکره اصلا
برفتورکلمه‌رک ینه یکدیلمی جنکه ترغیب ایدرلردی. طرفنجی حسن پاشا قورنداشی
یکچیری اغاسی اولمغه آنک ایله یکچیری و سپاه او جاقلر ینه اوزر کیسه
وسائر او جاقلره بشر کیسه احسان ایله دلدار و دنلوازلق ایدوب کونا کون

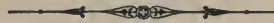

رکاب هایونه یوز سوردکده دندان بدن اوزرینه بیاض امان بایراقلری
 چکیلوب محرمک (۲۵) نجی کونی استرغون قلعه‌سی امان ایله فتح ایدیلهرک
 ضمیمه ملک اسلام اولدی . بعده سایان خان بو قلعه حکومتی یحیی پاشازاده
 محمد پاشایه ویروب قلعه مرمانی ایچون اوچیوز کیسه ودرون حصارده یدی
 بیک قول ویکرمی بیک محافظه‌جی عسکر براقوب کندولری طاطا ، پاپا ،
 استولنی بلغراد قلعه‌لرینی فتحه کیتدیبار . سلیمان خاندن صوکره دشمن داٹما
 بو استرغون اوزرینه کلوب خائب وخاسر کیدردی . سلطان مراد ثالث
 عصرنده یدی قرال استرغونی یتش کون دوکوب برطاشنه بیک طاش
 اوردیلهر آلامادیلر . فاتح ین سنان پاشا ایکنجی وزیرک مقامی ودریا مثال
 عسکر ایله استرغون آلتنده کیلره برق خاطف کبی یتشوب برکون متادیاً
 قیره‌رق (۳۰۰۰) اسیر وبر چوق مال غنائم آلدی . صوکره اردلیله
 طمشواری محاصره ایلدیلهر . جعفر پاشا تخلیص ایتدیکی سنه‌ده نمچه فرجه
 بولوب ینه آلمان عسکر ایله استرغون آلتنه کلوب محافظه‌ده بولان عثمان پاشا
 وتیریاکی حسن پاشا ، سردار سنان پاشا زاده جمله فرار ایدوب نیجه
 وزرا ویرمیران شربت شهادتی نوش ایلدیلهر . بونلردن نیجه‌لری ده بوزولوب
 بودینده قرار قیلدیلهر . اما طوبال محمد پاشا استرغون قلعه‌سنه کیروب محصور
 اولدی وکامل یدی آی حرب وقتال ایلدی . اخرکار برطرفدن قلعه‌یه امداد
 کلدیکندن قحط وغلا اولوب صدمات طوپدن اهالی قلعه‌ده محمد پاشا اوزرینه
 غلوعام ایدوب بیچاره محمد پاشا استرغون قلعه‌سنی یوز بیک تردایله مقلوش
 نام سرکرده‌یه امانه تسامیم ایدوب کندیمی غزاتیله بالسلامه بودینه کلهرک
 حائنی در دولته عرض ایلدی . سلطان محمد خان ثالث کندیلره بدرلو عتاب
 ایتیهوب بو انهمزای تقدیره حواله ایلدی . کامل اون سنه بوقلعه دشمنده
 قالب آخر ۱۰۱۳ سنه‌سنده سلطان احمد خان صدر اعظمانی قوجه طویل
 لالا محمد پاشایه ویروب «استرغون قلعه‌سنی دشمنه نیجه ویردک ایسه اوپله
 آل یوقسه سن بیلیرسک» دیبه امر ایدر . اوده دریا مثال عسکرله کیدوب
 بودین آلتنه وارنجه اناطولیده جلالی ادبسنلری باش کوستره رک نصوح پاشا

حصار استواردر. دائرآ مدار جرمی بیک آدیم اولوب خندقی ده طوبراقدن کسمه عمیق و عریضدر. ایکی قپوسی وار: باب کبیری جنرب طرفنه مکشوفدر کوچوک قپوسی جانب شماله مفتوحدر. خندق اوزره جسرلری خشب اولدیغندن هر کیجه پاسانلری قالدیروب سدايدرلر. درون حصارده یوزقدر نخته اورتولی نفرات اولری وار. اما غایت طاراجقدر. سلیمان خانک بر جامی وار. حمامی یوق. هنوز کورجی محمد پاشا بر نو بنا خان رعنا بنا ایتمکه مباشرت ایتدی. خان قربنده بش عدد دکانی، دزداری، استرغون قاضیسنندن ناچی، جمله ایکی یوز غازی نفراتی وار. بودین ایله استرغون قلعه لری آراسنده بر جای بی اماندر. بانچه لری بی حساب اولوب مشبک بوسه تانلرنده لاخته سی او قدر چوق و او قدر بیسوک اولورکه کویا هر بری بر میرمیران طاویلدر. بوسه لیلر بولاخته بی کوروب «اه جانوم دینوم ایمانوم قابوصقه!» دیدیلر. لاخته بودینه بوقزیل حصاردن کیدر. زیرا بوشناقلر لاخته ایله قراه چور. باسنی کچی سوتی شور تقاسنی پک سورلر. بورادن قانقه جغمز ائناسنده بودین طرفندن خصم محمد پاشا، اوخری پاشامی سفر پاشا و آنتی او طه قپو قولیله یکچیریلره سردار زغرچی باشی ابراهیم اغا اون بیک عسکرله کلوب استرغون آئنده طونا اوزره علی الفور جسر یاغمه امر پادشاهیلر کتیردیلر. اورادن قالقوب ۶ ساعتده (استرغون قلعه سی) نه کلدک.

استرغون قلعه سی. — بانسی قوجه مجار لاصلودر. صوکره نیچدن نیجه یه کچوب بر زمان آلمان قراللری، بر زمان اردل قراللری، بر زمان ده قورص مجار واورته مجار النده قالوب بعده انکروس قرالی لاووش قرالک النه کیردی. بوراده ملت مسیحیه ده استانبول بطریقندن صوکره اوچنچی صاییلان (ایرشک) اوتوروردی. بودین فتحندن صوکره سلیمان خان (۹۵۰) محرمنک بشنچی کونی دریا مثال عسکر ایله صحرای استرغونی طولدوردی. اوکیجه جنکه آماده اوله رق عسکر مرتیسه کیروب علی الصباح کلبانک محمدی چکیلوب قلعه دوکولمکه باشلادی. بفضل اه یدی کون دوکولدکن صوکره حصاړک طاقت ولیاقتی قالمایوب درون قلعه ده بولنان ایرشک دخی

اولمئدی . همان برکون صدر اعظم دور اندیش امور دیده ایش کورمش
 اختیاری نه‌اینجه جمع ایدوب مشاوره ایتدکارنده جمله بودین غازیلری
 دیدیلرکه : واه دولتی وزیر ! کل آسوزوموز دیکله . برفاچ بیلدیر دشمن
 یانق قلعه‌سنی اول قدرمتین ومستحکم ایتدی‌که، سائر قلعه‌لردن دوت یوز پاره
 طوب و نیچه تفکیکلرندن یکریمی بیک نفر قلعه‌یه قویوب نیجه حمله کارلقملر
 ایلدی . بوندن باشقه سز درسعادتله ادرنه‌دن اوچ آیده بودینه کلنجه دشمن
 یانیق آلتنده یدی‌یرده طابورعظیملر ایدوب ایکی‌کره یوزبیک آدم‌طوبلادی .
 همان موافق اولدرکه ینه‌یانیق صداسیله بو بودیندن قالقوب استرغون صحراسنده
 مکک ایده‌لم . برکون برکیجه‌ده جسر لر یابوب جمله‌عسکرله اویواری اوروب
 ابتدا غزاکز اولمقله ان شاء الله سهوانله فتح ایدوب سوکره قلعه‌ یانیه
 کید‌لم . طوغربجه یانیه کیدرسه‌کز عسکری آتسه یاقارسکز و خائب و خاسر
 بری یاقیه چیقارسکز . همان مشاوره‌ده رأی احسن بودر . « فالحه تلاوت
 اولنه‌رق بو رأی قبول اولنوب نفیر رحلتلر چاندی .

۱۰۷۳ ذی‌الحجه‌سنک اون بشنده بودین آلتندن اویوار

غزاسنه کیتدی‌کمز

ابتدا سیاوش پاشا قرنداشی صاری حسین پاشا بودین وزیر ی اولمغله
 یکریمی بیک کزیده عسکر ایله طلیعه‌ عسکر اولوب قبلان پاشا ، قاضی زاده
 ابراهیم پاشا ، سهراب محمد پاشا جمله قرق بیک عسکر ایله قالقوب بودیندن
 جانب شماله (۴) ساعتده (قیزل حصار) پالاقه‌سنه کلدک .

قیزیل حصار پالاقه‌سی . — ۹۵۰ تاریخنده لالا مصطفی پاشا بناسیدر .
 عثمانلی قورقوسندن طاغلا ایلچنده بنا ایتملردی . حالا بر پشته اوزره اثر
 عالیلری ظاهر و باهردر . اما استرغون یولنه مخالف اولمغله لالا پاشا اولقاعه‌یی
 بو چنزارده انشا ایله‌مش حقا که محانده‌در . چار کوشه اوچ چیفت پالاقه

اما خانه دخى محتاج دكلردر . اهاالىسى مسافرى خانلره قوندورمايوب خانلرنده قوناق ايدوب قونوقلرلر . سفره بى امتنانى ميدانده بر آلاى غازيلردر اللى قدر دكانلرى وار هر متاع بولنور بولنر چارشى يه محتاج دكلردر . لوا . زملىنى قارشى بوديندن آليرلر . غايت الغايه محصولدار وچمنزار زمينده واقع اولمغله غنيمت شهردر . كر چه باغى و بانچه سى بوقدر ، اما بغدايى ، شـعـيرى وسائر بقولى چوقدر . حتى صحرالرنده طاغلر كچى يىغىلى علف و كياهى عسكـر اسلام طوبلادى . قطعه ايجره عظيم غلال انبارلرنده مالامال ذخائر و مهمات وار . جمله شهراهلرى غايت واسع اولوب ايكى طرفى ايرى طاشلر ايله مبنى قالديرملردر . زيرا وقت شاده چامورى چوق اولور .

پشته نك حاكملى . — قانون سليمان خان اوزره بودينك مال دفترارى بر طوغلى امرا پايه سيله بوقامده ساكن اولور . اوچ يوز قدر عسكـره مالك اولور زيرا دست حكومتنده بو ايالت بودين ايجره چوق خراج مقاطقلر واردر . آنلردن مال پادشاهى يى تحصيل ايجون اوچدورت يوز تحصيلدار و يارار نامدار ، دیندار خدمتكارلر بسلر . بودين منلاسى طرفدن ناىبى وار ، بر حاكمى ده دزدار اگادر . جمله يكرمى عدد اغالقدر كه صاغ وصول قول ، عربستان ، كوكلى ، معزولجيان ، مارنولوسان ، طوبيجيان ، جبه جيان و نيجه كونه اوجاقى اغالى واردر . اما قپو قولى اغالى بوقدر لکن معزولجياندرلر بلاقيد ولاوظيفه ايكى بيك قدر غازيلر بوديارده چته و پتوره يه كيدوب كچنيرلر . اهاالىسى جمله غريب دوستلردر . شو عسكـر از دحامنده نعمتلر يى يوب احسانلر يى آلدق و كامل بر هفته ذوق و شوقلر ايلدك . اما غربت بونده كه بوشهرك باغلى قازشى بودين طرفنده كيله سحر اسنده در . مزارستانلرى دخى جمله بودين طرفنده و كل بابا سمتنده در . اسكيدن بوشهرلك مزارستانى اورالرده ايمش .
صدده كله لم :

چونكه صدر اعظم كوپريلو زاده فاضل احمد پاشا قلعه بودين آلتنده عسكـر اسلام جمع اولسون ايجون كامل بر هفته نقاعد ايلدى ، اول قدر عسكـر جمع اولدى كه كيله سحر اسى طولدقن صوكره طاغ و باغلردخى بنى آدم درياسى

پشتہ قلعہ سنک اشکال وزمینی . -- پشتہ یالکز یالین قات خاٹدر .
 اما غایت متانت اوزرہ مہنی در . نہر طونا کناری بش یوز خطوہ در . جملہ بش
 عدد سد اسکندر وار طوپلری طونایہ ناظر عظیم طابیہ لردر . اما بو نہر
 طونا کنارندہ اولان طابیہ لرک بعضیسی آراسندہ جاجا طوماہ ریختیم پالانقہ
 دیواردر . بوقلہ نک قرہ طرفی اوچ کوشہ در . جملہ اون ایکی عدد قوی قہ لردر
 ہر بر قلہ دہ بشر آلتیشر عدد قولومبورنہ وشاہی ضربزن طوپلری وار .
 وقہ لرک اوستلری تختہ شیندیرہ اورتولی عالمی قہ لردر بر قہ دن بر قہ یہ
 وارنجہ الیشر عدد بدنز ، ہر بدن ایکشر آدمدر . بوقلہ نک چار کوشہ
 کرداری (۱۷۰۰) خطوہ در . جملہ آلتی قودر ، مغرب جانبہ ناظر ہم کو پرو
 باشنہ ، ہم واج قلعہ سی طرفہ آچیلور قبولردر . اما واج قبوسی بدرستی شمال
 جانبہ مفتوحدر . خطوان قبوسی مشرق جانبہ منظوردر . صولوق قبوسی
 جانب شرقن سہل قبلیہ میال آچیلیر باب کیردر . سائر کوچوک قبولری طونا
 کنارینہ آچیلیر وبر طرفہ اصلا خندق یوقدر . بعض زمان نہر طونا طغیان
 ایلہ کلسہ قلعہ دیوارلری دوکر خندقہ احتیاجی یوقدر . اما قرہ طرفدن
 طوپراقدن کسمہ آچاق خندق واردر ، اما غایت واسعدر حتی اسکیدن نہر
 طونا طولاشیرمش حالا علامتلی اشکاردر . بوقرہ طرفندہ اصلا حوالہ سی
 یوق . جانب جنوبدہ نہر طونا آشوری کرزالیاس طانغی غایہ الغایہ حوالہ در
 قلعہ ایچندہ طوپ کوللہ سی قاز ، طاووق کزدیرمز .

پشتہ قلعہ سنک عمارتلی . -- اون بر عدد محرابدر ، بشی جامع ، ماعداسی
 محلہ مسجدلری در . جملہ اون بر محلہ در : اولامہ پاشا ، یسی ، خطوان ، صولوق
 دفتردار محلہ لربدر . جملہ بیک عدد کارکیر بنا شیندیرہ تختہ اورتولی تختانی
 وفوقانی واسع اولردر . جملہ ایکی عدد مدرسہ در اما طلبہ سی آزدر . جملہ
 اوچ عدد مکتب صبیان و جملہ ایکی عدد تکیہ درویشاندر . اما بودیندہ دینی
 مولویخانہ تکیہ سی یوقدر . ایکی عدد حمامی وارسدہ حمامہ احتیاجلری یوقدر ،
 شناسی شدید اولقلہ جملہ اولرندہ صوبالری واردر حمام کبی ایصنمش اولردر .
 ہر صوبالری یانندہ بر غسلخانہ مقرردر . جملہ ایکی عدد مسافر خانہ لری واردر

جمع ایدوب قلعه پشته یه بودینده کی سبکان باشی اوج او طه یکی چری ایله کیروب وهر مهمات ولوازمی کوروب جنکه آماده طور دیرلر . حکمت خدا برکون نهر طونا اوزره عظیم صالدر کوروب طونا جسری قوروب ایرتسی کونی دشمن پشته قلعه سی محاصره یه باشلا یوب قرق عدد بال بیزلر ایله یدی بردن کوز آچدیرمایوب دوکرلر . اول کون اولامه پاشا بودیندن کیرلرله پشته قلعه سنک امدادینه کیدوب قلعه نك طوب ایله منهدم اولان یرلردن اولامه پاشا عسکر ایله دشمنه شبخون ایدوب دشمنی مترسلرنده ایله قیرارکه بقیه السیوف اولانلر کوچ ایله طابورلرینه واریرلر . بو قدر جبه خانه و بو قدر مال فراوان و قرق عدد بال بیزی جمله آن واحده قلعه یه چکوب دشمنلرک مترسلرنده برشی قالمز . هان اولامه پاشا قلعه سنک منهدم اولان یرلرینی شرمپا وور یختملر ایله طولدوروب ایچ یوزلرینه عظیم خندقلر قازوب ینه جنکه آماده طور ورلر . هان دشمن ینه وار قوقی بازویه و یروب جمله سی مترسلر سوروب کوررلرکه مترسلر لب بر لب طولمش . تورک جمله جبه خانه و طوپلری آلمش . هان قره هر سگ «های قراله نه جواب ویریم؟» دینه ینه جدا اهتمام ایدوب اظهر من الشمس مترسه کیدرلرکن قارشی بودین قلعه سنندن و پشته قلعه سنندن بیک بش یوز پاره طوپه آتش ایدوب جمیع دشمنی طوب کولله لریله قیروب یکریمی بیک مقداری دار البوار اولوب حکمت خدا اول محله بر طوب کولله سی قره هر سگ نام پلیدک کله سی ایکی پاره ایدوب نیران سعیره کیتدکده جمله دشمنک اولوسی دیر یسنه ینوب قرارلری فراره بدل اولنجه هار جمله پشته ، بودین غازیلی عقیده دوشوب تانوغراد ، لو ، نتره ، او یوار قلعه لری ینه وارنجه قیره ، قیره اول قدر غنایم فراوان ایله جمله غازیان مغتم اولوب سالمین و غامین پشته قلعه سنه کلیرلر . عسکر اسلامک بر قسمی دخی شالمده دکر من دره سی ، خطوان ، هولوق ، بویاق ، سیجان ، کرمات ، فلک ، سمندیره واکری قلعه لری جانبلی ینه فرار ایدنلری ده قیره قیره یدی کونده طقوز بیک عدد اسیر در زنجیر و بو قدر مال و غنایمله غزات سیر اولوب قلعه پشته یه آلا ی عظیملر ایله کلوب شادمانلقلر اولور . حمد خدا اول زماندن بری پشته قلعه سی امن و امانده در دینه اختیارلر نقل ایتدیلر .

پاره کمی وارد که کلوب کچی کبیلر کلدکجه آچیلوب قاپانور. بو کو پرو نونک خده تنه مؤکل کامل اوچ بوز عدد نکهبان واردر. لکن بو جسر کبیلرینی اوتوز عدد بودین قوی قورومغه، مأمورد. قرق عدد پشته قولاری دخی آریجه، قورومغه مأمورد لر. بعض دفعه قلعه قومراندن دشمن حیله کار عظیم کوتوک ودرخت منتهالری بری برلرینه باغلا یوب طونایه بودرختلری صالما ایدنجه اوتدن بریدن برچوق مال چار یوب ینه اوکون قاچار لر. بو کو پرو مه ماتنک یاریسی بودینی یاریسی پشته لی وقفندندر. یاز وقیش بو جسر باشنده طوروب کلوب کچندن باج آلیر لر. شدت وشتا و فرت اوزره اولوب طونا نهری طوکارسه کو پرویه حاجت قالمیوب نهر طونا اون، اون بش قاریش قار طوتار و طونا اوزری اعلا شهراه اولوب نیجه یوز بیك آراهه قیزا قار طونا اوزره کیدر کایر. اول زمان باج آلتماز، اوچ درت آی طونا نهری بوز طونار. اول زمان جسر کبیلری بر طرفه چکر لر اول بهارده ینه قورار لر. بو جسر باشنده متین (پشته قلعه سی) واردر.

پشته قلعه سی. — نهر طونانک جانب غریبسنده قلعه بودین وار. جسر ی بری باشنده کی ده پشته قلعه دانشینی اولوب شمال، شرق و قبله طرفلری جمله پشته صحرالری و حکمت هامونلریدر. تا اوبر اوجی خطلوان قلعه سنه بر اوجی صوانوق قلعه سنه، غرب طرفی سکه دین قلعه سنه واروب تیسنه نهری کنار لرینه وارنجه کوی کوی اوستنه قلعه قلعه مشاع و معمور پشته صحرالریدر که طولاً و عرضاً اوز مرحله یرلردر. سلیمان خان بو ملکه مالک اولنجه انکروس قرالی فردیناند قراله داغ درون اولوب آخر کار فردیناند ریم پاپا، اسفاج چه، له، قورول، طوت، اسلاوون، دانسقه، دایمارقه، قالونیه، هولانندیه آقونیه، ازابولیه و غالیه قرالریله سائر ملت مسیحیه منسوبلرندن ایکی یوز بیك عسکر جمع ایدر. یالکز فرانسه قرالی امداد ویرمه یوب خبر دخی کوندرمز. زیرا عثمانلی به طایانه رق اسپانیه قرالغنی ایستردی. بو قدر عسکره قره هر سبک نام شخصی سردار ایدوب ۹۴۹ تاریخنده بو قلعه پشته اوزره چاپور لشکری کله ده ایدی. بری طرفده بودین وزیر ی دخی جمله عسکر اسلامی

عثمانی عسکرینک قوندیغی کیله سحراسنی تماشایا ایتدم . العظمة لله او سحرای بی پایان چتر ملمع وسرا پرده ، اوطاغ ، خیمه و خزرکاه ایله بر سحرای چمن زار وار مزین اولوب بنی آدم ودواب ایله سیم سیلمه اولمش !! . بو سحرایه کیله تسمیه سنک سببی اولدوکه: بودین اها لیبی اراسنده ضرب مثلدر ، بو ایالتده کی سحرای آدم دریاسی اولوب کیله کبی طولارسه اول عسکره مقاومت اولماز . سحرای طولمازسه اول عسکره مقاومت ممکن در . ایشته بوکا مبنی بورایه کیله سحراسی دیمشدر . بوسنه او کیله سحراسی آدمله طولدقدن باشقه جنوب و قبله سی طرفنده طاغیر و باغیر ایچره سیواس وزیر ی خسته کنگان پاشا، مرعش وزیر ی سهراب محمد پاشا و چاطره پاطره زاده علی پاشا و جان ارسلان پاشا ، قورد پاشا بزم افندمن قاضی زاده ابراهیم پاشا و نیچه میر میرانلر و سائر امرا بو سحراده برتن کتیر خیمه جک قوراجق یر بولما یوب برچوق عسکر لر ایله کیله سحراسی خارچنده کی طاغ و باغیر ایچره مکک ایدوب جوانب اربعلرینه قرا اول تعیین ایلدیلر . تا بومرتبه عسکر اسلامک کثرت و وفرتی وار ایدی ، زاده اتمالی الحاصل بومرتبه جهانما برقلعه کرزالیا سدرکه جمیع بودینک نفر جکاهی در زیرا بوکوه سر بلندک دامنده نیچه بیک عدد مسیره باغیر و نیچه آب حیات مثال قویولر واردر . بوقلعه ده کی جامع جنبنده کرزالیا س عازی بی زیارت ایدوب روح شریفلری ایچ-ون بریس تلاوت ایدرک استمداد ایلدم . آستانه سی دیوارینه یازدیغم بیت :

مجاهد فی سبیل اه ایدی هر دمده کرزالیا س

آلک رویانه اولسون بزه یار خضر الیا س

- بوقلعه بی سیرو تماشا ایلدکن صوکره تپه اشاغی دباغخانه واروشی ایچندن کچوب طونه نهری کنارینه کلام . وغریب و عجیب اولان کوپودن کچدم .
- کوپرو . — بودین قلعه سنک علی پاشا طایبه سی اوکنده طونا نهری اوزره کامل یتش پاره طاوولومباز کیلر اوزره اوزون دیرکلر ایله بنا ایدلمش اوزون بر کوپرو اولوب طاوولومباز کیلر بری برینه زنجیر لر ایله باغلی . اورتاسنده درت

بارودینک سرکشلکندن بر قاج کره بوباروت خانه طوتوشوب خراب اولمشدر .
 اما وقت شتا وایام بهارده ایشلر ، باروتلری قلعده مخزن ایدرلر . بو قلعه
 خارچنده ینه ایلیجه صویندن اون عدد اون دکر منلری واردر .

قرال اشتوان یاخود کرز الیاس قلعه‌سی . — قرال اشتوان زمانده
 فرنکستاندن (کرانیوس) ادلی بر پاپس بودینه مجار قومنی دین عیسویده
 تقویه ایتمک ایچون کلش . بر اولدکده کندوسنی بر ایلیجه یانه دفن ایدوب
 اوزرینه‌ده (قنادین) ادلی بر معبد یاپارلر . صوکره کرز الیاس بوراده
 شهیداً وفات ایدنجیه بوده تورکک بر اولیاسیدر دییه محبه بورایه دفن
 ایله مشلردر . حالا آنکچون السنده کرز الیاس طانغی نامیله مشهور
 بر پشته اعلادر . لکن بودین نیجه کره محاصره و مشاجزه چکمکله بو طانغ
 باشنده کی مناستر ، تکیه و قلعهدن علامت قالمایوب انجقه کرز الیاس ایله پاپس
 و بر قرال ادهنک بی سنک مزار یرلری آشکار قالبوب بعدالفتح بودین ، فرمان
 سلیمان خان ایله ۹۴۸ تاریخنده کرز الیاس پلانقه‌سی بنا ایدلمشدر . اوج آسمانه
 سر چکمش بریالچین قیا اوزره جوانباربعینی محافظه ایتسون ایچون و قراوول
 خانه اولسون دییه ایچ قاتی طاش بنا و طشره قاتی بر پلانقه رعنا و حصار
 استواردرکه کهکشان آسا سایه سر چکمش ، شاهین ، زغنوش ، قارتال و قره
 قوش آشیانلی قیالر اوزره واقع اولمش سکزبوز خطومه محیطنده بر قلعه‌متیندر .
 اما کوچوکر . جانب جنوبه مکشوف بر قپوسی ، باشقه‌جه دزداری ، یوز
 عدد مسلح نفراتی ، اون عدد شاهی طر بلری و اون عدد تخنه اورتولی نفرات
 اولری ، بر جامی و آنباری ، کفایه مقداری جبه خانه و خدمتکاری و ایکی
 عدد صو صهرنجلری وار . بر قیادن جریان ایدن باران رحمت بو صهرنجلره
 لب بر لب طولوب جمیع اهل نفرج بو آب خیاتدن نوش ایدرلر . قیا اوزره
 جمیع صحرای بودین و پشته ، اسکی بودین و قرال باغلری آباق آلتنده نمایاندر .
 حتی شهر بودینک قاج قات بوله حصاری و قاج طوب کسن قلعه و طابیه‌لری
 وار ونه جرم و شکله درلر خانه بخانه گوشه بکوشه نمایاندرکه همان بو بودین
 قلعه‌سی عثمانینک باشدرده قلعه‌سی شکلنده طولاً واقع اولمشدر . بو طانغدن

باشی نفراتلی وبر او طه جبه جی باشی نفراتلی ، قلمه خارجنده یکریمی عدد خانه ویرانلی چارشو وپازارسز معمور بر قلمه جکدر . دائراً مادر جرمی سکزیوز آدیمدر . بوقلمه ایچره اصلامتاهل کیمسه لک خانه لری یوقدر . هان قلمه اطرافنده دیواره متصل کارکیز مخزنلی وباروت خانه خرچلری اولان کارخانه لدر . قلمه نك بوندن غیری یری جمله کستان ، باغ ، بوستان مرغزار ، لاله زار تفرجگاه لدر . حتی بودينك بعض ارباب معارفی ایمان و کباری بوجای مفرحه کلوب تفرج ایدر لر . اما کارخانه باروت ایشلرکن درون حصاره بر فرد آفریده کیره مز و هیج بر خدام بوقلمه ده باروت سیاه خوفندن توتون ایچه مز . اما باروت زمانی اولمارسه نیجه یاران دزداردن اذن آلوب سپر ایدر لر اکثریا قادین طائفه سی بورالره کله رک تفرج ایدوب باروت چرخ ودولاب لری آلتندن آقان صولرده قرقلا نیر لر ، یعنی قرق کره بیقانی لر . حتی نسوان صاحب عصیانک زعمرلر نیجه بر دختر پاکیزه ناشکفته نك بختی کشاده اولمایوب بر قوجه یه واراماسه وبر عورتک اهلله حسن زندگانیسی اولماسه ، یا خود بر عورتک اوزرنده نحوست و کثافت اولسه بو باروت خانه صولرینه کیروب قرقلا نسه اول قیزک بختی آچیلوب بر قوجه یه واریر و نحوستی مندفع اولور . ایشه بوملاحظه ایله هر زمان بو صویه کیر لر .

اما بانی قلمه مرحوم آرسلان پاشانک فرید الدهر استاد کامل مجار اسیر لری وار ایش . نیجه کونا صنعت مصنعه ایله کونا کون عبرنمون بوقلمون دمیردن واخشاب سیدیان وپلاصله دن دولاب لر انشا ایدوب بودولاب لره اون ایکی عدد چرخ فلک عبرت کون یابدیر مش . هر چرخک اوکنده برر عدد طونج هاوان ایدوب جمله هاوان الیرینی طونج وده یردن یابدیر مشدر . بو چرخ لری هپ صو چویریر . صودخی ایلیجه صوی درکه باشقه برقه لی کر مابدر . او عیون کر مابک ایانی جریان ایدرک کلوب بو باروت خانه چرخ لیرینی دوران ایتدیردیکی مشه و ددر . چرخ لره دولاب لره دوران ایتسه یله برابر هاوان الیرینک هاوان لر ایچره اینوب اینوب چیقدیغی و کورولتی سی بر تماشادرکه آدم حیران قالیر . غایت الغایه تیتیز باروت سیاهی اولور و کارخانه لر تموزده ایشله یه مز . زیرا

و «محصل جالام» و «زاهیراوه ریشوم» و «شاید کلجہ سن» و «سنقوجی سومیشم» و «یا، داها صاغ میسون؟» کبی . اما فصیح مجارجہ بیلر لر .
 زیارتکاہلری . — (غازی کرز الیاس بابا) بانا قصبہ سی ساکنلرندن اولوب بودینده شهید اولمش بر غازی پر غمازیدر . (زیارت کل بابا)
 مسقطی سیواس ایاتی داخلندہ مرزیفون اولوب سلیمان خان ایله بودین فتحندہ بولہرق ایلك جمعہ نمازینی قیلدینی کون درون جامعہ وصیت ایدرک تسلیم روح ایندکده جماعت ایکی یوز بیک عسکردن عبارت اولہرق اول آن نمازینی قیلہرق بالذات سلطان سلیمان تابوتی کوتورمشدر . حالا آشیانہ پر نورندہ آسودہ خالدر . (زیارت الشیخ مفتاح بابا) بودہ بودین فنحنده حاضر اولان اعزہ دندر . (الشیخ خضر بابا) مرقدی اووا قپوسندن طشرہ باغلر ایچندہ کی تکیہ سندنہ در . (الشیخ مختار بابا) دیرکلی ایلیجہ سی خانی اوکنده برقبہ پر انوارده مدفون بر غازیدر . (قالایی قوز علی پاشا) واروشندہ بر یایر اوزرندہ مدفوندر . (زیارت آرسلان پاشا) باروت خانہ قلعه سنی بو بنا ایتدیرمشدر . (زیارت احمد بک) اوزتہ حصارده پاشا جامعی حرمنده قورشونلی قبہ ایچندہ مدفون اولوب یاتارہ بودین قبرستانی : بو بلدہ نک جملہ مزارستانی جانب غربده حضرت کل بابا یانندہ اولوب اورادہ نیجہ زال اوغلی رستم کچنن دلاوران وادیء خاموشانده یاتوب لسان حال ایله استمداد ایدر (زیارت بالی پاشا) بالی پاشا میدانندہ در .

بودینک اطرافندہ بولان قلہلر . — اولا قلعه بودینک جانب غربیسنده کل بابا ایله بالی بک ایلیجہ سی قربندہ طونہ نہری کنارندہ (باروت خانہ قلعه سی) ۹۳۶ تاریخندہ سلیمان خان عصرندہ شہید آرسلان پاشا بن یحیی پاشا بن محمد پاشا بناسیدر . اشکال قلعه سی شوپله واقع اولمشدر : نہر طونہ کنارندہ بر آچاق زمینده جابجا آچاق قایار اوزرہ اساسی واقع اولمش چار کوشہ وچار رکنندہ بررقہ عظیمی وجانب قبلہ یہ ناظر بر دمییر قپولی وطوبلی وتوفنکلی ومکلف جبہ خانہ لی، باشقہ دزداری، اوچ بوز قلعه نقراتلی، براوطہ باروتچی

بحق ساعتر . خلیقی پر سلاح عسکری طائفه سی اولوب تجار و اهل صنعتی آزر . بورانک دمیرجیلری مشهور اولوب کونا کونا آلات سلاح یاپارلر . بوراده یهودی قاریلری شیاق نامیله برچوقه طوقورلرکه سائر دیارده یوقدر لعل کون دوه دیشی بغدای ، مرجک و نخودی چوق اولور . بغدادسنه بیت دوشمز .

نعمت و طعمی . — بودین اهالیسی قیشین بری برینه صره ضیافتلری چکرلر خاص و بیاض سپو امککری و تازه تلمه یاغیله بیشمش پالولری ، له طاووقلری بریانی ، له طاووقلری قاپاماسی ، سازان بانگی قاپاماسی ، اوستوقه بانگی طاراسی ، قراه چوربایی و بقلواسی مدو حدر . کریده فواکه و میوه لری ده کثرت اوزره در . آندار و خوشکوار اوزومی اولور . اردالیسی ، شقتالیسی کیراز و ویشنه سی فراواندر . حتی طاغیرنده بر ، ایکشمر قاریش اغاجلرده یرلی ویشنه سی حاصل اولور . بو شهرک تراب پاکنده ، پشته ، کچکمت و کیله صحرالزنده ، اسکی بودین هاموننده اول قدر کیه ، ترفل ، یونجه ، آیریق ، چایر و چمن ، صارمصاق ، پراضه و صوغان اولور .

مشروبائی . — بو شهرک خرابات ارنلرینه کونا کونا مسکرات شکلی مشروبائی وار . اما کتکوشیه نام بر صاری یاقوت رنگنده و بلور مثال خمر حرامی اولورکه بوزجه آطه و جزیره آنقوده چیقماز . خماری اولیسان مثنی ویشناویسی مدو حدر .

مسیره لری . — یتمش یرده سیرانکاهلری واردر : قرال باغی ، باغیر قوروسی ، قرال قوروسی ، کرزالیاس طانگی ، خضر بابا تکیه سی ، مفتاح بابا تکیه سی ، باروت خانه قلعه سی . بودین باجدارینک قولی اوزره کل بابا بایرلرندن واورته طاغیردن ، موهاباد بایرلرندن تا کرزالیاس طاغنه وارنجه و کیله اوواسی بایرلرینه وارنجه ، آندن تا اسکی بودینه وارنجه طولاً و عرضاً اوچ ساعتک یرده (۷۰۰۰) عدد باغ واردر .

لهجه مخصوص اهل بلدان و اصطلاحات اهالی . — بوتون بودین اهالیسی بوسنه لی بوشناقدردر . بعض مخصوص لهجه لری واردر . مثلاً « و فیا »

بکجیسی وار کیلری کچیرمک ایچون آچارلر . طونه اوزرنده کی کیلرده اون دکیه نلری ده وار . برده علی پاشا طایبه‌سی قربنده صوقله‌سندنه کی سهیر چرخلر شایان تماشادز .

اهالیسی یکریمی سننه بالغ اولدقلری حالده یورلرنده تویدن اثر اولماز . رنگ رولری بیاض وکلکوندر . اعیانندن صول قول‌اغاسی عمرآغا، عمر رعیم، دزدار آغا، ویکچیری اغاسیله مصاحبت ایتدک . علمای طبندن جعفر جلی، موصلی آغا، علی زاعم نادرالعصردرلر . بودیاردنه جنک چوق اولمغله اکثری خاخی جراحلقده ماهدر . می زاعم، شاذلی جلی، سپاهی مجاریووان مشهورلری در . مجاریووان کویا ابن سینادر . هرکون کتاب طبی تلاوت ایدر . شعراسندن غازی جلی، نازی جلی، سامعی جلی اهل دلدر . اولجه اورته جامع بیمارخانه ایمش ، صوکره یکیچیری اوطلری قربنده برز اوینه دارالشفای بنا ایتشلر . غرب‌الدیار خسته‌لری انده قویهرق کوزه‌تیرلر .

اشکال و قیافتلری — خلقتک ثیابی دیزلری بوینده اولوب باشلرنده یشیل و قیرمزی سمور قالباق وار . قوپچلی چاقشیر و کودری طولمه کییرلر . اعیانی سمور واطلس کییوب صارق صازارلر . قادینلری چوقه و مخبل فرآجه کییرلر . یاصی باشلی طرپوش کییوب اوزرینه بیاض یاشمق چنبر اورتونورلر . بابوجلری وایچ ادیکلری صایدر . هیچ برعرت چارشو وپازاره چیقماز .

اسملری — غازی پهلونلری، بوزو زاعم، ابرو زاعم، محو سپاهی، سید وغازی کی اسملر الیرلر . قادینلری متکبر و تعظم اولوب اسملری فاطمه منیره، اسیه، سلطانه کبی شیلدر . کوله‌لری مجار و نمچه و خرواندن . قزافر، هوپرات، ازادلی، بویاق، صولمش کبی اسملری وار . جاریه‌لری اردل، اسوج، مجار خروات قیزلری اولوب کل‌ماه هلال، مهروماه، چاره‌ساز کبی ادلری واردر .

بودینک آب و هواسی غایت لطیف اولوب نسیم صبح دمی انسانه جان باغیشلار . اقلیم خامسک نهایتنده واقع اولمغله طول نهاری اون النی

دیگر بیت :

بابا بر کان کرم سلطاندر دکل البسه تهی پیر کدا
مرزیفوندن کله رگ طوتدی وطن شه سلیمان زمانی کلی بابا

بوکونا بیتلری یازدقدن صوکره روح شریفلری ایچونده بریس شریف او قودق . (بابا مفتاح آستانه سی) : بو آستانه ده بورایه یاقین اولوب طونه کنارنده در . بالذات مفتاح بابا ایچنده آسوده در . (خضر بابا تکیه سی) اووا قپوسی خارچنده لوروس طرفنده کی باغ هشتلر ایچره مفید و مختصر بر آستانه در او قافی آزددر ، فقراسی عربان . بالذات خضر بابا ده بوکلستان ایچره آسوده در . (کرزالیاس غازی تکیه سی) بو امام اعظم مذهبندن بر مجاهد فی سبیل اه غازی کریندر . سمندر ه سنجانغی قربنده بابا قصبه سندن بردلاور بیکیتم ایمش نیجه امت محمدی قورومش ، آخر برحیله دشمن ایله بوراده شهید دوشمشدر . تکیه سنک قبله طرفنده جلی خط ایله بو بیتلر منظور من اولمشدر :

مجاهد فی سبیل اه ایدی هر دمده کرز الیاس

آنک آبروی ایچون بزه رهبر اوله الیاس

عمارات دارالاطاملری . — سلیمانیه عمارتی : بای وکدایه چوربا ونانی مبدول و بی امتان در . سرای عمارتی : فقرای ارباب دیوانه چورباسی مبدولدر . یکچیری عمارت لرینک ده چوربالری دائمدر ، جمله او جاق خلقنه آستانه لرنده نئم کونا کون بدل اونور .

کلیسالی . — قلعه خارچنده اوچ عدد افلاقلی کلیسالی وار ، بونلر بودینک تعمیرینه مأمور بیک عدد خرس تیانلر اولوب جمیع تکالیف عرفیه دن معاق و سائلردر . درون قلعه ده ایکی محله یهودی وار ایکی دانده صینا . غولری واردر .

یدی عدد بکار او طه لری وار . صولری طونه دن کلیر . خاندانلرنده ایکی یوز قدر صو قبولری وار . یوز الی عدد آت وصیغیر چویرر اون دکیمنلری وار . قیش کونی طونه دکیمنلری بطل اولور . طونه اوزرنده یتمش پاره کیلرک زنجیرله بر برینه باغلانماسندن بر کوپری یاییلمشدر . اوچیوز

جامکائی اوزرنده کی جلی خطایله محرر تاریخی شودر :

بومقام دلکشانک دیدیلر تاریخی مصطفی پاشا بناسیدر نه اعلا بی بدل
باروت خانه ایلیجه‌سی : بوولی بک ایلیجه‌سنک قربنده در ، اول قدر تکلفلی
دکلدر .

ینه آشانغی واروشده اعمار اتدن اورته یول اوزرنده جمله درت یوزعدد
دکان واردر . او قدر مصنع دکلسده هرشی موجودد . صوقاقلری اسکیدن قالمه
اوله رقایری طاشلرایله پاک قالدیریم دوشه لی شهر اهلدر . بو واروشک اسکله
و آخور قاپو طرفلری غایت ضیق و معمور و ازدحام یریدر . آخور قاپوسی
دینمکه سبب لاوش قرالک اسیر آلدینی عثمانلیلرک آتلینی بورانه حصاره
قویماسیدر .

تکیه‌لی . — یدی دانه درگاه استانه‌سی واردر . (کل بابابک بکتاشی
تکیه‌سی) اوقافی هپسندن قوی و رصین در . خروس قپوسی خارجنده ولی
بک ایلیجه‌سی قربنده باغلی بریار اوزرنده معمور تکیه‌در . درویشلری غزایه
کیدر صلحای امتدر . قیش و یاز میدانلرنده کونا کونا شمعدان ، چراغ ،
قادیل ، بخوردان ، کلبدان لر وار . کونا کونا جهاز فقرایله آراسته در .
سیاحین بحر و بر رخام در و دیوارلرینه نیچه ذی مال بیتلر تحریر ایتملردر .
بو تکیه غازی میخال زاده لرک خیراتی اولوب آینه و روندکانه نعمت نفیسه‌سی
مبذولدر . بالذات کل بابا . شکوفه زار ایچره بر قورشون اورتولی قبه‌ده
مدفوندر . صندوقه‌سی یشیل چوقه ایله مستور اولوب سر سعادتلرنده تاج
بکتاشی پر نورلری وار . اطرافی کونا کونا خط عرب آیات قرآنیله مزیندر .
حقیرک یازدیغم بیت مناسب :

عاشق و صادقکم ، ایتدم زیارت بن کدا

بلبل کویا کبی افغان ایدم ای کل بابا

دیگر بیت :

کل کلزار حقیقت وهدی قطب اقطاب بودین کللی بابا

حوضلری وارکه محیطی ایکی یوز آیاقدیر. غایت پاك و پاکیزه اولوب حوض ایچنه بش صفه واسع زردبانلردن اینلیر. هرکس قدینه کوره طبقه لرده غسل ایدرلر. شناورلك ایدنلر کیف مایشا طالارلر. سـکـز کـمـرک التنده سـکـز عددخنی قورنهلری وار، پاك و صاف دلاکلری اهل دل و ذی ادرا کدر. بونک صوی معتلدر. طبیعتی متین اولوب قبه سنک درت گوشه‌سی شنديره تخته اورتولی در. بریشیل دیره کی اولغله آدینه (یشیل دیرکلی) دیمش لردر. دباغخانه ایلیجه‌سی: واروش محلاتی ایچنده قورشون اورتولی معمور ایلیجه در. بونک ده صوی معتلدر. آبی کبریتی اولوب کسکین کوروت رائحه‌سی حایبدر. حتی قویو بوجیلر بوصولد شیشه لره آلیرلر مجلا و مصیقل ایش یا مقدمه قوللانیرلر حتی حقیرک پارماغمه فریدجلی خطیله زمرد اوزره قازلمش «سیاح عالم اولیا» نامنده برکوموش خاتم وار ایدی، دباغخانه ایلیجه‌سنه اول خاتمه کیروب طشره چیقدم، خاتم سیم خالص ایکن زرخالص کبی رنگ باغلامش ایدی تا اویوار فتحه کیدوب بلغرادده برسنه مشتاً ایتدک، ینه خاتمک رنگی تغیر ایتمه‌ش ایدی. بورایه علی الصباح اککلر، وقت چاشندن تا نصف الیله قدر قاینلر کیروب بیقانیلر. متعدد خلوتلی، سکز قورنهلری برایدیجه در هرکس فوطه وسیله جکی ایله کیروب پاك چقه‌ار برجه ودانق ویرمز. اگر پیشتمال وکیسه لازمه بر آچه ویریر. سائر ایلیجه لر دخی بویله در. برخاصه عجیبه‌سی بودرکه بوحمک صوی سرکه کبی در، بغدادی چوربا سنده اولدنی ویریر. بونک قاینانندن آشاغی برکونا بالچق اولور، اوبالچنی قاینلر عورت یرلرینه سورلر. برسرموتویدن اثر برافاز دوکر. خروس قپوسی ایلیجه‌سی: قپونک ایچ یوزنده مفید و مختصر برایدیجه در. سکز عدد طاق اوزره بنا اولنمش، کیره میت ایله مستور برقبه لملکونی وار. تا وسطنده کی حوضک درت طرفنده کی آرسلان آغزلردن کرما ب صاف شب وروز آقار. اماغایت صیجاق در، انسان کیرمکه تحمل ایده مز. بودینلیردن بری مرحوم اولدقده افراباسی بو ایلیجه دن فیچبلرله صوکتیردوب غسل جنازه ایدزلر. جانب و ققدن بوخدمته مأمور آدملر واردرکه اکثریا بو (ولی بک ایلیجه‌سی) ندن کتیریرلر.

بایلمدی شو-ستون سید علی پاشا زماننده
بودر حقدن رجامن فیضیا اول غازی دینک
خلافنده اولانلر جان ویره پیش کانسده

بو طایه‌نک ایچ یوزنده برقات بولمه حصار دها واردرکه ایچی جمله طوب
کله‌سیله مالامالدر . بو بولمه‌ده طونه‌یه ناظر طوپلر واردر . قلعه‌نک مفتاحی
جمیع زمانده دزدار اغانک نئسدهدر . حفظ و حراست ایدوب کیمسه‌یی
براقاز . حتی حقیر دخی کوپرلی زاده فاضل احمد پاشا ایله برابر کیروب
سیر و تماشایا ایده بیلدم . بو آشانغی واروشک دائراً ماداری التی بیک آدیمر .
بش قات بولمه حصارک صو قاپولری و دیوار قاپولریله جمله اون عدد قاپودر
دباغ خانه واروشیله برابر یکریمی درت محله صاییلیر . مشهورلری : اسکله ،
آخور قاپو ، مصطفی پاشا ، دولاب ، علی پاشا برجی ، طویغون پاشا ، حاجی
سفر ، عثمان بک محله لیدر . (۲۵۰۰) تختانی و فوقانی باغ و بانچه‌لی شنیدره
تخنه اورتولی اولری وار . یکی بنا اولنانلر کیره میت ایله مستوردر . جابجا
ویران عرصه‌لری دخی وار . یکریمی درت محرابدر . یکریمی دانه‌سی کارگیر
و دردی تخنه مناره‌در . درت قورشونلی جامعی وار . طویغون پاشا ، حاجی
صفر ، عثمان بک ، مقبول مصطفی پاشا جامع‌لری مکمل و مصنعلریدر . بش
مدرسه‌سی وار مشهورلری مقبول مصطفی پاشانک یکی مدرسه‌سیله طویغون پاشا
مدرسه‌سیدر . التی مکتبی برخانی برطویغون پاشا حسامی وار . بو شهرک حمامه
احتیاجی یوقدر . زیرا ایلیجه‌لری چوقدر .

ایلیجه‌لری : سکز یرده مکلف و مکمل ایلیجه‌لری واردر . قاون ، ویانه ،
واسیلیک ، ابلی صو مشهورلیدر . آچیق ایلیجه : فرنگستان و مجارستاندن
عربه عربه کلیرلر . فرنکی عاتنه و سائر یدی علتنه نافع‌در . بو ایلیجه‌لره
کیرمه‌نک شیرطی اولدرکه ایلیجه‌نک ایچنده وجود قیب قیرمزی اولدینی حالده
طشربه چیقمالی و همان اتوابی کینعلی و کندینی اضی طوتمالی در . یشیل
: دیره‌کلی ایلیجه‌سی : دباغخانه واروشی ایچنده نهر طونه کنارنده سکز عدد
کمرلر اوزره برسر آمد . مدور قبه وار ، کیره میت ایله مستور اولوب ایچنده

پاشا بولمەسى دیرلر . بشقەجە بر حصار دیواریدر . بونک قابوسندن کیروب ینە او شہراہ ایله غەربە کیدیلور و بو محللرہ سالیمان پاشا بولمەسى دیرلر بر متین دیواردر . بونک دخی قابوسندن کیریلوب مذکور طریق ایله غەربە تا کل بابایہ قریب خروس قابوسنہ وارنجہ درت قات بولمہ طولمہ حصار دیوارلری وار . تا اورتہ حصار دیوارینہ وارر . اسکە قابوسندن خروس قابوسنہ قدر واروشک طولی ایکی بیک آدیمدر . طونہ کناری شدادی یالین قات دیواردر . یدی یردہ صو قابولری وار . یوقاری خروس قابوسی طرفدہ واشاعی اسکە قابوسی دیندہ طونہ ایچندہ جزیرہ کبی بیوک طابیلر وار . هر برندہ قرقر اللیشر شایقہ وبال بیز طوبلر و بشر یوز عدد قوللر واردر . خروس قابو- سندن طشرہ جنوبہ خندق کنارنجہ یار یوقاری یکی قابویہ ، اندن منارہ قابوسنہ ، آندن سیاوش پاشا قلەسنہ وارنجہ کامل بیک آدیم یالین قات اشاعی واروش دیوارلزی واردر . بو طرفدہ اولان دیواردہ قرق عدد متین قلہلر وار . بورالرہ کل بابا و ترہه بایرلری حوالہدر . بو محللرک اولری هپ طونہ یہ ناظردر . آخور قابوسی دیندہ طونہ ایچندہ بر بیوک قلہ وار . و بو قلہ یہ یقین دیگر بر قلہ دها وارکە اورتہ حصارہ زنبورک و چرخلرلہ کیدن طونہ صوبی صنعت ایله بو قلہدن چیقار . بو قلہدن اسکە قابوسنہ قدر قلہ دیواری یالین قاتدر . اسکەسى قابوسی اوکنده طونہ کنارنده جسر باشنه ناظر علی پاشا طابیهسى واردرکە بتون طابیه لرك ائک متیندر . بو سر حدلرده مثل یوقدر . نهر طونہ بو طابیه یی جزیره مثال محیطدر . ایکی قات طوب چکر ، هر قاتندہ یکر میشر پاره سر آمد طوبلری وار . کل بابا برونندن یوقاری اسکی بودین قارشوسندہ کی قیز اطهسنہ قدر دوکر . یوقاری قاتندہ اولان طوبلری پشتہ کچکیمیت صحراسنی وبتون وادیلری دوکوب بو صحرالرہ قوش قوندورماز . بو طابیه نك طونہ یہ ناظر جهتندہ چار گوشه بیاض مرمر اوزرہ ثلث خط ایله بر اثر کتابت کوروندی . مسافه بعید اولمغله نه کونا خط ایدوکی معلوم اوله مدیغندن همان بر قایغه بینوب واروب اوقودم . طابیه نك تاریخی ایمش :

بمحمد ام ینه سلطان سلیمان روحی شاد اولدی

شہر سراپا قالدیریم دوشہ لیدر ، باران رحمت نازل اولدجہ صوقاقلری سوپو۔
 روب مزخرفات وسائرہ دن پیروپاک ایدر . بواورته حصارک هواسی ده غایت
 لطیفدر . قزل الما سرایسندن لودوس جانبہ یوقوش اشاعی سرای
 آلتدن کیدرکن ایکی قات متین دیوارلری آراسنده اون عدد نفرات اولریخی
 وعظیم طابیه لریخی کچوب اشاعی صولوق قپوسنه کلینیر . قپونک ایچ یوزنده بر
 طابیه وارکه جمیع بودین طابیه لرندن بویوک سدماجوج ویأجوج مثال بر برج
 باجدرکه اوستنده بش یوز آتلی جرید اوینامق ممکن در. طبقه فوقانینسده اون
 پاره بال ییمز طوبلری ، طبقه تحتانینسده دخی اون عدد شایقه طوبلری
 وارکه هر برینک ایچنه بر آدم صیغار. وطابیه یه یدی افا ویوز عدد مستحفظ
 قولر مأموردور. بو طابیه نک طشره سنده چاه غیادن نشان ویریر بر قعر عظیم
 وعریض کسمه قیالی خندقی وار، اشاعی باقغه آدم جرأت ایده مز. بو طابیه نک
 اطرافی قزل سرایک یوزینی احاطه ایتمش برقات طولمه حصاردر . بورادن
 دباغ خانه واروشنه بیک آیدمه کیدیلیر. قاپونک ایچ وطیش یوزنده زنجیرله لر
 آصمه کوپرلر وار. ایچ یوزنده کی خندق ایچره ینه کسمه قیادن نردبان
 ایله یرالتدن اینلیر ایکی صویولی واردر .

دباغ خانه واروشی . — طونه کنارنده بودین دره سنده واسع بر اووه
 ایچره کامل بیک خانلی معمور واروشدر . یالکز کارکیر بنا تخته اورتولی
 ایکشر قات اولدر . طقوز محله در . ایلیجه ، یشیل دیرکلی . عمر شاهی ،
 افا محله لری مشهور لیدر . اون بر محرابی درت مکتب صیدایی ، اوچ خانی ،
 اوچ تکیه سی ، یوز عدد دباغ دکانلری ، اوچ عدد ایلیجه سی واردر . بشقه جه
 نیابت اولوب صو باشبسی واردر . بو واروشدن جانب غربه کیده رک اسکله
 قاپوسندن بیوک واروشه کیریلور .

بیوک واروش . — اولا اسکله قاپوسندن کیریلور قبله یه اچیلور ایکی قات
 متین قاپودر . بو قاپودن ایچری کیروب غربه طوغری آخور کیر قاپوسنه
 قدر واسع برشهره وار. اطرافی برقات بولمه حصاردر . بوکا آخور بولمه سی
 دیرلر. آخور قاپوسندن کیریلوب ینه طرف غربه کیدیلورکه بو محله ره طویقون

مسجدلری . — اون التی عدد محله مسجدی وار . الکشموری یکچیری
اوطه لری قربنده اغا مسجدی در .

مدرسه لری . — هپسی بدی مدرسه در : یکی مدرسه مقبول مصطفی
پاشانکدر ، درس عامی استانه سعادت طرفندن کلیر . مکتب لری دخی آلتی
عدد اولوب قتیحه مکتبی ، اورته جامع مکتبی مشهور لریدر .

چارشی و پاراری . — بو اورته حصار ایچره هپسی اوچ یوز عدد اهل
حرف دکانلری وار . کرچه بدستانی خرابدر ، اما شهر ایچره هر نوع قماش
ذی قییم موجوددر . جمله دن مزینی عطار لر چارشوسوی در . بربرلرک
دکانلری ده مزین و ذی منظر در .

بش عدد تجارخانی واردر . چشمه سی طوپی بردانه در . بوشهر بریالچین
قایا باشنده برقلعه عالی اولغله صودن عزیز خیراتی اولاماز . بیکلرجه آت
یوکی طونه صوینی قره لره طاشیوب اهالی قلعه نی سقی ایدر لر . برتک چشمه سی
ایسه پاشا سرانی جامعنک حریمی قبوسنده احمدبک تره سی جانبنده برلوله لی
عین الحیات چشمه در . صوینی آشاغی طونه دن بر استاد کامل فرنک بو اورته
قلعه یه چیقارمشدرکه صنعته عقلار حیران اولور .

نهر طونه کنارنده بر قلعه عظیم واردر . اوقله ده کونا کون چرخلر
ودولابلر چوریلدکجه وچرخلرک طونه صوینه طوقماقلری بری بری عقینجه
اوردقجه زور ایله طونا صوینی کوبلر ایچنه کیروب یوقوش یوقاری شادروان
کچی کورله یرک تا اورته حصارده کی چشمه یه قدر کلوب پر تاب ایدرک
چیقار . کورمکه محتاج بر صنعت عبرتمون در .

سیبللری . — یتیمش بش یرده سیبللری واردر : سلیمان خان سبیلی ،
اولامه پاشا سبیلی ، ارسلان پاشا سبیلی ، اغا سبیلی ، قوجه موسی سبیلی ودها
نیجه قورشون اورتولی سیبللر در . قرق عددده کسمه قیادن خاندان قویولری
واردرکه اسکیدن قاله در . بوشهرده یوز یتیمش عدد زیرزمین صوهرنجلری
واردر ، جمله طاملردن نازل اولان باران رحمت صهرنجلره جبریان ایدر .
بو اورته حصارده انجق برکوچوک حمام واردر . صوینی طونه دن سقار کتیر بر

وار اسکین چاقلق ایمش . (۲۱۰) قدمہ عالی سر آمد منارہ اولوب حقیر اوزرندن ہشتہ ، بودین سحرالرینی سیروتماشایا ایلدم . صاف بیاض مر مردن یاییلمش موزون ومضع برمنارہ در . بوجامعک ایکی قپوسی وار . جانب شرقہ کی قپو اوزرنده بریاض مرمرہ استاد کوهکن قنادلی برازدرہا تصویر ی یاہمشکہ کویاڈی روحدر . آغزینی آچوب دوداقلربی کروب قویروغنی قیویروب طورور . بوازدرہا اوکنده لاتشسیہ حضرت خضرات اوزرہ سوار اولوب الندہ میزراغیلہ اذرہ برسونکو اوروب اذرہای آنتہ آلوب چیکنہ کدہ در . حتی حین فتحده ابوالسعود « تصویر حرامدر ، بوتئالی قیرمق دکدر » دیدکلرنده سلیمان خان غازی نزاکت ایدوب « کیمسہ بوصورته باقاسون ، مسام اولانر کورمہ سون ! » دیہ کردندن کشمیری شالی چیقاروب بوہیئنلرک اوزرلرینہ اورتدیروب قیرمہ دن خلاص ایتدیرمشدر . لکن بوجامع پرانوار کارگیر قباب ایلہ معمور دکدر . جملہ سروی دیرکلری اوزرہ منقش سحر آثار برطاوان اوزرہ جملہ عمارتترینک سطوحی رصاص نیلکون ایلہ مستوردر . (فتحیہ جامی) منور برمبدر ، اولکی جامعہ غایت مشاہددر . لکن بوجامعک منارہ سنده بریوک چاکلی ساعتی وارکہ برقوناق یردن استماع اولنور . جملہ شہر جامعلری بوساعتلہ عمل ایدرلر ، دقیقہ فوت ایتمز درست برساعتدر . (اورتہ جامع) بودخی قدیمدر چارشی ایچنہ اولدیغندن جماعتی پک چوقدر . جوانب اربعہ سی طریق عام اولوب شہرک تا عین الفعلندہ اولغیلہ (اورتہ جامع) نامیلہ معروفدر ، گیرہ میت اورتولی برمنارہ لی جامعدر . (سرای جامی) بودہ کلڈسا ایمش . جمیع وزرای بودین بورادہ ادای صلات ایدرلر ، باشاسراینہ قریبدر . عثمانلی طرزندہ برمنارہ سی وار امامضع . مرمردوشلی ، پاک اولوب حرمی قپوسی دیندہ برقورشونلی قبہ عالی ایچنہ « غازی احمد بک » مدفوندر . بوقبہ نک عتبہ علیاسی اوزرہ جلی خط ایلہ محرر تاریخی :

عزم کلزار جنان ایتدکدہ باری یاراوولہ

اوجاعلانی بوییل احمد بک ایتدی آشیان

شاهم قرال باغرىن تير غمه دلديردك
 اول كافر بدخويه كندى اوزين بيلديردك
 چىقدى برصاحب كمال ديدى اكا تارىخى
 شاهم قزل الماي ايوا ايله دلدردك

سنه ۹۳۸

اهل وقوفه خفي دكلدركه بوقلعه نچه كره محاصره كورمكله بوسراى نچه
 انهداملره اوغرامش وینه معمور اولمشدر . اما نه چاره كه كار قديمه كوره
 معمور ايده مامشلردر . حالا سرايده دزداردن غيرى كيمسه يوقدر . سرايك
 زيرزمينلى توفنك ، اوق ، ياي ، قليج ، قالقان ، حربه ، شيش ، مزراق زنبرك
 باروت ، خشت ، باطله ، بچاق ، قازمه ، كورهك ، نفت ، قطران ، زفت ايله
 مالا مالدر . خزينه لرنيك مفتاحى دزدار الندهدر . هر كيجه بعدالعا بوسراى
 قربنده كي مهترخانه قله سنده طقوز قات مهترخانه عثمانى چالينوب هر كيجه
 ايكي بيك عدد نفرات نابصباح پاسبانلق ايدرلر . ساعت بساعت يكرمى عدد
 قلعه اغالى فلقه ودكنك لريله قول طولاشيرلر . برنوتجى خواب نازده
 بولنورسه بيدار ايدوب سكسان عدد دكنك اوروب اويقوسنى اچارلر .
 زيرا بوقلعه بتون ملت مسيحيه نك كوزندهدر . حتى بوديى كنديلرينك
 فرض ايدوب اسكيدن بودينده اوى ومال وملك اولانلرى ينه كالاول زنيك
 اعتبار ايدوب قيز و يرلر . ويدى قرال هر بار بچ قرالنه بودين قلعه سنى الالم
 ديه زور ايدرلر . بوسرايه كورز الياس طانغى بك حواله در . بوحواله لر
 دفي ايچون سرايك قبله جانبي او كنده ايكي قات متين قلعه ديوارلى وار .
 وبوطرفده عظيم تعبيرلر اوزره قرق اللى پاره سر آمد طولپلرى وار . فقط
 (موهابات) بايرى حقيقه حواله در . دشمن قلعه يي دائما او طرفدن
 دوكر .

اورته حصارك عمارتلى — جامعلرى جمله يكرمى بر محرابدر . سليمان
 خان جامعى اولدن منضع بركلپسا ايمش . بوجامع قديمك قبله قپوسندن تاخرابه
 وارنجهيه قدر طولى ايكيوز آياق ، عرضى دخى يوز آياقدر . برمناره سى

خرستیانلر خاچی صویه براقدقلری زمان بونک کنارنده ذوقوصفا ایدرلر مش
بو حوضدن افان صولر میدانک آنتنده کی صهرنجلره کیدوب لب بر لب
اولور . اهالی قلعہ بونی اسراف اوزره صرف ایتمزلر . طوپخانہ میدانی، بلی
پاشا میدانی هپ زیر زمینده کی صهرنجلر اوزرنده در . اطرافنده اولان
عمارتلرک و بو قزل الما سراینک باران رحمتی هپ بو صهرنجلره بریکیر . بو
حوضک اوکنده مراد پاشا جامعی وار . کوچک فقط شیرین و مصعدر .
مناره‌سی طاشدندر . بو جامعک اوکنده بر قابو دها وارکه اوغرون قابو
دیرلر . اون قدمه طاش نردبان ایله اشاغی واروشه اینیلیر . شرقدن شماله
میال بر قابودر . حوضک لدوس روزکاری طرفنده اون قدمه طاش نردبان
ایله اشاغی حصارپچه‌یه ، اندن صو قله‌سی یولنه اینیلیر بر کوچک دمیر قابو
واردر .

قزل الما سراینک قابوسی . — بو قابونک طاققرینی یمین و یسار ، علوی
وسفلی عتبه‌لرنده کی کار مرمری بی تعریف ایته‌سک کتابمزدن قالیرز . بر باب
معلادرکه کویا باب‌الابوادر . بو قابودن ایچری کیروب یوقاری سکسان قدمه
واسع طاش نردبان ایله قرال دیوان‌خانه‌سنه چیقیلور . بر دیوانخانه‌ عالیدرکه
فلکده مثلی یوقدر . صافی سماقی قیرمزی مرمر اوزرینه کونا کون نقش
بو قلمون یاییله‌رق معیار خانه‌ چین مانندی اولمشدر . دیوارنده کی نقوش عجیبه
وغریبه حیرتبخشدر . دیوانخانه‌ عظیمک زمینی انواع فصوص محکوک و رخام
عبرنمون معکوک ایله یامیشلردرکه بی‌هالدر . بوخاندان قدیمک بعض یرلری بشر
آلتیشر ، یدیشر قات قصر خورنق مثال اولوب هر قصرک قبه‌لرنده بر
التون طوپ آسیلی اولدیغندن آدینه قزل الما سرایی دیرلر .

انکروس قرال‌لرینه مخصوص اولوق اوزره (۴۰) ایاق نردبان ایله عروج
اولنور سربلند بر قصر بی‌مانندی وارکه دیلدرده داستاندر . ایچنده اوتورانلره
اقتاب تأثیر ایتمز . روزنلری بتون اطرافده کی صحرالره ناظردر . قات قات
(۳۴۰) قدر صغیر و کبیر قاعه‌لری واردر . وهر طرفده قزل الما سرایی نامیله
مشهوردر . بیوک دیوانخانه‌ده کی جلی خط ایله مرهم تاریخی شودر :

طاش کوبربلی ایچ قلعه قاپوسی واردرکه ایکی قات متین و مستحکم در. طشره قاپوسنک عتبه عالیسی اوزره ایکی عدد ارسلان تصویری وارکه کورنلرذی روح ظن ایدرلر. بوايچ قلعه نك ایکی قاپوسی اره سنده درك اسفلدن نشان ویرر بر زندان واردر. مجرم و قانلوری شهر اعیانلری بوراده حبس ایدرلر. بوايچ قلعه نك ایکی قاپوسی اره سی خیلو واسع یر اولوب بو زندان اطرافنده هر کون بر بلوک اغاسی بشیوز جبه و جوشنه غرق اولمش پرسلاح قلعه قولرلیله نوبت بکلر. ایرتسی کون علی الصبح دیگر بر بلوک اغاسی کلور. بو زندان قاپوسندن ایچروده اصلا او یوقدر. برواسع وادی اولوب بالی پاشا میدانی نامیله متعارفدر. استانبولده کی آت میدانی کبی درنك یریدر. بو میدانده ایکی عدد طوپ واردرکه عجایباتدندر. بر حمام قبه چکی قدر طاشدن کله سی وار. بو میدانك اطرافنی طویجی و جبهه جی او طه لری در. شمانده بالی پاشا قاپوسی نامیله بر کوچك قاپو وار. کیزلیدر هر کس بیلمز. حین محاصره ده بورادن اشاغی واروشه امداد کیدوب کلیر. بو قاپودن اشاغی صولق قاپوسنه قدر ایکی قات قلعه دیوارنده متین و مستحکم ویر ایچنه کومولی قله و تعیبه لر اوزره قره غول خانلر نوبت خانلر واردر. بو، بالی پاشا میداننك قبله یه ناظر بر متین دمیر قاپوسی وار. ایچ قلعه قاپوسی اولوب ایچروسنده بر میدان عظیم ده وارکه قراں سرايی میدانی دیرلر.

بودينك قزل الما سرايی. — بوسرای میداننده بیاض و بیکاره مرمردن بر حوض عظیم و لطیف وار، ایچنده خسروانی کویلر قدر قابوقلی سوموکلکی بوجك تصویری ایستاد مجار تونجندن او یله دوکش که بوجك قابوغندن بوینوزلرینی کوسترمک اوزره در. تونجندن برر عظیم قدحی دخی بر صنعت ایله مذکور بوجکلر اوزره او طور تمشدرکه مقدور بشر دکلدرد. زیرا بو تونج قدحك ایچنه اوتوز قرق آدم صیغار. قدحك کنارنده میاه جاریه یه مناسب. مجارجه اشعار و ابیات یازیلمشدر. اطرافنده مهیب و مخوف بد چهره دیو سفید کله لرندن اشاغی مرمر حوضه طرف طرف ماء صافیلر جریان ایدر.

چارشی و پارک هر ایکی طرفه واقع اولمش قات قات خاندان قدیم‌لردر. هر سرایک آلتنده بر قات زیر زمینلر واردر. حین محاصره‌ده طوب صدمه‌سندنیر آلتنه کیررلر.

بودینک محلاتی آراسنده کی خاندانلر سلطان سلیمانک اثنای فتحنده اولیه معور و مزین ایمش که جمله چارشی و بازاری؛ جمیع خاندانلرک سرپاشه‌نشین روزنلری بلور و نجف مثال جاملر ایله آراسته و جمله دارک سطوح و بای رصاص نیلکون ایله پیراسته ایمش. صاری پرنجدن تنکه و قیرمزی باقر و تخته و قالایی تنکه‌لر ایله اورتولی خانه‌لر ایمش جمله منقش بیوتلر ایمش. اما حالا اونقوش غریبه‌دن بعض خانه‌لرک قبولرنده و در و دیوارلرنده نیجه یوز بیک کونه اشکال غریبه و مصنع تمثاللر واردر. بو شهرک هر گوشه باشنده چارشی قارشی‌یه اوچر، دردر قات قالین پرائقه دمیر زنجیرلر ایله چکیلمیش، حالا یرلری آشکاردر. هر گوشه باشنده اولان اولرک برر کمرلری وار.

بو اورته حصارک پاشا سرایندن چیقیلوب قبله طرفه اوچیوز آدیم کیدوب طوپخانه میدانی قوسنه واریلیر. برر کونه یالوان میشه دیرکلرندن آغاج قنادلی متین قبولردر. بوباب قویدن ایچری برپاک و پاکیزه میدان عظیم اطرافنده طوپلر دوکه جک کارخانه‌لر و طوپخانه‌لر و خمیره خانه‌لر و جبهه خانه‌لر واردر. طاملر آلتنده اللی پاره بال یمز طوپلر واردر که هر بری برر روم خراجی دکر. اللی پاره شایقه طوپلری وار که ایچلرینه آدم صیغاره سائر قلوبورنه، ضربزن، هاوان، شاهی، دوموز ایاغی، مقاص، میکک، موشقات، قزان و خمیره‌لرک نیجه بیک انواعی طماغلر کبی بو میدانده بیغیلی درکه بو میدانی کورمه‌ین و بو طوپخانه‌یه امعان نظر ایتمین جهاننده بر شی کورمش دکدر. حتی بو، طوپخانه میدانی اوکنده ایچ قلعه خندق اوزره بو میدانه ناظر مازغال دلیکلرنده آماده طورر طوپلر واردر که هر بری اژدر هفت سره بکزرر. شاید اورته حصاری دشمن الیرسه بو طوپلر ایچ قلعه‌یی محافظه ایدر.

بودینک ایچ قلعه‌سی. — بو طوپخانه میدانندن ایچ قلعه خندق اوزره

قات متین و دمیز قپولدره بوباب پر از دحامدن اشانغی اینیلیر. ینه بو اورته حصارده (طوبخانه قپوسی) بوده شماله آچیلیر. بو دروازه دن آت عسرت ایله کیرر چیقار، اما آراهه یولیه کوروب چیقماز. زیرا بو طرفی اون آباق طاش زردباندرکه اشانغی واروشه بورادن اینیلیر. طونه به ناظر، پشته و کجکمت صحرالی نمایان بر مسیره در، بو باب اشراف و اعیاندر. آندن بر قپو دخی طوبخانه میداننه کیدر بر باب واسع در. اما آجاج قپودر. بو قپودن بالی پاشا میداننه و قیزیل الماسرینه کیدر، جانب شرقه ناظر. بر قپودر. بو قپویه قریب صاغ طرفده حصارچمه قپوسی شرقه ناظر شهراه دکل بر باب صغیردر. بو یدی عدد اورته قلعه قپولرینک ایچنده اعیان و خاندان سرایلری واردر که قپوسی (۱۰۶۰) عدد بشر، التیشر قات شدادی بنا، نقش بو قلمون عبرتمون فرنک پسند بنالی بیوت رعنادر. نیجه کره محاصره و احراق عظیمه لمرده فنا بوله رق ینه معمور اولمش اولوب پاشا سرایی قرمنزی کیره میت ایله مستوردر.

اورته حصار سرایی. — بو اورته حصارک شمالنده قلعه دیواری اوزرنده نهر طونایه و صحرای بسته و وادی کجکمته ناظر روزنلی شهنشینلی بر طاراجق دیوانخانه مفید و مختصردر. ایکی یوز عدد طاراجق اوطللی بر طار حولیلی بر حاملی باغچه سز سرایدرد. حتی قره مراد پاشا بو سرایه صیغه میوب توسیع و تعمیر ایندیرمشدر.

دیوانخانه سنک تاریخی :

ایای مملکت پیرا، بشارت اهل اسلامه

مبارک باد و فرخ باد و خرم همچین بادا

خداداد ایلوب نظمه دیدی وجدی آکاناریخ

عدالتله مراد پاشا سرایی ایلدی احیا

سنه ۱۰۶۵

کرجه بو سرایی مراد پاشا معمور ایتمشدر اما بودینه کوره بو سرای طاردر. جمله اوطلری قلعه دیواری اوزره منی، غایت جهاتما و هواداردر. بوندن اوتنه ده پاشا کتبخداسی سرایی واردر. یکچیری اوطلری ده مکلفدر.

قورتولالومی؟ « ديهه يهودی لهجه سيله سويله شیرلرمش . حالا بودین یهودیلری آراسنده « یالایالومی ، » ضرب مثلدر . بوج قوسنک ایچ یوزنده دشمن زمانندن قلله ایچنه آدم صیغار برطوب وار ، دشمن ایجری دوغری یورویش ایدوب کلیرکن همان بریهودی بو طوبی آتشی ایدنجه همان بو قپولر آراسنده چتاچت اولان وطشمرده . طوران کافرله اصابت ایتدیروب بالذات خرستیانلرک نقلی اوزره نیجه بیک کزیده عسکرلرینی خاک هلاکه سرمشدر حالا اواجلدن بودین یهویلری جمله تکالیف اهریهدن معافدرلر . بیج قوسنک ایچ یوزنده قات قات کارگیر بنالرده ساکندرلر ، اما مجار نمنه وچهایلرک بوجهتدن طولانی اللرینه بریهودی کچسه جیزیر ، جیزیر کباب ایدرلر . حالا بو طوبک یاننده درت عدد بال ییز طوبلری واردرکه هربری برقلعه دکر . بوج قپوسی اشاغی واروشه ایشار شهراه اولدیغندن آینده وروندهلر سیرو تماشایدهلر دیه قاتح بغداد حضرتلری التی عدد زنجیرکوکلی قلقلانلری بریره یایشیدیروب برخشت ایله اویله ضرب ایدرلرکه التی عدد قلقلانک اوبریانندن ایکی قاریش قدر کذر ایدر . حالا اوقلقلانلر بوج قپوسنک ایچ یوزنده کی کمرلرده زنجیرلر ایله مصلوب در . بو ضرب پسندیده یه جوری چابی شوتاریخی دیمشدر :

صدق ایله جوری دعا ایدوب دیدی تاریخی

قوت بازوی سلطانی ایده مولا فزون

بوقلقلانلرک یاننده یاننده غازی کرز الیاس بابانک میزراق ایله دلدیکی بر پولوق دمیری ، یوز اوقه کلیر کورزی ، اون التی خانلی صاحبقرانلر صالنی واردر . بو صالغک هر بر دانه سی اوزر قیه کلیر بر طرفه صالقدر . ینه بو اورته قلعه نیک طونه یه ناظر طرفنده (قفسلی قپو) وار ، بر کوچوک ، طار قپوجقدر آرابه آت کیروب چیقاماز . بو قپودان اشاغی بو یوک واروش قلعه سننه طاش زردبان ایله اینیلیر ، اما غایت صعب قپودر . بوکا (اوغرون قپو) دخی دیرلر . پیاده آدملرک طریقیدر . ینه بو اورته حصارک (سرای قپوسی) واردرکه جمله ارباب دیوان بو قپودن کیروب پاشا سراینه کیدرلر . جانب شماله مفتوح ایکی

نیچہ صواقاقلردہ صاحچہ طوپلر واردر . بو اورطہ قلعہ جملہ طابیه و برجلریله
کویا اینجی کبی بیاض و مجلا برقلعہ رعنادر .

اورته قلعہ نك قپوسی . — جملہ یدی عدد جدید و جدید سدسدیدلردر .

اولا لودوس جانبنده (اووا قپوسی) اوچ قات اولوب صعب واکری، بوکری
یوللی دمیر قپولردر. هر قپونک ایکی جانبنده عظیم بال بیز و زورینه طورولماز
طوپلری واردر . بو قپولر آراسنده جملہ کونا کون جبه خانلر و آلات سلاح
و دیده بانلر و نگهبانلر آماده در . حتی شب و روز دیده بانلری اللرنده توفتکلر
آماده و قیتلر یانوب برفریاده باقارلر . بو قپونک طشره سنده ضحره مثال برعبرتما
طابیه واردر که کورجی کنعان پاشا مباشرت ایدوب اوچ آدیم قدر زمیندن
عالیه چیقمش اما ناتمام براقش . تمام اولسه بو دین قلعہ سی حیات تازه
بولوردی . زیرا بو طرفه مقابل باغلر ایچره موهاباد بایری برخیلی حواله در
برج عظیملری تمام اولسه قلعہ نك یاریسنده اولان باروسنک یاریسنی
قوروردی . داراً مدار ایکی بوز آدیم متین طابیه تمیلدر . اورته حصارک
بر قپوسی دخی مغرب طرفه وکل بابایه اچیلیر (بیج قپوسی) درکه قات
قات دمیردندر . بو قپولرک آرالری طولوز کمرلردر اصلا کوک کورونمز .
تموزده سرما یرلردر ، قپونک ماینلری اللشر کرمه لوند آدیمدر . بو قپولر
آراسنده روی دیوار نیچہ بیک کونه آلات سلاح ایله زین اولمش قلعہ نفراتی
دائم الدهر پرسلاح آماده طورور برمسیره یردر . هر قپو اوزره اولان
کمرلرده کونا کون حیل ایله انشا اولنمش قالین دمیر قفسلرک آشاغیلری
حربه و شیشلر ایله آماده زنجیرله آصیلمش دمیر قفسلردر که یورویش ائساننده
دشمن اوزره براغیرلرکه نیچلرینه شیشلر صانجیلوب یوللری سد اولور
دها کونا کون آلات سلاحدن دمیر قپلاویلر ، زره ، کلاه ، طوغواغه ،
سرپنجاه ، شیش ، میزراق ، حربه ، نیزه ، بالطه ، زمبرک ، تفنک مقوله سی
شیلر موجوددر . اوچنجی محاصره ده دشمن بو قپودن یورویش ایدوب
قلعه یی استیلا ایدمه جکلری ائناده قوم یهودالرینه برر پارچه سلمن وصیجان
اوقی آلوب « دشمن قلعہ یه کیررسه زهری یالایه لوم اوله لومجی ، یوقسه

دیواردر ، کبری قالان یرلری یالین قات دیواردر . اما اوپله ریختم وشدادی بنا دیواردرکه اوزرنده ایکی آرابه یان یانه کیدوب آتلا ایله جریداویناساق ممکن در . زیرا بو حقیق کدمه سیله اللی آتی ایاق اینلی برشدادی بنادر . اما بوقلعه نیک مغرب جانبی اوچوروم بایرلی زمین اولمغله خندق یوقدر اولمقده ممکن دکلدر . زیرا او طرفی صافی کسمه یالچین قیالر اوزره در . اما بیج قپوسندن طشره قلعه نیک بیک آدیم یری درین و عریض کسمه قیا خندق در . بو اورته قلعه نیک دائراً مادر جرمی بیک آدیمدر . دیوارنده جمله طقسان عدد صارب ومصنع قلهر واردرکه هر برینک برر کونه اسملری و باشقه جه نوبتجیلری واردر . وینه بو اورته قلعه ده مذکور قلهر آرالرنده لازم اولان یرلرده جمله اونیدی عدد طابیه عظیملری واردرکه هر برینه بیکر آدم صیغار . ات میدانی قرر میدانه چیقمش میدانی طابیه لردرکه هر بری برر سد مارندیدر . هر بری برر کونه هندسه ایله اولوب استاد بنای سلف بونلرک سنک خارالرینه اوپله تیشه فرهادی اوروب اوپله دیوارلر انشا ایتشلردرکه زمانمز استادانی اکا معادل برتیشه اورمغه قادر دکلدر . هر قلعه و طابیه نیک لطافت و کار نظاقتده مثللری اولمادقن ماعدا استاد شیرین کار عاقبت اندیش بوقلعه بردخی محاصره اولنورسه طوب صدمه لری تأثیرندن دیوارلر رخنه دار اولماسون ایچون جمله طابیه دیوارلری قابلو بغه آرقه سی کبی ایچری اکری یامش ، طوب کولله سی کلسه قایه رق سکوب کیدر اصلادیواره تأثیر ایتمز . بو طابیه لرک هر برینی عثمانلی وزیرلری برر آثار ایله مزین ایتشلر . اما علی پاشا طابیه سی ایکی قات در . قره قاش پاشا ، بالی پاشا ، سلیمان پاشا ، صاری کنعان پاشا ، سیاوش پاشا ، قره مراد پاشا طابیه لری هپ برر کونه طرح اولنمش استوار طابیه لردر . هر برنده اون اون بش عدد اژدر هفت سرمثال قرمزی چوقه چوللی چول طوتماز ، قونداق طوتماز بالیمز ، آمان ویرمز طوپلری وار . هرجه کونی بو طابیه لر اوزره فلاندره ، علم ویا راقلر دیکلوب هر برینک نوبتجیلری دعا و ثنا ایدوب کلبانک محمدی چکلر . هر طابیه نیک قعرزمینده اولان اساسی قیا اوزره اولوب تملرک الی بوشدر ، حین محاصره ده لغم کله سین ایچون هپ بویله تملر بوشالدمشدر .

الاسلامی، نقیب الاشرافی، مفتش افندیسی، قپو قولی، یکی چری دزداری، سپاه کتخدایری، اوچ اوپه قپو قولبه حکم ایدن طور ناجی باشی، جبه جیلر اغاسی، یرلی یکی چری اغاسی وارد. (۶۰) عدد محتمم شور باجیلری وار یکی چریلری کونا کون چوخه دولما وزر دوز اسکو فلر کییرلر. شهره اوزره کاشی مثال منقش اوپهلری وار. مهات اولسون ایچون غایت اعتنا ایله دوشنمشدر. عسس باشیسی، یرلی صو باشیسی، چاوشلر اغاسی و (۳۰۰۰) عدد باشلری مج-وهر ذیللی وتللی دیوان چاوشلری وار. صاغ قول اغاسی، صول قول اغاسی، یرلی طویجی باشیسی، جبه جیلر اغاسی قومباره جی باشی، باروتجی باشی، مهمات باشی، معمار باشی، طوپ دوکیجی باشی، قلعه مهتر باشیسی وارد. برحاکمی دخی طونه قپو دانیدرکه بشقه جه سنجاج، بایراق و طوغ صاحبیدر. اللی ایکی پاره فرقه لره (۲۰۰۰) عدد قپودان قوللری طولوب طونه اوزره بانجه، پراغه و بلقراده کلنجه یه قدر حکومت ایدوب دشمنه حیدودلق ایتدیرمزلر. اعلا قپودان اقدر. برحاکمی محتسب اغا اولوب جمیع اهل صنایعه ضابطدر. برحاکمی باجداردرکه آینه و ورونه نك متاعندن باج بازار الیر. چته باشی دخی طغیان زمانده اوچیوز کشی ایله دشمن مملکتته کیدوب دیل واسیر کتیرلر ایش آکلاره. قلفاتجی باشی دخی قپودانه برابر کیملری قلفات ایدر.

اشكال زمین قلعه. — طونه نك غرب کنارنده بریوسك تپه اوزرنده سنك خارا اوزره شرقدن غربه طولانیجه واقع اولمش اولوب نیچه قرالردن بری طرفدن بنا ایدلمش ایش. کل بابا یرندن نظر اولنسه بادمسی کورونور، اما کزرالیاس بابا طاغندن باقیلسه کویا عثمانلی باشدرده قدرغسی کبی کورونور. کویا قزل حصار طرفی قدرغنه نك مرتفع قیچیدر. قلعه اورته. سنده کی چارشونك ایکی طرفنده کی دکانلر قدرغنه نك یمین و یسارنده کی ماقه لیدر. اورته سنده کی اولویولی قدرغنه نك باشنده کی قارینه کبی در. اولامه باشاقله سی بورننه طوغری قدرغنه نك قبالتی کبی در، الحاصل اصلا فرقی یوقدر. جرمی اونیک آدیدر، قزل سرای دن تا اووا قپوسنه نك ایکی قات قالین ومتین

ایالتنده ، واراٹ ایالتنده ، طمشوار ایالتنده ، بوسنه ایالتنده ، قنیزه ایالتنده
یکرمی آتی بیک بهادر سرور . بیکتیر جمله بودین محافظه سنه کلوب کله
صحراننده سکر آی محافظه ایتلمری قانوندر . پاچه و لاقچه ولایتلرندنده
اون بیک عسکر بودین امدادینه کلکه مأمورلردر . بو ذکر اولنان ایالتلر
داخلنده بر محلول ویا معزول اولسه سنجاچ بکلکلرینی بیله بودین وزیر
طغرای غرا چکوب اربابنه توجیه ایدر . حاکم شرعنه کلنجه : بش یوز
اچه مولویتدر . استانه طرفندن کله زردوز کچلی محضر باشیسی ، چاوش
اوجاغندن کتخداسی ، یکچیری اوجاغندن چوقه‌داری و بازاره کیدنی ، یوز
عدد توابعی ، باب ناچی ، محتسب ناچی ، شهر ایچره ایکی عدد ناچی ، یدی
خارج نابلری اولوب حضور ناسده فصل دعوا ایدرلر . منلاسنه بهرسنه
عدالت وجهی اوزره هر حجتیه یکریمی درت اچه المق شرطیه اون بیک
غروش پیش نخته محصولی حاصل اولور . جمله یکریمی بر قضا (۱۰۶۰)
قراردر . بودین ایالتنده اوچ یوز اتی پاره قلاع و پلنقه واردر . اون سنجاچ
یرده (۳۹۰۰) عدد معمور و مزین قراسی واردر . ایچنده بولنان خرسدیانلر
بودینلی به خراج و برلر . ایالتنده (۶۰۰۰۵۳) رعایا خراج قید اولمشدر
جانب شرقده پشت ، یانیق قلعه‌سنه و ارنجیه قدر بودین حدودی ، طولی
شرقدن غربه ۴۷ قوناق اولوب یانیق قلعه‌سی المانک ایتدای حدودیدر .
جنوب طرفندن ۲۰ قوناق صارا و بویانا نهرلرینه و ارنجیه قدر بوسنه ایالتیه
هم حدوددر . جنوب غربیده ۴ قوناق اولان قنیزه قلعه‌سی قربنده
وموراوا نهری کنارنده زرین اوغلو ایله هم حدوددر . غربده پالوطه و چوقاقو
قلعه‌لری قربنده نیچه ولایتیه همجواردر . جانب شمالده ۲ قوناق اولان
بزم استرغون قلعه‌سی طونه کنارنده اولوب اوت طرفی اورتیه مجاردر .
پورازده اوچ قوناق آشیری اگری ولایتیه و شرقده اوچ قوناق اوتده
تیسه نهری کنارنده سکدین قلعه‌سی قربنده طمشوار ایالتیه هم محدوددر .
بودین ایالتی بویدن بویه غایت واسع اولوب مقاطعه جیسی دفترنده مسطور
اولدینی اوزره هر سنه بودین قوللرینک مواجی (۴۰۶۰) کیسه‌در . شیخ

بودین قلمه سنك حاكملى . — اولاً ۱۰۷۳ تاریخنده طغرا كش ، دستور العمل اوچ طوغلى وزير حاكم اسماعيل پاشا دركه قانون سليمان اوزره خاصى (۸۸۰۰۰۰) اچقه در . جبهه لولر يله درت بيك عسكرك بسلامه سى قانوندر . سنوى بروجه عدالت ايكي يوز كيسه مالى اولور ، اما جرم و جنایت جزا لى و باد هوا پيشكشلى ايله اوچ يوز كيسه يى بولور اما عدالت يريدر . زيرا قيزل سراى ديوارينه سلطان سليمان كندى خطيله :

بيت

غازيلر مسكنى در ، بونده بكم غير اولماز

بونده ظلم ايلينك عاقبتى خير اولماز

يا زوب التته ده (عدل ساعة خير من عبادة سبعين سنة) حديث شريفى حك ايله مشلدر . مال دفتر دارينك خاصى (۱۰۵۵۳) اچقه در . زعامت كتخدا سنك خاصى (۱۰۳۲۴) اچقه در . تيمار دفتر دارى كتخدا سنك خاصى (۱۲۸۹۹) اچقه در . دفتر كتخداسى ، چاوشلر امينى ، چاوشلر كتخداسى ، چاوشلر كاتبى ، كدكلى دفتر كيسه دارى ، تاريخچى افندى ، محلول كاتبى ، روز نامه چى ، محاسبه چى و قلاع تذكيره چيسى ، نشانچى ، مقاطعه چى ، شهر امينى ، كومروك امينى ، مفتش افندى و شهر كتخداسى ، قلاعلر يوقلمه چى اغاسى واردر . بودين ايالتنده كى ارباب زعامت (۲۸۷) ، ارباب تيمار (۲۳۹۱) در . الاى بكيسى ، چرى باشيسى ، يوز باشيسى ، عسكرك سوروجيلرى ، قرق اغاقلرى واردر . بو ارباب زعامت و تيمارك اوچ بيك اچقه ده بر جبهه لولر يله جمله سى اون ايكي بيك كزیده ، مسلح و مزين عسكرك اولور .

بودين ايالتنك سنجاقلرى . — بودين سنجانچى ، سرم سنجانچى ، سمندره سنجانچى ، سكسار سنجانچى ، شيمونطورنه سنجانچى ، استولنى بلغراد سنجانچى ، استرغون سنجانچى ، امانوغراد سنجانچى حالا مجارلرك النده در ، اما كوى و عسكركلى عثمانلى النه كچمشدر . بوسنجاقلرده جمله اون ايكي بيك پرسلاح عسكرك آماده اولوب بر اشارتده بودينك امدادينه كليرلر . بودين ايله هم حدود بولسان ولايتلر . — بوسنجاقلردن ماعدا اكرى

قانونمی کیمسه بوزمه یه، چونکه بو بودین قلعه سنی آلمغه چوق امکم کچمشدر بودین اوغورینه التي یوز بیک امت محمدی شهید ایدوب بوخاک پاکي خمیر شهدا ایله مشحون ایلدم. بودین، حصن حصین اولوب حسرة الملوك و تحت انکوروسدر، بوقلعه بی اللهه امانت ایتدم، وسلیمان پاشایی بودینه ناظر النظار و وکیل شهریار نصب ایلدم. پاشام بصیرت اوزره رعایا پرور اولوب هر کس ایله حسن الفت ایله، غازیلر مه نعمت واحسانک مبدول اولسون، قلعه بودینده ساکن اولانلر فضل و عمر بولسون» دیه کامل بر ساعت خیر دعا ونصیحتلر ایدوب یرلیغ بلیغ شاهي و طغرای غرای سلیمانی بی سلیمان پاشانک الله ویره رک «حفظ و امانتده اوله، وکل بابا بودین کوزجیسی اولوب همترلی حاضر و ناظر اوله» دیوبونیته فاتحه خوان اولدی. در عقب (خیرالدين افندی) نامنده بر فاضل بیدانی بی بش یوز اچمه پایه سیله مولویته منلا ایدوب سکیان باشی بی التي بیک یکیکچری یه اغا ایدوب، الی بر جماعتدن او طه باشی بودینه دزدار ایدر و جمله قرق سکر عدد قلعه اغالری تعیین ایدوب اون ایکی بیک نفر قلعه مستحفظلری و اون ایکی نیک تیمار وزعامت نفرانی نصب ایلر. بودین قلعه سنک کاینی هر بر اکسیک و کدیکنی جبه خانه و سائر مهماتی دوزوب کامل و مکمل اولوق اوزره بیک التمش یاره طوپخانه سنده مالامال طوپلری یاتار. حاصلی سلیمان خان بوقلعه نك ایشنی اتمام ایدرک ۹۴۸ سنه سی شعباننک سکرنجی کونی دارالعلیه یه روان اولمشدر. بودین حقه ده کی بوقدر تفصیلاتی جمله پدرمزدن استماع ایلدی کمز اوزره علی وجه الاختصار قید ایلدک. زیرا بونلری تاریخلر هر بر عنعنه سیله مفصل یازمه مشلردر. بوغز الرده بولان پدرمز سرزر کران درکاه عالی یعنی درویش محمد ظلی بن قره احمد بن قره مصطفی بن یاوز ارین اجه یعقوب بن کر میسان زاده یعقوب بک درکه اوده تورک تورکان خواجه احمد یسوی سلاله سننددر. اه جمله سنک قبرلرینی روضه من ریاض الجنان ایله سون. ایلدی صده کله رک بودین قلعه سنی کوردیکمز اوزره یازم :

ایلی ایالتی عسکر یله قاسم پاشایی اردله قرال کوتورمکه مأمور ایلدی. وقادینک بوتدیرینی تحسین ایدرک کندیسنه خلعت فاخره کیدیروب قرالیچه یانوش دیه اسم ویردی. قرالیچه اردله روان اولنجه سلیمان خان هنوز بودینه صاحب اولوب برج وباروری اوزره علما ، ائمه و موذنان چیقاره رق جمیع غزات کلبانک محمدی چکوب یدی یابلم طوپلر و یدی یابلم توفنکار آتیلوب زمین واسمانه طراقه صالحیلر . و یدی کون یدی کیجه فتوحات دونناسی فرمان ایلدی . جمله دیرلر تطهیر ایدیلوب محرابلری مکه مکرمه یه توجیه ایدیلرک محراب و منبر اولدی . ابتدا خطبه شریفه یی خنکار امامی اولان ابوالسعود افندی تلا میزندن نورا افندی تلاوت ایدوب امامتی تبرکا اوعصرده قاضی عسکر بولنان ابوالسعود افندی ایتدی و نماز فتحیه جامعده قیلندی . پد رمزک نقلی اوزره عسکر اسلام او جمعه ده اوقدر وفرت اوزره ایمش که قلعه طولقدن بشقه بر ساعت یرده طاغ و باغلرده نا ، (کل بابا) تپه سنه قدر اب بر لب جماعت ایمش . ایلك دفعه بوراده (کل بابا) تسلیم روح ایدوب سلیمان خان نمازینه حاضر اوله رق ابتدا ابوالسعود افندی نمازینی قیلوب بودین خاکنه دفن ایلمشدر . کل بابا فقرای بکتابشیانندن اولوب فاتح ، بازید ، سلیم سلیمان خانلرله جمیع غزالده موجود اولان کل بابای آل عبادر قدس اه سره . اول جمعه کونی سلیمان خان کندی قریحه لرندن بودین حاکمی اولمق اوزره بروزیر نصب و تعیین ایلدی . شویله که : اول یوم مبارکده بغداد وزیر ی اولان سلیمان پاشایی حضورینه چاغیروب باشنه بر صور غوج شاهی صوقوب آلتنه اوچ قات خلعت فاخره لر کیدیره رک «اوچ عدد طوغ ایله سردار معظم و مشیر مفتخم سین . تا استانبوله کلنجه یه قدر جمیع دیار روم مناصبی سنک عرضکله اولوب جمیع میر میرانلر سنک فرمانک ایله اوله . حتی بنم استانبوله کی یدی قلعه دزدار لغم بیله محلول اولسه سنک عرضکله توجیه اولنه . اللهم عافنا چچانکه اوزر کرزه بردشمن کله ، محصور اولدیغکده بکا بر اوغلاق ایله خبر کوندره سین . عسکر لرم امریکه فرمان بر اولوب کله لر . ودخی بندن صوکره کله جک اولاد و انساله وزرا و اعیانه ، جمله یه وصیت نامم اولدرکه : بو

جمیع اسرانی کتیرن غازیلر • احسان ایلدی . واون ایکی کونده طاغلری
پاکه یوب نجهلرک باشنه جیغالر و طورنا تیللری دیکدی ویبکیتلک کوسترنلره
ذی قیمت خلعتلر ، تیمار وزعامتلر احسان ایلدی .

بو اسلوب اوزره (۹۴۸) ربیع الاخریه یکر می طقوزنجی کونی بودین
قلعه‌سی محاصره‌دن قورناردی . و عسکر اسلامی تعمیر و ترمیمه اوشوروب
بر حصن حصین استوار ایلدی .

سایمان خان بودینی دردنجی کرده بو ورطه‌دن خلاص ایتدکه او یله
ایکی ده برده بودین امدادینه تشمکه عسکر اسلامه عظیم درد سر وقید
اولماسون ایچون بودین قلعه‌سی بروزیردایه ویرمکی مراد ایتدی . بعدالمشاوړه
اوان قرالک نعشنی قیزیل سرای دیرندن چیقارب استوانی بلغراده کوندردی
بعده دیوان ایدوب قرالک آنه‌سی ایله قاریسی (ازایله اصون) نام قادینی
واوغلو (ژیغمون یانوش) نام اوچ یاشنده معصومی دیوان هایونه کتیرتدی .
قرالک قاریسنه بیوردیلرکه « سنک قرالک یانوش بئم چراغم و معنأ اوغلوم
ایدی . بو کوچک اوغلو دخی بئم چراغم و اوغلوم اولسون . بو اوغلانه
اردل ولایتی قرالغنی احسان ایتدم . سن آنک اناسی واردل قرالک
قریسک . باباک حالا اردله قرال اولوب قوجه و کوتوروم اولدیغندن ولایتی
ضبط وربط ایدم میور . سن اوغلوک و کبلی و ولایتک ناظرالضاری اولوب
هر سنه اردل خراجنی کوندرسک وقاین انا کی بیله آلب اردله کیده‌سک .»
قادینه بو نصیحتلری ایتدکن صوکره اوغلو نه فوقانی بر صورغوج مرصع
وزر دوز براسکمله مرصع برطوپوز و برچتر ملمع احسان ایدوب ملکه‌نک
باشنه بر تاج مرصع وقاین اناسه دخی زر اندر زر خلعتلر کیدوب « یوری
اه ایتکی اسان ایده » دیدکه قادین دیدیکه : پادشاهم چراغک اولان اوغلوم
دها کوچکدر . ولایت اردله یالکز کیتمک اولماز . اوغلوم سنجیلین عظیم
الشان بر پادشاهک چراغی بودین قرالک اوغلو و شمدی دخی اردل قرالیدر
بزه قرق اللی بیگ عسکر ویر دیار اردله اوغلومی دارات و احتشام ایله
کوتورسونلر « سلیمان خان قادینک بو حسن کلمانی استماع ایدنجه جمله روم

برج و بارولری رخنه دار و دیوارلرده آراهه کیره جهك قدر خراب و بیابانی اشکار اولور . صدر اعظمك کلدیکنی کورونجه یکیدن شوقه کلوب قلعه نك منهدم اولان یرلینی ریختیم ایله طولدیردیلر و دشمنه کوز آچدیرماز اولدیلر . قلعه بی محاصره ایدن قرالرده عسکر اسلامك بودین اتنه کلوب قوندقلربی کورونجه هب بریره طوبولانوب هجوم ایتدیلر . یاقه یاقه به عظیم بر جنك اولورکن درون حصارده کی اسلام عسکریه قرال عسکری قلعه دن چیقوب قرالرك مترسارینی باصه رق جمله جبهه خانه و طوبولربی طرفه العین الحیره قلعه به طاشیدیلر . صوکره دشمنك اردینه کیریدن قلیچ اورمغه باشلادیلر . دشمن کوردیکه ایکی عسکر ارمسنده قالیبور جنك بازارنده طوبه طوتلمش مایمونه دونوب بر کره قاجامق ویره رك عسکربی مترسارلی طرفه حربه چکمك ایستدی . فقط صدر اعظم متانت اوزره اولوب اولبه برجنك ایلدی که دللرده داستاندرد . اما دشمنك حد و پابانی اولماغه نیجه کره ثقلت یوزی کوستردی صدر اعظم وار قوتی بازویه ووروب دشمنی بیکلرجه خاک مذلته صالارکن جناب خلافتاب آنتاب عالمتاب مثال شتاب ایدهرک اللهی بیک کزیده عسکر ایله بوجنك آشوب اوزره یتشوب دشمنی ناتوان و بی تاب بر اقدی . دشمن کوردیکه عسکرک ایلروسی کلیور . همان خوف و خشیته دوشهرک طاغله اووالره فراره باشلادیلر . قرق بیک قدری جان بازارینه دوشوب آت و بساطلریله طونه به باش اوردیلر . عسکر اسلام دخی شناورلك ایله صو ایچنده کی دشمنه طولو کبی قورشون یاغدیردیلر . نیجه بیک فراری دخی اسکی بودینده اولان کیلرینه واروب هر کمی به تحملندن زیاده کیره رك آآرقه ایتدکلرنده عسکر قاردهه قالان آت و خیمه ، ارزاق و اموال و غنائمی آلدیلر قایتلر ایسه ذاتاً طونه ایچنده یوقوش یوقاری کیده میه جکلرندن نهر طونه نك قارشى پشته ، واج قلعه لری طرفندن و بریده اسکی بودین طرفندن دالیان بویلی اوزون توفسکلرله قایق و شایقه لرده کی قچقلره دانه مات سریدیلر . کیمسه کوره چکمه که باش کوستره میوب کیلر طونه کنارینه کلدکجه عسکر اسلام دشمنی دست بر قفا باغلا یوب یکر می بیک قدر اسیر آلدیلر . سلیمان خان

چونکه اماده اولدیلر . فردیناند قرال بودین قربنده قزل صحرا نام محله کلوب مکث ایتدیجه همان یانوش قرال علی الغفله فردیناندی باصوب اویله شیش و تفنگ اورمشدرکه اکثر عساکر مال و منالارینی براقوب فرار ایلدیلر . فردیناند کوچ ایله استرغون قلعه‌سی الته دوشوب آندهده ارشکر کندوی . قلعه‌یه قویماق قلرندن طونایی کچ ب جکر حصارده سهل تسکین کبد ایدر . اما یانوش قرال بوقدر مال و منال و غنائمه قلعه بودینه کلوب انسان مال غنائمک ذی قیمتارندن و کندینک التزامنده اولنان خراجیله جمله هدایایی سلیمان خانه کوندیرر و قلعه بودینده عدل و عدالت و جمله رعایایله حسن الفت ایدرک قلعه‌ک عمارتیه جد و اهتام ایدوب سایه سلیمان خانیده مستقل قرال اولور .

۹۴۸ سنه سننده یانوش قرال بودین ایچره آسوده حال ایکن برکیجه مرد اولوب آنده محافظیه مأمور اولان البصان بکی و سکیان باشی و قرق اوطه یکیکچری جمله ماملک و خزینهنی قبضه تصرفه آلوب دردولته « قرال اولدی ! » دییسه خبر کوندیرلر . حال بوکه یانوش قرالک مرد اولدیغنی بیج قرالی فردیناند ، نمسه چاساری قارول ، چه چاساری و بیقوش خبر الوب « بودین قرالسز برقاری النده قالدی ! » دییسه باش قالدیروب « بیره ، عثمانلی کله‌دن ، تورکک اللرینه کیرمه‌دن ! » دیوب علی العجله درت کره یوز بیگ عسکرله بودین اوزره کلوب یتمش یردن قلعه‌یه حواله طوپلر قویوب کزر الیاسدن و موهاباد بایرندن قلعه‌یه دوکمهک باشلارلر . همان ایچرودن مرد اولان قرالک قاریسی و آناسی و سکیان باشی و البصان بکی قلعه‌دن کندلر ایله آدملر ایندیروب و صو یوللارندن طونه ایله یوزکچ آدملر کوندروب دردوته ، بوسنه و روم ایلینه خبرلر وارنجه کیدن چاشت روم ایلی عسکرینه اوسکده ، صدر اعظمه باغرادده راست کلور . سعادتلو پادشاه دخی مقدا کیدن خبردن اگاه اولوب ادرنده بولتور . بودینک محصور اولدیغنی خبرینی آلتجه کیجه کوندوز شتاب ایله یورویوب کیدر . یکرمنجی کونی بوسنه و روم ایلی و صدر اعظم قوللری بودین آلتنه واروب قرار داده اولورلر . اما بودینده محصور اولانلر کمال مرتبه ضجرت حالده اولوب طوب ضربهلرندن قلعه‌نک

غلطان ایلدیلر. بووجهله بودین قلعهسی تکرار اوچنجه دفعه ضبط اولنوب
 محافظه‌سنه یکریمی اوپه یکیچیری ایله البصان بکی حسن بک تعیین اولنوب
 یینه قرالنی مقدا چراغ افروخته‌سی اولان یانوش قراله صدقه اولندقده
 جمله خیرخواهان دولت «پادشاهم، بو قلعه‌ینی بروزیریکه احسان ایله که
 برقرار اولسون، تا که عساکر اسلام سائر بر فتح ده بولونسون!»
 دیدیلر. سلیمان خان بیوردیلرکه: بامراه تعالی، انکده زمانی واردر.
 بودیندن عسکر اسلام ایله قاقوب بودینک اوته غریبسی طرفنده اسکی
 بودین زمینده مکث ایدر وعزم راه قلعه‌یج ایدوب یتمش پاره قلاع متینه‌دن
 طاطا، پاپا، پالوطة، وسپر، چوقه، چوبانچیه، سمارتین، وبونک کبی قلعه‌لری
 وبلاقله‌لری فتح ایدنجه شدت شتا قریب ایکن یج قلعه‌سینه صاردیلر. حتی
 کیروندن کلن عسکر اسلام (کور) قلعه‌سینی یاقدقلری ایچون اسمی (یانیق)
 قالمشدر. بعده سلیمان خان بجی محاصره ایتدکه کمال مرتبه صارپ قلعه
 اولمغله کوندن کونه شتا برف زیاده اولوب غزات مسلمین قار آلتنده
 قالبوب آخر یکرمنجی کونی قلعه‌دن فراغت ایدرک درد وبلا ومشقت ایله
 ماه صفر بی ظفرده جان قورتاران نامحله کلوب آندن بودینه عودت ایتدیلر.
 بودین قرالی یانوش پادشاهک رکابنه یوز سوروب خلعت خسروانی ایله
 ارتفاع قدر بولدی. بو سفر مسرتده قلعه‌ استرغوندن تاج اسکندر آلتوب
 بودین قرالی یانوشه احسان اولمغله بوکره بدرستی قرال اولدی. بعده
 سلیمان خان پشته اوکندن طونا کوپروسی کچوب اول شدت شتاده کجکمت
 سحراسیله کیدوب ورادن قلعه‌سی جسرنندن عبور ایله‌رک استانه سعادته
 واصل اولنجه بری طرفده آلمانلر سلیمان خانک یج قلعه‌سینی المیه‌رق بی فتح
 عودت ایتدیکنی عسکرک ضعفنه ویره‌رک بوکره اوچ قرال واون اوچ کره
 یوزبیک عسکر ایله بودین اوزرینه یورودیلر.

یانوش قرال چاشنلریله یج قرالی فردیناند ایله دیگر اوچ قرالک بودین
 اوزره کله‌جکلری خبرینی آلتوب تاج اسکندر بودین قرالنده اولمغله دیگر
 درت عدد قرالار کندوسنه مطیع ومنقاد اولمغله بودین التنده ودرون حصارده

کوروشوب « صفا کلدك ، خان قارداشم ! » دییه زرین و مجوهر تخت اوزره قرار داده اولوب نیچه کلماتدن صوکره سلیمان خان بیورورلرکه : خان قارداشم سکا فرمام اولمشدرکه هان بو صحراده قونمایوب بودیندن ایچری اسکروس دیارلرینی خراب ویباب ایدوب کیده سین . « دییه خانه برسمور لباجه وایکی زردوز ، کرانها خلعت شاهی و سرینه برطوغ شهر یاری قویوب خان طشره چیقنجه اول آن نفیر افراسیابلرینی چالوب کافرستانه چاپوله کیتمکده ، بری طرفده حضرت سلیمان زمان همان اول آن صحرای مهاجدن قالقوب بشنجی کون قلعه بودین آلتنده دریا مثال عسکر ایله مکث ایلدکده بوتون عسکر صحرائی ، طاغی ، طاشی زین ایلدی . پدرمز مرحوم نقل ایدر : چآنکه وقت غروب اولوردی ، جمله حیواناتی طونه به صولامغه کتورورلردی ، جمله حیوانات دفع عطش ایدرکن نهر طونه نك آشاغی اوردو جانیکه اوردوی اسلامک نهایتدر ، یوکسکلکندن بش ذراع قدر اکسیلیردی . تا اول مرتبه دواب کثیره واردی .

۹۳۶ سنه‌سی محرم الحرامک غره سنده پادشاه عالمپناه بودین آلتنده عساکر دریا مثال ایله مکث ایتدکده جمیع جیوش موحدین وقت شافعیده قلعه‌یی قات قات قرق دفعه قوشادوب اول کیجه متریسله کیره رک بال ییز طوپلری کاکان یرلرینه قویارلر و شهر محرمک دردنجی کونی علی السحر جمیع طوپلره هپ برقتیلدن آتش و یروب نیچه یردن قلعه دیوارلرینه آرابه کیره جک قدر رخلهر آچدیله . هر طرفدن یورویش اوله جنی ائنده درون قلعه ده محصور اولانلر بیلدیله که بوقلعه عثمانیدن خلاص اولاماز ، همان جمله « الامان الامان ای پادشاه آل عثمان » دییه قلعه نك برج و بارولرینه بیاض امان بایراقلری دیکوب ایتیمان ایتدیله . امانلری قبول اولنوب جمله‌سی عریاناً دار منحوسلرینه سلاخسز کیتدیله . فقط قلعه دن چیقارکن ده خیانت ایدوب برقاج غازی بی داغ درونلرندن شهید ایلدیلر . مکر حکمت خدا وارمش « بره آدم شهید ایدیورلر ! » دیجه همان جمله عسکر دال ساطور اولوب برآنده یتمش بیک کفاری شمشیر آتشتابدن کچروب تاب وتوان قانایوب کله لرینی

قاین آتاسنه کیدوب حال پرملانی اردل ارشکریله سعادتلو پادشاهه بیلدیریر. اردلده باشنه ایکی یوز بیک قدر عسکر جمع ایتمهک باشلار. یوخبیر موخش پادشاه صاحب سعادتک معلومی اولدقده همان اول آن طوغ شاهیلری نجبه خانه شاهی اوکنه چیقاروب اول بهارده جمله جیوش موحدین ایله قطع مراحل وطی منازل ایدرک صوفیهیه داخل اولور ونمسه چاساری فریدینانده « ارایسهک لاووش قرال کبی سنسکه مهاج سحراننده ویا بودین آلتنده کیله سحراننده کوروشوب قیریشهلم ! » دییه برنامه یازوب برقبوجی ایله کوندیریر. برنامه دخی دیار اردله قاچان بودین قرالی یانوشه « ایکی کره یوز بیک عسکر ایله اوردومه کله سین » دییه یازوب کوندیریر وتانار خانه دخی چیزمه بها اون ایکی بیک التون کیدوب « ایکی یوز بیک عسکر ایله کلوب بودین آلتنده بکا ملاقی اوله سین » دییه نامه کوندیریلیر. بعده صوفیه دن روم ایلی وزیر یی ایله صدراعظم وسردار مکرم قرق بیک عسکر ایله مقدجه طلیعه عسکر اولوب کیدرلر. عقیلرنجه پادشاه کردون وقار اون برنجی کونی بلغراد بهشت آباده، آندن سکرنجی کونی قلعه اوسکدن قرق یاره غازی طوپلری آلوب اون اوچنجی کونی مهاج سحراننده واریلوب سلیمان چراغی یانوش قرال ایکی یوز بیک عسکر ایله اوردوی اسلامده مکث ایدوب بعده سعادتلی پادشاهک مشاهده جماله کلوب سراپرده سلیمانی اوکنده پیاده جه جمال شهنشاهی بی مشاهده ایدنجه یدی، سکز یرده سرزمین ایدرک پادشاه صاحب قرانک حضور سعادت اقترانلرینه واصل اولدقده همان فقیر یانوش قرال باش یره قویهرق هینچقیره هینچقیره آغلابوب دامن پادشاهی بی بوس ایدر. بعده برتخت زرین اوزره قرار ایتمه سی فرمان اولنوب نیجه مصاحتدن سوکره برخلعت زرین ایله سرافراز اولوب چتر مخصوصه کیدر. ینه اوکونی ایکی یوز بیک تانار عدوشکار ایله آل جنکیزدن سمیز محمدکرای خان کلوب اول دخی ادب وارکان ایله دریا مثال عسکر آل عثمان ایچره کذر ایدرکن اوتاغ هایونه متوجه اولوب مشاهده عسا کر نصرت مأژدن برک خزان کبی تیرتیر تیره یوب کلدکده سلیمان خان قانون قدیملری اوزره خانه ایاغه قالقوب اوپوشوب

بودين اطرافني طونمش وقلعه بودينك برج وبارولري اوزره علم و سنجاق وباراقلر ديزيلمش وتورك عسكري ايله قلعه بدنلري رين اولمش !! هان درون قلمه دن عثمانلي و بحار عسكركلري حاضر لانوب سمنديره بكي يحيي پاشا زاده محمد بك ، بوسنه بكي خسرو بك و صدر اعظم عسكريه روم ايلي عسكردن قرق بيك كرده عسكركر بودين اتنده جمع اولوب بر آغز دن اه ديه يوروش ايدنجه و بودين ايجنده كي غزات مسلمين ايله يانوش قرال عسكركر دخي ظاهر اولسجه بر عسكركر طشردن و بر عسكركر قلعه ايجندن چيقوب محاصره ايدنلري اورته به آلهرق قيره ، قيره كيمني طونه به دوكديلر و كيمني ده اسير درزنخير ايدركر بوديني خلاص ايلديلر و وافر مال غنائم و اسرا آلديلر. صوكره امداده كلن عسكركر محمد بك ايله خسرو بك سردار اولوب طونه جسريني عبور ايدركر پشته قلعه سندن يارار و نامدار قلاغوزلر آلوب خطوان ، هولوقو ، بوياق ، سمندره ، سچاق ، كرمات ، دره كل قلعه ليله نتره نهريني كچوب نوغرادو و نتره قلعه ليني ، اندن دونوب او يوار ، قومران قلعه لري آلتني چالقا لاييرق الكدن كچيروب بر چوق مال غنائمه قرقچي كون جيكردان نام قلعه دن طونه نهريني كيلرله عبور ايدوب استرغون قلعه سه سلامتله كيرديلر. اوزمان استرغون يانوش قراله تابع ايدى صوكره غنيمتلريني بولوشوب وقت شتا اولمادن وطنلرينه كيتديلر .

عسكركر اسلام بودين آلتندن كيتدكلري كي جمله محافظيه مأمور اولانلر بودين قرالى يانوشك ياننده قالديلر . هر سكيلر و خروادستان بكريه يدي يدي يوز بيك عسكركر و كامل يدي يوز بال يميز طوبلرله بودين اوكنه كلوب على ملا' الاس مريسار قازهرق بودينه اول قدر طوب كوله سي اورورلر كه كويا باران لغت ياغار ! .. يانوش قرال بو حال اوزره قرق كون محاصره به تحمل ايدوب كورور كه هنوز وقت شتا بر طرفدن امداد كلز و كلسه ده كيچ كلير . درون قلعه ده كي محافظه جي اسلام عسكريه مشاوره ايدوب بال ضروره قلعه نك دندان و بدنلرينه امان يباراقلري ديكوب امان ايله يانوش قرال و غيريلري سلاح ايله بوديندن چيقارق پشته قلعه سي جسريني كچوب اردل قرالى اولان

«اگر بکا کایرسهك بودینی دوکمه دن فراغت ایدوب آلارقه طورمه لم» دیر . حاصلی هر بری بر زعم فاسده دوشر وقلعه یه امان زمان ویرمیوب کوم کوم دوکرلر آخر . ایچریده ملکه زبون اولوب مکر زنان نامیله مشهور حلیه لره سلوک ایدر ومقدما کندینی ایستین قرال لره ناجی ایسته ینلره نه ایجه خبرلر کوندروب هر بر قراله کوندردیکی نامه ده برر کونه وعدخلف یازوب «عیسی ومریم انا شاهد اولسون . سکا واروب منکوحهك اولورم . تاج وتخت صاحبی مستقل قرال اولورسین . اما اردلده اولان قرنداشم کتنجیه یه قدر قاعه یی دوکمیوب ولغمملر ایتمیوب قلعه دن آلارقه طوره سین . «دیبه پس پرده دن تسلی خاطر ایچون نامه لر کوندرر وبونامه لره قرال لر اعتقاد ایدوب کیمی خسته لکنی بهانه ایدرک متراضاً یوز دوزر قلعه یی دوکمز وکیمیسی » بر واقعه کوردم . اسوه ت نیقوله قائل اولماز» دیبه . کیمی جبه خانه من آر دیبه . حاصلی هپ برر کونه عذر وبهانه ایله بودینی دوکمه کنن فراغت ایدرلر . کیمی اسکی بودینده ، کیمی کرز الیاس تپه سنده ، کیمی موهاید بایرند . طورر . بر قرال دخی ازسک چایرنده قرارداد . اولوب قالیرلر . بری طرفده عاقل ومدبر قادین درحال محصور اولدیغنی واحوال پرملالی اولا بوسنه وزیرینه روم ایلی وزیرینه و آندن سلیمان خانه عرضحال ایدوب «بادشاهم ، چراغکک واولغم یانوش عبد مملوک بودین الندن کیدیور . حالا یدی قرال دوکیور ، یتیش پادشاهم ، الاثمان ، الاثمان !! » دیبه فریادنامه لری یدپادشاهی یه واصل اولنجه مکر سلیمان خان بودین جانلیری غزاسنه چیقالی ایکی آی اولمش . هان پادشاه دامن غیرت وهمتی درمیان ایدوب قطع مراحل ایدر . بری طرفده ایسه مقدا اطراف . قلاعی منقاد ایتمکه کیدن عسا کره سردار اولان قاسم پاشا بودینک محاصره اولدیغنی استماع ایله درعقب اوچ بیک یکیچری و اوچ بیک کنندی عسکری ، اون بیک یانوش قرالک محار عسکری ایله جمله یچوی قلعه سنندن قالته . ق کیجه لین بودینه بی باک و پروا کیروب اهالی بودینه بویله امداد و ذخائر کلدکده جمله اهل بلده تازه جان بولورلر . علی الصباح نسه چاساری اولان فردیناند قرال کورور که قلعه یه امداد کلن آرابه لر

لايوش قرالك خزينه لړني يدي بيك عدد دريلر صاربلي صندوقه لره طولد.
 يروب برچوق جبه خانه وعبرتما اشيائي مرصع تختلري يوزلرجه مرصع
 پنجره قياقلرني وقاپولري ، تونجندن معمول والتوله مطلا ملائك صورتلرني
 وتونجندن اسكي قرال تمثاللرني والاآن استانبوله اياصوفيه جامعي محرابنك
 يمپن ويسارنده بولنان مطلا شمعدانلري ونجه بونك كبي عبرتما اشيائي يرلرندن
 قلع ايدوب كميلره استانبوله كوندزرر . صورتلري نماشا ايچون ات ميدانسه
 قورلر . بودينك نجه بال يمز طويلرني دخي بلغراد قلعه سنه كوندزرلر .
 خرستيانلردن يهوديدن وسائر ارباب معارف ورعايدن اوچيك قدر آدمي
 استانبوله كوندروب غلظه ، يدي قله و خاصا كويده مسكنلر يروب او طولر تدي .
 يانوش قرالك يانسه بوديني محافظه ايچون يكرمي بيك عسكر قويوب كنديلري
 سعادتله نهر طونه جسرنندن عبور ايدر ك پشته سحر اسنده مكث و آرام ايلديلر .
 كمال زاده احمد افندي ، ابو السعود افندي ، قاضي عسكر سلطان شعرا باقي
 افندي ايله مشاوره ايدوب دشمن بردخي بوقلعه ديبه طمع ايمه سين ايچون
 يوقاري قلعه سي ايچنه تيمش ، سكسان يردن آتشلر اوروب برباد ايدرلر ، الي هذا
 الان آباددن خراب خاندانلر واردر . سليمان خان استانبوله عودت ايلدكدن
 صوكره جميع مجاز قراللري حسد ايدوب « سليمان خان بوديني بر كوچوك
 غلامه ويردي و حكومت انكوروس بر قادين النده قالدی ، ملت مسيحيه
 بوكونلره ده می قالدی؟ » ديه آرالرنده كفت وكولر اولدي . بعضيلري ده طمعه
 دوشوب « آ ، لاووش قرالك قاريسني بودينده بن آلسهم ! » ديه آخر
 جمله قراللر بودينده يانوش غلامی آدم يرينه قويوب اطاعت ايتديلر و ۹۳۴
 تاريخنده يدي يردن بودين قلعه سنی محاصره ايدوب دوكمكه باشلاديلر .
 بو ائنده سكتوار باني اولان (ترك صالندو) نام قرال بر تقريب ايجريه
 آدم كوندروب سليمان خانك يانوشه احسان ايلديكي (قورونا) نام تاج
 اسكندري ايسته يوب « اكر تاجي بكا ويريرسه كز بودين . آلتندن قالقوب
 كيدرم والا خلك ايله برابر ايدرم » ديه خبر كوندرير . بوزون قلعه سي حاكمي
 پس پرده دن درون حصار د . محصور اولان لاووش قاريسنه خبر كوندوب

«ای بورایه بندن سوکره مالک اولوب قدم باصه جق کیمسه! بنی خیر دعادن اونوتیوب نام ایچون خیرات یاپ و او جاغمی سوندیرمه! و او غلوم یانوشی قرال ایت. بنی و او غلومی اوسترنلی بلغراد کوم. چوق قلعه آل وسنده بوماننده بنم کبی اول. بن که جمیع علم ایله مشهور و فرید الدهر لاوش قرالم (لاصلو) قرالک او غلوم. انام غالباً قرالی قیزی (عنه آسون) دره او جاغمی سوندورمه. عیسای روح الله ده سنک او جاغمکی سوندورمه سون» سلیمان خان حیرتده قلوب لاوش قرالک بتاقلقده بولنان جسدین اوستوانی بلغراد دفن ایتدیره رک اوزرینه طورنا تللری و شاهین جیغالری، کوندوب دیکدیرر. تیز قرال او غلونی کتیرسونلر دیه فرمان ایدنجه لاوش قرالک قاریسی (هادیا) نام ملکه زر اندر زره مستغرق اولوب کلدی. اما باشنه سیاه ماتم دو مانه لری کیوب صارمش و کندیسیده صارارمش صولش. صاغ انه او غلو یانوشی آلوب حضور سلیمان خاندن طلاق ایله دیرکه «بونک بیاسنی اولدیروب مال و ملکی آلق هنر دکلد. شهنشاه و ایمپراطورلر ارسنده پادشاهلق اودرکه بای و کدا هر کسه مرحمت و یتیم و یتیمه لرینه مرحمت ایدرله آل ایدمی کندی او کسوز غریبکی! دیه چوجنی سلیمان خانک او کنه براقوب کندیسید کیریده طورر. سلیمان خان بو غلام جوانی کورمکه مرحمتی جوشه کلوب غلامی یاقه سندن کچیره رک معناً او غلو ایدر. و بودین قرال لغتی کندیسنه و یروب آنه سنی دخی قرال قیزی اولدینی ایچون قلعه یه ناظر نظار و مجارلرک بیوکلرینده وزیر ایدر. و بتون ارباب دیوانه بواج قلعه ده برضیافت عظیمه چکوب غازیلرک بیوک و کوچکلرینه مرتبه لرینه کوره بر خلعت فاخره کیدروب معزول و منسوب امر او میرانلر مناصب عالیه احسان ایدر. بتون بو احوالی نقل ایدن پدرمن مرحومدر [*]. بعد الضیافه سلیمان خان

[*] اولیا چلبینک نقلی کرچکدر، اما نقل ایتدیکی وقعه ده ذکر اولنان کیمسه رک اسملری یا کلشدر. سلیمان خانک حمایتی استدا ایدن مجار قرالی یانوش ایدی. بونک قاریسی قرالیجه ایزابه و اوغلی یانوش ژیفموند ایدی. یانوش قرال فریدینانده قارشو سلیمان خان ایله اتفاق ایتمشدر. یانوش قرال وفاتسندن اول یتیم چوجونی یانوش ژیفموند ایچون سلیمان خانک حمایتی رجا ایتمشدر. (دوقتور قاراچون)

اوصاف دارالملک انکروس حصن حصین و سد متین یعنی قلعه بودین

لاینین و مجار مورخلرینک قوانجه بوقلعه ولادت رساتپناهیدین (۷۸۲) سنه اول بنا ایدلمش. صوکره الدن اله کچهرک انکروسلیله پایتخت اولمشدر . نهایت عثمانلیلر اناطولی سرحدندن ظهور ایدوب دشمنلریله پایلاشه پایلاشه ایش سلیمان خان صاحب زمانک دورینه کلشدر . سلیمان خان بلغراد قلعه‌سنی النجه مجارلر وار قوتی بازویه ویره رک بودینی متین بر صورتده مستحکم ایلدیله وهر طرفدن امداد ایسته یوب بودین محافظه‌سی ایچون یوز بیک عسکر آماده ایتدیله . (۹۳۲) سنه سننده سلیمان خان اوچنجی سفر اولمق اوزره مهاج صحرا سننده انکروس قرالی لاوشی منزه ایدنجه سردار اکرم ابراهیم پاشا قربان پیرانک اوچنجی کونی بودین قلعه‌سنه صاریلوب درون قلعه‌ده کیلری مجبور امان ایتدی . و مفتاحلری کتیر نرله برابر (فولدوار) قلعه‌سی ایتده مکک ایدن سلیمان خانه کوندردی . سلیمان خان وقعه‌دن خبر آلتجه الغار ایله بودین آلتنه کلوب شهرک اهالیسنه امان ویردی و قلعه‌نک ضبطیله خزینه حفظنه اون بیک عسکر کوندردی . ایرتسی کون آلائی عظیم ایله بودینه کیرنجه کوردیکه بر قلعه که کوزلر کورمش دکل . چارشو و بازار ی قات قات و مفرح . خانلری ایسه مصنع و مرصع . سوقاقلری مرمرله دوشه لی و کنیش . صوکره قرالک سراینه کیروب کامل یدی ساعت سیر و تماشادن ایتدکن صوکره بیوررلرکه : «آه نولایدی بو سرای استانبولزده سرای بروننده اولایدی» صوکره قرالک خزینه‌سنه کیروب کوررکه مال فراوانک حد و حسابی یوق . حاصلی بتون بو شیلردن حظ ایدوب دیرکه : اه ایله عهدم اولسون بو غنایا مالیه قدس شریفه بر قلعه و مدینه منوره یه بر قلعه انشاییده‌یم . و استانبوله کبرلرله صوکتیره‌یم » صوکره خزینه‌دن چیقارکن بر لوحه کورر . آلوب اوزندکی یازی بی ترجمه ایتدیردکه قزالک شو و صیتدن خبردار اولور :

صوکره زرین اوغلی یاقدیغندن بودین وزیر اساعیل پاشا صدر اعظمک یانیق قضا سنه کله جکنی استماع ایدوب رعایا و برایی بریکدییره رک یکیدن بنا ایتشد. دزداری، اوچوز نفراتی وار. درون قلعه ده یکر می تحتہ اورتولی خانه بر جامع واردر.

بورادن ینه عسکرله برابر قالدیغمزده عظیم الایلر تنیه اولندی. عثمانلی قانونی اوزره عسکر اسلام جبه وجوشنه مستغرق اولوب بودین صحرا سنک کله اوواسی نام محله فوج فوج جمع میرمیران وزرا و کلا و باب دیوان ایله کیدرکن بودین اهانسنک صغار و کباری سردار معظمک استقباله چیقهرق بودینک (۱۷۰۰) قولی دخی پرسلاح قات قات سلامه طوروب جمله (۱۷۰) عدد نامدار انگلری رکاب صدر اعظمه یوز سوروب سائر نفرات آداب اوزره قرارداد اولدیلر. عسکر بو آلائی ایله کیتمکده ایکن نهر طونه اوزره بیک پاره ذخیره کیلری مساعده ایام ایله یلکن، فلاندرای سنجاقلری کشاد ایدرک کمال مهابتله کلکده ایدی. (بودین) (کرزایلیاس) (باروت خانه) قلعه لری نمایان اولدوقده قلعه لر ابتدا رسولاه سنجاغنه و صدر اعظمه کرزایلیاسدن باشلایه رق مقدمیه او قدر طوب و توفنک شادمانقلری ایتدیلر که زمین وزمان بر دودسیاه ایچنده قالدی. و بوتوز آره سنده قلعه لر شمشه اوروب برج و دندان بدنلری طوغ سنجاق و یایراق و فلاندره لرله اراسته و نجه یوز پاره طوب لرله پراسته ایدی. بودین قلعه سنی کوردیکمدن طولایی المه حمد و ثنا ایدوب مقصود و مراسم اوزره تماشا ایتمککم ایچون دعا ایلدیم. اوتوز بش سنه ک سیاحتیم ائناسنده بویله بر قاعه بالا کورمه مش ایدم. صدر اعظم آلائی و الایله بودین التده کی کله صحرا سنده سر ابرده سنه اینتجه قلعه لر اندقلری طوب لرله زمین و سہایی ترتیلر. بزخنی ابراهیم پاشا افندمزله مأمور اولدیغمز قولده خیمه مزله مکث ایتدک. همان پیاده جبه بودین قلعه سنک تماشا سنه قویولدم.

حکیم مطلقاً کر اولماسه بر ایشده تدبیری
 مفید اولماز هزار ارباب عقلک رأی و تدبیری
 عنایت ایله سه بر بنده سینه حضرت مولا
 صواب اولور خطاسی هم کمال نقصان و تقصیری
 سعادت ایستر ایسه ک اهل تسلیم و توکل اول
 قبول ایت جان ایله درویش بوپند حضرت پیری

بونی درویش پاشا کندی خطیله یازمشدر. بو جزیره ده بر قلعه یاییسه بوتون
 طونا یالیرلی امن و آمان اوزره اولوردی و حقیرک رأی قاصر نجه یاییله جوق قلعه
 بو جزیره نك بو دین طرفنده کی اوچنده اولسه نهر طونانك ایکی طرفندن
 حایدوق قایق لری کچمزدی . بو جزیره نك باغ مرغزارینك میوه سی عثمانلی
 اردوسنی غنیمت ایلدی .

بورادنده قالقوب جانب شماله (۲) ساعت کیدرک (ارجین پالاقه سی) نه
 کلدک .

ارجین پالاقه سی . — ۹۳۵ تاریخنده ارجین نام بر میرلوا بونی مال غزرا
 ایله حسبه لله انشا ایتمکه آنک اسمیله بنام قالمشدر . اما ۱۰۷۲ سنه سنده
 حقیقیر اردلده ایکن (زرین اوغلی) نك احراق ایلدیکی کوزل قلعه لردن
 بری ده بودر . بعده اسماعیل پاشا بو دین قلعه سنی مجدداً بنا ایدوب اوکندن
 دها متین ایلدی . بو قلعه ایچره الهی عدد تخنه اورتولی نفرات خانلری ،
 جبه خانه سی ، انبارلری ، خنکار جامعی ، شرقه ناظر بر قپوسی وار بر طرفی
 صعب خندقدر و خندق طرفی علی بایردر . دشمن بو قلعه نی بورادن اورور .
 حالا ایکیوز نفراتی ، دزداری وار . طوپ و جبه خانه سی یوقدر . طشره
 واروشی برابر یرده اولوب انجق خندقی قالمشدر . بریکی خان زیباسی ، قرق
 عدد دکانی واردر . بو خراب واروشک خندقدن طشره سی سراپا مشبک
 بوستاندر .

بورادن جانب شماله درت ساعت کیدوب (حمزه بک پالاقه سی) نه واردق
 بونی سلیمان خانک فرمانیله (شیمون تورنه) قلعه سی بکی حمزه بک بنا ایتمشدر .

بوقله ایچره جمله یوزاللی عدد طاراجیق اولر واردرکه صوقاقلری ده طاروهر صوقاق باشنده بر بند وار . سلیمان خان جامی ، جبه خانه مخزنلری غلال انباری وار . بوقله نك طوناکناری کوشه سنده بر ویران کلیسایی موجود ایچنده کراسته وسائر لوازم وشهرک نیجه مهمانی مملودر . حتی قلعه ایچنده غزنانک اهل و عیاللری بر برندن اصلا قاچمازلر . زیرا جمله سی یکدیگرینه اقبه وتعلقاندر . آنک ایچون بر برلندن حجاب ایدرک جنک میداندنده بهادرلق کوستیرلر . بوقله ایچره خارچدن آدم کیروب متاهل اولماز ، مکر طشره واروشده اوله .

جان قورتاران واروشی . — بوهر برصارپ یالین قات پالانقه وشرامپالی رباطدر . جمله یوزاللی قدر خانه سی واردر . صارپ خندقلی ، برخانلی ، یکرمی دکانلی معمور وضیق وغنیمت بر انتهای سر حددر . آب وهواسی لطیف اولوب باغ وبغچه لری چوقدر .

قوون جزیره سی [*] . — بوسرحد خلقی بو جزیره (قوون) دیرلر . عثمانلیلر ایسه بوکا (قیون اظه) سی دیرلر . شرقدن غربه طولی التمش میلدر . عرضی برفرسخ قدردر . ایچنده یدی پاره معمور کویلری ونیجه یوزبیک دواب وجان قورتارانلیلرک بیکلرجه باغلی وار . بر احباب ایله جان قورتارانده اتلریمزی براقوب کیلره یینه رک بو جزیره کچدک . بوراده اکری فاتحی زماننده درویش پاشا عسکرله مجارلر آراسنده عظیم بر جنک اولمش ومجارلر اناطولی جلالیلری طرفندن خاکله یکسان ایدلش ایسه ده بزددنه نیجه ارلر خصوصیه درویش پاشا زاده کبی بیکیتر قیریلمشدر . بو جنکی سرحدلیلر داستان کبی سویلرلر . صوکره درویش پاشا بومعرکه اوزرینه بو دین سرداری اولوب بو جزیره قایق ایله کچوب عسکر مزک منهزم اولدیفی یرده جکر یازه سنه وسائر غزات اوزره تره لر وبرقصر عالی انشا ایتدیرمشدرکه حالازیارتکاهددر . بو زیارت قصرینک ستونی اوزره شو عبرتآل بیتلر یازیلی در :

[*] بو آدآنک اسمی مجارجه چیل اظه در .

ایکی بیک التمش آدم اوله رق دال ساطور قلعه قپوسندن طشره چیقوب درون دلدن جان کولکدن صدای (الله الله) ره‌ها بولدیره رق دشمنه قلعه دن بر یالیم طوب و تفنک آتار لر. دشمن جان هولیله او یانیرکن سر سملک حالنده انلره اولیه قلیج لر اورور لر که وصفنده لسان قاصردر. دشمن بوش بخونی کوروب کیمی کندوسنی نهر طونایه آتار و کیمی چپلاق طاغله دوشمز و کیمی ده آتته ینوب فرار ایدر. بازگه و خیمه لری، مال و خزینه لری جان قورتاران لیلر انده قالب اسیر لری و بر قسم مال غنائمی بو حقیر اردل غزاسنده ایکن سردار علی پاشایه کوندر مشلردی. ایشته بوکا مبنی در که حالا بو بودین سر حد لرنده جان قورتاران کبی پر سلاح وجبه خانلی زنکین قلعه یوقدر. حالا یدی عدد هر سک بانلری «جان قورتارانلی!» دیه آه وانین سرد چکر لر. شمدی بو سفرده صدر اعظم جان قورتارانک دزدارینه، بولوک اغالرینه و بش یوز عدد قلعه نفراتنه جمله یمش عدد زران زر خلعت فاخره لر کیدیردی، غازیلرینک باشلرینه کندی الیه کوموش چلنک لر صوقوب جمله سر حد خلقی آراسنده سرفراز ایلدی.

جان قورتاران قلعه سنک اشکال وزمینی. — طونا نهری کنارنده بر واسع فضا ده چار گوشه غایت متین و مستحکم طولمه بر ریختم شدادی پالاقه در. اما هر همیشه اغاجلرینی بر آدم کوچ ایله قوجاقلار. قالین میشه و پلاموت اغاجلر. یدر که بو قدر زماندن بری آنوس اغاجنه دوئمش قالمش دیر کار حالنده در. حتی دشمن بو قدر زمان بال یمز طوپلر یله دوکوب کولله لری ایکی دیرک آراسنه دکوب غائب اولمش، تابو مرتبه متین پالاقه در. خندق غایت عمیق و عریض و صعب در. جمله طوپ مازغاللری خندقه ناظر در. زیرا بو آغاج قلعه لر ده دشمن لر کلدکده خندق لرندن قورقار لر. آنک ایچون بو قلعه نک خندق کنارنده بر قات دیر کوردن دأراً مادار شرامپا و متریس لر واردر. دشمن لر خندقه کله سین ایچون غازیان بر خیلی زمان بوشرامپا لرده جنک وجدال ایدر لر. جمله اوچ قپوسی وار: ایکی سی نهر طونا کنارنده جانب شرقه آچیلور. بو قپو لر اوکنده خندق لر اوزره زنجیرلی آصمه جسر لر باشنده لونجه قصر لری وار.

خندق و مشرق طرفی نہر طونایہ ناظر و مغرب طرفی کسمہ طوپراق خندقلی
قلعہ در۔ ایچندہ خانہ وجبہ خانہ لری دخی ناتمام ایدی . اما اوچ یوز قدر
نفراتی ، دزداری ، بودین قولی سرداری اولوب خدمتہ ایدیلر . واروشی
مقدما تمام بولوب یوز عدد تختہ اورتولی خانہ لری ، بر خانی ، یکریمی دکانی
واردر ، واروشی نوبنادر . غایت خوب هوا و خوش بنادر . باغ و بغبچہ لری
بی حساب در .

بو قلعہ دن چیقوب بودین طرفہ کیدرکن بر خندق کبی درہ ایچرہ جمیع
عثمانلی عسکری کچوب (۴) ساعتہ (جان قورتاران پالانقہ سی) نہ کلدک .
جان قورتاران پالانقہ سی . — ۹۳۵ تاریخندہ سلیمان خان بیج قلعہ سنی
محاصرہ ایدرکن شدت شتا تقیب ایدوب عسکر اسلامک جسکہ اقتدار لری
قالماز . بامر خزا جملہ خزان و بارکاه بیج قلعہ سی آلتندہ براغیلوب همان سلیمان
خان خرقة رسول و علم حیب اللہی آلہرق نیجہ ایچ اغاریلہ طوب کشان
جاموسلرینہ ینوب نعمت او یوار آلتندن نہر رابی عبور ایدوب اوستولی
بلقرادہ اوغرایہرق قلعہ بجدن آلتی کون آلتی کیچہدہ اول شدت شتادہ
بوجان قورتاران محلدہ قووین آداسی اوکنده مکک ایلوب سلیمان خان بر
قایق ایلہ قووین آداسنہ کچوب وزرایہ بیہ وردورلر کہ : یوق بوخلہ جان
قورتاران دیکر . بز بجدن بورایہ عساکر اسلام ایلہ کلوب جان قورتاردق .
بردخی بنم عسکر مدن و اولاد ذوی الاحتراملر مدن نیچہ لری یانق قلعہ سنی عبور
ایتجیلین بوجان قورتارانندہ جان قورنارہ لر « تیز . بورادہ بر قلعہ انشا ایدک »
دیہ فرمان بیوردقدہ امری اوزرہ انشاسنہ مباشرت اولندی .

ستایش غازیان جان قورتاران . — ۱۰۷۳ سنہ سنده مسہ چاساری تخریکیلہ
بو قلعہ یہ زرین اوغلی قرق بیگ عسکر ایلہ کلوب دوکهرک ضربات دانہ ایلہ
احراق ایدرم ظن ایتدی ، و بعض یرلریندہ رخنہ دار ایدرکن قلعہ دہ محصور
اولان غازیلر کورورلر کہ بودیندن امداد یوق . جملہ عثمانلی عسکری اردل ولایتی
غزاسندہ ! نہ چارہ ؟ امداددن مایوس اولوب بر کیچہ بو قرق بیگ دشمن
عسکری او یقودہ خسور لایوب یاتارکن بوغازیلر قادین وچو جو قلوبلہ

واروشی . — چار گوشه بر یالین قات طولمه پالاقه دیوارلی عظیم وارو-
شدرکه دائراً مادر جرمی یکریمی بیگ آدیم احاطه ایدر متین قله طابیه لریله
آراسته وغایت عمیق و صarp خندق ایله پراسته اولمش ایکی عدد تخته قوسلی
وار ، ایکشر قانادلی قوی قپولردر . هر قپو اوزره تخته طابیه لی و آماده
طوبلی قله لری واردر . بو قپولرک برندن کیریلوب دیکرندن چقیلیر اورتاسی
شهرام بر واروش و منزلکاهدر . جمله ایکی یوز عدد سطوحلی تختانی اولری
وبغچه لری ، آب حیات قویولری و بر جامی وار ، مانقدم بوده بر دیر مضع
ایمش . بر مسجدی ، بر خانی ، اللی عدد دکانی ، خان جانبنده برسبیل
خانه سی وار . بو عمارتلردن ماعدا بو واروشک نیچه اراضی خالیه صورتنده
یرلری وار حتی اول قدر واسع واروشدرکه جمله مزارستانی بوقلمه ایچندهدر .
وبوقلمه یه بیلده بر کره بش اون بیگ آدم جمع اولوب عظیم پنایر و بازار اولور
وبوقلمه ایچندهده ایکی اوچ یوز قدر کلبه احزان مثال دکانلر یاپارلر .
بورادن یه جانب غربه نهر طونا کناریله (۳) ساعت کیدوب (پنتلی
پالاقه سی) نه کلدک .

پنتلی پالاقه سی . — قرالردن « صپولای یانوش » نام قرالک بنا سیدر .
۹۳۶ سنه سنده غزات مسلمین بونی یاقدیبلر ، بودینک فتحندن سوکره
بو قلمه بی سلیمان خان مجدداً بنا ایتدی . بعده ۹۷۲ سنه سنده بو حقیر سردار
علی پاشا و ملک احمد پاشا افندیبلر من ایله دیار اردل غزاسنده ایکن نمسه
چاساری فرصت بولوب عثمانلینک اردلی نهب و غارت ایتسنه قارشولق اودخی
صلحه مغایر ایش ایدرک بارشیقلمی بوزوب بوقلمه بی احراق ایلدیکندن یانیق
سفر مزک ظهورینه باعث اولدی . ایشته بو وسائر قلمه لرک یاقلمه سی سبب حرب
و ضرب اولمشدر . هنوز ۱۷۰۳ سنه سنده بودین وزیر ی اسماعیل پاشا مجدداً
بنا ایتمه که مباشرت ایدوب مقدما بودین وزیر ی خسرو پاشا ندیکندن ده
واع ایتمه کی قصد ایتشدر . ابتدا بر خنکار جامی انشا ایتشدرکه طونا پالاقه
لرنده بوبله شاهانه روشن بنا جاع رعنا یوقدر . بونک دخی زمینی طونانهری
کنارنده بر مرتفع بایر اوزره نوبنا اولمقده چار گوشه شرابمالی و صعب

آب حیات قوبوسی وار. بومخده‌اللهی قدر دکانلری موجود. بوبلده نك ا كسه سنده بر چوق باغلری وار، جمله عسکر انكورلری تناول ایدوب عبور ایتدیلر. بوراسی ده لطیف و هوادار یردر، خلقی غریب دوست غازیلدر نیجه خسته‌لری اولرینه آلوب تداوی ایتدیلر.

شهرک غرب طرفده سسلی قلعه‌سی یولی اوزرنده وبو شهرک مزارلنی ایچنده طونایه ناظر بر مسیره‌ده (ارقوج بابا) زیارتکاهی واردر. بو ذات سلیمان خان عصرنده مجاهد بر مرد کامل ایش. بورادن شماله کیدوب (فولدار) قلعه‌سنه کلدک.

فولدار قلعه‌سی. — انکروس قرالارندن لایوش قرالک بناسیدر. بعده ۹۳۶ سنه سنده سلیمان خان فتح و معمور ایتشدرد. بودین خاکنده باشا خاصی و نیابتدر. بونك ده قلعه‌سی نهر کنارنده غایت مرتفع بر طاغ اوزره بر حصن حصین و بر استوار ورعنا بر حصاردر. طونا اوزرنده بوندن متین پالانقه یوقدر. دائر امدار اوج قات طوله ریختم بنالی پالانقه‌در. اطرافده ایکی عدد غیا دره‌سی کبی کسه خندق واردر، ایکی یرده متین وقوی اغاج قپولری واردر که بری مشرق جانبه ناظر و کوچوک قپودر، خندق اوزره خشیدن بر قصری وار. لونیجه شایان تماشا‌در. جمله خدام حصار بوراده اوطوروب طونا اسکله‌نی تماشا ایدرلر. بو قپودن اهالی قلعه طونا صوبی آلرلر. بر قپوسی دخی مغرب جانبه طشره واروشه مکشوف بویوک قپودر بونك ده خندق اوزره خشب جسرلر وار. بو قلعه‌نك چار گوشه سنده کی متین و مستحکم قه‌لرنده شاهی و ضربن طوپلری واردر. درون حصارده تمش عدد شیندیره تخته اورتولی خانه‌لری و بر کلیسادن بوزمه سلیمان خان جامی وار بوجامه متصل اوج آمانه سر چکمتش چار گوشه شدادی بنا بر نله رعناسی واردر که جهاتما اولوب جمیع صحرالری و شارلکن باقه‌لری اوج قوناق یرلردن مرئی‌در. تاذروه سنده درت عدد سر آمد طوپلری واردر و حتی مافوقنده بو قله اوزره سلیمان خان جامعنك مصنع سر آمد تخته مناره‌سی وار. بو قله‌ده دزدار ایله ایکی یوز قله نفراتنك ذی قیمت متاعلری محفوظدر.

طشردده بر معمور و مزین واروشی وار، جمله سکسان خانهدر که هپسی طونا کنارنده واقع اولمش خرسیتیان اولریدر. بر ویران حمای، یولدن بعید صاباچه بریرده اولمغه اول قدر معمول دکلدز .

اشکال بحیره قلعه طونا . — انکروس مورخلری بوقامه‌یه (طورغنا) دیرلر ، دائراً مادار جرمی کامل اون میل احاطه ایدر نهر طونادان جانب جنوبه بر فرسخ مسافدر اول بهارده طونا نهری طغیان ایتسه بو طونا کولی طولوب دریا اولور و ایچنده صیادان یدی آی قدر بالقی اولارلر. باشقه‌جه امانت اولوب محصولاتی سر حد نفراتنه اقلام قید اولمشدر ، بر طرفی حصیر سازلیدر. اما صوبی لغایت لذیذ اولدیغندن قیژه کولی کبی ایچنده اکر اولورمش ، اما بن کورمه‌دم .

بورادن بش ساعت شماله کیدرک (پاخشل پلانقه‌سی) نه کلدک .

پاخشل پلانقه‌سی . — اسکی خرسیتیانلر زماننده معمور ایتمش. خراب اولمغه ۹۳۶ سنه‌سنده سلیمان خانک امریله تکرار معمور ایدلشدز . سکسار سنجاغی خاکنده در . طونا کنارنده بر بایر دیننده اوج قات متین وضعب وقوی پلانقه‌در . ایچنده بر مناسرتدن بوزمه سلیمان خان جامعی واللی عدد تحته اورتولی اولری وجبه خانه‌سی ، طویخجانه‌سی وار . اما خندق غایت صارب‌در . پویرازه مقابل برقبوسی اوکنده جسر اوزره برلونجه کوشکی وار . ایکی یوز قدر نفرات بو قصرده بر قرار اولوب دیده بانلق ایدرلر ، بونک دخی خندق اوزره آصمه مقاره‌لی خشب کوپروسی واردرکه هر کیچه قالدیروب قلعه قبوسنه دایارلر . بعد العشا بوراده دخی مهترخانه چالئوب کلبانک محمدی چاغیرلر . بو قلعه خندق کنارنده قلعه احاطه ایتمش بر قات قالین دیرکلر وضیق شرابا و پلانقه واردرکه دائراً مادار بو قلعه سکز یوز آدمدر .

واروشی . — بو واروش یالین قات شرابا و پلانقه‌در . ایکی قبوسی وار شهراه اوزره اولمق ایله بر قبودن کیریلوب بر قبودن چیقیلیر ، جمله ایکی یوز عدد شیندیره تحته اورتولی فقیرانه کلبه احزانلردر . بر کیره میت اورتولی مکلف جامی وار ، بانسی معلوم دکل . بر معظم خانی ، خانه یاقین بر

بش یوز عدد تختہ اورتولی تختانی اولردر . اما (بک سراپی) تختانی و فوقانی مکلف سرايدر . وقلعه قپوسی اوکنده خندق آشوری بر کوچوک کشف حامی ، بو حمامک یول آشوری سنده بر کیره میت اورتولی خان وار . بو واروشده جمله درت محراب وار . چارشی ایچنده کی جامع کیره میت اورتولودر مسجدلری ، یوز قدر دکانلری وار ، خلقی ینه سر حدلی بوشناق غازیلری اولوب غریب دوست آدملردر . بو واروشک دخی اکسه سنده کی بایلر ، طاغیر سراپا کلاستانی باغیر و باغچهلر و جاری سولردر بونک دخی آب و هواسی . و قلعہ سی غایت لطیفدر .

بو قلعہ دن ایلری شماله بر ساعت کیدوب (ییکی پالاقه) یه کلدک . ییکی پالاقه . — عثمانلی بنا سیدر . ۱۰۰۴ سنه سنده اکری فاتحی محمدخان غزایه کیدر کن نهر شارویز اوزره یکریمی کوز جسر خشب مصون اولسون ایچون بو قلعہ یی بنا ایتمشدر . اما حقا که محلنده بر خیرات در ، کوچوک پالاقه . جقدر ایچنده برجامعی ، اون خانہ سی ، اون عدد شاهی طوپلری وار کوروی قورورلر . دزداری ، یوز عدد نفراقی جمله سکسار قوللریله مواجب الورلر . بو قلعہ اوکنده برقاچ او ، برقاچ دکان وار . آنجق برخانجغزی ، برقاچ باغچه . جغزی ، برقاچ بالق بندی آنجغزی وار ، بو جسر اوزره بر قصر آرامکا . هجغزی اوزره بودین وزیرلرینک بر مکلف آغاسی بوراده امیندر . بو جسر دن عبور ایدن بوتون شرابلردن باج آلور سائر اشپادن بر حبه بر شی آماز . بو محله خشب جسر آلتدن آب حیات (شارویز) نهری جریان ایدر و بونهر تقویان و قپو شوار قلعہ لری اوکنده کی بالاطین بحیره سنک آیغی درکه شیمون . طورنه قلعہ لرینده اوغرایوب ینه بو یکی قلعہ قربنده طونا نهرینه قاریشیر . بو یکی قلعہ یی کچوب (۴) ساعتده (طولنا) پالاقه سنه واردق .

طولنا پالاقه سی . — طونا نهری کمارنده معمور بر پالاقه در . ایچنده سلیمان خان جامعی ویکرمی عدد تختنه اورتولی خانہ سی ، اورتاسنده برچار گوشه کار کیر بنا بر قلعہ بالاسی اوزره برقاچ طوپ شاهیسی وار ، مکلف بو مکمل جبه خانہ سی ، دزدار آغاسی و حصار طائفه سی جمله مهیا و آماده در .

قادیروب قلعہ یہ سپر ایدرلر ، بو قیو اوزره هر کیجه مهترخانه فصلی اولور . حتی بوقلمنک مغرب طرفی طوغله دن مینی شسدادی بنادرکه اسکیدن قلمش متین دیواردر . واروشی دنخی معموردر ، جمله الی عدد تختہ اورتولی تختانی فقرا اولری وار . حالا بنسا اولمقده بریکی خان برقاچ دکانی وار اما حامی یوقدر بو بالانقہ او قدر معمور دکل در . جابجا باغلری وار جمله اولری طاردر .

بورادن ۴ ساعت یاغور زحمتی چکهرک کیروب (سکسار) قلعہ سنہ کلدک .

سکسار قلعہ سی . — بوکا بودین ظرفاسی و پچوی عارفانی (سک حصاری) دیرلر . فقط بونامدن سکسار لیر بک متالم اولورلر ! بانیسی سلیمان خان ایله مهاج غزاسنده جنک ایدوب مرد اولان لایوش قرالک پدری لاصلو قرالدر . دست سلیمان خانہ کیرمکه باشقہ جه سنجاچ بکی تختی در ، بکینک طرف پادشاهیدن خاصی (۱۲۳۴۰۰۰) آچقدر . زعامتی ، تیماری ، الای بکیسی ، چری باشیسی واردر ، قانون اوزره جبہ لولریله و بکینک بش یوز عسکر یله جمله بیک آلتی یوز عسکری اولور . یوزاللی آچہ پایه سیله قضادر . بودین قولی سرداری قلعہ دزداری ، ایکی یوز نفراتی واردر .

اشکال قلعہ . — برمسیره لی عالی بایر اوزره مربع الشكل ، طاش بنا بر قلعہ در اما بالین قاتدر . جمله سکر عدد قهدر و دائراً مادار جرمی التی یوز کرمه آدیمر ، اطرافی کسمه آلیق خندقدر . قلعہ ایچنده آنجق بش عدد خانہ سی وار ، ساتر یرلری میداندر . بو کوچوک تختہ لی سلیمان خان جامعی و جانب جنوبہ مکشوف برده قپوسی واردر و خندق اوزره برزنجیر ایله باغلی آصمه کورپسی وار . بو قلعہ نک پیراز روزکاری طرفی تانہر طونایه وارنجہ برطوب منزلی چنزار صحرادر که اطرافی قرای محصولدار و بعض یرلری صالقدر بو قلعہ نک جوانی حواله لی بایرلر در که بو بایرلر اوزره عثمان ورستم باشالر . طوب قویوب دو کهرک امان ایله فتح ایتملر در .

واروشی . — بو واروش قلعہ یہ حائل اولان بایر اوزره واقع اولوب

سچوی قلعه‌سنگ و اروشی . — مذکور اورتہ حصاردن اشانی بر اوز ایچنده و بر واسع چہزار یرده شکل مرہبعیہ متین و مستحکم ، ریختم و دولہ بنا بر پالاقہ در ، طاش دیوار دکدر . بو قلعه‌نک بو محلہ سنی پیرو حسن پاشا بنا ایتمشدر . زیرایوقاری قلعه لر ممر ناسدن بعد ارمغله بیع و شرا ایچون اہالی قلعه بو محلہ اولرودکانلر انشا ایدوب اعمار ایدرلر . بعدہ قیژہ قلعه‌سی ایچرہ پیرو حسن پاشانک قاباندینی سنہ بو سچوی قومنک نیجہمی یوقاری قلعه لر فرار ایدوب آندہ قرار ایدرلر . بعدہ حسن پاشا محصوریتدن قورتیہارق دشمنی اویله قیرارکہ بقیہ لرینی تا دیارینہ قدر قاچیریر . بعدہ بوسچویدہ قرار ایدوب بوقلعه‌ینی او سنہ بو محلہ قورار اما حقا کہ غازیانہ جای مناص و قرار اولوب جمیع سرحد پالاقہ لرندن متین در درون حصارده سکسان عدد تختہ اورتولی نفرات خانہ لری ، الی عدد دکان وار ، حامی و سائر عمارتی یوق ، لکن بو قلعہ بردرہ لی ، دہلی یرده واقع اولمغله باغلری چوق . بورانکدہ ہواسی لطیف اولوب بچوی ایلہ آرائری بر مرحلہ در .

بعدہ عسا کر اسلام بو محلدن صدر اعظم ایلہ قالقوب جانب غربہ میال شمالہ دوغری (۵) ساعت کیدوب (باتاسک) پالاقہ سنہ کدک .
باتاسک پالاقہ‌سی . — بایسی انکروسی قرالرنندن فردینانددر .
غایت الفایہ معمور شہر ایتمش . حالا اثار بناسی عیاندر . بعدہ ۹۳۶ سنہ سنندہ مقتول ابراہیم پاشا سردار معظم ایکن بوقلعه‌ینی محاصرہ ایدوب فتحندہ عسرت چکدرک بعد الفتح بوسوری منہدم ایتمشدر . ایچ قلعه سنندہ بر دیری واردرکہ واجب السیردر . حمد خدا حالا سایمان خان جامعی در . بوقلعه سکسار سنجاغی خاکندہ ونہر طوناندن برخیلی آلاغہ جہ اولوب ایکی قات بر پالاقہ در . درون حصارده سکسان قدر نفرات اولری وار . دزداری شہرکدہ بکی در . جبہ خانہ سی و غلال انبارلری ذخائر و مهمات کونا کون ایلہ طولودر . جانب جنوبندہ براغاج قپوسی اوکندہ خندق اوزرہ برخشب قصری وار ، خندق غایت عمیق و عمیض در . قپو اوکندہ کی جسری قمارہ ایلہ آصیلیدر . ہر شب

شمشاد، اخلامور نام شجره کونا کونلرک ظل حمایه لرنده یوزلرجه مواضع و حمزار عالیلر اوزره سلسبیل روان مثال حوضلر پر تاب ایدوب آقتمده و هرکس سودیکله محبت ایتمکده در .

زیارتگاهلری . — سکتوار قابوسندن طیشاروده جانب جنوبه میال شهرهک صاغ طرفده برارد بهشت مثال زمین کوهسارده موحدلردن بر حکیم دانا وار ایش که علم طبه مسیح آسا ایش . بورایی سودیکندن بوراده اقامت ایش . اوزرنده قبه و سائر انار بنا یوق . آنجق اوزون بر مرمر طاشی وارکه اوزرنده السنه مختلفه اوزره اولان خطرلر کورمکه محتاجدر . (زیارت ادریس بابا) ، بوذات (۱۰۰۰) تاریخنده حیائده اولوب نیجه کونا کراماتی اختیارلر نقل ایدرلر . زیارت نشانجی محمد پاشا — قاسم پاشا جامع قربنده آسوده در . بو زیارتلری ایتدکن صوکره احباب باصفا ایله وداعلاشوب جانب شرقه کاه بایر وکاه اورمان کچوب ۹ ساعتده ابراهیم پاشا اقدمزله ملاقی اولوب ینه جان صحبته قویولدق . و وارمش اولدیغمز سچوی قلعه سنک تماشاسنه قویولدق .

اوصاف قلعه سچوی [*] — عساکر اسلام هنوز بوراده مکث ایدوب کیرودن که جک سائر ایالت عسکرینه منتظر ایدیلر . بو سچوی قلعه‌سی انکروس قرالردن (یانوش) نام قرالک بناسی بعده سلیمان خان (۹۲۶) تاریخنده مجارلرلندن فتح ایدرک و یووادلق و نیابت قیلمشدر . ایکی دزداری و سرداری وار . قلعه‌سی طونه نهری کنارنده بریوکسک بایر اوزرنده طوغله بنا رعنا قلعه اولوب طوب ایله منهدم اولان یرلری ظاهر و باهردر . بوقلعه یوکسک تپه اوزرنده اولغله دروننده نفرات اولردن بشقه بر شی یوقدر . یوقاری قلعه دن آشانغی و آلت یاننده الجاقچه بر بایر اوزرنده بر کوچک قلعه ده وار . بر قاق تختلی و سسازلی اولری دخی واردر . سائر آثار بنادن خالیدر ، یوقاری قلعه دن آشانغی آلت یاننده بر آلچاق بایر اوزره باشقه بر کوچوک قلعه ده وار . آنده تختلی و سسازلی اولر واردر .

[*] بوشهرک اسمی مجارجه سکچودر .

اسملری وار جمله سنی تحریر ایتمسه ک مجموعہ من بر فلاح تامہ ویا باغباننامہ اولور .

قیافت والبسه لری . — جمله خلقی سرحد انوابی کبی کوکسی ویکلری کوموش دوکملی قیصہ جق دولملر وچوق صیقجه قویچہ لی چاقشیرلر وتولبند حریر قوشاقلر و اوکچہ سی بر صیره یوکسک قبادی پابوشلر کیوب باشلرینه بیاض چوقه دن سمور قالپاقلر قویوب پرسلاح کزرلر . سلاخلری قلیج ، ششتور ، شیش ایله کرزدر . اما جمیع سرحد خلقی اراسنده بوپجوی اھالیسی باشلرینه بیاض قالپاق ، بلرینه عبدال خان واری پالھنک مرصع ، پشم و باغمی طاتلی قوشاقلر اولوب بلرندہ قورتلر نام بیچاقلری وار. لوندلرینک اللرنده طویوز بولور . قوپور سازینی چالمق بوپجوی غازیلرینه مخصوص درہ اما خدایہ عیاندر اورم تبه سوزناک زمزمہ ایله قارداش ایدوب چالارلرکه استماع ایدنلر جوش و خروشه کلوب بربرلینی صلیہ یه ترغیب ایدرلر. بودیاردہ ساز ، عیش و عشرت ایتمک ، طوتمق ، آصمق ، باصمق ، کسمک عیب دکلدر . ذمام ممام دخال وفضال تیریا کیلری سومزلر و سلام و یروب قوشاقلر . اکثریا چتہ و پتوره قووان بیکیتلری مجار اثوابی کیوب تاججار دیارینه کیدرلر و فصیح و بلیغ مجارجه سویلرلر . اورالردن ایستہ دکلری قبودان و سائرہ بی قاپوب بش اون کون ایچندہ شہرلرینه غانمین و سالمین کلیرلر؛ متعصب و دخال اولانلری سومزلر. جمله سی اهل توحید و اکثریسی قارسی خوان اولوب اللرندن دیوان حافظ، کاستان و بوستان، خیام و نظامی دیوانلری دوشمزلر. اکثریا دشمن اوزرینه چتہ یه کیتمک ارزو ایلدکلرندہ دیوان حافظدن قفال ایدوب حسب حال اوله رق بر بیت رعنا کلیرسه همان متوکلا علی الله کیدرلر ، بامر خدا منصور و مظفر کلیرلر . ہپسی صرپچہ باغارجہ ایله مجارجه و عجمہ جہ بی فصیح بیلیرلر .

تقرجکاھلری . — یتش یردہ لالہ زار و مرغزار مسیرہ لری وار. ازجملہ قلعه آردی شالندہ بر کوهسار ایجرہ اصلا کونش تاثیر ایتمز بر سایہ دار وچنزار دامن کوهدر نیچہ یوز عیون جاریہ یسارندہ بید سر نکون، عمر،

دیہ انسان عظیم تعجب ایدر . حوضک اورتہ سندنہ صاب صاری التونہ بکزر
 پرنجندن بر شادروان قدحی وار . ایچنہ اون بش آدم مربع اوتورسہ صیغار .
 بو قدحک اطرافندہ ارن ایکی عدد اژدر آغیزلری تصویرلندن آب حیات
 صولر پرتاب ایدوب آقار وحوض کبیرہ دوکولور . بو قدح مصنی استاد
 کامل اوچ عدد تونجندن اوکوز کلہ سی و اوچ عدد تونجندن قابلو بغہ کودہ سی
 صورتلری اوزرہ اولیہ اوتورتمشدرکہ کورہ نک عقلی کیدرک حیرتدہ قالیر .
 سکتوار قابوسندن ایچری می شاہ جامی قربندہ می شاہ حامی ، مفرح
 خوش بنا برحام کرما اولوب خدای پیچہ آفتاب آسا بیت : (حمامہ کیردی
 ناز ایلہ برسیم تن کوزل . شول شو یلہ دیبہ جک یری یوق جامہ کوزل)
 مضموننجہ حمامدہ ناز ونعیم ایلہ رفتار ایدرلر . فرهاد پاشا حامی ، لطیف ،
 پاک حمام ایسده او قدر ایشلہ من فقرا حمامیدر . چشمہ لری : قرق یدی قدر
 اولوب قاسم پاشا چشمہ سی ، قاضی چشمہ سی ، می شاہ چشمہ می مشہور -
 لرننددر . خانلری اوچ داہدر .

چارشو وپازاری . — (۴۰۰) عدد اهل حرف دکانی وار . قاراناق
 چارشی نام محلہ بدستان دکانلری کبی ہند ویمن امتعہ فاخرہ سی بولنور .
 دکانلری آز ایسده بو شہر جمیع سرحدک بدستانی حکمندہ در . بو دین
 قابوسندن طیشاردہ صولر کنارندہ بر دباغ خانہ سی وارکہ کویا اناطولیدہ کی
 آفیون قرہ حصاری دباغ خانہ سیدر . شہر کتخداسنک قولنجہ (۶۱۶۰)
 باغی سجدہ مسطوردر . آنکچون بو شہرہ « پچویئ سرم مانند باغ ارم »
 دیرلر .

مدوحاتی . — قمری قیصبی ، سیاہ و آبدار دودی ، یوز تمش درلو
 آرمودی سجدہ مسطوردر ، دیبہ معتمد واختیار آدملر نقل ایلدیلر ،
 حقا کہ اولیہ در . بو حقیر سکت قبوسی قربندہ آلالی بکی خانہ سندنہ مہمان
 اولدیغمزده ہر بار خانہ سندنہ بولنان کونا کون آرمودلرینی کتیریردی ، بر
 کوندہ قرق یدی درلو آرمود یدک ، ہر بری برر چاشنیدہ وابدار خوش
 خوار ، رایحہ طیبہ لی آرمودلردی ، ہر برینک بین العرفا آیری آیری

واردرد؛ بونسکه برابر اون بر عدد قدرده مکتب طفلان ابجدخوانی واردرکه جامع صاحب لربنک خیراتی در .

تکیه لری . — آتی عدد تکیه سی واردرد . جمله سندن معمور و مکلف یافووه لی حسن پاشانک خیراتی اولان (حضرت مولانای رومی تکیه سی) بر باغ ارم ایچره کائن اولوب کل وکلستان ونخل ارغوانستان ایچره اولوب عندلیبان صدای نای و قدومی استماع ایتدکلرنده آنلر دخی نفخات هزاران هزار ناله ایدرلرکه جمله ایشیدنلره جان باغشالار . میدان سماءخانه سی ، محفلی مطربانی ، مثنوی خوان یری و کرسی سی ایله مصنع و مشبک و فصوص . صکاری محافل و محراب لری واردرکه تعریف و توصیفنده لسان قاصر در . هفتده ایکی دفعه بو میدان محبتده سماع و صفا اولدقده چرخ فلک کبی دور آنلر ایدوب دوزلر . طشره حرمنده یتیم ، سکسان قدر حجره لر ایله آراسته اولوب مطبخی ، کیلاری و سائرسی معمور و مزیندر ؛ جمله عماراتی سراپا قورشون اورتولی اولوب کارگیر بنای عظیمدر ؛ بو خاتاه حسن پاشا جامعنه متصل اولغله همان اوقات خمسسه ادا ایدن جمله احباب و دوستان بو تکیه یه کلوب ذوق و شوق ایدرلر . جمیع خلقی ابدال مشرب ، فارسی خوان ، پیر و جوان آدملر در . بودرکاهک یکرمی بیگ غروش اوقافی اولغله عمارتنده نعمت نفیسه سی آینه و رونده یه ماه و سال بالغدو و الاصل مبذول اولدیندن فقرامی چوقدر ؛ خلاصه روم عرب و عجمده دخی بویله بر مسیره آستانه منظور من اولماشدر ! خدای تعالی آخر الدوران معمور ایده . (فرهاد پاشا تکیه سی) . بو آستانه سعادت طریق خلوتیده بشقه طرز بر خاتاه ازوا کاهدر . حمام لری اوچ دانه در . از جمله قاسم پاشا جامعنک محرابی اوکنده و پول آشیری صول جانبده بر حمام لطیف و نظیف واردرکه دیلرده داستاندر آب و هوامی و بناسی دخی لطیفدر . بو حمامک جامکانی بر قبه بالای عظیم اولوب تاوسطنده یکپاره بیاض مرمردن بر حوض عظیم واردرکه تعریف اولماز . او قطعه ده یکپاره سنک ثقیلی بو مرتبه ده استاد کوهکن نیجه اویدی ؟ ونه کونا واسطه جر انقال ایله بو جامکانه قویدی ؟

بر ساعت قلعہ سی وارد ، اوللری بوقلہ لہ ناقوسلر قویوب چاک چالار وبر
قوناقلیرہ ایشیتدیریرلر مش . صاغ طرفندہ کی قلعہ اوزرہ برتختہ منارہ بایلمشدرکہ
واجب السیردر . بوجامعک سطوحی کارکیر قہ دکلسدر سروی دیرکلرندن
کیریشلر اوزرہ چاتمہ طاوانلی منقش خنکاری طاواندرکہ بوتقش نیکنی
ارژنک ومانی بہزاد وشاہ قرلی یایمقدن عاجزلردر . استہ بنا بوجامع اوزرینہ
برطرزده لعل کون کیرہ میت دوشہ مشدرکہ نیجہ ییلدن بری ثابت طورمقدہ .
حرمی دخی اوصافی خصوصندن دیلی وقلمی عاجز براقان ، کوزی بیسلہ
طویوب میان بنالردندر . اطرافی دائراً مادار مدرسہ عبرت نما اولوب وصفندہ
لسان فاصردر . لکن حالا ہر حجرہ سی قلعہ نفرات حجرہ لری در . زیرا بوقلہ
دزداری یوزاللی عدد نفراتی قانون سلیمان خان اوزرہ باشقہ در ، جملہ قرق
عدد نفرات خانہ لری دخی واردر . وجامعک یانندہ بر آب حیات قویوسی وارکہ
ماہ تموزدہ نوش ایدن کویا آب حیات جاودانی ایچمش کبی صفا بولور . جبہ خانہ
ومہمات چوقدر لکن قلعہ نک بیوکلکنہ کورہ آدمی آدر . زیرا جمیع
سرحدرک اورتاسندہ واقع اولغہ قرلی دہ آدر . اما طشرہ قلعہ سنک
آدملری وعمالستانی چوقدر .

مدرسہ لری . — بش عدد دارالتدریس مفسران وعالمانی واردر . ازجہ
قدیم اولوب ایچ قلعہ دہ اولان افلاطون الہینک مدرسہ دارالعلومی درکہ
یتمش عدد طاق کسری وقصر خورنقلی حجرہ لردر . بونلرکدہ ہر بندہ بر
کونہ علم معماری اوزرہ مصنع تصرفلر واردرکہ اوصافندہ لسان قاصروزبان
کلک جواہرشار کاسردر . زمان اولدہ بو مدرسہ دہ اشراقیون ومشائیوندن
نیجہ طلبہ ساکن اولوب جمیع علوم غریبہ وعجیبہ یی استادلرندن کوروب
تکمیل فنون ایدرلر مش ، اما شمیدیکی خالدہ بوججرہ لردہ قلعہ نفراتی ساکن
اولوب اہللریلہ ذوق ایدرلر . صوکرہ سکتوار قابوسنک طشرہ سندہ
(یاقوولہ لی حسن پاشا مدرسہ سی) واردرکہ جامعک حرمندہ کائن اولوب
طلبہ سی چوقدر . ینہ سکتوار قبوسندن ایچری (می پاشا مدرسہ سی)

بوجامع شریفی منظور من و جهله یازمغه چالیشسه ق برطومار دراز اولور !
 ینه برشمه یازم : استاد سافدن بر معمار کارگذار وار مقهورینی بوبناده
 صرف ایدوب اویله تصرفلر ایتشدرکه اطلس فلکده بو کارکرلیکی هیچ
 بر معمار قدیم ایتمه مشدر. حتی بوجامع اندرون و بیروننده انواع مقدم
 فصوص کاری دست حکاکدن چیقمش کونا کون جواهر مقوله سی احجا .
 ایله رخام اولتمش دیوار واردرکه ارباب معارف انکشت بردهان حیرت اوله رق
 تماشا ایدرلر . بونده کی طاقلر ، کره ، کره مصنع روزنلر ، بوند اولان
 مجلا ایری احجار رخام ، نقش بو قلمون عبرت نمون نه دیل ایله توصیف ونه
 قلم ایله تحریر و توصیف اولنه بیلیر ! الحاصل بوسرحدلرده بویله مزین
 جامع کورمده ! جامع قبله قبوسندن تا محرابه وارنجه (۲۵۰) قدمه
 طولی و (۱۰۰) قدمه عرضی واردر. محراب و منبری ، مؤذنان محفلی ،
 همچنان برشغل کرانه ای استادانه درکه کورنلر صنعتنه واله وحیران اولور .
 هر طرفی رخام عبرت نمون ایله مفروشدرکه صنعتی کورنلر بوراسی پا ،
 یاره طاش دوشه لیدر دیرلر . اما بو جامع نصفندن تا محرابه وارنجه قرق
 ایاق طاش زردبان ایله چیقایر ، محراب جانبی غایت عالیدر و دوز بیاض مرمر
 دوشه لی در ، هیچ برجامعده بویله عالی محراب کورمه دم . بو کونه علویتک
 اصلی شودرکه : بو محل اولجه کتاب مخزنی ایش ، حالا دمیردن قپوسی وا .
 ایچی مالا مال عثمانلی جبه خانه سیله طولودر بو خزینه تک و جامع قپوسنک
 مفتاحلری جمله دزداراغا النده اولوب جامعک اشاغینسده جمله میری بغدادی
 وارد : دیکر برلرداری و بکسمات ایله طولودر . خزینه لرینک اصلا بوش یری
 یوقدر ، زیرا یریلیر و خرسیتیانلر عصیان ایده لی دن بری بوجامعک قپوسی
 اچیلماش و اینجده یدی سنه در عبادت رحمن اولما مشدر باب معلابی دائما
 مسدودد ، همان خدای متعال صالح و صلاح ویرمه . بو قپولرینه آچیلوب شن
 اوله ! بوباب والا ، اویله دروازه درکه ایکی یاننده قات قات کمرلر و طاشدن
 بو مه ، بورمه مصنع دره جکلر واردر . علم هندسه و فن معماریدن خبردار
 اولان برذات بوبنای معظمی کورسه حیران اولور . بومعبدک چارکوشه سنده

جامع ياپارلر. انسانك درون جامعه صفاسندن چيقامى كئز، سراپا قورشونلى
 حرملی، مناره‌لى معبد قديمدر. (فرهاد پاشا جامعی) مفرح جامع ايسه‌ده
 جماعتدن غريبدر، مناره‌سى غایت عالی قبه‌سى قورشونلى در. (كوچوك جامع)
 بودخى علم معماری اوزره لطافت و ظرافنده يرنده بر جامع روشندر.
 قورشونلى مستور و جماعتدن خالى در، باينسى معلوم دكل در. بو دین
 قپوسنك ايج يوزنده (الحاج حسين جامعی) : قبله قپوسنك عتبه‌ عیاسی
 اوزره جلی خطایله مسطور اولان تاریخی شودر :

جمله خیراندن جامع حاجی حسین عون خداوندایله دوشدی محلنه ییل
 قبله‌المهام اولوب احمدی نارنج دیدیم: هادی جنت اوله، دارنیمه دلیل

سنه ۱۰۲۸

بو جامع ده سهل جماعتدن خالی در. بوجامعه متصل بو دین قپوسی اوزره
 برقله‌ده چاك چالور سمدر آنکچون بوجامعه جماعت آذر، شهرده کی
 جمیع جوامع و مساجد بوساعت چاکی صداسنی استماع ایدوب اذان محمدی
 او قورلر برمهیب صدالی چا کدر. اون عددده مسجد واردر .

ايج قله‌سی طشره قله‌سنگ جانب غریبسنده در. غایت شدادی بنا
 متین و مستحکم حصار استوار اولوب جمیع پچوی خلقنك ذی قیمت متاعلری
 بوراده محفوظدر، زیرا ایکی قات واسع و عریض، رفیع البنیان و جمله
 حصارلردن صاحب شان برايج قلعهُ جای اماندر. متین و عمیق بر خندقی
 وار سمت قبله‌یه ناظر بر قپوسی وار، بو قپوچار کوشه برقله بالانك ذیلنده
 طرز آخر واقع اولمش بر باب مضع درکه عتبه‌ عیاسی اوزر (ظالمر) نام
 غروشده اولان ایکی باشلی و ایکی قانادلرینی آچمش و ایکی ایاقلرینك پنجه‌لرینی
 کرمش بر قوش رسمی واردر که بیاض مرمر اوزرینه قوندورولمشدر، آنی
 کورن ذی روح ظن ایدر. بو تصویره متصل مرمر اوزره لایتنبجه خطوط
 ایله بعض تاریخی وقعلر یازلمشدر ايج قلعهُ قپوسندن ایجری کپروب کیدرکن
 بر قات قلعهُ دیواری ده واردر. ایجری کپروب مظلم کمرلر آلتندن
 کچوب سهل کیدرکن (سلطان سلیمان جامعی) نه تصادف اولنور :

و فرنگ یوقدر اما یہودی وارد در . اسلام خانہ لرننگ ہدیسی (۲۲۰۰) عدد اولوب تختانی و فوقانی طرز قدیم کارگیر قات قات بنسای زیبالدرکہ و صفندہ لسان قاصردر . جملہ خاندانلرننگ سطوحی بررکونہ مصنع و لعلگون کیرہ میتلرایاہ مستورددرکہ بویاہ کیرہ میتلری حقیرھیچ بردیاردہ کورمہ مشمدر ، اما وسط الحال اولری جابجا شیندیرہ تختہ اورتولی اولوب طونا کنارینہ یاقین در ہراودہ باغ و بونچہ لہر ، حوض و شادروانلر مقرردر . جملہ طریق عاملری شطرنج نقشی ایلہ طرح اولنمش شہراہلدرکہ ہر جانبہ نظر ایتمسہک بویوللر شہرک برباشندن برباشنہ وارنجہ کورونور ، ایکی طرفندہ سراپا ایری طاشلی و کارقدیم قالدیرملی پاک و پاکیزہ و شاہانہ روش ایدہ جک یولاری وارد در ، بوشہرہ عام اوزرہ اعیان شہرک قرق عدد سرائلری وارد در .

جامعلری : — اون یدی محرابدر : (غازی قاسم پاشا جامعی) غایت مفرح و دلکش اولوب جماعت کثیرہ یہ مالکدر . قبعلری طاش نیلکوندرکہ طولاً و عرضاً یوز آیاقدر ، برکونہ مصنع منبری ، محرابی ، مؤذنان محفلی و برمرصع مثال کرسیسی وارددرکہ دللرایاہ تعبیر و توصیف اولنماز . برمدور قبہ عالیسی وارددرکہ کویادست خراط فلکدن چقمش ، استانبولدہ کی سلطان سام جامعی قبہسی قدر کوزل و عظیمدر ، آنک کی چارکوشہ دیوار اوزرینہ مبنی در قبہ قپوسنک یمین و یسارندہ یان صفعلری اوزرہ الی عدد عمود منہالردہ یدی عدد منقش قباب سرنکونلر وارد در . منارہسی غایت سرآمد و مہندسانہ طرح اولنمشدر . سکتوار قپوسندن سہل طشرہ (یاقوولی حسن پاشا جامعی) بودہ مفرح مصلائی قدیم و معبد عظیمدر . رصاص نیلگون ایلہ مستور اولوب منارہسی طرز آخردہ موزون و مطبوع در حرمی غایت مفرح اولوب اطرافی طالب علم حجرہ لردر . ینہسکت قپوسنک ایچ یوزندہ (ممی پاشا جامعی) : افلاطونیلردن قللہ بر دیر عظیم ایمش ، حتی بر گوشہ سندنہ بر صومہ سی وارددرکہ نیچعلری کلوب زیارت ایدرلر . ممی پاشا عسکریلہ پرسلاح کلہرک بودیری باصوب زیر زمینلردہ الی قدر مسلمان چوجقلری بولور کیمی دیل یایلر کیمی بیلمز ؛ بعدہ غزات بوری فتح ایدوب ممی پاشا نامنہ و (فتحیہ) اسمیلہ

عسکری اولور ، یوزاللی آچّه پایه‌سیله شریف قصادر ، بروجّه عدالت قاضی به التی و بکنه یکریمی کیسه حاصلی اولور . شیخ‌الاسلام و قیبالاشرفانی اعیان و کباری ، اشرفانی ، سپاه‌کتخداری ، اکریمی یکچیریسی خراج‌اغاسی باجدار اغاسی ، معمار اغاسی ، شهرکتخداسی کبی حاکمیری وقلعه دزداری وایکی یوز قلعه نفراتی وار .

اشکال وزمین قلعه پچوی . — فراوه نام بر آچاق بایرکبی طاغ اتکنده مربع الشكل ، ریختم سنک بنا برقلعه رعنادرکه اساسنده کی طاشلرک هربری فیل منکروس جئسی قدر وار . همواره سنک تراشیده ایله بنا ایدلمشدر . دیواری برقات و آچاقدر ، لیکن قالین واینلی دیواردر . قدسی یکریمی ذراعدر دائراً ماداری عریض برخندق واسعدرکه معمار آرشونیه کامل سکسان آرشون ایکی خندق عمیقدر ، بوخندق دینک نا اورته یرنده بالق طرزی کبی بیغلمش طوپراق وارکه قلعه‌ی احاطه ایتمشدر ، حین محاصره ده بو طرز طوپراق اوزره جمله اغاچدن شرابه یعنی پارماقلق دیزوب آردینه مترسار قازوب خندق محافظه ایدر . بوخندق دیندن قلعه‌نک برج بدنلرینه وارنجه قلعه الی آرشون بالادر . اماخندقدن یوقاری دیوار یکریمی ذراع درو بوقلعه دائراً مادار دیواری اوزره جرمی کامل بش بیک کرمه آدیمدر . جمله سکسان یدی عدد متین برجلری واردرکه هربری بررکونه مصنع و مزیندر . جمله‌ی (۵۵۰۰) دندان بدندر ، بونلرخی اینجی کبی علی‌الترتیب دیزیلیمش بدنلردر بش عدد قبولری وار : اولامشرق جانبنده بودین قپوسندن ایچری چارشلی و بازار ایچندن تاباطی طرفنده سکتوار قپوسنه وارنجه‌یه قدر بوشهرک اوزونلغی بیک بش یوز آدیمدر . جانب قبله‌ده اولان شقلووش قلعه‌سنه کیدن قپودن ایچری تایکی قپویه وارنجه شهر ایچره بیک بش یوز آدیمدر . قریکی قله قپوسی جانب جنوبه مکشوفدر ، قلعه‌نک بو قریکی قپوسی طرفلری یالین قات دیواردر . اما سائر طرفلری دائراً مادار حصار پیچه کبی خندقلی و صعب دیوارلردر . مسلمان محله‌سی اوز بدی عدد اولوب بر عدد خرستیان محله‌سی بودین قپوسندن طشرده کاشدر . شهر ایچره مجار باغار ، صرب ، روم ارمنی

بنا اولمشدر. انكروس قرالى لايوش النده ايكن مهاج غزاي مشهورندن صوكره بوقلعه برتقريب قرال فردينايك النده كچمشدر. صوكره ۹۵۰ تاريخنده سايمان خان استوانى بلغراد قلعه سنه كيدر كن عنائى والپوه قلعه سى اوزره عطف ايدوب محاصره سنك اون سكزنجى كوني اونى فتح ايدرك آندن شقلووش قلعه سنى دخى جنك عظيم ايله دردنجى كونده فتح ايدر. بو پجوى قلعه سنه دخى امرهايونلرى اولنجه او-ك بكي مراد بكه، مهاج بكي قاسم بكه اون بيك عدد پياده تفنك انداز وروب واون بيك عدد اشكنجى طائفه سنه غازى ميخال اوغلى محمد بكي سرعسكر وطايه تعيين ايدرك شقلووش قلعه سى التدن اون كونده پجوى قلعه سى صحراسى ايجره زين اولان جميع قرا وكاستانلرى احراق ايدرك محاصره ايدرلر. درون حصارده اولان عاقل، مدرس و اشراقيوندن رهابين وولاديقه مشاوره ايدوب «بوسايمان خان برجهانكبر پادشاهدر، كلك بو قلعه سى امان وعهد ايله كنديسنه تسالم ايدرك هر كدرن سالم اولهلم» ديرلر، وجمه سى بردن ذروه حصاره بياض امان ياراقلىرى ديكوب رهبان طشره يه چيقارق قلعه سى مرام مقتلرى اوزره دونادوب اناختارلى جواهر طاراقلى ايجره سردار محمد بكه، مراد بكه، وقاسم بكه، تسلم ايندكلرنده اولرده بوقلعه ك باش ايرشكيه مفتاحلى سليمان خانه كوندرديلر بركونده ايلغار ايله واصل اولدقلرنده سليمان خان مسرور وشادان اولوب بيورورلكه: «بى سون بوشهر ايجره خيرات وحسنت ايتسونر». درحا، وزرا واعيسان شهرى مزين ايدرلر. كنديلرى دخى قلعه نك جمله مهمات ولوازمى مستوفاكوروب «مهاج بكي تختى اوله» ديه نطق ايدرلر. دارالسلطنه لرينه عزيمت بيوردقلرنده بو پجوى قلعه سنك محافظه سنه سرم وسمندره سنجاغى مأمور ايدلى. بعده ۱۰۰۹ تاريخنده وسلطان محمدخان ثالث عصرنده ابراهيم پاشا قيژه قلعه سنى فتح ايلدكه بو پجوى قلعه سى سنجاغى بكي قيژه اياتى سنجاغى تحرير اولدى. حالا قيژه محافظه سنه مأمور باشقه سنجاق بكي تختى در و بكنك طرف دوندن (۴۰۰۰۰) آتجه خاصى وار. الاى بكي چرى باشيسى، يوزباشيسى وار. بكنك عسكريه جمله ايكى بيك كزبده بر سلاح

التبليغ
المجلد
نومبره
۱۳ - اقدام مطبعه سى

مچارک دخی جانلری چیقدی ، سلمان خان لاوش قرالک نعشی جواهردن
البدسه سبله بولکه دوب استرالی بلغراده کوندریر ، اوراده منایط کلیدسانه دفن
ایدرلر ، خلاصه کلام قوروو علی اغاک سوزینه کوره بوجنکده یدی قرال
وارمش. هر قرالک برچوق کزیده عسکری واردر، بونلرک یاریسنک قلیچدن
کچدیکی محققدر ، واقعا پادشاهک یاننده یوزبیک عسکر واردی ، فقط
بوحربده حقیقه شمشیر بازالق ایدن اونی بییک سرور هنرور ایدی .
بوغزایه یازیلان تاریخلر

صیدی بی دین قرالی شاه عادل ۹۳۲ سنه

دیگر بر تاریخ :

انهمزام قرال لاوش لعین ۹۳۲ سنه

بوسفر عسکر مزینه بوجحرایه قونوب اوجاق ، قویو و خلا یلری قازارکن
اولجه دفن ایدلمش نیجه جسدلر بولیلر . بوغزاده شهید اولان امت محمدی
سلمان خان اولکی تپه جوارینه دفن ایتدیرمشدزکه حالا زیارتگاهدر .
بوزیارتگاهک اوزرنده برقصر عالی وار ، ایچنده ده صو قویوسی وار ، آینه
ورودکان نوش ایدرلر . بونظرگاهک جوانب اربعه‌سی خندقدر ، بوراده
مدفون اولان شهدایی حیوانات چیکنه مه‌سون « دبیه صاحب‌الخیرات بودین
وزیری حسن پاشا قازدیرمشدر .

بوراده صدراعظم بش کون تقاعد امر ایتدکده حقیر ابراهیم پاشادن
اذن آلوب ذخیره و بهض اشیا الملق اوزره‌الی عدد رفیقلر منزله پجوی قلعه‌سنه
کیتمک اوزره بوله چیقوب ارشان طاغی دبدن کچوب کوردک . برکوه سربلند
اولوب هر جابده اوچ فوناق بعید بردن کورونور ، یالکز طاغدر ، کندیسنه
حائل برکوه بالا یوقدر . کویا بریمورطه در بوران ایکی ساعت کیدوب
(پجوی [*]) قلعه‌سنه کلک .

پجوی قلعه‌سی . — لاتین و یونان مورخلرینک یازدیغی اوزره بوقلعه
ولادت حضرت رسولدن ۸۸۲ سنه مقدم اسکندر کیرک وفاتندن اول

[*] بوشهرک اسمی مجارجه (بیچ) در .

نہمی « دیر ، واوزرینہ چیقوب حین استمانہ دہ دعالر ایدرلر . بورادہ الیوم برکوشک واردرکہ بودین وزیر حین پاشا بناسیدر . سلمان خان دخی بوتپہ اوزرہ دعا ایدوب جملہ غزات آمین دیرکن دشمنک خاجلی پیکرلری نمایان اولوب غازلی بالی بک وخسرو بک چرخه جیلری دشمن ایله چناچت اللشمکه دوکوشمکه باشلارلر . ابتدا کله و دیلار بالی بک طرفدن کلیر ، هان پادشاه کرودن وقار آتدن اینوب یوزینی قاره طوپراغه سورہ رک : « الہی ، قوت و قدرت ونصرت سنکدر ، عنایت وحایت ینہ سنکدر ! حبیبک محمد المصطفی یوزی صوینہ اولسون بو امت محمدی منصور ومظفر ایله ! » دیہ تضرع ونالشلر ، وغازیلر علم رسول اللہ ایله برابر دشمن اوزرینہ بولوت کبی قوشارلر وهر کس بری برینی جنکہ ترغیب ایدوب بو یولده اولمہ کی ، شهید اولمئی حیات ابدی بیلیرلر . دشمن طرفدن قاره شاقہ لی عسکر آہستہ آہستہ تا صحرائ مہاجک اورتاسنہ کلسجہ جملہ غزات موحدین طرفدن قرق ایکی قولدن دشمن اوزرینہ یورویش اولوب بر آغزدن « اللہ اللہ ! » دیہ ہر طرفہ کیریشیرلر وایکی عسکر بربرینہ قاریشیرلر . همان صدر اعظم قولی دخی کلوب یتشجہ ہنوز جنک وجدال باشلارکہ دیلرہ دہ داستاندر . صدر اعظم قولدن بر یاہلمدن بکرمی بیک نفلک ایله ایکشیر قورشون ایله یایلم طوب دشمن اوزرینہ باران لغت کبی یاغنجہ روم ایلی ، اناطولی ، سرم وسمندرہ عسکرلری آج قویون قوردہ سالار کبی دشمن اوزرینہ صادیریرلر دشمن بو حال پرملالی کورمکله برابر باقارکہ ہنوز پادشاه طرفدہ شام ، حلب ، مرعش عسکری بلا حرکت آمادہ طور بیورلر ، آغیراق یاہندہ دہ طاغیر کبی عسکر وار ؛ همان کیری دونوب لامنیچہ طاغنه آرقہ وبرمک ایستہ نیچہ روم ایلی عسکری فرافرہ باشلار ، دشمن دہ فرافرہ باشلایوب قراری فرارہ مبدل قیلار بو اتنادہ قرال باشیدر ، دیہ کان برہائی عسکر اسلام اوردو ایچرہ برمزراق اوزرنده کزیدرلر . منہزم اولان دشمنی تا آقشامہ دکن قووب برجان خلاص ایتہمک ایسترلر قرال توابعیلہ قاچارکن برباطاغہ باصوب اولور ، کلاہسی کلش ایدی . بو باطاقدہ نیچہ بلند واعیان

قبو آراسی مالامال سلا حدر. بو قبو اوزره بر قصر عالیسی اوستنده اون عدد سر آمد شاهی طوپلری، وقپونک ایکی طرفنده مازغال دلیکلری، ضربزن طوپلری وار، بو قبونک اوکنده خندق اوزره جسره باشنده برلونجه کوشکی وار، خندق ایچندن طونا نهری جریان ایدر، قارشلی طرفده خشبدن بر لونجه کوشکی دها وار، بو قصرلرده جمله احباب واینده وروندکان کلوب مهمان اوله رق ذوق وشوق ایدر لر.

مهاجک واروشی. — اوچ بوز قدر شیندیره نخته وصاز اورتولی، وسطاحال اولردر، آنجق پاشا سرایی، برخان، برجام واردر که کیره میت اورتولودر، بر مدرسه و بر تکیه‌سی، ایکی عدد مکتب صیدانی وار، بو واروشک اطرافی یالین قات طولمه چیت پلانقه دیوار اولوب ایکی قپوسی وار، خندق ایچنده نهر طونایی آقیتمشلردر، غایت صاب رباط محکمدر.

تعریف صحرای غزای مهاج. — مورخین بو صحرای عربده کاهک توصیفی حقیقه نیجه صحیفه لر یازمشلردر. مادام که تاریخیدر، یالان ویا حیله قاریشمنق اولور. اوجهته بز سایمان خان سلحدار لغندن متقاعد متفرقه (قوروعلی اغا) که بو جنکده ثقه شهر یاری ایدی. آندن استماع ایدوب علی قدر الاستطاعه یازمه‌یی اوزله دک:

۹۳۲ سنه سنده سایمان خان کامل یوزبیک عسکر ایله بو صحرا ده چتاچت مکت ایدوب جوان اربعه یه قرا اولار تعیین ایدر، اوکیجه بو صحرای لاله زاری نیجه بوز مشعله لرله چراغان ایدوب شب مظلمی روز روشن قیلار. علی الصبح چاشنلر کلوب: پادشاهم؟ ایشته دشمن عسکری یرندن قوبدی کلیور!، دیدکلرندن همان سمندره بکی یحیا پاشا زاده بالی بک بوسنه بکی خسرو پاشا اون بیک شهباز لریله طلیعه عسکر اولوب آماده دور دیلر. صدراعظم قراشیجه کولی کنارنده روم ایلی عسکر یله واون بیک تفنک انداز یکیچری ایله، یوزاللی عدد ضربزن شاهی طوپلریله آلی باغلابوب آماده دورورکن اناطولی، سیواس، قره‌مان، آدنه، مرعش، حلب وشام عسکری دخی سایمان خان اوکنده حاضر باش دورورلردی. بو طور دقلری محله حالاه خنکار

برکولدر . لطیف و سہمین ماہیلری اولوز ، بورادن قالقوب جانب غربہ کیدہ رک (۵) ساعت کیدوب (بارانوار) پلانقہ سنہ کلڈک .
 بارانیاوار پلانقہ سی . — مہاج سنجانی خاکندہ در ، یوزالی اچہ پایہ سیلہ قضادر . قلعہ دزداری ، سکسان قدر نفرائی ، الی قدر تختہ اورتولی خاندانلری برجامی ، وجبہ خانہ سی ، انبارغالی ، یکرمی عدد شاہی طویلری غربہ ناظر آغاچ قپوسی ، خندقی واردر . معمور برخش پلانقہ در . طشرہ واروشده یوز عدد تختلی خانہ سی واردر ، برکوچوک خانی اون عدد دکانی وار . بوقلعہ نک جوانب اربعہ سی سحر اسندن کن ازق صوی ایلہ باطاللق اولشدر . برخشب جسرمینی وار ، جملہ عسکر بوکوپروندن عبور ایدوب مہاج سحر اسندن (مہاج متین) پلانقہ سنہ کلڈک .

مہاج سورمتین و حصن حصین . — بوپلانقہ انکروس قرالارندن لایوش قرالک بناسیدر ، بعدہ عساکر اسلام منہدم ایش . آندن ۳۳۹ تاریخندہ سلیمان خان بعدالفتح بو حصار استواری مجدداً بنا ایدوب بو دین اپالتمہ باشقہ جہ سنجاچ بکی تختی اولشدر . الای بکیسی ، ارباب زعامتک جبہ لی عسکریلہ و بکینک عسکریلہ جملہ ایکی بیک کزیدہ پرسلاح عسکر اولوز یوزالی اچہ پایہ سیلہ قضادر . قلعہ دزداری اوچ یوز قلعہ نفرائی وار ، بو دیندہ یکیکجری سرداری دہ وار .

مہاج قلعہ سی . — بوکا لسان مجاردہ (موچاچ) دیرلر ، بوقلعہ طونا کنسارندہ حوالہ سز برقات دولہ ریختیم پلانقہ دیواری عالی و متین حصار استواردر . چارکوشہ سندہ درت عدد برجلری اوزرہ مازغال دلیکلری شاہانہ طویلری وار . درون حصارده جملہ الی قدر تختہ اورتولی نفرائ اولری ، برکیرہ میت اورتولی سلیمان خان جامی ، ایکی عدد بغدادی انباری جبہ خانہ خزینہ لری ، ایکی عدد قپوسی وار . بری بویراز روزکاری طرفندہ طونایہ ناظر کوچوک صوقوسیدر . بو قپو اوکنده نہر طونا اوزرہ اون عدد دکرمنلر کیمیلر اوزرہ . استاد مجارلر بک کوزل برضعت ایلہ انشا ایشدرکہ واجب السیردر . جانب جنوبندہ واروش قپوسی ایکی قات آغاچ قپودر ، ایکی

اورته سنك يمين ويسارندن آينده وروندكلك آرام ايمه‌سی ايجون خشبدن معمول قصر عاليلر واردر. بورادن اعتباراً جسرك اون آديم يري متحرك در بو محله قلعه نقراتی اوتوروب اينده ورونده تجاردن مال ميري اولان باجی آليرلر وكيجه وقتي مقاره لرله جسری قالدیروب قپوسنی بند ايدرلر. جسرك يمين ويسارنده ديركلردن قورقولنلر واردر. بو قورقولدن طيشاریده يايان يورويه جك ايكي قولاج يايافوللری واردر. بوكوپرو اوزرنده ايكي آرابه قارشى قارشى به كلدكده يايانلر كنساره كچر و آرابه لرده ياز يانه مستوفا عبور ايدرلر. بوكوپرو اوزره متصل صو آقار كچي آدم درياسی چكيلوب كيدر.

اشكالك قلمه دارده. — دراوا نهري كنارنده برخشب كوپري يطانغی ساحلنده چار كوشه برخشب پلنقه جقدر. جانب غربه بر قپوسنی وار، آغاجدر اما برج باروسى وجبه خانه سيله متين قلعهدر. دزدازی، سكسان عدد نقراتی وار. درون حصارده اللی قدر تخمه اورتولی متعدد و مختصر خاندلر برجامع وبر اسباری وار. طشره واروش شككنده. برخان، واون دكانی وار، بانغی بوق. زيرا غایت سرحدیردر، ايجندن دو كوش وهجوم اكسيك ارماز. جسره عظیم باشنده كی قپودن كيريلوب بو واروشك غرب قپوسندن چيقلير و دراوا جسرنندن عبور اولنوركه همان بودارده قریبده بر جسره غربیدر.

دراوا كوپروسى ونهر دراوا. — بوهرك قلعه دیدنن جریان ایلدیكي محله كامل قرق پاره كيلر واركه هپ بری بر لرینه دمیر زنجیر ايله باغلودر. دشمن كسمه يين ديه قول قالینغی قدر زنجیر انتخاب ايتشاردره. بو قرق پاره كيلر اوزره برخشب قوی باييلمشدر. طولی (۱۶۰) آديم وار، دار بوغازده در كوپرونك ايكي طرفلرنده دنخى متين و مستحکم قپولری وار، جسرك اورتاسنده اولان طولومبار كيلرندن ايکيسنی هر كيجه پاسبان ونگهبانلرینه دمیر زنجیر ايله قيد و بند ايدوب جسرك سائر يرلرندن بر قوش اوچاماز وبرزنبور ومورومار كچه‌مز، ناصباحه قدر نوبت بکلرلر.

قراشجيه بحيره‌سی. — بودارده حصاريله بارانوار قلعه‌سی آراسنده نهر طونه دن ونهر دراوا دن آزمه بر كوچوك بحيره‌در، دارآمدار سكر ميل كيلر

تيركش وشمشير ايله آراسته اولوب آصف برخيا مثال عبور ايتدكده امورديده آدملىر كورنجه « نيكه بولى سنجاغى منصبيله بويله وزيرانه و محشم كچمك مى كرك ايدى » ديديلر ، نچهلر ده « غزادر ، دشمنه مهات ودارات ابرازى ايچون رئيس الكتاب افنديسنىك دولتده بويله كچدى » ديديلر . صوكره اوچ يوز زراندرزه مستغرق ايچ اغلارى باشلر نده زر كلاه سر پناهلرى اللرنده جمله قارغى صيرقلرى ايله كچلان آتار اوزره چفته چفته عبور ايدوب صوكره كامل يوز عدد طوقاق توفىكلى ايچ مهترلى عبور ايدوب آندن يدشرقات مهترخانه و جشيد طبلىرى اورولوب سكا قامى ايله عبور اولدوقده ابراهيم پاشا افندىز آندن اينوب لوندانه پرتاب ايدرك صدر اعظمك النى اوپدكده اووزر روشن ضمير بيوردى كه : آفرين ، صد آفرين ! دولت آتمكى سكا حلال اولسون ! منصبكه كوره دكل ، وزيرانه آلاى كوستر دك . ان شاء الله پادشاهم دن سكا بو دين وزارتى كتيردوب تابو دينده بو الايكى تكميل ايدده سىك » بعده اكنه زراندرزر برخلت فاخره و برسمورلپاچة نادره كيدير يلوب ينه الايله مأمور اولديغى قولده او طاعنه اينوب مكث ايتدى . ايرته سى كون نغير رحلتلر چالتوب ابتدا طليعة عسكر اولان چرخه جى على پاشا اوسك التندن رحلت ايلدى . اندن بو حقير دخى ابراهيم پاشا افنديز ايله اوسك كوپروسى ايكى ساعتده كوچ حال ايله كچوب كوپرو باشنده (دارده) پلنقه سنه كلدك بوراده عساكر اسلامه اللى عدد طرانسه كمى يوكى ذخيره و يرابوب عسكر نائل غنيمت اوله رق برآت بيمى ايكى آچقه يه اولدى .

اوسك كوپروسى . — تاخر ستيانلر زماننده وارهش ، صوكره سلطان سايمان حضرتلرى ۹۳۶ ذى القعدة سنده و ارادين اوسك قلعه لرني فتح ايدوب مهاج صحراسنده جنك ايدركن سردار معظم مقتول ابراهيم پاشا بتون عسكريله بو كوپروني بنا ايله مشدر . برباشندن ديكر باشنه كامل ايكى ساعتك يولدر . قبله سنده و برباشنده اوسك قلعه سى ، اوته باشنده و غربنده بودارده قلعه سى واردر . اطرافى اويناق وصولى يرلر اولوب هر طرفى انجق «ايكى آدمك قوجا قلايه بيله جكى قدر قالين ميشه قازيقلر قاقمشلردر . جسرك

برابر لرنده قبضه عسکر لری ایله بری برلینه کیدر لر و نچار لرن دن سنوی دکان حتی نامیله یدی سکزییک غروش آلور . بوراسی قبضه ونجی ابراهیم پاشانک خیراتی در .

اهالی والبسی . — اوسکلیلر جمله سرحدلی قاپاغی وکونا کون کوموش دوکملی چوقه دوله لر کیوب کرر لر ، لسانلری مجار جدر ؛ آب وهواسی لطیف در . بورالر هپ عثمانی قانلریله تخمیر ایدلمشدر . بوراده (زیارت غازی قاسم پاشا) واردر که جامنک خطیره سنده برقورشون ایله مستور قبه پانوار ایچنده مدفوندر . ینه واروشده (زیارت مصطفی پاشا) جامی قربنده آسوده در . مذکور پنایره قریب والب اووا قلعه سنه کیده جک یولده « بیرام بابا) زیارتی ، قبله طرفنده بچهلر ایچنده بلغراد یولی اوزرنده خسرو بابا زیارتی واردر .

بوشهری تمام تماشایتدکده قاضی زاده ابراهیم پاشا افندیمیزک کیروده قلان عسکر لری دخی کلوب وزیر اعظم کوپرولی زاده فاضل احمد پاشا اوطاغی اوکندن آلائی والایله عبور ایتدک . پاشامنز ایکی طوغلی ایدی . الایمز ساروزرا الاینه فائق ایدی ، جمله عسکر الایمزی کوروب (بارکاه) ایله پسند ایدرهک حیرتده قالدیلر . یوزیکرمی قیوجی باشی برسلاح و ملبس ایکی یوز واجب الرعایه ، اوچ یوز متفرقه ، ایکی یوز دلی ، ایکی یوز کوکالی ایکی یوز تانار ، یوز عدد چاشنکیر ، یوز عدد طشره کیلارجیلر ، ایکی یوز عدد ایچ اغلاری سراجلری ، اوچ یوز عدد توفنک انداز صاریجه ، یدی یوزیتمش عدد خیروات و بوشناق آرابوود سکبانلری وار ایدی که هر بری برر قوجه آرسالانه بکزرر . قرمزلی باغریلقلی یول عراقیلری جمله قیرمزی صایه چوقه دن اولوب صر مه پوسکوللی عراقیلرینی کچ قیلوب جمله پیاده و قرق ، الیشدر درهملی قورشون آتار توفسکلریله جیلان کبی سکهرک ترتیب اوزره چفته چفته عبور ایلدیلر . صوکره یدکلر وزراندزرره مستغرق کیک انلر عبور ایدوب صوکره قاضی زاده ابرهیم پاشا کویا وزیر اعظم کبی دارات واحتمشایله جمله آلات وسلاحی مجوهرومصنع ، کندیلری زراندزرر و مرصع

کچوب بزم مصلوٰع ق [*] قلعہ سنہ ووالپ اووا قلعہ لرینی کچوب اوسك قربندہ داردہ قلعہ سی جسری آلتندن کذر ایدوب بو اوسك قلعہ سنی کاھیجہ خراب ایدرک قلعہ اوسك جنبندہ ام العیون اولان نہر طویاہ مخلوط اولور .

چارشی وپازار وبنیاری . — اوسك قلعہ سنك جنوب طرفندہ شہردن آلا رغہ بر پلقہ وار ، کرچہ خانہ وطوپلاری اولسہ بر قلعہ اولوردی . دائرأً مدار جرمی درت بیك آدم احاطہ ایدر بر پنایر خانہ در ، یعنی ییلدہ بر کرہ بازار اولہ جق یردی تکر ، بوکار خانہ نك ایچی سطرنج نقشی طرحی اولوب استاد بنا علم ہندسہ اوزرہ یول ، یول بوکا ترتیب اوزرہ بیك عدد دکانلر ایش ، ہرہانکی صوقا قدن نظر ایتسہ ک چارشونک اوتہ باشلاری کورونور . بر طرفی اتلر ایچون آخورلر بر طرفی آراہلر طورہ جق میدانلر وقلعہ قپوسی کبی قپو طرفلری تحتانی و فوقانی والحاصل طیشلی اوطلر ایلہ اعمار اولنش بر بنای عظیمدر ، کارکیر دکل اخشابدر . کیراز موسمی کلنجہ ویاکوز ایامی اولنجہ روم و عرب عجم واقایم ساڑدن یوزبیک متجاوز تجار بازار کانلر کلوب بو قلعہ دہ مکٹ ایلہ ہرکس متاعنہ کورہ بر یردہ عرض کالا ایدر . بر طرفندہ جمیع ولایتک اہالیسی بو قلعہ دن طشرہ خیمہ لر ایلہ قونوب بر بازار چہاپور اولور کہ تعمیر اولتماز . بومنوال اوزرہ پنایر یرلری آدم دریاسی اولدقہ پوزغہ باشامی جملہ عسکر ایلہ خیمہ وخرکاہیلہ بر طرفندہ مکٹ ایدوب برسلاح آمادہ طورورلر . قزاز اغالری اوچ بیك عدد جنکاور دلاور و سرور بیکی تیر ایلہ بو پنایرک بر جانبنہ قونوب شب وروز جمیع تجارلری واوردوجیلری محافظہ ایتدکلرندہ آرتق جمیع تجارلر متاع و ساڑہ سنی میدانہ چیقاروب قرق کون قرق کیجہ بیع وشر ا اولوب نیچہ بیك بوکار چوزولوب فروخت اولنور ، نیچہ بیك بوکار آتوب ، صحرا الرندہ حیوان و بینک مقولہ سی شیلر ساتیلور . خلاصہ کلام بو پنایر جمعیت کبراسی منظور من اولدینی اوزرہ تحریر ایتسہ ک باشقہ جہ برسالہ اولور . قرچی کون اولنجہ ہرکس متاعنی

[*] دراوا نہری کٹارندہ بوبلہ آدلو بر قلعہ یوقدر بو کونکی موصولینہ کولی اولدینی مظنوندر .

جامعك بویه دیدم تاریخی ملجأ رحمت مکان عابدین

بولردن ماعدا قرق عدد محله مسجدی واردر ، هپسی درت عدد دارالتدریس علماندر : قاسم پاشا مدرسه‌سی، مصطفی پاشا مدرسه‌سی . بودیار خلقی علمایه پک رغبت ایدرلر، امدادالقرأ واراخذیث مخصوص یه قرر . لکن ینه‌درس عاملری جامعلرده حدیث نقل ایدرلر . درت عدد تکیه سی وار ، بش عدد مکتب طفلانی وار ، ازجمله : قاسم پاشا ، مصطفی پاشا . مکتب‌لری معمور و سرایلر کبی مملودر . هررأس سنه‌ده جانب و فندن جمله جکر گوشه یتیم‌لره صرود عطیه‌لریه قبای جامه‌لری و عراقیه و سرپوشلر و یریلیر اون ایکی عدد سبیل‌خانه‌لری واردر : ازجمله اورطه قلعه‌نک چارشی قپوسندن طشره چیقارکن ضول طرفنده خندق کنارنده تخته قبله‌ی قاسم پاشا سبیلی : ماه‌توزده شهیدان کربلا روحیچون جمیع تشنکانه مای کوثر بذل ایدرلر . سردار سبیلی ، کتبخدا سبیلی دخی معلوممز اولان سبیللردندر . اورته حصار قپوسندن جیقوب چارشویه کیدرکن شهره‌نک صاغ طرفنده جمله قبله‌لری قورشون اورتولی حمام خوش بناسی واردر ؛ آتی عدد خان خواجکانی واردر . بر عدد مهمانسرای کاربان روانی وار . بو واروش حصارک خارچنده پلاقه‌دن قلعه‌منال بریردر ، اکا (بنایر) دیرلر . جمیع آینه‌ده وروندکان آنده مهمان اولورلر ، بوندن باشقه‌شهرده کاربانسرای خشی یوقدر ؛ لکن خاندان صاحبی اعیان و کبباری چوقدر . قپولری کشاده اولوب آینه‌ده ورونده مسافرین کلوب برقچ ایام مهمان اولورلر زیرا غنیمت شهردر . ازجمله ایکی یوز عدد دکان بدستاندر ، اما کارکیر بنالی دکانلر دکلدرد . لکن جمیع بلاد هندک عرب و عجمک متاعلری موجوددر ، اما بر عدد نهر آب واردر که زلال آب حیاتدر اوده نهر عظیم دراوادر . بونهرک ابتدای طلوعی جانب غربده و سمت جنوبده ایکی یردن طلوع ایدر . بر فرقه‌سی خروانستان طاغلرندن خروج ایدر ، بر باشقه‌سی دودوشتمه ، مکموریه ، اسلاوون طاغلرندن جمع اولوب جریان ایدرک لغراجق قلعه‌سی قرنندن ، کج قیوار قلعه‌سی دیدن

دائراً مادر بش یک طقوز آیدمدر . بوشهر اولرینک هپسی درت یوز عدد سراپا تخته اورتولی و تخته حوایی و تخته بنالی و دوشمه قالدیریمی پاکیزه اولردر . بوشهرده اصلا طاش بنا و طاش قالدیریم اصلا یوقدر . زیرا الحاق و صولی باطاقلی یرلردر . اگر کارکیر بنالر وارسه جمله خراسانی طوغله بناالردر . امامر خانداده سهل بانجه جکلر مقرردر ، زیرا بونلر واسع بیوت مکلفدر . هپسی یدی محلهدر ، اورته حصار بش محلهدر ، هپسی اونایکی محله اولمش اولور . اولا : قاسم پاشا محلهسی ، بک سرای محلهسی ، محکمه محلهسی ، انبار محلهسی ، اغا محلهسی ، بیوک قویو بوجیلر محلهسی . عمومی قرق آلی عدد محر ابدر ، از جمله ایچ قلعه نیک قوسی اوکنده سلطآن سلجان جامی زمان قدیمه کلیسا ایمش ، اول قدر مزین دکلدردر و جماعتدن طولای غریب قالمش برجامعدر ؛ اورته حصارده قاسم پاشا جامی ... تاریخی :

صاحب الخیرات قاسم پاشا دام عزه قدیمی یتیم لذکر الله القدیم
بقعة فی الحسن کلبیت العتیق صار تاریخاً لها خیر قویم

سنه ۹۶۶

بوجامع پرانوار اورته حصاردن چیقارکن شهر اهلک صاغ طرفنده رصاص خاص نیلکون ایله مستور قبایی جامع پر نوردرکه طولاً و عرضاً کامل یوزر آیقدر . منبری محفل مؤذنی ساده کوزل اولوب غایت مصنعدر . طشره طبقه سنده الی عدد مرمر خاص و بیاض ستونلر اوزره یدی عدد قیاب سرنکون نیلکونلردرکه بوبله لطیف جامع هیچ بر سرحدده یوقدر و بر طوغله بنای متین اولوب واسع حریمی وارددر . درون حریمی جمله درخت منتهالره مزین بر مسیره سایه دارددر . غایت مصنع بر مزین مناره سر آمدی وار . آندن ینه بو واروشده مصطفی پاشا جامی : کرچه کیره میت ایله مستور جامعدر ، اما جماعت کثیریه مالکدر . زیرا چارشی و بازارک ازدحام یرنده برجامع پر نوردر . بونکده قابوسی اوزرنده کی تاریخی :

مصطفی پاشا بودار رحمتی ایلدی احیاسه بودر راه دین
دوش اولانلر حق اولرلر مدام کسب ایدر قربت خدایه زاهدین

بومحله هردراویه جسر ایله اوچوروب کپیرکن غرق اولدی «الی آلان او اختیار طوب صو ایچنده کوبری باشنده طورر» دیرلر . خلاصه عقلاصه عساکردن نیجه کمسنلر طوپک صویه غرق اولماسنده حکمت واردر وبلسکه طوپلر ایله بیج دوکولم یوب بی فتح عودت اولنه «دیبه افواه ناسده کفت کو اولور . حکمت خدا سلیمان خان اون یدی کون بیج قلعه سنی بو اوسکده کی طوپلر ایله دوکوب طوردجه شدت شتاکلیر . اللر وایاقلر طوتمه دن قالبو حتی برکون اول قدر نایچ باغارکه کیمسه نک چادر دن طیشاری چیمغه اقتداری قالماز . همان سایان خان دخی بارگاه و سرارده سلیمانینی ، خزائننی بر اقوب بوراده کی طوپنی و سائر درت عددبال بیز طوپلری اوزمستانده سوزولوب جان قورناران نام محله کلرک جان قورناردیلر . آندن بو طوپنی کتیروب اول شدت شتاده یکریمی قوناق یرده دیار آلمانک بیج قلعه سندن سلامتیه چیقاردی . اما عجیب حکمتدرکه قاچانکه بو طوپک بری آشانی دراواده غرق اولدقده افواه ناسده سویله نیرکه : بو طوپک غرق اولماسنده میمنت یوقدر ، طالع منحوس در ، الله اعلم بوسنه فتح و نصرت یوقدر ، دیبه سویله نیر . حقیقه او یله جه بی فتح عودت اولنوب اوسکه کلیرلر ، بو طوب کبیر یاننده درت عدد بال بیز طوپلر دخی وارکه هر بری برقلعه دکر ، بوجمله طوپلر دراوا نهری آشوری اوسک کو پروسی اوزره ایکی ساعت بر کو پرو باشنده دارده قلعه سنه ناظر طوب مشهوردر .

واروشی . — بو اورته حصارک قبله قابوسی اوکنده برکون شهره ایله تا لدوس جانبنده پنایر قپوسنه وارنجه طولی بیکی یوز آدیم طویل واروشدر . یالین قات دیوارلی پلنقه قالین اغاج دیرکدن متین حصاردر . لکن طابیه لری وار ، برجلری مازغال دلیک لری صیقدر . بوده ایکی قپودر : لدوس جانبنه پنایر چارشیمی قابوسی ، جانب قبله یه وال قابوسی ، ووقوار قابوسی در . بیوک بدنلری دخی یوقدر ، پنایر قابوسی اوزره انجق اوز عدد شاهی طوپلری واردر ، طوبیجیلری شب وروز آماده در . واروش قلعه سسنگ خندق مرور ایام ایله رمال و تراب مملو اولمش . حالانظیره محتاجدر . بو قلعه نک قره طرفی

صید ایدرلردی ، حالاماهی صید ایده جک بندلری خندق ایچره نما یاندر
 بو قلعه نك خندقلی طرفی برصودن برصویه وارنجبه بیک یوز عدد کرمه
 آدیمر ، اما صو کنارنده خندق سز طرفی ایکی بیک آدیمر ، بو حساب
 اوزره اوسنك قلعه سی داراً مدار اوچ بیک آدیمر . ایکی قپوسی وار :
 برسی قبله جانب . ناظر واسع بر قپودر . قبله لی مصطفی پاشا بوقبله قپوسنك
 ایچ یوزنده برعظیم دوله بناطابیه زیبا انشا ایتدی که کویا سده قهته هادر . اوزرخی
 بال ییز طوپلرله تزین ایدوب بر اقدی . بر قپوسی ده جانب جنوبیده طشره
 واروشه مکشوف و (چارشی قپوسی) نامیله موصوف اولوب عتبه علیایی
 اوزره یک بوینوزی آصیلمشدر . بو قپولرک آرلری دیوارلر بورنده بچه
 بیک کونا کون آلات سلاح ایله مزین اولوب دیده بانلر نوبت بکلرلر .
 بو قپولرک ایچ یوزنده برعظیم شایقه طوپلر وار ایچنه بر آدم صیغار . بو قپولرک
 اوکلرنده خندق اوزره خشب جسرلری هر کیجه مستحفظان مقرلر ایله
 قالدیروب قلعه قپلرینه سپر ایدرلر ، اما بو مذکور قپولر دمیر قابلی دکلدر .
 اغاج بابوان میده دیرکلرندن مستحکم قپولردر . بوقله ایچره درت یوز عدد
 تختانی فوقانی کارگیر بنالی و سرپا تخته شیندیره اوردلر لی اولر و ، التي محله
 واتی محرابدر .

ایچ قلعه . — بو اورطه قلعه نك شمالی گوشه سنده دراوا نهری کنارنده
 ینه اورطه قاعه یه متصل بر بورونده چار گوشه شادی طوغله بنا بر قلعه رعنادر
 چار گوشه سنده چار رکن کبی سر آمد قلعلری کونا کون جبه خاهلرله مملو قلعه
 بالالرک اوزری تخته لی سیوری قپلردر . جانب جنوبه مفتوح بر قپوسی اوزره
 هر شب مهترخانه عثمانی طبللاری دوکرلر . بونده دزدار خاهسی وجبه حاهدن
 غیری بر عمارت یوقدر . قپوسی اوکنده سایمان خان جامی وار . نهر دراوا
 کنارنده تخته دن چاته بغدادی انبارلری بولنور . بو انبار اوکنده برعظیم طوپخاناسی
 وار ، بونده قرق قاریش بر سر آمد سایمان خان طوپلر التمش اوقه دمیرکله لری .
 وار ایمش حال اوون قباننده کله لرندن نیجه سی قطاره قویوب انکله اشیا وزن ایدرلر .
 سایمان خان بو طوپک ایکیشنی آلمان دیارندن بیج قاعه سی فتحه کیدرکن بو طوپلر .

قپودانی بوجفالی قپودان ایدی . بعده سایان خان تحریر ایدوب حالا پوزغه ایاننده ووبوادالفدر ، یوزاللی آچقه یایه سیله شریف قصادر . شیخ الاسلامی نقیب الاشرافی ، قلعه دزداری واون ایکی قلعه نفراتی اغالری ، یدی بوز عدد شه باز حصار اری ، خراج اغاسی ، محتسبی ، باجداری وار سپاه کتخدایری قپوقولی سرداری یوقدر ، اما بویکیچری سرداری واکری چاروشی واردر . معمار باشیسی ، ارباب زعامت و تیماری ، آلائی بکی وچری باشیسی واردر حاصلی عساکر اسلام ایله مزدحم برشهر معموردر .

انکال وزمین قلعه اوسک . — بوقلعه برجای مناص ودوز وواسع صحرای محصولدارده نهر عظیم دائرآمدار اوچ طرفی دوکهرک عبور ایدوب برطوب ، منزلی اشاغیده نهر عظیم طونانک منصب اولدینی محله قریب اوچ قات بولمه حصار استواردر اولا ایچ قلعه واورته حصار وطشره واروش حصار دخی غایت متین ومستحکم برسوراستواردر .

اورته قلعه سی . — برحواله سز طوبراقلی زمینده چارکوشه شدادی ریختم میرمنی طوغله بناقاعه زیباردر . وزیر ابراهیم پاشا بوقلعه یی منهدم ایدرکن عسرت چکوب بش آدم قدی قالین شدادی طوغله بنا دیواری قالمش . بعده فرمان شهریاربله عمار اولدقده مذکور شدادی آلچاق دیوار اوزره قالین میشه اجی دیرکرن صانیدیق هر دیرک یرلرینه کچمه صانیدیق چایلوب شدادی طوغله اوزره چامه صانیدیقلری قویوب خراسان کیرچ آلچی ایله ریختم ایدوب قلعه یی دخی یوکسک ایتمشلر هر جانبه قهلهر وجاده لر چاتوب طولدورمشلر و دائرآمدار طوپده ما زغال دلیکلری ایتمشلر ، لیکن سائر قلاع کبی دندان و بدن بوق . بوقلعه دیر او اکنارنده اولغله اوچ صره نهر دیراوار ، او طرفلر یارلر وبارلردر اصلا خندقی بوق و لازم دکلدر . بوبالی طرفلر نده انجق یالین قات دوله چیت پلانقه دیواردر ، حاجا صویه اینه جک صولوق قپوجقاری وار . بورادن ماعدا اوچ طرفی شدادی دیواردر ، اول طرفده قپودن قپویه وارنجه طوبراقدن کسوب قازلمش برواسع وعمیق وعریض خندقی واردر . کفره زمانی اینچدن دراوا صولری آقوب خندق اینچده بالق

ایکن طلیعه عسکر اولوب سردار معظملق ایله قطع منازل وطی مراحل ایدرک اوسنده سرم وارادین وایلوق قلعه‌لریله قرق عدد صغیر وکیر قلعه‌لری فتح ایدوب اندن قلعه اوسکه صاریلوب ایچنده اولان بوجق‌سای نام بان ویره قان کافزلی جنک وجدال کرما کرمه طاقت کتیره یوب ویره ایله قلعه‌ی ویروب دشمن درون حصاردن بی سلاح عریان آج و بی علاج جانب وادی واج ، دیوب کیدرک هربری برجانیه پریشان وکیمی سرداره (الامان) دیوب رعایا اولوق اوزره قالدی. بعده فرمان شهریاریه عساکردریا مثال اوسک قلعه‌سنه اوشوب اوچ کونده تا اسانه وارنجه خاکه برابر اولندی. اندن نهر دیراوا اوزره سردار ابراهیم پاشا (۹۳۲) سنه سنک ذی القعدة سنده جمیع جنود مسلمینی قول قول تعیین ایدوب نیجه بیک رعایایه خدمت ایدوب آتی کونده برخشی جسر متین انشا ایدوب جمله عساکر اسلام انکروس سفرلرینه عبور ایتدیلر. بعده غزای مهاجه سلطان سامان بوجسردن عبور ایدوب فرمان هایون ایله کوپری کسایلوب جمله عساکر کیری کیتمه دن قطع امید ایدوب جمله جان وباش ایله مهاج صحرا سی حنکنی ایدوب حمد خدا ایکی یوزبیک دشمن قتل ایدوب یوزبیک ده اسیر آلدی. سامان خان سعادتله عودت ایدوب اوسک قلعه‌سی قربنده مکث ایدنجه جمله سرحدلرک اعیان وکباری جمع اولوب « پادشاهم بوقلعه جسر باشنده الزم لوازمنددر ، باشنده برجای مناصدر ، تعمیر و ترمیم اولوق کرکدر ، دیدکارنده مشاوره لری رأی احسن کوریلوب خزان پادشاهیدن بش یوز کیسه مال و مهمات و لوازم ویریلوب یچویلی قاسم پاشایی تعمیر و ترمیمه تعیین ایدوب ۹۳۲ سنه سنده اسانه شروع اولوب ۹۳۲ تاریخنده اوسک قلعه‌سی مجدداً اتمام بولوب میروالقنی بنا معتمدی اولان یچویلی قاسم پاشایه صدقه ایدوب جمیع خانه و مهمات لری مکمل و مکلف قویوب اوچ بیک کزیده عسکر نکهبان تعیین اولدی . سرم ، ایلوق ، وارادین سرحدلری امن و امان اولدی . اما بوقلعه دشمن ننده ایکن بدی عدد خروات و انکروس و برزدین و بکار و بیدار و برقان هر سکلرینک بو اوسک قلعه‌سنده وکیللری اولوق ایله تخت بانان فاجران اولدی . لکن نسه چاساری امپراطورک

آل عبادن هندی بابا قدس سره یا تمقدمه در . بوراسی آئنده ورون دکاندن نیجه زوارک مهمان سرای و خانقاهلری درکه حقیر دخی اعیاندن بریره قونما یوب بودرکاهه یوز سورهرک مهمان اولدم ، جمیع فقرا سیله جان سحبتلری ایدوب علی مقسم الله برکبابی خواره کچیروب روح عزیز ایچون کلبامک بنی چکوب روح عزیز ایچون بریس شریف تلاوت ایتدک . بعد العشا اوراد واذکار منزی تلاوت ایدوب دعاسیله معوذتینی دخی تلاوت ایدوب یاندق .

رؤیای صالحه حقیر . — در حال منامده کوردمکه براورته بویلی حبشی آدم کلوب سلام ویردی . عیدک آلوب بیلدم که استانه صاحبی هندی بابادر بیوردیلرکه : اوغول سحمله واروب غزا ایدرسین و سالملاً وطنکه دوزرسین برکوله وطوری آتیکی دشمن آلوب سن خلاص اولورسین امامت خدا چوق احسانلر ایدوب دیار آمانده نیجه سیاحتلر ایدرسین « همان خوابدن بیدار اولنجه یوره کم دتره یه رک عقم باشمدن کیتدی » آیا احوالم نه یه منجر اوله ؟ فی امان الله ، المقدر کائن ، دیه جمیع اموری رب العزته نفویض ایدوب بصیرت اوزره روح هندی بابایه برفانجه تلاوت ایلدم . وعلی الصباح رضای حق ایچون برقریان ایدوب استانه هندی باباده اولان فقرایه بذل ایتدک ، قبول درکاه اوله . بو هندی بابا سلیمان خان ایله مهاج غزا سنده بیله اولوب نائل فتح ونصر اولمش ولایوش قرالک مرد اولاجغیله یدی قرالی منهزم اولوب ایکی یوزیک دشمن قیریله جغنی هندی بابا یتمش کون اول سامان خانه تبشیر ایدوب ینه وقت وساعتیله اوله واقع اولوب بعدالفتح سامان خان هندی بابایه بو آستانه یرخی احسان ایدوب آنده دفن ایتدیرمشدر . حال حیاتلرنده برچوق کرامتلری ظاهر و باهر اولمشدر . قدس الله سره العزیز . بورادن کچوب (۸) ساعتده (اوسک قصبه سنه کلدک .

اوسک قصبه‌سی [*] . — بانسی انکروس قرالردن مانیاش قرالدر . بعده (۹۳۲) سنه‌سی رجب الفردینک دردنجی بازار ایرته‌سی کونی سلطان سلیمان مهاج غزا سنه عزیمت ایتدکرکنده مقبول ایکن مقبول اولان ابراهیم باشا صدر اعظم

[*] مجارجه اسمی (اسک) در .

طوغله بنا شدادی کوچك برقلعه در. ایچنده دزدار اوی سایان خان جایی
جبه خانه سی ابارلری وار. اتی عدد شندیره تخته اورتولی قله لری غرب
طرفه ناظر برقبوسوی وار، آندن ایجری طشره قلعه سیدر. قرق الی عدد
خرده نفرات حجره لری وار ایجری به هیچ برکیسه سی مسلح اوله رق قویمازلر
مناره سنده برچاك ساعتی واردر. قپوسنك ایچ یوزنده چاه غیادن نشان ویریر
برزدانی وار، واروشنده بولنان خلقك اسراسی هرشب بوزنداده محبوسدر
هرکیجه دیده بانلر «الله یکدریک» دیبه فریاد ایدوب اوقات خمسه ده مهتر
خانه سی چالینیر. اسکیدن بوقاچه برقرال قیزینك سرایی ایمش. لودوس وباطی
جانبنده کی باغلر ایچنده حواله جکلری، اومحله ره ناظر برقاچ عدد شاهی
طوپلری وار، برج وبارولری وودنان بدنلری معموردر.

وارونی. — طونه نهری کنار یله وولقوار ساحلنده برشب دره لی یرده
جمله بش یوز عدد سراپا شندیره تخته اورتولی مکلف خانلردر، بانچه لری
حولیلرینك دیوارلری منظور اولمامشدر. بش محله وبش محرابدر برجامی
مفر حددر. اوچ عدد خانجغزلری وارکه مهمانسرای لردر. جمله بر عدد خان
تجاری، برکشیف کوچوک حماسی، الی عدد دکانی وار. جمله ایکی عدد
مکتب صدائی، برتکیه هندسی وارکه جسرك قارشی باشنده در. وولقونهرینك
طونایه مخلوط اولدینی محله وولغو نهری اوزره طولی یدی یوز آدیم کامل
برخشب قنطره درکه (۹۳۲) تاریخنده ماه ذی القعدة نك اون ایکنجی کونی
مقبول ایکن مقبول اولان ابراهیم پاشا فرمان سلیمان خان ایله اوسك قلعه سی
غزاسنه کیدرکن جیوش مسلمین عبور ایتمك ایچون جمله اصاف ونجه بیك
استادی اوشوروب اوچ کون اوچ کیجه ده بوجسری ایتمام ابتدی. حالا
اووزیر کیرک اوقافندن برجسردر که تعمیر وترمیم اولنورسه پک ایی اولور.
بوپل مصنعك آبلندن جریان ایدن نهر وولقو نایاقوه طاغلرندن کلوب
بوراده نهر طونایه منصب اولور بر کوچك نهردر.

زیارتگاه هندی بابا. — بوجسرك قارشی جایی باشنده روضه رضوان
مثل باغ وبانچه وکل کستان چمنستانی برمسیره وتفرجگاه استانه درکه ایچنده

زيارتكاهىرى . — كوچوك چارشىيده بايزيد بك جامى خپيره سنده مرحوم ومغفور شهبه سعيده (غازى بايزيد بك) : كار كير بناقورشون اورتولى برقبه رعنا اچره مدفون اولوب جامه نده وقبه رعناسى ايجنده جزؤ خوانلر ختم شريم تلاوت ايدرلر . اشاغى چارشىيده (مى پاشا) كندى جامه نك جىبنده برقبه جك ايجنده مدفوندر . (واعظ حلیم افندى) ده اوراده در قدس اه اسرار هم .

بوشهر دن دخى حركت ايدوب طوارنىك پالانقه سنه كلدك . سرم سنجاغى خا كنده وويواده ونيابندر قلعه دزدارى ، يوزاللى عدد قلعه نقراتى واردر . پالانقه سى طونه نهري كىسارنده على برابر اوزره واسع و دوز بريده مربع الشكل اغاچ پالانقه در . كفايه مقدارى جبه خانه سى اللى تحته اورتولى اولرى تحته مناره لى برجامى وار . خان دىبنده وقارشىيسنده اوبش عدد كالجقارى وار . باغلىرى يوقسه ده بىچقلمرى چوقدر . اوردوى اسلام قوندىغى يرده (۴۰۰) عدد چيقرىقلى آب حيات قى يولرى وار . بورادن ينه سمت غربه اوچ ساعت كيده رك صوتن پالانقه سنه كلدك . سرم سنجاغى خا كنده وويواده لقدر دزدارى واتوز قلعه نقراتى وار . قلعه سى طونه ساحلنده حواله سز ومرتفع باير اوزره خشب بنا بريلاشقه رعنادر . درون حصه سارده برجامى ويكرمى عدد نفرات خانلرى وار . ايج قلعه سى ايجنده شدادى وخراب بردىرى وار . قلعه دن خار جده بر كوچوك خانى وقلعه قاپوسى او كنده خندق اوزره بر لونجه كوشكى وار . بو قلعه زمان قديمه دشمن الده ايكن وارادين غزاسنده وطقوز يوز اتوز اوچ تارىخنده فتح ايدلشدر . بورادن وولقو قلعه سنه كلدك .

وولقو قلعه سى — انكروس قرالردن فرديناند قرالك بنا سيدر . وولقو نام صوقعه دىبنده جريان ايتدىكى ايجون قلعه دخى بوسمى آلمشد (۹۳۲) تارىخنىك ماه شوالنده فتح ايديله رك سرم سنجاغى حدودنده وويواده لىق و (۱۵۰) آق قىلق قضا اولمشدر . قلعه دزدرى ، اللى عدد نقراتى وار . قلعه سى طونه نهري كىسارنده اولوب شمال جاني وولقو نهري ساحلنده

خانلری وار . سراپا کیره بیت اورتولی خان مسافرین در اوج عددده تجار خانلری واردر ، جمله سی (۴۰۰) عدد دکانلری وار ، فقط کارگیر دکلردر . چارشوسنده کی دکانلرک یکریمی طقوزی بایزید بک خیراتی در ، جمله اوج یوز عدد پنیرجی دکانلری شهرک قبله طرفنده وصاوا نهری کنسارنده جلاش وملاش دن یاییلمه دکانلرلدر ، بیلده برکره قرق کون قرق کیجه ایشلر . کیراز موسمنده بوشهره قرق الی بیک آدم جمع اولوب خیمه وخرکاهلریله مکث ایدرک غریب های وهوی ایله ذوق وصفنا ایدرلر . برکرده کوز ایامنده کرما کریم پنایر اولوب جمیع سرحددن جمپور عسکری کبی اجناس مخلوقات وحشرات جمع اولوب بیع من یزید ایدرلر وائتای بازارده یوشناجه ، صربجه ، بلغارجه تکلم ایدوب داراجق و قیصاجق انواب وقاپاق وقبادی پانوج و قوریچاقلی چاقشر کیرلر ، کیمی تجار ، کیمی اهل بازار کیمی ده اتباع وحشم صاحبی ومالداردر . آب وهواسی لطیف اولوب نعمتلری مبدول ، بیاض آتمکی و بیاض کومچ بالی مودوحدر . حتی جمله عسکری بال ویاغه دویوروب برچوق ضیافتلر ایتدیلر . عسکر بوشهر خلقتدن خوشنود وراضی برکات وغنالیینه دعالر ایتدیلر . نتیجه بجه زماندرکه سیاح عالم بویله مکریم ومسافر پرور آدملر کورمدم .

صنعت عجیبه — بوشهرک صاوا نهری اوزرنده ایکیشر عدد کبیلر اوزره صودکرمانلری وار بودکرمنلر غایت مصحک چرخلی شیلردر . قارشی طرفنده باغ وبغچه سی جهانی زین ایتمشدر . شهر کنسارنده برنمزگه مسیره سی واردر بالاده بیار اولان صو آریقلری زمان قدیمده بوشهرک مشرق جانبده کی کنارلردن آقارمش سامان خان صاری رستم پاشا سرعسکرلک ایله بوولایته قونار . دشمن برکیجه بونهر صاوا کنسارنده کی آریقلرک بندلرینی آلوب بوسرم صحراسی در یا مثال اولغنه عساکر اسلامک نیچسی و آتلر غرق اولوب اوردویه خبلی رخنه کلیر . ایرته سی کون تارار خاندن امداء یتشوب دشمنی برباد ایدرلر ، بعده رستم پاشا بوبندلری دوکدیروب سرم صحرائینی صوسز براتمشدر : اما بش قاریش قدر قازیلسه ینه صو جیقار .

تاج قویوب آرقه‌لرنده بیر، قورد، آیوپوستلری وار، قولونوقلری آلتلرنده قاره قوش قناتلری باغلی در. اللرنده قورد دریسی صاریلی اولوب نجھ سنک الات سلاح ولوازمی کندوسنی غرب و عجیب برشکله قویار؟ قورقونج و دشمنه قارشی بلای آسمانی مثال برعسکر ظفر پرورد.

زمین شهر متروویچسه — بر متروویچسه ده بوسنه آیاتی حدودنده وارکه قلعه‌سی خراب و قصبه‌سی معمورد، اما بومتروویچسه سرم آیاتنده اولوب غایت مزین و شهر مثال زیبا قصبه در. صاوانهری کنارنده چمنزار بربرده واقع اولوب اون ایکی محله در: بک محله‌سی، اشاغی محله، یوقاری محله، چارشی محله‌سی، بایزید محله‌سی، می بک محله‌سی، بایرام محله‌سی، آغا محله‌سی، خنکار محله‌سی، مرادپاشا محله‌سی مشهور لیدر. اون ایکی محراب اولوب کوچوک چارشیده غازی بایزید بک جامی، آشاغی چارشیده می بک جامی، بیوک چارشی میداننده بایرام جامی، آغا جامی، خنکار جامی، مرادپاشا جامی معروف اولان لیدر. یوقاری محله ده مرادپاشا جامی جماعت کثیره یه مالک، کارگیر بنا، پاکیزه کیره میت اورتولی معبدر. جمله آلتی عدد محله مسجیدی وار. (۱۵۰۰) عدد سراپا تخته شیندیره اورتولی و تخته حولیلی، چونغی تختانی و آزی فوقانی اولدر. اما کارگیر بنا و کیره میتی بیوت رعناسی واردر. جمله‌سی حنفی المذهب آدملدر و جمله بش عدد مدرسه‌سی واردر: غازی بایزید بک مدرسه‌سی، بایرام بک مدرسه‌سی، مرادپاشا مدرسه‌سی مشهور لیدر. جامع لرنده صبح و مسا حدیث و فقه و فرائض تلاوت اولنور. اون عدد مکتب صیبانی وار، جامع صاحب لرینک خیراتیدر. فقط اولادلری علم ایله مشغول دکلدر. جمله‌سی بیکی تله که هوس ایدوب آصمه کسمه کبی شیرله مقیدلدر. اوچ عدد تکیه‌سی واردر. جمله اوچ حمامی وار، بری ایشله من اما ایکیسی شب و روز ایشله. بری چارشی ایچره غازی بایزید بک حمامی اولوب غایت لطیف در. اولرنده صوبا حماملری غایت چوقدر زیرا شدت شتاسی زیاده اولمقله هر اونده صوبا بولنق مقرردر. جمله اوچ عدد کارگیر بنا

ایمش . مرور زمان ایله خراب آباد اولمده در . واروشی قلمه‌نک شرقده
 طونه کنارنده ودوز براواده اولوب برجانجی چامور دریاسیدر . (۴۰۰)
 عدد یداورا اورتولی فنرا اولیدر . برقورشون قبلی جامی ۶ مسجدی
 برمکتبی برتیکه‌سی وار چارشوسی یوق . متاعلرینی بلغرادن آلیرلر . ویقین
 اولدیغیندن بلغراده چرنیق قایقارله کیدوب کلیرلر . نازک ، ترونازه قایمانجی
 ویوغوردی مشهوردر . اوچ اوقه کلیر برقاب یوغوردی بلغراده برهنه
 ویررلر . بلغرادک اهل حرفی بوراده ساکن اولور . بورادن قالقوب قونچه
 قریه‌سنه کلدک . بوده سرم سحر اسنده واقع برصرپ کوییدر . جمله سرم
 آرابه جیلری بوکویلرده ساکندر . بوکوی صوسنر بر سحراده اولمغله طرف
 پادشاهیدن رعایه اجرت ویریلهرک رعایه قویو قازیدرلدی وکمی سرنلرندن
 چیقربقار یابدیریلوب قوغالره صولر چیقارلدی . بو سحر اسکیدن بیوک
 بیوک آریقارله صولانیرمش . اوزمان مورخین روم « سحرای سرم مانندارم
 دیرلر ایمش . شمدی ینه اولدجه محصولداردر . بالی ، یانی قیون وصیغیری ،
 هرکله اتلری وسائر نباتات و محصولات عساکری غنیمت ایتدی . بورادنده
 قاقوب سرم سحر اسندن جانب غربه کیدرکن عظیم آریق کچوب ینه بر سحر
 ایچره متروویچسه قلمه‌سنه کلدک .

متروویچسه قلمه‌سی — (۹۷۷) تاریخنده سلطان سایمان خان عصرنده
 غازی خسرو بک فتح ایتمشدر . سرم پاشاسنک تختکاهی اونوب بودین ایانتک
 تابمیدر . پاشاسنک خاصی (۳۲۵۶۲) اچهدز (۱۵۴) زعامت و تیماری وار
 عسکری ایکی بیک عدد پاک و مسلح عسکر اولوب بوسرحدلرده ارباب زعامت
 و تیماری مشهوردر . هر نه غزایه کیتدیلسه منصور و مظفر اولدیلر . الای بکی
 و جری باشیلری غایت شجاع و بهادر اولور . اجنبی ضابط ایتمزلر (۱۵۰)
 اچهبابه سیله اعلا قضادر . سکز قضالق یر اولوب حین سفرده (۳۶۰۰) عدد
 جبه لیلریله عسکر چیقارار . الایلرنده اکثریسی چتال آتولردر . لجاملری
 قوللرنده اولوب اتلری بر بندن اصلا آیرمازلر . الحاصل مهابتی و شجیع
 عسکرلردر . زیرا باشلرینه ناجلری سمور و تیلکی و قبالان پوستندن قاپاق

خزینہ دار و سائر آغوات ایله اتی ساعت کیده رک براکن قلعہ سنی کچوب (یاغودینا) قصبہ سنہ و اورادن قالفہرق درت ساعتک یری سکز ساعتده چامور دریاسی قاریشدیرهرق پالچینہ پالانقہ سنہ کلدک . بوراده هنوز نوبنا برخان زیبا انشا اولنیور ایدی . آندن اتی ساعتده حسن پاشا پالانقہ سنہ ، بورادن درت ساعتده قولار پالانقہ سنہ اندن ۴ ساعتده حصار جق پالانقہ سنہ و اندن ۴ ساعتده بلغرادہ داخل اولدق .

بلغراد دن انکروس و المان دیارینه سیاحتمز

(۱۰۷۳) ذی القعدہ سنک اوچنجی جمعه کونی بلغراد دن صاوا نہری اوزره اللی بازہ کمی ایله بنا ایدلمش اولان جسر خشبی عبور ایدرکن حقیر پیاده اولوب آدیملادم کامل درتیوز آدیم اولوب نہرک عرضی قدردر . بوجسره متصل صاوانک باناقلری اوزره و (زمون) قلعہ سی صحرا سنده یوز بیکلرجه میشه قازیق لریله انشا اولنش (۴۰۰۰) آدیم خشب جسر طویلی عسکرله برابر عبور ایدوب همان اوباتاق کنارینه خیمه و خرکاه ایله مکث و آرام ایتدک هرکس بلغرادہ متاع المنعہ کیتدیلمر .

اوصاف قلعهٔ زمون

بانسی انکروس قرالرنندن یانوشدر . بعدہ (۹۲۷) تاریخنده بلغراد محاصره اولدینی کون صوقولینک امربله بوسنه پاشا سی غازی خسرو بک (۵۰۰) یکی چری و (۱۰۰۰) بکیتله زمون قلعہ سنہ واروب محاصره ایدرک طوبه طونار . قلعہ پودانی بدن اوزره چیقایم دیرایکن طوپ صدمه سیله زمینه دوشوب غزاة قلعہ یه داخل و فاتح اولدیلمر . سرم سنجاغی خاکنده سرم بکینک خاصی و (۱۵۰) آتچہلق قضادر . دزداری ، اللی عدد نفراتی ، صوباشیسی ، محتسبی وار . قلعہ سی طونه کنارنده طونه یه حواله برطاغ اوزره مخمسی الشکل

کلدک . اورادن (بانه) قریه سنه کلدک بانه ایلدیجه دیمکدر . بوقلعه سلطان محمد فاتح عصرنده قوجه محمود پاشا ایله صربلیلردن التمشدر . ویدین خاکنده وویواده لقدر . یوزاللی اچقلق قضادر . کتخداری ، یکی چری سرداری قلعه دزداری ، الی حصار نفراتی ، وحتسی وار . قلعه سی برکوه عظیم ذیلنده سیوری و صارپ قالیار اوزره حواله لی طاش بنا بر حصار اولوب حتی مرور ایام ایله خراب اولمش ایکن جلالی آبازه پاشا بودین والیسی ایکن معمور ایدوب قله لرینی تخته ایله اورتمش و کفایه مقداری نفرات ، طوب ، جبه خانه قویمشدر . اما صعب یرده اولدیغندن خندقی یوق . ایچنده بر قاج آدم نوبت ایله قلعه یی بکلر لر . سائر قولاری آشاغیده قرق الی اولی بر مسلمان کوینده ساکندر لر . بوقلعه نك قبله طرفنده کی طاغلك آردنده الی ساعت مسافده نیش قلعه سی واردر . قلعه دن غرب طرفه ایکی بیک آدیم کیدوب بر بایر کچوب بانیه قصبه سنه واردر . بر یایلاده واقع اولمش ایکیوز تخته اورتولی خانه دن عبارت قصبه در . درت محله سی الی محرابی وار . ایکیسی مکلف قورشونله مستور قبله جامعدر . درت محله مسجدی ، ایکی کوچک خانی ایکی تکیه سی . ایکی مکتبی بر مدرسه سی وار . الی درت عدد دکانی وار . ایکی عدد ایلدیجه سی وار . بری غایت مکلف ، بناسی معمور ، قبله قورشونله مستوردر . شادروانی ، خلوتلری وار . بر دیکر ایلدیجه سی ده قادینلره مخصوصدر . صوبی غایت صیجاق اولمغله صووق صو قاتمدهن کیریلمز . داء النعلب و برص مرضه نافعدر . قصبه نك هوامی خوش ، صولری جاری باغ و بفتجه سی فراوان . بیاض طوزی غایت لذیذ واریکی ابدار و خوشخواردر . اهالیسی سرحدلی اثوابی کیرلر . ایاقلرینه قبادی پاپوش باشلرینه قالباق قورلر . غایت مؤمن ، خلوق وحلیم آدم لردر . بورادن قالقوب جنوبه طوغری سکیز ساعتده طاغلیر آشهرق صوفیه ایله بلغراد ارسنده اولویوله چیقدق . رادینه پلانقه سنده منزل آلدق . بوراده ابراهیم پاشا آفندمز بلغراد بیک عدد جرد آتلو آغرات و اتیوز یتمش عدد خروات سکیبان بیکتیرلیله وزیر اعظمه روان اولدی . بزده آغیرلق ، پاشا کتخداسی ،

وارد ر . اہالیسی خاندان صاحبی عقا و صاحب یسار اولوب مسافر سز
سفرہ یہ اوتورمازلر . جملہ ختی ماری اوزرہ بیاض دستار صارارلر
کیمیسی تاتار قاباغی کیمیسی سرحدلی قاباغی . وروم ایلی خلتی کبی کندیلرینہ
مخصوص قاباقر کیہ ب چوقہ . فراجه و طولہ لرلہ پاک کزرلر . لسانلری :
بوشانچہ بولفارجه صربجه افلاچہ در . آب و هواسی لطیف اولمغله خلتی
خوب و محبوب اولور شہراہلری پاک قالدیریم دوشه لیدر . اماقاعہ نک پوراز
جانبنده اولان یوقاری محلہ دہ چارشو و بازار یوقدر . شہر نہر ساحلندہ
اولمغله جملہ خانہ لری باغ و باغچہ لی ، حوض و شادروانلیدر . شہردن بر ساعت
بعید اولان طاغلری باغلر ایلہ بزئمشدہ . باغ اغاسنک قولنجہ : ۲۶۰۰۰ دونم
باغ حتی وارد ر . شیرہ سی و الماسی ممدو حدر .

زیارتکاهی : (سلطان شعرا ظریف چلبی) ؛ مسقط رأسی بوویدین در
بوقلعہ انشا اولنورکن سلطان یازید ولی دائرہ سنہ دخول ایدوب ندیم خاص
اولمش و نوجوان بردار جہان آرا ایکن دار جہانیدن کیدوب قلعہ دینہ
قریب برصفہ اوزرہ دفن اولنمشدر .

بوشہری دخی سیر و تمانا ایدرک احبا ایلہ و داعلا شوب کیدرکن رئیس
الکتاب سامی زادہ محمد افندی دامادی قاضی زادہ ابراہیم پاشانک نیکہ بولی
پاشاسی اولدیغہ سفرہ کیدرکن خبر آلوب همان ایلغار ایدرک (۷) ساعتہ
(ازپور) قریبہ سندہ منزل آندق (صماچاری) نام صحرا دہ ابراہیم پاشا اوناغیلہ
غلبہ قانون اوزرہ مکث ایدوب طورمقلہ اول آن کندیسیلہ بولوشوب دست
بوسدن سوکرہ « های جانم اولیا افندم ، صفا کلدک . باشک صاغ اولسون
ملک احمد پاشا افدک مرحوم اولدی ، الحکم لله ! سن بن صاغ اولہلم کل
سکله یانوا غزاسنہ کیدہلم » دینہ رجا و منتلر ایتدی و بزلی قپوجی باشیلری
زمرہ سنہ ادخال ایدوب تعیناتمی احسان ایلہ عساکری دائرہ سنندہ مکث
ایتدیردی . و ہر بار شرف صحبتلریلہ مشرف اولہرق ندیمی اولدق بو اننادہ
طوموق طاغندن چیقرب ویدین ایلہ فتح الاسلام قلعہ سی آراسندہ نہر طونہ یہ
آقان طوموق نہرینی آتلا ایلہ کچہرک (۵) ساعتہ (قورشرنجہ) قلعہ سنہ

محلہ سی وار : دردی خرسٹیان ، بری یہودی ماعداسی مسلمدر . اولابک ، چارشی ، دباغخانہ ، اورتہ جامع ، شیخ ، نعلبند ، یوقاری مشهور محلہ لریدر . یکرمی درت محرابی وار . ازجہہ (یشیل جامع) سرآمد الاجہ برمنارہ مصنی واردر . عتیق جامع اولمغلہ جماعت کثیرہ بہ مالکدر . اوزون جامع ، چارشی جامی ، قپازجامی ، مشهور اولوب جماعتی چوقدر . بوجاملر ہپ قورشون ایلہ مستوردر . چاوش جامی ، دباغخانہ جامی ، اورتہ جامع صو کنارندہ مفرح عبادخانہدر . شیخ افندی جامی ، نعلبند جامی ، یوقاری محلہدہ آق جامع ہپ لعل کون کیرہ میت ایلہ مستور بیت الہیلردر . جملہ اون عدد کارکیر شرافلی و قدیل آصاجاق یرلی منارہ لری واردر .

اون عدد محلہ مسجدلری واردر : حاجی احمد مسجدی ، شیخ افندی مسجدی مشهور اولوب ہدیہ دہ تختہ منارہ لی درلر .

اولری و اشراف و اعیانک خاندانلری . — ہپ درت بیک یدی یوز عدد تختانی و فوقانی کارکیر بنا و طرز قدیم بیوت و اسعہ لری اولوب ہربری حدیقہ روضہ رضوان مثللی باغلر ایلہ آراستہ قاعہ و حجرہ لر و قصور متعددہ ایلہ پراستہ اولمش ، کیرہ میت اورتولی بعضیلری تختہ شنڈیرہ اورتولی معمور خاندانلردر . ازجہہ : بک سرائی ، دلاوراغاسرائی ، قپودان سرائی مشهوردر . یدی عدد مزین ، مکمل مدرسہ سی وار ، درسخانہ عرفان علمادر .

یالکیز ایکی یرندہ علم حدیث کورولور بری یشیل جامعہدہ ، دیکری قپان جامعہدہ . مکتب صبیانی اون بر عدددر . یدی عدد تکیہ سی واردر ، ایکی عدد حمام غاسلانی وار ، بری (چارشوحمای) اولوب رصاص نیلکون ایلہ مستوردر ، دیکری (چاوشحمای) درکہ کیرہ بیت اورتولیدر . بونلردن ماعدا کبار خاندانلرندہدہ ایکی یوز قدر حماملر واردر . اوچ عدد خان سودا کران اولوب : یکی خان ، بالچی کیعاب خانی ، چاوش خانی ، ناملریلہ مشهوردر ، بونلردن ماعدا یکرمی عدد قدر غریب و بکار خانلری واردر . درت یوز الی عدد دکانلری وار ، سوق سلطانیسندہ بوتون متاع ذی قیمت بولنور . طونا کنارندہ التمش عدد طوز مخزنلری التی عدد بالی مخزنلری

طشره قبوسی اوکنده خندق اوزره آصمه جسر خشبی واردر . هرکیچه یاسبانلری بکلرلر ومقارله کوروی قالدیروب قلعه قبوسنه دایارلر . قلعه صولر اورته سنده جزیره کبی قالیر . قلعه‌نک طشره قبوسی اوزره جلی خط ایله بیاض مرمر اوزره محرز تاریخی بودر :

حبذا حصن حصین قلعه‌ها انفذ الله حکم من بناها

قال سلطان لنا تاریخه اکدالله حکم من انشاءها

بواج قات قبولردن ایچری آرابه کیرمز . زیرا کوچوک دمیر قبولر اولوب اگری بوگری یوللردر . بو قبولردن ایچری قلعه قبوسنه نردبان ایله چیقیلور . بو قبونک عتبه بالاسی اوزره بیاض مرمر اوزره عثمانلی طغراسی محکوک اولوب طغرا ایچره (عمره سلطان بایزیدان محمدخان) مسطوردر . بو قبودن ایچری بر کوچوک دمیر قبو واردر ایچریسی ایچ قلعه‌در . انجق دزدار خانسی ، غلال انباری ، جبه‌خانه خزینهلری ، برآت آخوری برصو قبوسی واردر باشقه عمارت یوقدر . انجق قلعه کوشه‌سنده اوج سمایه سرچکمش برقه‌وار ، ایچ قلعه ایچندن بو قه‌یه اللی آباق طاش نردبان ایله حقیقیر چارکوشه وکیره میت اورتولی (سنان پاشا قله‌سی) در . بو قله‌نک تا اورته سنده کوچوک بردمیر قبوعی وار آندن ایچری قات قات دمیر قفسلی جاه ججیمدن نشان ویریر زندانی وار . جمله مجرملری بوراده حبس ایدرلر . بو قله‌نک ناذروء اعلاسی جهانما بر قصر معلادرکه جمله ویدین صحراسی وطونا آشوری افلاق وادیسیمایندر . بو قصر عالی قبه بالانک مقابله‌سنده وغرب طرفنده کی قله‌نک خندقه ناظر کوشه‌سنده برمر اوزره جلی خط ایله (انشاء فی زمن السلطان الاعظم والحقان العظم السلطان بایزیدان محمد خان سنه ثمانه وثمانم) محرزدر . الحاصل غایت متین وهستحکم دیوارلری قالین برقلعه‌در . خدانکهبانی اوله زیرا یوز اللی عدد نفراتی واللی عدد خانه‌سیله برجایی وار .

واروش — ویدین قلعه‌سنک جانب جنوبیسنده ینه نهر طونا کتارنده برواع فضاذه طولی ایکی بیک یدی یوز آدیم برواروش معظمدر . عرضی باغسلر طرفه بیک بش یوز آدیم صافی کاستان ونخلستاندر . یکریمی دوت

ویدین قلعہ سی — بونی ۸۸۰ تاریخ شدہ بالذات بایزید بن ابوالفتح خان بنا ایتشدر . مقدماطاغ و باغلری ایچره تمللری ظاهر ایدی . اصل قلعہ سی ۷۹۲ تاریخ شدہ ویدیرم بایزید خان عصر نده غازی اورنوس بك دست قهر ایله فتح ایدرك اساسنه وارنجه یه قدر منهدم ایله مشدر . روم ایلی ایالتنده سنجاق بکی تختی اولوب بكنك (۳۳۰۰۰۰) ایچہ خاص هایونی واردر . لواسنده (۱۲) زعامت ، (۶۵) تیمار واردر . جمله سی باشاسنك عسكریله ایکی بیک آدم اولوب آلائی بکجیسی ، چری باشیسی واردر . یوزاللی ایچہ پایه سیله شریف قصادر . شیخ الاسلامی نقیب الاشرافی وار . حالا حاکم الوقتی صلب و سیاست صاحبی ناظر النظار اغادر که اوچ یوز آدم ایله حکم و حکومت ایدر . برحاکمی ده قبودان اولوب اون پاره فرقه سی و اوچ یوز لوندلریله طونا نهری اوزره جزیره ، جزیره حیدودلری طوته رق قتل ایدر ، اعلا حکومت اولوب « ویدین قبودانلی » نامیله شهر تشه اردر کومروك امینی خراج اغاسی ، شهر صوباشیسی ، قلعہ دزداری سپاه کتخداری ، یکچری سرداری ، محتسب اغاسی باجداری واردر . هر سنه افلاقدن بورایه نیجه کره یوزبیک قیه قیا طوزی کلیر . یوزبیکلرجه مورینه و مرسین بالقلری کلوب هپسی ده باج ویریر . شهر کتخداسی ، باغ عاملی واردر . باغلری چندان ممدوح دکلدر .

اشکال وزمین قلعہ ویدین — طونا نهری کنارنده برالچاق چمنزار وحواله سز زمینده طاش بنا بر قلعہ در کوچوک اولوب خندق کنارنجه جرمی بش یوز آدمدر . خندقی آلچاق ایسه ده غایت عریض اولوب ایچی لب بر لب طونا صویله مملودر . شکلی مدوردر . فیل چنه سی قدر طاشلری کورینور جمله طقوز عدد متین و مستحکم قله لری واردر و طونا جانبی اوچ قات استوار حصاردر . بو اوچ قات دیوار اولان طرفده خندق یوقدر . بوجانبی کامل بش یوز کره آدمدر . بو حساب اوزره دائراً مدار بیک آدمدر . بناسنك دیواری کامل یتش عدد ذراع طولنده در . شرق طرفندن نهر طونایه آلچاق دمیر قپوسی واردر ، اما اوچ قات دیوار اوزره قوی و متین دمیر قپولدر

نيکه بولي آراسنده زامت نام بر قريه بنامده طونايه منصب اولور . قارشى طرفى خراجكدار عثمانلى رعاياسيدر . بوسقه نهرينى ده كچوب (ثرا) قريه سنه كلدك . كوپر يلو وزير قرداشنك زعامتى اولمغله هنوز معمور اولمقده و خان و حماملر ياپيلمقده در . بورادن قالدقهرق لوقدره نهرينى آنلرايله كچوب غربه كيدر ك (التى ميل) قريه سنه كلدك . چمنزار بربرده جامعى مسلمان كوينى وزعامتدر . بورادن قالدقوب نهر (اوقوز) ى كچورك (وولحدبرمه) قريه سنه كلدك مسلمان كويندر بورادن (ووجه) قصبه مزينه سنه كلدك .

ورجا قصبه‌سى — بر كوه بلند ديبنده واقع اولمش باغلى بفتحلى و بيك بش يوز عدد تخنه شنديره اورتولى خانه يى حاويدر . آب و هواسى لطيفدر . قادينلرى غايت عشرت مشرب و اهل صنعت در ، ار ككلرينك ايشلر نى بيله كنديلرى كورر لر . بوربطه مزينه نيكيولى سنجاغى داخلنده اولمغله پاشا خاصى اولوب حاكى و ويواداسيدر . قاضيسى ده يوزاللى اچقه پايه سيله حاكم شرعدر . سپاه كته خدايرى ، يكيچرى سردارى ، محتسبى ، باجدارى ، خراج اغاسى وار جامعلرى هپسى طقوز محر ايدر . ايكي عدد مدرسه‌سى وار ، درس عام حسبي سنك آدى (شيخ قدسى) در . درت عدد مكته يى وار . فقطر غبتسز خيراتدر . چارشيسنده برخانى وار ، سائر لرى كوچوك خان تجاردر . ايكي تكيه‌سى اولوب درويشلىرى صلحاي امتدندر . چارشى سى آز اولوب جمله يوزاللى دكاندر . خلقنك كافه‌سى اهل ذوق اولوب ابيدن آت يولارى ايشله يهرك كفافلانير لر . قادينلرى غايت برباد اولوب ار ككلرينك باشنه يولار كچير مشلدر . مقصد دم اولمايوب تنبيه الغافليندر . بورادن قالدقوب نيم ساعتمده (قومش تخته) قريه سنه كلدك . بوراده جمله ارباب زعامت رفيقلمر مزله و داعلاشوب ايلرى كيدنلرى و خداملر مزله بو قريه ده زعامت صاحبي صوفيو يى يعقوب اغازاده احمد اغاده مهمان اولوب او كيجه جان صحبتلىرى ايتدك . ايكي يوز اولى بلغسار كوينى اولوب اينچندن (زاقو) دره‌سى آقهرق طونه يه قارشى سير . بورادن قالدقوب ۳۳ ساعت كيدهرك لومى نهرينى يوز بيك رنج و عنايله كچورك ۴ ساعت دها كيدوب (ويدين) قصبه سنه كلدك .

اچھ لوق شریف قصادر . مفیدی نقیب الاشرافی ، سپاہ کتخدایری ، یکچیری سرداری ، حراج اغاسی ، چری باشیسی ، یوز باشیسی ، عتسب وشهر کتخدایسی واردر .

قلعہ سی خرابدر ، میخال اوغللری براده چارکوشه برکوجوک قلعہ شکلی برشی ایدوب ایچنه قات قات سرای عظیم بنا ایتمش لردر ، بوراده ساکن اولوب حکم و حکومت ایدر لر . بلده سنده ایکی بیک عدد تختانی فوقانی طرز قدیم خاھلری وار ، جھلسی شنیدیره اورتولودر . بیوتی واسع ناچھ لره مزبندر . بر عدد دارالتدریس وارکه غازی علی بک خیرانیدر . هرکون درس عامی کلوب طلبه سنه درس تلمیم ایدر . یدی عدد مکتب صبیانی وار : سامان بک مکتبی ، غازی علی بک مکتبی مشهوردر . النی عدد تکیه سی وار . آلی عدد خانی وار میخال بک خانی منهدم اولمش قلعہ طاشندن بدستان اولمق اوزره انشا ایدلش در . حالا قلعہ مثال برخادر . بوراده برده عتیق میخال بک حامی وارغایت بیو کدر . بر عدد دارالضیافه و دارالاطعامی وارکه صبح و مسا جمیع آینده ورونده مسافرینه نعمت فراوانی میدولدر . هر بار کندم چوربابی ایله جمعه ده پلاو وزرده وینچی ویرر لر . خاص لذیذ آتمکی و عسل مصفا سی مشهوردر . بوشهر دن ییلدیز روزکاری طرفه نیم ساعت کیدیلوب (ویتہ) نهرینه کلنیر . بو عیون تابتون طاغلرندن کلوب بوشهر قربندن عبور ایدر که باغ و بوستانلری ریان ایدر ، نیکه بولی قربنده طونه یه آقار . شهر ایچنده غازی علی بک جامعنک محرابی اوکنده صاحب الحیرات غازی علی بک مدفوندر .

بورادن ینه ریفقلمزله جانب شماله کیدوب (۳) ساعتده (ترینیک) قریه سنه کلدک ایکی یوز اولی باغار کوییدر . بورادن ۴ ساعتده کمی ایله نهری کچرکن عظیم اضطرابلر چکدک . بوشهر تصوفیه نک قبله طرفده وطوش طماعی اردنده پر یا بلا ایچنده کی قار و بوزلردن وسائر عیون جاریدن جمع اولوب صوفیه قربنده بوکلیجه ایلدجه سی دیندن کچوب آندن جانب شماله کنعان پاشا چفتلکنی دخی کچوب صوفیه محراسندن و ایزلادی قصبه سی طاغلرندن کچرک بولونه شهری قربندن ده کچوب (راه اووا) قصبه سیله

حفظ ایدرلر . بش دانه تکیاسی وار . آتی عدد چشمہ سار عین الحیاتی
اولوب آطہ جامعی دیندہ کی سبیلک تاریخی :

سبیل سلسبیل ایچون اقایہ تشنہ درامت

ہم اول روح حسین ایچون شراب کوثر جنت

صورارسہ ک نولدی ہجرتدن سبیلک ربغنی طرح ایت

قالور باقی تمام تاریخ سبیل ایچنلرہ رحمت

یدی عدد صغیر وکبر خانلری واردر، چارشی ایچندہ کی خانی مکلف و
بدستان مثالدر . ایکی عدد حامی واردر دلی حمام غایت لطیف وکارقدیم اولوب
غلطہ دہ کی عرب جامنک و قفیدر ، حاملرینک ایکسنہ دہ بعدالظہر قادیئلر
کیرر . ۲۱۵ عدد دکاماری وار . آب و هواسی تموزدہ غایت نفیدر ، درت
طرفی قیالر اولمغلہ صوینی دہ ایصنیر ، خالقنک رنگ و رولری صاری بہ مائلدر .
چنکاکانلرک عورتلری بانلر بنہ قیرمزی چوققدن پوللی طرپوش کیوب آرقہ لرینہ
صارقیدرلر ، غایت بدلقا شیردر . خالقنک اک ممدوح کارلری آلاجه ، کونا
کون سختیان یا بقدر . پک کوزل و منقش اولور . جنکاکانہ قاریلری دہ چکیچ
دوکوب دمیر جیلک ایدرلر .

بورادن قلقوب ۵ ساعتہ (اسطو جنجہ) قریب سنہ کلک : اہالیسی بلغار

اولوب میخال اوغلی و قفیدر . بورادن ۱ ساعتہ (پونہ) قلعہ سنہ کلک .

پلونہ قلعہ سی . — افلاقیلردن لادقہ نام بانک بناسیدر . ۷۲۰ سنہ سنہ
خداوندکار غازی زمانندہ میخال بک الیلہ ضبط ایدلمشدر . بعدالفتح غازی
میخال بک اولادینہ بروجہ آرپہلق او جاقلق احسان اولمشدر . جوانب اربعدن
اوتوز اوچ پارہ معمور قراسیلہ ۲۲۴ اچہ خاص ہایون احسان اولہرق
حین - فردہ اون بیک عسکرہ سردار اولوب مہتر خانسی و خاصنہ کورہ
جپہ لولربلہ خدمت دولندہ موجود اولمق اوزرہ میخال بکہ بوسنچاق برلیغ
بلسغ و طغرای خداوندکار الیلہ صدقہ اولمغلہ الی ماشاء اللہ اولاددن اولادہ
میرلوا اولمق اوزرہ بوسنچاغہ متصرفلردر . خاک پاکنی نیکبولی سنجاغندہ
اولمغلہ بکی حین - فردہ نیکبولی پاشاسی قولندہ قونوب کوچر ، یوز الی

خان تھر بری اوزرہ اوزی ایاتندہ نیکہ بولی سنجانی خاکندہ وویوادالق و یوز الی اچہ پابہ سیلہ شریف قضا اوئشدر۔ شرفدن غره طولا نیچہ بریالچین و عالی قیا اوزرہ واقع اولان قلعہ سی باسی شکل بر سورددر۔ یالکز شرق طرفندہ شدادی برقلہ سی وار ساثر طرفی یالین قات دندان بدنی و سادہ دیوار قلعہ در۔ شرق طرفندہ کوزجی دیوارندہ بردخت منٹھا حاصل اولوب شجره طوبی مثال جہہ ساحلری و اشانی طرفلری احاطہ ایتشدر۔ قلعہ نک اطرافی یلچین قیسا اولغله بر طرفدن خندقی یوقدر۔ جانب شرقہ مکشوف بر قوسی وار، دزدار و نقراتدن عاری در۔ واروش قلعہ نک قبلہ و باطی طرفلرندہ اولوب (اوصما) نہری شہرک اوبالزندن جریان ایدر۔ بو نہرک منبی ایکی قوناق یردہ نا قارلوه قضاسی آردندہ طرور قوطران طاغلرندن کلوب نیکہ بولی قربندہ طونایہ منصب اولور۔ اونوز محرابی اولوب یدیبی جامہ در: خنکار جامی، کریچلی جامع، بوبرو جامی، اورتہ جامع، آطہ جامی مشہورلریدر۔ یکریمی ایکی محلہ سی اولوب دودی خرسیتیان بری یہودی، بری قبطی و ماعناسی اسلام محلہ لریدر۔ جہہ اوچ بیک عدد کیمرو تین افلاق تختہ لریہ اورتولی، باغ ارملی اولری وار۔ چام تختہ دیوارلی خانہ زیبالدر۔ کارگیر بنا اولر و طاش بنا سرایلر پک چوقدر، اما بعض مکلف خانہ لری وار، طاغلری جہہ درختستان اولغله تختہ سی پک چوقدر۔ نہر اوصما کنارندہ کی اولرک پنجرہ لری، شہنشین و روزنلرندن خانہ صاحب لری باقی صید ایدرلر۔ بو شہر اوصما نہرینک ایکی طرفہ واقع ارمش معمور شہر درکہ اوچ یردن اناج کوپری ایلہ عبور اولتور۔ شہرک بر قسمی شرفدہ بر قسمی غربدہ در۔ اما بو شہر ایچرہ سہل باران رحمت یاغسہ قالدیریم اولمادیغندن غایت چامور اولور۔ طاشدن طاشہ صیچرایرق یورومک لازمدر۔ اما سہل شدت حار اولسہ چاموری یابس اولور۔ اوچ عدد مدرسہ سی وار خشکار جامعندہ، کریچلی جامعہ مدرسہ جکلری وار، علماسی غایت قیتدر۔ آتی مکتب صیبانی وار غایت نجیب و رشید چوجقلری اولور، ہر ایشندکلرینی

نمازلی، تهجد، اشراق، و سجده شکره دوام ایدوب اصلا بر کیمسه ایله هم صحبت اوله رق طعامنی بیه مشلر و ذی روح قسمندن دخی برشی اکل ایتمه مشلردر. حرام البسه کیمزلر. و کارلری قویون بوکندن بیاض شیخ عباسی طوقومق اولوب آنکله کفاف نفس ایدرلر، جمله اهل بلده مدح شریفلری ایدرلر. بورادن جاده لی، حیران اووا، دیمان اووا، غرانچیه، دمرواله، دلی واله قره لیری کچک. بونلر کلستان و بوستان ایچره واقع اولمش اوتوز اتی پاره غایت معمور قرادرکه سلوی قضاسی ناحیه لیدر. نیکه بولی سنجاغی خاکندندر. بونلری کچرک (لوفچه قلعه‌سی) نه کلدک. لوفچه قلعه‌سی. — بانسی افلاق بانلرندن لادقه نام قرالدر. عثمانیلر بورالک فتحنده چوق رنج و عنا چکوب خداوندکاردن فاتحه کلاچیه قرر بش عدد پادشاه بورالری کوچ ایله فتح ایله مشلردر. نتیجه جمله مز بولوفجه شهرینه آلائی والا، کله و خاچلی بایراق و داووللرله کیره رک طوغر بجه محکمه شرع رسوله کیده رک ماجرامزی نقل ایتدک. انلرده «بلی بزده ایشته دک، عجب جنک ایتمشکنز: غزاکز قوتلی اوله برخوردار اولک. او قمارباز یا بلاغنی بو چرک شرکدن خلاص ایتمشکنز.» دیه شهادت ایلدیلر. سلوی قاضینک حجت و اعلاملرینی حاکمک اله ویردک. الله برخوردار ایتسون، برعالم، رشید و چلبی قاضی ایدی. همان اول آن قیر اووا خاص اغاسنک حرکاتی بر کونا اصطلاحات و عبارات ایله عرض محضر ایتدی که تعبیر اولماز. حجتی المزه آله رق کله و داووللری حضور حاکمه پای انامه غلطان ایلدک. قاضی افندی جمله مزده شهر ایچره یاقته لر ایله قوناقلر و یروب «بونلر بر آلائی غازیلردر، غزاه کیدنلره رعایت لازمدر» دیه اعیان ولایتیه تنبیه ایتدی. جمله مز یاقته کاغدلریله قوناقلریمزه کلوب بو شهر دلاویزده ایکی کون مکث ایدرک اعیان و کباریله اختلاط ایلدک، صوکرده شهرک اوصافیه مقید اولدق:

اولا قلعه لوفچه ۷۲۰ تاریخنده خداوندکار خان زمانده فتح ایلدشدر. فاتحی میخال بکدر، بعده تکرار کافر اله دوشمکه ۸۰۷ سنه سنده تکرار بایزید خان معرفتیه فتح اولوب فتحنده چوق رنج و عا چکلمشدر. بعده سلیمان

و صوفیه اوستندن کیتمکدن بوشقه طاغی آشوب کیتمک اون قوناق دها یاقین وغیمت بریولدر . اما مخوف و مخاطره لی یوللردر . بورادن علی الصباح جهلمز آنلانوب سیدخانلرمزی یوکلهرک دشمندن آدیغمز داوول و خاجلی بایراقلری ونجی کله لری صیر بقلر اوزره زین ایدرک « (لوتجه) سهرینه کیدم » دیرکن همان بو قیر اووا اغایی بر آلائی حشرات ایله کلوب « بوباشلری ، داووللری ، خاجلی بایراقلری قنده کوتوررسز ؟ » دیه اوزریمزه هجوم ایدنجه بر آلائی جانی یانمش اهل سفر آدملر خاص اغایی اقدمزک باشنه اوشوب کندویه وتواغنه بالته و کلنکلر اوروب برکوتک چکدک که تعبیر اولماز ، زیرا بو کویده یانیدیغمز کیجه جمیع خرسزلری اوزرمزه مسلط ایدوب تا وقت صبحه قدر بزی بیدار براقدی ، حمد خدا آنکده انتقامی آلدق . صوکره بارخانلرمزی چکوب بومنجوس کویدن ینه جانب شاله ۶ ساعت ینه بصیرت اوزره کیدرک سلوی قضاسنه داخل اولوب (روس دره کزینی) نام قریه ده منزل آلدق . اوچ یوز خاهلی ، برجامعلی مسلمان کوی ایلوب جمیع خلتی بزه قارشی چیقهرق داوول ، کله و خاجلاری کوروب « بزه غزاکز مبارک اولسون » دیه بزی خاهلرینه قوندوردیلر . بزه تانارجیه اعزاز و اکرام ایلدکننده همان جهلمز محکمه شرع رسول مینه واروب احسوالی و سر الحمازنی نقل ایتدک ؛ انلرده « بلی ، بزلر او طرفده برکون نکاحه کیتدک . ۸ ساعت کامل جنک صداسی ایشتمدک ، سزدن قاچان بر قاچ یازه لی حیدودده بزه دوشدی کویده ایکی اولوب اوچی ده الان مجروح یابارلر » دیه قاضی و اهالی و لایت شهادت ایلدیلر . قاضی دن احوال مزه دائر عرض محضر آلوب خاص اغاسنک اوزریمزه لشکر چکدیکنی نقیر و قطمیر یازدیردق ، الیمزه حجت و جسکی مبین سندلری آلوب قاضی به بش غروش محصول و یردک . بوروسی دزه کوی ایچنده ووستا نهری آقار . منبعی همان بو کویک ا کسه سنده کی طرووا قوظران طاغیدر ، روسجق قلعه سی دیننده طونایه قاریشیر . بوراده قوناق صاحبمز اولان امام شعبان افندی و مصطفی دده قرق اوچ ییلدر کوندوز صائم و کیجه قائم اولوب و اتوز ییلدر بر ختم شریف ایله قضایه قلان

منصور و مظفر يوقوش اشاغى اينهرك يانطور نهري كنارنده وزير اعظم خاصى اولان (قيراوا) قريه‌سنة كلدك . دربند اغزي چارلق بر يردە آتلمزله مكك ايتدك . هان خاص اغاسى كوى كافرليبه اوزريمزه كلديكندن ۵۳۰ كشى سوارى اوله رق جنكه آماده اولدق . حقير ديدم كه : باق آغا سن وزير اعظم اغاسى ايسه كننده ابراهيم كتخدانك خواجهسى اولياچلي يم . شمدى غزايه كيدوب ابراهيم كتخدايه وكوپر يلو اوغلنه سنى شكايه ايدهرز . نهدر بوسنك ايتديكك . ترا كتله المزدن حيدودلرى المقمى ايستردك . ايشته او قرق عدد حيدودى اولديردك . طاغده بو قدر شهيدلرمز اولدى . بوراده ده بو قدر ياره ليلرمز وار . يدى ساعت جنك ايتدك سن امداد مزه كلك شويله طورسون ياغره ايدوب مال غنالم آلمق ايسترسك . مؤمن اولانه بويله شى يا قيشورمى ؟ » ودها بويله نجبه كفتكولر ايدنجه مايينه ناب و اماملر و نجبه موثوق جماعتلر كيروب بزى باريشديرديلر . بلغا ماباغ ذخيره مزى ويروب آره مزده فروخت ايتديكمز حيدود تفنك و بالغه لرني ايكي اوچ بهاسنه ساتون آلديلر . هر يكيده التيشر غروش كچدى بزده ياره ليلرمزى صارمالايه رق سهل راحت اولوب آتلمززه يان كلدك . بورادن آقان نهري يانطور شبة طاغنك شمالدن آقوب نيه بولى قلعه‌سى قرينده طونه يه قاريشوره بو قير اووا كويى وزير اعظم لرك خاصى اولوب يديوز عدد ساز و كيره ميت اورتولى بلغار اولرى اون اون ايكي بيك قدر بلغارلرى واردر ، اللهم عافنا عاصى كوييدر ، بش اون آدم قونغه قادر دكلدر . حتى بز آنده ايكن بعضيلرينك اولرنده فزع و جزعلى وار ايدى ، بعضيسى خسته مثال يانارلر ، مكر طاغده بزمله جنك ايدوب اولن حيدودلرك اقباسى ماتم ايدرلرمش ، نجبه اولرده خسته يانانلر ، يارالى كلنار وار ايدى ؛ الحاصل بو كويليلر شبة طاغنده اشقيالى ايدوب كويلرينه يوز ، ايكي يوز آتلى قونديرمازلردى زور ايله قوناللى سلامت كوندرمزلر . حاصل عاقل اولانلر بو طاغلردن كيمه سك . زيرا ياز و قيش اشقياسى غايت چوقدره ؛ وزير اعظم خاصيدر ، ديه بر حاكم كيدوب اها ايسنى ضبط ايدمزلر لكن استانبولدن بلغراد

كلوب جنك ايتدك . آت ايشله من ير اولمئله آلات سلاح قوللانلمیوب آخر جمله من پیاده اوله رق برصاواشه کیردك که تعییر اولنماز . دشمن نخبلی جوق ایدی . بر کره مغلوب اولوب تار ومار اوله رق اورمانلره قاچدق . اما اوزاق کیتمدك . دشمن بزى قوغمايوب ابتدا آتلره صاریلام دیر ایکن آتلرده بزه طوغری گلوب آنلر سرسری دوشه رك کزركن نیچه غازیلرمن واروب آنلرینی طوته رق کتیردیلر . دشمن سیسخانه لرمنی و دیگر آنلرمنی طاغله کوتوره رك مالمنی کوزمن اوکنده پای ایتمه که باشلادیلر . همان بزده بر آرایه کله رك بره غازیلر ! آت کیتدی مال کیتدی نیچه ایدم دیه بربرمنله سوزله شوب دشمنه حواله تپله ره چیقارق بر اوغوردن جمله من قورشون آتدق . آنلری تیز آشاغی قاچیرارق جمله سنی طعمه شمشیر ایلدك . جمله مال ومنالمنی خلاص ایدوب باشمنی قورتاردیغمزدن بشقه ۷۰ عدد ده باش آلدق . هله اوراده ایکن باش حیدود ایله آلتیسنی قازیغه اوردق و قرق عدد اسیری برابر آلوب لاشلرکده بللرنده اولان ائوابلری طقوز قصراق و درت مرکب یوکی شراب و بکسیمتلرینی آلوب بر اشكك طور یاسنده ایکی کیسه غروش بولدق . مکر صیاحلاین طاغ انکنده بر کاربان بوزوب بورایه آلدقنرین پای ایتمه که کشلر . بزى کورونجه فرصت غنیمتدر دیه صاریلمشلر . بزدن درت یکت شید و درت آت تلف اولدی . اون طقوز یکتهمزده مجروح ایدی . بوقدر غنیمت و قرق عدد اسیرلره یوقوش اشاغی اینرکن ۸۰ قدر بشالی یکتیلر آت بوینه دوشه رك ایچمزه کوروب « باق آشو عاصیلره باق آشو کافرلره سز کوی اورورسز و یابلاده قویون آلان چـوبانلری قیرارسز . بونلر باغلی میری چوبانلریدر . قویو ویرك بوراسی وزیر اعظمك قیر اووا خاصیدر » دیه باغلی اولان چوبانلره یایشوب نیچه غازیلره دکنك وصوفا ایله کیریشوب حتی کاظم نام غلامك باشنی یاردیلر . حقیر حیرتده قالب نه قدر مدارا ایلدم ایسه ده ینه بونلر بزه کیریشمه که باشلادیلر . المزدن برقاچ حیدود آلدیلر . اورماندن چیقوب برآت اویناریره کلدیکمزده برآخزدن الله الله دیه بونلرکده اوزرینه یورودیکمزده ییل کی قاچوب کیتدیبار . بزده یا نمزده کی حیدودلری اولدیروب

مشہور در . یدی محلہ اولوب مسلمانی چوق و خرسستانی آذر . اہالیسی
یورو کدر . بیک آلمش عدد تختانی اولری وار . سنان افندی حامی قریندہ
خراجی مصطفی اغامزک خانہ سی فوقانی و مکلفدر . سائر لری طرز قدیم
تختہ حولیلی اولردر . ایکی مدرسہ سی وار : صاریجہ پاشا مدرسہ سی اسکندر
بک مدرسہ سی . جامعندہ تفسیر شریف اوقونور . بو بلدہ علمایہ رعایت
ایدر لر . اوچ تکیہ سی ، ایکی حامی وار . بری اسکندر بک حامی کہ جامعک
او کسدہ در . دیکری سنان افندی حامی اولوب ہواسی کوزلدر . چارشوسندہ
مکلف بر خانی اوچیوز دکانی وار . پابوججی دکانلری غایت چوقدر . قہوہ
خانہ لری بربر دکانلری مزیندر . شیرہ لی اوزومی الماسی بیاض صومونی
غایت مشہور و مبذولدر . سوکرہ ۱ ساعتہ کچی درہ سی قریہ سنہ کلدک . بر
کویہ بلند دیندہ واقع اولمش در تیوز خانہ لی بر خرسٹیان کویہ و زعامتدر .
قیزانلغہ کیدن عیون جاریہ بورادہ بر قیادن چیقار . بورادہ خراجی مصطفی
اغا قرن داشمہ ملاقی اولوب بر باغ مرامہ قوندق . بتون تعیناتی ویردکن
ماعدہ حقیرہ بر آت احسان ایتدی . بورادن قالقوب خاص کویہ کلدک تیماردر .
دلی مصطفی بشہلر و محمود بشہ بو قریہدہ خانداندر لر . بورادن کچہ رک
اوبودجہ قریہ سنہ کلدک . شبکہ طاعی دیندہ باغلی باغچہ لی مسلمان کوییدر .
بر جامعی ایکویز خانہ سی وار . بورادہ قادر اوغلی ولی چلی نام خاندان
رفیق لر آلوب علی الصباح شبکہ قریہ سنہ چیقدق . نازروہ اعلا سنہ ۲ ساعتہ
کو حلہ چیقلدی . اورادن قیزانلق صحراسی روی ارضہ نقش کبی کورونور .
بو جبل متہاک تپہ سندن باشی آشای اینرکن یارم ساعتک یر قرق کلایسا
زعماسنکر . اولردن کامل بشیوز عدد پر سلاح آدملر یتیشوب بزہ کلدیلر .
بزہ اوتوز اتی کشی ایدک . جملہ مز بر یرہ کلہرک غافل کیمہ مک کر کدر .
دیہ کیمیمز پیادہ کیمیمز آتلی کیتدک .

سرگذشت حقیر . — بو جبل بالالک نصفندہ وقت ظہرہ قریب اینرکن
بر طار صارپ سنکستان و حیدود کینکاهی یردہ دشمن ایکی طرفزی صاروب
او طار بوغازدہ بز آنلرہ آنلر بزہ بر یایلم قورشون آتدق و یقایقاہ

ایدن اوچ ساعتده اسکی زغره شهرینه واردق . بورادن اعتباراً سیاحت ایتدیکمز یرلری سیر و تماشا ایچون و دین شهرینه و طونه یالیرینه طوغری کیردک . اولا اسکی زغره دن بویراز جابنه کیده رک (دربند) کوینه کلدک . زغره اگسه سنده کی طاغیر ایچره تکالیف عرفیه دن معاف خرستیان کوییدر . دربند اولمغله طاوولنی چالهرق آینده و رونده نی عبور ایتدیررلر . بو کوی فلبه ناظری طرفندن ضبط اولنور . بورادن ۱ ساعتده طونجه نه ری کنارنده و بر کوچوک وادی چنزارده اسکی زغره ایلیجه سنه کلدک . زغره یلر هر سنه کراز موسمنده بو حمامه کلوب ییقانیرلر . غایت نافع صوی واردر اما حوضی طاردر . انجق بر کوچک قهلی ایلیجه در . نهر طونجه قهلی چنزار اولمغله حقیر آت ایله عبور ایتک ایسته دم . آتک قولاغنه قدر چاموره کومولوب چابالادجه غرق اولدیغی کوردکجه حمد خدا جست و چالاک طاورانهرق پیاده جه کوچ ایله خلاص نفس ایتدم . مکر جونبول و باتاق ایتمش . خداملرم ایلیجه دن آدملر بوله رق سیس خانه لرینک چنبر قولانلرینی چیزوب آهسته روشله یابان آدملر آتک یانسه واره رق بوینندن و قویروغندن باغلا یوب (ایسا تره مولا) دیو چکوب قورتاردیلر . حقیر بالضروره ایلیجه ده ییقاندم . آتی ده طونجه ده ییقادیلر و بساطلری قورتدیلر . نهر طونجه نی آتله رکچدک . بوراده نهر طونجه آزرر چونکه منبعه یقیندر . طوربا قورودان طاغیرندن کلوب ادرنه ایچنده میخال کویرسی آلتنده نهر مریجه قاریشور . بورادن ۱ ساعتده مفلس قریه سنه واروب قیزانلق قصبه سنه کلدک .

قیزانلق قصبه سی . — روم ایلی ایالتده خرمن سنجاغی خاککنده وویو ادالق و ۱۵۰ آچه لقی قضادر . محکمه سی تا شهرک اورناسنده کچی دره سی صوی اوستنده باغ ارم مثال بر قصردر . کتخدایری ، یکیچری سرداری محتسی باجداری خراج اغاسی ، شهر کتخداسی واردر . شهری بر بایر دیننده واقع اولوب قبله طرفی تا اسلمیه قصبه سنه وارنجه یه قدر صحرادر . بر اوجی تا صوفیه یاننده کی قصبه ایرلادییه وارر . غایت محصولدار و واسع قضادر . سکر محرابی وار . اما صاریجه پاشا جامی ، اسکندر بک بن علی جامی

حاضر اول ، دیبہ نامہ لر ایلہ ایاجیلر کوندردلی . ینہ اول کون حضور پادشاہیدہ صدر اعظم کوپر یلو زادہ فاضل احمد پاشا ، یکیچری اغاسی صالح پاشا ورئیس الکتاب شامی زادہ افندی ، الحاصل بالجمہ سفرہ مأمور سکروزیر و اون سکز ایالت صاحبی میر میرانلر و سائر امرانی جملہ ارباب دیوان و اوجاق خاقلی حضور پادشاہیدہ اوج یوز التمش التی عدد زراندوز خلعت . فاخرہ لر کیلوب سعادتلو پادشاهہ دعا و ثنالرلہ ادرنہ دن حرکت ایدلدی .

ادرنہ دن یانق غراسنہ کیتدی کمز

ادرنہ دن جانب غربہ کیدرک جسر مصطفی پاشایی کچوب (در بند کیر) قریہ سنہ کلدک . چرمن سنجاغی خاکندہ بلغار کوییدر . بورادن صوکرہ . (خرمنلی) قصبہ سنی کچوب ۵ ساعتہ (اوزونجہ اووا) قصبہ سنہ کلدک : چرمن سنجاغی خاکندہ برواسع صحرادہ قلعه مثال بر خان عظیم وارکہ مثالی تانار بازار جفندہ کی مقبول ابراہیم پاشا سرایی اولہ . بونک انار بناسی اوندن زیادہ . متانت اوزرہ اولوب سکسان اوجاقلی ، ایچلی طیشلی و آخور عظیملی بر خان عبرتتادر . بر جامی ، بر قاج کوجوک خانلری ، ایکی باشلری قلعه قپوسی کبی دمیر قبولی معمور بر چارشی سی اولوب جملہ سی دە رصاص نیلکون ایلہ مستورددر . یوز عدد فقرا اولری وارسہ دە لکن صولری یوقدر . بو شہراہ اوزرہ عساکر اسلام چوقدن کیتمککہ قحط و غلا و ازدحام وزحمت مقرر اولمغلہ حقیر بر قاج یار موافق ایلہ غیر ی بر طریق اختیار ایدرک کویدن کویہ ذوق و صفا ایتک ایچون اوزونجہ اووادن صاغ جانبہ ۶ ساعت صحرا ایچرہ کیدوب (قورجیقلی) قریہ سنہ کلدک . مکر بورادہ ہفتہ بازار ی اولورمش ، جوانب اربعدن اون بیک قدر آدم جمع اولمش . بورادن بعض اشیا آلوب بو محلہ قریب (یوغوردجی) قریہ سنہ نہر مریح کنارندہ برکمی بہ سوار اولوب قارشی طرفہ عبور ایدرک التی ساعتہ (چرپان) قصبہ سنہ کلدک . صوکرہ ابادان و معمور قریہ لر عبور ایدرک (آرناوودلر) قریہ سنہ کلوب

آلتنده نمسه چاسارینك (روز) نامنده بر ایاجیسی سرداره كلوب نامه لری
 تلاوت اولندی . تیجه مأل اودرکه : سز بزم اردل خرسینانلرمزك ولایتی
 نهب وغارت ایدوب نصبکرده مزکین یانوش قرال چراغمزى عسکریه قلیچدن
 کچروب الی ولایتی خراب ایتدیکنز ، بو قدرمال و غنائم آلدیکنز . بزدهخی آل
 منوچهرغیرتی چکوب و تاج اسکندر حرمتی یرینه کتوروب سزك ایتدیکنزه
 مقابل بزدهخی صلحه مغایر ایشلره کیدرک بودینکزك مال فراوان و اسرای
 جهان ایله طولو قلعهلری آلدق . جبه خانهلری دخی ضبط ایلدك . نامه بو
 طرزده قرائت اولونجه سردار علی پاشا . — « بره ملعونلر ، اردل دیارنده
 سزك نه علاقه کنز وار ؟ یاییلدریم بایزیددن بری بزم اولوب عهد و میثاقنز
 اوزره رعایای اردل جمله حرمین رعایاسیدر که بهر سنه بیکر کیسه ویرمکی
 متعهد اولوب جمله اردلده اولان بیک آتمش پاره قلاع هپ عثمانلینك در ،
 رعایاسی دخی خراجکذارمزدر . بعده عصیانلری ظاهر اولنجه اوچ سیللق
 خراجی تحصیل ایدوب و یکی قرال نصب ایدرک مطیع اولیان اردل اهلینسه
 کوشمال ایچون ایلیرینی ، ولایتلری نهب وغارت ایدرک تربیه ایلدك . » دیدکده
 نمسه ایلیچسی دیدی که : بزده سزك ولایتلریکنزه سزك کبی و بلدکه دهازیاذه
 کوشمال ایتدك . » بونک اوزرینه سردار غضب آلود اولهرق ایلیچینی دیواندن
 رد ایدوب کتیردیکی نامه یی اولاقلر ایله اول آن در دولته کوندردی . نامه
 واصل اولنجه دیوان اولوب بعدالقرائه مشاورت اولهرق علی الانفاق نمسه
 چاسارندن انتقام آلتق ایچون فاتحه تلاوت اولنوب اولاً غازی سلطان محمد
 خان (نوبت الغزاء) دیبهرك ابا ایوب انصاریده کمرینه ایکی یردن قلیچ قوشانوب
 ایرته سی آلا ی عظیم ایله قسطنطنیه دن چیقهرق آیین قدیملری اوزره دریا
 مثال عسکر کرار ایله داود پاشا قراسنده سراپرده هایوننده برقرار اولوب
 جمیع اوجاق خلقنه انعام و احسانلر ایلدی ، سکزنجی کون حمیه تخت ثانی
 ادرنیه واروب اوراده مشاوره عظیمهلر اولدقدن صوکره دیار آلمانه یانوه
 و اویوار قلعه سی اوزره سفر آچیلماسی مقرر اولوب ابتدا مغایر صلح حرکت
 نمسه چاسارندن اولمشدر . ادرنه مشاوره سندن صوکره نمسه چاسارینه « وقتکه

قپوچی باشیلری کیدوب جمیع سفر مهماتی کورولوب شهر ایچره نادیلر ندا ایتدیلر. سعادتلو پادشاه کشور کشا برای غزا ناموس سلطنت و حمتنه یمین ایدوب سرا پرء خسروانینده جمله قولرینه ضیافت عظیمه ایدوب کوپر یلو زاده فاضل احمد پاشانی مهر سلیمانی و سنجا ق رسول ایله یانق قلعه‌سی اوزره دیار آلمانه سردار معظم ایدوب اکنه بر سمور و بر زردوز خلعت شاهی کیدوروب بر آلائی عظیم ایله وزیر مشیر و دانا سرا پرده‌سنه روان اولدی.

یانق غزاسنک سببی

وقتیه اردل قرالی راقوچی اوغلی دیار اردله عصیان ایدوب بودین و طمشوار سرحدلرنده نیجه قصبات و قرایی نهب و غارت ایدرک بو قدر امت محمدی اسیر بند زنجیر ایتدیکندن ماعدا کامل اوچ سنه عثمانلی خراجلرینی کوندردم دیکندن و اراط و روم ایلی ایالتلری سنجا قلیله اردل غزاسنه، مأمور اولدیلر. اناطولی، سیواس، مرعش، قرمان، آدنه، حلب، شام، اورفه و دیار بکر ایالتلری علی العموم اردل بویینه تعیین ایدوب آندن یکر می او طه یکیکچری و بش او طه طوپیچی، بش او طه جبهجی، سپاهیاندن درت عدد صاغ و صول قوللری اردل غزاسنه تعیین اولنوب کامل طقوز آئی اردل ممالکنی نهب و غارب ایدرک (اپانی میخال) نام ذاتی قرال نصب ایدوب اوچ ییللق باقی قلان خراجی تحصیل ایدوب کین یانوشی دخی جمله جنود جینیه دندان تیغدن کچوروب ممالک اردله نظام ویره رک طشره اسلام دیارینه چیقمق صدنده ایکن سردار علی پاشایه اردله ایکن بودین سرحدلر ایله، قیژه سرحدلری طرفندن قان ایله یازلمش مکتوبلر ایله فریادجیلر کلوب «امان دولتی سردار! سرحدلرمزه نمسه چاساری عسکری کلوب وال، خان بکی، ارجمن، پذیلی قلعه لرینی خراب و بیاب ایدرک خلقتی نالان و کریان ایلدی.» دیو بودین قائمقامندن و بودینده قالان اغالردن عرض محض لر کلدکده در حال سردار خوش کردار علی پاشا نمسه چاسارینه آدم لر کوندروب بعده طمشوار

بر موضع زیبا ولطیف اولدیغیچون بو

نظمی دیدی تاریخی : ذی موضع زیبا

سنه ۹۵۳

جامعه متصل بر آب حیات چشمه سار جانپروری وار تاریخی :

اصلاتی بو چشمه دن صوردم دیدی سلسبیلک عینی یم بن برصفا

دیدم آنکچون روان تاریخی چشمه آب حیات جان فرا

سنه

بو قصبه و بو خیرات حسنات هپ سلطان سلیمان خان وزیر رستم پاشانک او قایدیر . حالا متولیدی جوان قیوجی زاده لر در . صوکره بورغاز قلعه‌سنی کچهرک ۶ ساعتده (بابا اسکی قصبه‌سی) نه کلدک . بوراده وزیر اعظم فاضل احمد پاشا کتخداسی هنوز بر چشمه جان پرور بنا ایتمش . بورادن ۴ ساعت صوکره (حافظه : حوصه) منزلته کلدک : افواه ناسده غلط اوله رق (هاوسه) دیرلر . اما سلیمان خانک مصاحبه‌سی حافظه خاتونک وطن اصلیدی اولوب بوراده نیجه عمارت لر ایتدیکیچون (حافظه) دیرلر . بورادن صوکره ادرنه یه کلدک .

بو پای تخت ثانی اولان ادرنه صحرا سنده سعادتلو پادشاه عالمناه چتر معلملرینی قوروب جمیع عساکر اسلامک امور دیده اختیار و ایش ارلری و جمله وزرا و وکلا سرا پرده پادشاهیده جمع اولوب مشاوره عظیمه اولدی . نیجه خیر خواه دولت اولان اختیارلر دیدیلرکه : پادشاهم ، اجداد عظامکدن سلطان مراد خان ثالث ۱۰۰۳ سنه سنده یانق قلعه‌سنی بدست سنان پاشا ضبط و فتح ایتشدی . دشمن دوزخ کردارینه حيله ایله یانق قلعه‌سنی آلاو ایچنده بر اقرق آلوب حالا جامعلری میزلی کلیسیایه تحویل ایله مشدر . بو المانلرک لندن جامعلری میزلی قور تار مق پادشاهمه لازمدر « دیدکلرنده جمله ایش ارلری و او جاق پبرلری نمسه چا سارندن انتقام آلتیق اوزره فاتحه شریفه تلاوت ایلدیلر . سرای میداننده سرا پرده هایون اوکنه دعا و ثنار ایله طوغ شاهیلری دیکوب جمیع ملک محروسه ده کی عسکرلری سورمه درگاه عالی

سرای قپوسی اوزره او سحر آثار منقش صاچانی و سرای جدیدہ دیوان خانہ بایزید خانک قبلرینی ایشلہین بوذاتدر . نقوش بوقلمون صنعت و حالنی دیار رومده ایلك دفعه کندیلری شایع ایتشدر . بوقصبهده کی تربسنده آسوده حالدر ، حالا قصبهده آنلرک مفروز القلم و قفلریدر . بورادن آشاغیده (عزالدین قریهسی) نه کلدک . ابو الفتح اوقافی اولوب بوراده مرحوم ملک احمد پاشانک برعظیم چفتلکی واردر . بورادن ۲ ساعتہ (چتالجه) قصبهسنہ کلرک کچوب قوروق دره ایچندن (قتیحی) قریهسنہ کلدک : بر مرتفع یرده هوادار مسلمان کوییدر . قاسم پاشالی قپودان قورد چلبی نک و غزاز احمد اغانک چفتلکلریدر . بر کیجه مهمان اوله رق آندن ۱ ساعتہ سکودی قلمهسنی کچوب ۴ ساعتہ (بلبانی) قریهسنہ کلدک . مسلمان کوییدر . بوندن (ققلی) قصبهسنہ کلدک .

ققلی قصبهسی . — بر دره کنارنده یوز خانلی و بش عد خان صغیرلی ، دکانلی ، یوز کیره میت اورتولی خانه لری وار ، جملهسی سلطان احمد خان وزیر ی آتمکچی زاده احمد پاشانک عمارتیدر . سلطان احمد چشمه سنک تاریخی :

ایچنه صحت اوله آب حیات سنه

بورادن ۴ ساعتہ (سکبانلی) قصبهسنہ . اورادن ده چورلی قصبه عظیمه سنہ کلدک . بورادن حرکتله ۴ ساعتہ (قرشیدیران) قصبهسنہ کلدک .

قرشیدیران قصبهسی . — چورلی ایله بورغاز آراسنده بر چامور دریاسی ایچره مرتفع یرده سکسان سکنر خانہلی معمور قصبه جکدر . اما العیاذبالله ایام شتاده چامورینی فیل منکروسی کچه مز . سهل باران رحمت یاغسه نیجه حیوان و یوکلر غرق اولور ، اصحاب خیراتدن ملوک سلف قالدیرم دوشه مشلر سه ده زمینی اویناق اولغله قالدیرم طاشلری ده غرق اولور . بورغاس قضاسی خاکینده واقعدر . قورشون اورتولی قباب نیلکون ایله مستور مصنع و مفرح برجامعی اون عدد دکان و مهمان سرایی واردر . کاربان سرای روانی وارکه تاریخی شودر :

بر خیر عظیم ایلیوب اهل سفر ایچون

وضع ایلدی بو خان صفا خانہنی پاشا

یازمہ جرات ایتدک : جنوبدہ کی قرہ دکز بوغازندن تا جانب شمالہ آزاق دکزی نہایتہ قدر بو بحر سیاهک طولی بیک درت یوز آلمش میلدر ، کامل اورتا یرندن عرضی سینوبدن قورشون آلتندہ کلغرا سلطان قناری بروننہ قدر ایکی یوز آلمش میلدر ، قوای عینہ سی زیادہ اولان حواسلی آدملر قرہ دکز اورتاسندہ ایکن مذکور برونلری کورہ بیلیرلر ، دورین ایلہ خود اولی بالطریق کورولور . بو قرہ دکز بوغازدن قتی یایدن اوق چیقہار کبی چیقوب اینر ، استانبول اوکندن کچوب بحر رومہ دوکولور ، آندن مجلہ البحارہ قاریشیر . وقیلرندن متعدد نہرلر آلورکہ تن ، قوبان ، طونا ، قزل ایرماق ، سقاریا نہرلری در .

سوزہ بولی قلعہ سندن عودت ایدرک بر کوندہ سرعت ایلہ یوریوب (واسیلیقوز) قلعہ سنہ و آندن جانب قبلہ بہ بر مرحلہ سرعتلہ یوریوب (آختہ بولی) یہ ، آندن ینہ شرقہ سمت لب دریا ایلہ (آپاواہ) قریہ سنہ کلدک . سوکرہ دریا کنارینی براقوب جنوب طرفندن اصطرانجہ طاغلری دامنجہ کیدرک (سجاہلی) قریہ سنہ کلدک . مسلمان کویدر ، ماندہ راجیلر ساکن اولور ، بر مسجدی وار . آندن (ماندرای شاہی) یہ کلدک ، اوللری توصیف ایتمشدک . تکرار (نافلالی) قریہ سنہ کلوب علی الصباح مروح اغا زادہ لرلہ وسائر احباب ایلہ وداعلا شوب جانب قبلہ یہ کیدرک (بویالی) قریہ سنہ کلدک . یوز اولی ، بر جامعلی اولوب ایچندہ فاطمہ سلطانک چفتلکی وار ، معمور کویدر . آنی کچوب (یاضی اورن) قریہ سنہ کلدک . بر جامعی ، بر مسجدی ، بر حمام صغیری ، درت عدد دکانچقلری وار . قصبہ مثال معمور کویدر . بونی دہ عبور ایدوب ۶ ساعتہ (بابا نقاش) قصبہ سنہ کلدک . چتالجہ قصبہ سی حکمنده بابا نقاش سلطان وقفی در . شہری بر بایر دینہ واقع اولمش اولوب بش یوز عدد کیرہ میت اورتولی معمور خانلری واردر . چنتلکلری و بر قورشون اورتولی جامعی ، بر مدرسہ ، بر خان ، بر حمام ، الی قدر دکان وار . بو خیرات ہب یازید خانکدر . (بابا نقاش) سلطان یازید ولی مصاحبی وار و اوز بکی الاصل اولوب تلم نقشدہ کویا مانی و بہزاد ایش . حتی اسکی

اينه جزيره سى . — هر طرفى بنا و ليماندر ، اسكيدن غايت معمور اولوب
 كوزل ليمانلى و ارمش ۸۵۶ تاريخنده ابو الفتح غازيلردن اينه نام برغازى
 بورايى فتح ايدرك اسمنى و ير مشدر . بر كوچوك خراب قلعه سى وار ، ايچنده
 اودونجى روملر ساكن اولور ، قره دكزه بوندن باشقه جزيره يوقدر .
 بو جزيره ده قره دكز بوغازينك آچلماسيله برابر حاصل اولمش كې دره . ينه
 قره دكز كنارنجه مصنع قلعه لرله آثار باقىمى تماشاش ايدرك (آخته بولى) نام
 خراب قلعه يه كلدك . بوده ۸۵۶ تاريخنده فاتحك اله كير مشدر ، لكن قلعه سى
 خرابدر ، ايچنده روملر ساكندر ، ايكي يوز قدر كيره ميت ايله مستور خانه سى
 بر مختصر چارشوسى واردر . ينه قره دكز كنارنجه كيده رك (واسيلقوز
 بورغاسى) قلعه سنه كلدك .

واسيلقوز بورغاسى قلعه سى . — برغاز روجه قلعه ديمكدر ، بونى قسطنطين
 احفادندن واسيل نام تكفور بنا اتمشدر ، صوكره موسى چلبى معرفتيله فتح
 ايدلمش . قلعه سى لب درياده برپشته خاك اوزره چار كوشه سنك بنا بر كوچك
 قاعه رغنادر ، ايچنده روملر اوتورور ، باغلى و باده حراسى چوقدر .
 دكانلى ده وار . لطيف بر ليمانى وار ، ايكي قايلانك آراسنده واقع اولمش اعلا
 دمير طوتار ليماندر . اما قبله و مشرق روزكارلرند پك مخالفدر . كميلر
 غومنالى خلاطرينه و دميرلرینه اعتماد ايدرلر سه ايش بر باد در . چونكه بو
 روزكارلر ليمانك آغزى تماماً آچيقدر ، آندن احتراز اولنور . ينه قره
 دكز كنارنجه (زيارينه) ليمانى ، آت ليمانى ، كوپرى آلتى ليمانى ، باغلى ليمانى
 و سائر ه يي كچوب (سوزه بولى) قلعه سنه كلدك .

سوزه بولى قلعه سى . — ۱۰۶۷ ده اوزى ايالتنه كيدر كن بوراسنى تماشاش
 ايتمشدك . حمد خدا شمدى ينه مروح اغازاده لر ايله كلوب بر قاچ كونا كلندك .
 غرېبى بوكه قره دكزك بتون اطراف و لواحقنى آديم آديم كزديكم حالده
 استانبولدن بدأ ايله بو سوزه بولى يه قدر اولان يرلر يي كوزمه مشدم . اشته
 يو سفر آلمان قزل الما قضا سنه عزيمت ايتديكم زده تماشاشى ميسر اولوب قره
 دكزك دارآمدارينى بو وجود ضيف ايله كشت و گذار ايدرك تحققيق و يقينمى

باخصوص قاز و اوردك، آكت، قاره باناق، سرخاب، وزنه بوشالدان، قوغو، صقا قوشی، بالقجیل، مارتی، یالوه، یلقوان و نیجه بونك امثالی صو قوشلری بوخدیجك یوزینی زین ایدوب بو بحیره اطرافنده اولان قرا و قصبات اهالیسی تفك ایله طوغان، شاهین، بالبان، زاغنوس، چاقرکی قوشلر ایله نیجه یوز بیك قازلری صید ایدر. بو بحیره ده اولان ماهی کونا کونك انواعندن یکر می اوقه کلیر سازان بالنی، لورک بالنی، پی بالنی، آله کرده بالنی، فچره بالنی، قیبا بالنی، اوصقومری بالنی، ازمارت بالنی، اسقور بیت بالنی، لعل کون تکر بالنی اهایلی ولایتک صیدینه مخصوص و نیجه فقرانك کفانی کافدر.

قره دکز کنارنده تماشایلیدیگمز قلعه لر، قصبه لر

بو قلعه دن یوقاری یاران ایله تفرج ایدرک جانب غربه کیدوب (دمیرجی بورنی) نه کلدک. قره دکز کنارنده بر سیوری بروندر، بوراده ده کیلر یازه لوب هلاک اولورلر. بوراده ده بر روم کوی وادر، غرق اولانلری نهب و غارت ایدرلر. آندن ینه جانب غربه کیدرک (دوموز دره سی) نه کلدک. حقا که جهنم دره سیدر و خیره کوییدر. ینه قره دکز کناریله غربه کیدوب (مدیه) قصبه سنه کلدک.

مدیه قصبه سی. — ایوب مولوتنده بش یوز خانلی اولوب خرستیانی پک چوقدر. وقف اولوب ضابطی بوستانجی باشی طرفدن کن بوستانجیلردر. جامعی، بر خانی، برکشیف حامی، یکر می عدد روم دکانی، اوچ عدد کلیسای واری، لیمانی اولماغله کیلرک کوچوکلرینی قره یه چکرلر. آندن ینه غرب ساحلی بحر سیاه ایله کیدوب (آیا پارایه لیمانی) نه کلدک. اوچ یوز خانه و بر مسجدلی کویدر؛ بونک ده صوبایلی بوستانجیلردر. اما وقف می، زعامت می خاطر دن دور اولمش. بو کویک قارشوسنده طقوز میل بعید یرده (اینه) جزیره سی واردر.

الرشیدی استانبولی اورمغه دعوت ایلدیله . او عصرده هارون الرشید طرفدن روم تکفورینه بطال غازی ایلچی کلوب روملر بهرسنه دردر یوزبیک التون ویرمکی درعهده ایتمکه صلح و صلاح اولمش ایدی . بونک اوزرینه جنویز لیلرده هارون الرشیددن اذن آلوب آق و قره دکزدن اسکیمی کبی ماکه دونیا وقلعه غلطه یی ۲۴۴ سنه سنده اسپتلا ایدوب هارون الرشید و بطال غازی یه ایلچیلر یه عظیم هدایا کوندردیله . بعده جنویز لیلر استانبولی دأراً مادار محاط اولان سوری سلوریدن بو تر قوس قلعه سنه قدر خراب و بیاب ایدوب آنجق انار بناسنی نآءام براقدی ، بوراسی روملرک (ینوان) تاریخنده مفصلاً مسطوردر . اشکال قلعه تر قوس . — بو تر قوس قلعه سنی ینه قسطنطین اعمار ایدوب ۸۵۶ تاریخنده استانبولدن اول ابو الفتح محمد خان ضبط ایتشدر . ایوب مولوتی نوا حیسنندن اولوب قره دکز ساحلنده مثلث الشکل بر قاعه عظیمه در . قبله جایی و باطنی طرفی ، مشرق سمتی جمله بر عظیم کولدر ، یالکز لودوس جانبندن بیک آدیم قدر قاره سی واردر ، بو وجهله کوبا بر جزیره ده شدادی کارگیر بنا کهنه حصاردر . اشته بو قاره طرفندن ابو الفتح طوپراق سوروب فتح ایتشدر . حالا طوپراقلری بیغیلی طور یسور ، طوب ایله رخنه دار اولان یرلری ده آشکاردر . بو قاره طرفنده ایکی قات دیوارلری ، ایکی قات قابولری و عظیم خندق واردر ؟ بونک غیردی دیواری دأراً مادار کول احاطه ایتشدر . جرمی اون بیک التی یوز آدیمدر . قره دکز کنارنده بر لطیف لیمان عظیمی وار ، بحیره سنه دخی کوچوک کیملر کیروب لنگر انداز اولور . قره دکزک بو کولدن طشره سی یدی قوملر و قاره طاشلر دیدکلی مخوف و خطرناک اولان بیاض قوملی و قاره طاشلی بی امان یرلردر که کویا قره دکز کنارنده ممر عام اولوب بو یدی قوملرده وقت شتاده هلاک اولورلر .

تر قوس کولی . — دأراً مادار جرمی اون بر میلدر ، سهل شورجه آب براقی وار ، اول قدر عمیق دکلدر . بحیره نک مالخ اولمانسه سبب وقت شتاده قره دکزک تلاطمی بو بحیره یه کیروب آجی ایدر . قیش کونلری کوکده اوچان ویرده کزن ، دریاده یوزن و حوش و طیور بو کولده قیشلار .

۱۰۷۳ سنه سی شعبان المعظمك غره سنده او شدت شتاده

ديار آلمان غراسنه وانكروس قيزيل الماسنه كيتديكمز

اولا بسمله ايله استانبولدن چيقوب قطع منازل ايدرک ، برف وباران مشقتی چكرك (طوبجیلر) ه كلدك . بورادن علی المصباح قالقوب قار و بوران چكرك صوكمرلی قریبده (ترکشه) قریه سنی كچهرك (۷) ساعت كیدوب (باقلاالی) قریه سنه كلدك . سلطان فاتحك وقفیدر . بر وادی ایجره باغ و باغچهلی ، شكارلی ، بر جامع و حمامی مسیره در ، باقلاسی چوق اولغله «باقلاالی» دیرلر ، بو قریه ده مروح اغا زاده ده ایکی کون مكث ایدوب ذوق و صفالر ایلدك ، الحمد لله صوكره هوالر لطیف اولوب دوزلمكه ایرتسی کون آتله سوار اولوب علی طریق السیر آو وشكار ایدرك ، جرید اوینایه رق ۱ ساعت كیدوب برغوس سورینه و (ترقوس) قریه سنه واردق .

ترقوس قلعه سی . — ابتدا بنا ایدن یاقوب بن مادیان در . بو قلعه استانبول قلعه سنك برکوشه سی اولمق اوزره بنا ایدلمشدر ، بو ترقوس قره دکز ساحلنده در . دیگر کوشلر ایسه سلوری قلعه سیله یدی قله در ، حالا استانبول اولان قلعه ما که دونیا شهرینك ایچ قلعه سی اولمق اوزره بنا ایدلمشدر . سیلوریدن بو قلعه یه قدر سکز ساعت یردر ، حالا ترقوسدن سیلوری یه کلانجه یه قدر طاغیر و یابرلر اوزره یدی قات کرمه قلعه دیواری و هر قانسده بر قات کرمه خندقلرله رایکان و نمایان طورور . بو ترقوس قلعه سیله قره دکز کنارله تا قره دکز بوغازنده اولان پوروز قلعه سنه قدر سراپا قلعه ایدی ؛ بعده عباسیاندن هارون الرشید خلیفه ایکن استانبول قیصر لرینك جنوزلرله آرالی بوزولوب استانبول تکوری الینا قرال جنوزیلیرك آق دکز دن قره دکزده کی ولایتلری کچه لرینه مساعده ایتدی ، زیرا او زمان قلعه غلطه دخی جنوزیلیرده ایدی ، قره دکزك اناطولی و روم ایلی جهتده یوز پاره قدر قلاع جهه جنوزیلیرك ایدی . اما یالکز بو ترقوس قلعه سی روملرک ایدی . نهایت جنوزیلیرلر هارون الرشیدله ال برلیک اولوب آق و قره دکزده بیکر پاره دوتمسا مهیا ایدرك هارون

آلدی، برکرده کوپر یلویه قائم مقام اولدی. حاصلی، دار فنا مناصبندن اکثریسی ضبط ایدرک عدالت ایدوب یتیم یدی سنه معمر اولدقدن صوکره آخر بارکاه کبریاه رجوع وداربقا مناصبندن بهره مند بهره یاب اوله رق بلا تابع ولاحق جناب حقه روان اولدی، رحمه الله رحمة واسعة.

بعده بو حقیر غرب ولی نعمت یوقسولغنی چکهرک بی کس قالب حیران اولدم و دار دیار استانبول باشمه زندان بلا کسادی. حکمت اودرکه، او اشناده خانه و دکانلرم یاندی، اما جناب کبریا آسان کتیره رک اوچ بیک ریال غروش خرج ایدوب محترق اولان ایکی خانهمی، نرت عدد دکانمی کامل آلتی آی آلام ورنج و عنا و شداند چکهرک اتمام ایدوب ایچلرینه اقر باوتعلقانمی قودم. حمد خدا که بو آنه دک مجرد و پاک ایدم.

مجردی بحقیقت عظیم سلطنت است زمن شنوتن آزاد خویش بنده مساز برای یک شبه ذوقی که خاک بر سراو اسیر زن نتوان شد بسالهای دراز لمولانا قدس سره:

چیست دنیا؟ از خدا غافل بودن بی قماش و نقره و فرزندوزن
قال انبی علیه السلام: خیرکم بعد المؤمنین رجل خفیف الحاذ، قیل ما الخفیف
الذی یارسل الله فقال رسول الله: الذی لا اهل له ولا ولد له. صدق رسول الله
وقال علیه السلام: علیکم باخر الزمان بالنساء العقار

عقار جمع «عافر» در، تورکجه ده «قیصیر» یعنی طوغورماز دیمکر.
ایمدی «بو فنا آباد دنیاده نه اولاد و نه زن هشتاد!» دیوب طبیعتینه سیاحت
آرزولری، کتیردم و دفع داغ دل پر خونم ایچون آلتی عدد خدام ایله آتلمیمی
آماده ایدوب آیانه جانبنه عزم راه ایتسه م دیرکن حکمت خدا ۱۰۷۳ سنه سی
شعباننده پادشاه عالمپناه سلطان محمد خان عالیجاه نمسه غزاسنه توجه ایدوب
دریا مثل آلای عظیم ایله استانبولدن چیقوب (داود پاشا سربانی) نام محله
چتر ملامع عثمانیده قراردادده اولتجه جمیع قوللرینه بیک کیسه مال انعام
واحسان ایلدی. قطع منازل و طی مراحل ایدرک شهره ایله ادرنه حمیه سنه
روان اولدیلر، بو حقیر دخی بر غیری یولدن روبراه غزا اولدم.

شمشیر باز لقلر، تیر و کمان انداز لقلر کوستیر و غایت قورشون باز لقلر ایتدیر یردی. اسب صبا سر عتلی بی تاب اولمان الای چاوشلری لعبده باز لقلدن عسکری منع ایدوب و ترتیب اوزره منزللرینه ایندیر یردی و خاطر شریفلری دائماً صافات الجیاد مثللی حسنا و نسل اصیله میال اولوب معنک، طریق، - کلاوی، کیشه، محمودی، مصافحه، حواره، مهری، مهرانی جنسندن نیجه کهیلانلری واردی. بویله حسیب النسب شجره لی اولان یتمش، سکسان قدر آتلینی بند ایله حضورنده دوران و جولان ایتدیریر و بو حالدن صوک درجه حظ آیلردی. قیاسلطان آلمزدن اول یدی یوز عدد عبد مملوکلری واردی که جمله سنی حر و آزاد ایلدی. روسلری و فاسز بیلدیکسندن آنلردن مملوک و غلام آلمزدی، بالفرض بر روس کوله سی طریق هدایته کلسه بیله آزاد ایدهرک اغوانک بریسنه و یرردی، اول قدر صید و شکاره مائل ایدی که مأمور وزرا اوزره مهتر خانسه ایله کونا کون فصللر ایتدیره رک تفرج و ضیافتلره کیدوب کلنجه یمن و یسارنده اولان فقرايه احسان بذل ایدرک شکاری حددن افزون ایدردی. جمیع زمانده رشوت آلمایوب منصب دخی آلماز و مانند عزل قبول منصب ایلردی. اما ینه رکاب هایونه وسائر وزرا و کلايه علی طریق الهدیه متصرف اولدینی دیارک مددوحتندن بعض بیشکشلر کوندر یردی. بو حال اوزره مملکت عثمانیده ضبط و ربط اتمه دک مناصب عالیه بر اقامدی: اولاً ۱۰۴۸ تاریخنده بغداد آلتنده ایالت دیاربکر ایله سردار معظم اولدی، درت کره اناطولی ایالتی، درت کره اوزی ایالتی، ایکی کره ارضروم، ایکی کره حلب، ایکی کره شام، بر کره سیواس، مسامی کیدوب ضبط ایتدی ایالتلرینی آلدی، بر کره کرید جزیره سنه عسکر سوروب تا بنفشه قلعه سنه واردی بر کره ده اردل غزاسی سردارینه یماق اولدی. بر کره بغداد والیسی اولدی، بر کره ده ۱۰۶۰ سنه سنه بر بحق سنه صدر اعظم اولوب کریده کی دلی حسین پاشایه امدادلر کوندره رک زمان صدارت لرنده کریده رتمو، سنه وسائر یدی پاره قلاع فتح اولوب ۱۰۶۱ سنه سی صدارتدن معزول اولدی. بر کره ابشیره قائم مقام اولدی. ۱۰۶۵ سنه سی ایالت وانی

التنجي
شهره
نورمه
۱۰
اندام مطبوعه

مرادخان راہمدن طغرای غراچکمکہ ماڈون اولوب انلرک تعایمیلہ برطغرای غرا و توقیع رفیع الشار تحریر ایدردی کہ بہزاد ومانی قلمنی چکمکہ عاجزدر۔ قوجہ نشانچی، عنکبوت احمد پاشا، نصح پاشا زادہ عمر بک، رئیس الکتا بمز غنائی افندیلر طغرای ملکہ جملہ انکشت بردھن حیرت اولہرق باقارلردی۔ علی السحر صومعہ سندہ تک و تمہا اسماء حسناہ مداومت و ہر اتین کیجہ سی جملہ ایچ اغارینہ قرق بیک صلوات شریفہ و ہر لیلہ جمعہ اون ایکی بیک اخلاص شریف او قوتوردی۔ حالا حرم خاصہ بویوک او طہ ایلہ کوچوک او طہ لرہ بغداددن اون ایکی بیک التون کوندردہ رک وقف ایدوب اسلوب سابق اوزرہ اتین و جمعہ کیجہ لرندہ قرق بیک صلوات ایلہ قرق اخلاص شریف تلاوت اولنمادہ در، عجیب خیرات عظیمدر۔

خیرات غریبہ ملک احمد پاشا۔ — ہر سنہ ماہ رمضان غرہ سندہ خزینہ سی آچوب علی طریق اہدیہ نہ قدر ذی قیمت اتواب و انتقال و آلات سلاح وارسہ غلمان خاصہ واسطہ سیلہ میدانہ بیغدیروب اوچ یوز قرق بش ایچ اغاری آراسندہ بو اتوابی مزاد ایدرک بیع و شرا ایدردی : مثلا بر زہی بیک صلواتہ و بر قلیجی اللی بیک صلواتہ، بر سمور کورکی بیک حتم شریفہ، بر مرجان تسبیجی ایکی بیک صلوانہ و بیک تفنکی بر حتم شریفہ سی ایدوب ہر کسک آلدینی متاعی، صلوات و حتم شریف در عہدہ لرلہ خزینہ باشی تحریر ایدوب و ایچ چاوشلرینی محصل تعیین ایدرک ہر کسہ اتین و جمعہ کیجہ لری عہد لرینی یرینہ کتیردیر ایدی و اول کیجہ لر قدر اولوب فیصدیقی و بالموملی حلوالر و خوشابلر تناول اولنوب دعا و تنالر اولور و ہر سنہ خزینہ آلات و سلاح و متاعدن بر حبہ قلبیوب باصرا اللہ تعالی سنہ آتیہ کلنجہ ینہ خزینہ دہا زیادہ طولاردی و ہر منصبہ توجہ ایتدکدہ یولده کی منزلردہ عمرم ہبایہ کیتہ سین فکریلہ ایچ اغاریلہ توابعنی جمع ایدوب سورۃ فتح و معوذتین قرائت ایتدیرہ رک طاغ و طاشلری ایکلہ دیردی و قرائتدن سوکرہ جنک و صاواش بیلکیلرندن خبردار ارمق ایچون جملہ ایچ اغاریلہ لوندرلی بری برینہ مقابل ایدوب قرق، اللیشر کرہ جرید و مزراق اوینادوب

شرعاً محكوم قتل اولديمی زمان ایدی . او زمان « بره حیا سز بره نامرد تأدیب شرعی یه راضی اولوب دنیا دردندن خلاص اول » دیه جواب ایدردی . غایت پاك ، لطیف ، ظریف و شرعاً مباح اقمشه فخره کیردی . طبیعت حسنه سی بین الوزرا مشهور ایدی . حتی مشهور سلطان مراد طاب تراه کندوسنه خطاباً « احمد ! سن پاك بر آدمسك خدای تعال دو جهانده یوزیکی آق ایدوب سكا سعادت وارینی میسر ایده » دیو دعا ایدوب شو یتدی ترنم ایتدی :

پاك دامانه یوق سوزم اصلا صوینی ناپا که کونده بیك لغت
یعنی ملك پاشا هر خصوصده فاضل ، کامل ، دیندار ، پرهیزکار و آصف
بر خیوار بر غازیء صاحب عیار ایدی . عالم صباوتنده بیله صیان ایله لهو
و لعبه میل ایتماشدر . اما تیر ، کمان ، کرز ، مزارق کبی آلات و سلاحی
قوللانمقده غایت ماهر ایدی . هنرلی یکیت اولوب کشت کیرلکده دکمه بهلوان
آرقه سنی یره کتیره مامشدر . حاصلی سلطان احمد عصرندن تا مراد رابعه
قدر بویله روزیر روشن ضمیرک سبقت ایتدیکی خالمر نشانمز دکلدور . اما
حقا که قوجه بوستانجی ، قوجه موسی پاشا قوجه کنعان پاشا دخی
معصوملق ایله شهره شهره شهر اولمش اقیای وزرادندرلر . رحمة الله علیهم اجمعین .
ملك پاشا هیچ بر زمانده آبدستسزیره قدم باصازدی . تهجد ، اشراق ،
اولین نمازینی قیلا و عمرینی صوم داود ایله کچبرر ایدی . جلیس
وانیسی علما و صلحا و ففرا اولوب واعظ و ناصح لردن ولی افندی ایله
اردیبیلی زاده بیك سوردی . پند نامه خواجه عطار ورد زبانی اولوب
جمله ایاتی از برنده ایدی . علم صرف و نحو دن برجوق نسخهلر کوروب
علم فقه و فرائضده لافظیر ایدی . سکنز یوزی متجاوز مسائل شرعیه
و بیکنن زیاده احادیث بویه بی از بردن ضبط ایدوب ایجاب ایتدکجه ایراد
ایلردی . طریق درویشانه میال اولدیغندن علم شعرده و کلام مولاناده مشویء
شریفدن و قلم ابراهیم کلشنیء معنویدن نیچه بیك اییاتی محفلارنده بلا تردد
اوقوردی . اما علم کتابنده (خیر الحظ مایقراً) ایله قناعت ایله مشدی . شو قدر که

مراد خان ایله ادرنه و بروسه سفر لرنده بولندی. حقیر ليله قدرده ایاصوفیه کیرک مؤذنان محفلنده حفظاً ختم شریف تلاوت ایدرکن سورۃ اعرافه کلدیکمه قوجه نشانجی باشی و رکابدار ملک احمد اغا بی محفلدن ایندیروب حضور مراد خان امریله کتوردیلر. کیلار خاصه آلتوب کیلارجی باشی خادم غضنفر اغای حقیره لالا تعیین ایتدیلر. اولیا افندی ینه ایچرو کلوب درس ویرردی. خنکار روان سفرینه کیدرکن ملک احمد اغا چوقه دارایدی. بعدالفتح وان قلعه‌سی اوزره کلدکه قوجه نشانجی غضب شهر یاری ایله سلحدار لقدن چیقوب ملک سلحدار اولدی. بغداد فتحندن سوکره اوچ طوغلی وزارتله سلحدار لقدن چیقوب دیار بکر ایالتیه حدود کسمکه وزیر اعظم قره مصطفی پاشا ایله مأمور اولوب بعده حدود نامه لرله دیار بکره کلدی. جلوس ابراهیم خنده ملک پاشا دیار بکرده ایدی. اما دیار بکر و مار دین التنده یوز بیک عسکری بغداد محافظه‌سی ایچون اماده طوروب و ملک پاشا بغداد طرفه نکرانده اولوب شب و روز عساکر دریا منال ایله پر سلاح اولوب ایالت دیار بکره کشت و کذار و صید و شکار ایدوب طاغی و باغیلری شرعاً قتل ایدردی. بونقطه لرده حکایه و روایت چوقدر. هپسینی علی الانفراد بیان ایتسه ک بر مناقب نامه اولور. ینه دیار بکر دن سکسان بیک عسکر جمع ایدرک سنجار طاغنک عاصی بزیدیلرینه اولیه بر ساطور اوردیکه اون اوچ بیکنی دارالبواه کوندردی. اون بیک قدر اسیر آلوب دیار بکره سلامت کلدی و نیجه زمان آسوده حال اولوب رومیه شیخی عزیز زاده لرله توحید و تذکیر ایدردی. خواجکان نقشیدن اجازت المشدی. دائماً اوراد و اذکار تلاوت ایدوب مصالح مسلمین ایله مقید اولوردی. هر نه جانبه توجه ایتسه منصور و مظفر اولوب مخالفین کتاب شریعتک وجودینی صحیفه روز کاردن حک ایدردی. کندیلرندن هیچ بر زمان کذب صادر اولمامشدی. آز سویلوب چوق اغلاردی. مجلس لرنده پرده برونانه کفنگر اولمازدی. بو حال ایله حضورنده ایدیلان لطیفه آمیز شاقا لر دن حظ ایدوب دیشلری کورونه جک درجه ده تبسم ایدردی. هرکز لسان لر دن الفاظ قبیحه و کلام فاحش صادر اولمامشدر. غضب آلوب اولدق لری زمان بر آدمک

پاشا ایله عجم سفرینه کیدوب ۹۸۶ ده و سلطان مراد ثالث دورنده داغستانی ضبط ایدره رک حاکمی شمخال ایله صلح ایدرک حدود تعیین ایتدیلر. اوزد میر اوغلی زنکیندیکه عسکره هر کون مواجب ویره رک او ائشاده قوجه پدیده بملکتی اولان آازه دیارینه کیتمهک رخصت ویرمش و ایشته اورادن کیده رک نیجه دلر با جاریه لرله برابر ملک پاشانک والده سنی ده آلوب تزوج ایدرک ملک اوراده رحم مادره دوشمشدر. صوکره عثمان پاشانک قریم اوزرندن استانبوله بکله جکنی طویوب اوده برکمی یه یینه رک طویونخانه ده کی اوینه کلیر و اوسنه ملک دنیا یه کلیر کلز آازه لرک عادتی اوزره برچوق آازه معصوم لریله برابر تربیه ایدلک ایچون آازه دیارینه کمی ایله کوندرلدی. صوکره بو استانبولدن قوجه پذیر آازا دیارینه کیدوب هم اوغلی آلیر، هم ده بزم والدهینی و نیجه حسنا قیزلری هدیه اوله رق سلطان احمد خانه تقدیم ایلر. او ائشاده ملک روشن نهاد اولغله جانی کورن سلطان احمد خان کندیسینی «لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم» آیتنه ماصدق دوشمشدر «دیهه وصف و مدح ایتمشدر. اسمنی ده (ملک) قومشدر. احمد خان «بو معصومی آخر یرده تربیه ایتک معقول دکدر» دییه ملکی لالا اغاسی ولی مصطفی اغایه یدآ بید تسایم ایدوب «جانم لالاجغم، بونی سکا الله امانی ویردم، اوقوت یازدیر. کوزلجه تربیه ایدوب بسله یه سک» دیر. مذکور مصطفی اغا صلاح حال صاحبی و مظنه درجه سنده بر کیمسه ایدی.

مرحوم ملک احمد پاشا سلطان احمد خاندن صوکره دوز سلطان مصطفاده توانا بیکیت اولوب ایکی کره کیلار خاصلرده خدمته بولنمشدر. سلطان عثمان ایله خوتین سفرنده بیله ایدی. پدرلری بودین وزیر قرقاش پاشانک قپوجیلر کتخدالقیله خوتین سفرنده بیله اولوب قاره قاس پاشا خوتین التنده کی طابور جنکنده آلتدن قورشونله اورولوب شهید اولنجه قوجه پدر دخی ترک خدمت دولت ایدره رک استانبولک فندقلی قصبه سنده منزوی اولدی. بعده ملک پاشا عثمان خان ایله استانبوله کاوب دور مراد رابعده ملک احمد اغا نامیله خاص او طیه کیردی. چار ابرو پهلوان زیر دست بر بابا بیکیت ایدی.

فاطمه سلطان یالیسی او کوندن کچوب ابا ایوب انصاری جوارنده قیا سلطان یالیسی قربنده استادلری کچی محمد افندی خاکپاینه بلا علامت دفن ایلدک . حقیر اوزرینه چادر لر قوروب روز و شب او چیوز قدر فقیر ایله یکر میشر ختم شریف تلاوت ایلدک . کل من علیها فان ، کل نفس ذائقة الموت .

یت

اگر دنیا بقا بودی محمد مصطفی بودی
اگر صیتش بقا بودی نمردی یوسف کنعان بودی

ملک احمد پاشانک ابتدای طلوعندن وفاتنه قدر کچن احوالی

خاطره عالیبری و جلب فاتحه ایچون یازیورم : پدر عالیبری فاتح مصر سلطان سابع اولک وزیر اعظمی قره پیری پاشانک خزینه دارلخی خدمتیه فتح مصرده بولمشدرد . پدرینک مسقط رأسلری دامن کوه البرزده چرکس و آبازه قومی آره سنده صدشه قومی در . بر غلام صغیر ایکن بو سوزلری پدری مرحومک کندی لساندن ایشدک نقل ایده رز : او پدر بزرک بر دلیر شیر ایدی که « بوکون یارین مرحوم اولورم » دییه طوبخانه قربنده قندقلی قصبه سنده کی یالیسنده یدی سنه او طه سی ایچره باشی اوستنده کی یوکله کده بر سروی تحت سندن نابوتی صاقلاردی . سلطان غوری نیک خاله زاده سی ، اوز دمیر بکک عمزاده سی اولمغله اوز دمیر بکه مصرده قوجیلر کتخداسی اولوب سلیمان خان وزیر طواشی سایان پاشا مصردن یوز اللهی پاره کمی ایله هند پادشاهنه و پورتقالیلر علینه یار دیمه کیدرکن اوز دمیرده برابر کیدوب دونشده بتون حبشستان سواحلی ضبط اولمغله اولاولایت حبشه اوز دمیر والی اولوب ملک احمد پاشانک پدری ده قوجیلر کتخدالیغه برابر مصرده قالیرلر . قوجه پدر دیرکه : او عصرده سکسان یدی درهم تفنک انادم ، بوسن و ساله کلام ، هنوز مکیفات و محرماندن بر شی بیلیم ! « بعد زمان پدر اوز دمیر زاده عثمان

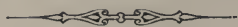
اوزره باش و ایاق او جلریمه کوفکی طاشلری دیکک. او غلم ابراهیمه اون بیک التون و کریمه فاطمهیه اون بیک التون و یروب انلری ایصارلادم» دیه وصیت ایلدی. جمله ایچ اغلری باشی او جنده یس شریف تلاوت ایدر و کندیلری ده هر زمان جماعتله ادای صلات ایدر لر دی. لیله جمعه ده صباحه قریب باشی دیزمده و بنده یس تلاوت ایدرکن (ان هذا الا صیحه واحده) آیت کریمه سنه کلدی کمده بر کره طوغریلوب جان هولله جانب قبله یه دونوب بر صیحه اوره رق روح پر فتوحنی الله ایصارلادی. الله مقامنی فردوس اعلا ایله سون آمین!

صدراعظم کو پر یلی زاده کلادی و اغلرینه پاشانک وصیتی موجبجه هر شیئی و یردی طیشاری چیقنجه جمله خدام ایاغنه دوشه رک خیرلو دعالر ایتدک. همان اوکنج وزیر اغلایه رق « پدرم محمد پاشا اولدی بو قدر اغلامدم. بو بنم بابام کبی مدبر و مریم ایدی هنوز ایشته غریب قالدیم. نعشنی اشاغنی حولی یه ایندیروب غسل ایدک». فی الحال تجهیز و تکفین و اسقاط صلوة ایدرک و بعدالغسل صاروب صارمالانه رق تابوته قوندی و صلالر و یرلدی. کو پر یلی زاده «بابامک یانته دفن ایدلم» دیدکده امامز محمد افندی و حقیر پاشانک وصیتنی نقل ایدرک استادی محمد افندی یانته دفن ایدلم دیدیلر « بره آدم لر اولماز بو بر وزیر عالیشان ایدی. بونی قره مصطفی پاشا و یاقا تخ یمن سنان پاشا تر به سنه دفن ایدلم» دیدی. بز - لطف ایله سلطانم وصیتن قبول ایله دیدک. «ای ایمدی او یله اولسون» دیدی. جمیع وزرا علما، مشایخ جمع اوله رق جنازه ملک پاشایی ایاصوفیه کبرک باب مصلاسنه نقل ایتدیلر. اول آن شیخ الاسلام صنعی زاده افندی «بو ملک پاشا بش کون اول بزه کلوب بزنی دعادن اونو تمهیک و بزنی نماز قیلدقده خیر ایله یاد ایلهیک دیور رمز ایلدی» دیه نعش ملکک حضورینه کچرک شیخ الاسلام مقتدای ناس اولدی. ادای صلواتدن سوکره «بز بو وزیر ی ایو آدم بیلورز الله رحمت ایاسون. دینلره حق رحمت ایله سون» دیننجه قرق اللی بیک آدم الله رحمت ایله یه دیه فریاد ایتدیلر. حقیر تابوتک اوکنجه اللی التمش قدر فقرا و مؤذنلری جمع ایدوب بانچه اسکله سنده تابوتی قایغه قویه رق بلدک بیک پاره قایغله ایوب قاپوسنده

جميع قوللره بش بيك كيسه علوفه چيقه جقدی . پاشا توابغه ديوانه كیده‌م
 ديه خبر ايتدی . همان حقير ايجرى ياننه كيرديكمده « اوليام افواه ناسده
 نه وار نه يوق » دیدی . حقير - بوكون عالی ديوان اولوب قوله مواجب چيقسه
 كرك و خدانكرده ارده بر اويغونسلرلق اولوب قول چوربه ايجمز و علوفه
 قالدیر مزلرسه « های ملك احمد پاشانك بوندن خبری وارمش آنك تحريكيله قول
 كيسه قالدیر مامش » ديه كونا كون كفتكويه باعث و بادی و بجه ترهاته مؤدی
 اولور . يكت دكليسك هان وار قوتی بازويه كتيروب اللهه كوهه نرك ديوانی
 تشریف بيور « دیديكده پاشا عاقبت اندیش « الهی اوليامی برخوردار ايت
 بر آت كتورك و بنی بندیره نرك ديوانه كتورك » دیدی . بونك اوزرينه آته
 بنهرك قبه الته واروب وزير اعظم ايله بی مجال سويلشدیلر . بعده قانون
 اوزره قوله علوفه چيقوب دعا و نئادن صوكره هر كس اوجاقلرينه روان
 اولدی . وزرانك پادشاهه عرضه كیره چكى ائنده ملك پاشا صدر اعظمدن
 اذن الهرق تا قبه الته حيوان كلت ممنوع ايكن ملك پاشانك آخی سعادتلو
 پادشاهك بنك طاشنه يانشديروب كندیسنی کوچ آته بندیردیلر . سراینه
 كلوب خواب راحت و اردی . اوكون قره قانلر قوصمغه باشلادی . صالی
 و چهارشنبه و پنجشنبه كونلرنده قره قانلر و قره جكر پاره لری چقارمغه
 باشلادی . ينه اسم الهی ياد ايدرك كاه بالين نالسه و كاه زانوی حقيره قوردی .
 اول آن يوز بش عدد غلامتی مالندن آزاد ايدوب جمله آت و سلاحلرينی
 ویردكدن صوكره يوزر التونده احسان ايتدی . اغواتنه بش بيك التون ،
 غلطه سرايی اوطه لرینه اوج بيك ، بيوك و كوچوك اوطه يه اوج بيك ، ابراهيم
 پاشا سراینه اوج بيك التون كندی ماللرندن احسان ايدوب تجهيز و تكفيننه
 دخی جمله غلمان حضورنده وصیت ايدوب دیدیلر كه « اللهه امانتی اولسون
 بوسزی متولی ايتديكم التونلری الله ايجون هر كيجه هر اوطه ده ختم
 شريفلر اوقويوب ثوابی روحمه هديه و هر جمه كيجه سی رسالتناه روحچون
 درت بيك صلوات تلاوت اولنه ، بنم وجودم بر قبه لی تربيه قويمايوب ايوب
 انصاری جوارنده ولی النعم استادم كچی محمد افندی حضرتلرينك پای سعادتلری
 جنبده دفن ايدك . اوزريمه قبه و انار بنا ايمهيك . انجق سبب زیارت اولمق

ایرتمی کونی بر آلائی والا ایله استاسوله داخل اولدق. پاشا افدمز طوغری کوربلی زاده فاضل احمد پاشایه واروب ملاقی اولدقلرنده صدر اعظم بزم پاشایی سعادتلو پادشاهه کورتوروب بولوشدیرر. سعادتلو پادشاه - ملك لالام خوش کلدک. اردل غزاک مبارک اوله . بر خوردار اول اکنکم سکا حلال اولسون « دییه نیجه دعالردن صوکره پاشایه بر کورک واون کیسه غروش احسان ایدوب « وار فاطمه خاله مه دوکون ایدوب بو کیسه لری خرج سور ایله « دیدکده پاشا سلام و پروب طشره چیقدی . جمله مصاحب لره بولوشوب کوروشوب اوپوشوب نیجه لریله ال اله بایشوب بعده ودااعلاشورق سراینه کلدی . قربانلر کسیلوب جمله اغالر . ضیافت ویرلدی . او کوندن صوکره رمضانک اوننجی کونی سنت اوزره سور زفاف اولدی . لیه زفافده جمله احمد پاشالی فاطمه سلطانک ایوب انصاری قپوسنده کی سراینده تا صباحه دک جان صحبتلری ایتدک .

وقعه غریبه وفات و ملك پاشا

ملك پاشا بر کون شیخ الاسلام صنعی زاده افندییه واروب دست بوسدن صوکره قوبندن طریقت محمدیه کتابی چیه واروب ویرر . برازمطالع ایدرکن حشر ، نشر ، موت و حیات بخلری قرائت اولونجه صنعی زاده افندی « بارک الله ناعلا کتاب حقا که هر بار بو کتابی او قویک » بیوردقلرنده ملك پاشا کتابی ینه قوبینه قویوب شیخ الاسلامه بر شماهه عنبر و بر تحف کشمیری شال ویردک دیرکه : بزنی حیر دعادن اونومه و نماز قیلدقده بزنی خیر ایله یاد و محزون کوکلزی شاد ایله و کاهیجه بزه کل ، بو سوزدن صوکره بر بر لریله ودااعلاشوب اغلاشدیلر . کویا بر برینی کورمیه جکلر ایدی . پاشاینه سراینه کلرک خزینه سندن اغالرینه یوزلر جه ذی قیمت اشیا احسان ایتدی . علی الصباح ینه دیوان پادشاهییه کیتدی .

اوکون پاشا دیوانده طعامی چوق بیوب وبارد کونا کون اشربه نوش ایتمکه سهل شکسته خاطر اولوب صدر اعظم اذنیاه دیواندن سراینه بی تاب و بی مجال دوشدی . بازار کونی ایدی . صالی ایسه عالی دیوان اولوب

بو مرتبه سریع السیر بر وزیر دلیر ایتمش . اصلنده جمله خیرات و حسنائی ایاس پاشانکدر . رحمة الله علیه . آندن صوکره ۱۰ ساعتده (غانوس) قصبه‌سنه کلدک . بورادن جانب شرقه ۱۳ ساعتده آبادان قرالری و چیفتدکلری کچوب (حلقه‌لی) قصبه‌سنه کلدک .

حلقه‌لی قصبه‌سی . — سلیمان خان زماننده بو جای محصولدارده قوجه محمد پاشا سلیمان خالک . معمار باشیسی قوجه معمار سنان بن عبدالمنان اغایه باغ ارمندن نشان و یرر روضه رضواندن نمونه کوسترر بر سرای عظیم انشا ایتدیرمشدرکه وصفنده لسان قاصردر . حالا خنکار باغچه‌سی باشقه‌جه اوسته‌سی و آلتمش عدد کلاهللی بوستانجیلری واردر . جوارنده استانبول اعیانلرینک دخی مکلف سرایلری وار . بر جامی ، ایکی خان و حمامی طشره قالقوب خاص و عام ایچون اولدی . اون عدد بقال ، اتمکچی ، زیتچی ، نعلبند و بوزاجی دکانلری موجوددر . بو جای معهوده حلقه‌لی بیکار دیمه‌سنه سبب روملر زمانندن بری بوراده بر آيازمه‌وار ، حالا زیارت ایدرلر ، او آيازمه‌نک قبه‌سنده بر دیمر حلقه وارمش . بر آدم حلقه‌یه ایپ باغلا یوب قهرندن کندیسینی صلب ایدنجه حلقه قوپوب حریفک آلتونلر باشنه دو کیلور و آلتون ایچنده قالیر . هان طشره چیقارق سلیمان خانه خبر ایدر او شهریار عادل دخی « الله اومالی سکا و یرمش ، سن عشر سلطانیسینی بیت‌المال مسلمینه و یر » دییه‌رک بدست دفتردار اسکندر چلبی (۱۰۶۰) کیسه عشر شرعی بیت‌المال ایچون قبض اولنور ، غیره حریفه دوشن مالک حسابنی عقل بیلیر . آنکچون بو محله حلقه‌لی بیکار دیرلر . آب وهواسی لطیف یردر . بو منقبه‌یی دخی پدرمز درویش محمد ظلی کورمش اولمغله آنک نقلی اوزره تحریره جرأت اولندی والسلام .

بورادن ینه شرقه کیدرکن اوچ کوز او طه باشی جسرنی خراجی دره سنیده . کچدک .

سنانلی کویه کلدک . قوجه معمار سنان بناسیدر . بورادن ۹ ساعتده . چکمجه کیرقربندن کهرک ۱۰۷۲ سنه‌سی شعبان معظمنک ایکنجی هفته‌سی جمعه

خرده دکانجقلمری وار ، سائر قورشونلی عمارتدن هیچ بر اثر بنا یوقدر .
 یوقصبه نك نا و سطنده چارشى باشنده بر عبرت ما عین عظیم قیادن چیقوب روان
 اولور . انسان چاغلایشندن ، کورولتوسندن قورقار ، صاف بلور بر آب صافی
 درکه ماه تموزده گویا بوز یار چه سی اولور . اون دکرمین یورودر بر عظیم صودر .
 حوض کبیردن طاشوب شهردن اشاغی بوستان و باغلیری زیارت قیلهرق ینه
 نهر یله بر اولوب ارکنه کوروسندن کچهرک نهر طونجه یه و آردا ، سر یچ نهر لر یله
 برلشوب آق دکز ساحلنده از قلعه سی دیننده بحر سفیده واریر . بو بوکار
 حصار ی ده سیر و تماشا ایدرک ۸ ساعته سمت شرقه کیدوب (چوکتلی)
 قریه سنه کلدک . مسلمان و کفره کوییدر . بورادن ۴ ساعته (اوزونجیلر)
 قریه سنه کلدک . مسلمان کوییدر . بورادن ۵ ساعته (سرای) قصبه سنه
 کلدک . بر سرای ده مصقو دیارنده بالو حان قرینده واردر که (قران سرای)
 دیرلر . بونی غاز ی خداوندکار ادرنه فتحندن صوکره جای آرام اولمق اوزره
 یایدیر مشدر . ویزه سنجانجی خاککنده ویزه بکنک خاصی اولوب وویوادای
 حاکمدر ، یوز اللی آق قله قضادر . کتخدا یری ، یکچیری سرداری ، محتسبی
 واردر . اما سائر حاکم لری یوقدر . بو قصبه جغک سکز یوز قدر مشبک
 بوستانلی خانهلری واردر . چارشو باشنده کی جامعنک قیوسی اوزره :

تاریخ : اللهم الله لنا تاریخه : (وادخلواها بسلام آمین) سنه ۹۷۷

بش مکتبی واردر : ایاس پاشا مکتبی مشهوردر . اوچ عدد خان ی وار :
 آایاس پاشا خان ی مکلفدر . بر کوچوک حمای وار ، اول قدر شیرین بنا و خوش
 هوا دکلدر . یوز عدد دکانلری واردر . باغلریده چوق ایسه ده خاقنده برکات
 یوقدر ، او جهتدن فقراسی چوقدر . حتی ملک احمد پاشا افندمزنی بر کیچه
 آلتی بیک عسکر یله مسافر آله مدیلر . اما سلیمان خان عصر نده غایت معمور
 بر شهر ایمش . حتی سایمان خان و زراسندن ایاس پاشا غاز ی خداوندکار
 سرایخی تعمیر ایدوب ارد بهشت مثال بر باغ جنان ایله مشدر . استانبولدن
 چهارشنبه کونی بورایه کلوب ذوق و صفا ایدر و جمعه ایرتسی کونی ینه دیوانه
 یتیشیرمش ، نیچه کره بر کونده کلوب ینه او کون در دولته کیدر مش . تا

اولوب مزین و محصولداردر . نمودو حاسدن پراسہ سی مشہوردر . بورادہ
(الشیخ غضنفر افندی) نامیلہ بردہ زیارتکاہ وار .

بورادن جانب قبلہ یہ کیدرک ۹ ساعتہ (ینہ حصار) قصبہسنہ کلدک .
ینہ حصار قصبہ سی . — روجہ «ینہ» صو قاینای اولان یرہ دیرلر .
قصبہ بجزیرہ بر قیان آب حیات مثل صو قاینایہرق بوربطہنک باغ وبوستانلرینی
ری ایدر . مورخین واختیارلر «بو عین زلال نہر طونہدن کلیر» دیہنقل
ایدرلر . قلعه سی بر عالی ہستہ اوزرہ سنک بنا ، چار گوشہ بر سور عالی ایمش ،
حالا خراب ویبایدر . زیرا حین فتحہ و ۷۶۵ تاریخندہ غازی میخال بک
فتح ایدرکن عسرت چکدیکی ایچون بعدالفتح قلعه یی جابجا خراب ایتمشدر .
اما واروشی غایت معبودر . (۱۱۰۰) عدد باغلی و باغچہ لی ، کیرہ میتلی
خانہ لردر . ایکی خانی بر کوچوک حمای واردر . بورادہ ملک احمد پاشایہ
یتیشہرک ویزہ پاشاسنک مکتوبلرینی ویردم . بورادن جانب قبلہ یہ کیدوب
۵ ساعتہ (بوکار حصار) قلعه سنہ کلدک .

بوکار حصار قلعه سی . — بودہ استانبول تکفورینک بناسیدر . ۷۶۹
سنہ سنندہ غازی خداوندکار بدست غازی میخال ضبط ایتدیرمشدر . بعدالفتح
قلعه سی جابجا ہدم ایدلمشدر . ایچندہ عمارت یوقدر قلعه سی عالی بر ہستہ
اوزرہ بنا ایدلمش عظیم وشدادی بر قلعه در . لکن ایچ ایل اولمغلہ کوزدن
دوشمشدر ، ایچندہ شدت شتادہ قویون و کچیلر قیشلانور . اما اشاغیدہ کی
واروشی ینہ حصار واروشندن معموردر . بودخی سنجاق بکی خاصیدر .
یوز اللی آچہلک قضادر . بو محلدہ وزیر اعظم خاصی دہ واردرکہ اودہ باشقہ جہ
حکومتدر . سپاہ کتخدایری ، یکچیری سرداری واردر . جملہ درت یوز
عدد کیرہ میت اورتولی باغ جنان مثال حدیقہ لی اولردر . ایکی جامعی واردر :
چارشو ایچندہ کی جامی کوچک ایسہدہ جماعتی چوقدر . اوچ عدر کوچوک
خانی وار . آنجق یوز یوز اللی قاطر آلیر . بر کوچوک کتیفجہ حمای
واردر . فقط خلقی حمامہ محتاج دکلدر . زیرا ہرکسک او حماملری واردر .
خرستیانلری غایت چوق اولدیغندن حمای او قدر ایشلہمز . یکرمی عدد

یوقدر . اما روملری چوق اولوب اطرافنده کی باغلردن هر طرفده مشهور شراب چیقاریرلر . قیزلری غایت کوزل اولور . حتی سرای قرق کلیسا ، ویزه خلقی اکثریا بوراده کی خرس‌تینان قیزلری ایله تزوج و تأهل ایدوب ذوق ایدرلر . بوربطه ایجره جریان ایدن عین زلال طاغیر آشوب تا قره دکز ساحلنده اصطرا نجه طاغیرینه قدر کیدر و اوراده دکزه قاریشیر . ارکنه نهری دخی انز قلعه‌سی قربنده آق دکزه قاریشیر . صوکره ملک احمد پاشا اقدامز ویزه بکنه بو حقیری کوندروب خداملر مزله جانب شرقه معمور کویلر ایجره ۴ ساعتده کهنه آباد (ویزه) قلعه‌سنه کلدک .

ویزه قصبه‌سی . — قلعه‌سی مرور ایام ایله جابجا خراب اولمش سیوری . بر قیا اوزره شکل شخمسیده بنا ایدلمشدر . قلعه ایچنده اوچیوز عدد کیره‌میتلی بیوت رعناوار و کلیسا دن منقلب ابو الفتح محمدخان جامعی وار ، قبایی قورشون ایله مستورددر . حالا اوزی ایاتنده باشقه‌جه سنجا ق بیکی نختیدر . بکینک طرف شهر یاریدن (۲۲۴۴۷۵) آقچه خاصی وارددر . بو سنجا فاده یوروکان بیکی وارددر . اوده باشقه‌جه حاکمدر . آنک خاصی (۱۷۸) آقچه‌در . زعامت ۳ تیمار ۷۹ در . چری باشیسی ، آلائی بکیسی وار ، حین سفرده ارباب تجاری قانون ارزره جبه‌لورلیله و بکنک بشیوز عسکر یله جمله بیک بشیوز اولور . مأمور اولدیی سفره کیدرلر . یوز اللی آقچه پایه‌سیله ، یوز اللی پاره قراسیله شریف قضادر . زیرا غایت معمور سنجا قدر . اما بکنه آنجق بیک غروش اولور . ظلم ایدوب بر حبه قانوندن زیاده آله رعایاسی چاریغنی کیوب بر کونده در دواته کله‌رک شکایت ایدر . بو شهرده کتخدایری ، یکچیری سرداری ، قلعه‌دزداری ، اللی عدد نفراتی ، محتسی ، شهر و یوواناسی ، شهر کتخداسی ، باجداری ، خراجدار اغاسی وار . رعایاسی یوروک مسلمانلری ایله باغار و روملدرر .

اولری باغلی باغچلی ، سراپا اعل کون کیره‌میتلی بری بری اوزره بالا خانه‌لدرر . جابجا قیالردن آب حیات عیون زلال چیقوب اودن اوه اوغرایه‌رق هر خاندانی سقی ایدر . جمله ۱۲ محله‌سی وارددر . باغ و باغچهلری و فرت اوزره

قرق کلیسا بکنک خاصی اولوب وویوادلقدر . یوز اللی آچیه پایه‌سیله قاضی‌اقدرد ، نواحیسی دخی یکرمی بش پاره معمور کویلردرد . جمله اوچیوز عدد کیره‌میت اورنولی مفید و مختصر فقرا خانهلری واردرد . بر کارکیر بنا ، قبه‌سی مدور جامی ، بر حامی ، بر خانی و یکرمی عدد خرده دکانلری اولوب اکثریسی غزاز دکانیدرد . جامکنک قپوسی اوزره چارکوشه بیاض مرمر اوزره سلطان یازید ولی استادی شیخ حضرتلری خطیله « صاحبه مصطفی بن الحاج محمد فی شهر محرم سنه ۸۸۸ » دیبه تحریر اولمشدر . بوربطه‌ده یوندن باشقه عمارت یوقدر . اما باغ و بوستانلری چوقدر . نهر طونجه اوزرنده کی خشت جسر دن کچن یول ادرنه یه کیدرد . بو جسر مصنع ابراهیم خان اوغللرینک وقفیدرد . بورادن قالقوب جانب شرقه (دربند) قریه‌سنه کلدک . بر طغ دینده اوچیوز خانلی بلغارکوی اولوب سایمان خان وقفیدرد . بو کویدن جانب شماله ۱ بر ساعت قدر کیدوب (محمدیس بابا) زیارتنه کلدک . بکاتاشیلردندر . بر تفرجگاه رده تربه منوره‌سی ایچنده یانار . بورادن ۵ ساعتده (بدری) قریه‌سنه کلدک . ابو الفتح سلطان محمد خان وقفی اولوب اسککی پولوز قلعه‌سنه ۱ ساعت قریبدر . بورادن ۳ ساعتده قرق کلیسا شهرینه کلدک . بورادن شرقه ۳ ساعت کیدوب بایرلر آشرق (کوچوک اسکوب) قبه‌سنه کلدک .

کوچوک اسکوب قبه‌سی . — قرق کلیسا سنجاغنده یوز اللی آچیه پایه‌سیله ادنا تضادر . مفروز القلم و مقطوع القدم اولوب ادرنه دارالحدینک وقفیدرد . باشقه جه وویو اداسی حاکمدر . مسلمان قبه‌سی اولوب بلغار وروملری چوقدر ، فرنک ارمنی و یهودی یوقدر . عنقا تجاری غایت وافررد . جمله اتی محله اولوب بر تپه دن بر تپه قدر جمله اوچ بیک قرمزی کیره‌میتلی نختانی و فوقانی مزین ، منقش سرایلر و زیبا قاعلر وار . چارشی وپازاری مزین دکادر . اکثریا هرکس کوشه کوشه خانهلری آلتنده برر دکان شکلی کارخانه جکلر یا بشلردرد . مسلمان محله لرنده بر جامی وار ، کار قدیمدر . اتی مسجدی ، درت خانی بر کوچوک حامی موجود . سائر اثار عمارتدن بر اثر

چلبی عصر نده امرای کر آمدن اولوب مرحوم اولنجه چلبی سلطان محمد اوزرینه بر قبه یابدیره رق بو جامع و عمارتی وقف ایتشد . بورادن تکرار کوسه لی قریه سنه کلوب اورادن فلبه صحرا سنده واقع اولمش ارم مثال معمور قرایي سیر و تمانا ایدره ک ۴ ساعت صو کره (چربان) قصبه سنه کلدک .

چربان قصبه سی . — روم ایلی ایالتنده یوز الی آچمه پایه سیله اوچیوز ایکی قریه لی قضا در . زعامت اولوب جمله الی محر ادر . دردی محله مسجدی . ایکیسی جامعدر . برینه (یکی جامع) دیکرینه (اسکی جامع) دیر لر . بر حمام کثیفی وار ، موسی چلبی نك بناسیدر . تیمور لئک حادثه سنده موسی چلبی بر قاج سنه روم ایلنده حکم سورهره ک بورالری فتح ایتشد . بو ریطه مرتفع قیالی بر یرده واقع اولشد . الی یوز عدد کیره میت اوتولی اولری وار . از جمله مکلف و مکمل (قاضی محمد افندی سرانی) فلبه صحرا سنه ناظر شاهنشین و روزنلر ایله اراسته در . جمله وزرا کلوب کچرکن بو خاندان قدیمه مهمان اولور لر . ایکیوز عدد خانی ، اوچ عدد مکتبی ، اوچ عدد تکیه سی وار . جمله ایکیوز عدد دکانی وار ، لکن سوق سلطانیسی او قدر معمور دکلدک . قصبه ایچره باغ و بنجه لر چوقدر . آندن ایکی ساعتده (آرناو دیر) قریه سنه کلدک . اسکی زغره قضایي خاکنده تیمار و باغلی ، حدیقه لی بلغار کویدر . آندن ۳ ساعتده (اسکی زغره) شهرینه کلدک . اورادن (خفریل) قریه سنه کلندی . بوراسی بر طاغ دیننده واقع اولمش اولوب جمله اولرینک یوزی قبله یه ناظر بر مسلمان کویدر . ابراهیم خان اوغلرینک و قفدر . آنجق بر جامی وار . آندن ۳ ساعتده (اسکی زغره یکجه سی) قریه سنه و بورادن ۳ ساعتده (مرادلی) قریه سنه کلدک : معمور مسلمان کوی اولوب تاتار خانلرندن قدقلی سلطانک خاصیدر . بو محل آرتق اوزی ایالتی حکمنده در . اورادن ۴ ساعتده (بانجه بیکار) قریه سنه کلدک . استانبولده ها سلطانک خاصیدر . بورادن ۵ ساعتده (قزل آغاچ یکجه سی) قصبه سنه کلدک .

قزل آغاچ یکجه سی قصبه سی . — طونجه نه ری کنارنده هنوز ویرانه یوز طوتمش بر واسع چنزار لاله زارده کوزلجه قصبه جقدر . اوزی ایالنده .

و قماش احساندر ایدوب دوست دوستیہ شرفیاب اولدی . اوچنجی کون صوفیہ دن استانبولہ کیدہ جک محلدہ افندمز رخت و بختیہ بر کھیلان اسب صبا سرعته سوار اولدم .

۱۰۷۲ رجب الفردندہ صوفیہ دن استانبولہ کیتدی کمز

اولا صوفیہ صافیہ دن چیقوب ماه رجبک اون بشنجی کونی جانب شرقہ او صحرای لاله زار ایچره کیدوب (لوزنا) نام قریہ یه کلدک . صوکره (حاجی قره مان) قریہ سنہ کلدک . بر صحرای واسع نہایتندہ اوچیوز خانہ لی و بر لطیف جامعلی معمور کویدر . اما قصبہ اولغہ ایاقتی وار ؛ صوفیہ پاشالرینک خاصیدرکہ باشقہ جہ و بیواداسی حاکمدر . بو کویک اطرافنی جملہ بری برینہ متصل معمور کندلردر . آندن جانب قبلہ یه کیدہ رک (اورمانلی) قریہ سنہ کلدک . بودہ صوفیہ صحرا سنده واقع اولمش بر جامعلی ، اوچیوز خانہ لی سراسر زعامت درہ . ینہ جانب قبلہ دن (اہتان) قصبہ سنی ، (یکی کوی) نام بلغار کونی (قبولی دربند) ی کچوب شرقہ کیدرک (تاتار بازارجنی) قصبہ سنہ کلدک . بورادن قبلہ و ادرنہ اوزری ازدحامدر دیبہ اورادن کیدلیسوب صول قوله و اسکی زغرہ اوزرہ صایلدی . آندن سہل شمال طریقہ ۵ ساعت کیدوب (قرنفول) قریہ سنہ کلدک . روم کویدر . آندن ۵ ساعتہ (روملر) قریہ سنہ کلدک کہ استانبولہ ابراہیم پاشا جامع شریفنک وقفیدر . آندن ۴ ساعت سمت شرقہ کیدوب (کوشہ لی) قریہ سنہ کلدک . بر لطیف جامی وار . حاجی سلیمان نام صاحب الخیرات بر ذاتک بناسی اولوب حالا اللہ بیک اتون وقفی واردر . جامعک حرمی اطرافندہ تکیہ کاه خلوتی وارکہ قرقللی عدد فترا حجرہ لرینی حاویدر . بو کوی بر صیق اورمانلی و درخت متہالی قورو ایچره واقع اولمشدر . بوکا قریب و نمایان (موش) نام کویدہ (میت اوغلی زیارتکاهی) واردر . بو قبر صاحبی اوغلی غازی محمد وجودہ کلوب فزع و جزعی طوییلہ رق قبردن چیقارلمش و مرور ایام ایلہ موسی

(الشیخ شاکری افندی) صوفیوی بالی افندی خلیفه لر ندن واعزه کرامدن
بر کیمسه ایتمش .

بو شهری دخی تماشایا ایدوب رفیقلمر عودت ایدرک بو شهردن دخی
یوز عیدد پر سلاح قتالر آلهرق جانب شرقه صاماگو یابلاغنی تموزده قار
اوزره یوز بیک عنایله آشدق . قوجه ریله یابلاسی دامنرلیله عبور ایدرک
یوقوش اشاغنی اینرکن حمد خدا قار قالمایوب اشاغنی سواحلله کیردک . قوجه
ریله یابلاسنده و ایام بهارده یدی یوزا کرک قویون یابلایه چیقار ، هر اکرکی
یوز بیک قویوندر . بو یابلا لکیریه قصبه سنده مصطفی پاشا جامعنک اوقافی درکه
یوز اتلی ایله یابلا اغاسی قویون حق جمع ایدوب متولی به تسایم ایدر، اوده
مرزقه لرینه وظیفه معینلرینی ویرر . بورادن اشاغنی ۴ ساعت کیدوب (صوفیه)
شهر شهرینه کلدک . مقدما ملک احمد پاشا والی ایکن بورالری مفصلاً تخریر
اولمشدر .

ایته بو وجهله حکمت خدا یاری قیلوب ماه رجب الفردده ملک احمد
پاشا افدمز بو شهره آلایه کیررکن بز دخی بارخانهمزله آلاینه قاتیلوب
آیتدن ایهرک پیساده رفتار ایله پاشا افندیملک رکابنی بوس ایتدکه « بیره
اولیام ، بیره بنم جانم ، سیاح عالم ! سن صفا کلدک ! » دیدکه حقیر « بوش
کلدم ، مرادیکزدن زیاده طولی کلدم » دیدیکده وافر حظ ایدوب تبسم
ایتدی . « آنکه بین » دیدکه حقیرده بلا رکاب اسب یارغار غمکشمه سوار
اولوب آت باشی برابر شهر صوفیه به کیررکن حقیر کیری قالدیم . ملک پاشا
ایله بر آلائی ایله صوفیه به کیرمشدرکه مثلای فلک انجیق کورمشدر . حقیر
پاشارده مخصوص سرایه بتون آغیر لغمله واروب اول آن مکتوبلری وقرض
حجتلرینی ، جمله مالی ، هدایایی ، اوچ سنجاق بکنک دفترلریله هدایاسینی پاشا
حضورنده خزینهنه داره تسایم ایتدیکده پاشا دیدی که : اولیام ، حقا که مردسین ،
اقربا بی صادق و محرم رازم سین ، ای محلنده یتشدک « دینه بو حقیره
اول آن سراسر برخلعت سلطانی کیدروب برکیسه غروش انعام واحسان
ایدوب نیجه کونا خیر دعائر ایتدی . خداملریمه اونر النون و برر چوقه

بر ساعت اشاغی زامت نام قریه دینده طونه‌یه قاریشیر . شدت شتادن شهرک باغلی آرز . سکود و قواق اغاجلیری چوقدر . نهر اشقرك طاشقینانی بر جوق یرلربی خراب و بیاب ایتمشدر .

مدوحاتی : مصنع قفسله دمیر فانوسلری ، دمیردن رزه لری ، صوفره ا-کامله لری - که اهل سفره بیله کوتورمک ممکن - کونا کون کلیدلر و ابابیندلر ، دمیردن قورد و آرسلان قاپانلری ، دمیردن صندوقه جک ایچره قهوه دکرمی - که حین ضرورته اون دخی اوکودوب اعلا دقیق رقیق ایدر . فرنک اکسری ، لوبجه ، زعزه ، اورته طاس ، منابه ، تحتہ اکسرلری غایت مشهوردر . اطراف و نواحی - سنده یوز عدد دمیر ایشله‌ین کارخانه لر واردر . بو دیار (صاما قو) دنیان آتس نمرود یاقان کوروکنی اون آدم چکه من ، صو دکرمی کوروکی چکه رک آتشی یاقار . فیل کوده‌سی قدر دمیر اورسلر اوزره عتیق یمنی کبی قیرمزی دمیرلری آتشدن چبقاران ا-تاد حدادلر بر کونه مصنع دولابلر ایله قیزغین دمیرلری سندان اوزره قویوب جاموس کله‌سی قدر چکیجلی ایله وینه صنعتی صو دولابلری واسطه‌سیله قیرمزی دمیره اوردفلرنده زمین و آسمانی تتره دیرلر . سرکارده آنجق ایکی استاد اورسی اوزره دولاب ایله بر ایکشر قانطار دمیرلری چکیج آلتنه قویوب چکوب اورمقده در ، هر اورمقده دمیر اوزایوب چبوق اولدقده ینه بر صنعت ایله چرخ دولابک صوبنی کسه رک شب وروز بویه کار روزکار ایدرلر . نیجه سیاحلر بو کاری کوروب انکشت بر دهن حیرت اولورلر . بو کاری آنجق کورمک ایله تقدیر ممکن اولور ، یوقسه بویه یازمقله اولماز . [۱] هر سنه بورادن سلایک بندری طریقله جمیع عثمانلی الکاسنه بورادن سکز بیک ارابه قدر دمیر کیدر .

زیارتگاهلری - (مالقوج بک زیارتی) جامعی قیوسی اوکنده مهبط انوار اولان قبرلری اوزره جلی خط ایله شوناریخ مملو کدر :

روح قدس قصد ایدوب تاریخ آکا دیدی تاریخین : بکم خیر جمیل ،

[۱] بو معلومات (Hydro dynamique) جر بالاً) اصولک معدنچیلکه تطبیقندن عبارت اولوب عثمانلی معدنچیلکی تاریخچه غایت مهم و قیمتداردر . جر بالاً بزجه بوندن باشقه ده بر جوق صابغه ده تطبیق ایدلشدر .

ایلدیکی ایچون اسمی صاما قو قالمشدر . (۷۷۲) تار یخنده لالا شاهین پاشا فتح ایده زک قلمه نی هدم ایتمشدر . حالا روم ایلی ایالتده خاص هایوندر . بشقه جه امینی واردر که حاکمدر . بر حاکمی دخی اوچیوز آچمه پایه لو نأبدر . یتش عدد قراسی وار . دفتر دار و کتبخدا یری ، یکچیری سرداری ، پاجدار ، محتسبی ، خراج اغامی و شهر کتبخداسی واردر . مفتیسی اولدیغندن فتوایی صوفیهدن آلیرلر . اهالیسی صرب و بلغار رعایاسی اولوب غایت زکیین و عنقادرلر .

زمین شهر صاما قو . — اشقر نهری کنارنده اون ایکی کوز اغاج چسمر ایله عبور اولنور . بر واسع قضاده (۱۷۰۰) عدد مال معمور و آبادان سراپا کره میت اورتولی خاندان معموره دره . محله لرندن اونبری مسلم باقیسی خرسیتان و قبیطدر . اون ایکی عدد محرابی واردر . از جمله جماعت کثیره یه مالک چارشو ایچنده خنکار جامعی سر آمد مصنع موزون بر مناره سی وار . طشره طبقه لرندن جهان سیر اولنور . ینه چارشو ایچنده مارقوچ بک جامعی وار که بوکا یکی جامع دیرلر . غایت معمور و متیندر . شیخ افندی جامعی ، یونس وویو ادا جامعی که بونلرده صلات جمعه ادا اولنور . سسکز مسجدی ایکی دارالتدریسی اوچ ، مکتبی و مارقوچ بک تکیه سی نامیله بیوک بر تکیه سی واتی عدد کارگیر بنا خان خواجکانی ، ایکی حمامی ، ایکوز قرق عدد دکانی وار . هر خاندانه بر آب حیات صویک جاری اولسی مقرردر . صولری او قدر کوزل دکلددر . چونکه دمیر معدن لرندن کلیور . صاحب طبیعت اولانلری قویو صویو ایچرلر . چارشو باشنده کی میدانده مطبخ شهر یاری امینی محمود افندی سلمه الله هنوز نوبنا چارکوشه بر چشمه سار بنا ایدوب هر طرفده آدم قولی قالیناغنده ایکیشر لوله صو روان و جریان ایتدیردی . شهر مرتفع زمینده اولغله قیشی شدید و طاغلرندن بیاض قارلر ظاهر و بدیددر . نهر اشقر بو یابلا دن طلوع ایدوب صوفیه نك شر قنده کنعان پاشا چفتلیکی دینده خشب کوپری آلتندن گذر ایدوب جانب شماله صوفیه صحرالری ایچره جریان ایده زک نیکبولی سنجانخی خاکنده بلونه شهری قربندن عبور ایدوب

قاج کون مکک ایتمک اقتضا ایتدی . چونکه یولار مخاطره‌لی اولدیغندن ملک احمد پاشا اقدمزک آرانوودلقدن کتیردیگمز امانت ماللری باشمزه بلا اولوب یزی مجبور تقاعد ایتدی . اما برکون اهالی و لایتدن اوچ یوز قدر جرد آتلی و پر سلاح آدم‌لر ایله دوینیچسه‌دن جهت غرب جنوبی‌یه کیدوب (ستاراووا) قریه‌سنه کلدک . نواچیدن اوچ یوز خانلی ، باغلی و بانچه‌لی . مسلمان و خرسیتان کوییدر . بوکویدن خارج بر وادی چمنزارده کارکیز بنا ایله مبنی بر ایلیجه واردر . صویي شدت حرارت اوزره اولمایوب معتدلدر . غازی (لالا شاهین پاشا) بوکرماب لطیف اوزره قباب جامکان و بردارالغسل حوض شادروان انشا ایدوب معمور ایتمش . بوراده‌ده ماه تموز و رأس سال نوروزده نیجه بیک خلق جمع اولوب کرماب فصلی ایدرلر . منافع کثیره‌سی زنانه مخصوصدر ؛ بر خاتون وضع حمل ایده‌مه‌سه بو حمیه کتیروب آب سخندن نوش ایتدیرسلر حوضدن چیقماندن وضع حمل ایدر ، تا بومرتبه منافعی حقیره نقل ایلدیلر . حقیر دخی بو جوارده کزهرک صید و شکار ایدوب قصبه‌یه کله‌رک بر کیجه مهمان اولدم . ایره‌سی بزه اعیان شهردن محب قدیملر یوز عدد ییکیتلر قوشوب احبا ایله وداع ایدوب ایکی ساعتده لالا شاهین پاشا یتمش بیک عسکریله غازی خداوندکار زماننده بو دربندی عبور ایدرکن دسبوت نام قرال کمراه قرق الی بیک آدمیله علی الغفله یولنه چیقوب جنک ایده‌رک یکرمی بیک قدر غزات موحدینی شهید ایلیمیشدی . حالا قبر منورلری نجم نابدار اسا عیان و بدیداردر . لالا شاهین پاشا دربندی دینسنه سبب بو وقعهدر . حمدآله بوراده بر خطا کورمیوب امن و سلامتله عبور ایلدک . صاماقو یا یلاسی ایجره الی پاره معمور قرانی کچدک . رعایاسی اولان روم و بلغارلر چولوق و چوجقلریله برابر تیمور جوهری چیقارمقده صاحب کاردر . چیقاردقلری جوهرلری صاماقو معدن امیرینه ساتارلر . بو قرانی بش ساعتده عبور ایده‌رک تیمور چیقاریلان یرلری دره و تپه‌لری صاماقو یا یلاغنی کچدک صاماقو شهرینه کلدک .

قلعه خراب صاماقو : بو قلعه‌ینی دسبوت قرال اجدادندن صامایاقو بنا

وارد، آنلرک اوزرلری آچیق اولوب حوضلری یینه عشر آ فی عشر در . بورایه خرسیتانلر کیرلر، ضعیف اولمش آت، قاطر و صیغیرلری بو آچیق ایلیجه صویله بیقادلرنده لحم و شحم صاحبی اولور، اویوزلر کیده رک توکلی سمور کبی اولورلر . یدی سکز کونده جرب، برص کبی مرضلری کیدروب تندرست ایدرمش . کیراز موسمنده بورالره قرق الی بیک آدم خیمه و خرکاهلریله کلوب مکک ایدرلر . ذوق و صفاره دالارق کسب صحتیه ساواشیرلر . او صروده دوینیچسه شهری اهاالیسی ده بورایه کلوب اهل ضایع خیمه لریله اقامت ایدرک کار ایدرلر . اطرافی سراپا باغ و باغچه لر در . کوستندیل الماسی کبی لذیذ الماسی اولور .

بویایجه لر دن شماله کیدوب دوینیچسه صربی کنارنده (بویواش اووا) قصه سنه کلدک .

(بویواش اووا) : بش یوز عدد ساز و کیره میت اوتولی کفره اوی وارد . دوینیچسه خاکنده نیابت اولوب صوقوللی محمد پاشانک مقطوع القلم و مفروز القدم اوقایدیر . حالا ابراهیم خان زاده لر متولیسلی اولوب آنلر طرفندن یوز آدمله و ویواداسی حاکمدر . بوربطه نك اگسه سنده ایکی ساعتک سراپا باغ و باغچه لری جهانی طومشدر . جمله طقوز بیک عدد بلغار رعایاسی وارد . بو قصه ده آنجق متولی ایچون بر مسجده ، برسرای و بر خیلی عظیم واللی قدر دکان وارد . (بنا) آدی بر دیر بنام دخی وار . بوراده هفتده بر کره بازار کونی بازار اولوب اطراف و نواحیدن نیجه بیک آدم بریکرک بیع و شرا ایدرلر . بو قصه نك ممدوحاتندن اولمق اوزره پینیر کبی لذیذ یاغی اولور ، کویا کماخ قلعه سنک قاینق پینیریدر . قصه ایله بر زمین محصودلارده واقع اولمشدرکه اطرافی اهار و اراضی معموره ایله محاطدر . بو ایکی نهر صغیر بوواع قضاده جولان ایلدکن صوکره بش کوز بر جسر مضع التندن عبور ایدوب بحر رومه قاریشیر .

بورادن قالقوب دوینیچه قصه سنه کلدک . ۱۰۶۶ سنه سنده روم ایله سلستره ولایتیه کلدی کمزده مدحنی ایشتم . شمعی بو کلیشمزده بوراده بر

رفیقلر و یروب درت ساعتده جانب شرقده اورمان و طاغلر کچهرک (یکی بوسنه) قصبه سنه کلدک .

یکی بوسنه قصبه سی . — کوستندیل سنجاخی حکمنده قراط اووا ناحیه سنده . اولوب کوستندیل بکنک خاصیدر ، صو باشیسی حاکمدر . شهرینه (یکی بازار) دیرلر . سلطان مراد رابع عصرنده معمور اولمشدر . هفتهده برپازاری اولورکه هرکس اورایه طمپلازیر . برخانی ، برجامی ، اونیدی دکانی واردر . آندن قوجنا یایلاسی آشوب ۳ ساعتده دربندی کچهرک (چارناسلو) قریه سنه کلدک .

چارناسلو قریه سی . — بلغارجه « اولو خنکار کوی » دیمکدر . برطاغ اتکنده یوز اولی ، برکارکیر منارلی زیبا جامعلی مسلمان کوییدر . بو کویک شرق طرفدن اشتیپ شهرینک ایچندن کچن نهر جریان ایدر . بو کویده (الی بک) خانه سنده مسافر اوله رق شامانه ذوق و صفار ایدوب اعیانندن قوروجی اوغلیله حسن الفت ایدوب جان صحبتلری ایتدک . آندن ینه شرق جهته کیدوب بر دره ایچنده نیم ساعتده (غیر اوزا) قریه سی کچدک . قرق اولی مسلمان و خرستیان کوی اولوب کیره میتلی برجامی وار . اما مناره سزدر . آندن ینه شرقه باش یوقاری وولجه یایلاغنی و چاملی ، قارلی بیللری و مخوف یوللری و اولو طاغلری آشارکن هر چام اغاجی اوج آسمانه قد کشان اولمش درخت منهالری سیر ایدرک ۴ ساعتده (اورته جمعه) قصبه سنه کلدک . دوینچسه ناحیه سننددر . جمعه ایکی یوز کیره میت اورتولی اوی واردر . درت محراب اولوب سیوک جامی کیره میتلی و جماعتی ده چوقدر . سکسان عدد دکانی وار ، بوراده برچوق کرما بهلر وار .

اورته حاملر . — بورده معموره قرینده درت عدد ایلیجه وارکه بر نهر عظیم قرینده اولسه لردی صاحب الخیرانلر آنارلریله معمور و مزین قیلارلردی . الحاله هده ایکیسی مفید و مختصر بنالی ، کیره میت اورتولی اولوب جامکانلر و واسع حوضلرله مزیندر . بو ایکیسی غایت ایضی صولر اولوب اوزرلرینه آب سرما قویهرق معتدل قیلارلر ، باشقه ایکی عدد ایلیجه ده .

لیمانی یولی اوزرنده قوجه محمدپاشا جامعنك حوایسنده مدفون اولوب منشای
اشتیپدر، رحمةالله تعالی. (عدلی افندی آستانه سی)، شهره کوسدی واروشنده
قلعه آلتنده آقان نهرک التی کوز جسرخشی باشندهدر. (سنبل افندی
مرقدی): حسام الدین پاشا جامعی قربنده (علی الدین روحی) واکا متصل
مولوی (شیخ مصطفی افندی) مرقدی واردر. دها نیجه اعزّه کرام مرقدی
زیارت ایتدک ایسهده خاطره خطور ایدن بونلردر.

بعده اشتیپک اعیان و ظرفای شاعرانی ایله وداعلاشوب و نیجه هدایا
واحسنلرینی آلوب جانب شماله کیده رک نهر پرغالیچه نی آتله کچوب نهر
مزه بور کنار نیجه ایکی ساعت کیتدک. صوکره عثمان اغا قریه سنی کچوب و نیجه
قله لی معمور قرائی عبور ایدوب (بالوان) قریه سنه کلدک. مسلمان یوروک
کویدر. بر زیبا مسجدی وار. سربست زعامتدر. یته طرف شماله درت
ساعت کیده رک (قیراطووا) شهری کویلرندن معدن قریه سنه کلدک. سربست
زعامت اولوب باغ و باغچه لی کویدر. رعایاسی کرید غزاسی ایچون کهر چله
ایشله یوب سالنیک باروتخانه سنه کوندریرلر. آندن ایکی ساعت کیده رک یته
قله لی معمور کویلر کچدک. بورالرده بلغار حیدودلری چوق اولدیغندن
کویدرله کارکیر سر آمد دمیر قبولی یوکسک قله لر واردر. ایلری کیده رک
قوجنا قصبه سنه کلدک. قیراطووا ناحیه سنه نابع اولوب کوستندل بکینک
خاصی و صوباشیسی حاکمیدر. اما صوباشی دخی حیدودلر ایله یكدل و یک
جهتدر. نیابت اولوب جمله رعایاسیده آشکار حیدوددر. جناب کبریا بزى
حفظ ایتدی. بوراده قاسم اغانک خانه سنه دخیل دوشدک. قصبه بر دره
کنارنده بر واسع اوز ایچنده التیوز عدد ساز قامش تحته و کر مید اورتولی
بر جامعی بر مسجدی، بر خانی اون بش قدر دکانی واردر. ایچنده آنجق
اون قدر مسلمان اوی واردر. اعیانندن قاسم اغا ایله برادری محمد اغانک
خانه لری آینه و رونده یه آچیق مهمان سرایدر. ذاتا بو خانه اولماسه بو
دره دن قوش اوچازدی. آندن قاسم اغا بو حقیره یکر می ییکیت تفنک انداز

آنار بنایه موفق اولمشدر . امارت دارا ضیافه‌سی دخی امیر افندیك اولوب
بای و کدایه نعمتی مبدولدر .

اهجۀ مخصوصۀ اهالی : خاقلی فصیح ترکیه سه‌ویلرلر . رعایاسی صرب
و بلغار اولمغله صرب و بلغارجه ده سویلرلر . اما آرانوودجه بیلمزلر . اوغجه
بولی ولایتی بو شهره قریب اولدیغندن شهر خاقلی یوروك قومی لهجه‌سیله
دخی تکلم ایدرلر . انشاءالله یوروك لسانی محلده تحریر ایده‌رز .

ارککلری چوخه فراجه ، قوطنوش ، سرحدلی کورک ، بوغاصی قفتان
و حریر کیرلر . باشلرینه بیاض دستار صارارلر . قادینلری یاصی باشلی دولند
چنبرلی ، سیاه بوغاصی و بیاض عبا فراجه کیوب مؤدبانه کزرلر . آب‌وهواسنک
لطفاندن خاقلی تندرست اولوب کوزلاری مشهور آفاقدر .

صنایع ممدوحه و استادلری : اشتیپ چاقیسی روم و عجم صیادلری
آره‌سندۀ مشهوردر . زیرا بوندن بتون دیارلره هدیه کوندرلر . اکثر ارباب
حرفی چاقیجیدر . غایت کوزل ، مشبک و مخرم چاقیسی و بیجانلی اولور .
اوتوز ایکی درلو کیرازی محکمه‌سی سهجلمندۀ مسطوردر . جوز قدر آبدار
یرازی اولور ، اما کچی مہسی جمله‌سندن مشهوردر .

انهار و صولری . — شهر ایچره کوچوک امیر سلطان جسری آلتندن
و قلعه دیدندن جریان ایدن نهر پرغالیچه بش قوناق یرده طولاشوب تا
اوستوروجه نهری مقابله‌سندن ، بوپوشته یایلاسندن کلوب بو اشتیپدن سمت
جنوبه اوچ ساعتک یر کیدوب نهر وارداره مخلوط اولور . صوبی غایت
لطیف و سریع الشربدر .

زیارت کبار و مکین اشتیپ . — حسام پاشا جامعده (الشیخ محی‌الدین
رومی حضرتلری) مدفوندر . صوفیه‌لی بالی افندی صومعه‌سی درونسده
(کوچوک امیرزاده جنان افندی) : صوفیه‌لی بالی افندی حضرتلرندن جهاز
فقری قبول ایدوب طریق بیرامیده مشار بالبان اولمش و بو شهری قراردادہ
اتخاذ ایلمشدر . اما بو اشتیپ شهرنده بو قدر قورشونلی عمارت ، خان‌وساٹر
خیرات‌بنا ایدن (بیوک امیر سلطان) استانبولده ات میداننده اشانلی قدرغه

تکيه‌سی ، حسام پاشا جامی قربنده یوقاری تکيه و آشخی تکيه ، قادين آنا تکيه‌سی ، اولوق محله‌سی تکيه‌سی مشهورلریدر .

کاربانسرایي : یالکیز بر عدد مهمانسرای حسبی‌سی وار . اما واحد کالفدر ، قلعه مثال سراپا قورشون اورنولی تحتانی الی عدد و فوقانی دخی الی عدد کارکیز بنا حجره‌لردر . اورتاسنده بر واسع میداننده حوض عظیم اوزره بر عالی مسجدی وار . اصلین عنتریسی بیك مقدار دوه ، آت و قاطر آیره بوبنای عبرت اثر کوچوک امیر سلطانکدر . بعضیلری ده « بیوک امیرلردر » دیورلر .

خانلری : یدی عدد خانلری واردر . مشهورلری : سنان بك خانى ، قره قاضی خانى ، چوملجی زاده خانى در .

حاملری : جمله ایکی عدد حاملری واردر : بریسی امیر افندیکندر . نهر غالیچه کنارنده و شهر خارجنده نافع ایلیجه‌لری ده واردر . چارشو و بدستانی : جمله درت یوز الی عدد دکا کین اهل صنایع واردره بو چارشوی حسن ایله کوچوک امیر سلطان خانى آراسنده بر پاك قالدیرم دوشه‌لی میدان عظیمک تا اورته‌سنده بر حوض مدوری وارکه شادروانلرندن و اژدر اغزلرندن آب ناب حوضه جریان ایدوب جمیع انسان و حیوان آندن دفع عطش ایدرلر . شانی مذهبی اوزره عشر آفی عشر بر پاك حوض مضعدر . بو محله قریب سراپا قورشون قباب عالی‌لی و ایکی بانى دیمیر قپولی بر بدستانی وارکه اقالیم سبعة‌نك جمیع ذی‌قیمت امتعه و کالاسی ، کمخا و خاراسی ایچنده موجود اولوب عطریات طیه‌نك رائحه‌سندن آدمک دماغی معطر اولور . زیرا بو دیار خلقتی خوش قوقویه و کونا کون عطریاته ماندرلر . مکلف قهوه خانه‌لری دخی امیر افندیکندر .

عبرت‌ما آثار و ابنیه‌سی . — امیر سلطان کاربانسرایي قربنده نهر پرغالیچه اوزره بش کوزلی اغاج جسر واجب الی سیردر . بو شهر ایجره وصف و تعریف ایتدیکنمز اما کن خیرات هپ بیوک شیخ امیر سلطانکدر . بو شیخ دولت عثمانیده پیشوای طریق اولوب نظر کیمیا اثرلری و نفوذلری برکاتیه بو قدر

طشروسنده قوافلی نام محله کونا کون قصر عالیلر و آب روانلرله آراسته معمور و مفرح بر مسیره واردر .

جامعلری : یکریمی درت محرابدر . جمعه قلنان جامعلری شونلردر : قاعه آلتنده (فتحیه جامعی) : ایکی یورکلی علی بک حین فتحنده کلیسادن محرابنی ولی ایدوب جامع ایتشدر . کار قدیمدر . (فاتح مراد خان جامعی) که اصل آدی « اورتہ جامع » در . جماعت کثیره یه مالک اولوب تحته دن یاییلمش ، چار گوشه مصنع بر قبه‌سی وارکه رصاص خاص ایله مستورددر . بوشهرده بویه برسر آمدکار کیر بنا مناره لی جامع بر نور یوقدر . (حسام پاشا جامعی) : برتپه باشنده قورشونلی کار کیر مناره لی مصنع بر جامعدر . (آشاغی تکیه جامعی) : کان فقرادر . (عدلی افندی جامعی) : عبادتگاه مزیندر . (احمد پاشا جامعی) : روحانیتلی جامعدر . (شهره کوسدی جامعی) : کان صلحادر . (قادین آنا جامعی) : غایت مفرح جامع زیبادر ، جماعتی چوققدر ، خلقی غایت مصلی اولدیغندن جامع بناسنه اموال کثیره وقف ایتشلردر .

مسجدلری : یکریمی درت محراب مساجدی واردر . از جمله چارشو ایچنده و جماعت کثیره یه مالک آراسته مسجدی ، دباغخانه مسجدی ، خان ایچی مسجدی ، اورتہ مسجد ، سجاه مسجدی ، قره قاضی مسجدی ، سان بک مسجدی مشهورلردر .

دارالندریسی : فاتح ولایت غازی مراد خداوندکار جامعی اوکنده (مرادیه) ناهیه معمور بر مدرسه‌سی واردر .

دارالقرألر : حسام پاشا جامعنده ، آنا قادین جامعنده ، چارشو جامعنده شیخ القرأ هر هفته بر تعالیم قرائت ایدر . مدرسه مرادیه‌ده خصوصی علم حدیث او قودور درس عام مخصوصی واردر .

مکتبلری : اون بر عدد دارالتعلیم اطفالی واردر . مشهورلری : قره قاضی مکتبی ، جمعه محله‌سی مکتبی ، سان بک مکتبی در .

تکیلری : یدی یرده خاتناه اهل طریق وار . از جمله طریق پیرا ایده (صوفیه لی بالی افندی تکیه‌سی) ، عدلی افندی تکیه‌سی ، امیر چایی سلطان

کلبانک کتیردکارنده اول آن آمان و زمان ویرمیوب قلعه‌نی فتح ایدر لر .
 صرب و بلغار لر جه بو قلعه‌نک آدی « لنادیب » در .
 حاکم‌لری : اولاً روم ایلی ایالتنده کوستندیل سنجاغی خاکنده کوستندیل
 بکنک خاصیدرکه و ویواداسی یوز آدم ایله حکم و حکومت ایدر . شیخ
 الاسلامی ، نقیب الاشرافی وار . یوزاللی آقچه پایه‌سیله شریف قضادر .
 ناحیه‌سی جمله یوز بش پاره مطیع و منقاد قرادن مرکبدر . سپاه کتبخدا
 یری ، یکچیری سرداری ، محتسبی ، باجداری ، شهرکتخداسی ، خراج اغاسی
 وار . اشراف و اعیانندن بی حد و بی قیاس کبار و محتشم صاحب خاندان
 آدم‌لری واردر . از جمله کوچوک زعیم ، چابیلر ، احمد اغا ، خلیل زاده محمد
 اغا ، یحیی اغا ، زمبرکچی باشی محمد اغا ، کوستندیل بکی عثمان بک ، بالطه‌جی محمد
 اغا ، مراد اغا ، قوپانلی مصطفی اغا ، کوسه سردار احمد اغا ، بهرام اغا ، شیخ
 بالی افندی زاده مصطفی افندی ، واعظ رجب افندی ، قاضی عمر افندی ،
 متحیزین علمادن مولوی مصطفی افندی . ایچ ایل اولمغله قلعه اغاسی و نفراتی
 یوقدر .

اشكال قلعه اشتيب — بو اسکی قلعه شهرک غرب جانبنده برقیالی
 یوکسک طاغ اوزره خمس الشکل ، شدادی و مجلا سنک تراشیده ایله بنا
 قلمش بر قوی قلعه ایمش . اما زمان قدیمده غایت متین و مستحکم ایمش .
 ایچ ایل اولمغله مرور زمانله معمور اولمایوب جابجا بعض یرلری منهدم اولوب
 ایچنده آثار بنادن برشی قالمش ؛ وقت شتاده قلعه ایچره قویون و کچی
 قیشلار .

واروش — اشتيب قلعه‌سنک جانب شرقیسنده ایکی دره و تپه‌لر اراسنده
 بر واسع اوز ایچنده باغلی و باغچه‌لی ، مالا مال کارکیر بنا تحتانی و فوقانی ،
 معمور و مزین ایکی بیک ایکی یوز قرق عدد سراپا قایاغان طاشی اورتولی
 خاندان رعنا لدر . آنجق احمد اغا سرانی حالایکی بنا اولمغله کیره‌میت
 اورتولودر . یکریمی درت اسلام محله‌سی وارکه مشهورلری : قره قاضی محله‌سی ،
 جمعه محله‌سی ، سنان بک محله‌سی ، اولوقلی محله‌سی در . شهرک مشرق طرفی

آندن قبلہ یہ کیدوب (کوپرو قلعہ سی) نہ کلڈک . آندن سمت قبلہ یہ کیدوب (اوفچہ بولی) ناحیہ سنہ کلڈک . بر صحرائی محصولداردہ واقع اولمش یتمش آئی پازہ خان ، جامع و حمامی معمور قریہ لردرکہ جملہ سی استانبولدہ یکی او طہلر ایچندہ اورتہ جامع نامندہ کی معبدک اوقافیدر . روم ایلی وزراسی اصلا . مداخلہ ایدہ مز . جملہ صلب و سیاستی ، جرم و جنایتی متولسی بولنسان اسکوبلی قوجہ سردار زادہ احمد اغانک الندہ در . ایکی یوز آدمیلہ بوقریہ لری ضبط ایدر . سوکرہ (کلیسالی) ، (بشرلی) قریہ لری کچوب (قرہ عثمانلی قریہ سی) ندہ منزل آلدق . بودہ اورتہ جامع اوقافندن اولوب یوروک کوییدر . آندن قبلہ طرفنہ کیدوب (حمزہ بکلی) قریہ سنی کچک . کند معظمدر . آندن (خضر فقیلی) قریہ سنی کچک : اوفچہ بولی کویلرندن خانلی ، جامہ لی ، معمور یوروک کوییدر . آندن دہا ایلری کیدوب (اشتیپ قلعہ سی) نہ کلڈک . اشتیپ قلعہ سی . — سلطان مراد اول زمانندہ فتح ایدلمشدر .

صورت فتح قلعہ اشتیپ . — غازی میخال بک زادہ ایکی یورکلی علی بک یکرمی بیگ عسکر ایلہ بو قلعہ یی محاصرہ ایدوب بر ییلدہ فتحی میسر اولمایوب آخر غزات مضطرب و بی مجال اولوب دونمک صدندہ ایکن قلعہ نک غرب طرفندہ متریسدہ اولان غزات مسلمین بر صباح تجدید وضوء ایتمکہ صو کنارینہ واروب کورورلرکہ قلعہ آتندن آلتی دانہ او اوردکری چیقوب اورالردہ شناورلک ایدر ، بعدہ اوردکری ینہ قیالر آلتہ طالب غائب اولورلر . غازیلر بر ایکی کون بو اوردکری احوالہ مقید اولوب نتیجہ حالی سرعسکرلرینہ خبر ویرلر . حکمت خدا بر صباح ینہ غزات صو کنارندہ بر کینکاہ یردہ بکلرلرکن اوردکری کیروب چیقدیغی دلیکن بر قاچ قلعہ لی سلاحلریلہ عرباناً صو ایچندن چیقوب طولوملرلہ پر سلاح اولوب عسکردن دیل آلفہ کلیرکن همان غازیلر بونلری طوتوب قید و بند ایلمش و «دیل آلمیم» دیرکن کنسیدلری دیل اولمش . سردار علی بک بونلری قلاووز ایدوب اوچ بیگ عدد سردن کچدی ، جنسک آور ، دلاور و سرور غازیلر ایلہ قلعہ یہ اوردکری کیروب چیققرلی صو دلیکندن کیروب «الله الله» دیہ

دزداری حاکمیدر، وویواداسی ضابطدر. ایکی یوز قرق نفراتی وار، جمله شهباز آرناوود غازیلریدرکه غریب دوستلدر. هرکیم مسافر کلسه اولرینه قوندوروب اکرام ایدرلر، غایت غنیمت دار و دیاردرکه بالی و باغ و باغچه لری و مشبک بوستانلری مشهوردر. آب و هوا سنک لطافتدن اها ایسی غایت کوزل اولور (بوندن باشقه انطولیده سلفکه سنجاغنده بر موت فلهه‌سی. دها واردر) آندن جانب شرقه کیدوب (یکی قلعه) یه کلدک .

یکی قلعه . — ۸۸۳ تاریخنده ابوالفتح غازی بنا ایله مشدر . روم ایلی ایالتنده دوقه‌کین سنجانی حکمنده صوباشلیق و نیابتدر . غیری حاکملری یوقدر . قلعه‌سی بر طاع اتکنده واقع اولوب کرچه طاشدن پایلمه‌در . اما ایچ ایل اولمغله بو ولایت قلعه‌یه محتاج اولمادیغندن مرور ایام ایله قلعه خراب اولماده‌در . دزداری ، اون عدد نفراتی ، کفایه مقداری شاهی طویلری واردر . بورادن قالقوب (اسپاس) قصبه‌سنه کلدک .

اسپاس قصبه‌سی . — بوده دوقه‌کین سنجانی خاکنده بیگ خانه‌لی و بیگ عدد کزیده توفیکلی آرناوود فانی بر قصبه‌در . برجاهی ، برخان ، بشاون دکانی وار . بورادن ایلری کیدرک (یاقوویچسه) قصبه‌سنه کلدک .

یاقوویچسه قصبه‌سی . — بورغه سنجانی خاکنده بر یاقوویچسه دها واردر . اما بو دوقه‌کین سنجاغنده معمور و مزین ایکی بیگ خانه‌لی ربطه‌درکه جمله عمارتلی بر سحرای واسعه‌ده واقع اولمشدر . ایکی عدد مکلف جامی ، مسجدلری ، قورشونلی خانلری وار . حالا قطور سفریچون بکصمات وجهه‌خانه‌لره مالا مالدر . بر بنای مفرح و دلکشا حمام روشناسی و اوج یوز قدر دکان هزار فن آشناسی واردر ، آب و هوا سنک لطافتدن خلی خوب و محبوب اولور . آندن ایلری کیدرک اسکوب قصبه‌سنه کلدک ، بونی مقدا ۱۰۷۳ سنه‌سنده ملک احمد پاشا ایله روم ایلی ایالتیه کلیرکن بو شهره کلوب اوصافی تحریر ایلدک . بورادن قالقوب جانب قبله‌یه کیدرکن (قرط اووا) شهرنی طاغرا ایچره صول طرفزده براقدرق ، (قوچی اوغلی قریه‌سی) نه کلدک . مسلمان یوروک اهلیدر . بر جامی ، مسجدی ، باغلی وار .

ویباب ایدرلر، بی حساب مال فراوان و اسرای ممتازان آلوب منصور ومظفر اولکونه کلیرلر و میلوايه عشر ویررلر . حتی حقیر بوقله تماشاکنده ایکن یدی عدد فرقه پولیه کافرستاندن مال غنامله کلوب یدی فرقه‌دن یوسف بک اوغله یکریمی بر بیک غروش عشر سلطانی و اون یدی اسیر دوشوب اول دنخی ملک احمد پاشا دینی ایچون بوغزا مالندن پاره ویری . بورادن تکرار (اسکندریه قلعه‌سی) نه ، اورادن تکرار (بوشاطلر) قصبه‌سنه کلوب بونده بر کیجه پاشا یاننده مهمان اولدق . ملک احمد پاشا افندمزک قرض حسن و یردیکی مال ایچون یوسف بک زاده حقیره اون اوچ بیک غروشلق جمله ونیدک التونلرینی حضور شرعده و یروب حجت شرعیه یه کچیردی . حقیر بکه ممسکاتی و یروب کنار ممسک شق اولندقدنه بکدن ملک پاشایه هدیه اوله‌رق اوچ فرنک غلامی ، یکریمی عدد آتون ظرفلی ساعت و بر اینجو تسبیح و قرق طوپ دیبا ، قرق طوپ جنویز قطیفه‌سی ، مرصع لعلکون مرجان قبضلی خنجر ذوالفتجام و یردیکی کورلدی . بونلری دنخی مکتوب محبت اسلوبه قید ایتدیروب بکدن حقیره اوچ یوز ونیدک التونی و بهزاد نام بر اسپانیه غلامی ، برآت و بر قلیچ و یریلوب جمله توابع و غلاملریمه اونر انون و برر چوقه و قماش و یریلوب رفیقلر قوشدی . ایرته‌سی اسکندریه‌دن استانبوله عزیمت اولندی .

برمدت کیتدکن صوکره (موت) قلعه‌سنه کلدک . (۸۸۳) تاریخنده ابوالفتح خان عزیمله ونیدک جه‌وری الندن آلوب اسکندریه سنجاغنه تحریر اولمشدر ، نی‌ابتدر . قلعه‌سی اسم نه‌ری کنارنده چارکوشه ، چارقله بر کارگیر سنک بنا ، کهنه و عتیق قلعه‌در . بو قلعه آلتندن جریان ایدن نهر اسمده بیله برکره اول قدر بالق چیقارکه حد و حصرینی حضرت خالق بیلیر . بازارکانلر بو بالقلری طوپلایوب جمیع فرنکستانه کوتورورلر ، زمان قدیمده حقا که متین قلعه ایمش . بر قپوسی ، حصار ایچره جمله اورتولی باغچه‌لی داراجق نفرات اولری و ابوالفتح جامی و ابارلری و جبه‌خانه مخزنلری و کفایه مقداری شاهی طوپلری وار .

دزداری و پر سلاح‌غازی بیکیتلری وار، جمله‌سی شه‌باز آرناوود شه‌نازلر یدرکه فرقه‌لرله دائما بولیه ولایتلری قیلوره قیلیری، عاصی و ندیک قلعه‌لری و قره طاغ، کئنه خیدودلری قیروب کچیروب سالمین و غامین قلعه‌لرینه دائما طوق دو یوم کلیرلر و اصلا بوش کلزلر؛ البته بر طرفدن بر شکار ایله کلیرلر. بو قلعه و ندیک کورفزی دریاسی ساحلنده مربع‌شکلنده طاشدن یایلمه، مصنع بر قلعه‌در. درون حصارده جمله کیره میت اورتولی و قایاغان اورتولی باغچه‌سز نفرات اولری وار. سلطان محمد جامی، مکتب مدرسه‌سی و بر مسجدی، بر غلال انباری، جبه‌خانه خزینه‌سی، صوهرنجلری مکلف ایری طوپلری، قپوسی، مهترخانه قلعه‌سی و خندق واردر. بورادن کچوب انهای سرحد اولان (اولکون) قلعه‌سنه کلدک.

اولکون قلعه‌سی. — بانسی ینه بر اسپانیالیدر. بعده و ندیک بر تقریب شیطنت ایله مستولی اولوب آنک لندن (۱۸۸۳) سنه‌سنده ابوالفتح وزیری هرسک اوغلی احمد پاشایه بو قلعه مفتاحلری تسلیم ایدوب کندیلری دارالبوارلرینه کیتیلر. بعده محمد خان بو قلعه‌ی کرکی کبی اعمار ایدوب اسپکندریه سنجاغی بکی خاصی تحریر اولوب حالا و یوادالقدر. یوزالی آچکلاک قصادر. قلعه‌سی و ندیک کورفزی کئسارنده مسدس‌الشکل سنک تراشیده ایله بنا اولمش بر قلعه پرخاشدر. برج و بارولری، دندان‌بدنلری متین و دروازه‌لری، مازغال دلیکلری و خندقلری و جمیع مهمات و لوازمی ایله معمور و زیبا بر قلعه‌در. درون حصارده محمد خان جامی، جبه‌نفرات اولری سراپا مستور خانه جکلردر. ذخائر انبارلری، جبه‌خانه خزائی، صوهرنجلری وار. غایت مفرت بال یمیز و دشمنه آمان و یرمز طوپلری وار. قلعه‌قپوسی اوکنده دزدار اغا لونجه یرنده اوتوروب یدی یوز عدد آرناوود غازیلری قلعه نفراتیه محافظه‌ده درلر. بونک دخی یارار، بهادر، شجیع، دلاور بیکیتلری وار. اکثریا ارلری فرقه‌جیلردر. بو قلعه لب‌دریاده اولمغله یکریمی عدد فرقه‌لری قلعه لیمانده موجود در. سائر قصبه‌لردن دخی شه‌ناز آرناوود بیکیتلری کلوب فرقه‌لره کیروب دشمن یاقه‌لری یاقه، یقه خراب

ایمش . بز دخی « انشاءالله فتحنده بولنوب سیر ایدرز . (الامور مرهونه باوقانها) » دیبه قطوره کیمه دن فراغت ایتدک . بودغور یچهدن جانب شماله نیم ساعت بعید بر پشته عالی اوزره حقیر چیقوب قطور قلعه‌سی کیریدن تماشایه قویولدم .

قلعه قطور . — نووه کورفزی کنارنده بر قیسا اوزره حواله‌سی چوق بر کوچوک قلعه شکننده نمایان ایدی . بو قلعه‌نک جوانبندن اون قوناق یرک ایکی طرفی وندیک کورفزی دریا سیدر . غرب طرفی نووه کورفزی دکربدر . بو ایکی دکر مابینی اون قوناق یره وارنجه سواد معظم بر بوروندرکه مورده ولایتده کی مانیه برونی کی جنکلیستان و سنکستان یالچین و بی حاصل طاغلردر . نصفه قره طاغلا و نصفه کلته طاغلا ری دیرلر . قرق یدی بیک نفک انداز ز بر دست آرناوودلردرکه مقدا اسکندریه یه تابع ایدیلر . جزیره کیرید غراسندن بری بونلر وندیکه تابع اولوب قندیه قلعه‌سنه امداده کیدر و بر کلته بوروندده یدی پاره قلعه لر جمله وندیک حکمنده درکه قیودانلری فرنک و عسکری آرناوودر . بو طاغلرده دخی عبرت‌ما تماشا لر ایدوب بودغور یچهدن قالفه رق جانب جنوبه سنکستان ایچره پر سلاح آماده کیدرکن (بودووا) قلعه‌سنه کلدک .

بودووا قلعه‌سی . — اول آخر وندیک فرنکی قلعه‌سیدرکه لب دریاده مربع‌الشکل شهادی بنا سنکین و کوچوک بر قلعه بیاضدر . بزم عسکری کوروب خیلی خبر طوپلری آت‌رق بر طایبه‌سی اوزره بر عالی کمی سرننک ذروه اعلاسنه بر فلاندریه بایراق‌قالدیردی . لب دریاده اولان جمله قلعه لرندن طرفه العین ایچره آت‌شلر یانوب دودلری اوج آسماه کهکشان آسا غروج ایدوب هر قلعه دن بری بر لرینه اشارت طوپلری آتدی . زیرا بزى جبهه‌جی و نهب و غارتجی ظن ایتدیلر . بزلر دخی بی‌باک و پروا بودووا قلعه‌سی قربندن کچوب (باز قلعه‌سی) نه واردق .

باز قلعه‌سی . — (۸۸۳) سنه‌سنده ابوالفتح غازی بوقصیه یه کیردی . ا-کنندریه سنجاغنده و یووادالقدر . اولکون نوا ایسندن اولوب نیابتدر . قلعه

و دندان بدنلری حاوی ، بر قپولی ، کسمه قیسا خندقلی برقلعہ جدیددر .
ایچنده دزداری ، یدی یوز عدد ار و بهادر ، پاورسر برهنه شهباز و زور
آور ، سرور و دلاور بیکیتری وار . شب و روز جنک و جدال
ایتمده درلر . اما لباسلری غایت مضحکانه در . طاعلق دیار اولغله آب
و هواسنک لطافتدن خلقک قد و قامتلری چنار بالالر کبی سر آمد اولوب
فدائی بیکیتلدر . باشلری آدنه قباغی قدر بیوکدر ، بازولری تخمه کلمش طوله
قباغی قدر قالین در . سینئه پرکینه لری خسروانی کوپ کبی کوم کوم صدا
ویرر . واسع و عریض جئملری وار . بو جئمه اولان غازیلر اول قدر
تندرست و زنده و چابک و چالا کدر . جمله سلاحلریله قیادان قیایه بغداد
غزالی کبی پرتاب ایدرلر . زیرا (خیرالبنات قصیر) حدیثی اوزره نسوانی
او مرتبه خفیفدرکه او کبیر حئلرک اوزرنده کوبا اثواب کبی در . اولا ایاقلرنده
جمله صیقمه چاریقدر . بالدرلری چپلاقدر ، حتی دونلری بیله یوقدر . همان
بللرنده بر رومی پچالری وار . اکثریا کوملک ندر بیلمزلر . اکنلرنده برر
مسخره داراجق و قیصه جق کبه کیرلر . کوکسلری و اوموز باشلری جمله
آچیقدر . تحفدرکه سرلری نه مرتبه قران قدر ایسه ایسته او قدرده کوچوجک
طاقیلر وارکه آنجق بر فنجان قدر طاقیه ایلیکیله ایکی یانندن باغلاوب
بوغازینه ایلیکی کچروب طاقیه یی باشنه کیر . اما خدا عایم او یله بیوک کله
اوزرنده او طاقیه کویا عاریت کبی طوریر ، کیله جک حالی یوق . بوغازیان
دلیران هر بار چتسه و پوطور قووب ضبط ایدرلرکه قطور ، فلمنته ، قره
طاغ عاصیلرینک کوزلرینی قورقودوب اودلرینی سیندیرمش لردر .
اسکندریه سنجاغی خاکنده صو باشیلقدر . بوکا صوباشی حکم ایدر ، سائر
حاکملری یوقدر . درون حصارده جمله اوچ یوز عدد داراجق خانه جکلری
و بر ابوالفتح جامی و بغدادی انبارلری و مکلف جبه خانه و طویلری ، صو
صهرنجلری وار . غیری امارت ، خان ، مدرسه ، حمام ، چارشو و بازارلری
یوقدر . بوقلعه دن وندیکنک قطور قلعه سنه ویره ایله کیدوب تماشا ایتمک مراد
ایلدیکمزده قلعه نقراتی رضا ویرمدیلر . مکر قطوریلرله ویرلری بوزغون

بو قلعه‌ی سیر و تماشا ایدوب و نیجه احوالنه واقف اولوب بر کَرَن
میرلوا یوسف بك زاده محمد پاشا ایله اسکندریه دن قالقوب شماله ایکی ساعت
کیدرك (بوشاطلر) قصبه‌سنه واردق .

بوشاطلر قصبه‌سی . — بوربطیه بر آلاى عظیم ایله کوروب محمد پاشا
سراینده مكث ایدوب بعدالضیافه درون سرای بهشت آبادده قوناغمزه واروب
آندن بو قصبه‌نك سیر و تماشا‌سنه شروع ایلدك . درینا نه‌ری کنارنده بر
فرح‌فزا ، محصوللی ، چمنزار و لاله زار و مرغزار ، حدیقه جنته بکزر
باغ ارم مثال بر وایده معمور و مزین و شیرین بر ربطه‌در . جمله سکز یوز
عدد تحتانی و فوقانی وجاه سنکین بنا بر قصبه زیبادرکه نصفی کیره‌میت
و نصفی قایاغان اورتولی اولردر . از جمله (یوسف بك زاده سرانی)
معظم سرایدركه ابوالفتح محمد خاندن برو جد اعظمی قوجه یوسف بکدن
بری کندیلره ارنأ انتقال ایتمش سرای و ملك موروثلر یدرکه قات قات
حجره . قاعه و دیوانخانه‌لر ایله آراسته ، مطبخ و کیلار و توابعات حجره‌لریله
پراسته اولمش سرای خاصدر . مفرح بر جامی ، بر مسجدی ، بر حمام
دلکناسی ، بر خان و الی عدد دکان رعنامی وارکه جمله یوسف بك زاده‌نك
خیرات و حسنا‌تدر .

حقیر بو قصبه‌ی دخی نفرج ایدوب ملك احمد پاشا اقدمزك مالی تحصیل
اولنجه بونده مهمان اولق اقتضا ایتدكده ترضیع اوقات اولماسون ایچون
حقیر بکدن یکرمی عدد طبان‌کش یوز سلاح پیاده آرناوود بیکیترلی رفیق
آلوب یوله دوشدك . حقیر بر تقصیر بکدن خرج‌جراه و هر قلعه قبودانلرینه
مکتوب آلوب اسکندریه دن جانب‌غربه قره‌طاغلق ایچره کیدوب (بودغوریجه)
حصار بی‌امانه واردق .

بودغوریجه قلعه‌سی . — ابوالفتح سلطان محمد خان غازی اسکندریه
قلعه‌سی فوج ایتدكده آرناوود اشقیاسی و ندیک خیره‌سندن اسکندریه‌نك امن
و آمان اوزره اولماسیچون سنه مزبورده بو قلعه‌ی بنا ایله مشدر . (قره
طاغ) نام بر سکستان بی‌امان ایچنده چارکوشه سنکین بنا ، متین برج و بارو

آرناوود اسکندریه سنک بحیره سی. — بو بحیره قلعه دینده « یوانا کولی » نامیله شهره شهر اولمش بر آب حیات مثال کولدر . دارا آمدار جرمی اون بر میل کیردن شرقدن غربه طولانجه واقع اولوب مشهور توروندش طاعنی بر طوب منزلی یاقیندر . کنارلری بئید بر اوزونجه خاق اولمش شهید زالاندن خبر ویرر بر خلیجدر که ینسه قلعه قارشوسنده کی توروندوش طاغنده بائی واردر ، آندن چیقار تفرجگاه فضا یردر . بر محلدن اشانی بو بحیره نك اشانی دوت ساعت جانب غربه آقوب کیده رک نیجه باغ وبستانلره صو ویرر و صو کره کورفز دریاسنه آقار . قلعه نك بنا اولندی قیالریک دینده اون عدد بالق دالیانلری وار ، جمله سی میریدر . بو دالیانلرده و کولده صید اولنان ماهیلر جمله امین طرفندن ضبط و ربط اولنوب مالی قلعه نفراتنه اقلامدر ، سلاطین جامعلرینک ائمه و خطباسنک وظائف معینه لری ده بودالیانلردندر . اول قدر منقش بالقلری وار که حساسی خدا بیلیر : لایس ، سازان ، لورک و کفسال بالقلری اشانی در یادن کولک ایاغیله کلیر ، باخصوص بو اسکندریه خلیجنده چیقمان بیلان بالنی نه کسریه کولنده ، نه او خریده ، نه ده بشک کوللرنده چیقماز ، بالنی مسک کبی قوقار . حمابه و آغز خسته لکنه مبتلا اولانلره بو بالنی پیشیروب یدیرلر ، بو بحیره نك آب ناپی دایما نوش ایدنه نك طبی لیت اوزره اولور .

کار و کسب اهلی و ولایت . — بر صنفی بحیره سنده بالق اولایانلردر . بر بلوکی عسکری طائفه سی ، بر زمره سی تجار برو بحاردر ، بر فرقه سی ده اهل صنایعدر . بر قسمی سوخته و علما ، بر قومی ده باغباندر . زیرا جمله یکریمی اوچ بیک عدد باغلری وار ، غایت فرهاد وار رنجبرک ایدوب کار و کسبلرینه مقید ، شجیع و قسا آرناوود غازیلری در ، بو شهرده سائر ملت یوقدر . جمله سنک لسانی آرناووجه اولوب تافظی ده هیچ بر لسانه بکزه مز .

شهر شهرت انکیز اسکندریه . — واروش ایچره درینا اوزره ایکی عدد جسرلری وار ، بریی حسین بک کو بریسیدر ، بری علی پولیتا کو بریسیدر . زیارتگاهلری . — اولافله قوسنک ایچ یوزنده (غازی مویوبابا) زیارتگاهی

واردر .

آب و هوای اول قدر لطیفدرکه جمیع خاکی تمشه ، سکسانه یتمش اولدینی حالده هنوز قوت بدنلری کیتمه مش ایدی . صولرندن بر طرفده درتیا نهری گویا ما کوژدر ، بریاننده کی بویانه کولی صوییده غایت طهوردر . عبرتیا آتاری . — خلاق عالمک ید قدرتیله بوشهرک بحیره سی ایچره یدی عدد کوچوک و بیوک جزیره جکلر واردرکه بحیره کبیره نك وسطنده بو جزیره جکلر خلق اولمش اولوب هربری بر قاچ خرمن جرمی قدر جزیره جکلردر . بعض سنه لرده هانکی روزکار شدید اسرسه او جزیره لر یرلرندن حرکت ایدوب بر سمت آخره کیدر ، بعض مواسمه مذکور جزیره لر بحیره نك وسطنده بری برلرینه راست کلوب متصل اولورلر و هربرنده کونا کون خرده فدانلر و چنزار یرلر وار . بعض اهالی ولایت تفرج ایچون بو جزیره جکلره قایقلرله واروب عیش و نوش ایدرکن بر روزکار غالب اسرسه جزیره لرك یا بری ، یا ایکسی یرندن حرکت ایدوب بحیره اوزره اوستنده آدملر ایله بر جانبدن بر جانبه سیران و دوران ایدر ، گویا سیرر و بارگاه حضرت سلیماندر . خلق بو جزیره حرکتلرندن صفا ایدوب « زمانزده ... شویله اولدی ... » دییه تفاخر ایدرلر . بوندن اصلا کیمسه یه ضرر اصابت ایتمز ، الا ماشاءالله بو جزیره جکلر بویله اوله کلشدر . اماغایه الغایه شدید و صرصر مثال ریح اسرسه بو جزیره جکلر حرکت ایدرلر ، یوقسه دکمه روزکار ایله حرکت ایتزلر ، دییه نقل ایلدیلر . اما حقیر بو اسکندریه ده ایکن باغچیره ریح عظیملر اسدی ، اما جزیره مزبور لرك جریانلرینی کورمه دم . مراق ایدوب بو حالی اختیارلردن سؤال ایتدم : بی ، سلطان عثمان خوتینه کیتدیکی سنه بر عظیم شدت شتا اولوب ریح شدیدلر اسهرك استانبول طوکدینی سنه بو شهرده روزکار زورکاردن قیامتله قوپوب اولر بیقیله رق درخت منتهالر کوکندن چیقوب هواده هر آعاج پفتره کی اوچدینی سنه بو جزیره جکلر قرق اللی کون بو بویانا کولی اوزره سرسری کزوب شناورلک ایدرک کاه شماله ، کاه جنوبه ، کاه شرقه ، کاه غربه کزولردی « دییه او زال زمان پیرفانلر و کار آزموده جهانبدیلر بویله حکایه ایلدیلر .

محاصره ده انلردن سو آلیرلر ، قلعه ده دکانلر یوق ، ساده یوز عدد نفرات خانه جکلری ، بغدادی انبارلری واردر . اما جبهه خانه سی و شاهانه طوپلری وار ، لکن بویانا کولی آتوری تورندش طاغندن بو قلعه سهل حواله جه دره . دو کیله بیلیر سه ده قرقر قاریش طوب قلعه کوب لازمدر . کوچوک طوپلردن ضرریاب اولماز . زیرا آرا ده کول واردر . قلعه دینده قیالر کنارنده بویانا کولی ایچره چام دیرکلری اوزوه باقی دالیالری واردر که باشقه جه امانت و قلعه قولی اقلامیدر .

واروش . — بیک کز یوز عدد تختانی ، فوقانی ، باغ و باغچه لی کیره میت و قایاغان طاشی اورتولی کارگیر بنای متین و خاندان مسلمین در . اون بش محله در . مشهورلری : بایزید خان محله سی ، علی بک محله سی ، حسین بک محله سی ، اسکله باشی محله سی ، مفتی محله سی ، قره حسن محله سی ، واروشک بازار باشنده محکمه محله سی .

جامعلری . — اون بر محرابدر . چارشو باشنده (سلطان بایزید ولی جامی) اوکنده بر قویوسی وار که آب حیاتدر . کیره میتلی و جماعت کثیره لی اولوب سائر جامعار بوکا کوره دکل ، جماعت کثیره یه مالک بر جامع بر نوردر . علی بک محله سنده (حسین بک جامی) ، اسکله باشنده (قره حسین جامی) مشهور و معمور و کیره میت ایله مستور جامعلردر . بونلردن . ماعدا یتیم عدد مساجد دخی واردر . هر جامعه بر مدرسه مقرردر .

خانلری : (ماباشلی خانی) غایت متین و مستحکم اولوب جمیع ذی قیمت اشیا بونده وار . غایت مفرح و خوش هوا ، خوب بنا بر حمام روشناسی وار ، صوبی طولاب ایله بویانه کولندن چکیلیر .

لباس مردان . — جمله سی چوقه اثواب کیوب صمصمه قوپچه لی چاقشیر و سیدی حریر قوشاق طاشیوب بیکیترلری قلیچ و قلقلان ایله دائم کزدرلر . لباس زنان . — خاتونلری چوقه فراجه کیوب باشلرینه بوستانجی کلاهی کبی بر عجبیه لقا طاقیه کیوب اوزرلرینه بیاض غرار و دولبند اورتونوب صاری ایچ ادیک و پابوج کیرلر ، اما غایت مؤدبه کزدرلر .

وافر سرور و حبور ایدر شکلر کوستروب « ان شاه‌الله اون کونده‌ک قرض حسن دینزی ادا ایدوب سزی یوللارز ، دینه حقیقه بر کیسه غروش حمام بهاسی و برقات لباس احسان ایلدی . اوتوز عدد رفیقلر مه و خناملر مه اوزر غروش انعام ایدوب هر بار شرف صحتلریله مشرف اولوب کاهیجه یوسف بگزاده سرایلرینه کیدوب ذوق و صفالر ایدردک ، دائما اسکندریه به کلردک . زیرا وندیکیلرک عصیان و طغیانلری واردی . بکینک قانون پادشاهی اوزره خاصی ۴۵۹۲۰۰ اچده در . ۱۹ زعامتی ۲۰۵ تیماری وار ، قانون اوزره اوچر بیک اچده بر جبه‌لولریله آلائی بکی ، چری باشی و صو باشی و پاشاسنک عسکرلیه جمله درت بیک کزیده یارار عسکری واردر . مأمور اوله قلمری سفره روم ایلی وزیریه و یاخود میرلوالریله کیدرلر . حتی جمله غازیلری بزمله اردل غزالرنده بیله ایدیلر . حقا که شجیع و فنا عسکر در . یولودن پاشاسنه قرق کیسه حاصل اولوب بیک عدد بک ایله بو سنجانی حفظ و حراست ایدر . حاکم شرع رسول اوله رقی شیخ الاسلامی ، نقیب الاشرافی اعیان و کبار و اشرافی واردر . یوز اللی اچده پایه سیله قاضی سی ، سپاه کتبخدا یری ، یکیکچری سرداری ، قلعه دزداری ، نفراتی ، محاسب و یوواداسی ، یاجرداری ، معماری ، شهر کتبخداسی ، خراج امینی واردر .

اشکال قلعه اسکندریه . — (بویانا) نام بحیره عظیمک ساحلنده بر صارب عالی قایا اوزره چار گوشه دن طولانیجه و محرّفه واقع اولمش شدادی سنک تراش بر سور بر صاواشدرکه اصلا حواله سی یوق ، بی حائل و بی غائل بر قلعه کاملدر . لکن کوچوکدر . بویانا کولی طرفنده و غیری طرفنده خندق یوقدر ، برج و بارو و دندان و بدنلری چوقدر . ایکی قپوسی وار : بری کوچوک اووايه ناظر در . بو قپو ایچره بر زیارت وارکه ایچنده (مویوبابا) مدفوندر ، درون حصارده اولر آذرده آنجق سلطان محمد جامی کیره میت ایله مستور طرز قدیم بر جامع پر نوردر . یدی سسکز صهرنجلری وارکه باران رحمت ایله مملودر . قلعه دن بویانا کولنه اینه جک صو یوللری وارکه آنجق اهالی قلعه بیلدر . طشرده دشمن کوره مز ، مستور یوللردر ، حین

غربه کیدوب (اوموراص) قریه سنه کلدک . بو دخی اوخری طوپراغنده
 قصبه مثال اوج یوز خانلی ، جامع و خان و حمامی بر معمور آرناوود
 کوییدر ، باغ و بیچله لری وافر ، رعایاسی متوافردر . ینه کیدوب (لش)
 قلعه عتیقه سنه کلدک .

لش قلعه سی . — آرناوودلر (لش) دیرلر ۸۸۳ سنه سنده ابو الفتح غازی
 اسکندریه غزاسنه کیدرکن بو قلعه یی وندیکیلر لندن آلوب فتح ایله مشدر .
 ابو الفتح تحریری اوزره روم ایلی ایالنده دوقه کین سنجاغی خاکنده و یووادلقدرد .
 محتسی ، نائی ، باجداری ، قلعه دزداری ، حصار نفراقی واردر . قلعه سی دون
 نه ری کنارنده بر قیا اوزره شکل مربعیده بر کوچوک سور استوار و مضعدر ،
 اما معمور دکلدرد . لکن وندیک فرنگستاننک سرحد قلعه لر نندرد . بانیسی
 ینه وندیک پرنچ پریملر نندرد . بو شهرک جمله آرناوود غازی لری دائماً فرقه لرله
 سوار اولوب وندیک دیار لرندن غنیمت آیرلر . نهر درین طاغلردن
 چیقاراق جانب قبله یه آقوب بو کورفز ساحلنده سنجوان لیمانی قربنده
 کورفز دکزینه مخلوط اولور . کیره میت اورتولی ، باغلی و باغچلی واسع
 سرحد اولریدر . اما قلعه ایچنده اولری آزدرد ، باغچه لری یوقدر . اما
 جبه خانه سی چوقدر . شاهانه سر آمد بال یمیز طوپلری و مهترخانه سی
 واردر . آندن جانب غربه درین نه ری کچوب (اسکندریه) قلعه سنه کلدک .
 اسکندریه قلعه سی . — بولپه قرال لندن پرنچ پریملری بو قلعه یه مالک
 اولوب اسکوب و سائر جانبلری نهب و غارته باشلا نیجه ابو الفتح ایشدن
 خبر آلوب بو اسکندریه ده کی بک اوزره جیوش بی پایان ایله کلوب قرق
 کون قرق کیجه محاصره ایلیوب ۸۸۳ تاریخده جبراً و قهرأ ابو الفتحک
 انه کیروب روم ایلی ایالنده باشقه جه سنجاغ بکی تختی اولدی . ابتدای
 فتحده حالا سنجاغ حاکمی اولان محمد پاشانک جدی یوسف بک میرلوا
 اولوب او جانلق احسان اولندیفندن حالا کملرینه « یوسف بک اوغوللری »
 دیرلر . بک بو حقیری اسقباله چیقوب بزی درون قابه ده دزدار اغا خانه سنده
 قوندوروب ملک احمد پاشا افندمزک مکتوب محبت اسلوبلرینی کوستر دیکمده

حواله‌سى يوقدر . روى ديوارلىرى سر آمد قولى ، خندقسىز ، طاش بنا كوچوك بر قلعە رىغدار . بو قلعە بالادە هر طرفدن بشر قوناق ير كورينور : شال جانبنده طمشواردن ، غرب جانبنده سرم مسرو جستە سندن ، قبلە جانبنده باقرە طاغندن نماياندر ؛ حوالە قلعەسى ديمكدن مقصد « مذكور ولايتلردە حوالە اولمش قلعە » ديمكدر ، اصلا اكا حوالە برشى يوقدر . بو قلعەنك تا ذروۋ اعلا سنده كى برجى اوزرە تا هر سىك سىنجانى طاغلىرى نماياندر ، غازى پورچە بو قلعەنى قرق يىكيت ايله فتح ايدوب بو قلعە طشرە سنە بر قات ديوار استوار چكمش وبو ديواره قبلە يە ناظر بر قات دمير قپو دخى ايدوب غايت صعب ومتين ايمش . بو قلعەنك اطراف اربەسى ايله اوچورومدر كه العياذبالله آدم اشاغى باقغە جرأت ايدەمز ، غرب طرفندە بر كوچوك واروشى وار اول جانبنده بر كسمە قيا سەل خندقى غيا مثال بر حفر عميقدر . غازى پورچە زمانندە بو كوچوك قلعەدن بىك عدد كزىدە بەادر غازيلر پر سلاح و جرد آتلى چيقوب او ولايتلرە و بلغرادە « الآمان » ديدىروب طونا كىنارندن غنىمىلر آلوب شاهين يوواسنە كلير كى حوالە يە كليرلر مش ؛ حالا او غازيلرك اوطەلرى قلعە ايجرە قات قات كوچوك ، كوچوك داراجق اوطەلردر كه جملەسى مجرد ايمشلىر ، اصلا اوليلرى يوق ايمش . خان و حماملى و بر قاچ دكانلى ربطە زيبادر . سنە سابقدە بوسنەدن روم ايلنە كيدركن وصف ايتمشك . بورادن (قون) قلعەسى بر كوه سربلنددە كورونوب عبور ايتدك . آندن جانب جنوبە كيدرك (پرەپول) قلعەسى دنى صاغدە بر اقوب ۱۵ ساعتدە (میلە شووا) قلعەسى قربندە منزل آلدق ، قلعەدن بعيد مكش ايتك ايله تماشاسنە موفق اولە مادق . آندن قرابە يابلاسنى بىك رنج و عنا چكرك آشوب ۹ ساعتدە (يژان) قصبە سنە كلدك . اوخرى سىنجانى نسا كندە وويواد القدر ، يوز اللى اچقەلق قصادر . شەرى بر واسع صحرادە جامەلىرى ، خان و حماملىرى ، چارشو و بازارى ، باغ و بىچەسى يىحسابدر . جملە عمارتلىرى سراپا كرەميت اورتوليدر . آندن نهر مانى ايله عبور ايتدك . بو نهر اوفزاصە طاغلىرندن كلوب اوخرى بچيرە سنە قارىشير . آندن جانب

معظم و ذوق و صفا یریدر . صوی غایت سخونت اوزره اولدیغندن آب کرمه صووق صو انما ایدرلر . نهر دجینا چاققه قصبه سی دیندن عبور ایدوب نهر موراوايه ، اول دخی کونکوح قلعه سی دیندن نهر طونايه مخلوط اولور . اندن نهر دجینا جسرندن عبور ایدوب (دوزونیک) قریه سنه کلدک . بورایه قدر ۱۹ ساعتک یر کچوب اون قدر کویلیری مرور ایتدک . آندن نهر قمانچیه نی جسردن کچوب بودخی جانب شماله آقوب باغراد یولی اوزرنده نهر موراوايه قاریشیر . آندن ینه جانب جنوبه طاغلاز آشوب و معمور قریه لر کچوب نهر اشقرایشی کچوب نهر پوزغه جق دینده اوزیجه نهرینه قاریشیر ، ایکسی بر اولوب چاققه قصبه سی قریبنده نهر موراوايه قاریشیر . بورادن (دوبرودو) قریه سنه کلدک ، بوده بلغار کوییدر ، اما اوزیچسا قلعه سی حکمنده در ، لکن بلغراد دن بو محله کلنجه اوچ یوز پاره آبادان قرا کچدک ، جمله سی بر محله قریب اوزیچسا شهر یله جمله سمندیره سنجاغی حکمنده معمور قریه لر در . آندن ینه سمت جنوبه کیدرکن (توردیکی) قریه سنی کچوب اوزیچسه شهر نی صاغ طرفزده طاغلاز ایچره براقدرق . بویله جه ۱۳ ساعت کیدوب (اوما نچسه) قریه سنه کلدک ، اها لیس صرپ و بلغارد در . آندن طور نیک یا بلا سنی آشوب نهر ووچانی کچوب تاشتاونا طاغلاز نیدن اینوب پریوی خانه قریب (لیم لیم) نهر نی دخی کچدک . بو نهر آرناوودلق ایچنده بلاق یا بلا سندن کلوب بوسنه و شغرا دی قلعه لری قریبندن درین نهرینه و درین نهری صاوايه ، صاواده طونايه قاریشیر . یا بلا نیچسه یا بلا سنی دخی آشوب نهر لیم کنارانجه ۱۵ ساعت کیدرک هر سک ولایتندن رودا قصبه سنی صاغ جانبزده طاغلاز ایچره نهر کنارنده براقوب لیم نهر نی کمی ایله قارشی طرفه کچوب (سیر بوی) قصبه سنه کلدک . بیک خانه لی جامع و خانلی قصبه در . صربیلیر صو کره لری حواله قلعه سنی استیلا ایلدیلر . صو کره ۸۴۶ تاریخنده ابوالفتح سلطان محمد خان باغراد فتحه کلبرکن بو قلعه نی غازی پورچه یه فتح ایتدیرمشدر . حالا سمندیره سنجاغی خاکنده باغراد ناحیه سنده اوج آسمانه سر چکمش یا لچین قیا اوزره اولوب اصلا و قطعاً

بو حقیر استانبولہ کیدیورم دیہہ مسرور و خندان ایدم . سن بکا قنی دیارہ کیتہ کی نصیب ایتدک . و قوت و قدرت و تقدیر ہب سنکدر . « بونک اوزرینہ ملک احمد پاشانک دست شریفنی بوس ایدوب « نولہ سلطانم ، کیدہلم « دیہہ جملہ تدارکاتی کوردم .

۱۰۷۲ جمادی الآخرہ سنہ بلغراد دن آرن اوودلغہ یونلدم

اولا بلغراد دن اون خدام و یکرمی عدد برسلاح رفیقلم ایلہ چیقوب جانب جنوبہ معمور و آباد قریہ لری ۸ ساعتہ عبور ایدوب (روزای) قریہ سنہ کلدم . صافی صرپ و بلغارلرہ عائد اوچ یوز خانہ لی کویدر . آندن لیسخاویکی کچوب اون اوچ ساعتہ آشدیغمز یایلاری خدا بیلیر . آندن (سترجسہ) نام صرپ و بلغار زعامت کویخی کچوب سمت جنوبہ ینہ طاغلر آشوب (اسمرلی قوواجی) یی دہ کچدک . ینہ طاغلری و بیللری کچوب ۷ ساعتہ (لپہ) قریہ سنہ منزل آلدق . ایکی یوز خانہ لی و برکلیسالی صرپ و بلغار خرستیان کوی و زعامتدر . اما بوندہ بیاض و قالین ، لذیذ قایماق اولورکہ ارضرومک بیک کول بایلاسندہ منلی بولونماز . بورادن قالدق رق (مور اوچسہ) قریہ سنی کچوب نہر لبنی آتلیر ایلہ ایقندن کچدک . بونہر قرہ طاغدن باخت قریہ سندن چیقوب قصبہ و الیوہہ قریب قولپارہ نہرینہ مخلوط الوب ایکیسی بردن طونہہ منصب اولور . الحاصل نہر لبنی عبور ایدوب اندن قرہ طاغی آشدق . حیدود کافرلر اشقیاسندن جان قورتاروب ۱۲ ساعتہ (بانیہ) قریہ سنہ کلدم . بیک خانہ لی بلغار کوی و زعامتدر . یدی مناستری و برقاچ دکانلری وار ، کویا بر قصبہ معظمدر . بوکند کیر قریبندہ بر خیابان طاغلر ایچرہ بانیہ قریہ سی حاملری وار . تا خرستیان قرالاری عصرندہ بو ایلیجہ صوی اوزرہ عبرتہما قباب عالیلر و حوض عظیملر ، متعدد صفہ و خلوت و جامکانلر انشا ایدوب بیلدہ بر کیراز موسمندہ قرق ، اللی بیک خلق جمع اولوب پناہرلر قورولوب بیع و شرالر اولورمش . تفرجگاہ

اجاجی اولماز . غازی پورچہ نك قبری قبہ و اثار بنا قبول ایتمز ، انحق بوفیستق
 سایہ سنده آسوده بال یاتار . حتی زمان حیاتلرنده بویورورلر مش کہ : دین مبین
 اوغورینہ مجاهد اولوب شہید اولدیغمده ، یاخود من محبتہ اللہ اولدیگمده
 اوزرمده بر درخت نادر ظاهر اولہ » . حالا زیارتکاه خاص و عامدر .
 آندن ینہ ملک پاشا افدمنز ایله شهر بلغرادہ کلوب یوز یکر می
 کون جملہ اعیان باغراد ایله ذوق و صفادہ ایکن ۱۰۷۲ سنہ سی جمادی
 الاخرہ سی سوکنده سربوبان درکاه عالیدن مصطفی اغا نامندہ بر اغای بنام
 سلطان محمد خانک خط شریفیله ملک احمد پاشا افدمنزہ کلوب خط شریف
 قرائت اولندقدہ « سن کہ اجداد عظامہ خدمت ایتمش ملک احمد پاشاسین ،
 خط شریفم وصول بولدقدہ در دولتمہ کلوب قائم مقام اوله سین ومنکو حاک
 اولان خاتم فاطمہ سلطان ایله مشرف اولوب دوام دولت پادشاهیمہ خیر
 دعادہ اوله سین . » مآلندہ ایدی . بونک اوزرینہ هرکس « استانبولہ کیدیوروز »
 دیہ تدارک کورمکذہ ایدک .

تقدیرات و ظہورات آنہیہ . — ملک پاشا بو حقیری حضورینہ چاغیروب
 « اولیام ، بیایرسک ، اردل غزاسندہ اسکندریہ بکی یوسف بک اوغلی محمد
 بکہ اون اوچ بیک غروش قرض حسن ویردم ، دوقہ کین بکنہ اون کیسه
 سولتہ ریال قرض اللہ ویردم ، پروزین بکی ارسلان بکہ بش کیسه ریال
 بورج ویردم و بخجورلی می بکہ بیک التون ویردم ایشته بالجملہ تمسکات
 و حجتلریله سنی بو ماللرک تحصیلہ مأمور ایلدم . اشته سکا یکر می عدد شہباز
 رفیقئر وایکی کیسه خرچراه ! آل شو تمسکاتی طورمہ ، اوتورمہ آرناوود
 اسکندریہ سنہ و اوزسنجاق بکارینہ کیدوب بوماللری جملہ التون آل ،
 زیرا سکا کتورمسی قولایدرد . و بکلر سکا « سنجاقلرنده آدم قوشالرو رعایت
 ایلہ لر » دیہ یازمشم . بن استانبولہ کیدرم فاطمہ سلطان دوکونی و سائر
 مصارفات ایچون بکا آچمہ لازمدر . زیرا اردل سفرندہ طقوز آیدہ بیک
 التمش کیسه خرج ایتدم ، البتہ اوغول ، بکا آچمہ لری استانبولہ کیرمہ دن
 یتشدیرہ سین ، دیدیکنندہ حیرتئر ایچندہ قالدیم . ایتدم : الہی ، سن بیلیرسین ،

ديوارلری سر آمد قبولی ، خندقسز ، طاش بنا کوچوک بر قلعه رعنادر . بو قلعه بالاده هر طرفدن بشر قونانی ير کورينبور . حواله قلعه سی ديمکدن مقصد « مذکور ولايتلرده حواله اولمش قلعه » ديمکدر ، اصلا اكا حواله برشی يوقدر . بو قلعه نك تاذروه اعلاسنده کی برچی اوزره تاهرسك سنجانی طاغلی نمایاندر . غازی پورچه بو قلعه یی قرق يکیت ایله فتح ایدوب بو قلعه طشره سنه برقات ديوار استوار چکمش و بو ديواره قبله یه ناظر برقات دمير قپو دخی ایدوب غایت صعب و متين ایتمش . بو قلعه اطراف اربعه سی اویله اوچورومدرکه العیاذ بالله آدم اشاغی باقمه جرأت ایده مز . غرب طرفده بر کوچوک واروشی وار اول جاننده برکسمه قیاسهل خندق غیاء مثال بر حفر عمیقدر . غازی پورچه زماننده بو کوچوک قلعه دن بيك عدد کزیده بهادر غازیلر پر سلاح و جرد آتی چيقوب اوولایتلره و بلغراده « الامان » دیدیروب طونا کنارندن غنیمتلهر آلوب شاهین یوواسنه کلیر کی حواله یه کلیرلرمش . حالا او غازیلرک اوطه لری قلعه ایچره قات قات کوچوک ، کوچوک داراجق اوطه لدرکه ، جمله سی مجرد ایشلر ، اصلا اولیلری یوق ایتمش . لکن بو اوطه لر کوندن کونه ویران اولماده در . زیرا بو قلعه شمعی ایچ ایلده اولمغه اعمار ایتمه محتاج دکلدر . ینه دزداری ، الی عدد مسلح نفراتی ، کفایه مقداری جبه خانه سی ، بر قاچ شاهی طوبلری ، بر جامی و زیبا صو صهرنج لری ، بش عدد خانه سی وار . حولیسی غایت داراجق مغرب طرفدن قلعه دن طیشاری یوز قدر باغلی و باغچلی ساز کیره میت اورتولی واروش او جکز لری ، بر جامی وار ، اما چارشی و بازار و سائره سی یوقدر . فقط روضه رضواندن نشان ویرر مسیره و باغلی چوقدر . بو کوه سر بلند اوزره باغلیک مقصدوره لری ، جنبنده ایکشر ، اوچر قولاج قدر یقین آب حیات قویولری وارکه هر بری سراپا ظهوردر . . . بو باغلیر هپ بلغراد اعیانک مسیره سیدر .

غازی پورچه نك زیارتگاهی . — بو باغلیر اره سنده مزارستان ایچره سر چکمش بر فیستق اغاجی واردرکه واجب السیردر ، زیرا روم دیارنده فیستق

بیك سكبانه ، ايكي بيك صاريچہ سويله ايكي بيك قولرينه يتمش طقوز كيسه
 علوفلريني ويروب قره قوللوچبلردن ماعدا نفراننه دستور ويروب هر كسي
 وطنلرينه يوالادي . آندن ۵ ساعته (قيلاد) قريه سنه ، (سمبال) قريه سنه
 آندن (علي بيكاري قريه سي) نه ، آندن (زلدس) قريه سنه ، آندن (بابوقه) .
 قريه سنه اوغرادق بونلرك اوصافي اولجه ذكر ايدلمش ايدي . اما بابوقه صربجه
 (الما كوني) ديمكدر . بلغراد مقابله سنده نهر طونادن آيرلمش براي مرق كنارنده
 معمور ، اوج يوز خانة لي افلاق ، بلغار صرب كويي وزعامتدر . بوسحرالر
 هب طمشوار ايالتی ايدي . ايرته سي اوج يوز پاره كميله طونا نهر عظيمني .
 عبور ايدوب (بلغراد) بهشت آباد مشتاسنه واصله اولدق . بوشهر ك اعيان
 و كباري اكله باشنده بزي استقباله كلوب ملك احمد پاشا افدمز بر آلاي
 عظيمله بلغراد كيرمشدر كه تعبير و توصيف اولنماز . جميع اعيان و كبار
 پاشامزه ضياقتلر كشيده اتمكله اول قدر نعمتلر تناول اولندي كه ، اول قدر
 ذوق و صفالر ايدلدي كه دل حقا كامياب اولدي . حقا كه بلغراد ضياقتلر نده
 بيديكمز بقلوايي روم و غرب و عجمده كورمه دك . ذاتا بلغراد بقلواسي
 مشهوردر . شهر يده رومك مصري حكمنده در . ملك پاشا افدمز اطراف
 بلغرادي علي طريق السير كزوب جانب قبله يه ۷ ساعته كيدرك (نوحاله)
 قلعه سنه كلدك .

نوحاله قلعہ سی . — بانيسي ييلديرم بايزيد خان اولوب شهاب الدين پاشايه
 بنا ايتدريمشدر . بو قلعهي بنا ايدوب بلغراد قلعه سي كافرلريني زبون ايتك .
 ايچون ييلديرم خان سمنديره حاكي دلو اوغلي دوجيه تام خرسيتانك قيزيني
 براي مصاحبت نكاح ايله آلوب دلو اوغلي اغانه سيله بو قلعهي بنا ايدوب بلغراد
 كقره سنه حضور و يرميوب امانلريني كسدي . بعده تيمورخان حادثه سنده ييلديرم
 خان مرحوم اولنجه صرپليدر حواله قلعه سي استيلا ايديلر . صوكره ۸۶۶ .
 تاريخنده ابو الفتح سلطان محمد خان بلغراد فتحه كليركن بو قلعهي غازي پورچه يه
 فتح ايتدريمشدر . حالا سمنديره سنجانغي خا كنده بلغراد ناحيه سنده اوج
 آسمانه سر چكمش يالچين قيا اوزره اولوب اصلا و قطعا حواله سي يوقدر . روي .

صحرا سنده مكث و آرام ايلدك . بو محله ده جملة عسكر خيمه و خزركاھلرني جملة قار اوزره قوروب اول كيجه شدتلي باران برف دخي اينمكه چادرلر قار آنتنده قالدی . « بوراده ايكي كون تقاعد وار » ديهه دلالت ندا ايدوب صوكره دمير قپونك ايج يوزنده اوكون مكث اولندی . مقدا بو دمير قپودن ايجري كيرديكمز زمان اون اوچ بيك ايكي يوز ارا به ایدی ، بهار ايامي اولمغله سهولنه بركون بر كيجه ده عبور اولندی ایدی . اما شمدي اون سكر بيك سكر يوز ارا به در دفتر اولوب ايكي يوز بيك اسير و اون كره يوز بيك صيغير انجق اوچ كيجه ده كچديار و مشقت عظيمه چكديار . دوه و قطار و بهار ايله سيسخانه عبور ايتدير نلرك حسابي ماعلوم . بو دمير قپونك يوزنده اوچ كون بش بيكدن متجاوز اسير عباد اللهك شدت شنا و آجلقدن قيريلديغني كوروب نفسي نفسي كونلري اولدی . بجه يوز ارا به يوكي مال غنائم و حياتده اسيرلر ميدانده قالب هر كس جان وباش خلاص قيدينه دوشديلر . حمد خدا بوقفیر پرنقصير اوليا اوز اوچ اسيرم و اون ايكي راس آتم و بر ارا به انوام ايله وجودم تندرست اولمق اوزره دمير قپوي سلامتله عبور ايدوب كيدرک ۱۰۷۲ سنه سي ماه جمادى الآخره سي او اخرنده صحت و سلامتله ديار اسلامدن اولان طمشوار ولايتي خا كندن (موسكه) قريه سنه كلوب احبامز دن بر خرستيان خانه سنه كلدك . اسيرلر يمي و خدامي همان صيحا ق اوچاق باشنه او طور تيموب خداملرك اثواب و انقالتي خانه صاحبه بيقادوب اسي طعاملر ييه رك جملة خداملرك كوزلري آچيلوب يوزلري كلدی . سردار معظم طرفدن بو محله ده جملة غزات مسلمينه دستور و يريلوب بركونده عسكردن نام و نشان قالمايه رق هر كس و طلرينه كيتديلر . آندن سكر ساعتده شبش قلعه سي قربنده جملة وزرا ، وكلا و امرايه قيشله رينه كيتمك فرمان اولندی . سردار علي پاشا طمشوارده و چاوش زاده محمد پاشا ورس قلعه سنده . و ملك احمد پاشا اقتديمزه ده بلغرادده قيشله فرمان اولنوب همان بلغراد مشتاسنه روان اولدق .

شبش قلعه سي آنتدن ملك احمد پاشا عسكريله قالقوب جانب جنوبه ع ساعت كيدرک (زبل) قريه سنه كلدك . بوراده ملك احمد پاشا جملة ايكي

تاتار عسکری دیار آق کرمانه روان اوله رق دمیر قپو جانبه یونلدیلر. بو ائناده قیشلر کلهرک عظیم صوووقلر اولدی، کزدیکمز لرلر ایسه یانمش یا قلمش لرلر اولدیغندن اصلا ما کولات و مشروبات بولنماغله قیطلق باش کوستردی. حتی اون درهم اکمک بر آچیه و برقیه دخان اون غروشه چیقدی. زیرا اوردوده ایکی یوز بیک اسیر و یوز بیک عسکر و یوز بیک قدرده اردل عسکری واردی. کرچکن قحط و غلا اولغله عسکرک کوزی بویودی، بر کوز اول ایلری کیتمه یورودی؛ اما دستور ویرلدی. همان سردار آصف تدبیر بوراده قرال عسکرینک نه قدر ذخیره سی وارسه جمله سنی بزم اوردو عسکرینه توزیع ایدوب قراله اذن رجعت ویرلدی. اکتنه بر سمور کورک کیدروب باقی قالان بیک کیسه مالی بهارده تسایم ایتمه قرال متعهد اولوب عهد و میثاقدن صوکره قرال وزرا و وکلا ایله و داعلا شوب کیری به دوندی. آندن (۷) ساعت کیدوب اولت نهرینی کچهرک صاز شهرینه کلدک.

صاز شهری — قلعه سی بریارک اوزرنده و بونا حیه نک نهایتده نمایان ایدی بوراسی واروشدر. اما بو قدر اسیر و منالم دردندن کیدوب تماشا ایدمه مدم. شیرین و معمور برقلعه ایدوکی ظاهر ایدی. بو محله بش درهم اکمک بر آچیه صایلدیغی سجه قید اولندی. آندن ینه جانب جنوبه (۶) ساعت کیدرک (صاز واروش) قلعه سنه کلدک شهر صاز واروش اولکی منزلدر، بوکا (صاز واروش قلعه سی) دیرلر. شمدی بو قلعه بای حال برارچه تعمیر کوردیکندن برو و قبودانلری کلوب یوز آراهه ذخیره لر بیه اطاعت کوستردیلر. اوردو غنیمت اولوب هر کس شهردن ذخیره لدیلر. آندن جانب جنوبه (۷) ساعت کیدوب (دوه) قلعه سنه کلدک. اولکی سفرده اطاعت ایتدیکی حالدله بوسفر قرال نصبی نتیجه سی قبودانی ایکی یوز آراهه ذخیره ایله سرداره کلوب اطاعت کلیه ابراز ایدرک ذخیره یی عسکره توزیع ایتدی، بعض آدملرده ذخیره لئمه دوه قلعه سنه کیتدیلر. بورادن قالقوب (۹) ساعتده (لباوغازی) نه کلدک. برکونده بوغازی آشوب اوته جانب (۶) ساعتده (سرای) قلعه سنه کلدک، اولجه احراق اولمش ایدی. آندن ایلر و کیدوب (حاسک)

میرانلره ، قرال یوز اون کیسه و ایکی یوز اسیر احسان ایدوب قرال هنوز مستقل قرال اولوب « ایکی بیک کیسه مال پادشاهی تحصیل اولندی . » دییه مژده ایله آغای مزبور در دولته کوندرلدی . آندن ایکی ساعت کیدرک (شیش) قلعه‌سنه کلدک .

شیش قلعه‌سی . — بانیسی بتان غبوردره . قریب العهد اولغله بناسنی بیان نیجه بطریق و رهابین واردر . اردل قرال‌لرینه تابع اولوب صاز مجارلری حکمنده در . قلعه‌سی صحراده بر جانی باناق و چیتاق اولوب مربع‌الشکل پالین قات آلچاق دیوارلی بر قلعه عظیمدر . بعض دیوارلری طاش ، نیجه یرلری طوغله در ؛ ایکن سین قلعه‌سندن بیوکدر . ایچنده ادم آذرر اهالیسی غایت مفلس و فقیردر . الی بیک صاز اورتولی اولری ، بش عدد چاکلی مناسترلری نمایان ایدی . طابیه‌لری یوق ، جبه‌خانه و طوپلری آز اولدیغندن سرعسکره « صفا کلدک » یرینه آنجق اون عدد شاه‌ی طوپ آته‌بیلدیلر . خندق آلچاق اولوب ایچنده صازلق و باناقلق حاصل اولمشدر . شهر ایچنده دکانلری و خانه‌لری اعمار ایتمه چالیشیرلدی . زیرا سکنز آی اول عسکر تپسه ساحلنه کیدرکن بورالری تخریب ایتشاردی . بو قلعه اهالیسی قلعه‌لرینک نه قدر ضعیف اولدیغنی اوزمان بیلمدکرلرچون اطاعت ایلمدکرندن عسکرک چته جیلری کلوب کیجه اوستی قلعه‌یه کیره رک و بیک عدد اسیر آلدقندن صوکره آتسه اورمشلر . حمد خدا قرال نصب اوله‌لیدن بری علی‌الاتفاق اطاعت ایده جکلرینی بیلوب شهری اعمار ایتشلر . بونلرده قبودان و برولریله کلوب یتمش کیسه‌دن زیاده مال ویرمدکرندن قرال قبودان و برولرک بویونلرینی اوروب سائر برو و قبه‌دان نصب ایدرک یوز کیسه آلدی . بونواحی مقدا جمله احراق بالنار ایدلمکله شدت شتاده ذخیره بولمق مشکل اولدیغندن بو محله ناتار عسکرلی بو قدر اسپرایله اوردوده قحط و غلا ایتسون دییه شاه پولاد اغایه بر سمور کورک و اوچ کهیلان ات و نیجه تحفه اهدا واحسان اولوب ناتار خانه نامه‌لر و یریلرک یالی اغاسنه دستورلر ویرلدی . آندن شاه پولاد اغا بو حقیره بر ممتاز طوط غلامی و ایکی نمسه قیزی احسان ایدوب جمله

دیزی اوزرینہ قویوب ال آچوب ابتدا عثمانی پادشاهی سلطان محمد خان رابعہ دعا ایتدی . عظمت خدا اورادہ کی یرکتورمز خرسینانلرک جملہ سی عثمانی اسمنی ایشتدکارندہ جملہ سی سجدہ ایتدکلرندن قرال ایاق اوزرہ قالقوب قوقہ صورغوجنی چیقارارق باش آچیق عثمانی بہ دعا ایلدی . جملہ حاضرین سرزمین سجدہ اولدقلرندہ بو حقیرہ دخی بر بکا عارض اولوب عثمانی دولتک الی اقراض الدوران مؤبد اولماسی چون خیر دعالم ایتدم . قرال ینہ ایاق اوزرہ قالقوب پادشاهدن کلن طوپوزی الہ آلہرق جملہ حاضرینہ کوستروب « عثمانی پادشاهنہ اطاعت ایدرمیسکز؟ » دیبہ فریاد ایلدکدہ جملہ سی باشلرینی آچوب سجدہ لر ایدرک سمعاً و طاعۃ دیدیلر . قرال یمین ویسارندہ اولان اہالی بہ بالمشافہہ عظیم عہد و میثاقلر ایدوب « کیندمدن مطلوب اولان اوچ بیک التمش کیسہ یی درعہدہ ایتدم ؛ انلری تحصیل ایدلم ، عثمانی ایلہ حوش کچینوب سر خوش حال اولہرق ناخوش اولمہلم » دیدکدہ جملہ موجودین باش آچوب « مال پادشاهی یی ویرہلم » دیبہ تہمد ایلدیلر . بوندن سوکرہ قرال نیجہ نصیحت آمیز سوزلر سویلیوب یمین ویسارینہ سلام ویرہرک منبردن اشانغی ایندی . بوکزی نہ ایکی وزیر قرالک قولتوغنہ کیروب منبردن ایندیرہرک مرصع کرسی بہ اوتورتدیلر . جملہ اردلیلر سوری ، سوری بیعتہ کلدکلرندہ عثمانی چالیچی مہترلری کلوب زورنا ونفیرہ زیللر ایلہ رهاوی فصلندن اویلہ برچنک حربی اورولدی کہ اطراف کورول ، کورول کورلہدی . الحاصل اوکون جملہ سی کلوب بیعت ایدرک ال اوپہدن و مشاورہ و نصایح مؤثرہ دیکلہ مدن فارغ اولمایوب بعد الاتمام بتوز تبعہ سنہ قرال بر ضیافت ترتیب ایتدی کہ حالا دیلرہدہ داستاندہر . طعامک اکثر بیسی آتمک ، کباب و شراب ایدی . ہان (مضی ما مضی) دیوب یجہ بیک ارابہ شراب کتیرہرک ایچدیلر ، ناصباحہ دک شب یلدامز بویلہ آتار اوزرہ کچیز یلیدی . صباح اولتجہ ہرکس یرلی یرلرینہ کیدوب صحرا خالی قالدی . آندن قالقوب ۹ ساعتہ (شبس) قربندہ سردارک اوردوسنہ کلدک . اوکون خنکار قبوچیلر کتخداسنہ سردارہ ، جملہ وزیر و میر

فوریہ : ۷ - اقدام مطبوعہ سی

بو خبر پاشایه کلدکده سردار کار آزموده دخی حسین پاشا ، کوچوک محمد پاشا و خان نامی پاشایی عسکر لریه و تاتار عسکر لریه قراله قوشوب سنجان قلعه‌سی صحراسنه کوندردی . ایرنه‌سی کونی سردار ۱۰ ساعت کیدوب (طورون) صحراسنده منزل آلدی . بو صحرای عظیم کویا دشت قبیچا قدر . بو صحرای لاله زارک اطرافنه عسکر قول قول خرکا هلیله قونوب تا وسطنده قرال عسکر می مکث ایدرک اطرافنی قراله مأمور اولان پاشالر و تاتار عسکر می قوشاندی . قرال ایچون عظیم اوجاقلر و چتر ملامدن صوقاقلر چور یلوبه قرال شهرتیه قرار داده اولدقده نا وقت ظهرده صحرائک بر مرتفع یرنده بیاض مرمردن قرق قدمه بر عالی و متین و تخت مثال کرسی قونولدی، که نامنه اردل کرسیسی دیرلر ، صاف آلمان مرمرندن معمولدر . بو کرسی‌یی تعریف اینسه کسوز اوزار . ساده شو قدر معلوم اوله که بر نا اهل و بی معرفت ساده دل آدم بو تخت و منبری کورسه ، ید قدرته یارادلمش ظن ایدر . وقت ظهر قریب اولدقجه بو صحرای عظیمه قره شایقه‌لی و الوان چوقه قالب‌اقلی و قوتمنلی پیاده ، و آتلیلر کلوب بتون صحرا خرسینانلرله طولدی . اول پس برده دن عسکره آتلاقمق فرمان اولندی . همان قرق بیک عسکر قرال اطرافنده آتلرندن اصلا اینیوب حاضر باش طوردی . بعده قرال بر مجوه اسکمله اوزرینه اوتوروب همان سردار علی پاشا طرفندن ابراهیم پاشا قراله هدایا کتیردی . ابتدا قرال باشنه محضر اغانک سو پورکه صورغوج مومای ذردوزنی کیوب و هدایا کلن سمور قپانچه‌یی ا کسه‌سنه کیوب اول مرصع کمری کمرینه بند ایلدی و جانب پادشاهیدن کلن طوپوزی اته‌لوب اوج عدد طوغ شاهیلری مذکور منبر اوزره دیکدی . طبیل و علمنی و سنجاقلر و بایراقلرینی کرسی اوزرینه دیکبیردی . بعده ایکی وزیر قرالک یمین و یسارنده تعظیمله چادر مهتر بائیسسی اول آن قرالک آلتندن خنکار اسکمله‌سنی الوب یوقاری منبر اوزره قودی . بعده قرال دخی قولتوغنده ایکی وزیر ایله منبره آهسته آهسته چیقوب اسکمله شاهان اوزرنده قرار ایتدی و وزیرین محترمین قرالندن بر قدمه اشانغی منبرده اوتوردیلر . همان قرال انده کی مجوه طوپوزی ایکی

حیدر آغا زاده محمد پاشا کتخدا الغندن چیقان محمد پاشا بو قلعه ده محافظ اولوب دیرکن راقوچی قرال یوز بیک عسکر یله کلوب بارچای قرالی و محمد پاشایی بو سین قلعه سنه قیایوب کامل یدی آی بوراده محاصره ایدوب طور دیلر . یوز بیک بال بیز طوب کله لریله بو قلعه نك روی دیوارینه ، سینه پرکینه ، هر طایه سنه ضربه لر اوردیلر ؛ اصلا قلعه یه رخنه ایراث ایده مدیلر . همان برکیجه درون قلعه دن محمد پاشا عسکر یله قرال عسکر ی برلکده چیقوب وقت شافیده راقوچی اوزرینه شبخون ایدرک قیره ، قیره کمال اقتدارینی محو ایدوب مائی غنیمت آلدیلر . راقوچی انجق یتش آتایله جان و باش خلاصنه دوشوب فرار آیدی . سین عسکر ی اوچ بیک عدد اسیر و بو قدر مال غنائمه مظفر اولور . قالدان جبه خانه ایله بال بیز طوبلر و جبه خانه قلعه یه آلوب مال ایدیلر ، حالا بو طوبلر منظور من اولمشدر . نتیجه کلام بو سین قلعه سی تا بو درجه ریختم و شدادی بنا بر قلعه متیندر . حالا اوراده قیریلان دشمنک استخوانی صحرا ده پشته ، پشته یانار ، بیغیلی طورور . قلعه نك سیر و تماشاسنه چیقان سردار مدبر کزرن کلعه سین دن « صفا کلدک » دیبه بر قیلدن بیک پاره طوب آتیه رق اورتالق آتیش ایچنده قالدی ، اول کون قلعه قبودانی عساکر اسلامک وزرا ، وکلا ، میرمیران ، امرا ، یکچری و سپاهی و جبه جی و طوبیجی اوجاقرینه جمله اون بیک قویون و یوز بیاض آتمک بذل ایدوب اوردوبی غنیمت ایدرک یوز کیسه مال پادشاهی خزینه سی دخی کتیردی ؛ وداع ایدوب کتیدیلر . ایرتسی کونی سردار دخی عسکر اسلام ایله قالقوب ۷ ساعته سین قلعه سی قریه لرنده مکک ایدوب بوراده ایکوز بیک اسیرک پنچک کاغدلری سجال امینی ایله تمام اولوب مال پادشاهی دیه التی یوز کیسه حاصل اولدی اما یوز بیک دن زیاده اسیر یالکیز تاتار عسکر نده وار ایدی . انلردن پنچک مال آلتیایوب بعدالایوم جمله تاناره ایلری کیتمک فرمان اولندی . بورادن قالقوب ۷ ساعت کیدرک (سین) قریه سنه کلدک . بوراده جمله اردل کفاری ، اعیان و قبودانلری قراله خبر کوندروب « بان ازدرجدیمزک قانونی اوزره قرالمزه بیعت ایده لم . » دیمشله .

عدد کایساسی وارکہ یدی عدد قلعہ مثال مناستردر ، هر برنده قرق، الیشمر قسیسلر واردر ؛ یدیشر ، سکزرات افلاکہ سر چکمش چاک قلهلری واردرکہ صداسی بر مرحلہک یردن ایشیدیلیر . سوقاقرلی سطرنج نقشی اوزره ترتیب اولمش قالدیرم دوشه لیدر . جن قپوسنک یاننده غریب بر کوچوک قلعہ قپوسی واردر . بو قپودن طشره بر آدیم بعید بر سر آمد کوچوک قبه التندہ مرمر رخامدن مصنوع کویا حضرت عیسی نک صایبه بردار ایدیلینتی تصویر ایدر کوزل بر هیکل واردرکہ انفس النفائسدر . کویا حضرت مسیح نوحہ کنان فریاد ایدیور ، حتی کوزندن آقان اشک تری بیله ، استاد مرمر قطره قطره کوسترہرک ابراز رسم هنر تام ایله مشدر . ع : کورہنک عقلی کیدر اوزکہ تماشادر بو . شهر سینده دها نیجه آثار عجیبه و صنایع بدیعہ واردر . مصنع ، شاهنشینی سرایلر وارکہ هر برنده استاد نقاش نیجه کونا آثار و علائم نقش ایجاد ایشدر . اولری سراپا تحتہ شنیدره اورتولودر . غنیمت بر شهر اولوب خصوصیلہ شراب و یومورطہ سی بولدر ، سوقاقرلی آدم دریاسی اولوب ایچنده یوز بیکی متجاوز نفوس واردر . حاصلی سیاحتمزده کوردیکمز بیوک شهرلرک بریسیده بو اولوب خدا فتحنی عثمانیلره میسر ایدہ ! یتش عدد خانی وارکہ اقالیم مختلفہ تجاریلہ مالا مالدر . قرق عدد مدرسه حکمنده اولان ارشک خانہلری وار ، ایچنده باباسلر تحصیل دین و معرفت ایدرلر . نیجه کلیسالرده ریاضت کش محبوبه جهان قیزلر وارکہ آدم سوزینی ایشتمه مشلر ، مردم یوزینی کورمه مشلر ، فیض عیسی ایچون بابالری آنلری وقف معبد ایش ، نہایت فرتوت زمان اولہرق چوریوب قالمشدر و عجیب ضلالت حیاته طالمشدر ! حمد الله بزده رهبانیت غیر موجود وبویله دانہ سز مرغ بی نوا نامشوددر . بو سین شهرینی اوزون اوزادی به تفصیل و تحریر ایله سہک بر طومار دراز اولور . حصارینک نہ مرتبه صعب و استوار اولدینی شوندن معلوم اولسونکہ : ۱۰۶۵ سنہ سنده کوریلو محمد پاشا یانووہ قلعہ سنی فتح ایدوب (بارچای) نام قرال زاده بی اردلہ قرال نصب ایدوب خزینہ تحصیلہ بو سین قلعہ سنہ کوندردی . اودہ بورایہ کیروب

جمله یمین و یساری شاطره لر ، غلام لراهه مزین اوله رق کچوب اردی صره بش یوز عدد پرسلاح آتش پاره غلمان خاصه اندرونی کچدی . عقب لرنجه طقوز قات مهتر خانه سسکاه فصلی چالهرق عبور ایدوب قلعه ائنه وارد قده بیک پاره بال بیز طوپلره بردن آتش ایدنجه کویا روز محشر و جود بولدی ظن اولندی . سردار ظفر شعار بو ترتیب اوزره سرا پرده سننده قرار ایدوب دأب اوزره سباطر تناول اوله رق هرکس خیمه لینه چکلدی .

سپین قلعه سی . — اردل قرالری حکمنده اولوب ساز مجاری قلعه سیدر . اما ساز مجارلرینک ارشک و باش قپودانلرینک تحتکاهی در ، ضربخانه لرنده « کاغز نرطن » نام بر نوع دوکه طالر ضرب اولنور . قلعه سی نهر کنارینک جابجا باتاغی ایچنده شکل یتش دوت قله لی حصن حصیندر . اون بر عدد طوغله عظیم طایبه لری واردرکه هر برنده قرق ، الیشمر عدد با . بیز ، قولومبورنه طوپلری واردر . طایبه لری او قدر واسعدرکه هر برنده بیکر آدم ضبط ایتسه یرم طار دیتز . جمله اتی بیک عسکره و التمش بیک آدمه مالک برقلعه معظم در . بش عدد قپوسی وار . باطی طرفنده کی قپو سمتنده قنعه بایرلی بر یرده واقع اولغله اول طرف ایکی قات قلعه دیواری و ایکی قات خندقدر . عظیم بال بیز طوپلری جمله بو طرفه ناظردر . زیرا بو قلعه نیک قورقوسی هپ بو طرفندر باشقه طرفنده خندق یوقدر . شرق ، قبله و شمال طرفلری جمله عملی باتاقلقدرد . اما واسع و عریض دکلدر ، بر جانبندن بر جانبنه قورشون ایرر ، حتی بو باتاقلغک اراسنده جابجا کوچوک لخنه و قباق بوستانلری دخی واردر . عثمانلی بو قلعه نی محاصره ایتسه بر کونده باتاقلغی شهراه ایتک امر اسهلدر . لکن بو حالده باتاق طرفندن مترتسه کیرلک امر محالدر . شمال جانبنده بر قپوسی اوزره مفرت جن تصویرلری واردرکه کورنک عقلی کیدر . بو قپویه ده (جن قپوسی) دیرلر . حقیر پیاده اولوب بو قلعه نی کامل بر بیجق ساعتده دائراً مادار دور ایله تماشای ایتدم . ایرتسی کون علی باشانک وکیل خرچیه کوروب درونخده کوردم . اوز عدد بروو حاکملری وار . انلردن سؤال ایتدم ، بوراسی یتمن پاپاسلق یعنی محله ایتش . یتش

مہر سردارہ کلیر ، یوق مایکہ کلیر ، یوق چاوش زادہ یہ کلیر « دیہہ دیدی
 قودی چوغالدی . والحاصل جرمن بکنہ وارنجہ ہرکس مہری اومدیلر!!
 بعدہ فوغراش آلتندن جانب غربہ جملہ طوغلر کیدوب وقت ظہردہ
 سہل حرارت شمس تاثیر ایتمکلہ جملہ خیمہ و خرکاہلرک بندلری چوزیلوب
 بارخانہ لہرہ تمحیل ایلہ ہر طرفدن نفیر رحائلر چائوب ینہ آلائی عظیم ایلہ
 کان قوجیلر کتخداسی سردار ایلہ آت باشی برابر عزم راہ ایدوب ۲ ساعتہ
 فوغراشک قبلہ طرفندہ بر سحرادہ مکٹ اولندی . اسیرلر مہ صوردم ، بو
 سحرانک آدینی بیلہ مدیلر . بو محلدہ قوغراش قاطناری بزدن بعض ا-سیرلر
 آغلہ ہان طوتیلوب اسیر ایلدکری آدملر خلاص ایدلدی . اندن ۴ ساعت
 کیدہ رک (کوچوک اولت) نہرینہ کلدک . براشوہ طائلرندن کلوب بیوک
 اولت نہرینہ آقارہ . اندن ۴ ساعت قبلہ طرفہ کیدوب ینہ ولات صغیر نہرینہ
 کلدک . بورادہ روز قاسم حکم ایدوب اوردو منلاسی رمضان افندی محکمہ
 خیمہ سندہ « سفر دوتوشیدر » دیہرک دستور سردار صادر اولمدن چائلرک
 حقلرندن کلنمک اوزرہ پر حسن پاشانک تعیننی قید ایلدی . اندن ۳ ساعتہ
 (سین) قلعہ سی قربندہ آرام ایتدک . سینلی جمیع برو وارشک وقپودانلر
 کلوب مطیع و منقاد اولہرق یوز تیش کیسہ مال پادشاھی بی ، تیش کیسہ
 سردارہ ، قرق کیسہ قرالہ و یروب بو قدر تحف ہدایاسیلہ اوردونک بیوک
 و کوچوکنک تطیب خاطرینہ رعایت ایلدیلر و خلعتلر کیوب ینہ (سین) ہ
 کیتدیلر . ایرتسی بر آلائی عظیم تنبیہ اولنوب علی الصباح جملہ عساکر اسلام
 پر سلاح جبہ و جوشن و زرہہ غرق اولوب قبلاوی و طولغولغای سرتاپا
 سلاحہ مستغرق جملہ کھیلان و نازی اسب صبا مثالرہ سوار اولوب سیم رخت
 و یامچیلر و جروم قطیفہ اکرلر واتی پارہ پولاد نخش-وانی یاخقلر و بحری
 حوطا-یلر ایلہ دونادوب غازیلر اوزرلرینہ سوار اولوب تیرکش تیرکشہ ، رکاب
 رکابہ آداب اوزرہ کیدوب جمیع وزرا و میر میرانلر و آلائی بکلری قانون
 اوزرہ یرلی یرلرندہ و قوللی قوللرندہ صف ، صف ، آلائی ، آلائی عبور
 ایدوب سین قلعہ سی نمایان اولدقندہ سردار علی پاشا اسب صبا پیاسنی سوروب

براز امین اولمغله اکثر مجارلر بو قلعہ یه طولمشلردر . گرچه بازارنده روم شهرلری کبی قبلی بدستانلر یوقدر ، لکن عرب ، عجم ، هند ، بخارا ، مولتای ، مسکو ، له ، چه ، اسفاج ، نیچه متاعلرینک اکثریسی زیب بازاردر . بازاری ایچنده کونا کون عطریات رائحه سندن انساک دماغی معطر اولور و طلاطین دریسی قوقوسی شامه یی مست ایدر . اوزیدی قدرخانلری واردر . طشره بازارکانلر بو خانلرده ساکن اولوب اقالیم سببعه تجاری بوراده بولنور زیرا بو شهر مصر اردلدر . آب و هواسی پک لطیف ، باغ و باغچه می یحسابدر اوزومی خوشخوار اولور . اریکی ، الماسی ، آرمودی ، سپو بیاض اکیکی ممدو حدر . شهر اقالیم خامسک صوکلرنده واقعدر . بو شهرک اعیانی وارباب معارف وطبایمیله صحبت خاصلر ایدوب پک چوق ذوق و صفالر ایتدک . بورادنده اللی بیگ غروش مال میریی حطو اراهلره تحمیل ایدوب بعض اغارہ و آلائی بکلرینه برر چوقه وبرر قماش ویرلدی . حقیره دخی ایکی چوقه و ایکی قماش و بر مینالی ساعت و یروب یوز اللی عدد برو ، وشاکلر خزینہ ایله معاً پراشوه قلعہ سندن قالقوب جانب غربه ۵ ساعتده (فوغراش قلعہ سی) قربنده بر چنزار سحرادن کچوب آندن ۹ ساعتده فوغراش قلعہ سنه کلدک . خزینہ یی سرعسکره تسلیم ایلدیکم زده اون یدی کیشی دیوان سرعسکرده خلعت فاخره لرله ممتاز قلندق . پراشوه قلعہ سی قبودانی سردار و قراله هدایاسنی و یروب خلعت نادره لر کیدی .

بز بو قلعہ آلتنده اقامت کزین ایکن آستانه سعادت طرفندن خط شریف ایله خنکار قپوجیلر کتخداسی کلوب سردار علی پاشایه خلعت فاخره بر شمشیر نادر و بر سمور کورک کتیروب ملک احمد پاشایه بر کورک وسائر وزرا و میرمیرانلره برر خلعت فاخره کلوب کوپریلو محمد پاشانک وقاتیبه یرینه اوغلی فاضل احمد پاشانک صدارتی اعلام اولوب ملک احمد پاشایه ده سلطان احمد کریمه سی فاطمه سلطانک نکاحی خبرلری کلدکده جمله وزرا و سائر امرا کوپریلو اولومندن محظوظ اولدیلر . اما مهرک کوپریلو اوغلنده قالاچغه اصلا وجود ویرمیوب « قتی اعلا ! مهر میرانی اولورمش ؟ ان شاء الله

اون برنجي کون سزي يوللارزه ديه شافي خبر ويرديلر و اول آن امان و زمان و يرميوب جمع ماله باشلاديلر ، بو حقيرده قلعه نك هر بر طرفني تماشايه باشلادم .

اشكال قلعه . — دره لي ، تپه لي و حواله ليجه واقع اولمش بر قلعه عظيمدر . لکن حواله سي ييلديز روزکاري جانبنده بر یرده واقع اولمغله احتياطاً او محله ايکي عدد قلعه مشال متين طايبلر انشا ايDOB قلعه ني حواله دن خلاص ايتمشلر ، قلعه شدادي بنا ريختم اولوب طايبله لي معظمدر هر برنده قرقر ، الليشر عدد بال ييز طوبلر واردر . جمله ايکي بيک عدد صلوطاطي وار ، اصلا و قطعاً بونده نمسه يوقدر و قويمازلرده . درون حصارده جمله اون بيک عدد اوطلردر زيرا هر سرايده بشر اونر عدد تختاني ، فوقاني نقش بوقلمون عبرت نمون خانه لری وارکه ، هر بری بر کونه هندسه اوزره طرح اولنمش سراپا ييشيل ، صاري ، ماوي ، يياض طرحه لي کيره ميتلر ايله دام و باملری مستور سراي معمورلردر . نيجه بيک بيوتلری شنديره تحته اورتولی اولردر . کونا کون بلور و جام منورلردن روزنلری و شاهنشين و مقصوره لری وار ، مزین بر شهردر . بری بری اوزرينه قات قات حواله لي بيوت رعنادر . تيمش عدد ديرلری وار ، اما يکرمي ايکيسي مناستر منطبقيدرکه جمله سنده ايکيشر يوز لاديقه و ايرنکلر مقرردر . جمله سنک طاملری صاری پرنج و يياض قالای ايله اورتولی اولوب چاگ قلهرينک اوزرنده کی صليب شععه زرین کوسترر . « واروش قرق بيک اوطلدر » ديه برولر نقل ايتديلر . بوده يالين قات ديوار ايچنده در . بونده اولان باغ و باغچه لي بهشت آساسراي زرکار و نقش بوقلمون بر ديارده يوق . چارشی و پازاری ، جمله اسواقی ترتيب شطرنج اوزره ياييلمشدر ، ايکي بيک عدد دکانی وار . جمله سي شهراه اوزره دکلدر . اهل صنعتلری خانلرنده ايشله يوب نسوان و بناتی آيين اوزره چارشولرده بيع و شرا ايدرلر . صواقلرنده آدم کترتندن اوموز اوموزه کيديلير . برولرينک دفتری اوزره بو شهرده يوز بيک آدم واردر . زيرا بوقاچه عثمانلی قورقوسندن

امان ایله کیتدیلمز . قلعه لرینه اسکندریه بکی یوسف بک محافظه جی تعیین اولندی . اما نهرک قارشى جانبده اولمق ایله عسکر دن قارشى به چوق کمنه مچوب سیر ایتدیلمز .

بو محلدن براشو قلعه سنه کیتدیلمز

اولا مشاوره اولوب افدمز ملك احمد پاشا ملك روم ایلی ایالتدن صاغ قول مصطفی نك وصول قول چلبی نك امری التنده خزینه پادشاهی تحصیلنه درت بیك عسکر ایله براشووه قلعه سنه تعیین اولندقلرنده حقیر دخی . ملك احمد پاشا اذنیله فوغراش قلعه سی آلتدن قالقوب جانب قبله به ۷ ساعت کیدوب . (براشووه) نهری کنارنده منزل آلدق . بونهر بغداد ایله اردل طاغاری آراسندن طلوع ایدوب فوغراشه قریب نهر کیر اولته منصب اولور . بو محله براشووه شهر عظیمی وار ایمش . سلستره والیسی قدری پاشا و محمد کرای خان قریبی بو شهره قرین اولوب آتش ایله برباد ایتمشلر و مال غنائمی آلوب یانوووه غزاسنه کیتمشلر .

اوصاف شهر عظیم و بندر قدیم براشو . — « آندراش) نام قرال بناسیدر . « دیبه اسپرلم نقل ایتدی . اردل قرال لری حکمنده اولوب ساز مجاری ارشکلرینک تحتکاهیدرکه جمیع زمانده بو ساز مجارلرینک عثمانلی به عصبانی کورولمه مشدر . زیرا بر آلاى عاقل ، دور اندیش ، عنقا تجار ادملردر . بو قلعه قبه دانلری ، ایرشکلری ، برولری جمله پر سلاح آتله اوزره اللرنده کوموش عصارلیله آلاى ایدوب بزم عسکری استقباله چیقارق بزى شهر واروشنه قوندوروب مک ایتدیردیلر . سائر عسکرلرمنه شهرک جانب غریبسنده یر کوستروب خیمه و خرکاهلریله آنلر دخی قونوب درت بیك عسکریمزى در آن دفتر ایدوب آدم باشنه نیم اوقه ات و برر اوقه سپویباض اکمک و بوکا کوره سائر ما کولات و مشروبات انواعدن کتوروب تسلیم ایدوب « اون کون مسافر منسز ان شاء الله خزینه پادشاهی بی تحصیل ایدوب

بویله ایکن قلعه اصلاً اطاعت ایتزدی . مکر ایچنده اطراف نواحیدن کجه برچوق اهالی و عسکر وار ایش . بونک اوزرینه قلعه‌یی محاصره ایتدین فراغت ایتدیلر .

سبب فراغت از محاصره . — سببی اولدرکه کرجه علی پاشا سردار معظم ایدی . اما کندویه جبهه‌خانه ، مهمات و لوازم ویرلمدیکی ایچون قلعه دو کجه مأمور دکل ایدی . اما مباشرت اولنسه ینه قتیجی سهل ایدی . لکن روز قاسم قریب اولوب شدت شتاده بر مرتبه‌ده ایدی که باران و برفک کثرتندن و چامور و باتاقلنگ و فرتندن ال و آیانگ ذره قدر حرکتته امکانی اولمادیغندن و عسکر خیمه دن طشریه چیقما دقلرندن قلعه‌یی محاصره دن فراغت ایدوب قتیجدن مایوس اولدیلر . تمام بشنجی کون اولدی ، کوچوک محمد پاشا الایلری ظاهر اولوب تا قوشلق وقتندن وقت عصر اولنجه محمد پاشا عسکری تانار عسکرینک آلدقلمی اسیر و مال غنائلمینک ارا بهلری آرامی کیلمه‌دی . همان یوز یتیش عدد باللی ، باشلی قپودان اسیر بند زنجیر اولوب فوغراشلیره رغماً تورمته و طبل چاله‌رق طابور طابور خاچلی پیکر و بایراق چکک رک برچوق مال خزائن ایله اوردویه داخل اولدیلر . بلکه بزم سکنز آیدن بری تحصیل ایتدی کمز مالدن و اشیادان اوچ قات زیاده اسارت و مال بی نه‌ایه کتیروب بر اسیر بر اچقیه اولوب جله محبوب و محبوبه‌لری نمچه جوانلری ایدی . علم شاه نام تانار « بزم قرداشلرده تام التمش بر بیک التمش التی اسیر واردر . تیسسه نهرندن کچرکن ده عثمانلی کوچوک محمد پاشا اوردوسنده ده اوچ بیک اسیر ایشتم » دیبه نقل ایتدی . حمد خدا ینه غزات مسلمین بو قدر مال و منال ایله کلوب نمسه لیلرک مقدا بودین قرینده غارت و خسارت ایلدکاری قلعه‌لرک انتقامی آندی . ینه عسا کر نصرت مأزک یوزلری کولدی . فوغراش قلعه‌سی قپودانی بونی کوروب عقلی یوق ایکن او آنده باشنه کلوب همان قلعه‌اوزره یدی یردن بیاض امان بایراقلمی دیکوب « امان ای عسا کر آل عثمان » دیبه قلعه قپودانی وبر و ایرشکلری قایقلمه بینوب بری طرفده قراله کلوب اطاعت ایتدیلر . مال پادشاهی ایچون یوز یتیش کیسه و یروب

قپودانی عصیان ایدوب طوغی صحرايه قوندورمیه‌رق طوپلامش ! فی الحال سردار معظم قالقوب ۴ ساعتده (فوغراش وار) قاعه‌سنه کلدی . فوغراش قلعه‌سی . — اردل قرالرینه تابع فقط ساز مجاری حکمنده‌در . کین یانوش خزینه‌سی و عسکری اولمغله قپودانی اطاعت ایتوب اول کون عسکره پاره پاره طوپ آندی . ملک احمد پاشا طرفدن اوردومز قالقوب طوپ کله‌سی کلز یرده کی سردار اوردوسنه نقل ایدوب آنده مکک ایتدک . ایرتسی کون جمله عسکر مأمور اولوب جمله واروشی احراق ایتدک بیک عدد کزیده بهادر سردن کچدی یازوب جمله‌سی عربان اوله‌رق قلدچلری آغزلینه آلوب واروش دینده نهر اولتی عبور ایله قارشی واروشه بی‌پاک و پروا کیروب دشمنه قلیچ اورمغه باشلاینجه اهالی بو چیلاق شلاق ملاق آدملری کوروب « به مدت ، تورک دلی اولمش ! » دییه دمبسته و حیران ایکن بونلره بزم دلی چیلاق غازیلر اوله ساتور عربانی اوردیلر که نیچلری کندیلری نهره آتوب کیمی بری طرفه چیقاراق اسیر اولوب کیمی ده غرق آب اوله‌رق دندان تیغدن رها بولدیلر . سائرلری ایسه فراره قرار ویرمکه غازیلر واروشی اظهر من الشمس آتسه اوروب تاقله آلتنده شرابول ایچندن اسیر و مال غنائم آلوب طوپدن آلارقه غزات عربان صوکنارینه کونا کون اخشاب و فیجیلرله آلدقلمی اشیا و اسیرلری اوردو طرفنه سلامتله کچوروب واروشی چراغان ایلدیلر . بعض قنارمز ینه قارشی طرفه کچرک شکارلر آلوب نهرده شناورلکر ایدرک سالمین وغنمین اسلام طرفنه کذر ایتدیلر . بعده قلعه واروشی یانوب قنعه فوغراش میدان ایچنده قالب اول کون بیکی متجاوز اسیر آندی . بو زیر قلعه‌ده اون کون تقاعد فرمان اولنوب تانار عسکر یله کوچوک محمد پاشانک نمسه ولایتدن کله‌سنه منتظر آوتورولدی . هر بار عسکر نک و راحت طورمایوب فوغراش خندق دینده شرابوللر ایچره یانان دشمندن اسیر آلمق قصد ایتدکارنجبه قلعه دن کیجه لی ، کوندوزلی بیک پاره بال بیمز طوپ آتیلوردی ، بو آراده یوزلرجه نامدار بیکیتملر شهد شهادت نوش ایدوب روح تسلیم ایدردی . باقی غزات مال غنائم آلوب شادمان اولورلردی ؛ ینه

ماللری دوت بودینلی ارا به چکن بیکیتر یله پای برابر اولغنی قول ایتمشدک . بو ماللر اثمائی جمله اون بر کیسه اولوب هر کشی یه برر کیسه غزا مالنی قرداش پای کبی بولوشوب فاتحه خوان اولدق . سائر اسرا و اموالی سکز یوز بیکیت فروخت ایدوب آنلرک مال غنائمی جمله قرق بر کیسه ایتمکله سکز یوز بیکیته بر موجب دفتر فقیر قرداش کبی پای ایدوب حقیرده کتابت واستقامت ایله بو غازیله تقسیم عرف اییدیکم ایچون یوز غروش و بر نور محض اسیر ، بر آت و بر کوموش کوچوک شمععدان و یردیله . اوردوده کی غازیله بزم بو قدر مالی تام محلده بالامن فروخت ایدوب بو قدر ماله شریک اولدیغمزه غبطه ایدوب « حیفاً بزم مقدمات یوق بهاسنه صاندیغمز متاعلره ! » دییه تأسف چکدیله . حمد خدا بو محلده اولای قفیرک الهمال غزادن ایچه شیلر کیردی ! ...

عسکر اون کون بو قلعه قوهالوم آلتنده اوطوروب بیگ التمش کیسه مال پادشاهی بی آلدقن صوکره سردار معظم قالقوب جانب جنوبه کیده رک اولت نهری کنارنده . نزل آلدق . بو محلده جمله قرا امن و امانده اولوب اهالی یرلرینی تعمیر ایتمده ایدیله . بو محلده بر بیوک واروش یانماش عینیه طور یوردی ، اسمی خاطر مانده اولغامله تحریر اولنه مدی . آندن ینه جانب جنوبه محصولی صحرال ایچره ۲ ساعت کیدرک اولت نهری کنارنده . (قاچه) قلعه سنه کلدک .

قاچه قلعه سی . — بونی (قاچه) نامنده کی قادین بسا ایتمکله بو اسمی ویرمشلدر . ردل قرالارینه تابع و ساز مجارلری قلعه لرندن اولوب باش پایاسلرینک ملکیدر . حقیر بو قلعه یه کیروب سیر و تماشا ایدمدم . « بو محللر ارتق امن و اماندر » دییه ینه چرخه جی تعیین اولنوب طوغانچی ابراهیم پاشا قوناقچی فرمان اولندی . جمله میرمیرانک طوغلری ایلری قبله جانبنه فوغراش قلعه سی آلتنه مک ایتمکله روان اولدیله . بش ساعتدن صوکره فوغراش جانبنده الی پاره بال بیز طوپلر آتیلدی ، درحال اوردوده بر ولوله وغاغله پیدا اولوب همان فوغراش قلعه سی جانبنه آدملر واروب کلدی . مکر قوغراش

و مشهور در راتی، بوزه، پیوا (پیرا) نام مسکراتی کثیر اولوب بویاض ناپارهرلیه، عسکرك خذله مقوله‌سنه اهالی برچوق ضیافت ویردیله . عسکرمزك عاقبت اندیش و اهل عرض اولانلری خوف اوزره اولوب « بلكه بونلك بویه شراب ایچمه‌دن مراعی حیلهدر ! » دیه حذر ایتدیله، اما ملاحظهلر نده سهو و خطا ایلدیله . زیرا بو قاعه عثمانلی عسکرینی هنوز کورمش، تاتار جورینه اوغرامامشدر، بونلردن اسیرده آلتامشدر، غایت صابا یرده واقع اولغله ذاتاً استیلاسی امکانسزدر . بو شهرک اهللیسی اویله اوغوز و ابهلر درکله نیجه صبیان و شابلری عسکر اسلامک هینتیلیرینی کوروب دیرنه میهرک فوت اولدیله . عسکردن بونلك باغ و باغچه‌لرینه بر ضرر اصابت ایتدیکی جهتله عسکره محبت ایدوب شرابلر ايله ضیافت ایلدیله، خاتی غایت عنقا اولوب غنیمتی ایسه توصیف اولنماز بر درجه‌دهدر . بو شهرک قرا و مزار عنده طاغ کبی بایرلر اوزره ایاصوفیه قبه‌سی کبی، مصرک اهراملری کبی قرق، المی یرده یوز بیلق بغدادی دمتلری بیغنی وار . جمله بغدادیک باشاقلری بیغین ایچنده و کوکاری طشرده اولوب یاز و قیشده اصلا چورومز، بیللردن بری قلش عشر بغدادلر واردور . تا بو مرتبه غنیمت بر شهر ارم اولدیغندن سردار بو شهر امینده امنیت اوزره قرار داده اولوب هر طرفه عسکرلر کوندردی . زیرا حاجز خصم و مانع قوی کمین یانوش غائله‌سی بر طرف اولغله اردل دیاری امن و راحت بولش ایدی .

حقیردخی سیکل غزاسنده سکز یوز بیکیت ايله سکیردوب شهر لاپورجسه‌ده الدیغمز مال غنائمی قوهالوم بازارینه چیقاروب، مقدا مال سراینک قبه‌سی ایشیکنده مدفون بوله‌رق آلدیغمز یدی عدد کیسه غر و شلری یدی کشی برر کیسه آله‌رق تقسیم قلندری ایلدک . بعدما باقی آتلی و اسیرلری و ذی‌قیمت سیم‌وانی و اشیا بی بازارده فروخت ایتمکه مباشرت ایدوب ابتدا مصنع و منقش حنطو جاملی ارا به التي عدد اشبه آتله بیک عدد دوکمه طالر ریاله فروخت اولوب ساثر اشیا بی ده قیراط، قیراط هرشی، تامیله و زیاده دکر بله صانتق . حاصلی مقدا یدی کشی سرایدن چیقاردیغمز مال ايله غیری

و بارکاهلریخی بوزوب نفیر رحاتلر چالوب بودین عسکریه بودینه کیتدی .
 اما بو انسانده سردار مدبر بر دیوان عظیم قوره رق مشاوره ایلیوب نمسه
 چاسارندن انتقام المق ایچون جمله تانار عدو شکار عسکریه اگری ، و ارط ،
 طمشوار ، سمندیره ایالتلری عسکرلریخی و بو قلعده اولان غازیله ولایت
 نمسه یی واروب ایلی آلازوتالان ایتملریخی فرمان ایدوب ینه کوچوک محمدپاشایی
 سردار نصب ایلدی . قرق بیك عدد کزیده عثمانلی عسکرکی و اللی بیك
 تانار بو قوهالوم آلتدن قالقوب نهر تیسه یی قارشیه کچرک نمسه دیارینه غزایه
 یتدیله ، خدا آسان ایدو . سردار ظفر شمار قوهالوم آلتنده روم ایلی
 اطولی نك سکان بیك عسکریه قلوب قرال ایله یکدل و یکجهت اوله رق
 خزینه پادشاهی یی تحصیله مقید اولوب تحصیل ایدیلن مال پادشاهی و خزانه
 سردار معظم ایله سائر مال وزرای جمله قوهالوم قلعهمی ایچنه قویوب خصم
 محمدپاشا ایله چنال باش پاشایی و پیر حسن پاشایی اوزرینه قبو محافظی تعیین
 ایلدی . اما زاکتله قلعه قبضه تسخیره آلتوب جمله عسکر قلعه آلتنده
 طناب طنابه مک آیتدیله و قلعهمی سیره کیتدیله . زیرا بو قلعه غایت متین
 و معتبر اولوب اردل قلعهمک کایدیله . ساز مجاریله اردل و سیکل ولایتلری
 حدودی آراسنده لطیف ، رنگین و کوزل بر قلعهمدر . ایکی دره آراسنده
 بر مرتفع طوپراقلی بایر اوزره واقع اولمش طوغله بنا مدورالشکل بر قلعهم
 رعنادرکه قوغو کبی بیاض و منوردر ، بر قبولی یدی کلیسالی ، مکمل
 جبه خانلی حواله سز ایکی قات بندر عظیمدر .

واروش . — قلعهمک جانب غریبسنده بر چنزار یرده باغ و باغچه یی اولوب
 یکرمی عدد کارگیر کلیسالی وارکه هریری بر قلعهم کیدر . اوچ عدد
 حمامی ، اون عدد پتریقخانه سی ، ایکی بیك دکانی وار . بونده دخی عادت
 سائر نصاراده اولدینی کبی مال و متاعی عورت و قیزلره صادر مقدر .
 واروشنک اطرافنده بر قات دیواری اوچ قبولی ، سکز طایه لی و خندق لبالب
 طولی و خندق اطرافی شرامبوللی غایت صعب بر حصن حصین کبی سور
 واردر . بوشهرک باغ و طاغلرنده اوزم غایت چوق اولدیغندن شرابی معروف

اولدی . رحمة الله علیه . بر صاحب کرم و محب اهل معرفت سخندان ، دائماً شاد و خندان ، مورخ و ابوالکلام و هر وجهه احوال نظام و انتظام ایله نام ویرمش بر وزیر همام ایدی . نیجه بیک کونا رأی و تدبیر لرله دیار اردلده عساکری منصور و مظفر ایدوب نیک نام آلدی . حال بویه ایکن بر حادثه مؤله وافع اولدی .

حوادث موخش و فاحش . — بومکت اولنان قوهاوم قلعه‌سی التنده بودین اوسترغون و استولنی بلغراد ، شیمونطورنه ، قانیژه قلعه لر مزدن فریاد جیلر ایله قانلی مکتوبلر کلدی . تحریر ایشلرکه : امان سلطانم یتیش ! ایل ، ولایت الدن کیندی « مکر نمسه چاساری نامردک ایدوب صالحی بوزهرق عهد تکنلک ایله مش ، فرصتی غنیمت بیلوب بودین ولایتی خالی بوله رق « عثمانلی اردل دیار نی غارته کیتدی ، سرحدلر بوشدر . محافظ اولان عسکر بزه مقاومته قادر دکدر « دیبه سرحدینه مجاور اولان قلعه لر مز اوزره مختلف ماتلردن الی بیک عسکر جمع ایدوب بودین قربی قلعه لر ندن حمزه بک ، ارجین پنتلی ، جان قورتاران ، جان بک ، ال قزل حصار ، پالوطه ، چاقوار ، بکان نداژ نام پلنقه ، قلاع و قصباتی ، زرین اوغلی ، بکان اوغلی ، کنان اوغلی نام هر سکر ایله برلک اوله رق پننه ، میسره ، بی پاک و پروا دوکه ، دوکه قلعه لر ی استیلا ایدوب بو قدر مال خزائن و دفائی آله رق امت محمدی قویون سوروسی کچی سورمش . قلعه بلغراد و مصو طور نالرینه قدر کوندروب قلاعلک جمله جبه خانه و طولرینی آله رق احراق بالنار و بعده قرارداد اوله میوب قراری فراره تبدیل ایله دیار منحوسنه فرار ایلمشدر . بو خبری آلان سردار علی پاشاده اول آن تاب و توان قالمایوب غیرتندن کویا بیجان اوله رق غزایه نیت ایله او آن دم چکمیوب دامن درمیان ایله دیوان پادشاهی به بودین وزیر اسماعیل پاشایی چاغیروب « تیز طورمه بنم قرداشم ؟ بودین ایلتکله بو آنده قالقوب اوج قوناغی بر ایدرک بودین سرحدلرینه یتیشین « دیبه طغرای غرالی امر سرداری بی اسماعیل پاشا اله و یروب بر خلعت فاخره دخی کیدردی . همان اول آن اسماعیل پاشا اردلک قوهاوم قلعه‌سی التندن خیمه و خرگاه

احسان ایلدیر . اول آن قرال دخی رقبی اولان کمین یانوشک مرد اولدیغی صفاسندن کوچوک محمد پاشایه اون بش کیسه و بر سمور کورک و یوز ارابه ذخیره و اون ارابه قماش و یروب بیچاره کوچوک محمد پاشا بر عادی میره میران ایکن بهادرانی سبیله بر آنده اسکندر قدر قدرت و دارات صاحبی اولدی . زیر کمین یانوشک خزینه ، بارخانه ، جبه خاه و مهمات و اوایسنه مالک اولوب آلدقربی کیمسه صورتده مداخله اتمدی «همان ایکی بیگ کیسه نقد طالر غروش و یوز کیسه انکروس التونی وار ایدی .» دیه کرفار قید اسارت اولانلر حکایه ایلدیر . محمد پاشا غازیلرینک صالت هر بر خربنده سی برر قپودانک بارخانه و یوز کیسه نقودینه مالک اولوب حضورنده شب و روز نیجه غلمان ال نیجه دیوان طورورلردی ؛ ایشته شجیع و بهادر اولانلر بویله غزاملیله بای اولورلر . بو سفر یکی قرال ایچون بک ایی اولدی ، زیرا رقبی اولان کمین یانوش اولدی . قرال بعد ازین مستقل اولوب بر هفته ده ایکی بیگ کیسه دن عبارت اوچ سنه لک بقیه تحصیل ایدوب خزبنه یی تسلیم ایلدی . باقی قالان بیگ کیسه مال پادشاهی یی دخی ویره جکنه یمین ایتدی . حقا که بو رأی و تدبیر جمله سردار اکرم علی پاشای عاقبت اندیشک دورین فکری و ملک احمد پاشانک برکات نفوذیه حاصل اولمشدر ! زیرا علی پاشا غایت دلنواز ، مدبر ، مبصر ، خلوک ، حوصله صاحبی ، صاحب تدبیر بر وزیر مشیر ایدی . کندیلری بالذات ابابکر الصدیق رضی الله عنه سلاله سندن اولوب سیلوریده خیرات و حسناتی اولان سلیم خان وزیر یی قره پیری پاشانک حفیدی ایدی . برده صاغ التده کی صلوات پارماغینک بر بوغومی یوق ایدی ، حال بوکه اهل سیر بو صفق حضرت ابابکر رضی الله عنده ده اولدیغی نقل ایدرلر . کندیسسی قرق کلپساده دنیا به کلش ، بعده قپودان حسن پاشا خدمتده نشو و نما بولوب اندن طبانی یصی وزیره انتساب ایتش ، آندزده درویش محمد پاشا کتخداسی ، دفتر دار ، والده کتخداسی و قپودان پاشا الوب بحر سفید یوغازنده قلعه بنا ایلدی . آندن فاتح و اراط اولوب بعده بو اردله سردار تعیین اولنه رق او یواره کیدوب بعدالفتح او یوار دیننده من محبه الله تعالی مرحوم

ایدوب اول آن قرال و ابراہیم پاشا اوردودن بر فرسخ بعید مسافہ قرار
ایتدیلر اما عسکر قوہالوم بخراسنی سیر ایدوب مال تحصیل ایدر شکندہ
مشغول طوروردی ...

اول کیجہ عالم انیاردن بجنبر ایکن کوچوک محمد پاشا اوردوی قرالدن
جملہ عسکریہ غائب اولوب جملہ خیمہ و بارکاہلری یرندہ قالدی ، صاحبزندن
نام و نشان یوق ایدی . بو خبر سردارہ کلنجہ قوجہ ، حیرتلیر ایچندہ
قالدی . مکر کوچوک محمد پاشا اول کیجہ علی الفور او اتی بیک صالت
و جرد آتی مسلح و مکمل سرحد غازیلیہ کمین یانوشی باصغہ قطع
منازل و طی مراحل ایدرک بر کیجہ بر کون کیدرک وقت شافعیہ
اتمش بیک سرخوش و یهوش و آہنوش یاتان دشمنہ درون دلدن و جان
و کولکدن اللہ اللہ زمزمہ سیلہ آت براقوب اوغراشہ رق صاواش و جنک
پرخاش ایدوب خواه ناخواہ دشمن بد کردارہ او یلہ قلیج اورورلرکہ مثل
نامشہود . بوندن خبردار اولان کمین یانوش قاجق و قورتولق صدندہ ایکن
عسکر اوزرینہ هجوم ایدوب آنی دہ میدان معرکہ کله پاچہ ایدرک بتون
ارابہ و چادرلرینی تحت تصرفہ آلوب قرق بر بیک کله و یدی بیک قاطنا
اسیر ، تورمپتہ ، ناقوس ، خاچلی پیکرلر و قرق پارہ طوب و بیک التمش
خنطو ارابہ و سائر بارخاہ و اوایلرلیہ عزیمتک یدنجی کوندہ اوردویہ بر
آلای عظیم ایلہ کیروب کویا اورمان کبی صیرقکلر اوزرہ کلهلر کلهلرکہ سردار
معظمک سراپردہ سی اوکندہ جملہ سی غلطان اولدی و سردار علی پاشا
صفا سندن کوچوک محمد پاشاہ ایکی کورک کیدروب بلنہ بر مرصع تیغ و بر
خنجر ذوالفجم و تیرکش و باشنہ بر شاہین قنادی صوقوب « برہ بنم کوچوک
محمد آرسلانم ؛ پادشاہک اکمکی سکا حلال اولسون » دیہ کندیسنہ بر ایالت
احسان ایدوب کمین یانوشک قتلی مژدہ سیلہ قرال نصب اولدینی خبرینی
در دولتہ کوندردیلر . سردار « ہرکیم بنی سورسہ محمد پاشاہ ہدیہلر
ویرسون » دیدکدہ ملک پاشا ، چاوش زادہ ، جراح پاشا ، اسماعیل و حسین
پاشالارلہ یر حسن پاشا جملہ برر سمور کورک و یروب سائر اقمشہ فاخرہ دہ

سلطانم ، اشته بش قورناق یزده کالو قلعه‌سی التنده کمین یانوش قرال الی بیک
عسکر ایله آماده در . حالا دخی نمسه وله و جهدن ، اسفاج و قورولدن
عسکر یازوب سزی بر محله باصمق صد دنده در . سزده ایسه عسکر نارمار
اولوب آدم اولامق ایچون طاغلرده بینوب قالمقده در . ایشتدم ایچلرنده
سیدی احمد پاشا دخی یوق ایتمش . فرمانه اوچنکاور بیکتی اولدیرمشمسز .
دشمن یوزه چیقدی . شمدی به قدر کمین یانوشک باش کوستر مه مسنه سبب
الته الكصوکره عثمانلی بکاحتاج اولوب چاسار رجاسیله بی قرال نصب ایدر .
امیدی ایدی . شمدی قرال نصب ایتدیکنکزی ایشیده رک قودوروب علی الغله
الته بر شبخون ایدر ! « دیدکده علی پاشا پاپاسی صالیویر میوب کوز حبسنه
قونولمق اوزره محضر اغایه ویردی . و سردار قرالی یاننه چاغیروب کمین یانوش
احوالندن نیجه کونا سوالر ایدر لرکن واراط پاشاسی طرفندن بازرکان صفت
ایکی چاشت کلوب پایاسک نقلنه مطابق مکتوبلر کتیر دکده سردار پاپاسه وافر
احسانلر ایدوب قرالک زدینه کوندردی . بودفعه قرال دخی بوخبر موحشدن
خبردار اولوب همان اول کون مطیع اولان قلاعه خبر کوندردی . اول کیجه
تا صباحه دکن طاعی ، طائی قره شایقه‌لی خرستیانلر طولدورمغه باشلادی .
ملک احمد پاشا سردار اکر مه دیدی که : معقول بودر که بو قرال عسکرینی
اوردودن براز مسافه بعید یرده و کمین یانوشک که جکی طرفلرده مکک ایتدیروب
ایچلرینه ده بزدن چتال باش پاشا طوغانجی باشی ابراهیم پاشا و قرمان ایاتی
غازیلری قونسون . قرالدن ایلر یرده ده تاتار آتلولری قونوب کوچسون . «
ملک پاشانک بو مشاوره‌سی هر طرفه معقول کوریلوب کوچک محمد پاشا
دیدی که : سلطانم ، بی‌ده میر قولوغنه قبول ایتسه کز بزه چیکنرز کورتورین
یاراندن قالمیز » دیدکده همان ملک احمد پاشا : ایشه سوز بودر ، ایش بونده در ! «
دیه یرندن پرتاب ایدوب سردار طرفندن سمور کورکنی چیقاروب کوچوک
محمد پاشانک اکننه کیدیردی . « یوری ، الله ایشکی اوکاره ! سردار قونداشم
سنی قرالدن ایلری بو ایشه چرخه‌جی ایتدی . « دیدکده سردار ملک بو
سوزلرینه حیران قالب خاموش اولدی . کوچوک محمد پاشا دست بوس

ازدر هفت سر اغزینه دو شمش شکار بردخی خلاص اولورمی؟ الحاصل اسرا و مال غنائمك هر نه حال ایسه نصفی تحصیل اولنوب تاناره رد اولدی . نصفی ایچون ده علی پاشا کندی مانندن تاناره اون یدی کیسه مال احسان ایدوب تطیب خاطر اولندی . یکیکچربلرله تانارک آرامی اصلاح ایدیلوب بارشلماق ایچون سرار عاقبت اندیش باشقه جه سرا پرده قوروب برعظیم ضیافت ترتیب ایتدی که تعبیر اولتماز . سیکلیلرک جابجا قلعه و قریه لرینه کلوب تعمیراته باشلادقلری خبری کلنجه سردار نامدار تانارک خاطرینی اله المتق ایچون جمله تاناری ینه سیکلی ولایته کوندروب ایکی کونده اون بیک اتی یوز اسیر و برچوق مال فراوان ایله اوردوبی بای ایتیردی . سردار معظم بورادن قالقوب بوکره جانب غربه عودت ایدرک (اودوارهل) قلعه سی اوکندن کچدک . بوغزاده یالکز تانار انده اوتوز بیک کشی تلف اولمشدر . الهمی ! بونورده ساکنان ارض و مخلوق معزز دکلمیدر ؟ بو مهمان سرایده جمیع مخلوقات کبی کلوب کیدیچی دکلمی ؟ ندر بو باشارینه کلن وقایع ! ویسی افندی مرحومک دیدیکی کبی « دنیا نه زمان معمور و آبادان ایدی » ؟ بورادن قالقوب (۳) ساعتده (سنیاک) قریه سنه کلدک . بوراده سیکلی اها ایسی قپودان برو و دوزلریله بیاض بیاقلر چکدرک امان دیه قراله کلوب پادشاه خزینه سنه اتی بیلدن بری ویرمدکاری مال ایچون کامل یوز الی کیسه مال و یروب پتشت وار قلعه سی قپوداتی علی پاشادن قرق غروشه خلاص ایلدیلر . اندن ایلری کیدرک (قوهالوم) قلعه سنه کلدک .

قوهالوم قلعه سی . — بوده اردل قرالرینه تابع سازمجاری قلعه سیدر . جمله قپودان ، برو و ایش ارلری ، اعیانی ایکوز کیسه مال پادشاهی بی قراله کتیروب تسلیم ایدرک تمسک آلدیلر . بو منزله قراله بر اوتاغ احسان اولنوب آریجه اینوب قالمه سی فرمان اولندی .

خیر خواه بر پاپاسک سردار علی پاشا ایله مشاوره سی

بو قلعه دن بر پاپاس نه ساینجه سردار علی پاشایه کلوب : غافل مباش

پاشایہ و حسین پاشایہ و سائر امرا ایلہ ملک پاشا کتخدا سنہ و یکچیری چورباچیلرینہ و سائرہ یہ اوچ بوز اون عدد زراندوز خلعت کیدیرلدی۔ تانار سرداری شاه پولاد اغایہ خلعت ویردیلسہ دہ کبمیوب « امر شرع رسول کدر بو کونکہ بزم سردار معظممز بر وزیر عالیشان سین ، بو دیوان پادشاهیہ بزم حقمزی حق ایلہ . بر آلائی علوفه سز غریب غازیلر اولوب دین مینہ امدادہ کلیرز ، ترک دیار ایدوب غازی ویا شهید اوله ووز ؛ دین قرداشی اوله ووز و بزئی یکچیریلر دشمن قیرار کبی قیروب بویله ایدلر » دییه اون یدی عدد شهیدلری میدان دیوانه قویدیلر ، « بو قدر اسیر ومال غنائمزی المزدن الدیلر » دییه سردارک الله دفتر و یروب میرزالر و اوت اغالری و آتالقلر شپرطما قالباقلرینی یرہ اوروب اغلادیلر۔ همان سردار یکچیری اغاسی محضر بک زاده تکیر طاغلی مصطفی اغایی و سفره مأمور اولان چورباچیلری دیوانه احضار ایدوب « باق آغزیلر نه در بوشهیدلر ؟ نیچون بویله ناحق و نا روا ایش کوررسز۔ تانار غازیلری قارداش و یولداش و غزا داش دکلر میدر ؟ » دیدکده یکچیریلرک میر کلاملری ایتدی : سلطانم، او غزایه کیدرکن تانارلر دیدککه « یولداشلر ، بز بر آلائی پیساده ایاغی باغلی آدملر ز ، قوشامایز ، سز شو آتلرله سکیردوب غنائم آلیرسز ، صوکره دونوشده پای برابر اولهلم » دییه عهد و شرط ایدوب کیتدک۔ حمد خدا فتح اولدی، بعده سفر عودتنده بونلردن حصه ایستدک، بری « اور ! » دییوب اوزرلریمزه هجوم ایله طقوز آدم شهید ایتدیلر۔ امر شرع کدر « دییه شهیدلری میدانه کتیردیلر۔ تانار ایسه « حاشا، بز سزکله پای برابر اولهلم » دیمدک سز غزاده اولورسکنز و علوفه آلورسکنز اما بز بر آلائی غریب غازیلر ز۔ مالئزی المزدن المق ایچون ابتدا بز دن سز آدملر شهید ایتدیکز دملریک ز هدردر، چونکه قطاع طریق اولدیکز فقطع دابر القوم... آئی ایله محکوم اولدیکز » دییه نص قاطع ایله جواب ویرنجه سردار علی پاشا : پادشاه باشیچون جمله کنزی پادشاهه عرض ایدر حقکن دن کلیرم ، تیز شو غازیلرک دفتری اوزره جمله اسیرلرینی و یرک یوقسه سز بیلیرسکنز » دییه قطعی حکم ایدنجه غزات تانار خیر دعا ایدرک طشره چیقدیلر۔ اما نه ممکن !

قدر خسارتر ایتدیلر . اشته بوبلهجه عسکر اوچ کون اوچ کیجه چتهیه
سکیردوب له دیارنده و سائرده نه قدر کوزل اسیر وارسه هپنی آلدیلر .
آخر بوسیکل سحراننده جمع اولوب کیروده بر فرد قالمیوب درت بیک ارا به
یوکی بار نقیل ایله غزادن دونه رک سیکل بوغازندن چیقمق اوزره ایدک .

يکچيريلرک تاتارلرله عربدهسی

بو طابور بوغازنده جمله قبولی بودین واکری قولاری ایله یکچیری
یکمل ویکجهت اولوب بو طابور ایچندن ایندیله . « بز پیاده اوله رق طابوری
فتح ایدمده اللهمدن روامیدر که صفر الید قالهلم » دییه جمله پیاده یکچیریلر
تاتار اوزرینه و سائر ارا بهله هجوم ایدوب تاتاری آتلرندن یقه رق اللرنده
نه اسیر ، نه ده مال غنائم بر اقامیوب آج قورد کبی صاریلدیلر . تاتارده همان
آتلرینه یینوب « بو یکچیریلری چپاریز ، بو صینیردن طشره بونلری چیقارماز »
دییه یکچیریلرله بر جعلی اوروش ایتدیلر ، اما یکچیری طابورده تاتار میدانده
اولوب بر قاچ تاتار شهبازلری ده شهید اولنجه همان سردار اسماعیل پاشا و سائر
اسرا و میرمیران ایش ارلری و یکچیری چورباچیلری آرایه کیروب طرفین
غازیلرینه رجالر ایتدیلر . هیچ بریسی شایان قبول کورولمیدیکندن همان تاتارلر
خائب و خاسر آت بویننه دوشوب سردار علی پاشا جانبه روان اولدیلر .
حمد خدا بزم ارا به و اسیرلریمز سرحد غازیلیله اولمغله بر شیممز ضایع
اولمادی . اول کون طابور بوغازندن بو قدر بیک عسکر کچرکن طابوری بر
امعان نظر ایله تماشا ایتدک . غریب طابور ایمش . دور بینان عالم بوبله
طابور دوشونه مشلردر ! هر طرفی حیل و شیطنت حرب ایله آراسته
شبهکار بر طابور ایمش . شمدی هنگام صلحده بیله ایچنیدن بر کونده
کوج کچه بیلدک . ایرتسی کونی بو قدر اسیر و مال غنائم بر آلائی اوله رق
اوردویه کیردک سردار علی پاشانک او تاغی اوکنده بر دیوان عظیم اولوب
سردار اسماعیل پاشایه بر سمور کورک و جراح قاسم پاشایه و پیرحسن

قرالاری حکمنده و سیکل ولایتی خاکمنده اولوب اهالیسی قراله چوقلق مطیع دکلدیر . زیرا قلعه‌لری غایت صارپ و شدادی سنکین بنا و برر سور رعنادر . خندق و برج و بارولری دندان و بدنلرله اراسته و سائر آلات جنک ایله پیراسته‌در . جانب غریبسنده بر باتاق کنارنده معمور واروشنده کونا کون مصنع کلیسا ، خان ، چارشی ، بازار واردی . اسماعیل پاشا بوقاقله الننده مکث ایدنجه بودین اغالرندن حسام چاوشی قلعه قپوداننه ایلیچی ارسال ایلدوب ، حسام چاوش پاشایه باشی یاریلمش ، کوزی چیقمش کلنجه آن واحده دلالر ندا ایدرک جمله غزات جبه و جوشنه مستغرق اوله‌رق حاضر لاندی . قلعه‌ی واروشیله اورته‌یه الوب اظهار من الشمس هر طرفدن بوسور استواره عسکر ارشوب ابتدا قلعه‌نک حواله‌سندن درون حصاره‌بش اون طوب اوروب قلعه‌دن قرق الی پاره طوب آتلدی . دشمن بو طرفله مشغول ایکن اشانغی واروشه آتش ویرلدی . ایکی‌ساعته وارمادن قلعه‌یه دخی امان ویریلمه‌بوب فتح ایدیلرک ایچنه کیرلدی . اوچ بیک یدی یوز عدد کزیده اسیرلر الندی ، مال غنائملری غزاته نصیب اولدی . حسام چاوش دخی کوزینی چیقاران قپودانک کوزلرینی چیقاروب یتمش عدد برو و ایرشک و جمله بیک یدی یوز اسیری تضیق ایدوب بعده قپودانی میدان سیاستده اک اک طوغرادیلر . صوکره اسیرلر نقل ایتدی که قپودان غایت عنود ایمش ، الننه کچن اسلام و تورك اسیرلرینک دیری دیری دریسنی یوزوب چارمیخه کررمش . اوخالده علیه مایستحق دیدک . بعده بومنزله اسماعیل پاشا دلالاری : بو تحت قلعه‌ده اوچ کون تقاعد اولونیور غافل مباش ! جمله غزات بو نواحی‌به چته و بوطور و شبخونلره کیتسونلر . « دینه ندا ایدیلر . اوردو ایچره انجق اوچ بیک قپو قولی و ایکی بیک بودین و ایکی بیک اگری قوللری و سائر بیادکان قلوب کیری قالانلر اطرافه طاشمغه باشلادیلر . ارتق آلنان مال غنائمک حسابنی الله بیلیر . دکل سیکلده ، اردلک بر قاچ کونلک یرنده بیله آبادیدن نشان قالمامغه باشلادی . بو سفرده کی تخریبات و اضرات هیج بر سفرده اولماشدر ، سریندیلر له ، اورتا بحار ، نمسه ، بغداد و لایتلرینه

سیکل قلعه‌سی. — بوده اردل قرالارینه تابع و مستحکمدر. اما سردار اسماعیل پاشا ایچی کوندروب صورتورمش، واران ایچی یی قتل ایدوب توابعی ده سوکوب دوکوب قوغمشلر! همان اسماعیل پاشاده زیر قلعه‌ده طوب منزلی بعید مکث ایدوب قلعه‌ی محاصره ایتدی. اما یالکز محاصره ایله ایش بیتمز. قلعه غایت قوی و متین و مهمات و لوازم ایله مجهزدر. بزده ایسه خرده یوز قدر شاه‌ی طوبلرله یوز قدر کله و یالکز کوستریش و شکل اولمق اوزره النش اون ایکی ده دیکر شاه‌ی طوب وار. حال بوکه قارشیمزده کی قلعه‌نک بر طایه‌سی بتون اردل قلاعه‌ن بدلدر. باخصوص اشاغی سور کیرینک خندق عمیقی ایچره دریا مثال سیکل نه‌ری جریان و دوران ایتکده‌در. جوانب اربعه‌سی قات قات بروج مشیده ایله مزین و غیر قابل توصیف‌در. حتی بو قلعه اطرافده الی عدد دیل طوتیلوب قلعه‌نک احوالی سوال اولندقد « درون قلعه‌ده یدی ناحیه عسکرلیه برابر جمله اون سکنر بیک خرستیان عسکر وار؛ سائر رعایا و برایا ایسه بی حسابدر. ایچنده کی یراغ و مهماتک حدی، غایه‌سی یوقدر. بو قلعه‌نک فتحده عسرت چکرسز. مکرکه بر کیجده شبخون ایده‌سز زیر بر کره له قرالنده او یله ایدوب قلعه آلتدن له‌ری قاچیره‌شلردر» دیدیلر. نهایت سیکل قلعه‌سی آلتنده اول شدت حارده جوانب و اطرافه قراوللر قونیلهرق مکث اوانندی. او کیجه قلعه‌دن (یا ژورژ!) صداسی اوجه پیوسته اولوب قلعه‌نک جوانب اربعه‌سندله جمله در و دیوار لرینی نیچه کره یوزبیک مشعللر ایله چراغان ایدوب اول شب ظلمتده روز روشن کی حرکت ایدرک ایکی بیکی متجاوز طوب انداخت اوانندی. سردار من اسماعیل پاشا بو حالی کوروب فتحده صعوبت مقرر و ظاهر و باهر اولوب علی الصبح قلعه جانبنه هیچ نظر ایتیرک سیکل صحراسنک جانب شماله اوج ساعت کیدوب بر پست بشته اوزره سرا پرده‌سنی قوردی. جمیع خیمه و خرکاه و بارکاهلریله غزات دخی اشاغی دشت هامونده مکث ایدرک (مزدان وار) قلعه‌سنه قارشی قوندی.

مزدان وار قلعه‌سی. — بونی (مزدان بان) آدی قرال یامشدر. اردل

بر مرحله قریب ایدی . بورادن همان اللهه توکل اوله رق قوصقونه قوت ، قالچه به برکت دیه‌رک کیجه کوندوز یوریوب (سیون) شهرینه کلدک . اردل حکمنده ایش ، لکن له قرالاری طرفدن بر کومروک امینی اوطورور زیرا بو شهر اردلک سیکل دیاری ایله له حدودی اره‌سندنه نهر طوزله کنارنده باغلی و باغچلی بر یایلا اتکننده باغ ارم مثال بر شهر ایدی . اما ایچنده هیچ بر آدم یوق . جمله سواقلر سطرنج اوزره طرح اولمش اولوب ایچلرنده آب روان جریان ایدر . درون شهرده کی کارکی و فوقانی سرایلر حسابله کلز . بعض سرائینک داملری صاری پرنج و نیچه‌سی قلابلی تنکه و یشیل ، قرمزی ، صاری و لعل کون کیره‌میتلر ایله مستور خانه معمورلر ایش . اوجاقلرینک جمله‌سی طونالیدر . باجلرینک آغزی هپ اژدر آغزی صورتنده تصویر ایدلش و سر آمدر . آب و هوایی غایت لطیف بر شهر ایش . عثمانلی عسکرینک کلدیکنی طویجه اهالی طاغ و راغله فرار ایدوب شهری معطل براقلرندن بز میکیلرده شهری احراق ایدوب مال غنائمله ایکی کون ایکی کیجه‌ده کلدک ایه‌ده اوردونک یرنده یلر اسر بولدق . جمله رفیقلرمنله عقلمز باشمزدن کیدوب « های کیدی سردار ، بزی دشمن ایچنده براقدی » دیه مشاوره کونا کون ایتدک . آخر « مالی براقوب صالت اسیرلرمنله بر جانبه چیقلم » دیه نتیجه ویردک . حقیر . — بره غازیلر ، شورایه قونان قرق ، اللی بیک عسکر ایدی . انلر بو صحرادن قالمشلسره ایزلری باقیدر ، ایزلری آرایوب بولم و کیتدکلری یوله دوشلم . البته انلر یادون ، یابوکون قالمشلدر . « دیدم . هرکس معقول کوروب سهل صحرای سیکلده سرسری کزدک و عسکرک ایزلرینی بولدق ، اما کلدیکمز بولدن باشقه یوله کیتمشلر و یول اوزرندن هنوز کچمشلر ، « بره مدد یاقیندر » دیه عجله ایله کیدرکن عسکرک کیریسنه یتیشوب سجده شکر ایتدک ، اما صارپ طاغلق اولغله ارا به لریز قالدی . آخر بودینلیردن بر ارا به و درت عدد تانار بیکیت ایله پای برابر اولمق ایچون رفیق آلوب بزم منقش مطلا ارا به‌نی بوش کتیردک . او کون جانب جنوبه کیدرک (سیکل قاعه‌سی) نه کلدک .

ديلر . برى طرفده كيلر ايسه اسير طو پلايوب لدی الحسب آدم باشنه
 بش اسير طو تديغزمى آكلاديلر . اما بينديره جك آتلمز يوقدى . همان شهر
 ايجره ياييله رق اول قدر آت بولدق كه بش اول قدر اسيرمزدها اولسه كفایت
 ايدر ایدی . حقیر یدی بيكيت ايله بر سرايه كيردم ، قبولرخي برك ايتدم
 يوقارى شه نشينلرينه چيقدق ، هنوز جامه خوا بلرنده خواب ناز ايچنده نازنين
 غلمان و بنات ياتورلردى . بونلرى قوشادوب جمله سنى اسير ايتديلر .
 مال غنائم آلماديلر . قپوي آچوب رفيقلره خبر ايتديلر ، حال بوكه اونلرده
 مال غنائمدن باي اولمشلردى . زيرا جمله سگنز يوز بيكيت بويله شهر معظمده
 نه آلوب نه كوتورسه لر كر كدر . بو سرايده بر قاچ دشمن بزه ال قالدبرمق
 ايسته ديلر ، يديسنى ده اولدير دكن صكره بي باك و پروا سرايدن يكرمى عدد
 كوموش سخن و سيم بارداق و یدی عدد كوموش قدح و اوچ آلتون
 قدح و اللی عدد باب ، يكرمى عدد مرصع مثال چرخلى قويون تفنگلرى
 اون عدد كوموشلى قلیج ، اوچ عدد كوموشلى اغاج صليب و بر كوموش
 مریم آنا قوجاغنده التوندن حضرت عيسى و اللرى جمله جواهر و معادن
 ايله مزین سائر صورتلر اغتنام اولندی . یدی سمور كورك و بر چوق اطلس
 و شيب و زرباف و كمخا و خارا و سائر اثوابى جمع ايدوب « آيا سلامته بو قدر
 اشياني چيقاره بيليرميز؟ ، يالكز باشمزه خلاص اوله بيايرميز؟ » ديو اندیشه
 ايدر كن آرامزدن برى بر اسيرك پارماغنى تفك چاقاق طاشى يرينه قويوب
 صيقشديره رق « تيز مال كتير » ديدكده بر قپونك اشيكى ديبنده بر كيسه
 دوكمه ريال غروش بولدق . جوانب اربعه يى دخى آراركن سرحدلى رفيقلرمز
 « كيدلم هاي ! » ديهه فریاد ايله باغرشمغه باشلاديلر . درحال آرامه دن فارغ
 اوله رق سرايك آخورينه كيردك . اون التى آت و مقش حنطو ارايه
 چيقاروب جمله اسيرلرى آتله و مال غنائمى ارايه تحمیل ايتدك شهري
 آتسه اورديلر . شهر دن طشره جمله مز بر يرده جمع اولوب مقدا
 سگنز يوز ايكن انجیق اوچ بيكيت شهيد اولدينى آشكار اولوب اسرا ،
 آتلر و اراهلر ايله يوله روان اولدق . بو شهر قانچيسه نام له قلعه سنه

کیروب نیچہ معمورہ لری طوتوشوب آتش وقت سحرہ قدر دوام ایتدی۔ وقت سحر اولنجه درون حصارده اولان جمله مجار یوکده خفیف بہادہ آغیر ذی قیمت متاعلرینی اهل و عیال و اولادلرلہ «الامان» دیسہ فریاد ایدوب قلعہ دن طشرہ چیقنجه جمله سی اسیر ایدلرلر۔ قومودانی وایکی یوز ایرشک پاپاسلری، برولری درت بیک قدر اسیر اولوب اللرنده کی ماللری غصب اولندی۔ عسکر اسلام قلعہ نك رخنه لشمس یرلرندن کیروب بر چوق خزان وجبہ خانہ آدلرلر۔ بعدہ یانمایان یرلرہ آتش و یروب جبہ خانہ سی و ہوانلری یانوب بلکہ اوتوز پارہ طوبلر کندی کندی لرندن آتیلدی۔ قلعہ و شہری برباد اولدی۔ غزات نصرت مآثر شادمان و خندان اولدی۔ آندن نفیر رحلتلر چالئوب نیم ساعت کیدرک (نامیہ جک) قریہ سندن مکٹ اولندی۔ جوانب اربعہ یہ قراوللر قرنولوب اول کیجہ آندہ مهمان اولندی۔ جوانب اربعہ دہ اولان قرا و قصبات معمورہ لہ کیتدیلر سالمین، غامین واصل اولدیلر۔ بعدہ علی الصباح مشاورہ اولنوب نادیلر ندا ایتدیلر کہ : بومنزلدہ اوچ کون اوچ کیجہ اوطور اقدر، ہر کس جوانب و اطرافہ قول، قول اولوب بصیرت اوزرہ اولسونلر جمله چتہ جیلر دردنجی کونی بوقریہ دہ بولنق شرطدر» حقیر پر تقصیر اول کون ملک احمد پاشا لیدن پر سلاح اللی بیکیٹ وایکی یوزاللی طمشوارلی واکریلی، قانیژہ لی غازیلر دن چتال ایکی یوزیکت و بش یوز تاتار غازیلر یلہ متوکلاً علی اللہ سیکل صحرا سندنہ جانب شمالہ بر کون بر کیجہ سیکر دوب سیکل دیاری حدودندن چیقارق طوزلہ نہر عظیمی کنارندہ نمایان اولان بر سواد معظم جوارندہ مکٹ ایتدک۔ صبح انور عیان اولدقدہ (لاپووہ وچسہ) شہرینہ کلش بولندق :

لاپووہ وچسہ شہری۔ — قلعہ سی یوقدر، اما بر شہر آباد ایدی کہ تعبیر و توصیفنہ لسان طاقت کتورمز۔ تاتار بو شہر ایچرہ صوقولہ رق کیروب وحتی ہر کس خانہ لرنده مست و مدہوش یاتارکن بعض اولرہ آتش اوروب بانک محمدی فریادینی چکدیلر۔ اندرون شہرہ آج قورد کیرر کبی کیروب بر چوقلرینی خواب راحتدن بیدار ایدرک عربان، کریان ط۔ اغلرہ دوشور

سیکل ولایت و قلعه‌سی . — درت بلوک اردل دیارینک بر بلوکی ده بو سیکل ولایتدر . فتح اولنان طاوردن جمله عسکر اسلام اچری کیروب جانب شرقه ایکی ساعت الغار ایله کیدرک ناسیکل حراسنه آت براقوب کیدیلر . سیکلیلر ایسه « تورک طاבורی یاروب ده کچه مز ! » . ملاحظه‌سیله مستغرق عیش وعشرت ونوش وصحبت ایمشار . همان اوزر لرینه اولنان هجومده کیمی اسیر بند زنجیر ونیچه‌سی طعمهٔ شمشیر اولدی . نیچه‌لری ده فرار فکریله طاغله روان اولدی . اولاد و عیالترینک چونی مسلمان اولوب کیروده قالان قرا و قصبات کاملاً خراب وغارت اولندی . تا اقسامه قریب مک و جنکدن فراغت اولنوب قول قول یان یانه چاناچات قوریلوب جمله میرمیرانله فرمانلر تبلیغ اولنهرق قات قات هر طرفه قراووللر تعیین اولندی .

اوصاف قلعهٔ بتشت وار . — بو قلعه دخی اردل قرالارینکدر ، اما اهالیسی حربه اوجیله قرالره تابعدر . زیرا صرب چنککستان و باشقه ولایتدر . یکی قرالدن و سرداردن نامه‌لر کیتدیسه ده اصلاً اطاعت ایتدیلر . اما بو قلعه سیکل حراسنک قبله طرف نهایتنده حواله‌سز ر قلعهٔ سنکین بنیاد ایدی . شکل شخمسه بنا اولمش ویش سدی متین طابیه‌لی و ایکی جدید قپولی سد متین طاش قلعه ایدی . اول کیجه بو قلعه‌یه و طشره واروشنه عساکرمز هجوم ایدوب صاریلدیلر ، قلعه دخی آتش انداز اولوب عظیم وزن اوزره بحساب طوپلر آتش نمرود ایچنده قالدی . همان اول شب غزات موحدین شبروانی اتوابلرینی کیوب اول لیلهٔ مظلومه واروشه کوز آچدیر- مایوب طوپ ایله دوکمه‌دن قلعه‌سی برباد اولدی . الله الله دییه واروشنی فتح ایدوب ناصباحداک جمله مال غنائمک ایولری طاشیوب پای الدق . دشمن مالارینی براقوب قلعه‌یه کیردکلرندن بو واروشده آحبق عملمانده اختیارلر ایله فرتوتلر قالمشدی . انلر بو حالی سویلدکلرنده واروشک زمینندن اول قدر مال فراوان چیقهدی که حسابی الله بیایر . بعده واروشه علو ویریلرک پویراز روزکارینک تأثیر شدیدیه اویله یاقیلدی که علولری تاقلعه‌یه

طابوره یدی سکز کره طوپلری آتدقلرنده جابجا طابورک درخت منتهالری شدت روزکاردن طوتوشماغه باشلادی. نهایت ایکی عسکر جنک ایده ایده یاقه یاقه کلدیلر، دشمنک آتشی سوندورمکه اقتداری قالمایوب قراری فراره میدل اولوب جمله بیوک طابوره قانیدیلر. باصراه تعالی طشره قیرینتیلرک آتشلری بیوک طابورک چام اغاجلرینه یایدشوب طابور دخی ریر یانمغه باشلادی. درون طابورده کی دشمن بو حالی کوروب شاشدی. اما وار قوتی بازویه کتیروب طرفیندن جنک عظیم اولدی وطوپلر مز دخی دشمنه کوز آچدیرمادی. آندن جمله غزات بی باک و پروا طابورک شراپنل و دیبلرینه واروب طابوره اوشوب ریر صارماشوب طیرماشوب طابورک نیجه رلرینی ملک ایدوب طابور اوزره باران لغت کچی قورشون یاغدیدیلر. اما بو آراق بر چوق اهل جسارت یکتلریمز شربت شهادتی نوش ایلدی. باشلر بو ائنده « بره قوماک، غازیلر! فرصت کونیدر، نصرت وظفر ان شاء الله بزمدر » دینه عسکری جنکه ترغیب ایله کله کتورنلره، ایش کورنلره انعام فراوان بذل ایلدیلر. بومنوال اوزره طابور بزمه کامل اوج ساعت جنک ایدوب او ائنده طابورک ایچ یوزنده و مشرق طرفنده بر الله الله صداسی رها بولدی. دشمن بونی ایشیدرک آرقاسنه دونوب باقدی که سیکل ولایتلری ایچندن بری یشیل آل سنجاقلی اسلام عسکری و بری طرفندن ده تاتار عدو شکار کلیور، بری طرفنده عثمانلی هجوم ایدیور. رلرنده قرار داده اولامیوب مجبور فرار اوله رق طابورلرینی براقوب طاغله صیغیندیلر. بزده دشمنی قیره قیره (۱۰۷۲) سنه سی صفرینک (۲۸) نجی کونی سیکل طابورینی فتح ایلدک. سردار علی پاشایه مزده چی کتیدی. بو جنکه دشمنک ییدیکی ساطور پک کسکین ایدی. چیت و طابوری تشکیل ایدن درخت منتهالرک زیری سراسر نعتن انسانی ایله طولمشدی. بو ائنده اسماعیل پاشا اوتاغی اوکنه سیکل عسکرندن ایکی بیک یدی یوز کله و بیک قرق عدد اسیر کلوب جمله اسراه کترین صاحب لرینه احسان اولنوب غزات نائل انعام تام اولدی. فتح اولنان طابوردن یوللر آچیلوب سیکل ولایتنه کیرلدی.

قوتوہ بوغازی نام بر چنکستان یرده اولوب بوغازک یمین ویساری اوج آسمانه منقلب اولمش طاغیر اوزره سہایه سر چکمش درخت منہالر ایله بزئمش کوه بالادره که کورہنک عقلی پریشان اولور . مجارلر جانلریله اهل وعیالری خالص ایچون بوسیکل بوغازینک درهسی ایچره تا بر طاغدن بر طاغہ وارنجه مناره قدی قالون دیرکلرینی وسائر نیچه یوزبیک کونا کون اخشاب قیروب بو دره ده دوکهرک قات قات بر طابور عظیم قازمشلر ، ایچنه یکرمی بیک تفنک انداز مجار کیرمش جنکه آماده طورمش . بو طابور ایچره یدی صرہ التمش ، یتمش پاره شاهی طوبلر قومش وبوطابوردن خارج یزدن طرفه نیم ساعت یر دره وتپه لره وطاق و باغله اولقدر درخت سر آمدلری قیرہرق بو دره ایچنه دوکوب حاضر لادقلری کمینکاھلره عسکرلری ستر ایله مشلر . کونا کون حیل وشیطنت ایدوب طاغی وطاشی قرینتی ایله طولدیروب کیروده کی طابورلرینه کیده جک یوللر ایتمشلر . طابورلرینه وارمق دکل بو قرینتیدن کیرہک محال اندر محال ! عسکر بونی حس ایتدکلرنده بر تدبیر ومشاوړه حسن اولمدن ایش کورہ میه جکلرینی بیلوب جمله سی بر آرایه کلوب مشاوړیه دوشدیلر . آخر تانار عسکرینی اوج ساعت صول جانبدن طاغله کوندردیلر . اگری ایالتی آتیلرینی ده صاغ طرفدن کوندردیلر . آنلر اول طرفلرده و طاغلرده کز مہده اما بری طرفه سردارمن اسماعیل پاشا جمله بیاده قیو قولی یکیچریلرینی ، اگری و بودین یکیچری وجہ جیلرینی بریره جمع ایدوب بر قول ایتدی . وغیری وزرا ومیرمیرانلرک سبکان وصاریجه بیکیتلرینه ملک کتخداسنی سردار ایدوب بر قول دخی ایلری آتلانوب کندیسوی وغیری میرمیرانلر ایله آتلی ویایان قلب عسکرده جمع اولوب جمله غزات بر آغزدن و بر اوغوردن درون دل وجان وکولکلدن « الله الله ! » صداسنه رها بولدروب هجوم ایله یدی یردن یورویش ایتدی . ایکی طرفدن اول قدر طوب و تفنگلر آتیلدی که اسلام عسکر آتش نمود ایچنده قالوب قرینتیلر ایچندن دشمنی سهل سورہرک یرلرینه بزم عسکر کیروب چاتا چات کوبک جنکنه باشلانادی . بزم طوبلر ایچره نفت وقطران وپجاوارلر قویوب

بخت! « دیدکده جمله ماکیلیلر » نوله بسم الله « دیوب جمله مز بر اوغوردن کآن سختدن ناوک تیز رو چیمار کبی چیقوب کفار اوزره آت صادق . اسب صبا سرعتلریمزک پایلرندن قالفان غبار سیاه اوجه پیوسته اولوب غبار آفتاب علنابک کوزیبی بورودی . روز روشن پر نور ایل دیجوره دوندی وکلبانک ضداسی آسمانه چیقدی . دشمن عسکری پاژورژ ، پاژورژ دییه اوزرمزه آت صالحیردیلر . ایکی عسکر بری برینه کیروب اریله بر صاواش اولدی که آتلمز بیله کمال غضبیدن اثر هفت سره دوندی . حمد خدا بر ساعت نجومیده عساگر موحدینمز اوزرندن ظلمت کیدوب نسیم ظفر اسلام اوزره . اسوب دشمن خاکسار ومنهزم اولدی . بقية السیفک دخی قراری فراره . مبدل اولدی . جمله بیک آلمش کله واوچ یوز عدد مسلح دشمنی اسپر ایدوب منصور ومظفر اولدق . بو قراوول جنکندن منصور ومظفر اوردویه کلیرکن بش بیک عسکر امداده کلوب « بره آدملر ، نیجه اولدی ؟ بره الحمد لله چوق شکر صاغلغه ! » دیهرکینه اوردویه کلدک . بزطوغری ملک احمد پاشا ابا کلدک ، اوده سرداره کلدی . سردار ملک پاشا اقدیمزه . سردار معظمدن بر سمور کورک و یوسف کتخدازه بر زر اندر زر خلعت فاخره کیدیریرکن سردار : بره یوسف کتخدا یوزک آق اولسون ، اما بزه نیچون خبر ایتمدک ؟ « دیدکده یوسف کتخدا : — کفار علی الففله شبخون ایتمدی و بزده دشمنی کوزه صالحیندیرمادق ، حمد خدا سایه دولتکده منصور ومظفر اولدق » دیدی . سائر بلوکباشیلرده خلعتلر احسان اولنوب حقیرهده بر اسپر ویردیلر . عسکر بونی فال ایدینوب « ان شاء الله بو اوغوردن ، ملک احمد پاشا قراولنده بویله اولدی . طابور دخی بویله فتح اولور ! » دییه هر کسک افواهنده سویله نیردی . ایرتسی کون علی الصباح جمله عسکر بردن قالفوب وبر ساعت کیده رک (قوتوه بوغازی) نام میدان معرکده کلوب خیمه وخرکاهسز قونوب هر کسک دیزکینلر اللرنده اولوب یخک وجدال و حرب وقتاله آماده اولدیلر .

سیکل طابورینک ستایشی . — بو طابور محلی سیکل ولایتی حدودنده .

مشاوره محلندن قاقوب جانب شرقه (۷) ساعت کیدوب (واج) قریه سنه کلاک. سیکل یابلاغی دیننده باغلی و بچه‌لی بر کوی ایدی، آتسه اورولدی. اما سیکل یابلاسنندن آقان عیون اوزره بوقریه اطرافنده کونا کون مصنع بچار اون دکر منلری وار ایدی که کورمکه محتاج ایدی. ونجه یوز عدد عبرتیا تحتیه بیجه‌جک خزارلر وار که کونا کون تحتیه بیچرلر و بو طاغ‌لرده فیستیق لذت‌ندن لذت اوج کوش‌لی بر کونه میوه بیتر بوکرو لجه قدر انجق واردر، اوج آسمانه سر چکمش درخت منته‌لرده بیتر عجیب لذت و باغلی میوه‌ر. بو محله‌ده عسکر اسلامه «جنگ اوزره یز غافل مباش، آتلی‌یکزی برابر صافلاک، سلاح‌لی‌یکزی یوقلاک و غافل یاتماک» دییه چاوشلر تنیه ایدوب یاتدیلهر و هر جاسبه قراووللر تعیین اولنوب بزلر دخی ملک احمد پاشانک عسکر یله طاغ‌لر ایچره آتلی‌یز اللرمزده صباحه‌دک بیدار و بزار قراوول بکله‌دک. صبح کاذب زماننده جمله عسکر نفیر خواب چکرکن اللرمزده لجاملری اولان کهیلان آتلی‌یزک نیجه‌سی خورولدایوب بورونلری غرلدا یوب‌ارد کوسه‌که باشلا دقلرنده «آیا بونه اوله؟» دییه جمله حاضر باش اولدیلهر. جمله آتلی بر یردن سهل عظیم اوردیلر، نیجه‌سی یابیند و کوستکلر-نی قیردیلهر. بالضروره جمله غزات بلا رکاب آتلی‌ینه سوار اوله‌رق آماده طسوردیلر. اما بزدن ایلی نیجه قراووللری‌یزک بو آتلی‌ک حرکتلرندن خبرلری اولمایوب خواب آلود غافل یانارلارمش. درحال آتلیه بر قاج بیکیت کوندرک. نیجه‌سی قراوول بکلر، نیجه‌سی ده اصحاب کهف واقعه‌سنی کوررلرمش! هله بونلر جمله خوابدن بیدار و بر سلاح جمله اسب نازیلرینه سوار اولوب طرفه‌الین ایچره یانمزه کلدیلر. اما هنوز آتلی‌یز دیشمه‌دن کندولرینی پاره پاره ایدیورلردی. آتی کوردک بر آنده طاغ‌لر ایچره دشمن بد کردار مجارک ارغنون و تراپته و لوطریانی بورولرینک و طبل و ناقوسلر-ینک صداسی ایشیدیلوب خاچلی بیکرلری عیان اولنجه آتلی‌یه بزی کوروب طوردیلهر، اما بزم آتلی قودوردیلر. همان سردارمنز ملک پاشا: بره غازیله آتلی‌یه کی بو حال علامت خیردر، بر گره دشمنه طوقونالم، یاتخت اوله یا

چوق ونه از بيلوب بو قلعه‌نك واروش اهايسنى جمله اولى اولرنده بولوب
 برجان خلاص اولمادن جمله سنى اسير ايدوب بعده اون بيك تانار اون بيك
 اوق اوچنه كبريت وچيرا باغلايوب اندرون قلعه‌يه اوقلرى شصت بر قبضه
 اداخت ايدنجه جمله تخته اولر اوزرينه كبريت وچيرا دوشونجه درون
 قلعه‌ده وواروشنده اولان اولر طوتوشوب قلعه دن دخى جمله اهالى
 طشره چيقنجه ال قالديرانلرى دست نانارده قياچدن كچوب بقية السيفلرى
 تانار عدو وشكار دستنده پايسته ودخسته اولمشلردر. آنك ايچون
 بو قلعه‌يه كلديكمز ده برباد بولدق. انجق اطراف شهر باغ و بغيره سز
 قاليوب جمله قرا قرال يكلنديكنى ايشيدوب قلعه ايچنى وطيشنى وواروشنى
 اعمار ايمكه باشلامشله. بو قلعه آلتنه عسكرك جمله ايش ارلرى وامورديده
 عاقبت انديشلىرى سردار معظم اوتاغنه جمع اولوب عظيم مشاوره ايدرك
 على الاتفاق «سلطانم، بز بوسيكل ديارينه كيده ميز. زيرا بو قدر بيك
 ارابه دوه و قطار واغيرلقلر واردر. همان صالت سبكبكار عسكركلر كيدرز،
 زيرا سيكل مملكتك جوانب اربعه‌سى صارب سنكستان و طاغلردر. همان بو
 عسكرك اسلام ايچندن يكرمى بيك كزیده چتال آتلى پر سلاح بيكيت و اون
 بيك عدد تفك انداز پياده بيكستره بودين وزيرى اسماعيل پاشايى سردار
 ايدلم و جراح قاسم پاشايى چرخه‌جى و پير حسن پاشايى دمдар و ملك احمد
 پاشا كتخداسى يوسف اغايى يكرمى بايراغيله قرا اول تعيين ايدلم. اون اوڤه
 قپو قولى يكيچريلرى و بر اوڤه طويچى و بر اوڤه چته‌جى و اون پاره شاهى
 ضربزن طوبلر و مكمل جبه خانه‌لرى ايله تعيين ايدلم. ويالى تانارندن اون
 بيك قوش آتلى آدم قوشلم» ديديار. مشاوره اولنوب دعاوتندان صوكره
 هن اوجاغه تنبيه و تاكيد اولنوب ايرته‌سى كونى على الصباح جراح قاسم پاشا
 چرخه‌جى كيدوب اسماعيل پاشانك دخى كوس رحلتلرينه طرملر اوريلوب
 تفيزلر چالندوقده حقير ملك احمد پاشانك دست شريفنى بوس ايدوب دعای
 خيريله يوسف كتخدا ايله بش غلام و بر سبكبكار سيس خانه من ايله سيكل
 سفرينه عزيمت ايتدك.

ديدى. حاضران وافر کولو شديلو. بعد الطعام باو طرفدن سردار ويدي وزيره وجهه ميرميرانلره وامرانك هر بيرينه برر كونه ذى قيمت تحفه يادكارلر هديه ويرلدى. وزرا ووكلا آتارينه بنبوب كيدرلر كن ينه قلعه دن بر يابلم طوب آتيلوب شادمانلق ايدلدى. خلاصه كلام بو ديار دككى ذوق وصفايي هيچ بر طرفده كورمه دك.

ينه بومكشوار قلعه سندن قالفوب مشرق جانبنه كيدر ك (قو قول) شهرينه كلدك. بو محله اوردويه كونا كونا آبدار ميوه لر كلوب غنيمت اولدى. اندن ينه (٣) ساعتده دفه (قو قولو) نهرينه كلدك. آندن ينه قو قولو كنارنجه كيدوب بو محله سيكل ولايته اياچ بلك ايله كيدن بودينلى عمر اغا وواراطلى پانچو حسين اغا وفاچاطلى على اغا سيكلدن كلوب «اهالى اطاعت ايمه رك نامه يني پاره پاره ايمكله بز كوچ ايله خلاص اولدق و (قوته) نام سيكل بوغازنده بر طاغدن بر طاغه اوچ قات طا بور عظيم ايله ايچنه يكر مى بيك توفك انداز قويمشلىر» ديدكلر نده مشاوره عظيمه اولنوب قرال وجميع سر آمد اعيانلرى دخى داخل اولدينى حالمه سيكل ولايتى خراب ايمكه قرار وريدلر.

١٠٧٢ سنه سى صفري نك يكر منجى كوني اردلن سيكل ولايته

كيتديكمز

اولا بسم الله ايله قو قولو نهرى كنارندن عسكر اسلام ايله سيكل سفرينه عزيمت اولندوقده جانب غربه (٢) ساعت كيدر ك (اودوارهل) قلعه سنه كلدك. اودوارهل قلعه سى. — باتيسى هل بان پورامدر. سليمان خان عصر نده بونى سيكل لردن قوچه بتان غبور فتح ايدوب ساز مجارينه هبه ايلدى. حالا اردل قراللىرى حكمنده در، اما ساز مجارى النده در. اوچ بيك عدد جنودى جمله ساز مجاريدر. لكن مقدا عسكر اسلام تيسه كنارينه كيدر كن تانار عسكرى تا بو محله كلنجه جبوروب نه ساز قومى ونه لاز ونه

صدہ کلہم : بو میکشوار قلعہ سی واروشنک ایکی قپوسی وار : بری شمالہ
بری قبلہ یہ مکشوف و مفتوحہ درہ بو شہرک اورتاسندہ بر میدان واسع واردہ
آندہ برسیاستکاہ داری وداراغا جگری وارکہ العیاذباللہ بودارمنحوسلہ مجارلرہ
اشکنجہ ایتدکلرندہ کورن آدمک زہرہ سی چاک اولورہ حتی عسا کراسلامدن بر
روم ایلی غازیسنک آتی عسکری ازدحامی ایچرہ سرقت ایدیلورکن بوغازی
یارہ لندیغندن بوایشی ایدن اوبدکار مجارہ اول قدر اشکنجہ ایتدیلر کہ دیار عجمدہ
وطاغستاندہ و عمر بستاندہ اویلہ کونا کون اشکنجہ لر کورمدم . بو حالی کورن بزم
عسکر عبرت آلوب انکشت بر دهن اولہرق طور دیلر . چارشی وپازار دہ بیع
وشرالرونوب اولجہ آلمان اسیرلرک صاحبگری چیقوب از بہارلہ نیچہ اسیرلری
صاندیلرہ ایرتسی کونی سردار معظم کتخداسی حسین اغا قرالی آلائی ایلہ قلعہ دہ کی
سراینہ کتیردکدہ قلعہ دہ بر فیتلن بش یوز پارہ طوپ قلعہ کوبلر انداخت
اولنوب ادیم ارض لرزان اولدی . قلعہ مرغ سمندر وار آتش نمرود ایچندہ
قالب دود بارود سیاہ کھکشان آسا سیاہ قدکشان اولدی . بو شہری مقصد
و مرامز اوزرہ سیر و تماشا ایدوب برخیلی بی معنا بار ثقیل رمزی فروخت
ایدوب بیک اوچ یوز غروش کار ایدوب حمد خدا سهل سنسار ولوب
آراہ مزدن برینی یاقدق . بو شہر ایچرہ جریان ایدن نہر ساز سیکل ولایتک
قبلہ طرفندہ کی نسوان طاغلرندن کلوب نہر ساموش صغیرہ مخلوط اولور .
ایرتہ سی کون قرال قاریسی سردار علی پاشایی یدی وزیر ی ویکرمی ایکی
عدد میر میرانلری ویتمش عسدد میر میرانلری دعوتلہ بر باغ ارم مشال بر
حدیقہ روضہ جنان وکلستان ایچرہ بر ضیافت ایتمشد کہ دیلر ایلہ تعریف
وتوصیفی غیر قابلدر . ضیافت صاحبی قادین اولدیغندن او جوار دہ نہ قدر مہتاب
یوزلی وزمان کوزلی قیز و قادیئلر وار سہ ہبسی مجوہر البسہ لریلہ کلوب عرض
خدمت وتوزیع شربت ایلدیلر . حتی بو ماہر ولرک جلوه ونازندن و میداندہ کی
معطراتدن ، رواج روح نوازندن مست اولان تاتار شاہ پولاد اغا لطیفہ اولمق
اوزرہ سردارہ «سلطانم! بر بار ویرسہ کز شوشہرہ بر دوروب شوسلقہ
قیزلردن و دوکلردن آلوب قاریغہ دیوم وار سلق اولدو کزہ غم بیزدک»

یوقدره بیک قدر صولطاط نفراته مالکدر. قپودانی قراله هدیله بله کلوب
اون کیسه امداد ایتدی .

واروش . — سان بطاع نهری کنارنده بر واروش عظیمدرکه جمله اون
بیک عدد شدادی وکارگیر سرایلر وجمله الوان کره میتلی وشنسدره تخته
اورتیلی اولردر. اون بر عدد سر آمد چاکلی مناستر وارکه هربری بر قراک
بناسیدر. جمله سی بیاض قلابلی قبلرله مستورددر. کونا کون حجرملری وار
اطعامخانه و مسافرخانه لرله آراسته و معمورلردر. خانلری، برحامی، تکیه
شیکنده، بنالری، تدریسه مخصوص بطریقخانه لری وار. اما چارشی و بازارلی
غایت هموار ترتیب اوزره بنا اولمش . بر سوق مرسمی وارکه تعمیر اولنماز
وینه اهل حرفی باکر قزلرله قادینلردر. جمیع دیارک ذی قیمت متاعلری
بوراده موجوددر. زیرا، شانلنده بحر محیط کنارنده لهک دانصقه اسکله سی
قریبدر. قبله طرفنده بغداد پای تختی اولان یاش شهرلی و افلاک ترقووش
وبوقرش شهرلری اونر قوناق یقیندر: آنک ایچون جمله خاقلی تجار و عنقا
بازرکانلردر .

اردليلك البسه سی . — بونلرده سائر محارلر کبی یشیل و قیرمزی
کونا کون چوقه دن سمور وزردوا پوستی قابلی قالپاق کیوب کوكس آلنلرینک
دوکمه لرینی کومشدن و دوکمه باغلرینی کوزل چوقه دن یاپارلر. چاقشیرلری
وقوشمنلری جمله رنگارنگ چوقه دن معمولدر. یابوجلری صاری و قیرمزی
قبادی سرحدلی یابوجیدر. قوشاقلری جمله حریر زناردر. یکنبد کوده چاقشیر
کیرلر. اما قادینلری جمله حریر زوقله و کونا کون فستان کیوب قیزلرک
کیسو بندلری وزنانه لرک باشلری الوان حریر عریسه اوزره کونا کون اینجی
ولعل یا قوتلی استطاله لرله مزیندر . بونلرده صاری و طورونجی سختیاندن
الوان قبادی یابوجلر کیوب کوزلر . جمیع اردلستان ارکک و قادینلرک
البسه سی بویله در، نیمچه و فرنک کبی افلاطونیه قره شابقه لی دکلردر، هپسی ده
انجیلی و مسیحیدر، مذهبلرینه لوطریانی دیرلر .

دیغندن پرینچ پلاوی یوق ایدی . اما بیوک باش سهاطده وزرا و وکلا اوکنده اولان بیگ سحنده نغم نفیسه‌نک هر نوعندن موجود ایدی . زیرا اوچ کون مقدم جمیع وزرا و وکلانک آشپزلی قراه کیدوب بو ضیافت عظیمه‌نک طعامنه چالیشیدیلر . قرال بو خصوصده خرج و مصرف عظیم ایتشدیر . باش‌الرك سهاطنده نیجه یوز آفتاب مثال قرال وقپودان زاده‌لر جام و بلور و نجف و فغفورلی کاسه‌لر ایله صو و شربت طاپشیروب خدمت ایدر . لردی؛ اول کون چاوش زاده محمدپاشا بو دلبران ایچنده واله و حیران قالدی . حقیر وزرا سهاطنک طولی آدیملادم . کامل بش یوز ایدی بو ضیافت وقت چاشتمده قوریلوب تناول اولنغه باشلانهرق تمام وقت عصرده انجق نهایتدیر اوله بیلدی . بعد الطعام غزات مسلمینه اوچ یوز فیجی بال شرتی اکرام اولندی . قرال طرفندن یدی عدد وزیرلره برر جاملی حنطو ارا به آلتیشیر آتلی ایله چکیلوب هر آرا به ده اونر کیسه طالر غروش و چوقه‌لر واقشه فاخره واردی . سائر میرمیرانلره بشر کیسه غروش و بر چوق واقشه فاخره ، وامرایه دخی برر کیسه غروش ایله برر پاستال چوقه و حریر قماش هدیه کیتدی . جمله عسکر اسلام نغم کونا کون ایله متعم اولوب دوام دولت پادشاهی به دعا خوان اولدیلر . آندن قالقوب (۵) ساعتده (مکشوار) قلعه‌سنه کلدک .

مکشوار قلعه‌سی . — بانسی حال لرغبوردر . لکن سازمجارلی خاکنده دره . حالا اردل قرالی (پافی میحال) ک قاریسی (بورنمیسا آنه) نک ملک موروشیدر . عسکر اسلام آلتنه واردقده قرالک شادما نلغیله بیگ پاره طوب آتیلوب زمین و آسمانی تتره تدیلر . قلعه‌لی دره‌لی ، تپه‌لی اوزلر آره‌سنده واسع زمینده بر سوری تپه اوزرنده بر حصن حصین و سد متین شدادی اولوب سنک تراشیده ایله مبنی دره . لکن حواله‌سی چوقدر . ایچنده چارشوسی ، بازاری یوقدر . کلینسالی ، معمور و شنیدیره اورتولی خانه‌لری چوقدر . قبله جانبنه مناظر انجق بر دیمیر قوسی وار ، پاسانلری آماده ایکی قات دیمیر قودر ، اما خندق یوقدر . زیرا برسد عالی اوزره واقع اولدیغندن خندق یری

مذکور نهر قوقول سیکل طاغلرندن طلوع ایدوب کوچوک ساموش نهرینه آقار. آندن (۴) ساعت صکره (قوقوللو) منزله کلدک.

(یکي قرالک عسکره ضیافت عظیم چکیشی)

بوراده اردل قرالی عموم عثمانلی عسکرینه برعظیم ضیافت چکیدی که مثلانی دیدلر کورمه مشدر. اکثر نعمت فراوانی اتمک، چوره، بوغاچا و سبوتعبیر ایتدکری حلب قلمقانی قدر خاص الخاص بیاض اتمککری ایدی. وادی چنزار اوزره بچار کلیملری دوشه نوب اوزرینه ناپاره لر قونوب مزین ایدلدی. قرق عدد خاص و بیاض اتمککری هر برینی برر چفت صیغیر آراه لرینه قویوب کتیردیلر که هر بری یکریمی آدیم قدر طویل و بش آدیم عریض و بر آدم قدی قدر عالی ایدی، خدایه معلومدر که بویله ایدی. اوزرلی یومورطه لی و چوره ک اوتلی قرنقیل و قاقوله لی یاغلی چوره کلرک صغیرلرینک حساسی الله بیلیردی. حتی حقیر بو اتمککری نیچه یوغوروب نیچه پیشیردکربنی سؤال ایتدم، شو یله جواب ویردیلر: بو قدر بیک کیله دقیق خالصی کتیروب نیچه بیک تکنه لرده خیر ایدوب بو اتمککری قدر نیچه قازلمش قلعه خندقلری کبی چوقورلرک ایچنده کوزل آتش یاقوب جمیع خیرلری او خندقلره طولدورورلر. اوزرینه النمش کل قورلر. دها اوستنه و یانلرینه آتشلر ییغارلر. یدی ساعتدن صوکره آتشلری تسکین ایدوب خندقلردن بو قدر آدمله چیقاروب بعض یانان یرلرینی ییچاقلره کسرلر، بعده محل ضیافته کتیریرلر. بو اتمککری ماعدا اوچ یوز عدد صیغیر، بوغا ایچلری، صافی قویون و قوزی ایچلری، طاووق و کورکچین و مجدد پیشمش صیغیر کبابلری واردی. کامل اوچ بیک قویون، اوچ بیک قوزی، آلتی یوز بیک سو اتمک و یوز عدد قزغان فیریک [۱] پلاوی، یوز قزغان هر یسه، یوز قزغان یوغوردلی فیریک چورباسی وار ایدی. بو دیارده پرنج بولنما.

[۱] فیریک: کباب ایدلمش بندابدن یاپلان بولنوره دیرلر.

نیجه تحصیلدارلر جوانب اربعه قبودانلرینه پاره تحصیلنه کیدوب اون کونده بیک التمش کیسه مال کلوب سردارک کوزی آچیلدی. جمله خزینہ بی حسین پاشا ایله واراظه کوندردی. آندن (۳) ساعتده (سرای) قلعه‌سنه کلدک .
سرای قلعه‌سی. — بو سراي اردل قرالی اولانه مخصوصدر. کیسه‌نک

ملك موروثی دکلدر. بانسی ابو الفتح عصرنده ۸۵۷ تاریخده بیوک بتان اسواندر. لکن قرالرز ساز ولایتنه کلسه بوراده مهمان اولور، یوقسه بوتخت قدیمی بالاده یازدیغمز اردل باغرایدر. بو سراي بو صحرای اعظمیده واقع اولوب جوانب اربعه‌سنی کوچوک ساموش نه‌ری طولاشیر، اصلا حواله‌سی یوقدر. ضررسز قلعه‌در. هندسه اوزره بنا اولنمش مربع الشكل سراپا کارکی اولوب اندرون و بیرونی، زیر و بالاسی اوچ یوز التمش قدر مصنع اوطلردر. دیوانخانه عالیلر وارکه بیکر آدم کیسه یرم طار دیمز. بو دیوانخانه‌نک روی دیواری اوزره استاد نقاش بر چوق تاریخی شیلر ووقعه‌لر یازمشدر وبونک هپسنی خط مجار ایله تحریر ایله مشدر. بو دیوانخانه‌نک باطی طرفده الی عدد اردل قرالرینک تاریخی ایله هر قرالک توارخ عزل و نصبی و تاریخ وفاتی تحریر ایله مش. بو سرایده کی التمش اوطنه‌نک هر برنده اوزر عدد بوقلمون نقش لطیف و شکل ظریفلر واردر. عسکر بو سراي قریبنده اون کون مکث ایدوب چتال باش فرمان ایالتیله مال تحصیلنه کیتدی. آندن شمال جانبنه (۴) ساعتده (راووتوب) قلعه‌سنه کلدک .

راووتوب قلعه‌سی. — اردله تابع ساز مجاری قلعه‌لرندندر. ایچنده اصلا نسه عسکری یوقد، بیک قدر ساز عسکری وار. حواله‌لی، کوچوک طاش بنا بر قلعه‌در. لکن شرق طرفی بر صحرای بهشت آبادر، باغ و بغمچه‌سی محصولی اولوب بوستانلری بی حسابدر. کلیدسالی، مزین اولری، متعدد خانلری، چارشی و بازارلی چوقدر، دکانلرنده کالای والا فروخت ایدرلر. قبودانی جمله برو، ایرشک و نمشربله قراله کلوب یوز یکر می کیسه مال پادشاهی بی تسلیم ایلدیله. آندن قالقوب (۴) ساعتده (قوقوللو) نه‌ری کنارینه کلدک باغ و بغمچه‌لی مرغراز، لاله‌زار، بریر اولوب زمین چمنزارینه قونولدی.

بر بکر، لعلکون یا ناقلی، کیراز دوداقلی، دختر پاکیزه و ارایدی که کیسوی مشکبارینی تارمار ایدوب کلسه زلفی خم اندر خم اولور، شیب و زرباف فستان و روفه نی کییوب رفتار ایلسه عقلر یولندن چیقار ایدی.

بورادر قالقبوب (۴) ساعت کیدرک (ظلومی اوغلی سرایی) منزله کلدک. معطلجه اولوب ایچنه عسکر قونهرق باغ و بغچه‌سنده کی ثمرات کونا کوندن ییوب باغچه‌بی خراب ایلدیلر. اما سرای کارگیر بنا اولدیغندن احراق و یا انهدامی ممکن اولمادی، بویله بر سرای متین ایدی. بوراده بش آدم چته یه کیدوب اسیر کتیر دکاری ایچون، سراپرده اوکنده قتل اولندیلر. چته نک منعی ایچون یه دلالار ندا ایلدی. بو محله و اشارهل لی بر قبودار کلوب اطاعت ایتدی. آندن (۲) ساعت کیدرک (واشارهل) ه کلدک.

واشارهل قلعه‌سی. — اسکی بر قلعه اولوب باطی طرفه ناظر انجق بر متین حدید قپوسی وار. بونک دخی مشرق طرفه بایر، تپه لردن حواله‌سی وار. صافی باغ و بغچه لردر. قلعه‌نک بش عدد طوغله ریختم خراسانی ایله مبنی کارگیر متین طایه‌لری واردر. لکن قلعه‌سی کوچوک و خندق آلاقدر. درون قلعه‌یه سیدی احمد پاشا زاده محمد بک افندی بر او طه یکیچری ایله نکه‌بان تعیین اولتوب آنک واسطه‌سیله حصار ی سیر و تماشاش ایتدک. چاکلی معمور کلیسالی، متین تخته اورتولی اولری و مزین اسواق و زنکین اهلایسی وار. هر متاع‌لریله عسکری غنیمت ایلدیلر.

واشارهل و اروشی. — بو قلعه‌نک غرب طرفی دیننده ییلدیز جانبنده قبله‌یه طولانی واقع اولمش، جرمی اون بیک آدیم بر واروشدر. اما اطرافنده سوری یوقدر. همان عمیق کیرمه قبولی خندقلی، اغاج انبارلی، ایکی یردن متین قبولری وار. خلیق جمله عنقا بازرکانلردر که غنیمت شهر اولدیغندن جمله عسکر مهمات و لوازمی بوراده آلدیلر. قبودان و برولری قراله یوز بش کیسه مال پادشاهی و یردیلر. زیرا بو و اشراهل اولو ناحیه‌لی ولایتدر. یوزاللی بیک ساز مجاری رعایایسی وار. بورادن قالقبوب قلعه دیننده بر چنزار لاله‌زار یرده (۱۲) کون مکث اولنق فرمان اولتوب بو محله قرال طرفندن

خاکنده در. خاقدی ده ساز مجاری قومی اولوب هیج بر زمانده عصیانلری ظهور ایتمه مشدر. لکن بو قلعہ بر حواله‌لی بایر دینده قولوزوار قلعہ‌سندن بیوک بر قلعہ در. ایچنده اون بیک او وغایت معمور و وضع سرائلری واردر دیدیلر. خانی و چارشوسی وار. خلقی عتقا بازرکان اولوب جمله قبودان، پرو و دوزلری کلوب قراله اطاعت ایتملریله قلعہ‌لرینه بریکچیری اوطه‌سی تعیین اولندی. غزات درون قلعہ‌یه کیروب اعلا تفرج ایلدیلر. بو قلعہ‌نک واروشی یوقدر، اما باغ و ایغچه‌سی چوقدر. بونده دخی مال پادشاهی ایچون قراله تمش کیسه کلوب کوندن کونه قرالک یاننده عسکری زیاده لشدی و اورودن آلا رغیه قونملری فرمان اولندی.

آندن (۶) ساعت کیدرک (کوچوک ساموش) نهرینه کلده بو محله بسترچه قلعہ قبودانی اطاعت ایتمه جکی مقرر اولوب شرق جانبنه کیتمکن فراغت اولندی. کالاول شمال طرفنه طوغلر ایله چرخه‌جی اسماعیل پاشا طلیعه عسکر اولوب تاتار عسکرینک دخی ایلری کیتمه‌سی فرمان اولندی. بسترچه قلعہ‌سی. — اردل قرالرینه تابع ساز مجاری قلعہ‌سیدر. ابتدا رافوچی عصرنده درون حصاره بر تقریب ایله بش بیک نمچه عسکری کیروب کین یانوشه تبعیه و حالا اپانی میخال قراله رغماً جمله اهالیسی قلعہ‌یه قبانوب عسکر اسلامه خیلی طوب آندی. قلعہ‌سی بر باتاقلقده حواله‌لی عظیم قلعہ در. اردل قلعہ‌سندن بیوکدر. اون بر طایبه‌سی، بش قپوسی وار خندقی یوقدر. زیرا باتاق ایچنده و کونا کون صرچه‌لی کیره میتر ایله مستورددر. سرائلری، بنای عالیلری کلیسالی، عالی قله‌لری وار. حواله‌لی اولان بایرلر سراپا باغدر. اشاعی باتاق جانبی صافی شطرنج نقشی مشبک بوستانلدر. عسکرک بی پاک و بی پروا طوب آلتنه قوندیغی قلعہ ده کیلر کورنجه قرارلری قالمایوب بیم دبدبه عثمانیدن قبودانی قراله کلوب هدیه‌لرینی عرض ایدرک قلعہ اوزره جان ارسلان پاشا ایله بریکچیری اوطه‌سی یا صاچقی تعیین اولندی. فقیر دخی اول تقریب ایله بر کیجه قلعہ ده یاتوب صفالر ایله سیر و تماشالر ایتم. اول قدر کوزللی و ارکه تعبیر اولتماز. حتی مسافر اولدیغمز خانه ده

وارا ط جاننه کوندر دیرلر. عسکر دخی قالقوب شرقه، معمور و عسکر ایاغی باهامش یرلری سیر و تماشایله (بتلن وار) قلعه‌سنه کلدک.

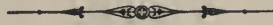
بتلن وار قلعه‌سی. — سلطان سایان خان عصرنده کی بتلن قرالک بناسی اولدیغندن (بتلن وار) دیرلر. هنوز قرال اولان (اپانی میخال) ک ملک موروشیدر واردل قراللرینه تابعدر. اما بوقلعه سازجاری ولایتی خاکنده دره. اردل مجارینک حکمی بوراده تمام اولور. بوقلعه اهالیسی قلعه صاحبنک اردله قرال اولماسندن صفالر کسب ایدوب کیجه کوندز بیک پاره طوپلر آتهرق قلعه‌یی کشاد قیلهرق عسکر اسلامی قبول ایلدیلر. قلعه قپودانی دوژلری، یرولری هدایا ایله اوردوی غنیمت ایدوب کوزلجه خدمت ایلدیلر. اول کیجه نیجه بیک قسادیل و نفت و قطرانلر ایله قلعه‌یی چراغان ایلدیلر. صباحه‌دک بریایلم طوپ و بریایلم توفنک و هوایی فشنگ پر رنکلر آتیلوب شادمانقلر اولدی. اما قلعه‌سی بهشت مثال بر صحرا ایچره واقع اولمش اولوب جوانباربعه‌سی کوز کوردیکی یره قدر یایلادر. یایلا اتکلری قرا ایله مزین و بی حساب باغ و باغچه‌لردر. بورانک بهشت آبادی قلعه‌لری وار. دیوارلری آلچق بر سوار استواردر. اما خندق غایت دریندر. جمله ایکی قپوسی وار، بری شرقه و بری غربه مفتوحدر. درون حصار جمله لعل کون کره میتلرایله اورتولودر. خان و حماملری، یدی عدد کلیسایی وار. چارشی و بازاری غایت معموردر. قلعه قپودانی ابتدا قراه کلوب اون بیک غروش مال پادشاهی بی و یروب بش بیک غروش قراه و بش بیک غروش سرداره و یردی، اصلا قرا بی نهب و غارت اولمندی. آندن ۲ ساعته (کوجوک ساموش) نهرینه کلدک بو نهر بسوارد طاغلرندن کلوب بو یوک ساموشه قاریشیر. کوچک نهردر اما آب حیاتدر. آندن ینه جانب شرقه کیدوب ینه کوچک ساموش نهرینه کلدک، بوراده خیلی قپودانلر کلوب قراه بولوشدیلر. بورادنده، بش ساعته (ساز ساموش) قلعه‌سنه کلدک.

ساز ساموش قلعه‌سی. — بانیسی ینه بتلن غبور قرالدر. قپودانلری اردل قراللرینه تابع اولوب لاحق قرالک ملک موروشیدر، اما ساز ولایتی

بی شمار ایله بوسحراده اوچ کون اقامت اولنوب عظیم مشورتلر اولندی. حکمت خدا بلاده کی ناکی بانیا قلعه سنک قبودانلری، برلری قلاووزلق ایچون آلی قونولمش ایدی. آنلرک کفالتیله نیچه کافرلر آمان ایله کلوب سرداره بولوشدیلر. مکر بونلر قرال زاده لر ایمش . ۱۰۷۲ سنه سی محرمنک ایکنجی جمعه کونی مرحوم سلطان سلیمانک اوچ یاشنده قرال ایدوب ایثی والدهسی الینایه تسلیم ایلدیکی (بوتلن) احفاندندن (اپانی میخال) نام برقرال زاده کلوب ایکی بیگ کیسه مال یادشاهی نی تحصیل ایده جکنی تعهد ایدوب وکیمینانوشی هرقدده بولورسه حقندن کککه عهد ومیناق ایلدی. اما سردار بونی بکنمیوب فکری (حاللر غابور) طرفده اولغله « بو، قرال اوله ماز. » دیه اغماض ایدنجه همان ملک احمد پاشا افندمز : والله بو اپی قرال اولور. زیرا سلطان سلیمان حضرتلرینک بو عالمیه نظری تعلق ایتمشدر. » دیه ملک پاشا محضر اغانک باشندن فاسسوزله سنی آلوب قرال اوله جق کنجک باشنه قویوب بسم الله دیسه رک سردارک النی اوپدوروب براسکمله اوستنه اوتورتدی . درعقب برفاتحه تلاوت اولنوب اپانی میخال قرال نصب اولندی. ابتدا چاوشباشی وسائر دیوان چاوشلری قراله « مبارک باد ! » ایدوب آندن قرال اسکله دن قالدهرق وزرا ومیر میرانلرک اللرینی بوس ایدوب بده موجود اولان قبودانلر قرالک النی اوپوب بیعت ایلدیلر. « قرال نصب اولندی، شمدن صوکره چته وبوتوره ممنوعدر. اسیر وغنائم آلانلرک باشی غنم باشی کی کسیلور » دیسه دلالر ندا ایلدی. مقدمات سیکل ولایتیه ایلچیلریمز کیتدیکنده اطاعت ایتمه مشلر ایدی. یکی قرال دخی انلرک اوزرینه سفره کیتمکی سرداره الفایله سیکل جنکنه ترغیب ایلوب جمله عسکر « چته قالمسادی، باری سیکل جنکنه کیدم » دیسه آماده اولدیلر. مشرقدن صول جانبه صاپوب متوکلاً علی الله سیکل جانننه روان اولندی. بو مجلسده طرف پادشاهیدن کان خاصکییه قرق کیسه احسان اولندی. ایکی یوز اسیر ایله سمور کورکلر احسان، قرال دخی بش کیسه ووروب ایکی بیگ اردل عسکری قوشه رق حسین پاشای دخی طمشوار عسکر یله مأمور ایدوب خاصکیی

طاغردن یکریمی بش اسیر چیقاردق. (آرانوش مکش) قلعہ سی مقابلندہ مکٹ اولنوب تکرار عسکر اسلام بو قلعہ آلتہ واروب خیل غنیمت آلدیلر. قلعہ عسکرینہ عجیب طویلر آتدیلر. بورادن قلقوب ینہ جانب قبلہ یہ (ناکی بایا) ولعہ سی قربندہ اژدن نہری کنارندہ مکٹ ایدوب بر مقضای خاطر قلعہ تپودانی یرو وشاکاری ہدایاسیلہ سردارہ کلدکلرندہ قلاووز اولملرچون حملہ سی طوتیلوب محضر مصطفی اغایہ تسلیم اولندیلر. بورادن قلقوب (کویوار) قلعہ سی آلتندہ مکٹ اولنہرق بورادہ ملک احمد پاشا اؤندمزک سببان وصاریجہ لرلیہ یکچیریلر غزا مالی ایچون جنک ایدوب مابیندہ بر قاج آدم بہرہ تلف اولدقدن صکرہ صلح ایدلدی. بورادن ینہ قبلہ یہ کیدوب (ساموش) نہرینہ آندن (۵) ساعتدہ (دری اسوان) قریہ سندنہ مکٹ اولنددی. کنار ساموشدہ بر سرای وارکہ آدم کورسہ دمبستہ قالور. کرچہ ایچندہ آدملری یوق، اما زیر زمیندہ بی حساب مال بولنوب او نازک و موضع سرای بر آندہ احراق اولنددی. باغ و باغچہ لرندہ اولان فواکہ تناول اولنوب عسکری طویوردی. بعدہ عسا کر مور مثال بو باغہ اوشوب او نازنین درختلری خاک ایلہ یکسان ایدیلر. آندن (۴) ساعت ینہ نہر ساموش کناریلہ کسدیریلوب بونہرک قارشی طرفندہ کی طاغردہ بعض اسیرلر کوریلہرک بر قاج بیک آدم طاغردک اطرافی آلوب اسیرلری طوتہرق اوردویہ کتیروب صاندیلر. آندن (۹) ساعتدہ مقدم خراب اولان یرلری کچدک. بو محلدہ واراٹ قلعہ سی جانبدن خاصکی ایلہ خط شریف کلوب خاصکی بی علی پاشا سر اپردہ. سندنہ مکٹ ایتدیردی. بعدہ دیوان اولہرق خط شریف قرائت اولندقدہ مالی شو ایدی: «خط شریفم واردقدہ اردل مملکتہ عسکر چکہ سین. تا نسہ مملکتلرینہ وارنجہ قصد ایدہ سین. عسکر تاتار واسطہ سی ایلہ اودیارلرہ حدلرینی بیلدیرہ سین. عادات و آدابہ مخالف ایش ایدنلرک خرمن حیاتی رخ عقیمہ ویرہ سین. البتہ برقرال نصب ایدوب ایکی بیک کیسہ اردل خزینہ سنی تحصیل ایدہ سین وکیمیانش قراللق ادعاسندہ اولدینی ایچون حقندن کلہ سین. علامت شریفہ ماہ اعتماد قبلہ سین.» بو فرمان شہریاری واصل اولنچہ حملہ عسکر

هکبه‌لرنده برر کیمه آت نعللری وار ایدی. اول قویو صویندن آت نعللری اوزرلرینه دوکونجه آت نعللری قیرمزی نحاس خاص اولدی. حتی برینی دستور مکرم علی پاشایه کوتوروب سیر ایتدیردیکمه حیران اولدی. قویونک صویي بر آدمک اله طوقرنسه سیم سیاه و صاچه و صقاله طو. قونسه اول آدمک صقال و بیغی پاک و قلندر اولور. آنک ایچون قشه شهرینک حجار قاریلری بو صودن اعضای تناسلیلری اطرافنه تراب ایله چامور ایدوب سورلر، جمله مولری دوکولوب پاک، براق اولور، بو حرز مه دن اعلا بر صودر. بوندن صوکره تیسسه نه‌ری کنارنده قشه قلعه‌سنی بنا ایدن قشه بانک قوردادق منباسترینی بنا ایدن قوردادق ایله برابر ایکسی بر قبه‌ده یاتدق‌لرینی مشاهده و کیرودن نماشا ایتدک. بو محله آتلمزه می کسه‌دروب علی الصباح خدایه صیغنوب صال و طولوملر واسطه‌سیله و هزار زحمت ایله تیسسه نه‌ری عبور ایدوب آنجق ایکی آدم غرق و اون آت غائب اولدی. اوکون صیر صیقلام اوردویه داخل اولدق. و قرال ویرمدکلرینی سر عسکر علی پاشایه تقریر ایدوب قشه قبودانک مکتوبی ویردرک قرائت ایتدیردک. اماچه فائده آرادق قرال ایدمک بر کیمسه یوق. جمله اعیان دولت وارکان سلطنت بریره کلوب مشاوره ایتدیلر. اخرا الامر بو قشه‌دن کیری دونمکه عزیمت اولندی.

۱۰۷۲ محرمک غره‌سندده تیسسه نه‌ری کنار ایله سیکل دیارینه

کیتدی کمز

اولا نه‌ر تیسسه کنارندن عسکر دریا مثال ایله جانب قبه‌یه دونوب صحرا لری عبور ایدرک (۱۳) ساعتده مطار نه‌ری کنارنده مکث ایلدک. آندن قالدقوب (قلعه تره‌پش) ه، آندن (۸) ساعت کیدوب (آق کلیسا) منزله کلدک. بوراده فقیر مشرق جانبنه اون آلتی کشی ایله چته‌یه کیدوب اول کون

اشته بواوتوران آدم قرال زاده (حاللر غبور) در. اما چاساريمزدن خوف ايدوب سزه قرال ايتمکه ويره ميز. زيرا حالا قرالمنز چاسار چراغی اولان کمين يانوشدر. کنديسی بر ابی آدم اولوب رعا پايمال اولماسون ايجون سزه قارشى قومايوب اورته مجار ولايته عسکر ايله چيقوب کيتدی « دنجبه همان ايجمزدن بودينلی عمر اغا. — کمين يانوش نيجبه بزه قارشى طوره بيلور. بز آنی سيدی احمد پاشا ايله قيره قيره حالی قويمدق. کمين يانوشك قوتی اولسه بزى بو اردل ديارينه قورمى ایدی؟ ايکی يوز بيك اسير آلديروب ايلنی، ولايتی خراب ايتديريمیدی؟» ديسه جواب ويردی. دشمن بر جواب ويره ميوب سرداره نامه يازديلرکه: حاللر غبورى ويره ميز. نجه چاساريمزدن خبر کتورسه کز باش اوسته ويره لم. « جمله مزه برر چوقه وبرر طوپ قطيفه وبرر کوموش قدح وبرر ساعت ويوزر التون ويره رک ينه جمله مزى قرالمنز سردارمنز حسين پاشا ياننه کوندرديلر. قورلاد کليساسى صحرا سنده کلوب اورده ده سرداره بولوشوب احوالی تقرير ايله دک. عمر اغا دیدى که. — قلعه ده بکا بر قپودان دیدى که حاللر غبور ديه غيرى قرال زاده يي کوسترديلر. حاللر غبور بونده اولسه چاساردن صورمه دن سزه ويريرمى ؟ » بونک اوزرينه حسين پاشا بزى ينه قشه شهرينه کوندرروب ديگر قرال زاده يي ايسته دکده همان مذکور قورلاد قشه بان کليساسنک باش باباسى دیدى که: اولماز، بز کمين يانوش قرالمنزدن خوشنودز، سزه بر آدم ويرمکه قرال دن خوف ايدرز. وارک، اردله قرال زاده لر دها چوقدر، انلردن بريسنى بولک. « ديه جواب ايتدی. ينه قشه يي سير و تماشاشا ايدرک حسين ياشايه کلوب کيفيتى نقل ايلدیکمزده غضب آلود اوله رق تغير رحلت چالديردى. نهر تيسه کنار نجه يوله دوشدک .

قشه شهرندن بر مسافه بعیده جانب غربه کيدرکن بر آلاى غازيان بريره جمع اولوب کوردمکه هرکس (ان الله على كل شى قدير) ديه تعجب کنان . حقير دخى آت ده پوب ايلرى واره رق آنی کوردم که بر چاه کنارنده غازيلر صو چکوب دمير اوستنه دوکرلر، درحال اول دمير بافیر اوليور. غلاملر

تصویر ایتشلر که صراطنی کورن راه مستقیمه کلیر . میزانی ، درك اسفلی ،
 چاه غیای بی بك كوزل مصوردر . بو جنت و جهنم تصویرلرینی استاد نقاش
 اوپله تصویر ایتش که بهزاد ومانی ، شاه قولی و انا رضا نام نقاشان بنام بریره
 کلسه بویله ارم وعلین و بویله دار جحیم و سعیر و سقر و غیا و درك اسفل
 تصویرلرینی مشاهده ایتکه قادر اولزلر . زیرا استاد نقاش « فرنك » صناع
 لم یزلک تصویرینی یاپوب خلقی قورقوتوق ایچون اوپله بر دار دوزخ و نیران
 تصویر ایتش که او جهنم دره لری ایچره نفت و قطران و آتیش سوزان ایچنده
 کباب ایدیلنلر و قورقوج اولوب زبانیلر اوره رق دوه کردانی کبی بیلانلر
 و چیانلر و عقربلر صوقه رق هر آدمک عذاب تصویرلرینی کورنلر همان ترك دنیا
 ایدوب بیمدن و ایچمه دن ال چکه چکی کلیر و آدمه دهشت و خشیت حاصل
 اولور . خلاصه بو دیرك تعریف و توصیفنده فائده یوق کبیدر . فقط بو قدر
 سنهک سیاحتمز انساننده بویله بر اثر عجیب و بنای غریب کوره مدیکمدن
 کستاخانه بو قدر ایله اکتفا ایدلک .

صدده کله لم : بو شهر قشه آلتنه سردار حسین پاشا عسکری رفیقلمزله
 واروب (حالارغبور) ی قرالغه طلب ایتدی که زده قشه حاکمی خبر کوندروب
 « طشرده طاعون واردر ، عیسی علیه السلام مولدی وار ، بر قاج کون
 صبر ایدک » دیمش . مکر عوق و تأخیرلرینک سببی اول در که سوزی بریره
 قویوب مولد عیسی بهانه سبله بزه دریا مثال عسکر کوسترمک ایش . حقیقت ،
 اوپله اولوب بشنجی کون بزم عسکردن اون آدم ایله « نامه لری کتیرک » دیبه
 باشلری دوه قوشی توکلی و سیاه شایقه لی نمچلر کلیدلر . بزدن مصطفی او طه
 باشی ایله اون بر آدم فقیر ایله اون ایکی اولوب ینه قلعه قشه دیوب مکتوب
 و نامه سردار ایله قشه یه کیردک . کوزلریمز باغلانوب بعضاً تماشا ایدرک .
 فقیر ایله یکی یوللردن طوغری قبودان سراینه واروب بر اسکله ده قرار
 ایتدی که زده قبودان طشرده دن دیوان خانه یه کلوب یرنده قرار ایتدی . انه اردل
 دوزلرینک ، برولرک ، بزم سردارک نامه لرینی و یروب آن واحده ترجمه ایدرک
 قرائت ایتدکلرنده مال کلاملری معلوم اولوب قبودان عاقل دیدی که :

موصوف قشه بان مناسترنده وقشه صحرا سنده باشى شابقلى و بلى زنارلى آدملى
 طوب طولو اولدى . اول كون كوزلجه تماشا ايدوب خاطر قاتر مه شومناجات
 خطور ايتدى : يا خالق الكونين ! نه مالك الملك رب العالمين سين كه اديم
 ارضى ملل كونا كون ايله زين ايدوب بو يوز بيكدرجه بنى آدمى پرور شياب
 ايدرسين . آنلرده قوت و مملكت و رخت و بخت و يروب آنلرى بزه ، بزى آنلره
 اسير ايدرسين . « ديه حيرتده قالد . بعده بو جمعيت ايله اهالى قلعه دن
 طشره حسين پاشانك مكث ايتديكى صحراى لاله زاره چيتوب پاپاسلرى مولد
 عيسى نصيحتلر بنى تلاوت ايلدكه جمله سى باشى آچوب اوضاع غريبه ايله
 دعا و ثنا ايلدى . ثنا و دعالرينك نتيجه سى بودر كه : الهى ، « امر يا قوت » ،
 يعنى اى والده مريم و اى قوت عظيم الله عثمانلى عسكرى تيسه نهرى كنارينه
 و بو قشه شهرى آلتنه كلديلر . عثمانلیدن و ناتار عسكرندن سكا صيغينيرز .
 بو وجهله رومالى و تضرع و نالشلر ايدوب صوكره بيوك مناستره كيدوب
 عمارتنده طعام يديلر ؛ فقرايه ده طعاملر و يروب چيلاقلى ا كسا ايلديلر . . .
 صنايع بنى آدم . — بو كايساده سروشك قربنده چار كوشه يكاره
 مرمر اوزره طونچدن بر سياه فيل منكروسى بنا اولمش : قولاقلى و باشى
 و خرطومى حركت ايدوب كوزلى ساعت رقاصى كچي دوران اتمه ده .
 وقت ظهر اولدقه بر كره فيل حر كته كلوب بر صيحه ايله صوت اوروب
 خرطومنى كوكس نه اون ايكي كره اوروب صداسى افلا كه چيقوب شهر خلقنه
 آندن معلوم اولور كه فيل ساعتى اون ايكي يى اوروب وقت ظهر اولدى ،
 ديرلر . بعده طعام بيرلر ، غيرى و نته ده « مانجه » ييك احتمالى يوقدر .
 چونكه چوغى پرهيز ايله كچنير طائفه رياضت كشاندر .

حقير بو دير مصنع پاپاسلر ايله حسن الفت ايدوب نچه كره كيره رك ديرى
 تماشا ايلدم . بر كره سنده امعان نظر ايدوب در و ديوارلرينه باقدم . نچه بيك
 صورتلردن ماعدا صاغ طرفده بر كيشاده ديوارك يوزينه الهى اديم طولى
 بر جنت تصوير ايتمشلر كه انسان كوردكه تسليم روح ايدوب داخل جنان
 اوله جنى كلير . قارشى جانبده بر مظالم ديوارك ينه الهى اديم يرنده بر جهنم

وارد کہ شب و روز ایچلرندن آتش اکیسک اولمایوب جمله دیر ملازمینک
 دماغنی معطر ایدر . اوچ بیک قدر پاپاس ، رهبان و خدای وار . آینلری
 اوزره عود و عنبر یاقوب خدمت ایدرلر . اقالیم سبعة جهانده اولان نصارادن
 کله الوان اون ایکی عدد قنادیل سیم وزر و غیره اویزه کونا کونا مصلوبدر .
 مذکور چلبیا کرسیسینک اون یکی پایه سی دینده طوران اون ایکی حواریون
 صورتلری اوکنده بر شمععدان زر و مجوهر وار که هر بری ایکشر قنطار
 کلیر دیبه نقل ایلدیلر ، صحیحدر . زیرا هر بری آدم قدی قدر وار و هر برنده
 هر شب شمع کافور ایقصاد اولنور و کویا روز روشن اولور . بو دیر کبیرک
 جوانب اربعه سنده اولان حرم واسعک فرشی حجر عین السمک و فیروزج
 و یشم و یرقان و حرقان و عقیق یمنی و رخام کونا کونا ایله مفروشدر ، کویا
 نقش بو قلمونی اثر نقاش مانی و بهزاددر . بو حریمک متعدد فسقیه و شادروان
 و سلسبیللری جریان اتمده و درون حریم اجناس اشجار مشمره ایله مزین
 بولنمادهدر . هله بر درخت انکوری وار که سیاحتک آشیلاملرندن نیچه بیک
 کونا الوان اوزوم صالقملری حاصل اولور . اما حکمت غریبه خدا
 شودر که : بر توشده یکرمی ایکی دورلو و انواع رنگارنگ دانه وار . یشیل
 و قیرمزی و صاری و سیاه و دانه دار اولدیغندن باشقه ینه بر دالده پرماق
 اوزومی ، تیلکی قویروغی ، خوره ، مسکت ، کشیش ، رزاقی ، دورنال ،
 زینی ، حسامی و قدسی دانه لری بولنور ، غریب صنع لمیزلدر . بو حریم باغی
 اطرافنده اوچ یوز عدد زرکاری حجره لر وار که کورن عقلر حیران اولور .
 هر برنده بطریق و پاپاسلر وار ، نیچه یوزی هفته ده بر خورما ، بر فنجان سود
 و بر بادم ایله اولوب ریاضت ایدرلر .

ستایش شهر قشه . — بر بیمارخانه سی واردر که خسته بیروح کلسه ذی روح
 اولور . زیرا بو دیرده تکمیل فنون ایتش افلاطون زمان اطبای حاذقه ده
 واردر . حتی بر کون بو دیری تماشا ایدرکن ایرته سی کوننک مولد عیسی
 علیه السلام اولدیغنی خبر آلم . اوکون هر کس حاضرلق کوردیلر . و شهر
 قشه ایچره اوچ کون اوچ کیجه ده اون کره یوز بیک آدم جمع اولوب

اوزره صوت بلند ایله رهاوی مقامنده آغازه لر ایدوب آیت انجیلی مسلسل آواز حزین ایله تلاوت ایدرک ارغنون پر فئونه رها بولدیروب زمزمه ایتدکلرنده آدمک وجودینه بر دهشت حاصل اولور ووجود آدنده اولان هر سر مو خبردار اولوب اورپرر . خلاصه امی و معتقد آدملر دیکله سه اعتقادینه خلل کلور اما عارفان دیکله سه «عجیب مصنع ارغنون!» دیرده مقید اولماز . بو دیرک محراب منحرفی یسارنده سیم وزر ایله مزین منبر مثال بر عجیب کرسی بنا ایتشلر . نشیمن بطاریق اولق اوزره استاد سلف یکناره جام بلور ایله جوانب اربعه سنی له دیارینک دانصقه اسکله سندن کلمش کهربای اصفر ایله بزه مش ، عجیب مقصوره عبرتمون در ! وهر سه کرسی کو «فخری بروسون» سیدر . محرابی یاننده جمله جهاتی جواهر ایله مصنع بر چلیپا یعنی انجیل قویاجق بر لهنهای سما پیا انشا ایتشلردر که اون ایکی پایه لی بر کرسی سما قام در . هر یایی ذیلنده حضرت مسیح (م.ع) ایله اون ایکی حواریونک تمثاللری وار که هر بری آداب اوزره اوتورور ، کویا ذی روحدر . بو کرسی چلیپا اوزره اوقدر کتب معتبره و بوقدر جواهر ظرفلی انجیللر باغلانوب بو انجیللر آراسنده زر اندر زره مستغرق مریم آنا و قوجاغنده حضرت عیسی تمثاللری وار . والده سنک سودیله غذالتیر وجهیه خنده کنان نظر انداز اولور . کرک تمثال مسیح ، تمثال مریم نظر ایده نه دیری کبی نظر ایدرلردی . مکر بو صورتلرک باشلری ایچره ساعت چرخنی کبی چرخلر اولوب کوزلری ساعت رقاص کبی دوران ایدر ، اللری وقولاقلری دخی حرکت ایلر ایش . تا بومر تبه سحر آفرین ایدی . طیرناقلرنده بر روم خراجی دکر قیمتدار معدنلر ، کردنلرنده جمله خرستیان قرالرینک کوندر دکلری هدایان اینجو تسبیحلر ، هیکل و طلسملر واردی . حاصلی بو ایکی تمثالک هر بری اون مصر خزینه سی دکرنده تخمین اولنیور ایدی . بونلرک جوانب اربعه سنده اولان در و دیوارلرنده زر بفت و دیبا پرده لر آیلوب طوروردی که هر بری بر قرال هدیه سیدر . بونلرده بر خراج دیلمی دکر ایدی . کوشه کوشه مجوهر ، مصنع عود و عنبر بخوردانلری

کتاب : فورمه چو - اقدام مطبوعه سی

وهواسی لطیف وخلقى غایت کوزل اولور. (ع) کوره‌نک عقلی کیدر اوزکه
تماشادر بو.

بو شهرک جوانب اربعه‌سی تا قشه یابلاغی دامنه وارنجه طولاً و عرضاً
درت ساعت زمینه وارنجه باغ و بفرجه و بوستان اولوب «اللی بیک عدد باغک
عشرینی ویریرلر.» دیه نقل ایتدیلر وهر باغده قصرکاخ و برر قله مقرر درر.
حوضلر شادروانلر اویله یحساب سلسبیللر ایله مزین حدیقه لدرر. بو شهری
ما وقتی اوزره مدح ایله سهک تطویل کلامه مؤدی اولور.

کلیساری: یتیش عدد کلیسایی واردر. از جمله (دیر قشه بان): او
عصرک استادان هنر فروشی بو دیره یدی خندوقه زر خالص صرف ایدوب
نیجه صنایع اجرا ایدرک بو دیره اویله ظرافتلر ایتشلرکه فلکده اویله بر
کارکرلکی هیچ بر معمار سلف ایتمه‌مشدر «بو معبدک خرج و صرفه زر
خالص قسمندن بش بیک کیسه صرف اولمشدر» دیه غروب قپوسنه
مجارجه یازلمشدر. آندن ماعدا اندرون و بیروننده انواع فصوص
مخکوک کونا کون رخام عبرتمون ایله منقور اولمشدر و جمله مقصوره سنک
دیوارلری مینا کاری مثال نقش کار ایله مجلا و مطلا قلمشدر. هر قبه نیلکو-
نده و جمله روی دیوار و طاق لرنده عمود منجنیق لری و بیاض و سیاه و احمر کون
و غیره کونا کون اجمار ذی قیمت ایله هند صدفکاریسی کبی دیواری مزین
اولش بر دیر مصنع درکه عین الحر و عین الهر و عقیق یمنی و زبرجد و سیلان
مثللی خرده طاشلر ایله آراسته اولش مجمع قسیس پلاس پوشاندر. بعض
قپولرینک حلقه و چارچوبه لری سیم خالصدن و نیجه بیک زر خالصدن مجوهر
قنادیل و آویزه لر ایله زین اولمشدرکه کویا قدس شریفده کی قامه درر. بودیده
پاپاسلرک و عطی ایچون محراب منعکسنک جانب شرفیسنده مذهب و مفضض
کرسی وضع ایدوب حالا زمانمز استادلری اکا بر تیشه اورمغه قادر دکلدر.
بو کرسی مقابله‌نده بر ارغنون کرسیسی وار بونی بتان غبور قرال انشا
ایتشددر. بودخی سحر اعجاز مرتبه‌سی مزین و سحر آثار محافلدرکه جمله
پاپاس و قسیس و بطریق، لادیه، قله یوروس و ایرشکلری بوجای معمور

واروشى . — قلعه دن طشره جانب جنوبده قبله يه ناظر يوقوشى آشاغى اولرى برى برى اوزره مدبصرلى معمور واروش عظيمدر . بودخى مربع الشكل ، يالين قات بر قلعه در ، اما خندقى غايت صعب در . بوشهر ايكي ساعتمده آنجق طولاشيلور ، بوقدر معمور . خرسيتياناقده بونك كبي قبله يه ناظر شهر يوقدر . وايچى سراپا سطرنج نقشى اوزره طرح اولمش پاك قالدريملى سواقلدردر كه تحريرى وتوصيفى غير قابل . چارشوسى جمله بيك التمش عدد كار كير بنا رعنا دكانلردر . اطعمه نفيسه واقشه كونا كونا فروخت ايدن مثال آفتاب دخترلى واردر . اون بر عدد خانى وار . از جمله غبور بان خانى قلعه مثالدر . اوچ عدد حمامى وار ، قبلى دكلدر . بر كونا چاركوشه قبللى وكيرچ وخراسان ايله بنا ايدلمش صوبالى حماملر ايدى . اما جوانب اربعه سى كار كير ديوارلره قات قات كار كير نردبان مشال يرلر ايدوب هر برنده قورنه لرى وار ، آشاغى صفده اولان آدملره يوقارى صفده بيقانان آدملك اصلا صويي صيچراماز ، هان جريان ايدر ، غريب صنمدر . الك آشاغى طبقه سى صوثوقدر . آندن آشاغيسى حوضلى ميداندر اورته طبقه لرى دخى كرمادر . آندن يوقارى طبقه لرى دخى اصلى در . تا قبله يه برابر اولان طبقه سى آتشدر تحمل اولنماز . انسان تحملمنه كوره صفه لرده غسل ايدوب كچرلر ، كلخنى طشره ده دكلدر . حمامك چاركوشه سنده درت عدد بلور جاملى صوبالر وار كه جامدن آتشلرى كورينور ودلا كلرى جمله قوجه قاريلردر كه هر برى بر (حكيم فرتوت) در . شهرك جمله شهر اهلرى سراسر بياض مرمردن دوشه نوب پر نور اولمشدر ، چن چامور اولور شكللى اولسه قشه يايلاغى ديبندن آقان نهرى قلعه اكسه سندن يوقوش آشاغى آقيدوب سواقفلرى خانه صاحبلى چاروبلر ايله سوپوروب اولقدر پاك اولور كه بال دو كسه ك يلا نور . . . بو شهرده اصلا طاعون اولماز . بقول حكما طاعون ناپا كلنكدن اولور . بوشهر ايسه بو وجهله صوك درجه پاك اولديغندن طاعوندن اميندر . بيلان ، چپان ، عقرب ، صيچان ، ليلك ، چابلاق ، جمله مضر وزهرناك حيوانات بوشهرده يوقدر . حقا كه بو ولايتك ظرافت ونظافتى بر ديارده كورلمه مشدر . آب

وقشاش والیشر آلتون و خدامزہ الیشر غروش و یروب یولادیلر . بز دخی مغموم دونوب اول صحراہدہ حسین پاشا ایلہ برابر قرالان اون بیک عسکرہ ملاقی اولوب اول آن حسین اغانک زخمہ مرہم صاریلوب قضیہ یی حسین پاشایہ بر بر تقریر ایتدی کمزده جملہ غزات بر یرہ کلوب « آیا بز قرالمنز عسکر سردارینہ بجه وارہ لم؟ » دیہ مشورت ایدوب بو خوست وار صحرا سندن ۰ شمال جانبہ (۱۰) ساعت کیدوب قشہ قلعه سندن حالتر غابوری طلب ایدہ لم « دیہ مصطفی او طہ باشی اون بیک یکتہ سردار اولوب ایلاچی کیتد کدہ حسین پاشا قشہ صحرا سندن قالدی . باقی عسکر ایلہ فقیر دخی برابر قشہ قلعه سی آلتہ واروب مصطفی اغا الی بیکیت خداملرمنز بو حقیر ایلہ الی بر آدم اولوب صباحہ دک شمال جانبہ کیدرک (۶) ساعتہ (قشہ) قلعه سنہ کلدک .

قشہ قلعه سی . — قشہ بان نام قرالک بنا سیدر . کوندن کونہ قلعه سی معمور اولمقدہ اولوب حمرة الملوکدر . حالا اورتا مجارده قورصی لر ایچندہ نمسہ چاساری حکمنده وکادہ اردل قرالری دستندہ اولوب اہالیسی اردلی ، مجار ، نمسہ ، اورتا مجار و قورصی در رعایاسی افلاق و قرولدر . قلعه سی قشہ بایلاسی دامنده مربع الشكل طولانی سنک بنا بر متین قلعه اولوب ، کویا اگری قلعه سی کبی ، دامن کوهده واقع اولمشدر . اما بو قشہ اگری نک اوچی قدر واردر ، عظیم طابیلری وار طاغ طرفی غیا چاهی کبی خندق وار ، سکر عدد جدید و متین قوسی واردر . دائراً مدار ایکی قات قلعه دیواری و قلعه دن خارج سد قہقہا واری قوی طابیلری و کیرپی کبی بال ییز طول بیلہ آراستہ و درلو شیطنلرلہ پیراستہ اولوب غایت متین بر حصار شہر اشعاردر . درون حصارده درت بیک عدد سرای و سائر خانہ لر قات قات کارگیر بنالر اولوب ہر بری بر کونہ شہنشینلرلہ مزین و منقش مانند نکار خانہ چیندر . جملہ سنک داملری سراپا الوان صیرچہ لی کیرہ میت و صاری برنج و بیاض قلائی تنکہ و رصاص خاص ایلہ مستور اولوب قلعه قبولری آرالری جبہ خانہ ایلہ مالا مال و نکہ بانلری نا آزادہ حالدر . زیرا بو قلعه اہالیسی لہ وچہدن پک قورقار .

اما سز لر بو محله قالورسز وطوپ آتته کلیه سز ، دیدکه حسین پاشا بودین اعیانندن حسین اوپه باشی ومصطفی اوپه باشی ایله فقیر ایله برابر اون کیشی بی آتلمزه ییندیروب نامه ومکتوبلری ویره رک کوندردی . آنلر اوکزمه دوشوب قلعیه واردیغمزده واروش قپوسنی آچوب ایکی طرفی تماشا ایدرک بیوک حصارک دینه واردق . کنار خندقده آتلمزدن اینوب بشیمز آتلیک یاننده قالدق . جسر ه قدم باصدیغمزده یوزلرجه قلعه عسکری کلوب بشیمزکده سلاحرمنی آلهرق کوزلرمنی باغلا یوب اللرمزه یایشوب کامل یوز آباق نردبان چیقدیغمزده کوزلرمنی آجدیلر . بر دیوانخانه ده اسکله لر اوزره اوتوروب تیشه سحر اسنی وتیشه نه رینی ، یالیلری ، جمله قرا وقصباتی نمایان سیر ایتدک . بز بوتماشاده ایکن ایچریدن قپودان کلوب « خوش کلدیگز » دیدکه نامه ومکتوبلری انه ویردک . قرائت اولنه رق مفهوم کلام معلوملری اولدقده درحال ظلومی اوغلنی میدانه کتیردوب « بومیدر قرالغه ایستد . یککز ؟ » دیدکه ظلومی اوغلنه باقدق که آیاغنده یتش اوقه کلیر تیمور زنجیر یله میسدانه کلور ، اللری باغلی وکردنی طوقلی . فقیر قرال اوغلی هم قلعه صاحبی وهم محبوس ایمش . قپودان ایتدی . — عثمانلی دولتی بویله دیوانه بی قرال ایدوب نیجه خزینه تحصیل ایدر ، اردلی نیجه حفظ وحر است ایتسه کرک . یازم قرالمنز کین یانوشک نه سی وارد ؟ . بونک اوزرینه حسین اوپه باشی . — کین یانوشک قرالغندن پادشاهک خبری یوقدر ، قانون اوزره قرال دکلدن بر زوربه عاصیدر . بوسفره آنک ایچون کلدک ، اما بزه قارشنی طوره میوب قاچار کزر آنی قرال ایسته میز بو ظلومی اوغلنی ویرک قرال ایده جکز ! » دیدکه همان قپودان بی امان غضبان اولوب فقیر ظلومی اوغلنی قلعهدن آشاخی آتمنی فرمان ایتدیسه ده فریاد ونالشنه بناء قپودانلرله ایرشک وپطریقلرک رجاسنه باقوب خلاص ایتدی . ینه زندانه کوندررکن همان حسین اوپه باشی ظلومی اوغلنه صاریلنجه قپودان ائنده کی هچ ایله حسین اغانک اویلوغندن اوروب زخمدار ایلدی . ینه کوزلرمنی باغلا یوب طشره یه چیقاردیلر . بعده کوزلرمنی آچوب اللرمزه برر طوب چوقه

وزحمت چکھڑک عبور ایدوب آنجیق اون یدی آدم آتدن آیریلوب شہید اولدیلر . بو محلدہ سہل آرام ایدوب ہرکس انواجی قوروتہرق آتله سوار اولوب او صحرای عظیمک مشرق جانبہ کیدرک (۸) ساعت معمور قصبہلر ، مناسترلر وقرا باغ وبغچہلری کچوب (حوست وار) قلعه سنہ کلدک .

حوست وار قلعه سی . — بانیسی بان ازدر نام قرالدر . اردل قرالرینہ تابعدر . اما اورتا مجار خاکندہ واقع اولوب بر زمان اورتا مجار حاکی (قورص پلاطنوش) حکمنده ایدی . بعدہ اردل حاکی بتلن غابور قرال سلیمان خانک اذنیلہ بو قلعه بی قورص مجار لندن آلوب قوت عثمانیہ ایلہ اولیلہ بر متین قلعه ایلہ مشدرکہ کیجہ واقعہ سنده کورن آدمک دوداغی اوچوقلار . حالا ایچندہ نمسہ لیلر وار . صدانی ، ارکلری ، شاکلری ہپ نمسہ لیلر ؛ لکن ظلومی اوغلی نک ملکیدر . قاعہ سی حسن یایلاسی دیندہ دیوارلری طولمہ شدادی سد اسکندر کی بر بیاض قلعه در ؛ سورینک قدی اوجہ برابردر . واروشی قلعه نک مغرب جانبہ ناظر اولری بری بری اوزرنده در . سرایلرینک اوزری الوان کیرہ میتلرلہ مستورددر . کلیسالری رصاص وقلاعی تنکھلر ایلہ ، دیوارلرینک خاچلری ذہب خالص ایلہ مطلا اولوب آدمک کوزلری خیرلہ نیر . باغ وبغچہ سنک نہانی یوقدر . آب وھواسی لطیفدر .

بو قلعه بی بویلہ اوزاقدن تماشای ایدوب جملہ غزات بر طوب منزلی آلازغہ مکٹ ایتدک . بعدہ درون قلعه بیہ ایش کورمش ، ایجہ مجار جہ بیلیر ایکی آدم کوندردک . یارم ساعتدن صوکرہ قلعه طرفندن بر توز بلیردی . « بونہ اولہ ؟ » دیرکن اون بیک مقدراری پر سلاح اھالی کلوب حسین پاشا حضورینہ بی باک و پروا کیرہ رک دیدیلرکہ : باقی آتورکلر ! سز بورایہ نہ جرأت ایلہ کلدیکنز ؟ مرادیکنزی بیلدیریکنز » بونک اوزرینہ سردارمن حسین پاشا . — سزہ وقبودانکزہ اردل دوزلری ایلہ نمسہ ویرولرندن نامہ لریز وار و سردارمن علی پاشادن دہ نامہ وار . قلعه قبودانیلہ بولوشمق ایسترز » دیدی . باشلری اولان « نولہ سزدن بر قاچ آدم بزملہ کلاسون ،

چیقاروب فروخت اولندی ایسه ده پاره طوتمادی . نیجه پنجه آفتاب غلاملر بر غروش صاتیلدی . یکیدن آدم باشنه ایکیشر غروش حصه دکوب « غزا مالیدر ، حق برکات ویرسون » دیدک . اوردو اوپله غنیمت اولدی که هرکس اسیر آلمان بزار اولدیلر . فقیر دخی بوغزاده اوچ عدد اسیره مالک اولدم اوچ غلام دخی برر اسیر ایله سیر اولدیلر . فقیر دخی ملک احمد پاشا ایله سلامتله بولوشوب شرف صحبتلیله مشرف اولدق وجهه غازیله غنیمتلینی فروخت ایدوب غزا مالیه غنیمت اولدیلر . سردار علی پاشا واعیان دولت وایش ارلری مشاوره ایدوب « البته فرمان پادشاهی اوزره بر قرال نصب ایدوب معاً خزینه تحصیل ایدوب ادای خدمت ایدلم ، یوقسه بویله ولایت یاقوب بیقمه دن مملکت نه فائده واردر ؟ البته یا حوست وار قابه سنده کی حاللر غابوری ویا قشه شهرنده کی ظلومی اوغلی کتیروب قرال ایدلم ، یوقسه قیش کلیرسه بتون ایشلر کیری قالور . » دیدکلرنده سیاوش پاشا قرنداشی آبازه صاری حسین پاشا طمشوار و سردار کتخداسی حسن اغا قرق عدد بایراق سبکان و صاریجه ایله تعیین ارنلوب قرال کتیرمکه مأمور اولدقلرنده حقیر دخی حسین پاشا ایله خسوار قلمه سنه کیتدم :

فقیر اوچ غلام و آلتی چتال آتلم ایله « آیا نهر تیشه یی نه جانبدن عبور ممکندر ؟ » دییه مشاوره ایدوب تیشه نک مشرق جانبدن یوقاری آلتی ساعت کیدوب « بو محلدن کچیلر » دییه جانمزی اللهه ایصمار لایوب هرکس رفیق لریله حاللاشوب سلاخلرینی آرقه سنه باغلا دی . بعض ایش کورمش ، چته یه کیرمش غازیله سلاخلرینی طولوملره و صازدن صالره قویوب اون بیک بهادر بیکیتر ، یکر می بش بیک اسب تازیله ایله اللهه صیقنوب بعد الدعاء غزات غواص بحر کبی تیشه یه آتاق اوروب شنورلک ایدرک هرکس جان بازارینه دوشدی . حسین پاشا صالدر ایله کچوب حقیر دخی جمله اشیایی طولوملره قویوب ایکی آت اورته سنه کلوب تاتاردن کوردیکم کبی تیشه نهرینی عبور ایدرک حقه شکر ایتدم . کرچه طونه و فرات قدر عریض و عمیق دکلدر ، اما دیوانه وجوشقون آقار نهر عظیمدر . عسا کر اسلام بویله رنج

اغاسیله بولوشه رق هدا یالر ویردکلرندن بر ضرر اولمادی . صوکره « وارا ط قلعه‌سنه رعایاسی یکی تحریر اولنمشدر » دییه سرعسکر علی پاشادن فرمان ابراز ایلدیلر . بودخی صابوج ناحیه‌سنده قیر یرده واقع اولمش حواله‌سز متین قلعهدر ، اما اولقدر معمور دکلدرد . باغ و بغمچه‌سی ، بوستانلری بیحسابدر ، بو صحرالر (دبره چین) واروشنه واکا قریب بولغار واروشنه وارنجیه قدر صابوج ناحیه‌سیدر که وارا ط قلعه‌مزک اقلامی تحریر اولنمشدر . بورادن (چه که وار) قلعه‌سنه کلدک .

چه که وار قلعه‌سی . — اردله تابعدر ، اما بانسی معلوم دکلدرد . بو قلعه مسافه‌بعیده دن کورونور . قلعه‌سنک قبله طرفنده بر سواد عظیم کچی مصنع مناسترلری و ناقوس‌سخانه‌لریله نمایان اولوب اکا بر میل قریب یرده مکث اولندی . بوراده وارا ط پاشاسی سنان پاشا کتخداسی کلوب سنان پاشادن تانار سرعسکره مکتوبلر کتیردی که مالی : بو وارا ط قلعه‌سی رعایاسنی اسیر ایدرسز سزی پادشاهه تلخیص ایدوب سرعسکر علی پاشایه‌ده عرض ایدرم . آلدیغک اسیرلری کتخداهه تسلیم ایله ، یوقسه سن بیلورسک ؟ » مکتوبلر قرائت اولندقدده یالی اغاسی . — پاشاک بیلدیکندن کیرو قالماسون . بز بر آلائی علوفه‌سز عسکرز دشمن ولایتی اوروب اسیر و مال غنائم آلدق . وارا طی ، ولایتلرینی اورمادق « سنان پاشا کتخداسنه بو کونه جوابلر ویریلنجه آنلر وارا ط جانبنه کتیدیلر . بز کیری دونوب یاقه بیقه بر غیری یولدن یکی شکارلر ایله مال غنائم آلوب بر کون بر کیجه‌ده (ساموش) نه‌ری کنارینه کلدک . بو محله (بهل شوسونلق) ناحیه‌سی دیرلر . ایرته‌سی نه‌ر ساموشی عبور ایدوب بر کون بر کیجه ده‌ها یوریه‌رک ۱۰۷۱ سنه‌سی عید اضحاسنک یکرمی ایکنجی کونی قرق بیک درت یوز عدد اسیر و بوقدر مال غنائم ایله سیر اولوب اوردویه تیسه نه‌ری کنارنده داخل اولدق . یالی اغاسی شاه پولاد اغا ، آق محمد اغا ، ده‌دش اغا ، اوت اغالری خلعت کیوب حقیره آنجق بر چلنک احسان اولنوب سردار باشمه‌کندی ایله طاقدیردیغندن جهان قدر حظ ایتدم . همان اول آن جمیع غنائم واسیرلر مزی میدانه

ولایتلره (حایدوشاق) دیرلر . اون ایکی بیک قدر کوچلی مجار چیقاریردی فقط چوغنی سیدی احمد پاشا ایله اولان جنک‌کننده دندان تیغدن کچدیله . و بونا حیسه کامل بیک پاره معمور قرا ویتیش یدی واروشدر . هر بر واروشدن (برو) دینلن الیری کوموش دکنکلی مأمورلر یوز بیک غروش تحصیل ایدوب قراله ویررلر ، اوده عثمانلی خزینه‌سنه سنوی ایکی یوز اللی کیسه کوندریر . اما واراظ فتحندن بری واروشلرک چوغنی واراظ قلعه‌سی اقلامی تحریر اولنوب حاکم‌لرینه تحصیل ایلدکلری مالی واراظ دفتردارینه تسلیم ایلملری فرمان ایلدی . بز بوراده نهر نیسه کنارنده بر واروشده بیک قدر اسیر آلدق . اسیرلر « کمین یانوش عسکر یله کمی یه بینوب قارشی طرفه کچدی نیچه مملکته کیتدی » دیدیلر . بزم عسکردن سؤال ایتدک ، دیدیلرک : آنلرده اردل ولایتی اوروب « نیچه حدودینی کچمک صلحه مغایردر » دییه طورورلر ، تپسه دن کیرو دونملری محتملدر . همان بزم سردارمزش شاه پولاد اغا دلالار ندا ایتدیروب « غیری یوللردن دونیشدر ، اسیرلرکزی بر خوشجه ضبط ایدوب اوردوی غنیمت ایتمک ایچون قویون وصیغیر سورولسون . » دییه اون اغالری واسطه سیله تنیه ایتدیردی . اوکون باطی طرفلرینه کیدوب (طوقای وار) قلعه‌سنه کلدک .

طوقای وار قلعه‌سی . — بانسی اعرج هر سکر . بوده اردله تابعدر ، لکن ایچنده کی رعایای و عسکری نیچه ایش . اما قلعه‌سی نهر تپسه کنارنده طوقای یایلاغی دینیلن اوجه برابر کوه بلندک دینده متین بر قلعه ایش . اوزاقدن خیلی تاشا ایتدک اما حواله‌سی وار . درون قلعه‌نک زیر وبالاسنده سرایلر ، مصنع و مشعش یرلر وار . بوراده طوقای قلعه‌سنی ، تپسه نهرینی ویایلاغی یانمزده و آردیمزده براغوب اول کون نیجه غنائم آلوب جانب قبله یه قالو قلعه‌سی دیندن یه کچوب کامل بشنجی ساعتده (قیش واراظ) قلعه‌سنه کلدک .

قیش واراظ قلعه‌سی . — بانسی بوچقای قای هر سکرک قبری یانق قلعه‌سی قرینده در . نیچه اولغله برولری ، قورسلری ، دورلری کلوب یالی

ایچندہ اوچ بیک نمسہ عسکری وار ، راقوچی قرالک ملک موروثیدر . راقوچی سیدی احمد پاشا ایله قولوزوار قلعهسی آلتندہ جنک ایدوب منہزماً و مجروحاً فرار ایتدکده بو قلعهیہ کلوب آناسی یاننده مرد اولمشدر . قبری بونده در . آناسی او جکرکاه یاره سندن بزه حسابہ کلز طوپلر یاغیدردی . کرچه بو قلعه ساموش نہرینہ قریب بر مرتفع یرده حوالہسز کوچک بر قلعه در ، اما جبہ خانہسی ، طوپلری ، عسکری چوق اولمغله خیلی زمان یانہ وارلمایوب کیدر شکندہ قاجاماق کوستردک . عسکر غائب اولنجه بوصودہ اولان غازیلمنز اوچ یوز قدر اسیر آلوب واروشی آتشی اوردیله وقراسنی بر باد ایلدیلر . بورادن ایلریده (صابولج) ناحیہسی منزلیدر . بو اویلہ بر ناحیہ در کہ اورمق ایله بر باد ایتمک واسیر آلمق ایله توکتمک غیر قابلدر . باغ وبنجہ وبوستانہ نہایت یوقدر . بورادہ راقوچی نک اجرای آیین ایدہ جنک بر سرای منحوسی وار ایدی کہ بو فلک کجروده اویلہ بر سرای کورولمہ مشدر . اگر وقوعی اوزرہ طرز و طوریخی تعریف وتوصیف ایتسہک بو نامہ مزک مسودہسی بر ییلده تمام اولماز . اما تاآر غازیلری بوسرایدن کندیلرینہ یارار شیلری آلدقن صوکرہ درونہ آتشی اوردیله . بو اچتوار ناحیہسی حدودندہ (بحیرہ اچتوار) واردر . اوبحیرہ ایچرہ کوچوک چمنزار آطہ جقلر وار قچن روزکار اسسہ او آطہ جقلر چایر وچنی ، حجر وشجریلہ یرندن حرکت ایدوب بر جانبدن دیگر جانبہ کیدر ، روزکار ساکن اولدقده اولدینی یرده قالور ، الی ماشاء اللہ اول جزیرہ لک حالی بویله در . بویله خلق اولنمشدر . بورادن قالفہرق (قالووار) قلعهسنہ کلدک .

قالووار قلعهسی . — قریب العہد (میلن بطوری میقلوش) قرالک بناسیدر کہ جسدی آلمان قلعه لرندن نعمت اویوار قلعهسنہ در . بو قلعه دہ اردلک ایسده ایچندہ نمسہ عسکری اولمغله نمسہ قرالی « بنم در » دیبہ صحابت ایدردی . صلحہ مغایر ایش اولماسون ایچون وصار بلقن قاجنمق ایچون نہب وغارت اولنمہرق اویلہ بر اقلدی . بو قلعه نہر تیسہیہ قریب قیرلقدہ حوالہسز ومتین بر قاعہ در ، صابوچ ناحیہسنده واقع اولمشدر . اما بو

(قارول وار) قلعہ سنہ کلڈک . بانسی یانوش قرال اوغلو (ماتہ یانوش ژینموند قرال) در کہ کندیسی قلعہ پراقده یانار . بو قلعہ دخی اردل قرالی حکمنده در . اما بونک دخی اہالیسی خرسیتیان ایدی . اما دشمن غافل ایکن ایکی بیک قدر بہادر تانار بکلری وقت شامده قلعہ آلتہ واروب دشمنی واروش ایچندہ کی خانہ لرنده یاتارکن واروشی آتہ اوردقلرنده قارول قلعہ سنندہ کی دشمن دخی آگاہ اولوب جوانب اربعہ سنندن طوپ آتغہ باشلادی ، بزدن بر خیلی آدملری خاشلادی . اما چہ فائدہ بز دخی سالم وغنم ، منصور ومظفر یکرمی بیک عسکر ایلہ ینہ بو قارول قلعہ سی قربندہ کی قرایی برباد ایتک ایچون قلعہ آلتندہ مکک و آرام ایلڈک . قلعہ بر صحراہ حوالہ سز بر کوچک شہدادی بنا طاش قلعہ اولوب بنس ۱۸۰۰ عمور و خندقی غایت عمیقدر . بورادن قالقوب (۸) ساعتہ (اجتوار) قلعہ سنہ کلڈک .

اجتوار قلعہ سی . — بوہ اردل قرال لرینہ تابعدر ، لکن ایچروسنہ راقوچی لعین لب برب عسکر طولدر مغلہ اطاعت ایتدی لر . ساموش نہرینہ قریب حوالہ سز متین بر قلعہ در . کولک ایچندہ یومورطہ ویا بیاض قابلومبغہ ککی یاتار بر قلعہ بی مثالدر . معمور کایسارلی وار وسرای عالیلری دہ نمایان ایدی ، لکن نہ جرمدہ ، نہ شکلدہ وقاچ قپوسی وار معلوم دکلدر . زیرا صدمات طوپدن یانہ وارلق محال ایدی . حمد خدا یکرمی بیک عسکر بر چوق مال آلوب بر طوپ منزلی کولدن آلا رغہ باغلر کنارندہ مکک ایدوب ، دشمن دخی عسکرہ ہیچ رغبت ایتہرک بر طوپ بیلہ آتادی . بزردہ گاہ مغرب ، گاہ مشرق طرفندن اولہ غارت ایتڈک کہ انسان کورسہ «آیا بو وادیدہ عمراندن اثر وار میدی؟» دیر ایدی . بو ناحیہ (صابوچ) دیر لر . سنین ماضیہ دہ مرحوم غازی سیدی احمد پاشا دخی بو وادیلرہ کلوب نہب وغارت ایتمش ونیچہ بیک اسپر آلوب کیتمش ایدی . بوندن اوتہ دہ (نامین) قلعہ سنہ کلڈک .

نامین قلعہ سی . — اردلہ تابع ایسہ دہ (حایدوشاق) مجارلرینک یریدوہ

سکیردون صقمار ناحیه سنه کلدک . عظمت خدا بر صحرای عظیم و بر آبادان قدیم یرلدر که دیلر ایله توصیف و تعبیر و قلملر ایله تحریر اولنه ماز . اوله احراق اولوب برباد اولدی که انجق زمینی و کارگیر کنیسه لری و ناقوس خانه لری قالبو جمله کفره و فجره سی اسیر ایدلی . بو محله کلنجه یه قدر مغرب طرفنک گاه صاغن و گاه صولن نهب و غارت ایدرک بی باک و بی پروا قونوب کوچهرک ییوب ایچهرک کلدی که ایدک . وقتا که وقت شافعیده قلعه صقمار نمایان اولدی جمله عسکره تنبیه اولندی . بو قلعه نیک بانسی مقسیمیلیان قرال ایمش که سلیمان خان ایله بودینده جنک ایدنک ولدی . مقسیمیلیان قرالدر . اردل قرالری نه تابعدر . اما راقوچی زنده ایکن نمسه چاسار ایله یک دل و یک جهت اولوب بو قلعه یه بش بیک کیمسه جنک اری قویمش ایدی اصلا اطاعت ایتمیوب وقت صباحده بزم یکریمی بیک عسکری درون قلعه دن کفسار دوزخ قرار کورونجه اوله طوپلر آتدیکم العظمة لله زمین و آسمان دتره دی . مرغ سمندر وار قلعه صقمار آتش نمرود ایچنده قالدی و بزدن نیجه آتله تلف و آدملر شهید اولدی . بز دخی طوپ آتندن تانار ایله مورومار کبی تارومار اولوب و قلعه نیک باملی جانبنده طویدن الارقه بر چنزار یرده جمع اولدق . بز آتدنی طوپ کله لری نیک هربری قرقر الیشر قیه کلیر ایدی . حقیقت حال لهده و چهده و نمسه واردلده بویله بر قلعه عظیم و حصن حصین یوقدر . قلعه سی بر صحرای عظیمده اصلا حواله سی یوق بر بیاض سد متین قلعه در . جوانب اربعه سی کولدر بوجه ایله ظفر ممکن دکلدر . بر سمتدن لغم و مترس و سبه ایتمک قابل دکلدر . صدمات طوب سما کوبدن قلعه نی تماشا ایتمک ممکن دکل ایدی که جرمی و خندق و طاییه لری تماشا اولنه ایدی . مراسم اوزره سیر ایده مدک آنجق ایچنده مناسترلری چایکقلری و سرایلری رایکان ایدی . بعده صقمار صحرا سنده کی قریه لری برباد ایدرک اسیرلرین آله رق اول صحرائک و اراط قلعه سی جانبنده بر کیجه قراوولر ایله یاتدق . و بو محل دخی ناحیه صقمار دیو عد اولنور . آندن قالقوب باطی طرفنه اولکون سکیردوب یاقه ییقه و مال غنائم و اسرا آله برطاغی آشوب یدنجی ساعتده

طوقونور، آوازملری دنيایي طوتار ایدی . آخر عساكر نصرت مائر قلعه دن برطوب منزلی بعید نهر عظیم تيسه کنارنده (۱۰۷۱ عید اضحاسنک ینجی کونی) صحرای عظیم اوزره قوندیلر . اون بش کون ، کيجه مکث ایدلک فرمان اولندی . قراوولار تعین اولندی . نهر تيسه نك قارشو مغرب طرفی نسه چاسارینک مملکتیدر . برکیمسه قارشو یقه یه سال ایله عبور ایدوب « چته وپتوریه کیدنلرک حقلرندن کلینور » دیو دلالر ندا ایتدیروب تنیه و تا کید اولندی . بو محله نهر تيسه اوزرنده حجار کاری دکرمنلر واردر . بز بو محله ایکن تانار صبارفتار عسکرندن اون بیک بهادر تانار و اون بیک ده سرحد غازیلرندن مرکب بر جمعیت کین یانوش قرالک آردی صیره قوغوب جوانب اربعه بی نهب وغارت ایتمه تاناردن آق محمد اغا سردار اولوب عزیمت ایتدیله .

بو حقیق ک نهر تيسه دن اورته حجار دیارینه چاپوله کیتدی کمز قوناقلری بیان ایدر

ابتدا ملک احمد پاشا افندی مک خیر دعاسیله ۱۰۷۱ عید اضحاسنک سکزنجی کونی یکریمی بیک کزیده تانار عسکرلی و قرق الی بیک چتال اسب صبا سرعت ایله حقیر دخی رفیق غلامرمله چتال اسب باد پیالره سوار اولوب متوکلاً علی الله دیوب یالی اغاسی شاه پولاد اغالر ایله قونه کوچه اردوی هایوندن چیقوب اول کون کيجه نهر تيسه نك بری اردل جانبنده نیجه یوز قرا و قصبائی یاقه بیقه بله شو ناحیه سنه کلدک . برعمور و ابادان ناحیه ایدی . او یله برباد اولندی کم معموراتدن اصلا اثر قالمیوب جمله خلقی اسیر و بند زنجیر اولدیله . ایرتسی کون درت عدد واروشلری یاقوب و نیجه ایلر و کویله باصوب بعض اها لیسنی اسیر ایدر ایدک . کیمی ده تلف اولور ایدی . نهر ساموشی بی باک آتله ایله کچوب اول کون صحرالر ایچره

بر یوزندہ برکونا قرہ کون بلومی اولورکہ مسک کبی رایجہ سی دماغی تعطیر
 ایدر۔ بو وادیلرک محصولی پک چوقدر۔ بو صحرادہ چاشتلر کلوب کمین یانوش
 قرالک اورتا بحار دیارندہ اللی بیک عسکر ایله جوانب اربعہ دہ سرسری
 کزیدیکی استماع اولنیجق طمشوار باشاسی سیاوش پاشا قرنداشی صاری
 حسین پاشایی طمشوار عسکر یله مزبور اوزرہ تعیین ایلدی۔ عزیمت
 ایتدیلر۔ عقبونجه یکریمی بیک کزیدہ ناتار عسکری آتلانوب کیتدیلر۔
 آندن ۲ ساعتہ شہر بو طاروار قلعه سنہ کلدک۔ بوراسی اردلہ تابعدر۔
 اما اردلک (باش ایرشک) یعنی ریم پادان اوچ مرتبہ اشاغی اولان پاپاسک
 خاصی وجہ دیرلری رصاص نیلکون ایله مستور بر شہر معمور ایدی۔
 سردارہ اطاعت ایتدکلرندن معمور و مزینلکنہ نظر اولنیوب جملہ ماللری
 غنیمت اولندی۔ شہر آتشی اوریلوب یاقیدی۔ انجیق طاغلرندہ باغلری
 وبال قونافلری قالدی۔ ایکوز بیک قدر عسکر او باللری وبال مومیلری دہ
 یغما ایتدیلر۔ بورادن قالقوب اون اوچ ساعت کیدہ رک بو طار صحراسنہ
 یتشدک۔ بر صحرای چنزار و لالہ زارک نہایتیدر۔ بورادہ صاری حسین پاشا
 سالمین وغامین کلدی۔ «کمین یانوش نہر تیسہ یی کچوب نصف عسکر یله
 اورتہ مجارہ قاچدی و نصف عسکری ایسہ ہایدوشاق جانبہ قاچوب تار مار
 اولدی» دیدی۔ آلتیوز سکسان عدد قطنہ کیلری دل کتیروب دللر
 سویلہ دلدی۔ نیجہ سنک باشلری بر اقیلوب کتیردکلری مال غنائملری
 فروخت اولندی۔ بورادن بر ساعتہ (نیلاب وار) قلعه سنہ واردق۔
 بو قلعه نک بایسنی اسیرلر مزدن صوردم «سلیمان خان ایله بودیندہ قانوب جنک
 ایدن فریدیناند قرال بناسیدر» دیدیلر۔ بوقلہ دہ اردلہ تابعدر۔ نیجہ دفعہ ل
 بشر آلتیشر آی بوقلہ یی اورتہ مجارہ قشہ بانلری فروشقیہ مجارلر محاصرہ
 ایتشلر ایسہ دہ ظفریاب اولہ مامشردر۔ قلعه سی شدادی ونہر تیسہ کنارندہ
 طاش بنا وغایت متین و صعبدر۔ اصلا بر طرفندہ حوالہ سی یوقدر۔ بونک
 دخی ایچندہ نمنہ سولطاطلری اولدیفندن اطاعت ایتیوب جنکہ اهنک
 اولندی۔ اولقدر بال عیز طوبلر آتیلدی کیم کالہ لری صحرادہ بر برینہ

لهه، چهه واردله مالک اولوب بوقلعه‌ی انشا ایتدی، دییه (ایرشک پاپ) [۱] حجار تاریخنده مفصل یازنشدر. بوقلعه ینه اردل قرالارینه تابعدر. لیکن قرال زاده ظلومی اوغلی ملکی اولغله ایچنده کی اون بیسک دن زیاده حجار اشقیاسی ایلچیلر مزله واران نامه لری مزه اصلا اطاعت ایتیموب جنکه مباشرت ایتدیلر. عسکر اسلام همان اول ساعت واروش عظیمینه روز کار طرفدن شهرینه آتش ایدنجه یانه، یانه آتش قلعه ایچنده اولان تخته اورتولی اولره یابیشجه درون حصارده اولان اولر وجهه خانلر اولیه طوتوشدی که همان جان آجیسندن جمله کفار خاکسار دوزخ قرارک قرارلری قلعه ده قالمایوب کیمی قلعه قپوسندن طشره چیقوب کیمی دندان و بدندن کندولرینی قلعه دن آشغی آتوب کیمی هلاک، کیمی اسیر و گرفتار و غمناک اولوب اندرون قلعه ده اولان طوپلر آتشدن قیزوب کندو کندیلرینه بی حساب طوپلر آتیدی و آتش ساکن اولدقدن صکره بر دیر شهادی ایجره بر قرال قزی قبری چیقدی. جمیع انوابی جواهرله مزین و قوشانغی و تاجی و خاخالی و صورغوج و استقانی پارمقلرنده یکره میشر و اوتوزر قیراط الماس طاشلی لعل و یافوت و زمرد یوزوکلر و نیجه مجوهر و مرصع سیم اوایلر ایله عملو بر مزار ایدی که جمله جواهری بر روم خراجی دکردی. مزار ایچنده ایکی عدد پرنج قباقلی دولابلر بنا اولمش بری مالامال ممسک آلتون، دیکری لب برب سولیه غروشی ایدی. بوغنیمتلری غازیلر کورنجه آتش نمروده باقمیوب نعلش دختر اوزرینه هجوم ایدوب نیجه امت محمد بر برلرینی غنیمت ایچون شهید ایدرک جمله غنیمتلری بغما ایدوب آسوده حال اولدیلر. بو ولایتک هواسی غایت لطیفدر. بورانک صیغیرلری پک مشهوردر. بوینوزلری برر قولاج، چاقر کوزلی ایری و سسمیز اولور. قیونلرینسک ده بوینوزلری بوکلوم بوکلوم اولوب ایری اولورلر. بو محله اولان طاغلرده

[۱] ایرشک پاپ حجارجه در. معناسی فرانزجه : آرشوهک (Archevêque) درکه باش باباس دیمکدر. بورده ذکر کیچن ایرشک مشهور (ورانیویچ آنتال) ایدی که یانوش قراک ندیعی اولوب امتانبولی دخی زیارت ایتدی.

بعده بوشهر دن قالقوب بیلیدیز جانبنه کیدرک (۳) ساعتده (شیزواریه) [۱] نام بیوک قصبه کلدک . اطاعت ایدوب قولاززلر قوشه‌رق یول کوستردیلر . بومحله (سابوایچ ناحیه‌سی) دیرلر، اردل دیارینک (های دوشاق) ولایتی حکمنده . ر. غایت بیوک ولایت اولوب اهالیسی زنکین وشجیع و بهادرلردر؛ اردل قرالمه تابعلردر . بورادن قالقوب (۳) ساعتده (آرا کوش مکش وار) قلعه کلدک .

آرانیوش مکش وار قلعه‌سی . — سلیمان خان ایله مهاج غزاسنده جنک ایدرکن بطاقده غرق اولدقده سلیمان خان نعلشینی استولنی بلغراده کوندروب دفن ایتدیره‌رک قبری اوستنه برچلنک صوقدیردینی (لایوش) نام قرالک بناسیدر . عسکره اطاعت ایتیموب او یله طوپ کله‌لری اوردیلر که صحراده شهاب بلاکی رقصان اولوردی . نمنسه چاسارینک بوقلعه‌ده کی بش بیگ تفنک اندازی اصلا امان دیله‌مدی . سور خارچنده بر مزین واروش واردی . قلعه‌لرک اطاعت ایتمه‌لرینه رغماً اکری، بودین وقیثره غازیلری بو واروشه مسلط اولوب خواه ناخواه بی باک و پروا شهره کیره‌رک جمله مال غنائم و اسراسنی آلوب شهرینی آتسه اوردیلر، قلعه‌سی برواسع صحرا ایچره آچیقده قالدی . ینه عسکره قرقر، اللیشر اوقه کلیر کله‌لری اوردی . اما غایت متین و مستحکم شمس الشکل برقلعه شمدادی اولوب بش طابیللی، مش عدد کلیسالی بیاض برقلعه ایدی . یاننه واریلماز ایدیکندن انجق کیریدن تماشا ایده بیلدک . زیرا طوپ سرپندیسندن یاقین وارمغه کیمسه جرأت ایده‌مزدی . بورادن قالقوب (۴) ساعت صحرا‌لرده کیده‌رک (آق کلیسا) منزله کلدک . برشهره بکزر باغلی و باغچلی واروش ایمش . اسماعیل پاشا بودین سسکریله بر باد ایتمش آندن دخی ایلری کیتمش، یرنده کول بر اتمش . قارشو طرفنه عبور اولندی . (۴) ساعتده (تره پشوار) قلعه‌سنه کلدک . تره پشوار قلعه‌سی . — بانسی (یانوش) نام قرالدرکه سلیمان خان بودینی مهاج جنکندن سوکره بوکا احسان ایتشدر . «میلج و منقاد برقرال اولوب [۱] شمیدیکی اسمی مجارجه (سیزوارایا) در .

چرشنه، هال، چونپو، لست، سولو، سیلوا، فاه،
 کیراز، بالقی، سازان بالقی، اون، اوزوم، اریک، اودون،
 دیو، آمبر، مناچکه، کیوان اوت، نم تودوم، نم لانم،
 جویر، آدم، کلن، کیمدر او؟ یلمم، کورمدم

هونلاقول، ایت لاقوم

نره ایسین، بورالی بم

اشته سیاحتده لازم اوله جق قدرینی تحریر ایلدم

لهجه واصطلاحلرنده فوق العاده ظرافت و بلاغت وارد: اعیان
 و اشرفلری و بالذات قراللری رعایاسنه «پورام» یعنی «آغام، جانم» دییه
 تعظیم ایله تکلم ایدرلر. کتابلری انجیل و ملتلی مسیحی در، فطرت
 پرست اولمادقلرندن کلیسالرنده اصلا اصنام یوقدر. مجار کلیسالرنده خاچدن
 باشقه بر شی کورولمز. مذهبلری «لوتریان» در [۱] پایشته [۲] یعنی ریم
 پاپا مذهبندن دکلدر.

لکن اورته مجارلر نمسه قومنه مغلوب اولنله کاه پایشته و کاه لوتریان
 مذهبنده اولورلر و حسابلری ده آریجه کبی اولوب اونر، اونر صایدقلری
 بو وجهله در:

تیزوان،	جسوان،	جارمیخ،	نکوان،	اوتوان،	هاتوان،
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰
هتوان،	نوجوان،	قلنجوان،	ساز		
۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰		

[۱] لوتریان — Lutherien لوتر ویتبرغلی بر راهب اولوب پروتستانلی مدانه
 کنیرمش وخرستیانلی اصلاح ایتشد. انجیلی ایلک دفعه اوله رق آلمانجی به ترجمه
 ایدن ده بودر. (۱۴۴۸ : ۱۵۴۶)، طقسان سکز سنه یاشامش؛ آ. آنلره،
 اکثر مجار و نمسه لیلره بومذهبی قبول ایتدیرمشدر.

[۲] Papiste: پاپا مذهبنه، یعنی قتیولکلکه سالک اولانلره پروتستانلرک و پردکلری
 اسمدر.

وعیش آدملردر . هرکسک باغنده برر قصری وار . جمله ارباب معارف حکما و اطبا و کماللری جمله بودیار کفره سنک منعملری کوز ایامنده بو شهره کلوب ایلیجه لرنده خیمه لرله مکث ایدرلر . برآی بو ایلیجه لرده عیش و عشرت ایدرلر .

مجار لسانی ابتدا بو شهردن پیدا اولمش دییورلر . بزده بوراده اول لساندن بر نبذه سویلیلم .

مجار لسانی . — حسابلری :

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
کیتو	هاروم	نیک	اوت	حات	هت	نیولچ	کیلچ	
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰
تیز	حوس	حارمینچ	نکوان	اوتوان	حاتوان	هتوان		
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰
	نیولچوان	کیلچوان	ساز	کتساز				
	۸۰	۹۰	۱۰۰	۲۰۰				

کنیر ،	وز ،	شو ،	شایت ،	وای ،	میز ،	تی ،
اکمک	صو	طوز	پینیر	یاغ	بال	سوت
تی فل ،	آلوقی ،	حاکما ،	قنال ،	کشر ،	طسال ،	پینچه ،
قایماق	یوغورت	صوغان	قاشیق	بیچاق	چاناق	زیرزمین
کرکا ،	لو ،	توز ،	دیسنو ،	هوزه بوزات ،	ایان ،	کرمک ،
موم	آت	آتش	طوموز	کتیر بوغدای	قیز	اوغلان
آسون ،	سم ،	زوروت ،	صای ،	هاش ،	کول ،	ارک ،
قاری	کوز	بورون	آغز	قارن	کل	کیت
هارهوز ،	سکر ،	موژمک ،	انیک ،	هوچه نقم	آیاندیق ،	
تیزکتیر	آرابه	یقسا	کوملک	وره بکا	باغیشه	
فوقک ،	کوق ،	کوقون ،	فررتویل ،	الما ،	مک ،	
طوتا	طاوق	یومورطه	آرمرد	الما	وشنه	

خوفلرندن اطاعت ایدوب بر او طہ یکچریلر ایله سیدی احمد پاشا زاده محمد بک یاساچی قورنیلوب بوقلعه حفظ و حراست اولنوب احراق نار اولنمادی وایکی کون مکث اولنوب بیع و شرالر اولندی . حقیر دخی نعل و میخ آلمغه قلعہ یه سیر و تماشا ایتدم ؛ بیک عسکره مالک و اون بر عدد چاکلق و قلهلی مناسترلری حاوی اولوب خانلری ، مدرسه واری پاپاسخانلری ، چارشو و بازارلری معمور و مزیندر . بورادهده امتعه بی عورتلر ساتارلر . بوقلعه نك ایش صاحبجریده هدایالریه علی پاشایه و ملک احمد پاشایه کلوب جمله سنه اکرام اولندی . بعده قلعہ یه کلوب « صفا کلدیگز » مقامنده بیک پاره بال ییمز طوب آتوب شادمانقلر اولدی . درعقب سرداره و ملک پاشایه بشر کیسه طولمه ریال طالر [۱] غروش کتیردیلر ، زیرا بوشهرده کوموش معدنی وار : عبرتتادرکه هیچ بر دیارک کوموش معدننه بکنزه مز ، اوچ یرده آدم بلی قالینلغنده جوهر چیقاردیرلر اما اسان وجه ایله چیقارمش . معدنکاهنی کورمه مز میسر اولمادی ، اما قلعہ اورتاسنده سیاستکاه میدانی قرینده ضربخانه سی عجیب تماشا کاهدر ، اردل مملکتک التونی وغروشی جمله بوراده کیسیلیر . بوقلعه نك طشره سننده باغ ارم مشال واروش عظیمی وار . نهرک ایکی طرفنه واقع اولمش ارم آسا چنبر و غیطانلی و مشبک باغ و بوستانلی شهر مزیندر و نهر اوزرنده مجار بطسقانلی مصنع صودکرمانلری وار که کونا کون رقیق دقیق یتشدیریر ، اونی ده آله یوب کپکنی باشقه براقیر اصلا بر آدم بودکرمانلره وضع ید ایتمز ، انجق بغدادی قورلر . بوبان اذدر نهری ساموش نهرینه منصب اولور ، اما نهر بانیه ایلیجه صوینی اولمغله اول قدر بارد ولذید دکلدر ، اما نافعدر . بوصو معدنلی کوموش جوهرلی طاغلردن کلکله بوشهر خلقی اول صودن استعمال ایتدکلر بچون اکثریا صغیر و کبیرلرینک بوغازنده قوشقه یعنی اورکبی برشی حاصل اولور . شهر بر دره ایچنده واقع اولمغله هواسی ثقیلدر ، اما خلقی غایت عنقا و اهل ذوق

[۱] Thaler - طالر : وقتيله دائیما رقه ، بروسيا و اوستریاده مستعمل برسکه اولوب

اليوم ۲ فرانق بتمش بش سانتیم قیمتده و بزجه ۱۲۵۰ غروش دکرنده در .

نهر ساموش آشوری بر بلند حواله‌سی وار ، اما قلعه‌یه اول طاغدن بر ضرر یوقدر . و بوقله‌یه سر حد خاخی (چاتال قلعه) دیرلر ، باطی طرفه ناظر بر قپوسی وار ، جانی دره‌لی ، تپه‌لی یرلردر . بورادن قالقوب (۳) ساعتده (لاپوش) نهری کنارینه کلدک . بونهر ناهلماش یا ایلاغندن کلوب بو محله نهر ساموشه مخلوط اولور . بو محله قریب نیجه یرلرده عجیب وغریب ایلیجهرلر ، بانهلر واردر . کیراز موسمنده بورالره یکریمی بیگ قدر خاخی بریکوب چادرلر ایچنده عیش وعشرت ایدرلر . آندن (۳) ساعتده هر بری شهره بکزر قرایی یاقه ییقه کیدوب (تووار) قریه‌سی اطاعت ایتمکه اطاعت ایدوب بر یکیکچری اوداسی قونیلهرق احراق اولمادی . بو محله نام ونشان اولمق ایچون بیگ قویون آلوب هر قویون اون آتی آقپه‌یه بیع اولندی . اوردو منلاسی (رمضان افندی) سجه بو وجهله قید ایتدی ، هیج برسفرده عسکر بویه غنیمت اولماشدر . آندن (۵) ساعت کیدوب ۱۰۷۱ سنه‌سی ذی الحججه سنک عرفه کونی اللهم لبیک دیه‌رک پرسلاح کیدوب (نک بان اذر) [۱] قلعه‌سنه کلدک .

نک بان اذر قلعه‌سی . — کویا دیار عجمدن کله و منوچهر اولادندن نیک بان یعنی ائی قرال بوخاک پا که قدم باصوب بر اذرهای قتل ایتدیکیچون اسمنه (نیک بان اذر) دیرلر دیه اسیرلرمز سویلدی . بوراسی حالاً اردل قرالارینک بر تختکاه خصوصی سیدر . ایلیجه صوی کینارنده برده‌لی یرده جوانب اربعه‌سی حواله‌لی طاغلی و راغلی حای اولوب قرق بیگ قدر باغی واردر . خلقک کار و کسبلری شراب یایمق و خمر صاتمقدر . قلعه‌سی مذکور دره ایچره مربع الشکل یالین قات ، طاش دیوارلی قلعه عظیمدر . جرمی کامل بش بیگ کرمه آیدمدر ؛ مغرب جانی عملی جومبول بانا قدر که شهر لیلرک ملاذیدر . خندق غایت واسع اولوب آچاق و صوایله مالا مالدر . قبله جانبنده واروش قپوسی وار . اوچ قپوسی دخی اوچ طرفه ناظر متین قپولردر . بوقله حواله‌لی ومتین اولماغله و جمله خاخی عنقا بازرکان بولنغله

[۱] مجارجه بوکونکی اسمی « ناکی بانیا Nagy - Bंगा » در .

کووار قلعه سی : — مجارجه (طاش قلعه) دیمکدر ، اردل قرالترینه تابعدر ، راقوچی نك اوغلی (پاپالی) نك مالیدر . بانسی (غوراندی مقلوش) نام قرالدر . بوقلعه اصلا اطاعت ایتیموب عسکر مزه یوزی متجاوز طوب آتوب بر چوق آدمی هلاک ایتدی . زیرا یوله قریب ایدی ، بعده یاننه کیمسه اوغرامایوب جیوش موحدین آلارقه دن عبور ایتدیلر . اما قلعه عسکری مقدا پوصویه کیروب خیلی امت محمدی گرفتار واسیر بند بلا وزنجیر کشسان ایدیلر . بو احوال پر ملال سر عسکره منعکس اولوب بوقلعه دن دیل آلمق ایچون افندمز ملک احمد پاشا تعیین اولندقده بر کیجه ایکی بیك عدد پاك و پاکیزه مساح بیکیتری مذکور قلعه آلتنده کینسکا هده قویوب صباح اولدقده قلعه قوسی آچیلوب دشمن بی پاك و بی پروا طشره چیقدقلرنده همان کینده اولان غزات اه دییوب قلیچ اوردیلر . درحال در قلعه قاپانوب جمله کفار طشره ده قالب بش یوز عددی پابسته ودلخسته بند وزنجیر ایله مشرف اولوب درتیوز قدرده کله آلتدقده قلعه دن بلکه بیك قدری طوب آتیلدی . حمد خدا کسه مزه اصابت ایتیموب قلعه طشره سنده اولان مال غنائم لری جمله خروات غازیلمز آلوب بش یوز اسیر ایله ملک احمد پاشا یاننه آلائی ایله کلوب بر نیجه لری سرداره دیل کوتوریلوب بعد السؤال کاله لری سرا پرده اوکنده تنلرندن جدا اولندی . بعده جمله غنائم له جمله اسرا فروخت اولنورکن مکر قلعه قبودانی اولان ملعون تبدیل جامه ایتمش . اول معرکه ده اسیر اولمش . کندی خاموش باش طورورکن سر حد غازیلری ایچره قرق بیك غروشه دک بهایه چیقنجه نه اولدینی معلوم اولوب مقدا اسلامدن آلدینی اسیرلرک یوز یکر میسنی دخی ویروب بعده قرق بیك غروشه اها لیسنه فروخت اولنوب هر بهادر بیکیته اوتوزر غروش حصه دوشدی . اما مذکور کووار قلعه سی نهر ساموش کنارنده اوج سمایه برابر بر طوپراقلی طساغده ایکی چانال قارشو قارشویه ایکی دانه حصن حصین وسد متین سنک تراش بر سور صاواش پر خاشدرکه دوه قلعه سی مستتا اولمق اوزره بوکا معادل بر سور استوار یوقدر . کرچه

احراق بالنار و خراب آباد ايتمشلر ، حقير ملك احمد پاشا افندمزله برابر اوغرايوب تماشا ايتدك . هنوز كونلشدن ذره و دريادن قطره مثال قالمش ايكن ينه كوزه شيرين كورونيوردى . بورادن قالقوب ۴ ساعت اوتوده (معدن كياه) منزله قوندق . حقيقه اوتلاق معدنى دينديكى قدر وار ! جمله عسكر اسلام بو صحراي چنزار كياهدان ايجره ايكي كون مكث ايدوب تانار آتلى ، عسكر حيواناتي بو صحرانك اوتلردن طويديلر . ينه قالقوب (۵) ساعت كيدر ك باير و چايرلى يرلر آشوب (ساموش نهري) كنارنده مكث ايتدك . بونهر تاشوق جانبنده كي سيكل يايلارنده كي سال طاغلرندن خروج ايدوب يكرمى پاره قلعه يه اوغرايه رق نامين و قالو قلعه لرى قربنده تيسه نهر عظيمه قاريشير بر آب حياتدر . نهر تا اردل مملكتتك اورتاسندن جريان ايدوب نيجه واديلرى قرا و قصباتي ، قلاع و مزرعه لرى سقى واروا ايدر ، آندن سوكره شماله كيدوب تكرر دوز . بوراده حقير اون سگز بيكيه ايله نهر ساموشى عبور ايدوب مشرق جانبنده طاغلر آشه رق بر كيجه سكيردوب وقت شافعيده بر كوى باصوب اون درت عدد كزیده نيجه آفتاب مه تابان آسا غلام اسير و يوز اللى عدد صيغير ، ايكي يوز عدد قويون غنيمت آلوب تكرر سلامتله ساموش نهري كنارينه كلوب بوراده جمله غنيمتلر يمزي فروخت ايدوب يكرمى بر غروش حصه آلم او كاده كاظم نامنده بر غلامى حصه مزه مقابل طوتدق . بوراده ۴ ساعت شماله كيدوب ينه نهر ساموش كنارنده چنزار ، باغ ارم مثال بر يره قرار قيقلق . دريا مثال عسكر كلوب مكث ايلدكده بو صحرانك جانب و اطرافنده اولان قريه لرى غصب و غارت ايدوب جمله سي احراق بالنار اولندى . بوديارده كي قرا و مزارعى ايجه نهب ايتمك ايجون اون كون بونهر كنارنده مكث اولنوب نه ايت جمله عسكر سلامتله نهري قارشى طرفه كچه رك آرتق طرف مشرقه عزيمت اولنوب (۵) ساعتده طاغلر و بللر آشوب اسمنى بيلمديكم بر صحراده مكث اولندى و عسكره ننييه و تا كيد اولنوب هر كس خيمه و خرگاهنده اولان اسيرلرى ايجه ضبط ايتديلر ، آندن (۲) ساعتده (كووار) قاهه سته كلدك .

عدد نهمه عسکری آسوده حال اوتوردیلر . مذکور کرش نهری بو محله شیش وار یا بلالرن دن طلوع ایدرک اینر ایکی بلوک اولور ، بر فرقه سی واراط قلعه دیندن کچر ، بر قولی دخی کیش نامنی الوب واراط قلعه سی دیندن کچوب بر قوناق اشاغی کیدرک سیاوش قرداشی حسین پاشانک بنا ایتدیکی فکته یاطور قلعه سی دیندن کچوب بر قوناق دها باطی طرفه آقهرق چوکر ادیمزه یاقین نهمه نهر عظیمه مخلوط اولور .

ازین جانب شیش او یوار آلتدن قالدوب (۵) ساعتده (اوتوار قبودانی سرایی) نه کلدک . بر سرای عبرت نامی مصنع ایدی که تعریف و توصیفنده لسان قاصر و قلم کاسر ایدی . بو سرای بهشت آسای آن واحدده یغما و آن و تالانجیلر احراق بالناز ایدوب خاک ایله برابر ایتدیلر . اما بو جای چهنزاردده جمله ایش ارلری بر یره کلوب مشاوره اولنوب و اشارهل دره سنده کفارک عصیان و طغیان اولق سببیله او خائنلر کیتمک ممکن اولمایوب ینه سمت شماله صارپ طاغیر و صعب یوللر آشوب ۳ ساعتده (سیندهک) منزلنه کلدک . بو منزلده وافر جبهه خانه آرابه لری و طویلر کله میوب جمیع بارخانه قلعه سی چون روم ایلی ایالتیله ملک احمد پاشا افندی میزی مأمور ایلوب اوصارپ طاغیردن نیجه آرابلر آشنجه بو محله ایکی کون مکث اولندی . اما بو محله کلن اسیرلرک حسابی خدا بیلیر ، حتی اون بش یاشنده بر اسیر یوز آقچه و بر آت اللی آقچه بیع اولنوب اسلام اوردوسی اویله غنیمت اولدی که هر کس غنیمتدن بیزار اولوب اوردو یرلرنده بعض پاربال و صاربال مقوله سی کله پیر اشیالری بر اقیبلردی . حتی بعض عورت و اوغلان اوردو یرلرنده سرسری کز لرلردی . بو محله ره (بحار ناحیه سی) دیرلر ، غایت محصولدار یرلردر ، آندن (۵) ساعتده (دزواروش) شهرینه کلدک .

دزواروش شهری . — اردل قرالارینک خاصیدر ، اصل اردل دیاری بو محله دردر . شهر بر بایرلی محله واقع اولمش اولوب اون ایکی بیسک عدد کارکییر و کییره میت ایله مستور اولری واردر که کورنلر واله وحیران اولور ، چرخه جی اسماعیل پاشا عسکری مال غنائملر آلوب بویله بر نازنین شهری

حواله‌سی باطی جاننده در واکا ناظر بر قپوسی وار . بو قپو طرفنده بر صو
 دکرمانی وار ، مشرق طرفنه ناظر واروش قپوسی و قبله‌یه ناظر مشاتلق
 قپوسی وار بو طرفنده کی خندق آلچاقدر . بو قلعه‌یه هر کس کیروب سیر
 و تماشایدوب بیع و شرالر اولندقده حقیر دخی ایچری کیروب سیر و تماشای
 ایلدم . اون بر مصنع مناستری وار ، هر برینک سرومثال سر آمد چاکلقلری
 وار ، اوستلری کوموش کبی قالایی و پرنج ، تنکه اورتولی ناقوسخانه لدر ،
 هر کلیسانک قبهلری اوزرنده آدم قدی قدر التون یالیزی خاچلری وصلیهلی
 پیکرلری وار و هر دیرک یانلرنده مدرسه کبی پاپاسخانه لری ، مکلف بازرکان
 خانلری ، چارشو و بازارلری وار ، جمله عورتلری بیع و شرایدوب
 قوجهلری ده بر کار ایله مشغولدر . عسکر اسلام خوفندن اطرافده کی قرا
 اهالیسی کلوب قلعه‌یه کیردکلرندن درون حصار اوپله ازدحام بولمشدی که
 آباق باصاجق یر یوق ایدی . درت بیسک عدد عسکری دخی بوراده آماده
 ایدی . آب و هواسی غایت لطیفدر . بورالری سیر و تماشایدوب اوردویه
 رفیقلمزله کلوب آندن ۴ ساعت (فیز) منزله کلده که بر چمنزار یردر .
 آندن ۳ ساعتده (شبش اوپوار) قلعه‌سنه کلده .

شبش اوپوار قلعه‌سی . — بانیسی (میخادی لاصلو) نامنده کی قرالدرکه
 نمسه چاساری حکمنده اولان . . . قلعه‌سنده یاتار « بونک ولدی اولان
 ایرشک برنامدار قرال ایدی » دییه مجار تاریخلرنده مسطوردر . بو قلعه‌ده
 اردل قرالارینه تابعدر . اما دشوان قرال زاده‌نک ملک موروثیدر . قلعه
 طشره‌سنده کی واروشی احراق اولنوب ایچنده کی دشمن دخی الامان دییه
 قلعه‌یی ویره ایله ویروب ایچنده کی ایش ارلری ، شاکلری ، نمشلی ،
 زه دوشلری قلعه‌دن چیقوب هدا یار ایله سرداره کلدیله ، بر اوپه ییکیچری
 و سپاهیدن یاصاچی آدیله . قلعه‌سی کرش نهری کنارنده مسدس الشکل
 طاش بنا بر قلعه رغنادر ، طایبه‌لری متیندر . بعد الصلاح سرداره خوش آمد
 طوپلری آتیلوب شادمانقلرایدیله رک وافر بیع و شرا اولدی . ما کولات
 و مشروبات و نعل و میخدن چوق شی بولدیله ، اما حصار ایچره بش بیسک

ہونلری ہپ کمین یانوش کلیرسہ اوردو ایچرہ بوقدر بیک دشمن بولنوب شاشقینلق ویریر دیہ قیردیلر . بو ائنادہ جاسوسلر کلوب « کمین یانوش یکر می قوناق ایچری نہر تیسہ یی کچوب کیتدی » دیہ خبر ویردیلر . عسکر شاد اولوب طقوز بیک اسیری قلیچدن کچیردکلرینہ پشیمان وغایتلہ متأسف اولدیلر . آندن نہر ساموش کنارندن قالقوب ینہ جانب شمالہ کمین یانوش قرال آردی صیرہ دیہ عزیزیت ایدوب (۵) ساعتہ ینہ ساموش نہری کنارندہ مک ایتدک . بورادہ راقوچی قرال مقدا سیدی احمد پاشا خوفندن برطابور عظیم قازمش ایدی کہ بر کوندہ کوچ ایلہ دور اولنور . خندق چاہ غیادن نشان ویروب ایچندن نہر ساموش جریان ایدر . بر طرفی بیوک نہر ساموش و خندقدن خارج شرق طرفندہ بر سازلق و بطاقلق وار ایدی . بو طابورده دخی راقوچی قرال قرار ایدہ میوب ینہ طورہ مہمشدی .

بورادن قالقوب (کوچوک طورده) منزلنہ کلدک . بودہ اردل قرال لرینہ تابع بر شہر آبادان ایدی . بوندہ دہ بر عظیم طوز معدنی اولوب بر مصر خزینہ سی دکر مالی حاصل اولور ، باشقہ ہر سکلکدر . بو شہر دخی خالی بولنوب جملہ آمادہ مال غنائم انہرق شہری احراق بالبار و نہر ساموش بو محلدہ آسان وجہ ایلہ عبور اولنوب ایکی طرفی محصولی بایرلر کچوب (قولوزوار) قلعہ سنہ کلدک .

قولوزوار قلعہ سی . — بانسی (لایوش) نام قرالدر . ۱۵۰۳ سنہ میلادیہ سندہ دنیا یہ کلوب قرقچی ییلدہ بوقلعہ یی سایان خان خوفندن بنا ایتشدر ، اما حالا اردل قرال لرینہ تابع قلعہ در . لکن ایچندہ نمسہ چاساری طرفندن اوچ بیک عدد سواطاط اولمغلہ سرداری اطاعت ایتیب واروش کیری اور یلہرق قلعہ سی میدان محبتدہ قالدیغی درون قلعہ دہ کی مجارلر کوروب الامان دیہہ برج و بارولرہ ویرہ بایراقلری دیکرک (ہرہ قو) نام قپودانی سردارہ ہدایاسیلہ کلوب اطاعت ایتدی . قلعہ سی باغلی بر بایر دیندہ حوالہ لی مربع الشکل شدادی بنا اولوب جرمی درت بیک آدیمر . لکن یالین قات دیوارلی و قرق قلعہ لی و درت قپولی ، خندقلی بر قلعہ در .

کیدوب نیجه کره یوز بیک دمت بغدادی یغینلری ایچره بر محسولدار سحرانی عبور ایدوب بر چنزار یرده ونهر ساموش کنارنده قرار ایتدک . بوراده سردار اون بیک عدد تاتار عدو شکاری نهب و غارته وکین یاتوش قرالدن بر خبر کتیر مکه کوندردی ، اما حقیر بيله کیتدم . تاتار اول کون اول کیجه چاپول صواروب صاطمار نواحیلری نام محله بر نیجه بیک دشمن باناق کوله آرقه و پروب بر طابور قازمشلر ایچنه کیرمشلر .

اطرافنه سور عظیم خندقلری کبی چوقورلر یارمشلر وجانب وادوارینی درخت منتهالر ایله پچارزلر و قیرینتیلر قیروب ایچنه کیره رک بی نهایه مال ومنال ایله تحصن ایتدکلرینی خبر آدقلرنده تاتار ایله بيله کیدن تفک انداز سرحد غازیلری ایکی بیک کریده پیاده واسب سوار مزبور طابورک اوزرلینه وارلقده جمله کفار باناقدن طشره چیقوب کامل اوچ ساعت جنک وجدال و حرب و قتال اولنوب آخر الامر تاتار بوکره یان ویریک دشمن بونلری قاچدی ظن ایدوب عسکری قووارق جمله سی دخی طابوردن طشره چیقوب صحرايه دوشنجه تاتاره پیرام اولوب آن واحده ینه دونه رک دشمنی سرحد غازیلره اورته یه آلوب طوپه طوتولمش مایمونه دوندیره رک نیجه لرینی دندان تیغدن کپیروب جمله مال ومنال و اولاد و عیال لرینی اسیر آلوب بوقدر مال غنائمه یدنجی کونده یکرمی بیک اسیر ایله اوردویه کلیرکن قابا ، صابا البسه یی براقوب جمله اسیرانی آلوب بازار اسلامه داخل اولنجه عسکر مز اضعافندن زیاده اولدی ، حتی حقیرک خداملری اوچ عدد مجار دیاقی یعنی اوقور ، یازاری کتیر دیلر ، اما بری غایت تاریخشناس ایدی ، غولسه ایدی یعنی جهانی کشت و کذار ایلمشدی . اما بواننده کان اسیرانک کثرت و وفرتندن اوردوی اسلام ایچره خوف اولنوب سردار معظمک فرمانیله مغچه لری ، دختر پاکیزه و کلیم نسوانلری آلیقونولوب الی قلیجه ایرر ایش بیلرلردن طقوز بیک مقدارینی نهر ساموش کنارنده اولدیر دیلر ، بومحله حقیر حیرتده قالب « ای خالق کونین ، لایسئل عما یفعل سک ، اما بونه سر خفیدرکه طقوز بیک آدمک جانی وقانی چیقوب کیتدی » دیدم ؛ مهوت و متحیر اولدم .

خزائی آلوب بوآنده بویله بر شهر معموری احراق بالنار ووصفدن بیرون غنائم آلهرق کامکار اولدیلر . حتی قرالرده مخصوص سرای عالی مقابله سنده اولان عالی کلیسانک ایچنده نیجه قراللرک نعلشرینی غازیلر بولدیلر . بری غایه الغایه ذقیمت جواهرلر ایله بر تخت سیمین اوزره قرار داده اولوب حکم و حکومت ایدر شکلده مجوهر تاج و سرغوج و اوکنده کرانبها ایاچئه حریرلر ، وتیغ و کمر صمصام بلنده و مجوهر عصاسی ده النده ایدی . جوانب اربعه سی زر اندرز مجوهر فغفوریلر ایچره کونا کون مقللر والتون وجام صراحیلر ایله لاله حمرادن نشان ویریر خمرلر ویمین و یسارنده یوز کیسه مسکوک دینارلر بولندقده غازیلر یغماده بری برلینه دوشوب یتیمش عدد ییکیت بوجدالده شهید اولدی . شهدای اوردو ایچره قویولر قازهرق دفن ایدوب اوستنده آتشلر یاقارق یرلرینی بللی ایتمدک ، تا که سوکره دشمن بولوب آتشد یاقیه .

ایرته سی کون بوساموش اویوار قلعه سندن قالقوب جانب شماله کیدرکن اول کون سرداردن چاشلرمن کلوب خبر ویردیلرکه : حالاکمین یانوش قرال اجتوار ناحیه سنده جمله هر سکری ، بکری ایله باشنه یوز بیک عسکر جمع ایدوب یابوکون یاخود یارین اوزریکزه کلک اوزره در ، زیرا سید احمد پاشا اولدی دییه دشمنک پک طغیانی واردر ، عسکرمنی تا کافرستان اورتاسنه چکنجه بدک باش کوسترمدی ، غافل مباحشید ! دییه سرداری آکاه ایدوب احسان فراوان آلهرق ینه چاشتلغه کیتدیلر . آرتق بو آغیرقلری ایلرو قویو ویرمیوب وچته جیلری منع ایلیوب طوغلر و آغیرقلر بر یرده کیتمک فرمان اولندی ؛ بودین ایالتیه اسماعیل پاشا چرخه جی و حاجی قاسم پاشا دمدار و ملک احمد پاشا روم ایلیله صاعده و چاوش زاده انطولیله صولده رکاب رکابه جمله اوردوی اسلام عسکری پر سلاح و آماده آهسته آهسته کیتمه ده ایدی . اما بوخبر موحدشدن سردار علی پاشا خط ایتمیوب بو محله سیدی احمد پاشایی قتل ایتدیکنه پشیمان اولوب تالم کنان دخان ایچهرک کیدردی . زیرا سیدی مرحوم عسکرک قوت قلبی و دشمنک عزرائیلی ایدی . آندن (۵) ساعت

قلعہ قبولرینی آچوب جملہ غزات ایجروہ طولدیلر . مترس واتمسز ، ونفنکسر
 بووجهلہ قلعہ آاندینی کورولہمشدر . اما نہ متین ومستحکم قلعہ ایدی !
 همان همان عثمانلی قورقوسندن بی امان قالوب امان دیلہ دیلر . اما دیلد کلری
 قبول ایدلیوب نیجہ بیکی اسیر بند بلا ومالری غنیمت فقرا اولوب بدنلر
 اوزره حقیر ویدی غلام اذان محمدی تلاوت ایله اعلام ظفر آیات شہریاری
 علامتیرینی نصب ورکز ایلدک . جملہ کلیسالرندہ اصنام وصلیب براقلمیوب
 تصویر وتمثالر تبریز اولندی . عالی بنالی مصنع کلیسالر واریدیکہ هر بری
 آسمانه سرچکمش وهر بری رصاص نیلکون ایله مستور ونقوش بوقلمون ایله
 معموردر . کلیسارک دینسہ محراب ومنبر ومحفل مؤذنان وکرسیلر ، مصنع
 اثرلر وضع اولمق فرمان اولنوب غزات مسلمین وکروه موحدینہ معبد
 اولمامی روا کورلدکده افدمز ملک احمد پاشا روا کورمیوب جملہ اعیان
 دولت وارکان عزت وسائر ایش ارلری وغزاتک اختیار سرورلری بریره
 کلوب مشورت ایتدکلرندہ ملک احمد پاشا . — «اگر بو اردل مملکتی اسلام
 دیارینہ ضم ایتدک دیرسه کز بوشینی ییلدیرم بایزید خان وصاری غازی سلیمان
 خان ایدمه مشلدرر ، همان آنلر طونہنی حدود ایدوب بو طرفه باقامش
 ویاقامش ، مکہ مدینہ وقفی اولسون دیمش کیتمشلدرر . بوقلعه تا کافرستان
 اورته سنده درکه یکریمی کوندر اسلام طرفندن بو محله کوچ ایله کلدک ، قلعہنی
 اعمار ایدوب ایچنه بو قدر عباد الاهی قویوب کیدرسز ، صوکره نیجہ ضبط
 ایدرسز ، جوارنده اسلام قلعہ لرندن نام ونشان بیله یوق . سیدی احمد پاشا
 مرحوم بو آنده صاغ اولسه ایدی بونده آدم قویه بیلیدی ، چونکه دشمنک
 کوزینی ییلدرمشدی ونیجہ بیکنی قیرمشدی اول ضبط ایدوب جمیع اردل
 دیارینی ضمیمه ایدہ بیلیدی» دیوب خاموش اولدقده جملہ غزات ومشاوران :
 «معقول مشاوره در ، بوقلعه قرالره مخصوص پایتخت قدیم قلعہ در ، بونی
 اسلام دیارینہ ضبط وضم ایتسه ک بیلہ هر بار دشمن کلوب صاریلہرق آلور
 نیجہ کره سفر دردلرینی چکرز . جامع ، مسجد وآستان ایتمک ممکن اما ضبطی
 ممکن دکلدر» دیبه فراغت ایدوب جمیع خانه لردن ، کلیسالر دن کنوزلردن مال

بعده بوقلعه رفیقلمری کلدی . بوندن خائب وخاسر عودت ایدوب اول
کون جانب شرقه یوریمکله (کرش) نہرینی عبور ایدوب کرشک قارش
طرفندہ امادانی اون قطانہ ایله دشمن اللرنده ہنوز اسیر ایدلمش اتی اسلام
واردی ، همان جملہ من دال صاطور اولوب آن واحددہ اون بشتی دخی
آقداروب پابستہ ودخستہ ایدوب اسیر بند بلا وکرفتار ایدلک . اتی عدد امت
محمدک دہ زنجیرلرینی آلوب کندولرہ خضر مشال یتشمش اولدق . جملہ سنی
دشمنک آتلینہ بیندروب دشمنی پیادہ کشان برکشان چکوب یوریدہ رک
جوانب اربعہینی یاقہ بیقہ قرق اتی عدد کزیدہ اسیر آلوب اوردوی
اسلامہ داخل اولدق ؛ اسیرلری صاتہرق اونر غروش حصہ دار اولدق .
آندن دخی قالقوب ینہ جانب شمالدہ واسع و آبادان صحرا ایجرہ اطرافی خراب
ویباب ایدرک (۶) ساعت کیدوب (ساموش اویوار) قلعہ سنہ کلدک .

ساموش اویوار قلعہ سی . — صحیحی (اوکوار) در ؛ اردل قرالترینہ
تابعدر ، لکن سلیمان خان عصرندن اول بتون مجارستانک تجارتکام
وشکایتکاهی ایدی . قلعہ سی بر بحیرہ عظیمک کنارندہ مسدس واری ،
شدادی بنا برقلعہ رعنادر . یدی عدد میل جدید طابیلہ لری واردر . جبہ
خانہ سی وجملہ طوپلری آراستہ واتی بییک عدد جنک آور نمسہ عسکریلہ
پیراستہ اولمش بر قلعہ اولوب همان جملہ عساکر نصرت مآثر آتتہ واروب
مکت ایتدکدہ اظہر من الشمس جملہ عسکر سور زنبورکی قلعہ نک جوانب
اربعہ سنہ اوشوب درون قلعہ دن کفار انجق بر یایلیم طوب انداخت ایدوب
و بر یایلیم قورشون آتمغہ کوچ ایله اقتدارلری اولوب غیری مجاللری قانادی .
جملہ پاباسلری بدنلر اوزرہ امان بیراقلرینی سر نکون دیکوب « الامان .
الامان ! » دیبہ فریاد و فغانہ باشلادیلر . قلعہ نک غرب جانبندن ملک احمد پاشا
قواندن روم ایلی عسکری زردبان وکندلرلہ قلعہ نک دیوارلری اوزرہ
طیرماشوب و برج و بارولرہ نیجہ سردن کچدیلر صاواشوب غزات مسلمین
دندان و بدنلر اوزرینی مالا مال ایدنجبہ دشمنک چوغنی چوقورہ دوشر
کچی یوزلرجه قلعہ خندقنہ بی قرار آتیلوب غرق و مرد اولدیلر . امت محمد

واردق . بر یکی مناره‌ی هنوز معمارلر انشا ایدیورلردی ، مکر بوقلعه بزم سرعسکرمنز علی پاشا و اراط قلعه‌سی قنچ ایدنجه امان ایله قنچ اولنوب ضمیمه دیار اسلام اولمش و و اراط پاشاسنک خاص هایوندن و یوادالنی اولوب ناحیه بناسی اولمش . و اراط پاشاسی سنان پاشانک آدملری بزى کورنجه غشی و حیران قالب آیا بونلر کیملر ؟ دییه بری برلریله مشاوره‌یه باشلایوب بیلدیلرکه بر آلاى چته‌جی غازیلرز « بره غازیلر ، خوش کلدیکنز ، صفا کلدیکنز ! بره برآیدر عساکر اسلامدن خبر یوق ، سز نره دن کلدیکنز و نره کیدرسز و عساکر اسلام قندهدر ؟ » دییه صوردقلرنده « والله بز عسکرى طوز چیقان طورده شهرنده براقوب برکون برکیجهده القار ایله کزوب بوقلعه‌ی دشمن قلعه‌سی ظنیه کلدک ، حمد خدا دیار اسلامه قدم باصدق . » دیدیکمزده « بره جانم ، اول طوز چیقان شهر بوقلعه‌مزه آلتی قوناقدر ؛ سز بو کافرستانی بوقرق ، الی بیکیت ایله نیجه کچدیکنز ؟ ! » دییه حیرت و تعجب ایدوب وافر تعظیم واکرام ایله ضیافتلر ایدوب « صافنک قرداشلر ، بونا حیه‌دن اسیر آلمایک ، کوی یاقایک سز بیلیرسز » دییه بزه وافر هدایا و یردکلرنده هان حقیر « باق آغازیلر ! بزلات صرتنه کلدکن سوکره جان و باش اوینسایر بر آلاى غریبلرز ، بودیاره بزکلدک . کویلرینی کورمه‌دک و قصبه‌لرینی بیلمدک . اردومزه بوش کیتمه‌مک ایچون آچ قورد قویونه سالار کبی صالوب البته شکار آیرز ، ای امدی او یله ایسه سزلردن رجاسز اولدرکه بوقدر غازیلرکزدن بزمله بشر اونر دانه شهساز بیکیتلر آتلانوب بزه شکار اوله‌جق دشمن کویلرینی کوسترسون و صینیرلرکزدن ینه کیرو دونوب کلسون » دیدیکمزده بعض بیکیتلر « والله معقول » دییوب اون عدد بیکیت بزمله آماده اولمغه کیتدیلر . اما بوشلومقوار قلعه‌سی اغاچ پلنقه وریختم شدایدیر ، غایت متین و مستحکمدر . ایچنده بیک عدد کزیده به‌سدر ارلری ، برجامی ، یخشی جبه‌خانه‌لری ، شاهانه مجار طوپلری وار . غایت مکلف و متین قلعه‌درکه بریایلا دبنه واقع اولمش سهل حواله‌سی وار ، ناول طاغده باغلری وار ، چارشو و پازاری وغیری عمارتلری هنوز معمور اولماه ایدی .

بالنار ایتمشار . انجق زیر زمینلرده مال ومنسال وباغ وبغچه قالب صوکره واران عساگر اسلامه غنیمت اولدی . آندن ینه طرف شاهه (۴) ساعت برقله وایرمق وبونجه کیهستانی کچوب (پونجاب) مزانه کلدک غایت معمور ناحیه ایدی . تاتار عسکری کمین یانوش طابوری آردی صره کیدرکن بوناچییهی برباد ایدوب یکریمی بیسک عدد اسیر آلهرق اردویه منصور ومظفر کلوب براسیر برغروش و صاتلمغه باشلادی . آندن صوکره (۳) ساعتده (طورده) یه کلدک .

طورده شهری . — اردل قرالنه تابعدر ، اما باشقه امانتدر که بر مصر خزینه سی حاصلی اولور . جمله سرحدلره وسائر ولایتلره طوز بوشهردن کیدر ، اهالیسی هپ طوز جیلردر . بونده طوز چیقاریلان مغارلری کورمین دنیاده عبرتتاما کورمش دکلدر . زیر غایت مخوف مخاطره لی ، قعر زمینه وارمش ، هر بر معدنی درک اسفله ایرمش چاه غیادن نشان ویریر غارلر واردر که الله صاقلایه اسیر اولان امت محمدی بو طوز معدنه قورلر ، خلاص اولق ممکن دکلدر . بو محله طوز قیالری طاغلر کبی بیغلمش اولمغله جمله عسکرک آتلی ، قاطر ودوله لری ، صیغیر وقیونلری بو طوزلری ییوب یالایوب صفالر ایتدیلر . بودار دنیاده بویله جه طوز معدنی ایکی یرده در : بری بواردل طورده سیدر ، بری ده افلاق دیاری اوقیاسیدر . سائر دیارلرده طوز کوللرده ودریا کنارلرنده حاصل اولور ، اما حاجی بکتاش ولی طوزی بلور کبی طاشدر ، افلاق و طورده طوزلری ایسه فیل جه سی قدر قیالدر . اما بواردلک طورده معدنی قربنده بر شهر عظیم وار ایدی باغ وبغچه و عمارت آبادانی کویا باغ ارم ایدی . بونده برکون مکک اولمغله بوشهر دخی آتش ایله اوله برباد ایدلدی که یرنده خاکسترندن باشقه برشی قالمادی ، حقیر پرتقصیر ینه ملک احمد پاشادن مأذون اولوب بو طورده شهرندن جانب غربه الی عدد یرسلاح بیکتلر ایله برکون برکیجه طاغلر ایچره سکیردوب (شولوم قووار) قلعه سنه کلدک .

بو قلعه یی مسافه بعیده دن کورنجه دشمن قلعه سی ظن ایدوب ده ایلری

کونا کون تختانی و فوقانی مقصوره لرنده ، فسقيه ، حوض و شادروانلرنده و فواره لرنده آب رقيقلر پرتاب ايدوب کونا کون تصنعات ايله مزین ایدی . لکن عثمانلی عسکرینه مقابل اولوب مقاومت ایدمه چکنی بیلوب بویله برقلعه حصن حصین و مرمرین محبوب و مرغوب شهر متینی براقوب جمله سکانی طاغله فرار ایتدکلرنده قلعه نك هر طرفی آلان یاغماجی تاتار عسکرینك ضبط ور بطی ممکن اولمایوب ابتدا کلیسارک چاکلرینی چیقاروب سائر مال کنوزلرینی بولوب حدددن افزون و حسابدن بیرون مال غنائم الدقدن سوکره بویله نازنین شهری آتش نمروده اوروب غریب شهر مرغ سمندروار بویله معمور دارودیار آتش ایچنده قالب ایچنده برعمارت قلمادی . مقدما یانوو غزاسنه کیدرکن محمد کرای خان بوشهره اوغرایوب بوبلغراد قلعه سنه صاریله رق التی کون یدی کیجه جنک عظیم ایدوب آخرکار قلعه یی دوکهدن فارغ اولوب خان حضرتلری طشره شهرینی آتسه اوروب کیتمشلردی . اوزماندن بری ینه واروش اردلیلر عمارت ایتمشلردی سده اوده شمسی آتسه اوریلوب برباد اولدی . اما بوقلعه خاکی حیلله ايله آماده اولسه لر خیلی آنالر آغلانوب جنک عظیم ایدرلردی زیرا قلعه نك قبله طرفی صافی باتاق و چیتاقدیر ؛ خیل منکروس کیرسه رها بوله میوب غرق اولور . اما بوشهرک آب وهواسی ، باغ و بغمچه سی لطیفدر . عسکر اسلام ایکی کون بوراده مکک ایدوب ینه تاتار عسکرینه چاپوله یعنی سفره کیتمک فرمان اولنوب اون ایکی بیک عسکر کین یانوش قرال ارقه سنه دوشوب کیتدیله . آندن (۵) ساعت کیدرک نهر ماروش کنارنده منزل آلدق . جمله معمور قرانک غنیمتلری آلوب آتسه اورولدی . آندن شماله (۳) ساعتده (آنتوار) قلعه سنه کلدک . بانسی یزدبان ایش . بودخی اردل قراللری حکمنده لکن ردی اشوان اوغلی ملکیدر . نهر ماروش کنارندن بعیدجه برصخراده برقلعه رعنا ایش . مناسترلر ، معمور سرایلر ، چارشو و بازارلر ، خانلر وسائر عمارتلرله معمور و مزین ایش . چرخه جی اسماعیل پاشا ايله تاتار عسکرلی ایلری کیدوب جمله مال وارزاق و غنائمی آلوب شهری احراق

برابر طوپراقلی کوه بالا صرتنده سنکین بنیاد بر قلعه شهادیدر . جوانب اربعه سی دره لی تپه لی اوافاجق طاغردر . نهر ماروشک بری جانبنده جسر باشنده بر عظیم واروشی وار ، معظم کلیسار ایله اولری خان و چارشو و بازار ایله مزین شهر معمور ایکن برکیجه تاتار صبا رفتار عسکری بو شهرک جمله آدملیخی اسیر ایدوب اول قدر مال فراوان و ذخائر بی پایان بولدی و شهری ده آتسه اوروب خراب و بیاب ایلدی . بو شهر مجارلرجه اجدادلرینک مرقدی کبی معتبر و معتنادر . اما تاتار اعتبار و اعتزاز بیلیر طاقدن اولمامغله ناچار سکانی اطاعت ایدوب جان قورتاردی . بورادن قالقوب جانب شماله کیدرکن تاتار عسکری کمین یانوش قرال ایله طابور جنکی ایدوب اون بیک اسیر ایله اوردوی اسلامه داخل اولنجه عسکر اسلام ایچره برسرور و شادمانی و برغنیمت فراوان اولدی که تعیر اولنماز . آندن قریه لری یاقه ییقه نهر ماروش کنسارینه واروب بر جسر حسندن جمله عسکر اسلام عبور ایدوب قات قات آلا ی ایله جیوش مسلمین یورویوب بلغراددن برطوب منزلی بعید قونلدی .

اردل بلغرادی . — طونده کی بلغرادک فتحندن صوکره بوقلعه بنا ایدیلوب آدینه بلغراد دیمش ، بتون اردل قرالرینک ارامکاهیدر . قلعه سی ماروش نهری کنارنده بر سحرای عظیمده واقع اولمش اولوب مربع الشکل ، متین و مستحکمدر . وبش عدد طوغله بنا متین طابیه سی وار کویا که واراط قلعه سیدر . ایکی قپوسی وار : بری جانب قبله یه ، دیگر یی جانب غربه ناظردر . قلعه سی ایچی سطرنج نقشی شهر اهلر ایله آراسته و مصنع کلیسارله بیراسته اولمش ایدی تعیری غیر ممکن . خان و عمارت لر و مدرسه ، بطریق و قسیس خانه لر ، چارشو ، بازار ، بدستان ایله غایت مزین ایدی و قلعه نک قبله طرفده اولان دیواری اوستنده سحرایه ناظر ، قرالره مخصوص برسرای عالی عبرت نما وار ایدی که جمیع در و دیواری نقوش بوقلمون عبرت مون و جمله ستونلری یشم و حرقاتی ، توتیا و مرمر صماقی و ستون زنبور یلرله مزین ایدی . جمله روزنلری پرنج قفسلی و بلور و نجف و موران جاملر ایله سوسلنمش و فرشی هند پوسس کاریمی کبی خرده رخام دوشنمش طاشلر ایله مفروش ایدی .

جمله یدی کیسه مال اولوب جمله رفیقلر مزله و صوکره رفیق اولان تاتارلر ایله قرداش کیجه پای برابر اولوب حقیره قرق غروش و برغلام دوشدی . دوه وار حصارى . — و اراط قلعه‌سی فتحه کیدرکن قاچاطلی علی اغا قرداشلی لافی زاده‌بی اسیرلکدن قورتارمغه بودوه قلعه‌سنه کلوب بر کیجه قپوداننده مهمان اولمشدق ، اوزمان توصیفی کچدی . شمدی سردار علی پاشایه قپودانی اطاعت ایدوب هدایایله کلوب بولوندى وعسکر اسلامه وافریرع وشرا ایدوب آسوده حال اولدی . آندن قالقوب جانب شماله بر ساعت کیدرک (سازواروش) قلعه‌سنه کلدک .

ساز واروش قلعه‌سی . — اردل قرالرینه تابع ایسهده ساز مجارلرینک حکمنده در . ایچنده نسه چاساری عسکری اولغله اطاعت ایتیرهک قلعه‌بی خالی براقوب کیتمش اولغله شهرى احراق اولندی . اما قلعه‌سی بر طاغ دینده حواله‌لی مدور ورعنا ایدی . خندق مالا مال صو ایدی . بر واروش عظیمی وار ایدی که کونا کون سرایلر ، خان و کلیسالرله آراسته باغچه و چارشوی و بازار ایله پیراسته بر شهر شیرین ایکن احراق اولنورکن اول قدر مال غنایم و ذخائر بولندی که عسکر اسلام دلیر و مغتم اولدیلر . بونده دخی طاغرده و باغرده اوچ یوز بیکیک ایله اسیر و مال غنائم چیقاروب اوردوی اسلامده فروخت ایتدیرهک اوچ یوز بیکیک ایله اوچ یوز غروش حصه‌مند اولوب چکدیکمز آلام و شداوند هبا اولدی . ایرته‌سی کون بو قلعه‌دن قالقوب جانب شماله التی ساعت کیدوب (وینچازوار) قلعه‌سنه کلدک . وینچازوار [۱] قلعه‌سی . — اردل قرالرینه تابعدر ، اما راقوچی لعین مردک ملکی اولغله ایچنده کی بیک مقداری جنک آور نسه‌لی اصلا اطاعت ایتیموب بش یوز مقداری طوب آتدی و یاننه عسکر اسلام ایله وارلق محال اولدی نه‌چاره ! سرعسکر ایسه دیار اردلده قلعه محاصره ایدوب طوب ایله دوکمه مأمور دکل ، آنجق بر قرال نصب ایدوب اوچ بیلق خزینه تحصیلنه مأموردر . بووینچاز قلعه‌سی ایسه ماروش نهرینک قارشو طرفده اوچ سمایه [۱] شه‌دیکی اسمی مجزجه « آلوبنج » در .

جملہ منزك عقلی باشمزه كلوب بیلدك كه نهیہ اوغراق . مال غنائمن واز
كچوب فریاد ایدن اسیرلره درحال برر ساطور اوروب بزى اول محله
كثیرنلك هپ كلهلرینی كسدك . فریاد وفغانده كسیلدى . آیا بو حال پر مال
نهیه منجر اوله دیركن اسیرك بری « ایشته سزك عسكركز بو محله یاقیندر ،
بنی آزاد ایدك سزی سلامت ایله کوتورهیم ، کوتورمزه سم بنی ده بونلر کچی
قتل ایدك » دیدی ، فقط « بویم کوتوره جكم یولدن بو آراهلر ، كچمز ، اما
بك یاقین کوتورم » دییه یمین ایلدیکسندن آنی قولووز ایدوب فی الحال
اون اتی اراهه نك ایچلرنده اولان مال غنائم وقز و اوغلانلری آراهلرك
آتلرینه تمخیل ایدوب نیجه سنی تانار آتلرینه بیندیروب قویونلری براغوب
جمله صیغیرلری سوروب بزصالت وسبكار اولوب تکرار اول شچه
دره سی ایچره نیم ساعت کیدوب قبله طرفه بریالچین قیا اوزره چیقوب
اوستی صیارپ اغاچلقدن كچوب اول کیجه نصفنده کیده ، کیده بر عظیم
آتش كوردك . « آیابونه در ؟ » دییه اسیردن سؤال ایلدیکمزه ،
« صاص واروش شهریدر اشته سزك عسکر بو شهری ده اورمشلر اما اول
شهره ایکی کونده واریلیر » دیدی بزم دخی جانمز راحت اولوب کیروده
قالان مذکور شچه وار قلعہ سی دخی بزم اسیرلری قیردیقمزی طویوب اول
کیجه صباحه دکین بیک پاره طوبدن زیاده بیرى کوکی ایکیل ایکیل ایکتندی .
الحاصل جوانب اربعه منزه جهنم دره سی اولدی اول کیجه کشت نهری
کنارینه واردق . بو نهر لیپان طاغلرندن كلوب مذکور شچه وار قلعہ سنك
خندق ایچندن کچن نهر شچه یه مخلوط اولوب آندنده اشاغی نهر ماروشه
قاریشیر . او کیجه بونهری یوز بیک رنج و غنا ایله کچوب صباحه دك یوریوب
حمد خدا عسکر اسلامك شهرانه چیقوب بعض چته جی عسکرینه راست
کلدك ودوه قلعہ سی دیننده عسکر اسلامه واصل اولدق . مقدا اوج بیک
عدد صیغیر و قویونلری اوردویه کوندرمشدك انلر طوغری یوللر ایله برکونده
اوردویه كلوب وارمش و بیک غروشنه صائمشر ، كلوب پاره بنی حاضر
بولدق . بعده بزم کتیردیكمز اسرا بومال غنائمی اوردو یازارنده صاتدق ،

نهر عظیم مورسه قاریشیر . هله اول کیجه بصیرت اوزره اولوب اودرده یاتدق . علی الصباح اودره ایچره آفان سیچه صوینی یوز اون اوچ کره عبور ایدرک جانمزدن بیزار اولدق ؛ اللی یرده دمیر معدنلری کارخانه‌سی کچدک . اینیش ، یوقوش ، قیا وصورلر کچمه دن دخی نیجه صیغیر وقیونلر قالدی . ایکی آرابه طاغدن اوچوب پاره ، پاره اولدی . التی اسیرمز اولدی ، مقدمکی عربدهده شهید اولان ارقداشمز شیشوب قوقدی . بودره‌نک ایکی جانی اوجه برابر قیالر اوزره شاهین ، اسپر وزغنوس یواسیدر . خدا حقیچون بو آنه قدر یکریمی بریلدیر که سیاحت ایدرم بویله مخوف و مخاطر ملی وبی امان دره کورمدم . حتی بودره ایچره کامل اون ایکی ساعت کیندک اصلاسلامتدن بریزوق ، اخرکار جمله من جان عزیزلرمزدن بیزار و سلامتدن مأیوس اوله رق قولاووز اولان دشمنلره « بره ملعونلر ، بزى بویله بی امان دره یه نیچون کتیردیکنز؟ » دیدیکمزد « غیرى بوغازلرده قضا اولور اما بوشیچه دره‌سی بی امان اولقله برابر قضالی دکلدز » دییه تسلی خاطر ویریرلردی . الحاصل بوسودا ایله بودره ایچره سکز ساعت دخی قبله یه کیدوب نصف‌اللیل اولنجه بوشچه دره‌سی اغزند (شچه‌وار) قلعه‌سنه کلدک .

شچه‌وار قلعه‌سی . — اردله تابعدر ، امانسه چاساری دخی بش یوز عسکر قومشدر ؛ صاحبی سیدی احمد باشانک قتل ایلدیکی رافوچی در . او اولدکن صوکره امانسه قالدی . قلعه‌سی شچه دره‌سی اغزند برواسع یرده مدورالیکل طاش بنا بر حصن حصین وسور رعنادر . خندق ایچندن شچه نهری جریان ایدوب طور مقله کیجه قلعه‌نک درو دیوارینی چراغان ایلدکلرند . خندق ایچی منور اولور . ایشته ینه بویله منوریتده جمله دشمن درون حصاردن پاژورز ، پاژورز [۱۷] دییه نکهبانلق ایدوب فریاد ایله قلعه بکلرلردی ، بز دخی او ائشاده ناکهانی قلعه دینه دوشدک . همان جمله‌منک عقللری پریشان نجاتدن اظهار یأس ایتمهک باشلادق ، حیرتده قالدق ، همان او آن ایچنده آرابه‌لر ایچنده و طشرمه‌ده اولان اسیرلرمز بر اغزند فریاده باشلادیلر . همان

[۱۷] « پاژورز » مجارجه . دکل در . اتمالکه استسناخ خطاسیدر .

آخر اردل قرالرینه تابع اولوب کین یاشوک ملکیدر . بر صیق طاغلق واورمانلق ایچنده صعب قیا اوزره اوچ طایبه لی ، طاشدن یاییلمش کوچک وشیرین بر قلعه در . دیندن نهر زدوار آقوب مشرق جانبنه کیدرک ساموشی نهرینه منصب اولور . قلعه یه یاقین بر طار آغاچلق ایچنده پوصو ایدوب قراوولار ایله ییبار آماده طوردق . صباح اولنجه ایخه قراوولزله آنلری کوندروب بز دخی بر ساعت کتدی کمزده همان قراوولر من چیقاکلوب « بره مدد ، دشمن بوغازک اغزینی آلمش وعظیم اغاچلر کسمش صول طرفنده برسلاح اولوب طورورلر . « دیدکلرنده بز دخی تانار غازیلمزله بریره جمع اولوب مشاوره ایتدک . المزده کی اسیرلرک اللری قیلدجه یایشماغه قادر اولانلری آن واحده قیلچدن کچیردک ، جمله صیغیر وقیونلری صیروب صالداق ، جمله آرابه لری طابور کبی ایدرک دشمنک بزى بکله دیکی (بورتن بوغازی) نام محله واروب تکرار مشاوره ایتدک ، دشمن بوغازی بکلرکن یوز عدد ییکتیریمز طاغدن دشمنک اوزرینه بریایلم قورشون یاغدی ردقلری کبی بز دخی یارارلره ایکی یوز ییکت دره ایچندن الله دیوب ایشه قویولدیغمزده دشمنی بوغاز ایچندن قوباروب آنلرینی آنلور من ، پیاده لری پیاده لرمز قیره قیره ایکی یوز حجار وایکی عورت اسیر ایدوب مقدا قیردیغمز اسیرلرک عوضنی بولدق . اوقدر مال غنائمی وبراقدیغمز صیغیرلری دخی چوزوب واسیرلری آلوب الحمد لله اسیرلکدن خلاص اوله رق سرسری کیدرکن اون ایکی عدد اسیر حجار : بز سزی طابور کزه سالمین وغامین قولای یولدن کوتوره لم ، بزى آزاد ایدریمسکز ؟ « دیدکلرنده بز دخی یمین ایله « آزاد ایدلم » دیه آنلره اعتقاد ایدوب قولاغوز ایتدک . سیدی پاشا زمانی ایکی کره دیار اردله کیرمشدک ، اما بویولی کورمه مشدک ، حالا رفیقلر مزده ده کورمش یوق . تاتارلر ایسه اولی بالطریق اردله کیردکلری یوق . همان بو اسیرلرک آردینه دوشوب اول کون ۱۳ ساعت یوریلوب یولده بر چوق صیغیر وقیون براقداق . (شیجه دره سی) منزلنه کلدک . ایکی جانبی اوج آسمانه سر چکمش طاغلق ایچنده اولان نهر شیجه آقوب ایکی قوناقده دوه قلعه سی قربنده

اصلاً آدمی زادہ یوق! ہان ذی قیمت اشیائی آلوب قلعہ یہ آتش ویرہ رک
 طشرہ سندہ کی پسان شہرینہ کیروب آندن دخی یخشی و تحف اشیا آلورکن
 عظمت خدا قلعہ نک طویلری آتشدن قیزوب جوانب اربعہ یہ اول قدر
 طوب برہوا ایتدی کہ تعمیر اول نماز. بعدہ شہرہ دخی آتش ویرہ رک شہرک
 باغلرندن طشرہ کیدرکن بر دیل طوتوب « بوقلعه خالق نرہ یہ کیتدی! »
 دیہہ صور دیغمزده « ایشته بو جانبدہ کی صارب طاغلرہ حالا کیدیورلر »
 دیدی، در حال اونی دست برقفا باغلا یہ رق آتہ بیندیروب و لجامنی بر غلام
 النہ ویروب تکرار جانب مغربہ طاغلر ایچرہ بش ساعت دشمن قوغوب
 کیدرکن یوز قدر تاتار صبا رفتارہ راست کلدک. انلر ایلہ پای برابر اولمق
 اوزرہ قول و قرار ایدوب حقیر فاتحہ تلاوت ایتدیروب پیادہ لر مزی تاتارک
 یوش آتلیر نہ بیندیردم. اوچ یوز بہادر سواری اولوب اول کون سکیردوب
 طاغلر ایچندہ اون سکز عدد منقش و بلور جاملی ہنطو آرابہ لرلہ قاچان
 اوچ یوز قدر مجارہ یتیشوب حربہ قیام ایدرک آرابہ لر ی ایکشیر آتلی
 و ایچلرندہ مجار قیزلریلہ برابر آلوب بوقدر مال غنائملہ برابر جملہ یوز اوتوز
 بر عدد اسیری دست برقفا باغلا دق، طاغلرہ فرار ایدنلرہ اغماض ایدوب
 خلاص لری تسہیل ایتدک، بزدن انجق بر آدم شہید اولدی، اونی دہ آرابہ یہ
 قویدق ایکی آدم دخی مجروح اولوب جنکدن خلاص اولدی. سلامت طرفنہ
 سالمین وغامین کلیرکن جوانب اربعہ دن سکز یوز صیغیر و آلتی یوز قویون
 سوروب یتش عدد غنیمت آتله تاتار غازیلر مزلہ بعض اسرای بیندیروب
 اول کیجہ یورویہ رک نصف اللیلہ (سرباز درہ سی) نہ واردق. بوراسی بر
 ساز بوغازدرکہ دیلرلہ تعیر اولونہ مازہ اوکیجہ جملہ آرابہ لر ی طابور چاتوب،
 لہ اسیرلری محکم باغلا یوب جوانب اربعہ یہ قراوولر قویدق، اوچ یوز کشی
 صباحہ دک بیسدار، آمادہ طوروب جملہ حیوانلری دہ ضبط وربط ایدوب
 علی الصباح اون درت ساعت کیدرکن یوز بیک رنج و غنا، خوف و خشیت
 چکەرک پایان طاغنی آشوب باحار (زدوار) قلعہ سی اوکندہ یاتدق.
 زدوار قلعہ سی: بودیاردہ (وار) لفظی «قلعہ» دیمکدر. بوقلعه اول

ملکیدر کہ یانووہ بچی اولان پارچای قرالیدر. قلعہ سی نسا نہری کنارندہ اوجہ برابر بر کوچک طاش بنا قلعہ در، ایچندہ انجق اون خانہ سی بر کوچک کلیسای وار اما اشانغی صحراء پارچای قرالک بر مصنع سرای وار ایدی کہ رسم و طرحی و طرزی نقش بوقلمون جهانپسند ایدی. عسکر بوسرانی آتشف اوروب جملہ در و دیوار لری آتش نمرود ایچندہ براقنجه قاعہ قبودانی حالدن اورکوب وافر ہدایا ایلہ اوردویہ کلہرک سرعسکرہ اطاعت ایتدی. بورادن قالقوب کنا بوغازی آشہرق کوچک ساموشی نہری ساحلندہ قوسوار صحرا سندن مکث اولندی. اول کون «عسکر اسلام غنیمت اولسون، قول، قول چتہلر کیتسون» دیبہ فرمان اولندقدہ همان حقیر فرصت غنیمتدر، دیبہ الی عدد بر سلاح ییکیتلر ایلہ باطی طرفندہ طاغیر ایچرہ بش ساعت کزہرک اصلا غنیمت بولامایوب انجق بر افلاقلی دیل یاقہ لادق، نہ قدر مواعیددہ بواندقسہدہ بر دورلو مال غنائم خبری ویرمدی. ینہ اوکون سرسری کزہرک اوردوی اسلامہ کلدک. ینہ اوکیجه یوز پیادہ ییکیت تفنک انداز، یوز جرد آتلی پر سلاح شہباز بریرہ جمع اولوب مغرب جانبہ بر کون بر کیجه کیدوب بر سنکستاندہ مغارہ لر ایچرہ قابلمش قرق الی قدر دشمن ایلہ خیلی چارپشدق، قایالر صارپ اولغله بر دورلو ظفر ممکن اولیوب بزدخی فارغ البال کیرویہ عودت ایدوب اشانغی درہ لردہ کی حیواناتہ طمع ایتیمہرک جملہ مز علی الاتفاق شبه‌وار درہ سیلہ کیرویہ کلیرکن اوج بیک قدر سمیز صیغیرلری غنیمت آلوب (۵) ساعتدہ شبه‌وار قلعہ یعنی پسان وار شہرینہ کلدک.

شبه‌وار قلعہ سی یعنی پسان وار شہری: اردل قرالرینک ملکیدر، بر درہ آغزندہ حوالہ لی مربع الشکل، اون برقلہ لی، صعب و متین، شدادی بنا بر حصار رعنادر. مشرق جانبہ ایکی قوسی آچیلیر. ایچندہ جملہ طوپلری، جبہ خانہ سی مکلف و مکمل ایکن عسکر غلغله سندن خوف ایلہ قلعہ ایچرہ جملہ مال و منال لری بر اقوب اولاد و انسالر ایلہ مغارہ لردہ صیغمشلر. بزدخی ایکوز ییکیت جرأت ایدوب آہستہ روش ایلہ قلعہ ایچنہ کیردک، ایچرودہ

چته جیلری قیرارم» دیو اوزریمزه مباشر چاووشلر قوشوب خاصک صحراسنک قبله سنده نیم ساعت بعید قوچووار قلعه سی میدانده اسیرلری تسلیم ایتمک رفیقلمله کیدرکن مرحوم سیدی احمد پاشایه یوز بیک رحمت و بوسرداره صد هزار لغت اوقویه رق قوچووار قلعه سنه کلدک .

قوچووار قلعه سی : اول آخر اردل قرالری حکمنده در ؛ سیدی پاشان غیره هیچ بر وزیر بودیاره کله مشدر . بوقلعه ظلومی اوغلی نك ارث ایله انتقال ایدرملکی اولوب بیک قدر عسکره مالکدر قلعه سی قوچووار قلعه سی یا یلاسنگ دره سی ایچنده قوچووار نهری کنارنده بر یالچین قیا اوزره اوچله برابر شدادی و شمس شکلده بنا ایدلمش برقلعه متیندر . خاصک صحراسنه ناظر بر قپوسی وار ، اون بر قله لی شیرین برقلعه در ؛ اما حواله سی چوقدر ، لکن هر جانجی اوچوروم اولغله یاننه وارماز . حواله سی اولان طاغلرک آردلری قبله جانجی جمله افلاق ولایتیدر ، بوقلعه نك اشاغی دره ایچنده باغلی و باغچلی بر مزین واروشی ایچره مصنع کلیسنالری ، دره سنده کونا کون ماهیلری وار ، آب وهواسی لطیف اولدیغندن کوزلری مشهوردر . بوقلعه قبودانی اطاعت ایدوب هدایاسیله سرداره واردیغندن جمله اسیرلرمرز دفتر ایله بومیدانده تسلیم اولنوب بزه مژده اسیر نامیله اوچ کیسه پاره ویردیله ، اوچ بیک بیکیده یکر میشر غروش غزما مالی دکوب « فی البرکه ! » دییه رک قبوداندن نیجه هدایا آلدق ، تکرار اوردوی اسلامه عودت ایتدک . او کون (۱۰۷۱) سنه سی ذی القعدة سنک اون سکزنجی جمعه کونی اردل مملکتی عاصیلری جمله مطیع قیلحق ایچون تانار عسکری قاقوب بر ساعت ایلری کیتمک فرمان اولندی ؛ بودین عسکریله اسماعیل پاشا چرخه جی و چتال باش پاشا دمدمار فرمان اولدی . درحال نفیر رحلتلر چالنوب جراح قاسم پاشا طوغلر ایله قوناقجی اولوب اول کونه کلنجه خاصک صحراسنده اون کون مک اولنمشدی . بورادن خاصک صحراسنک مشرق طرفنه ۲ ساعت کیده رک (سیک) قلعه سنه کلدک . اردل قرالری حکمنده اولوب (اما سولوم عرعر بابودی) [۱]

[۱] « سولوم عرعر بابودی » اسمی بجا تاریخلرنجه اصلا معلوم دکلدر .

ايشته بوحقيراي واسعهده سیدی احمد پاشا بودین ، اکره ، طمشوار ، قیژه
 عسکرلریله برابر مجارله چاریشوب مغلوب ایتمشدی . او جنکده ، سکسان یدی
 بیك مختلف راقوچی توابعی دندان تیغ بر اندن کچیریلوب قرال اوچپوز
 قدر اتباعتیه فراره قدم باصمشدی ، ایشته عسکر اسلام ایله بوحقیراده
 اوطوررکن الی بیك تانار عدو شکار ایله یالی اغاسی شاه پولاد اغاکلوب
 سردار معظمدن خلعت فاخره لر کیدی . چرخه جی اسماعیل پاشادن برسات
 ایلری مکک ایدوب اون کون ایچنده اردوی اسلام غنیمت بولدی . اول
 یالی اغاسی بر فرمان کمین یانوش قرال طابورندن خبر آلوب دیلار کتورمکه
 مأمور اولدی ، قرق بیك عسکرله اول آن الغار ایدوب طابوره کیتدیله .
 ینه اول کون جراح قاسم پاشا کمین یانوش قرال طرفندن اون عدد دیل
 کوندردی ، حضورده سویله دیلهرک اولدیله .

بوحقيرك غزاده ايلك چته يه كيتديكم

اول خاصك صحراسندن بودین غازیلریله جانب غربه طاغیر ایچره
 کیروب دسنه درملری و دسنه طاغیری اوزره برکون برکیجه سکیردوب
 دره ، تپه ، طاغ وراغ کزرنکن دسنه داغلرنده بر صارپ فرسناق ایچنده
 جمع اولمش دشمنه راست کلوب اوچ یردن اوچ بیك بیکیته ایله الله ، الله
 دیوب هجومه قویولوق . اما یوز بیك رنج و عنا ایله حمد خدا او بجنه بی فتح
 ایدوب یوز یکریمی بر اسیر وبر بو قدر کله و مال غنائم آلوب سالمین و غانمین
 برکون برکیجه ده دسنه درملرینی عبور ایدوب صحرا ره چیققدق . دردنجی کون
 خاصك صحراسنده اوردوی اسلامه واصل اولوب اسیر و مال غنیمت لریمیزی
 فروخت ایدرکن حکمت خدا سر عسکر علی پاشا بو غنیمت ایله کلدی کمیزی
 ایشیدوب « هرکس چته یه کیدرک اوردوی اسلام بوش قایر » ملاحظه سیله
 « چته ممنوعدر » دییه دلالر ندا ایتدیردی « بوکان چته جیلر جمله اسیرلری
 صاحب لرینه تسلیم ایدوب مژده لرینی آلسونلر ، یوقسه پادشاه باشیچون

غریبہ عثمانیلر طرفندہ اولوب بو دمیر قپودر واولو یولدر . بری جانب شمالدہ تیسہ نہری کنارندہ اورتہ مجارہ کیرہ جک نامین یولی . بری دہ جانب شرق شمالی یہ میال سیکل ولایتندن لہ ولایتہ کیرہ جک سیکل یولیدر . دردنجی سی ایسہ جانب قبلہدہ افلاق ولایتہ کیرہ جک براسو یولیدر . بودیار اردلہ درت عدد یولدن غیر ی سائر شہراہلردن کیریلمز ، جملہ اطراف ی بودمیر قپوی تشکیل ایدن طاغیر احاطہ ایتشدر ، اشته بوسبہ مبنی درکہ بو اردل دیاری ارہ ، صیرہ عثمانیلرہ قارشی عصیان ایدر . بودمیر قپونک باطی طرفلری طمشوار ولایتلیدر ، شمال طرفی ہنوز فتح اولنماش یانووہ وواراط قامہلری در ، مشرق و قبلہ جانبلرینی دیار اردلک افلاق وبغدان ولایتلری احاطہ ایدوب انلر نہر طونہ کنارینہ واقع اولوب حدودلری نہر طونہ درکہ افلاق وبغدانک جانب شمالی ، ییلدیز وغریبی اردل ولایتلری اولمش اولور ، ایشتہ بو دیار اردل عظیم ولایت اولوب انشاء اللہ علی قدر الامکان توصیف وتعریفندہ قصور ایتمز .

اولا بودمیر قپودہ جمیع عسکرلہ اورمانلر ایجرہ ایکی کون مکث اولنوب اوچ بیک ایکی یوز آرابہ وبوقدر بیک سیسخانہ وبارودخانہ دوملری کوچ ایلہ عبور ایدوب آندن مشرقہ یوقوش اشاغی نزول اولنہرق (۵) ساعتہ (قورو کلیسا) منزلیہ کلڈک . بو محلہ بردیر عظیم وار ایدی ، اولجہ غازی سیدی پاشا بورایہ کلڈیکندہ خراب ایتشدی . بو صحرادہ جملہ عسکر ایلہ چتا چت قونیلوب جملہ میر میرانلرہ قراووللر فرمان اولندی . غزات شب وروز پرسلاح آمادہ طورمغہ باشلادیلر . نیمساعت قدر برصحرای بی پایان ایجرہ کیدیلوب (خاصک) [۱] منزلیہ کلندی . بو صحرای چنزاردہ براردوی اسلام قورلدی کہ مثلی سبقت ایتدیکنی سرحد غازیلری سوبلہ دیلر . بو صحرادہ اون کون مکث اولنہ جغنی منادیلر ندا ایدوب ینہ عظیم قراووللر تنبیہ وتا کید اولندی . زیرا کین یانوش قرالک حرکتی خبری آلسدی ، اما نہ چارہ دہا ناتار عسکری گلہ مشدی . سیدی پاشا اولمادیغدن عسکرک یوزی کولہ یوردی .

دره سی) نام محله کلدک. بوراده موسک نامنده برصو چیقار، بوصو بوموسک طاغلرندن طلوع ایدوب طمش نهرینه مخلوط اولور. بودره ایجره چکدیگمز باران زحمتی خدا بیلیر، جمله عسکر مال وجاندن بیزار اولوب یانه حق و طوره حق یر قالمادی؛ بوباران رحمت عسکر ایچون مطر لغت حکمنی آلدی. بورادن (۵) ساعت ینه جانب غربه کیدرک (قتیه) منزلنه کلدک. بر اوز ایچنده، اورمانلی بر چمنزارده کائندر. یاغمور سهل کسپایر اولوب جمله اثواب، خیمه وخرکاهلر من صیر صیقلام ایدی. بوراده چادر ایچریسنده برمجار عورتی یدی نفر آدمی اویقوده ایکن قتل ایتمکله صاحبسی غازیلر ده قاتله پی انواع عقاب ایله قتل ایلدیلر. بومنزله یوزلرجه آب آرابه لری قیریلدی؛ زیرا غایت صعب یول ایدی؛ بوراده مشاوره اولنوب اوکیجه دمیر قیویه بش بیگ تفنک انداز بیگیتلر کوندرلدی، بوصویه کیردیلر. بوعسکرک عقبلرنجه طمشوار ایالتی ایله آازه صاری حسین پاشا طلیعه عسکر تعیین اولندی؛ آندن چرخه جی اسماعیل پاشا قالقوب دمیر قیویه کیتدی. دمیر قیویی ملک ایتدیکی خبری کلکله عسکر نازه حیات بولدی. بورادن قالقوب ۳ ساعتده اردلده کی مشهور (دمیر قیو) یه کلدک.

مجار دمیر قیوسی — اول زمانده روی ارضده مثلی بولونمیان برسد سدید ایدی. مورخین مجار انشاسنی اسکندره عطف ایدیورلر، اوزمان بومحمدن جانب جنوبه درت قوناق یرلک طاغلر ایجره تا طونه نهری دمیر قیوسنه وارنجه یه قدر اوچ قات دیوار رصیف و اوچ قات خندق عمیق ایدی. حالا خندقلرینک اساس رصینلری آشکار طورور. بودمیر قیوون جانب شماله یکریمی قوناق یر طاغلر ایجره تا نهر تیسه یه وارنجه ینه اوچ قات دیوار قازلمش، جمله اثار بناسی خراب حالنده نمایاندر. دیمک دیار اردلک غرب وجنوب طرفلرینی سور ایچنه آلوب دیار انکروس ایله دیار اردله حدود وضع ایتدیکی محله بودمیر قیو واقع اولمشدر. بودمیر قیو طاغلری اوجه برابر کوه بالالردر که اردل، خایدوشاق، ساس، سکل دیارینی احاطه ایتمش طاغلردر؛ انجق شهراه اردله کیرمکه درت یول وار: بری جانب

وبوسورک اورته سنده شدادی بنا بر شکل خمسی ، صعب ، متین ایچ قلعه سی وار . دزداردن غیر ی برشی یوقدر . مالا مال جبه خانه ومضغ التون کبی مجلا بحار طه پلری وار . بو ایچ قلعه نك آنجق شاله ناظر بر کوچک قپوسی وار . بو قویه اوتوز ایق طاش نردبان ایله چیقیلور . اوستنده کی باجه لردن اس آنه جق باجه دلیکری وقپونک یمین ویسارنده مازغال دایکری اولوب غایت متین ومستحکم قپودر . اما طشره واروشنده چارشو وبازاری مزیندر . آب وهواسنک لطافتندن محبوب ومحبوبه لری هنوز کلوب اعمار اولنده در . ممدوحاتندن اریکی ، الماسی وآلاجه آت کبه سی مشهوردر . باغ وبغچه سی چوقدر . اندن ۲ ساعتده (دسنه) قلعه سنه واردق .

دسنه قلعه سی — بو قلعه کو پرلی محمد پاشانک دریا مثال عسکر بی پایان ایله هجومه طاقت کتیره میهرک ایچنده کیلری قاجش وپاشا دخی ایچنه یدی یوز قدر عسکر اسلام قومش ایدی . طمشوار ایالتده (شیش) سنجاغی حکمنده ونهر طمش کنارنده بر طاعلق واورمانلق ایچره چازکوشه معمور قلعه درکه شیش قاضیلنی داخلنده نیسابتدر ، اما یکچری او طه لری طومایوب انجق دزدار ونفراتی واردر ؛ چارشی وبازاری یوقدر ؛ بو قلعه دن اوچ ساعت بعید مکث اولندی . بورادن ۳ ساعتده (بیوک طابور) منزلته کلدک . بوراده وقتیه طابور ایله عثمانلی عسکری اراسنده بیوک برجنک اولمشدر ؛ حالا اولو دوشنلرک استخوانلری اشکاردر . بورادن ۳ ساعتده (اسکی طابور) منزلته کلوب طورددق . بوراده وقتیه راقوچی قرال سیدی احمد پاشا ایله جنک ایتمک ایچون بو اسکی طابور یرینه یکیدن خندق قازوب جنکه آماده اولدیلرایدی ، غازی سیدی پاشانک دریا مثال عسکر ایله کلدیکنی طویان راقوچی فرار ایدرک دمیر قپودن ایچری چکیلوب خوفندن ده بو طابوری قازمشدی . بوراده ایکن سعادتلو پادشاه طرفندن بر خاصکی اغا ایله « البته و البته اردل دیارینه واروب بریکی قرال نصب ایدوب « کین یانوش قرالم » ، دینه عظمت ساتانک حقندن کله وسنه سابقه ده کی خزینه می تحصیل ایدوب خط شریفمله عمل ایده سک » دیه بر خط شریف کلدکده اسکی طابور یرندن قالقیلوب ۴ ساعتده (موسک

بو قلعه یکی فتح اولمغله جامی ، خانی ، حامی ، دکانی یوقدر . ایچ قلعه سی ده مربع شکله کار کیر بنا کوچک بر قلعه در . بونک دخی بشقه خندق وار . جانب شرقه ناظر بر آغاچ قنادلی قبوسی وار . بونک ده خندق اوزره آصمه جسری واردر . بوشهرک جانب اربعه سی باغلی بغچه لی محصولی یرلدر . رعایای عموماً افلاقدر . ممدوحاتندن اریکی ، الماسی ، بیاض کبه سی مشهوردر . رعایای واراط قولی افلامیدر . اون یوک آقچه سی مکّه ومدینه یه وقف اولمشدر . روضه مطهره طرفندن هر سنه قیزلر اغاسی آدمی کلوب اون یوک آقچه طمشوار دفتر دارندن آلوب کیدر . بورادن قالقوب ع ساعتده (زردار) قلعه سنه کلدک . بونی ده کوپرلی فتح ایتمشدر . لوغوش سنجانلی حکمنده نهر طمشوار کنارنده طاغیر ایچنده مربع الشكل براغاچ پلنقه در . زردار ونفراتی واردر . یکی فتح اولمغله عمارتی یوقدر . اندن جانب شرقه ۴ ساعتده (کوه لابوش) . واردق . بونک ده بانسی بتان غبور قرالدر . سلطان محمد فرمانیه کوپرلی وزیر ایله سیدی احمد پاشا فتح ایتمشدر . طمشوار ایالتنده سنجاچ بکی تختیدر . بکینک خاصی (۳۰۰۰۰۰) آقچه در . زعامتی ۱۵ تیماری (۱۰۵) در . آلائی بکی وغیری ایش ارلری واردر . جمله عسکری بیگ عدد آدملردر . یوز الی آقچه نوپیدا قضادر . اوچ اوطنه قیو قولی ، طویجی جبه جیلری صوبائی ، محتسبی باجداری شهر کتخدائی ، خراج اغاسی واردر . بونک دخی خراجندن مدینه یه اون یوک صره کیدر . جمله رعایای افلاقدر .

قلعه سی — نهر طمش کنارنده شدادی بنا بر قلعه رغنادر . جرمی دائراً مادار ۷۰۰ آدمیدر . تعمیر اولنورکن معمار باشی نقل ایتدی . ایکی قابوسی وار خندق ایچاقدر . درون حصارده اوچ یوز تخنه اورتولی بحار اولری واردر . ایچاق برجامی واردر که دفتر دار ابراهیم پاشانکدر . اما غایت محلنده بنا اوانوب جماعتی کثیردر . کیره متلی وبر سر آمد مناره لی جامع زیبار . قبوسی اوزرنده تاریخی شودر :

کرش ایدوب اوصافی زاری دیدی تاریخی

قلعه ارباب حاجت جامع زیبا مقام

احمد پاشا افندمز روم ایلی عسکر یله کیروده دمدار تعیین اولندی . چرخه جی طلیعه عسکر اولوب جمله وزرا ومیر میرانک طوغلری قالقوب کیتدیله . ایرتسی کون سردار علی پاشا طمشوار التیدن کوچ ایدوب (زیل) صحراسنه واصل اولدی . بو منزک رعایاسی جمله افلاقدر . بومنزلده سیاوش پاشا برادری صاری حسین پاشادخی اسماعیل پاشایله چرخه جی تعیین اولندی . زیرا کفار سیدی احمد پاشانک شهید اولدیغی اسماع ایدوب موخش خبرلر کلدی . بورادن (اوردو جسری) منزله و آندن بش ساعتده (سرسیک) [۱] منزله وصلت اولندی . بوراسی اوچپوز خانلی معمور زعامت کوییدر رعایاسی هپ افلاق خلیقدر . بونده اولان اریک قدر (کوکم) بر دیارده یوقدر . اندن بش ساعتده (لوغوش) قلعهنه واردلی . بانسی سلیمان خان عصرنده اردل قرالی (بتلن غبور) در . مراد خان ثالث عصرنده (آلامه پاشا) فتح ایدوب صوکره ینه کفار استیلا ایلمش وبر مدت دست کفارده قالمش ایسهده آخرکار سلطان محمد حان رابع زماننده کوپرلی محمد پاشا فتح ایتشدر . حالا طمشوار ایالتنده بشقه سنجاق بکی تختیدر . بکینک خاصی (۳۰۰۰۰۰) اچقدر . زعامتی (۱۲) وتیماری (۳۰۰) در . الای بکی وچری باشی واردر . اوچ اوطنه یکچیری چوربا . جیلری براوطة طوبجی براوطة جبهجی ، قلعه دزداری ، التیوز عدد مردم حصاری ، کتخدایری ، محتسی ، باجداری واردر . بکنک عسکر یله جمله بنک عسکر اولور . یوز الی اچقه قضادر . دها ناحیهلری تحریر اولنماشدر . زیرا یکی فتح اولنمش دیاردر .

قلعه سی — بر واسع صحرا ده نهر زیل کنسارنده مربع شکل بر پلنقه قلعهدر . اطرافنده خندق لب بر لب نهر زیلدر . بو نهر اردلک دمیر قاپو طاغلرندن جمع اولوب نهر طمشه مخلوط اولور . قلعهنک بر قاپوسی وار . خندق اوزره بر مصنع آصمه جسری وار هر کیجه جسری . قالدیرلر . درون قلعهده اوچپوز مجار اولری وار . کیمی ساز و کیمی تخته اور تولیدر .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي انزل علينا الآيه وصلى الله على سيدنا خير البريه . اولاً
 اولولر اولوسى اول تكرى تعالى به بلا عدد حمدوتنا اولسون كه كتاب جليلنده
 (وجاهدوا فى سبيل الله حق جهاده) بيوردى . وصاييسز صلات وسلام اول
 سرتاج ، صاحب معراج ، رسول ميننه اولسونكه اشبو آيت كريمه ي امتنه تبليغ
 ايدوب دها نيجه احاديث شريفه سييله جهادك افضل عبادات اولديغنى بيان
 ايلدى . واصحاب كرامى رضى الله عنهم اجمعين حضراتنده لايعد ولايحصى
 صلات وسلام اولسونكه امر الهى وامر رسول الهى به اتباعا نيجه نيجه غزا
 و جهاد ايلديلر .

ايشته الله تعالى حضرتلرينك وحيب اكرمنك امرينه امتثالا وصحابه
 كزبن حضراتنك اثرينه اقتفاء طرف دولدن غزا فرمان اولنوب بو عبد
 كمينه دخى غزايه طالب وراغب اولوب (۱۰۷۱) تاريخنده ذى القعدنك
 غره سنده فى سبيل الله جهاده متوجه اولدق .

طمشوار صحراسندن اردل غزاسنه كيتديكمزده سيرو تماشا
 ايتديكمز قلعه لر ومعظم شهر لر ودشت وهامونلر

اولابودين وزيرى اسماعيل پاشا ، اياتى عسكريله چرخه جى اولوب ملك

في الواقع اوليا چايي قرون وسطانك مسلم سياحرينه، نته كيم مسعودي، ابن فضلان، ادريسي، ابن بطوطه وديكرلرينه چوق جهندن تفوق ايده يور. كزديكي يرلرده صفحات نمايشي، جبالك ارتفاعي، شهرلك وكويلرك جسامتي، قلعه وكليسا ديوارلرينك طول وعرضي اولچمش وبنالرك شكللريني وهر درلو صفاتي كمال دقت واعتنا ايله وصف وتحرير ايتسدكن ماعدا او محللرده ساكن اولان ملل متنوعه نك عددينه، دينه وقوللاندىقلى لسانلرينه نظر دقت ايله باقوب وهيچ زحمت ومشتدن چكنميوب سياحتنك مجارستانه راجع اولان التنجى جلدى ايله بزه بركنز معلومات اهدا ايلمشدر.

بوندن غيبرى او وقت عثمانلور ومجارلورلر بينده جارى اولان وقوعات سياسيه ببنده دخى اوليا چايي نك آنارى بزه چوق فائده لودر. چونكه سياح مشهور درايت واستعدادى ايله پاشارك، امرانك اعتماديني كسب ايدوب وهر طاقم مهم سفارتلرله مجار بگلرينه و اوستريا ايمپراطورينه اعزام اولنوب شمدي يه قدر هيچ آكلدق تفرعات تاريخيه يه واقف اولغله تاريخمزي بو سايله اكمل ايده بيلورز.

ايشته بوسبيلردن طولايي اوليا چايي سياحتنامه سنك التنجى جلدى مجار انجمن دانشنك دقتى جلب ايتمش وانك طبع ونشريني تسهيل ايتمك ايچون اعانه ماديدهن اجتناب ايتمشدر. مأمولدركه عثمانلورلر ايله مجارلورلر بيننده قديمدن برى واقع اولان مناسبات دوستانه بزه معين اولان ادبيات عثمانيه واسطه سيله متزايد اولور وروابط اخوت تقويت بولور. ان شاء الله تعالى.

وامبرى

سمته دونمشلردر . بوکونکی کون بز مجارستانده عثمانولر ایله اومخاصمه قدیمی ورقابتی بسبتون فراموش ایتدک . ترکلرک وقوعات حاضره وماضیه . سنه صرف دقتله کندی تاریخلمزنی و مناسبات جغرافیه مزنی ایضاح واستیضاح شغلانده عثمانلو ادبیاتندن نوع نوع فائده واعانه کورورز .

ازجمله بک قیمتلو ایکی منبع علوم عثمانولره حسیات شکرانیه مزنی مستلزمدر . بونلرک بری عثمانولرک مجارستانی ضبط وتصرف وقتندن قاله ویرکو، باج وسائر حاصلات میریه دفترلیدرکه اول تحریرات رسمیه مملکتمزک ایکی یوز سنهدن اولکی احوالی ، نفوسی، زراعتی، تجارتی وصنعتی حقتنده تقریرات وتفصیلاتی حاوی اولوب کچمش زمانمزک برآینه سیدرکه امثالی عالمده قولای بولنمز . اووقت ترک مأمورلری هر شهرک، هر کویک وهر هامونک بیوتی، عدد نفوسی، حبوباتک جنس ومقدارینی کمال دقت ونقید ایله درج وارائه ایدوب اوقات ماضیه مزک فوق العاده قیمتلو بر استاتستیقی بر اقمشلردر .

ترکلردن بزه قالان یادکار ادینک ایکنجی قسمی تواریخ آل عثمان وازجمله اولیا چلبی سیاحتنامه سیدر . عثمانلو مورخلرینک افاداتیه اوزمان ترکلرک افکار سیاسیهلرندن، سفرلرینک تفصیلاتندن، اصول حربلرندن خبر آلیورز . قالدیکه مجارستانک عساکر عثمانیه نک ید تصرفلرنده بولنسدینی هنکامده احوال جغرافیه سنک و مناسبات نفوسیهنک محقق ومفصل اوصاف وتعریفاتی اولیا چلبی سیاحتنامه سندن اوکرنیورز . ظن عاجزانه مه کوره اولیا چلبینک اثارینی شمیدییه قدر کرکی کبی تقدیر ونحسین ایلممشلردر . بوسیاح همشهریسنک کتابنه یازدینی دیباجده نجیب عاصم اقدینک آتیده کی مطالعه یی نشر ایتمکده حقی واردر . دیمش ایدی که :

« اولیا چلبی هر درلو اوصاف لازمه یی حائر بوسیاح محقق اولدیفندن کزدیکی برلری بک مکمل تعریف ایله خدمت سیاحتی ادا ایتمشدر . ارباب غیرت یالکز برشی ایله اکنتفا اتمز ممکن اولدینی قدر هرشیدن استفاده آرار . اشته بوعثمانلو سیاحی ده برکوره حسب المأموریه کزدیکی برلرک احوالی یازمش، آراده بالمناسبه تمثیلر بیان ایتمش هر کسک آغزینده دوشن روایاتی جمع ایتمش، مبانی عمومیه اوزرنده کی محکوکاتی یازمش، هر صنف خلقلک مقداری حقتنده استاتستیقلر وجوده کتیرمشدر . »

شوراده صورت مخصوصه ده ذكرى كچمك لازم كان بر ذات ده
مجارستانك (راب) يعنى (يانق) شهرى توابعندن (كيور— پر) قوميتاسى
باش رئيس روحانيسى معاونى دوكتور مونسنيور (قاراچون Karácson) در
دوكتور قاراچون افدى مجار ارباب علم ودانشندن ، مجارستانك تاريخ
وجغرافياسنه فوق العاده واقف ، غيرت ذاتيه سيله تركه يي تحصيل ايتمش ،
محب ملت عثمانيه بر ذاتر . اوليا چلبى تاريخى استنساخ ايدنك اسامى
اعلامى اكثر يا تحريف ويا تصحيح ايلديكى امثالى دلايليه معلوم اولديغندن
التتيجي جلدده كى تحريفات ناسخانهك تصحيحى ايشته بو ذات محترم
درعهده ايدرك قبل الطبع كنديسنه كوندريبن فورمه لرى نظر دقتدن
بكييرمشدر . شو حالده التتيجي جلدده بويولده خطالر يوقدر ديه بيايرز .
بناء على ذلك دوكتور قاراچون افدى به علوم ومعارف حقنده واقع
اولان شو خدمت سماحتكاريسندن طولايى بيان تشكرات مخصوصه ايلرز .

*
**

موسيو وامبرى اثره بر ديباجه يازمغه مجار انجمن دانشى طرفندن مأمور
اولمش ايدى . ترك لساننك شعبات عديده سنه كافه غواضيله واقف اولان
مشاراليه موسيو (وامبرى) نك تركه تحرير ايتمش اولدينى بوديباجه موجزه
فاضلان به ده ايشته بوجه آتى درج ستون تصدير ايلوروز .

ديباجه

ملترك يكدى كيريله اولان معاشر تلرنده بعضاً بك عجايب مناسباته تصادف
ايدرز . معلوم اولدينى اوزره بيك سنه اول ، منبع ومنشأ مشتركلى اولان
اسيائى وسطادن ممالك غريبه به مهاجرت ايدن عثمانلو ومجار ملتلى اوروبا
قطعه سنك حدود شرقيه سنده ايكي يوز سنه دن زياده تحارب ايتمشلردر .
اووقت يعنى قتال وجدال ايله مشغول ايكن قرابت جنسيه وارتباط اخوانيدن
بي خبر اولوب شدتله كين وغرض ايجنده بولنمشلردر . مؤخرأ حرب نأزمسى
سوندكدن صكرا بر برينه ايتدكارى ضرر وزيانه آگاه اولوب دوستلق ومحبت

افادۀ طابع

اوليا چلبى سياحتنامه سنك قيمت تاريخيه سى اهلنك معلومدره . بو آدمك اون جلدده صيغيشديرمق ايستديكي وقوعاندىن بك چونغى الده بولنان تاريخلرده يا هيچ يوقدر ، يا خود استفاده اولنهميه جق درجه ده ناقصدره . اوليا چلبى ايسه برچوق ذوات مشهوره به اتساب ساياه سنده توارىخ عثمانيه ده ذكرى كچمين وقوعاته عنعنه سيلاه مطلع اولمش وكنديسى حميتى نسبتده استعداد توصيف و تخريره ده صاحب اولديغندن سياحتنامه سنى بك قيمتدار آثار صره سنه قويتمدر .

سياحتنامه نك التجبى جلدى يا طوغرىدن يا طوغرى به ويا بالواسطه صرف مجارستان وقوعاتنه عائد اولديغندن اجله مستشرقيندن وپشته انجمن دانشى اعضاي محترمه سندن ، عثمانيلرك محب قديم و وفا شعارى موسيو (وامبرى) جلد مذكورك طبعنه مشتركاً صرف همت اولمىنى انجمن دانشه تكليف اتمش وانجمن دانشده مجارجه به ترجمه اولنان ايكي اوچ فورمه يي بالمطالعه موسيو وامبرى به تكليف واقعدن طولايى بيان تشكر ايلمكله برابر اترك مصارف طبعيه سنى تهوبن ايجونده بيك بشيوز فرائق تخصيصىنى تحت قرا . المشدى .

انجمن دانش باش كاتبي ، اتخاذا اولنان مقررآتى طابعه تبليغ ايتديكنده بيانات واقعه هم مؤلف اثر اوليا چلبى ، هم ده مملكتمز تاريخ طباعى ايجون موجب شرف احوالدىن كورلمكله همان امر طبعه مباشرت ايلمش ايدك .

DR
432
E8

1896
v. 6

898544

Ver. Prof. S.
May 16 1964

Evliya, affendi

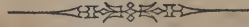
(11)

اوليا چلبى حسن نامى

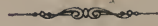
Evliya Çelebi sayatnamesi

مؤلفى :

اوليا چلبى محمد ظلى ابن درويش

التجى جلد ۶۷

طابعى : احمد مودت

معارف نظارت جليله سنك رخصتيله

ايلىك طبعى

درسماعنده « اقدم » مطبعه سى

۱۳۱۸

۱۹۰۵

DR
432
E8
1896
v.6

Evliya, effendi
Evliya Çelebi seyahatnamesi

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
